

This PDF you are browsing now is a digitized copy of rare books and manuscripts from the Jnanayogi Dr. Shrikant Jichkar Knowledge Resource Center Library located in Kavikulaguru Kalidas Sanskrit University Ramtek, Maharashtra.

KKSU University (1997- Present) in Ramtek, Maharashtra is an institution dedicated to the advanced learning of Sanskrit.
The University Collection is offered freely to the Community of Scholars with the intent to promote Sanskrit Learning.

Website
<https://kksu.co.in/>

Digitization was executed by NMM

<https://www.namami.gov.in/>

Sincerely,

Prof. Shrinivasa Varkhed
Hon'ble Vice-Chancellor

Dr. Deepak Kapade
Librarian

Digital Uploaded by eGangotri Digital Preservation Trust, New Delhi
<https://egangotri.wordpress.com/>

सिर्दक	ग्रंथकार	विषय	विस्तार (पूर्ण/ अपूर्ण)	लिखकार	आकार	पृष्ठे	लिपी	सामग्री	Lines per page	Letters per line	Condition & age (शके/विक्रम संवत्)	Additional Particulars / Remark
शांतिभार	-	-	अपूर्ण	-	3/12	90	मंसूरी	कागज				

M-2909

अथशांतिसारप्रारंभः

ति
ति
वि
भाधान
संशय

श्रीगणेशायनमः श्रीरामकृष्णपितरं नत्वोमां बांसदाशिवं रामम् दिनकरशर्मा तनुतेशांतिकसारं सखायविबुधानाम् १ ग्रंथे
 नृशांतिसारख्ये ये मयार्थानिरूपिताः तेषामादौ सुबोधाय क्रियते नुक्रमः स्फुटम् २ कथितो युतहोमोत्रलक्षहोमस्ततः परम् कोटिहोम
 स्तस्य चोत्तमभेदाः शतमुखादयः आदित्यादिग्रहाणां च प्रत्येकं शांतयस्ततः शनिस्तुतिर्यहस्नानं ग्रहयोगे च शांतिकम् विवाहादौ गुरो
 ः आदिशांतयः विरुद्धग्रहणेशांतिः शांतिर्वैनायकीततः महारुद्रादिविधयस्तथारुद्राभिषेचनम् पंचामृतेन स्नपनं
 हास्नानविधिस्तद्वन्महापूजातदुत्तरम् त्वरितस्याथ रुद्रस्य विधानं समुदीरितम् लिंगस्य पार्थिवस्याथ पूजा च
 यथैव सर्पस्य संस्कारो वास्तुशांतिकम् रजोदर्शनशांतिश्च शांतिर्वैधव्ययोगके उक्तश्चार्कविवाहोथ गोमुखप्रस
 णाः सिनीवालयाश्च शांतिकम् शांतिः कुब्जाश्च दर्शस्य मूलाश्लेषाविधिस्ततः ज्येष्ठाशांतिस्ततः प्रोक्तानक्षत्रै
 र्वेधृत्यां संक्रमे चैव शांतिकम् नक्षत्राणां तिथीनां च गंडांते शांतिकंततः उत्तरादौ दिनस्यापि क्षये विषघटी
 कायमलोत्पत्तिशांतिकम् शांतिः सदंतजननेत्रिकशांतिस्ततः परम् सिंहादौ च प्रसूतस्य गवादेः शांतिकंततः
 रशांतिस्ततः परम् रोगक्षतिथिवारादिशांतयो ज्वरशांतयः पंचके च तथा शांतित्रिपुष्करमृतेततः त्रिपादक्षमृते श
 राजाश्च गोपीडने च काकमैथुनदर्शने वायसांतः प्रवेशे च पल्लीसरठशांतिकम् कपोतस्य ततः शांतिः कर्ण

युत्थते तथा शांतिरदुतानांचलक्षणम् उत्पातपाककालस्य शांतिः साधारणीततः देवताभ्योर्बृक्षवृक्ष्योर्जलानांच विक
 चमृगेपक्षिविकारकै अनिमित्ते गृहादेश्वपातेशांतिस्ततः परम् नानोत्पातेषु शांतिश्च मृतजीवनशांतिकम् उक्ता
 दआगते हस्तिन्याश्च तथा धेनोर्मदेशांतिस्ततः परम् शांतिर्भेगेश्वदंष्ट्राणां भंगे लिंगादिकस्य च दुःस्वप्नदर्श
 तिकम् आद्यो राजाभिषेकश्च प्रतिवर्षाभिषेचनम् सिंहासनच्छत्रविधिर्दुर्गस्य विधिरीरितः तत्र नवग्रह
 ति प्रकृतित्वात्स आदौ निरूप्यते स द्विविधः अयुतहोमादियुक्तः केवलश्चेति तत्राद्यो मात्स्यादायुक्तः द्वितीयो याज्ञ
 द्विविधस्यापि धर्माणां संकरः प्रयोगपारिजाते उक्तः सकाम्यो नैमित्तिकश्च कार्यारंभेषु सर्वेषु प्रतिष्ठास्वध्वरेषु च नववे
 भाधानादिकर्मसु आरोग्यस्नानसमये संक्रांतौ रोगसंभवे अभिचारे च यः कुर्याद्ग्रहपूजां विधानतः सो भीष्टफलमाप्नो
 त्संशय इति प्रयोगपारिजाते उत्पलपरिमलोक्तेः अत्र निमित्तसप्तम्या नित्यत्वमपीति तत्रैवोक्तम् नित्ये मंडपो नास्तीत्यप्युक्तं
 ये नित्यं नैमित्तिकं हित्वा सर्वमन्यत्समंडपम् कर्मागभूतग्रहयज्ञोभ्युदयदिनात्पूर्वसप्तदिनमध्ये कार्य इत्युक्तं पारिजाते सत्रि
 एकाग्निरनेककर्तृकः एकाग्निरनेककर्तृकः अनेकाग्निरनेककर्तृकश्चेति आद्यस्य निषेधः पारिजाते आश्वलायनोक्तेः एकस्ते
 णेषु कुर्याद्ग्रहमखंगुरुः बहुष्वहः स चैकस्मिन्नहिवातद्विधानवित् एककुंडेतु नवभिर्नैव होमः प्रशस्यते इदं च नवाचार्यपक्षे

अत्र शूद्राणामप्यधिकारः धर्मेऽसवस्तु धर्मज्ञाः सतां धर्ममनुष्ठिताः मंत्रवर्जं न दुष्यन्ति पशंसां प्राप्नुवन्ति चेति शूद्रधर्मप्रकरणे
 यत्किंचिदमेधातिथिव्याचिरव्यौ मंत्ररहितो यो ब्राह्मणादीनामुपवासादिधर्मोक्तस्तमनुतिष्ठन्तः शूद्रानदुष्यन्ति न पुनः समंत्रकाण्यपि
 वर्जमनुतिष्ठन्तो न दुष्यन्तीति तदयुक्तं वाक्यवैयर्थ्यापत्तेः न च समंत्रककर्मविधीनां शूद्रान् प्राप्तप्रवृत्तेः कर्मणि मंत्रवर्जिता विधातुमश
 मवाच्यम् मंत्रराहित्यविशिष्टकर्मविधौ बाधकाभावात् तथा च ब्राह्मणादिकर्तृकोधानवदत्र कर्मभेदः यद्वात्र मंत्राभावः स
 त्वेन विधीयते स च प्रकरणाच्छूद्रविषयः ननु यत्र तुलातडागोत्सर्गादौ चतुर्णामपि वर्णानां शूद्रेणापि प्रकर्तव्यमित्यादिवचना
 स्तत्रैव मंत्रवर्जितविधानमस्त्विति चेन्न संकोचे प्रमाणाभावात् न चैव संध्या वंदनादौ शूद्रस्य मंत्रवर्जमधिकारः स्यादिति
 मंत्राधिकारतावच्छेदकत्वात् किंच शूद्रस्य समंत्रकतुलादानादावधिकारो रथकारवत् अतएव माधवेन दक्षिणा
 यथाह विः ब्राह्मणस्तु भवेच्छूद्रः शूद्रस्तु ब्राह्मणो भवेदिति पराशरवाक्यं यत्र विप्रः शूद्रस्य दक्षिणामादाय तदीय
 देके मंत्रैर्जहोति तत्र ब्राह्मणस्यैव दोषः शूद्रस्तु होमफलं लभेत्तैवेति व्याख्यातम् तत्सिद्धो ग्रहमखमूलाद्युत्पत्तिव
 त्तकारः अतएव मोक्षधर्मे शूद्रं प्रकृत्य मंत्रवर्जं न दुष्यन्ति कुर्वाणाः पौष्टिकीं क्रियामित्युक्तम् कुमारी च शतभंपतिमिति
 कस्यास्य भावाद नधिकारः अस्य श्रौतत्वगार्हत्याभावेन लौकिकाभ्यधिकरणत्वाच्छूद्रस्य च तत्सत्वात् अतएव मनुः

कर्माकुर्वन्त्यधिकर्मयथाविधि पञ्चयज्ञविधानं च पंक्तिं चान्वाहिकीं गृहीति वैवाहिकपदेन दारकालदायाद्यकालहरणसं
 रुच्यते स्मार्तकर्मविवाहाग्नौ कुर्वन्ति प्रत्यहं गृही दायाकालाहते वापि श्रौतं वैतानिकाग्निष्विति याज्ञवल्क्योक्तावपि स्म
 मन्तूक्त्या उपसंहारात् तेन गार्हपत्यवैवाहिकाभ्याधिकरणत्वादेतस्य स्मार्तत्वेन गार्हपत्याभावात् लौकिकाभ्याधिकरणत्व
 गार्हपत्यमौपासने कुर्यात्सर्वाधानां तु लौकिके स्मार्ते च लौकिके कुर्याच्छ्रौतं वैतानिकाग्निष्विति स्मृत्यर्थे सारे स्मार्तगार्हपत्ये
 तेन सर्वाधानिनः स्मार्तकर्मार्थं पुनः स्मार्ताग्न्युत्पादनार्थं वदन् वृत्तिकारः परास्तः स्मार्ताग्नौ न वयं ह मख इति विज्ञाने श्व
 त्याद्यविषयस्तत्सूत्रे तथोक्तेः अतएव विनायकशांतौ लौकिकाग्निरेव उक्तः अत हेमाद्रौ कालिकापुराणमपि स्त्रीवा
 स्तु होतव्यं प्रत्यहं तथा सभ्येथो वा वसथ्ये वा न तु कुंडे कदाचनेति सभायां भवः सभ्यो लौकिक इत्यर्थः अवसथ इति गृहना
 धीपाकाग्निरित्यर्थः कुंडपदेन श्रौतगार्हपत्यं लक्ष्येते तयोर्निषेधो नित्यानुवादस्तस्माद्युत होमादिकं लौकिकाग्नावेव श्रौतस्मार्ताग्नौ
 हम् अथायुत होमादिविधिः मात्स्ये वैशंपायनमौसीनमपृच्छच्छौनकः पुरा सर्वकामाप्तये नित्यं कथं शांतिकपौष्टिकम् शांतिक
 निष्टशामकम् पौष्टिकमैहिकफलजनकम् वैशंपायन उवाच श्रीकामः शांतिकामो वाग्रहयज्ञं समाचरेत् वृष्ट्यायुः पुष्टिकामो वा तथैवाग्नि
 चरन् पुनः ग्रहशांतिं प्रवक्ष्यामि पुराणश्रुतिचोदिताम् पुण्येन्हि विप्रकथिते कृत्वा ब्राह्मणवाचनम् ग्रहान् ग्रहाधिदेवांश्च स्थाप्य होमं सम

चरेत् ग्रहयज्ञास्त्रयः प्रोक्ताः पुराणश्रुतिभाषितम् गर्तस्योत्तरपूर्वेण वितस्तिद्वयविस्तृताम् वप्रद्वयवृतां वेदिं वितस्त्युच्छ्रायसंयुताम्
 संस्थापनाय देवानां चतुरस्रा मुदकप्लवाम् स्कांदे तु तस्माच्चोत्तरपूर्वेण स्थंडिलं हस्तमात्रकम् त्रिवयं चतुरस्रं च वितस्त्युच्छ्रायसंमितमिति
 वेदेः त्रिमेखलात्वमुक्तम् अग्निप्रणयनं कृत्वा तस्यामावाहयेत्सुरान् देवतानां ततः स्थाप्या विंशतिर्द्वादशाधिकाः सूर्यः सोमस्तथा भौ
 मो बुधजीवसितार्कजाः राहुः केतुरिति प्रोक्ता ग्रहा लोका हितावहाः संस्मरेद्रक्तमादित्यमंगारकसमन्वितम् सोमश्चक्रौ तथा श्वेतं
 जीवौ च पिंगलौ मंदो राहुस्तथा कृष्णौ धूम्रान् केतुगणान्विदुः ग्रहवर्णानि देवानि वासांसि कुसुमानि च धूपामोदोत्रसरभिरुपा
 नकम् शोभनं स्थापयेत्प्राज्ञः फलपुष्पसमन्वितम् गुडोदनं रवेर्दद्यात्सोमाय घृतपायसम् अंगारकाय संयावं बुधाय क्षीरा
 लोहिताय हविष्यान्नमिति स्कांदे पाठः दध्योदनं तु जीवाय शुक्राय च घृतोदनं शनैश्चराय कृसरमाजसां संचराहवे चित्रोदनं
 भक्षैरथार्चयेत् स्कांदे मिश्रितं तिलमाषैश्च नैवेद्यं तु शनैश्चरे राहौ मीसोदनं चैव केतोश्चित्रोदनं तथेति पाठः प्रागुत्तरेण तस्मा
 भूषितम् चूतपल्लवसंछन्नं फलवस्त्रयुगान्वितम् पंचरत्नसमायुक्तं पंचभंगसमन्वितम् स्थापयेद्व्रणकुंभं वरुणं तत्र विन्यसेत्
 रितः सर्वाः समुद्राश्च सरांसि च गजाश्चरश्चावल्मीकसंगमात्तदगोकुलात् मृदमानीय विघ्नेंद्रसर्वौषधिसमन्विताम् स्नानार्थं विन
 चमानस्य गजाः सर्वे समुद्राः सरितस्तार्थानि जलदानदाः आयांतु यजमानस्य दुरितक्षयकारकाः एवमावाहयित्वा तानमरान्

होमसमन्तः कर्तव्ये वृद्धादितिलादिना अर्कः पलाशः खदिरस्वपामार्गोथपिप्पलः उदुंबरः शमीदूर्वाकुशाश्च समिधस्त्विमाः एकैकस्य
 मष्टाविंशतिवापुनः होतव्यामधुसर्पिभ्यां दध्ना चैव समन्विताः प्रादेशमात्राः समिधः सरला अपलाशिनीः समिधः कल्पयेत्प्राज्ञः सर्व
 दा देवानामपि सर्वेषामुपांशुपरमार्थवित् स्वेनस्वेनैव मंत्रेण होतव्याः समिधः पृथक् होतव्यं च घृताद्युक्तं च रुभक्ष्यादिकं पुनः मंत्रैर्
 होमं व्याहृतिभिस्ततः उदङ्मुखः प्राङ्मुखो वा कुर्युर्ब्राह्मणपुंगवाः दशेति संख्या देवतादिविषया मन्त्रवन्तश्च कर्तव्याश्चरवः प्रतिदेव
 चरुं सम्यक् ततो होमं समारभेत् आकृष्णेनेति सूर्याय होमः कार्यो हि जन्मना आप्यायस्वेति सोमाय मंत्रेण जुहुयात्पुनः अग्निर्मूर्ध
 तिभौ मायकीर्तयेत् अग्ने विवस्वदुषस इति सोमसुताय वै बृहस्पते परिदीयारथेनेति गुरोर्मतः शक्रं ते अन्यदिति च शक्रस्यापि मि
 नैश्वराय तु पुनः शन्नो देवीति होमयेत् कयानश्चित्राभुवदिति राहारुदाहृतः केतुं कृण्वन्निति ब्रूयात्केतूनामपि शांतये आवोरा
 बलिहोमं समारभेत् आपो हि ष्टेत्युमायास्तु स्योनेति स्वामिनस्तथा विष्णोरिदं विष्णुरितित्वमित्स्वेति स्वयं भुवः इन्द्रमिद्वतातय इ
 यात्पुनः तथायमस्य चायंगौरिति होमः प्रकीर्तितः कालस्य ब्रह्मजज्ञानमिति मंत्रः प्रशस्यते चित्रगुप्तस्य वाज्ञानमिति वेदविदो विदुः अ
 दूतं वृणीमहे इति वन्दे रुदाहृतः उदुत्तमं वरुण इत्युपां मंत्रः प्रकीर्तितः भूमेः पृथिव्यं तरिक्षमिति वेदेषु पठ्यते सहस्रशीर्षा पुरुष इति विष्णो
 दाहृतः इन्द्रायेंदो मरुत्वत इति शक्रस्य शस्यते उत्तानपर्णे स भगे इति देव्याः समारभेत् प्रजापतेः पुनर्होमः प्रजापत इति स्मृतः नमो

सर्पेभ्य इतिसर्पाणांमंत्रउच्यते एषब्रह्मायभ्रुत्विजइतिब्रह्मण्युदाहृतः विनायकस्यचातूनइतिमंत्रोबुधैःस्मृतः जातवेदसेकनवामदुर्गीमं
यमुच्यते आदित्यत्वस्यरेतसआकाशस्यउदाहृतः ऋणाशिभूर्महीनांतुतद्दद्यायोः प्रकीर्तितः एषोउषाअपूर्व्येत्याश्विनोर्मंत्रोयमुच्यते पू
इतितुमूर्धानंदिवइत्याभिपातयेत् अथाभिषेकमंत्रेणवाद्यमंगलगीतकैः यजमानस्यकर्तव्यंचतुर्भिस्त्रपनंद्विजैः सरास्त्वामभिषिंचंतु
ह्रविष्णुमहेश्वराः वासुदेवोजगन्नाथस्तथासंकर्षणोविभुः प्रद्युम्नश्चानिरुद्धश्चभवंतुविजयायते आखंडलोमिर्भगवानृचमोवैनि
स्तथा वरुणःपवनश्चैवधनाध्यक्षस्तथाशिवः ब्रह्मणासहिताःसर्वेदिक्पालाःपांतुतेसदा कीर्तिर्लक्ष्मीर्धृतिर्मेधापुष्टिःश्रद्धात्रि
बुद्धिर्लज्जावपुःशांतिःकांतिस्तुष्टिश्चमातरः एतास्त्वामभिषिंचंतुधर्मपत्न्यःसमागताः आदित्यश्चंद्रमाभौमोबुधजीवसितार्कज
मभिषिंचंतुराहुःकेतुश्चतर्पिताः देवदानवगंधर्वायक्षराक्षसपन्नगाः ऋषयोमुनयोगावोदेवमातरएवच देवपत्न्योद्गुमान
प्सरसांगणाः अस्त्राणिसर्वशस्त्राणिराजानोवाहनानिच औषधानिचरत्नानिकालस्यावयवाश्चये सरितःसागराःशैलास्ती
दाः एतेत्वामभिषिंचंतुसर्वकामार्थसिद्धये ततःशुक्लांबरधरःशुक्लमाल्यानुलेपनः सर्वोषधैःसर्वगंधैःस्नापितोवेदपुंगवैः यज
त्वीकःसत्विर्जस्तुसमाहितः दक्षिणाभिःप्रयत्नेनपूजयेद्गतविस्मयः सूर्यायकपिलांधेनुंशंखंदद्यात्तथेदवे रक्तंधुरंधरंदद्याद्भौमा
नम् बुधायनगरूपंतुगुरवेपीतवाससी श्वेताश्वंगुरवेदद्यात्कृष्णांगामर्कसूनवे आयसंराहवेदद्यात्केतुभ्यश्छागमुत्तमं सुवर्णेन

भजमानेन दक्षिणाः सर्वेषामथवा गावो दातव्या हेमभूषिताः सुवर्णमथवा दद्यादु रूपायेन तुष्यति स्वमंत्रेण प्रदातव्याः सर्वाः सर्वत्र दक्षिणाः क
 भूतानां पूजनीयाः सिरोहिणी तीर्थदेवमयी यस्मादतः शान्तिं प्रयच्छमे पुण्यस्त्वं शंखपुण्यानां मंगलानां च मंगलम् विष्णुना विधृतो नित्यमतः शान्ति
 मे धर्मस्त्वं वृषरूपेण जगदानंदकारकः अष्टमूर्तेरधिष्ठानमतः पाहिसनातन हिरण्यगर्भगर्भस्त्वं हेमबीजं विभावसोः अनंतपुण्यफलदमत
 यच्छमे पीतवस्त्रयुगां यस्माद्वासुदेवस्य वल्लभम् प्रदानात्तस्य मे विष्णुरतः शान्तिं प्रयच्छमे विष्णुस्त्वमश्वरूपेण यस्मादमृतसंभवः चंत
 नित्यमतः शान्तिं प्रयच्छमे यस्मात्त्वं पृथिवीसर्वा धेनुः केशवसन्निभा सर्वपापहरा नित्यमतः शान्तिं प्रयच्छमे यस्मादायसकार्याणि तवाधीना
 मलाद्यायुधादीनि तस्माच्छान्तिं प्रयच्छमे यस्मात्त्वं सर्वज्ञानां मंगलत्वेन व्यवस्थितः यानं विभावसो नित्यमतः शान्तिं प्रयच्छमे गवामंगेषु तिष्ठति
 श यस्मात्तस्माच्छिवं मे स्यादिह लोके परत्र च यस्मादशून्यं शयनं केशवस्य शिवस्य च शय्याममाप्य शून्यास्तु दत्ता जन्म निजन्मनि यथारत्ने
 देवाः प्रतिष्ठिताः तथा शान्तिं प्रयच्छंतु रत्नदानेन मे सुराः यथाभूमिप्रदानस्य कलां नार्हति षोडशीम् दानान्यन्यानि मे शान्तिं भूमिदानाद्भवति ह एवं संपू
 वित्तशाल्येन वर्जितः वस्त्रकांचनरत्नाद्यैर्धूपमाल्यानुलेपनैः अनेन विधिना यस्तु ग्रहपूजां समाचरेत् सर्वान् क्रमानवाप्नोति प्रेत्य स्वर्गे महीयते यस्तु पीडा
 त्यमल्पवित्तस्य च ग्रहः सतं यत्नेन संपूज्य शेषानप्यर्चयेन्नरः स्कांदेन तमेव पूजयेद्भक्त्या दक्षिणाभिः स्वशक्तित इत्युत्तरार्द्धं पठति सदैवायुतहोमोयं न वग्र
 मरवे स्मृतः विवाहोत्सवयज्ञेषु प्रतिष्ठादिषु कर्मसु निर्विघ्नार्थं मुनिश्रेष्ठतथोद्देगादुत्तेषु च वश्यकर्माभिचारादितथैवोच्चाटनादिकम् न वग्रहमरवं कृत्वा ततः काम्यं

समारभेत् अन्यथाफलदंपुंसांनकाम्यंजायतेकचित् तस्मादयुतहोमस्यविधानंतुसमाचरेत् स्कांदे देवदानवगंधर्वायक्षराक्षसकिन्नराः पीड्यन्तेग्रहपीडाभिः
किंपुनर्भुविमानवाः शनैश्चरेणसौदासौनरमांसेनियोजितः राहुणापीडितोराजानलोभ्रांतोमहीतले अंगारकविरोधेनरामोराष्ट्राद्विवासितः अष्टमेन
शशांकेनहिरण्यकशिपुर्हतः रविणासप्तमस्थेनरावणोविनिपातितः गुरुणाजन्मसंस्थेनहतोराजास्योधनः पांडवाबुधपीडायांविक्कर्मणि
योजिताः षष्ठेनोशनसायुद्धेहिरण्याक्षोनिपातितः एतेचान्येचबहवोग्रहदोषैस्तुपीडिताः दृष्ट्वायुःपुष्टिकामोवाग्रहयज्ञंसमाचरेत्
रवेकुर्याद्विजश्चतुरःशक्रभान् अथवाचैकमभ्यर्च्यविधिनाब्रह्मणासह जन्मभूर्गोत्रमग्निश्चवर्णस्थानमुखानिच योऽज्ञात्वाकुरुते
बुधनावमानिताः उत्पन्नोर्कःकलिंगेषुयमुनायांचचंद्रमाः अंगारकस्यवंत्यांचमगधायांहिमांशुजः सैंधवेषुगुरुर्जातःशक्रोभो
मनैश्चरस्तसौराष्ट्रेराहुर्वैराठिनापुरे अंतर्वेद्यांतथाकेतुरित्येताग्रहभूमयः यस्ययस्यचयद्वोत्रंतत्तद्व्याम्यतःपरम् आदित्यःच
यत्रात्रेयश्चंद्रमाभवेत् भारद्वाजोभवेद्भौमस्तथात्रेयश्चसोमजः शक्रपूज्योंगिरोगोत्रःशक्रोवैभार्गवस्तथा शनिःकाश्यपएव
ठीनतिस्तथा केतवोजैमिनीयाश्चग्रहाग्निस्तदनंतरम् आदित्येकपिलोनामपिंगलःसोमउच्यते धूमकेतुस्तथाभौमेजाठराग्निर्बुधे
रोश्चैवशिखीनामशक्रेभवतिपाचकः शनैश्चरेमहातेजाराहुकेत्वोर्हताशनः भास्करांगारकौरक्तौशुक्लौशुक्रनिशाचरौ सोमपुत्र
कृतावुभौपीतकौस्मृतौ कृष्णंशनैश्चरंविंद्याद्राहुंचित्राश्चकेतवः मध्येतुभास्करंविंद्याच्छशिनंपूर्वदक्षिणे दक्षिणेलोहितंविंद्याह

तरेणतु उत्तरतु गुरुविंद्यासूर्वेणैवतु भार्गवम् पश्चिमेतु शनिं विंद्याद्राहुं दक्षिणपश्चिमे पश्चिमोत्तरतः केतुः स्थाप्यो वैश्वकृतं दुलैः अथ
 कैः कर्त्यास्वस्ववर्णादिधातुभिः शक्राकौ प्राङ्मुखौ ज्ञेयो गुरुसौम्यावुदङ्मुखौ प्रत्यङ्मुखः शनिः सोमः शेषादक्षिणतो मुखः प्रत्यङ्मुखः
 दृष्टी उदङ्मुखो वामदृष्टी प्रत्यङ्मुखः अवधोदृष्टी दक्षिणतो मुखः दक्षिणदृष्टयः आदित्याभिमुखः इत्युक्तेरिति हेमाद्रिः वर्णरूपगुणैर्गुणैः
 व्यावाहयेत्तु तान् वक्ष्ये स्थानानि देवानामिन्द्रादियथाक्रमम् सूर्यस्यैवोत्तरं शंभुमुमांसोमस्य दक्षिणे स्कंदमंगारकस्यैव दक्षिणस्थानं
 भीम्यात्पश्चिमतो विष्णुं ब्रह्मा जीवस्य पूर्वतः इन्द्रमैन्द्रां सिताद्विंद्यान्मंदादाग्नेयतो यमं राहोः पूर्वोत्तरे कालं सर्वभूतभयावहं केतोर्नैः
 पश्चिन्नगुप्तं निधापयेत् उत्तरे शनिं सूर्याभ्यां गुरुके लोश्च दक्षिणे गणाधिपः प्रतिष्ठाप्यः सर्वदेवनमस्कृतः भानुं तु मंडलाकारं सोमं तु
 अंगारकं त्रिकोणं च बुधं बाणाकृतितथा गुरुं दीर्घं चतुरस्रं पंचास्रं भार्गवं तथा धनुस्तुल्यं शनिं विंद्याद्राहुं शूर्पाकृतितथा ध्वजाकारा
 णेशं तत्र रूपिणम् स्थापयेच्छुक्लं तं दुलैरित्येतस्मिन् पक्षे मंडलाकारेण स्थापनमिति हेमाद्रिः दिवाकरकुजाभ्यां हि दापयेद्रक्तचंदनं
 र्गवे चैव सितवर्णं प्रदापयेत् कुंकुमेन तु संयुक्तं चंदनं जीवसौम्ययोः अगुरुं चंदनं दद्याद्राहुके त्वर्कजेषु च ग्रहवर्णानि पुष्पाणि गायत्र्या धूपमाद
 रवेः कंदुरकंधूपं शशिनस्तु घृताक्षताः भौमे सर्जरसं चैव अगुरुं च बुधे स्मृतं सिल्हकं गुरवे दद्याच्छुक्रे बिल्वगिरं तथा गुग्गुलुं मंदचारे तु लाक्षारहोश्च
 तवे उद्दीप्यस्वेति मंत्रेण दीपं दद्यादतंद्रितः अन्नहीनो दहेद्राष्ट्रं मंत्रहीनस्तु भ्रूतिजः यजमानमदाक्षिण्यो नास्ति यज्ञसमोरिपुः अहिंसकस्य दांतस

धर्माजितधनस्य च नित्यं च नियमस्थस्य सदा सानुग्रहाग्रहाः ग्रहाणां नरेन्द्राश्च ब्राह्मणाश्च विशेषतः पूजिताः पूजयन्त्येते निर्दहन्त्यपमानिताः ग्र
 णाभिदमातिथ्यं कुर्यात्संवरादपि आरोग्यबलसंपन्नो जीवे च शरदांशतं ग्रहमतिमालक्षणं मात्स्ये पद्मासनः पद्मकरः पद्मगर्भसमद्युतिः सप्ताश
 थसंयुक्तो द्विभुजः स्यात्सदारविः श्वेतः श्वेतांबरधरो दशाश्वः श्वेतवाहनः गदापाणिर्द्विबाहुश्च कर्तव्यो वरदः शशी रक्तमाल्यांबरधरः शक्ति
 गदाधरः चतुर्भुजो मेषगामी वरदः स्याद्द्विरासक्तः पीतमाल्यांबरधरः कर्णिकारसमद्युतिः खड्गचर्मगदापाणिः सिंहस्थो वरदो बुधः ते
 रूतद्वितीयः श्वेतो चतुर्भुजो दंडिनो वरदो कार्यो साक्षसूत्रकमंडलू इन्द्रनीलद्युतिः शूलीवरदो गृध्रवाहनः बाणबाणासनधरः कर्तव्यो
 करालवदनः खड्गचर्मशूलीवरप्रदः नीलसिंहासनस्थश्च राहुरग्रप्रशस्यते धूम्राद्विबाहुवः सर्वे गदिनो विकृताननाः गृध्रास
 नः कस्युर्वरप्रदाः सर्वे किरीटिनः कार्याग्रहा लोकहितावहाः अंगुलेनोच्छ्रिताः सर्वे शतमष्टोत्तरं सदा याज्ञवल्क्यः ताम्रकात्स्वप
 नात्स्वर्णजावुभौ रजतादायसः साक्षात्कां स्यात्कार्या नवग्रहाः ब्रह्मयामले तु ताम्रात्तु कारयेद्भानुं रजतेन निशाकरम् कुजजीवज्ञरू
 णेन तु कारयेदिति विशेषः अथ लक्षहोमविधिर्मात्स्ये कथितो युतहोमो यं लक्षहोममतः शृणु सर्वकामाप्तये यस्मात्लक्षहोमं विदुर्बुध
 वल्लभः साक्षाद्भुक्तिमुक्तिफलप्रदः ग्रहतारावलं लब्ध्वा कृत्वा ब्राह्मणवाचनम् गृहस्योत्तरपूर्वेण मंडपं कारयेद्बुधः रुद्राय तनभूमौ वा चतु
 र्भुजं दशहस्तानथाष्टौ वा हस्तान् कुर्याद्विधानतः प्रागुत्तरपूर्वां भूमिं कारयेद्यत्नतो नरः प्रागुत्तरं समासाद्य प्रदेशं मंडपस्य तु शो

नकुंडयथाविलक्षणावितम् नवग्रहमखेकुंडं हस्तमात्रं प्रशस्यते चतुरस्रं समंततु योनिवक्रं समेखलम् चतुरंगुलविस्तारामेखलातद्वत्
 प्रागुदक्प्रवणाकार्यासर्वतः समविस्तृता शांत्यर्थं सर्वलोकानां नवग्रहमखेस्मृता मानहीनाधिकं कुंडमनेकभयदं भवेत् यस्मात्तस्मात्
 शांतिकुंडं विधीयते अस्माद्दशगुण इत्यग्रे दर्शनादेतावत्यर्थं तं अयुतहोमांगविधानम् इदं च कुंडपरिमाणं नलक्षहोमे तत्र परिमाण
 नात् किं त्वयुतहोमे अस्माद्दशगुणः प्रोक्तो लक्षहोमः स्वयं भुवा आहुतीभिस्तथान्नेन दक्षिणाभिस्तथैव च आहुतीभिरि
 त्त्राहुतिग्रहणं वसिष्ठसंहितायामयुतहोमादित्रयपुरस्कारेण तत्राष्टशतादिसंख्याविधानात् अन्नेनेति ब्राह्मणभोजनेनेत्यर्थः
 मज्जुततद्वच्चतुर्हस्तायतं पुनः लक्षहोमे भवेत्कुंडं योनिवक्रं त्रिमेखलम् तद्वच्छब्दो विकल्पार्थः वक्रं कंठः योनिश्च वक्रं च त्रिमे
 खं ते यस्येत्यर्थः तस्य चोत्तरपूर्वेण वितस्त्युच्छ्रायसंमितम् प्रागुदक्प्रवणं तत्र चतुरस्रं समंततः विष्कंभाद्धोच्छ्रितं प्रोक्तं स्थंडि
 र्मणा विष्कंभाद्धमष्टादशांगुलानिव प्रांगुलसहितानि संस्थापनाय देवानां वप्रत्रयसमावृतम् द्विरंगुलोच्छ्रितो वप्रः प्रथमः स
 व्यंगुलोच्छ्रायसंयुक्तं वप्रद्वयमथोपरि व्यंगुलस्य च विस्तारः सर्वेषां कथ्यते बुधैः दशांगुलोच्छ्रिताभित्तिः स्थंडिलस्य तथोपरि तस्मि
 वाहये देवान् पूर्ववत्पुष्यतंडुलैः आदित्याभिमुखः सर्वसाधिप्रत्यधिदेवताः स्थापनीया मुनिश्चैष नोत्तरेण पराङ्मुखः गरुत्मानधिक
 त्रसंपूज्यो भूतिमिच्छता सामध्वनिशरीरस्त्वं वाहनं परमेष्ठिनः विषपापहरो नित्यमतः शांतिं प्रयच्छ मे पूर्ववत्कुभमामं न्यतद्वत्थोमं

मारभेत् सहस्राणां शतं दुत्वासमित्संख्याधिकं पुनः घृतकुंभवसोर्धारां पातयेदनलोपरि औदुंबरीमथाद्रोचसर्वशास्त्राविवर्जितां वाहु
 त्रांसुचंकृत्वा ततस्तं भद्रयोपरि घृतधारां तथा सम्यगग्नेरुपरि पातयेत् श्रावयेत्सूक्तमाग्नेयं वैष्णवं रौद्रमैदवम् महावेश्वानरं सामज्येषु सार
 पाठयेत् स्नानं च यजमानस्य पूर्ववन्मंत्रवाचनम् स्नानमभिषेकः पूर्ववत्स्तरास्त्वेत्यादि मंत्रैः दातव्या यजमानेन पूर्ववद्दक्षिणाः पृथक्
 क्रोधविहीनेन क्रुत्विग्भ्यः शांतचेतसा नवग्रहमखे विप्राश्च त्वारो वेदवेदिनः अथवा क्रुत्विजो शांतौ द्वावेव श्रुतिकौ विदौ कार्याव
 नप्रसज्जेत विस्तरे तदच्चेदथवा चाष्टौ लक्षहोमे तु क्रुत्विजः कर्तव्याः शक्तितस्तद्द्वचत्वारो वा विमत्सराः नवग्रहमखे सर्वलक्षहोम
 इत्यादयान्मुनिश्रेष्ठभूषणान्यपि शक्तितः शयनानि सवस्त्राणि हेमानि कटकानि च कर्णौ गुलिपवित्राणि कंठसूत्राणि शक्तिमान्
 दूतया द्वौ वात्रीन्वायथाविधि एकमप्यर्चयेद्दूतया ब्राह्मणं वेदपारगम् दक्षिणाभिः प्रयत्नेन न बहून्ल्पवित्तवान् अनेनैकाच
 योगोक्तः लक्षहोमस्तु कर्तव्यो यथावित्तं भवेद्बहु पुत्रार्थं लिभते पुत्रं धनार्थं लिभते धनम् भार्यार्थं लिभते भार्या कुमारि च श
 त्रुपराज्यस्तथाराज्यं श्रीकामः श्रियमाप्नुयात् यं यं प्रार्थयते कामं तं तं प्राप्नोति पुष्कलम् निष्कामः कुरुते यस्तु स परं ब्रह्म गच्छति
 ति होमविधिर्मात्स्ये तस्माच्छतगुणः प्रोक्तः कोटिहोमस्त्वयं भुवा आहुतीभिः प्रयत्नेन दक्षिणाभिः फलेन च पूर्ववत्ग्रहदेवानाम
 इति होमविधिर्मात्स्ये तस्माच्छतगुणः प्रोक्तः कोटिहोमस्त्वयं भुवा आहुतीभिः प्रयत्नेन दक्षिणाभिः फलेन च पूर्ववत्ग्रहदेवानाम
 तथा चोक्ताः स्नाने दाने तथैव च कुंडमंडपवेदीनां विशेषो यं निबोधमे चतुर्हस्तं भवेत्कुंडं चतुरस्रं समंततः यो

यापतंतदाप्याहीस्त्रिमेखलम् द्विरंगुलोच्छ्रिताकार्याप्रथमामेखलाबुधैः त्रियंगुलोच्छ्रितातद्वितीयापरिकीर्तिता उच्छ्रायविस्त
 तृतीयाचतुरंगुला चतुरंगुलविस्तारः पूर्वयोरपिशस्यते वितस्तिमात्रायोनिः स्यात् षट्सप्तांगुलविस्तृता वितस्तिशब्दः कुंडार्थपर
 न्नतामध्येपार्श्वयोश्चांगुलोच्छ्रिता गजोष्ठसदृशीतद्वदायताच्छिद्रसंयुता एतत्सर्वेषुकुंडेषु योनिलक्षणमिष्यते मेखलोपरि
 त्थदलसंनिभा वेदीचकोटिहोमस्याद्वितस्तीनांचतुष्टयं चतुरस्त्रासमातद्वच्चिभिर्विषैः समावृता वप्रप्रमाणं पूर्वोक्तं वेदिकाया
 त्रयथाषोडशहस्तः स्यान्मंडपश्चचतुर्मुखः पूर्वद्वारेषु संस्थाप्य बह्वचं वेदपारगं यजुर्वेदं तथायाम्ये पश्चिमे सामवेदिनं अथर्व
 मंडपस्थापयेद्बुधः अष्टौ तु होमकाः कार्यवेदवेदांगवेदिनः एवं द्वादशतान् विप्रान् वस्त्रमाल्यानुलेपनैः पूर्ववत् पूजयेद्भक्त्या सर्वा
 रात्रिसूक्तंचरौद्रंच पावमानं रुद्रमंगलं पूर्वतो बह्वचः शांतिं पठन्नास्त उदङ्मुखः शांतिं रौद्रंच सौम्यंच कूष्माण्डं जातवेदसम् पाठ
 रेयजुर्वेदिनमुत्तमं रुपर्णमथ वैराजमाग्नेयं रुद्रसंहितां ज्येष्ठसामतथा शांतिं छंदोगः पश्चिमे पठेत् शांतिसूक्तंच सौरंच तथा शाकु
 णीयं पौष्टिकंच महाराजन्नुत्तरेणाप्यथर्ववित् पंचभिः सप्तभिर्वापि होमः कार्योत्रपूर्ववत् द्वादशसंख्यैरित्यर्थः वाशब्दश्च पूर्वोक्तापेक्षया स्नान
 मंत्रास्ततएव मुनिसत्तमाः वसोर्ध्वराविधानंच लक्षहोमवदिष्यते अनेन विधिना यस्तु कोटिहोमं समाचरेत् सर्वान् कामानवाप्नोति ततो विष्णु
 दंष्ट्रजेत् यः पठेच्छृणुयाद्वापि ग्रहयज्ञत्रयं नरः सर्वपापविशुद्धात्मा पदमिंद्रस्य गच्छति अत्र निकायिनां तु पूर्वस्येति न्यायेन ग्रहयज्ञत्वस

न्येन उत्तरोत्तरस्य पूर्वपूर्वविकारत्वं तस्यैव चलक्षहोमवदित्यनुवादः अथ पदार्थाः मार्कण्डेयः शिरःस्नातस्तु कुर्वीत देवपित्र्यमथापि प्राङ्मुखः
दङ्गुरस्योवापि शमश्रुकर्मचकारयेत् स एव देवार्चनादिकार्याणि तथागुर्वभिवादनं कुर्वीत सम्यगाचम्य प्रयतोऽपि सदा द्विजः बृहस्पतिः प्राणा
यम्य कुर्वीत सर्वकर्माणि संयुतः मार्कण्डेयः संकल्प्य विधिवत् कुर्यात्स्नानदानव्रतादिकं तत्रादौ गणेशपूजा आदौ विनायकः पूज्य अन्ते च क
तिगृह्यपरिशिष्टात् न चरते त्वत्क्रियते किंचनेति मंत्रलिङ्गाच्च ततो नांदीश्राद्धं पुण्याहवाचनमिति गर्भाधानादिसंस्कारेष्विष्टापूर्तक्रतुष्वपि
हं पुराकार्यं कर्मादौ स्वस्तिवाचनमिति त्रिकांडी स्मरणात् शौनकः पुण्याहवाचनविधिं वक्ष्यामि यथाविधि प्रयोक्तुं कर्मणामादाव
ह्ये गणेशपूजोत्तरत्वं वाचारात् छंदोगपरिशिष्टे कर्मादिषु तु सर्वेषु मातरः सगणाधिपाः पूजनीयाः प्रयत्नेन पूजिताः पूजयंतित
नाशुभ्रासुखिस्वितावापटादिषु अपि वाक्षतपुंजेषु नैवेद्यैश्च पृथग्विधैः कुड्यलगां वसोर्द्धारां सप्तधारां घृतेन तु कारयेत् संचधारां वा
चाच्छ्रितां आयुष्याणि च शांत्यर्थं जप्त्वा तत्र समाहितः षट्भ्यः पितृभ्यस्तदनुश्राद्धदानमुपक्रमेत् अत्र सर्वेष्वपि सर्वत्रानुषज्यते
शमातृपूजा वसोर्द्धारिनांदीश्राद्धानां सर्वकर्मांगत्वं मातृशब्देन गौर्यादिदेवमातरो ब्राह्म्यादिमनुष्यमातरश्च गृह्यंते शातातपोपि नानि
नृश्राद्धे कर्म किंचित्समाचरेत् कन्यापुत्रविवाहेषु प्रवेशेन ववेश्मनः नाम कर्मणि बालानां चूडाकर्मादिके तथा सीमंतोन्नयने चैव पुत्रादिमुर
गं गृहीत्वा नानि नृश्राद्धोत्तर्पयेत् प्रयतो गृहीत्यस्य कन्यापुत्रेत्यादिवचनैरुपसंहारोक्तं न च नानि ह्वापितृयज्ञेन वैदिकं किंचिदाचरेन्न वयं हर

५ उभयोरेकस्मृतिगतत्वेनोपसंहारयोगात् नाष्टकासु भवेच्छ्राद्धं न श्राद्धे श्राद्धमिष्यते न सोष्यंती जातकर्म
 गतकर्मस्वितिच्छंदोगपरिशिष्टस्यैवैव्यर्थ्यापत्तेश्च ततोऽत्र त्विग्वरणं ते चायुतहोमे च त्वारोहौ वा नवग्रहमखे विप्राश्च त्वारोवे दवादि
 वाऽत्र त्विजोशांतौ द्वावेकश्रुतिकोविदौ कार्याचयुतहोमे तु न प्रसज्जेत विस्तर इति मात्स्यात् चतुःपक्षे ब्रह्माचार्यौ द्वौ च त्विजाविति हे
 क्षे ब्रह्माचार्यौ अथवा चैकमभ्यर्च्ये द्विधिना ब्रह्मणा सहेति स्कांदात् लक्षहोमे तु मात्स्ये तद्द्वादशवाष्टौ बालक्षहोमेऽपि त्रविजः कर्त
 तद्द्वचत्वारो वा विमत्सराः आचार्यब्रह्मसहितानामेवेयं संख्या कोटिहोमे तु मात्स्ये एवंद्वादशवा विप्रान्वरच मात्स्यानुलेपनैः वसिष्ठ
 नलक्षकोटिहोमानुपक्रम्य षोडशब्राह्मणां च्छुद्धान् दंभान् तविवर्जितान् तेषां मध्ये श्रेष्ठतममाचार्यं तं प्रकल्पयेदित्युक्ता आचार्ये
 अर्चनफलं तत इत्युक्तेर्नवाचार्या एको ब्रह्मा षट् त्रविज इति पक्ष उक्तः अस्मिंश्च पक्षे एकेनाचार्यकर्मकार्यमपरे तमन्वारभेरन्नुपक्रमो
 विरोधादित्युक्तं प्रयोगपारिजाते अयंच पक्षोऽयुतहोमादिरहित नवग्रहमखेऽपि भवतीत्युक्तं तत्रैव अत्र च धेन्वादि नवग्रहदक्षिणानवग्रहो
 द्विस्त कोटिहोमे यदि फलकालानुरोधेन समाप्तिः शीघ्रमिष्टा तदा विंशति चतुर्विंशति द्वाविंशच्चतुःषष्टिशतं वा त्रविजो वृणुयादित्यूचे भविष्य
 पि नियोजयेद्द्विजांस्तत्र शतसंख्यान् नृपोत्तम अलाभे तु बहूनां च यथा लाभं नियोजयेत् न संख्या नियमश्चात्र ब्राह्मणानां नरोत्तम न काल नियम
 वस्वेच्छया यज्ञ उच्यते जापकद्वारपालाश्च सर्वपक्षेषु भिन्ना इति हेमाद्रिः ततो मधुपर्कः संपूज्य मधुपर्केण त्रविजः कर्मकारयेत् अपूज्यकारये

कर्मकित्विषेणैव युज्यते इति विश्वामित्रोक्तेः पूर्वोक्तमात्स्योक्तेश्च लेंगे वस्त्रयुग्मं तथाप्यूरं केयूरं कर्णभूषणं अंगुलीभूषणं चैव मणिबंधस्य
 षणं कंठाभरणयुक्तानि प्रारंभे धर्मकर्मणः पुरोहिताय दत्वाथ ऋत्विग्यश्चापि दापयेत् अप्यूरो जलपात्रं मंत्रवद्हरणं मधुपर्क इति केचित्
 पर्कस्य वरणांगत्वाद्यत्र वरणं तत्र मधुपर्क इति वृत्तिकृत् वस्तुतो ऋत्विजो वृत्त्वामधुपर्कमाहरेत् इत्यत्र क्रममात्रविधिना मधुपर्कस्य नवर
 किंतूभयोः ऋत्विगंगत्वं तेन स्मार्त्तमंत्रवद्हरणाभावेपि ऋत्विजो वृत्त्वामधुपर्को भवति तेनात्र वरणोत्तरमाशौचादिपातेन ऋत्विज
 रित्युक्तं मधुपर्कोत्तरं कर्तव्यं मात्स्ये यजमानः सपत्नीकः पुत्रपौत्रसमन्वितः पश्चिमद्वारमाश्रित्य प्रविशेद्वागमंडपं संग्रहे
 सिद्धार्थान्किरेद्वाक्षोघ्नमंत्रतः प्रतिष्ठासारे सर्वतः पंचगव्येन प्रोक्षयेद्वागमंडपं आपोहिष्ठाभ्यूचेनैव ततः स्वस्त्ययनं जपेत्
 अंगं संकोचयन्तः प्रविशेद्दक्षिणांघ्रिणा नैर्ऋत्यांदिशि वास्त्वीशं ब्रह्माद्यांश्च समर्चयेत् हेमाद्रौ तु तोरणपूजोत्तरं वास्तुपूजोक्त
 विश्याथ तोरणादिप्रपूज्य च वास्तुयागंततः कुर्यात्प्रासादेमंडपेथवा वास्तुपूजनं सहोमकं वा शारदायां पायसान्नैर्बलीन् हरेदि
 क्तेः ततस्तलापुरुषवन्मंडपपूजा ततोऽग्निस्थापनं तत्रायुतहोमः एकहस्तं कुंडं लक्षहोमे द्विहस्तं चतुर्हस्तं वा कोटिहोमेषोऽशह
 तथोक्तेः कुंडं च मंडपेशानभागे तदीशानभागे वेदिरिति हेमाद्रिः तथा च वेदीमंडपाद्द्विर्भागे वापीष्ठा वसिष्ठसंहितायां अयु
 तं च कुंडं च मंडपेशानभागे तु कारयेच्चतुरस्रकं कुंडस्येशानभागे तु पूजावेदिं प्रकल्पयेदित्युक्तं भविष्ये तु कोटिहोमं प्रकृत्य कुंडस्य

गोभिलेन तु कुंडस्थप्रागुदीच्यांवा प्राच्यामुत्तरतोपि वा चतुरस्रं चतुर्द्वारं कर्तव्यं ग्रहपीठकं श्रीकामः पूर्व
 पुष्यार्धे दक्षिणेन तु पश्चाद्दिजन्मसिद्ध्यर्थं शांत्यर्थं चोत्तरेण तु ईशान्यां सर्वकामाय चार्धे यांचाभिचारके नैर्ऋत्यां पुत्रलाभाय पुष्य
 नत्वित्युक्तं स्थंडिलपक्षेपि वेदिरावश्यकौ शिष्टाचारादिति पारिजातः गोद्वयं गौरीतिलकं तिलकं लिंगमाल्यपि लतावितानिकाप्य
 मिमानिषट् मंडलान्यागमोक्तानि भवन्ति धृतये भृशं कपालोदरवस्त्रारव्यं शूलमाल्याभिधंतथा शैववेष्णावचक्रं चेत्युदितं मं
 त्रैरस्य च प्रीत्यै भवेदित्यागमोदितं ग्रहादेर्मंडलं भानोः सर्वतो भद्रमर्चने लक्ष्म्याश्च सर्वतो भद्रं पूजने मंडलं तथा सिंहो
 मन्त्रोदरसमाह्वयं वाग्देव्याः सर्वतो भद्रं मंडलं च धराह्वयं भगवत्यादिकानां च शक्तीनां मंडलं भवेत् पूजने सर्वतो भद्रमेकलिंगं
 अथ वक्षेत्रपालादिपूजने मंडलानि तु सर्वतो भद्रमुख्यानि शैवोक्तान्यखिलान्यपि यतः स्यात्सर्वतो भद्रं सर्वदेवप्रियप्रदं सर्वेषां
 प्रकृतित्वेन निश्चितं अतोभिधीयते तस्य समुद्गारे यथागमं अन्येषां मंडलानां तु सर्वेषामिति विस्तरात् शैवादिष्वगमग्रंथेषु
 ल्पनं तत्त्वसागरसंज्ञायां संहितायां प्रपञ्चितं यथाविधि बृहत्पंचरात्रादिष्वगमेष्वपि निम्नतोत्तुंगताहीनेः सुश्लक्ष्णे वेदिकातले ई
 दिपूवे नार्द्रे विलिप्ते गोमयेन च धत्तूरपल्लवैर्धृष्टैर्यद्वापामार्गपल्लवैः देवाराधनमंत्रेण मंत्रितासं च गव्यतः अभ्युक्षितेऽस्य मंत्रेण कृत्वा
 साधनं ततः खट्विकामानसूत्रं च गंधाद्यैरभिपूजयेत् उत्तरारव्यं चतुर्भिः स्यान्मंडलं चतुरस्रकं हस्तैर्हस्तद्वयं च स्यान्मध्यमं हस्तमात्रकं

आश्वमेधेकोष्टचतुष्टयं तत्रमध्यस्थरेखानां सर्वतोत्पुंसनेकते तत्स्थानमेकतां प्राप्तं पीठपद्याद्वयं तु तत् पाश्च
 द्यायाः कोणस्थं कोष्टकद्वयं प्राग्वत्तत्रैकतां नीते पीठस्थचरणं तु तत् वीथ्याः षष्ट्यास्तु सप्तम्या अष्टम्या मध्यवर्तिनीं रेखां त्यक्तो परे
 ग्वदुत्पुंसनेकते बृहत्कोष्टचतुष्टयं स्यान्मंडलाभ्यंतरस्थितं ईशानकोणादारभ्य चावत्कोणस्तनैर्भरतः सूत्रं कोष्टयुगस्यैकं मध्यविंदो
 आग्नेयकोणादायव्यकोणावधितथैव च अन्यत्र कोष्टयुगमेपि सूत्रमन्यद्विनिक्षिपेत् मध्यतः पीठपद्यायत्सूत्रं विंदुबधिस्थितं
 त्रपेचतुरस्तस्य भागान् प्रकल्पयेत् तेषु भागश्चतुर्थो यो मध्यविंदुसमीपगः तस्यार्धे वर्तुलाकारं क्षिपेत् सूत्रं समंततः तन्मध्ये कर्ण
 मज्जद् द्वितीयके भागे तु वर्तुलाकारं सूत्रं प्राग्वद्विनिक्षिपेत् तन्मध्ये केसराणि स्युः केसरेभ्यो बहिःस्थिते भागे तु तृतीयके प्राग्वद्
 निक्षिपेत् तन्मध्ये द्वादलानि स्युस्तेभ्यो बाह्ये चतुर्थके भागे न्यद्वर्तुलाकारं क्षिपेत् सूत्रं समंततः अष्टसंख्यानि सूत्रस्य दलाग्राणि त
 कं मंडलं प्रोक्तं सर्वतो भद्रसंज्ञकं एतस्माद्विष्टु सर्वा सुबहिर्वीथी प्रमाणतः सूत्रत्रयं सत्वरजस्तमः संज्ञं विनिक्षिपेत् पंचवर्णं न चूर्ण
 पूरयेत्ततः हरिद्रारचितं चूर्णं कर्णिकायां विनिक्षिपेत् धातुवर्णं केसरेषु ब्रीहितं दुलसं भवं दलेषु निक्षिपेत् तत्तेभ्यो बाह्यप्रदेशतः शम्भ
 ताचूर्णं व्योमरेखांतरे क्षिपेत् पीठपद्यावहिर्वीथ्यानि शाचूर्णं विनिक्षिपेत् द्वारेषु श्वेतवर्णं च द्वारशोभा सुलोहितं हरिद्रामुपशोभा सुतद्वत्तं दु
 भवं कोणेषु निक्षिपेत् चूर्णं मंडलस्य बहिः पुनः श्वेतंतु सत्त्ववीथ्यारव्ये रजः संज्ञे च लोहितं कृष्णंतमोभिधाने च क्रमाच्चूर्णं विनिक्षिपेत् इदं सर्व

भद्रं चक्रारविंदं वक्ष्यामि पुंडरीकाक्षवल्लभं चतुरस्रं पुरा प्रोक्तं क्षेत्रमानं प्रमात्रितं कृत्वा तद्वस्तुमात्रं तु दद्यात्तत्र प्रमान्बुधः एकादशप्रमाणं
 ननाम्ना चैव ब्रवीमि तान् अंगुलानां चतुष्केण प्रथमोत्रप्रमः स्मृतः नाभि क्षेत्रप्रमश्चात्र द्वितीयस्त्वं गुलेन तु ततोर्धांगुलमानेन कार्यं प्रम
 ष्यं आराच्च तदूर्ध्वं स्यान्नाभ्यामेकांगुले प्रमः शोभा क्षेत्रं तदूर्ध्वं स्यात्तदूर्ध्वं स्याद्भूमद्वयं क्षेत्रस्य हस्तमात्रस्थं चैतन्मानं प्रकीर्तितं
 दिशा कार्यं द्विगुणं त्रिगुणं स्य तु ततश्चाराः प्रकर्तव्या लक्षणं तु सूत्रवच्च हं यावत्सोराः प्रकर्तव्यास्तावद्भागं स्तुभाजयेत् क्षेत्रं ततस्त
 येकं भाजयेद्बुधः उर्ध्वाधो भागपदकेन चतुर्विंशतिकोष्ठकाः भवन्ति तैतरे मूलं चतुर्भिः कारयेद्बुधः चत्वारो मध्यतः स्थाप्याः
 ततः भवन्ति तैतरे मूलं चतुर्भिः कारयेद्बुधः चतुष्टयं कोष्ठकानां मध्याच्चैव तथा प्रमः उभयोः पार्श्वयोः कृत्वा तद्भूमाभ्यां पुनर्भू
 त्कारयेत्प्राज्ञो प्रमयोरर्ध्वं चंद्रवत् एव तु शेषलोपेन प्रकटारा प्रदृश्यते तथैका तद्वद्व्यास्तु कर्तव्या साधकोत्तमैः अर्धारां वा यदा पु
 न्रमं भवेत् मध्येन भागे चाराया भागभक्ते क्रमात्पुनः सूत्रं दद्यादर्धं सूत्रं निलीनं प्रकटं ततः अर्धारा दृश्यते तत्र शोभा क्षेत्रं तथा धिरे
 प्रकल्पयेत्प्राज्ञो यथा शोभा युता भवेत् नलिनी वहमत्स्यं वा शृंगारान्वा प्रकल्पयेत् द्वारे क्षेत्रद्वयं चात्र त्वारामानेन भाजयेत् कोष्ठका
 णं तत्र द्वारं प्रकल्पयेत् द्वाराद्वारांतरं यच्च वीथिकास्ताः प्रकल्पयेत् यावत्सोरो भवन्त्यत्र तथा द्वारप्रकल्पना अक्षक्षेत्रे तु कर्तव्यं पदप
 त्रं नाभिः कर्तव्या कर्तव्या रक्ता सर्वास्त्विताः स्मृताः नेमी पीताथ नीलाचरे रवाः सर्वाः सितास्तथा रेखा चतुष्टयं कार्यं चतुर्वर्णं विभागतः

एवं द्वित्रिचतुः पञ्चगुणमानेन कल्पयेत् चतुश्चक्रं पञ्चचक्रमष्टचक्रं तु कारयेत् अनयैव दिशाभूमौ वि
 रमाणतः इति चक्रारविंदं चतुर्विंशतिधा क्षेत्रं कृत्वा षाभिः सरोरुहं मध्यकोष्ठेषु लिङ्गानि त्र्यष्टा षाभिः प्रकल्पयेत् तत्राष्टाभिर्वरं पद्मं
 चतुष्टयं षड्भिरुत्तरपद्मं च वेदीं रवुरवदाचरेत् लिङ्गोत्सेधस्त्रिभिः कोष्ठैर्विस्तारं द्विपदेन च पद्मस्याभिमुखं लिङ्गं विदध्यान्मपराङ्मुखं
 स्वस्तिकानेव मष्टाभिस्तु यथा तथा ईशानकोणादारभ्य पंक्तिं त्यक्त्वा तु दक्षिणां संपंक्तावेव मृद्धीयात्पदकानि त्रयोदश तदग्रे चक्रमेदत्त
 त्र्यष्टयं तदग्रात्पुनरेवं च स्वपंक्त्यभिमुखं यथा तथा अग्निकोणादारभ्य विहाया परपंक्तिकं नैऋतात्तु तथा रभ्य विहारोत्तरपंक्तिकां वाय
 मज्ज्यत्यक्त्वा वै पूर्वपंक्तिकां शेषं पूर्वमिति ज्ञेयमिति स्वस्तिकलक्षणं इति सम्यग्विहायाथ रजसैवं प्रपूरयेत् लिङ्गं पीठं च शक्रेण कंठस्योभ
 धिमुष्पदंततो धामात्सरक्तेन मनोहरं पञ्चपञ्चातिरक्तेन लिङ्गस्योभयपार्श्वतः चत्वारस्तु बहिः पीतनीलरक्तसितेन च पूरयित्वेति लिङ्गानि
 पूरयेत् ईशादिवायुपर्यंतं क्रमात्कोणचतुष्टयं सितरक्तपीतकृष्णैः पार्श्वोदरनिभं त्रयं लिङ्गस्वस्तिकसंयुक्तं लिङ्गस्वस्तिकमंडलं सर्वकाम
 दाचार्याः संप्रचक्षते केवलैः स्वस्तिकैश्चैव स्वस्तिकं परिगीयते इति लिङ्गस्वस्तिकं चतुरस्त्रीकृते क्षेत्रे विंशद्भागैः समंततः मध्यषड्भागिकं पद्म
 द्वागिकं ततः भोगेन वीथिका तु स्यात्पीठं पद्मं च पूर्ववत् तद्वहिर्वीथिका वप्रौभागिकौ द्वारमुक्तवत् नवनाभमिदं प्रोक्तं मंडलं नवपंकजं पद्मस्थ
 थवा कुर्यात्तन्मात्रस्वितिकान्नव दिक्षु मध्ये थवा ज्ञानां यद्वा मध्ये विदिक्षु च पद्मस्वस्तिकमित्येवं मंडलं सर्वकामदं चतुर्भिर्मध्यमैः कोष्ठैरसज्ज

भ्रामयेद्भुजां नद्यावर्तवदापीठं कर्णातिस्वस्तिकं भवेत् विचित्रेणैव कर्णेन लोकपालाभिधेन वा स्वस्तिकानुरजसा चैव पूरयेच्छेषमुक्तवत् इति पद्मस्वस्ति-
 कं अथ करणप्रकारस्यैविक्रम्यामेव चतुरस्रं क्षेत्रं चतुर्दिक्षु विंशत्या भागैर्विभज्य कोष्ठशतचतुष्टययुतं निष्पाद्य समंताद्बाह्यपंक्तौ वीथीं विधाय तद-
 तरे पंक्तिचतुष्टये प्रतिपंक्तिकोष्ठद्वयं मध्ये परिलोप्य चतुर्दिक्षु द्वाराणि कुर्यात् तद्द्वारानुगतानि तत्पार्श्वयोरष्टौ लिंगानि विदध्यात् तद्यथा बाह्यवीथी-
 द्वारसंबंधकोष्ठत्रयेण पीठं तदुपरित न कोष्ठकत्रयेण दक्षिणोत्तरकोष्ठद्वयस्य बाह्यतः एकैकं रेखा लोपना न्मध्यकोष्ठे नैकेन कंठं तदुपरि च कोष्ठ-
 दंतं तदुपरि कंठं लिंगं एवं सर्वाण्यपि लिंगानि विधाय कोणेषु कर्णकोष्ठांश्चतुरो लतार्थं संलक्ष्य कृता लिंगांतरालेषु रेखा विलोप्य तदुपरि तत्त्र-
 येषु वीथीपीठपद्मानि सर्वतो भद्रवत् कुर्यात् इति लता लिंगोद्भवं सप्तधा विभज्यैकोनपंचाशत् कोष्ठकं संपाद्य बहिर्विभागेन चतुर्विंश-
 त् समंताद्दीर्घा निर्मिता द्युर्ध्वरित पंचविंशतिकोष्ठकेषु पूर्वादिदिक्षु कोष्ठकाष्टकं नवपंचमध्ये संस्थाप्य शेषषोडशकोष्ठलोपेन वीथिका चतुष्टया-
 असक्तानि कृत्वा वीथ्यनुगाल्य द्वादशाणि च कुर्यात् सप्तकं नवनाभद्वयं चतुरस्रमष्टधा विभज्य चतुःषष्टिपदं कृत्वा मध्यकोष्ठचतुष्टये प-
 ण्यतदन्तरं पंक्तौ पदार्धेन वीथी तदन्तरं पंक्तौ चतुर्दिक्षु पद्मसमानि चत्वारि द्वाराणि द्वारकोष्ठकमानेन कंठोपकंठकपोलान् कुर्यात्
 ज्यब्रह्मस्थानात्सूत्रभ्रमेण अंगुलानि चत्वारि वृत्तानि कृत्वा दिक्षु विदिक्षु तत्संधिषु संध्यंतरेषु च द्वाविंशत्सूत्राणि दत्वा तृतीयवृत्ते संध्यं-
 तरेषु चार्धचंद्रान् कृत्वा दिक्षु विदिक्षु चर्धचंद्रद्वयं मध्ये चतुर्थवृत्ते द्वात्रिंशत्सूत्राणि तृतीयवृत्ते दलसंधीन् द्वितीयवृत्ते केससूत्राणि प्र-

धर्ममाणायाः सतिष्ठित्वा तन्मध्ये नीलवर्णा निचबीजानि वीथी मूलमध्याग्रेषु शुक्लरक्तपीतकेसरजालदलानि च प्रतिवारणया सह शुक्लवर्ण
 यनिष्पादयेत् तत्राभ्युन्नतदलायं मुक्तिकामस्य वीक्ष्याग्रं दिक्पालानां वा गोकर्णाग्रं गणानां मंडलाग्रं अश्वत्थदलपत्रकं गौरीसरस्वत्यादीनां
 तत्र शालिपिष्टेन श्वेतहरिद्रया पीतं सिंदूरधात्वा दिनारक्तंदग्धयवादिना कृष्णं शमीपत्रादिना नीलं तद्वर्णकार्यं विशेषकामो मुक्ताविद्रुमा
 देवरजः कुर्यात् इति कोटिहोमे तु कुंडविशेषः पश्चिमदक्षिणयोर्यो निद्वयं कार्यं यो निवक्रद्वयोपेतं तदप्याहुस्त्रिमेखलमिति मात्स्यान्
 तानिर्वक्रं चेति द्वयमाहुः अग्निस्थापनं च यजमानशारवायः स्वशारवां परित्यज्य परशारवां समाश्रयेत् अप्रमाणमृषिं कृत्वा सोमं
 भृतीति पराशरोक्तेः सांगकर्मविधेर्यजमानं प्रति प्रवृत्तेश्च स्वाध्यायोध्येतव्य इत्यध्ययनविधिनाऽनुष्ठानोपयुक्तज्ञानजनकत्वं
 दृष्टार्थत्वबोधनाच्च ननु वेदानधीत्यवेदो वेत्यादिना शारवांतरस्याप्यध्ययनं बोधितं तदपि च पूर्ववत् दृष्टार्थमेव अतो न स्वपरशा
 र्वः अतएव शारवांतराधिकरणोपपादितः सर्वशारवायां गोपसंहारोपि संगच्छते अन्यथा शारवांतरविहितपदार्थज्ञानाभावात्तद
 संगतः स्यादिति चेत् न एवं वेदांतरं यच्छारवांतरस्थपदार्थज्ञानेन तदनुष्ठानसंभवेपि न स्ववेदीयशारवांतरस्थं पदार्थानुष्ठानं संभवति र
 योध्येतव्य इत्यत्र स्वाध्यायस्योपादेयत्वेन विवक्षितैकसंख्यत्वादि क्रमापातैकवेदस्थाया एकस्या एव शारवाया अध्ययनस्य विधानात् तद
 भेदपादाः अत्र स्वाध्यायशब्देन स्वशारवैव गृह्यत इति वेदानधीत्येति स्मृत्या तु वेदांतरस्थानामनेका सामपि शारवानामध्ययनं विधीयत इ

केचित् परंतु वेदांतरस्थ प्रतिशारवेपर्याप्तत्वाद्देदांतरस्थाप्येकैव शाखाध्येतव्येत्याहुः अन्येतु स्वाध्यायपदेन स्वपित्रादिपरिगृहीतनानावेद
 तैकैकेव शाखागृह्यते तथा चेदमेव वेदानधीत्येति स्मृतेर्मूलमिति लाघवमित्यस्तु विप्रतिपत्तिः सर्वथा स्वाध्यायोध्येतव्य इत्येतद्विधिविहित
 ध्ययनजन्यज्ञानलाभेन संभवति क्रतुविधिचारितार्थ्यः विहितैच्छिकपाठजन्यज्ञानस्य कर्मण्यनुपयोगः अन्यथा शूद्रस्यापि तादृशज्ञान
 भवेन कर्माधिकारः स्यात् एतेन स्त्रीशूद्रौ नाधीयेतामिति तयोरध्ययनस्य निषेधात्तज्जन्यज्ञानाभावेन क्रत्वधिकार इति वदंतः प
 मिथाः परास्ताः तथा हि यथा तप्तेपयसि दध्या नयति सा वै श्वदेव्या मिक्षेति सर्वनाम्ना तच्छब्देन तापविशिष्टमेव पयः प्रतिनिर्दि
 बुद्धिमेव वर्षे ब्राह्मणमुपनयीत तमध्यापयीतेत्यत्रापि तच्छब्देन न पुंस्त्वाष्टवर्षत्वादिविशिष्ट उपनीत एव परामृश्यते विनियुज्यते न
 मात्रैव वार्षिकवच्छूद्रस्योपनयनं विहितं न चाष्टवर्षत्वादिव ब्राह्मणत्वस्यापि पूर्ववाक्येश्रवणाद्ब्राह्मणस्यैवाध्ययने अधिकारः स्या
 विशेषरिति वाच्यं इत्यध्ययनदानानि वैश्यस्य क्षत्रियस्य चेति स्मृत्या तयोः प्राप्तेः स्मृतेस्तु मूलब्राह्मणपदाविवक्षया लाघवादिर
 श्रुत्यंतरं चेत्यन्यदेतत् सर्वथात्रैव वार्षिकानामेव वेदाध्ययनजन्यज्ञानेनाधिकारो न शूद्रस्याध्ययनविधेरभावात् निषेधस्तु न्याय
 स्तु प्रसवानुप्रसक्तं स्ववेदीयस्वशाखांतरस्थपदार्थस्थानुष्ठानं तु वैधज्ञानाभावान्न भवति अतएव वाजसनेयितैत्तिरीयादीनामष्टाश
 नं नुष्ठानं नान्यथांतरस्थानामपि कानां ग्रहयोगाभ्यासानामहृष्टार्थानां चांगानामनुष्ठानाभावः संगच्छते अन्यथा प्रधानभावेन नि

...सिद्धिः स्यात् स्ववेदी... वांतरस्थस्य तु स्वशाखा विरुद्धस्यापि सूत्राद्युपात्तस्य भवति सूत्राध्ययनस्य स्वा
 धत्वात् स्वशाखीयपदार्थानुष्ठानाशक्ता तु तद्विधिविरुद्धस्याप्यनुद्धरणादिप्रायश्चित्तचातुर्मास्यप्रयोगगतपंचान्हिकैका
 अनेनैवाभिप्रायेणाकरणाच्छाखांतरस्थस्यापि श्रेष्ठत्वमाहुर्देवयाजिकाः सूत्राध्ययनस्य वैधत्वादेव च र्वेदाद्येकशाख
 तनानां सकलशिष्टानामाधानदर्शपूर्णमास ज्योतिषोमादिकर्माधिकारो निर्बहणीयः अन्यथा वैधज्ञानाभावेन स दुर्धरः
 त्राणांतु सूत्रप्रतीकोपात्तत्वात् तदध्ययनेनैवाध्ययनसिद्धिः अधीतायां वेदांतरशाखायां सूत्रे वा यस्त्वशाखा विरुद्ध
 मज्ञानाविशेषेणानुष्ठेयत्वेन प्रसक्तमपि स्मृत्या निषिध्यते यथा यः स्वशाखां परित्यज्य परशाखां समाश्रयेत् अप्रमा
 नमज्जतीति एतेन स्वपरशाखास्थानां सूत्रोपनिबद्धानामंगानांतुल्यो विकल्प इति श्रीमदनंतयाजिकोक्तिः परस्ताशा
 सर्वांगोपि संहारस्तु वेदांतरीयशाखांतरस्थांगविषयः सूत्रोपात्तस्त्वेदीयशाखांतरस्था विरुद्धांगविषयश्चेति दिक् वि
 यां नक्षत्रेयत्रभानुः स्यात्तदाद्यंतत्रिकं त्रिके सूर्यश्शक्रसोरीणामिंदुभौमबृहस्पतेः राहोः केतोश्च निर्दिष्टं वदनादौ शुभो
 र्याद्वनमित्याहुर्भार्गवाद्य इति इदंच काम्यविषयं संस्कारेषु विचारोऽस्य न कार्यो नापि वैष्णवे नित्येनैमित्तिके कार्ये न चाब्दे
 मृत इति तत्रैवोक्तेः देवाद्धोमकरणे शांतिविष्णुधर्मोत्तरे क्रूरग्रहमुखे चैव संजाते हवने श्रुभे शांतिं विधाय गां दद्याद्वाह्मणाय कुटुं

अथ सांप्रति मां कृत्वा निक्षिपेत्तामधो मुखीं गोमूत्रमधुगंधाद्यैरर्चितां प्रतिमां ततः श्वभने निधाय संपूज्य तत्र होमो विधीयत इति अत्र
 अर्कश्चिदुक्तं अर्कश्चंद्रादष्टमेशाच्चतुर्थे मंदः शुक्रादष्टमंगारकश्च राहुर्धर्मे जीवतः खेटसुप्ते होमेनाशः पुत्रदाराधनानामिति तिथिः
 कावेदभक्तावशेषकान् निवासो ग्रेव्यो भिरूपे वित्तप्राणविनाशदः पाताले द्विकशेषेण धनसंचयनाशनं गुणवेदावशेषे
 रव्यद इति आब्दिके युगादिनिमित्तहोमे जपाद्यंगहोमेऽपि न दिनं शोध्यं तस्य स्वतंत्रकालत्वाभावात् अग्निश्च लौकिक
 नां सर्वाधानीं तु लौकिके स्मार्तचलौकिके कार्ये श्रौतं वैतानिकाग्निश्चिति स्मृत्यर्थं सारात् कातीयानां तु स्मार्तोऽपि तत्सूत्रे
 आहूय चैव होतव्यं यत्र यो विहितो न लः तथा श्रुभं पात्रं तु कांस्यं स्यात्तेनाग्निं प्रणयेद्बुधः तस्याभावे शरावेण न वेन
 होमे च वन्हिः स्यात्कोटिहोमे हुताशनः पूर्णाहुत्या पिलोनामशांतिके वरदः स्मृतः देवीपुराणे श्रुभग्रहविधौ ह्यग्निर्ल
 कोटिहोमे शिवो वन्हिः सर्वकामप्रदायकः ततो वेद्यां ग्रहस्थापनं अग्निप्रणयनं कृत्वा ततस्त्वावाहयेत्स्तरानिति मात्स्यात्
 लेखेदष्टदलं पद्मं वेदिकोपरितंदुलैः तथा यथारुचि प्रमाणेन प्रतिमाः कल्पयेत्सुधीः ग्रहपूजने च मात्स्यादावादित्यक्रमः ब
 भौमशुक्रसोमबुधगुरुमंदादिक्रमोक्तः आवाहनं च व्याहृतिमंत्रेण आवाहनं व्याहृतिभिस्तथैवाश्विकुमारकाविति मात्
 यमं च व्याहृतिस्कंदाच्चेति हेमाद्रिः दनरत्ने तु आवाहनस्थापनं भिन्नं अतो व्याहृतिभिरावाह्यतत्तन्मंत्रेण स्थापनं क

प्रणवत्वादितः कृत्वा भूर्भुवस्वस्ततः परं चतुर्थ्यानामसंयुक्तं नमस्कारांतयोजितं एषमंत्रः समारख्यातो ग्रहपू-
 जः अनेनावाहनं कुर्यादनेनैव विसर्जयेदिति वामनवचनाद्ग्रहगायत्र्या पूजनमुक्तं बोधायनेत्यावाहनवाक्ये विशेष उक्तः किरीटिनं पद्मा-
 रण्यगर्भसमद्युतिं सप्ताश्वं सप्तरज्जुं कलिंगदेशजं काश्यपगोत्रजं विश्वामित्रर्षिं त्रिष्टुप् छंदसं रक्तांबरधरं रक्ताभरणभूषितं रक्तगंधा-
 नुलेपनं रक्तध्वजपताकिनं मुकुटकेयूरशोभितमारुह्य रथं दिव्यं मेरुं प्रदाक्षिणी कुर्वाणं ग्रहमंडले प्रविष्टमधिदेवताभिसहितं प्रत्यधिदेवते-
 न्मन्त्रं वृत्तमंडले पूर्वाभिमुखमादित्यमावाहयामि किरीटिनं रक्तमाल्यांबरधरं शक्तिशूलगदाधरं चतुर्भुजं मेषगमनमवन्तिदेशजं
 मंजामदभ्यर्षिं जगती छंदसं रक्तांबरधरं रक्ताभरणभूषितं रक्तगंधानुलेपनं रक्तध्वजपताकिनं मुकुटकेयूरभूषणशोभि-
 थं दिव्यं मेरुं प्रदाक्षिणी कुर्वाणं ग्रहमंडले प्रविष्टमधिदेवताभूमिसहितं प्रत्यधिदेवतास्कंदसहितं त्रिकोणरक्तमंडले दक्षिणाभि-
 मावाहयामि किरीटिनं श्वेतवर्णं चतुर्भुजं दंडिनं वरदमक्षसूत्रकमंडलुं भोजकटदेशजं भार्गवगोत्रजं शौनकर्षिं पंक्ति छंदसं श्वेता-
 नाभरणभूषितं श्वेतगंधानुलेपनं श्वेतच्छत्रध्वजपताकिनं मुकुटकेयूरशोभितमारुह्य रथं दिव्यं मेरुं प्रदाक्षिणी कुर्वाणं ग्रहमंडले प्रविष्टमा-
 द्राणीसहितं प्रत्यधिदेवतेन्द्रसहितं शुक्लपंचकोणमंडले प्राङ्मुखं शुक्रमावाहयामि किरीटिनं श्वेतवर्णं गदापाणिं द्विभुजमाग्नेयभागमभिग-
 माग्नेयर्षिं मनुषुप् छंदसं श्वेतांबरधरं श्वेताभरणभूषितं श्वेतं श्वेतगंधानुलेपनं श्वेतध्वजपताकिनं मुकुटकेयूरशोभितमारुह्य रथं दिव्यं मे-

प्रदक्षिणी कुर्वाणं ग्रहमंडले प्रविष्टं अधिदेवतां बुसहितं प्रत्यधिदेवतो मासहितं चतुरस्त्रमंडले प्रत्यङ्मुखं सोममावाहयामि किरीटिनं पीतमात्य
 रधरं पीतवर्णं खड्गगदाचर्मपाणिभूषितं सिंहस्थं वरदं मगधदेशजमत्रिगोत्रजं भरद्वाजर्षिबृहतीच्छंदसं पीतांबरधरं पीताभरणभूषितं पी
 गंधानुलेपनं पीतच्छत्रध्वजरथपताकिनं केयूरशोभितमारुह्य रथं दिव्यं मेरुं प्रदक्षिणी कुर्वाणं ग्रहमंडले उत्तराभिमुखं सौम्यमावाहयामि
 रीटिनं पीतांबरवर्णं चतुर्भुजं दंडिनं वरदं साक्षसूत्रकमंडलुं सिंधुदेशजमांगिरसगोत्रजं वसिष्ठर्षिमनुषुच्छंदसं पीतांबरधरं पीतमा
 मं पीतच्छत्रध्वजरथपताकिनं मुकुटकेयूरशोभितमारुह्य रथं दिव्यं मेरुं प्रदक्षिणी कुर्वाणं ग्रहमंडले प्रविष्टं अधिदेवतेन्द्रसहितं
 सहितं पीतदीर्घचतुरस्त्रमंडले उदङ्मुखं बृहस्पतिमावाहयामि किरीटिनमिंद्रनीलसमद्युतिं शूलधरं वरदं गृध्रवाहनं सौराष्ट्रदेशजं क
 मृगवर्षिगायत्रीच्छंदसं कृष्णांबरधरं कृष्णाभरणभूषितं कृष्णगंधानुलेपनं कृष्णच्छत्रध्वजपताकिनं मुकुटकेयूरमणिशोभितम
 व्यं मेरुं प्रदक्षिणी कुर्वाणं ग्रहमंडले प्रविष्टं अधिदेवताप्रजापतिप्रत्यधिदेवतायमसहितं धनुर्मंडले प्रत्यङ्मुखं शनैश्चरमावाहयामि
 नं करालवदनं खड्गचर्मशूलगदाधरं सिंहासनस्थं पूर्वदेशजं पैठीनसगोत्रजमांगिरसर्षिमनश्छंदसं कृष्णांबरधरं कृष्णाभरणभूषितं
 नुलेपनं कृष्णच्छत्रध्वजरथपताकिनं मुकुटकेयूरमणिशोभितमारुह्य रथं दिव्यं मेरुं प्रदक्षिणी कुर्वाणं ग्रहमंडले प्रविष्टं अधिदेवतासर्पस
 र्पसं प्रदक्षिणी कुर्वाणं ग्रहमंडले दक्षिणाभिमुखं राहुमावाहयामि धूम्रान्द्विबाहून्गदाधरान् विकृताननान् गृध्रवाहनान्गदिनोम

कान्माना छंदसान् चित्रांबरधरान् चित्राभरणभूषितान् चित्रगंधानुलेपनान् कृष्णध्वजरथपताकिनो मुकुटकेयू-
 मितानां रुद्धरथं मेरुं प्रदक्षिणीकुर्वाणान् ग्रहमंडले प्रविष्टान् धिदेवताब्रह्मसहितान् मत्स्यधिदेवताचित्रगुप्तसहितान् कृष्णपिंगलध्वजान्
 दक्षिणाभिमुखान् केतूनावाहयामि मात्स्याद्युक्तावाहनप्रकारस्तु प्रयोगोदर्शयिष्यते तत्र सोमादय आदित्याभिमुखान् एव स्थाप्यानात्म-
 लक्षहोमे च गरुडस्थापनवेदी पूर्वस्यामिति मदनरत्ने उत्पलपरिमले ग्रहस्य दक्षिणे पार्श्वे स्थापयेत् दधिदेवतां ग्रहस्योत्तरपार्श्वे तु न्य-
 देवतां वसिष्ठसंहितायां शनैः पश्चिमतः स्थाप्य विनायकमथार्चयेत् तस्य दक्षिणतो दुर्गां जातवेदस इत्युक्त्वा वायुं च दक्षिणे कोणे शि-
 येत् दक्षिणे तस्य चाकाशमादित्यस्तस्य चार्चयेत् अश्विनो दक्षिणे तस्य कार्यवेषोऽप्युक्त्वा उत्पलपरिमले ततो विनायकं दुर्गां
 च नो आतून इन्द्र इत्याद्यैर्मन्त्रैः प्रागीरितैर्यजेत् प्रयोगपारिजाते पद्मप्राग्दलमारभ्य दलाग्रेषु क्रमान्वयेन इन्द्रादिलोकपालांश्च
 प्रपूजयेत् वसिष्ठसंहितायामपीन्द्रादिपूजोक्ता लोकपालक्षेत्रपालादीनां चावाहनमनित्यं द्वाविंशदिति मात्स्योक्तेः केवलग्रहमरु-
 देवतादीनामप्यनित्यं याज्ञवल्क्यादिभिरनुक्तेः कोटिहोमे तु देवतासु विशेषो भविष्ये ब्रह्माणं पूर्वभागे तु मध्ये देवं जनार्दनम् पश्चि-
 थारुद्रं सूनुमुत्तरतस्तथा सूनुं स्कंदम् ततो ग्रहानुक्तोपचारैः पूजयेत् वसिष्ठः उपचाराणिसर्वेषामपिशक्नुक्षतैः सदा गंधाभावेशकू-
 पुष्पाभावेऽसंगंधकम् धूपाभावे गुग्गुलुः स्याद्द्रव्याभावे तु मिश्रकम् पंचामृतं गवामेव मिश्रकं न कदाचन ततः कलशस्थापनम् तत्र विशेषो वा

ष्टे पंचत्वक्पल्लवोपेतं शतीषधिसमन्वितम् एषामभावे तु दशसर्वोषध्यः प्रकीर्तिताः तत आज्यभागांते होमः मार्कंडेयः संपूजयेत्ततो वा
 दद्याच्चैवाहुतीः क्रमात् पृथ्वीचंद्रोदये देवीनंदिपुराणयोः होमे भोजनकाले च संध्ययोरुभयोरपि आचांतः पुनराचामेदन्यत्र तु सकृत्सप्त
 त् हेमाद्रौ देवीपुराणे गणाधिपतये देया प्रथमा तु वराहुतिः अन्यथा विफलं कर्म भवती ह न संशयः भविष्ये प्रणवादिभिश्च तल्लिङ्गे
 हाकारांतयोजितैः जुहुयात्सर्वदेवानां वेद्याच्चैवोपकल्पितान् अनेककर्तृके होमे प्रत्याहुतित्यागस्य कर्तुं मशक्यत्वात्सर्वदेवताउद्दि
 ष्ठाणि निर्दिश्य सकृत्त्यागः कार्य इति हेमाद्रिः पारिजाते आश्वलायनः जुहुयात्समिदन्नाज्यैराभिर्ऋग्भिर्गर्ग्यथाक्रमम् तत्रैव स्क
 तहस्वन्तु शतमष्टाधिकं तथा अष्टाविंशतिमष्टौ वा एकैकस्य तु होमयेत् वसिष्ठः आदौ तु समिदन्नाज्यैः पृथगष्टोत्तरं शतम् इ
 विधेऽपि ग्रहमखे प्रधानदेवानां विशेषपरत्वं प्रमाणाभावात् चरौ लेकाहुतिपक्षोऽपि मात्स्ययाज्ञवल्क्याभ्यामुभयत्रोक्तेः मात्स्ये
 घृताद्यन्नचरुभक्ष्यादिकंततः चरुशब्देन गुडौदनादिरुच्यते तथा च पारिजाते आश्वलायनः गुडौदनं पायसान्नं क्षीरं संयाचषा
 दनं घृतान्नं च कृसरं च सचित्रकम् इत्येतानि हवींषिभ्युः समित्संख्या समाहुतीः भक्षपदेन द्राक्षादिगृह्यते अधिदेवतादिहोमोप्युत्त
 वरुणाच समिदिश्च सर्पिषा च तिलैः क्रमात् तत्तन्मंत्रैश्च होतव्याः क्रमात्तदधिदेवताः अत्र संख्या पारिजाते गृह्यपरिशिष्टे प्रधान
 द्वित्राश्चैवाधिदेवताः पंचानां चैव पंचधाः द्वित्राः द्वेति स्मोवेत्यर्थः पंचानां गणेशादीनां पंचधा एकैकेत्यर्थः

शदिहोमः पारिजाते इन्द्रादिलोकपालांश्च तत्तन्मंत्रैः प्रपूजयेत् तत्तन्मंत्रैर्जपं कुर्यात्ततो होमं समाचरेत् सारि
 मांस्थं होतव्यामधु सर्पिभ्यां दध्ना चैव समान्विताः वासिष्ठे तु हुने दाज्याक्तसमिध इत्युक्तं ततो युतादिहोमः वासिष्ठे ततो व्याहृति
 तिलहोमं प्रयत्नतः प्रथमो युतहोमः स्यात्तुल्यहोमो द्वितीयकः तृतीयः कोटिहोमः स्याद्विधो ग्रहयज्ञकः एकरात्रं त्रिरात्रं वा पंचर
 वा शिवगाथां विष्णुगाथां शांतिं ब्राह्मणभोजनं समापयेत्प्रतिदिनमेवं भक्त्या समान्वितः स्वेच्छया यज्ञ उच्यते इति भविष्योत्त
 नियमो समिदादिहोमव्यतिरेकेणा युतादिसंख्या पूरणीयेति हेमाद्रिः नृसिंहपुराणे ततो व्याहृतिभिः पश्चाज्जुहुयात्तु तिलादि
 तिसंख्यालक्षं वा कोटिरेव वा होमद्रव्यं च घृतघ्नीहितिलान्यतमात् व्याहृतिभिरयुतादिहोमे च ग्रहदेवता ग्रहयज्ञ इत्युक्ते रितिके
 चरणास्तु अग्निर्वायुः सूर्यः प्रजापतयो देवता इत्याहुः ॐ भूर्भुवः स्वश्चेति तिस्रो व्याहृतयोजये आभिश्च होमेति सृभिश्चतुर्थीर
 इति वाक्याद्वस्तु समस्ताभिर्होम इति प्रयोग पारिजातः मदनरत्ने तु समस्ताभिरेव व्याहृतिभिर्होमो अग्निर्वायुः सूर्यश्च देवता इत्युक्तं अ
 मे च भस्त्रिज एव कर्तार इति केचित् तन्न भस्त्रिग्व्यपक्षे आचार्यस्य होमकर्तृकत्वात् कोटिहोमे च विशेषो भविष्ये पूर्णं पूर्णं सहस्रे तु दद्यात्
 हुतिं शुभाम् गोभिलोपि नमुक्तकेशो जुहुयान्नानि पातितजानुकः उत्तानेनैव हस्तेन अंगुष्ठाग्रेण पीडितम् संहतांगुलिपाणिस्तु वाग्यतो जुहु
 याद्द्विः तुलादानवद्वारपालजपः वसिष्ठः ततो जपादीन् जुहुयात्पूर्णाहुतिमथाचरेत् शौनकः अथाश्वेत्यादिभिर्हुत्वा समुद्रादूर्मिसूक्ततः

संततामाज्यधारांतां पूर्णाहुतिमथाचरेत् अथाश्वेतिस्वस्वशाखाप्रायश्चित्तोपलक्षणं मात्स्ये पूर्णाहुतिंचमूर्धानंदिवइत्यभिपातयेत् अ
ग्निपुराणे मूर्धानंदिवमंत्रेण संस्त्रवेण च धारया दद्यादुत्थाय पूर्णां वै नोपविश्य कदाचन वसिष्ठसंहितायाम् मंत्रेण सप्तति अग्निइति पूर्णा
तिहुनेत् वसौ धारया कुंभमूले यवमात्रं छिद्रं कर्तव्यमित्युक्तं हेमाद्रौ अथुतहोमेन वसोद्धारा मात्स्ये लक्षहोमप्रकरणे एव तत्प्रागन् व
संहितायाम् स्वस्तिकं कल्पयेत्पश्चात्कुंडस्येशानभागतः यजमानाभिषेकार्थं तत्र भद्रासनं न्यसेत् पांडुरुरवस्योपविष्टस्य यजमान
अभिषेकं ततः कुर्युः साचार्याः षोडशर्त्विजः विविधैर्मंगलैर्घोषैः सूतमागधजैः सह ततस्तस्याभिषिक्तस्य रक्षार्थं बलिमु
वदिक्षुविचित्रान्नेर्दीपैर्निराजयेत्ततः शक्नुमाल्यांबरधरः शक्नुमाल्यानुलेपनः ततो मंगलमागत्य ध्यायेदग्निं सरान् ग्रहान्
मंत्रैश्च दद्यात्पुष्पांजलिततः आचार्येभ्यो नवभ्यश्च ग्रहार्चनफलं ततः समिदाज्यचरूणांच तिलहोमफलं च यत् ब्रह्मत्वे कुंभ
नस्य फलं च यत् गणपक्षेत्रपार्केशदुर्गाहव्यांगदेवताः तासां जपफलं सम्यग्गृहीत्याज्जलपूर्वकम् प्रयोगपारिजाते वामनः अ
तिश्च ग्रहार्चनफलं तत इत्युक्त्वा समिदाज्येति श्लोको पठितवान् स एव ततस्तेभ्यो यथा शक्तिदातव्या दक्षिणा ततः आचार्यर्द्धजाप
पश्चात्तृष्टये आज्यं निरीक्ष्य दत्वा च ब्राह्मणान् भोजयेत्ततः तत्रैवाश्वलायनः एकमेकाहुतौ विप्रहोमे त्वन्नेन भोजयेत् अंत्याद्य
सहस्रस्याहुतैश्चैकं जघन्योऽविप्रभोजनात् तस्माद्दानुमशक्तो यो दक्षिणांचान्नमेव च जपैः प्रणामैः स्तोत्रैः

पयश्चैहान् तावध्यान्तरे ततः समाप्तेयज्ञे तु कारयेत्सुमहोत्सवम् शंखतूर्यनिनादेन ब्रह्मघोषवरेण च अथ पितामहकृतो युतः
 प्रयोगः कर्मसंकल्प्य गणेशपूजनं पुण्याहवाचनं मातृकापूजनं नां दीक्षाद्वंद्वं कृत्वाऽचार्यब्रह्मर्त्विग्वरणं कुर्यात् तत्र मंत्राः आचार्यः
 स्वर्गेशक्रादीनां बृहस्पतिः तथा त्वं मम यज्ञेऽस्मिन्नाचार्यत्वं कुरु प्रभो यथा चतुर्मुखो ब्रह्मा सर्ववेदधरः प्रभुः तथा त्वं मम यज्ञे
 भव द्विजोत्तम अस्य यागस्य निष्पत्तौ भवंतो भ्यर्चिता मया सुप्रसन्नाः प्रकुर्वंतु शांतिकं विधिपूर्वकम् ततः सर्वान् मधुपर्केणा
 शक्रांबरधरः शुक्लमात्यानुलेपनः साचार्यर्त्विग्यजमानो मंगलघोषेण जलपूर्णकलशहस्तः ॐ भद्रं कर्णेभिः० जनित्वमिति मं
 क्षिणीकृत्य पश्चिमद्वारेण प्रविश्य यद्ब्रह्म संस्थितं भूतं स्थानमाश्रित्य सर्वदा स्थानं त्यक्त्वा तु तत्सर्वं यत्र स्थितं तत्र गच्छतु अपत्र
 पिशाचाः सर्वतो दिशम् सर्वेषामविरोधेन ब्रह्मकर्मसमारभेत् इति गौरसर्षपानूविकीर्य शुचीवो हव्येति श्रुचेनापो हिष्टेति श्रुचेन
 स्वत्ययनं ताक्ष्यमिति मंत्रद्वयं जपेत् ततो मंडपपक्षे तन्नैर्ऋत्ये वास्तुवेदिं कृत्वा वेदीशानादिकोणचतुष्के विशंतु भूतले नागालोकपा
 तः अस्मिन् मंडपे वतिष्ठंतु आयुर्बलकराः सदेति मंत्रेण चतुरः शंकुनूरोपयित्वा ततः आग्नेयादिशंकुपार्श्वे माषभक्तबलीनूदघात आग्ने
 यथसर्पेभ्यो ये चान्ये तत्समाश्रिताः तेभ्यो बलिं प्रयच्छामि पुण्यमोदनमुत्तममिति एवं मंत्रत्रयेण नैर्ऋत्यवायव्येशान्याम् शंकुपार्श्वे माषभ
 बलीनूदत्वा ते च मंत्राः नैर्ऋत्याधिपतिश्चैव नैर्ऋत्यां ये च राक्षसाः बलिं तेभ्यः प्रयच्छामि सर्वे गृहंतु मंत्रितम् ॐ नमो वायुरक्षेभ्यो ये चान्ये

तस्माश्चिताः बलिंतेभ्यः० रुद्रेभ्यश्चैव सर्पेभ्यो ये चान्ये तस्माश्चिताः बलिंतेभ्यः प्रयच्छामि गृणहंतु सततोत्सुकाः ततो ह्युपरिवस्त्रे सुवर्णादिशलाका
 ॐ शांतायै नमः यशोवत्यै नमः कांतायै नमः विशालायै नमः प्राणवाहिन्यै० सत्यै० समनायै० नंदायै० रुभद्रायै० इति पश्चादारभ्य
 गंगा उदक संस्थानवरेखाः कृत्वा पुनः हिरण्यायै० सुव्रतायै० लक्ष्म्यै० विभूत्यै० विमलायै० विप्रायै० जयायै० कालायै० विशोकायै०
 दक्षिणारंभा उदगंगाः प्राक् संस्थानवरेखाः कृत्वा मध्ये कोष्ठं चतुष्टयमेकीकृत्य कोणेषु रेखां दत्वा तेनार्द्धपदानि संपद्यन्ते ततस्तत्र ब्रह्म
 हयेत् वास्तोश्चतुरस्रं शरीरं देवा अक्रम्य स्थिता इति तत्तद्देवपदे च तत्तद्देवावाहनम् तत्र मध्यपदं चतुष्के हृदये ब्रह्मणेन० ब्रह्माणं
 पूर्वपदद्वये दक्षिणस्तने अर्यम्णे नमः अर्यमणं० दक्षिणपदद्वये जठरदक्षिणे विवस्वते० विवस्वतं० पश्चिमपदद्वये जठरवामे
 उदकपदद्वये वामस्तने पृथ्वीधराय० पृथ्वीधरं० तत्र ब्रह्मसमीपस्थाने आग्नेयपदार्धयोर्दक्षिणहस्ते सावित्रसवितारौ तत्र पूर्वार्धे
 मः सावित्रं० पश्चिमार्धे सवित्रे० सवितारं० नैऋत्यपदार्धयोर्वृषणमेदूयोर्विबुधाधिपजयौ तत्र पूर्वार्धे विबुधाधिपाय० विबुधाधिप
 र्धे जयाय० जयं० वायव्यपदार्धयोर्वामहस्ते राजयक्ष्मरुद्रौ तत्र पूर्वार्धे राजयक्ष्मणे० राजयक्ष्माणं० पश्चिमार्धे रुद्राय० रुद्रं० ई
 योरुरौ मुखयो रापापवत्सौ तत्र पूर्वार्धे अद्भ्यो नमः अपः आ० पश्चिमार्धे आपवत्साय० आपवत्सं० ईशानपददक्षिणार्धे वास्तोः
 चिने नमः शिखिनं० तद्दक्षिणसार्द्धपदे दक्षिणनेत्रे पर्जन्याय० पर्जन्यं० तद्दक्षिणपदद्वये दक्षिणश्रोत्रे जयंताय० जयंतं० तद्द

कुलिशायुधं० तदक्षिणपदद्वये दक्षिणबाहौ सूर्याय० सूर्यं० तदक्षिणपदद्वये दक्षिणबाहौ सत्याय०
 दक्षिणसार्धपदे दक्षिणकूर्परे भृशाय० भृशं० तदक्षिणाग्नेयपदार्धे दक्षिणप्रबाहौ आकाशाय० आकाशं० तत्पश्चिमार्धे दक्षिण
 वायवेन० वायुं० तत्पश्चिमार्धपदे दक्षिणमणिबंधे पूष्णे० पूषणं० तत्पश्चिमपदद्वये दक्षिणपार्श्वे वितथाय० वितथं० तत्पश्चिमपदद्वये
 श्वे गृहक्षताय० गृहक्षतं० तत्पश्चिमपदद्वये दक्षिणौरोर्येमाय० यमं० तत्पश्चिमपदद्वये दक्षिणजानौ गंधर्वाय० गंधर्वं० तत्पश्चिम
 दक्षिणजंघायां भृंगराजाय० भृंगराजं० तत्पश्चिमनैर्ऋत्यपदार्धे दक्षिणस्फिचि मृगाय० मृगं० तदुत्तरार्धे पादयोः पितृभ्योन० पितॄ
 रसार्धपदे वामस्फिचि दौवारिकाय० दौवारिकं० तदुत्तरपदद्वये वामजंघायां सुग्रीवाय० सुग्रीवं० तदुत्तरपदद्वये वामजानौ
 ष्यदंतं० तदुत्तरपदद्वये वामोरो वरुणाय० वरुणं० तदुत्तरपदद्वये वामपार्श्वे अक्षराय० अक्षरं० तदुत्तरस्यार्धपदे वामपार्श्वे शो
 तदुत्तरवायव्यपदार्धे वाममणिबंधे पापाय० पापं० तत्प्राक्पदार्धे वामबाहौ रोगाय० रोगं० तत्प्राक्सार्धपदे वामबाहौ अहये० अहि
 पदद्वये वामकूर्परे मुख्याय० मुख्यं० तत्प्राक्पदद्वये वामबाहौ भल्लाय० भल्लाटं० तत्प्राक्पदद्वये वामबाहौ सोमाय० सोमं० तत्प्राक्पदद्वये
 मांसे सर्पेभ्यो० सर्पान् आ० तत्प्राक्सार्धपदे वामश्रोत्रे अदितये० अदितिं० तत्प्रागर्धपदे वामनेत्रे दितये० दितिं० उत्तरे वास्तोष्पते वसिष्ठ
 वास्तोष्पतिस्त्रिष्टुप् वास्तोष्पत्यावाहने विनियोगः ॐ वास्तोष्पते० स्वर्णमय्यां मूर्ती वास्तोष्पतये० वास्तोष्पतिं आवाहयामि ततः ईश

नादिविदिक्षु ऐशान्ये चरक्यैः चरकीं आग्नेये विदार्यैः विदारीं आ नैर्ऋत्ये पूतनायैः पूतनां उत्तरे पापराक्षस्यैः पापराक्षसीं मंडलपूर्वादि
क्षु तत्र पूर्व स्कंदायः स्कंदं आ दक्षिणे अर्यम्णेः अर्यमणं पश्चिमे जृम्भकायः जृम्भकं उत्तरे पिलिपिच्छायः पिलिपिच्छं तदस्तु मित्राः
हार्यैः इति प्रतिष्ठाप्य ततः सर्वान् संपूज्य मंडलादेशाने कुंभं संस्थाप्य मंडलाग्रे पायसबलीं नृदद्यात् तद्यथा ॐ ब्रह्मणे नमः एष पायस
नमम एवं सर्वत्र ॐ अर्यम्णे नमः पायः विवस्वते मित्रायः पृथ्वीधरायः सावित्रायः सवित्रे विबुधाधिपायः जयायः राज्ञ
द्रायः अङ्गो नमः आपवत्सायः शिखिनेः पर्जन्यायः जयंतायः कुलिशायुधायः सूर्यायः सत्यायः भृशायः आकाशा
ष्णेः वितथायः गृहक्षतायः यमायः गंधर्वायः भृंगराजायः मृगायः पितृभ्योः दैवारिकायः सग्रीवायः पुष्पदंतायः
तरायः शेषायः पापायः रोगायः अहयेः सुरव्यायः भल्लाटायः सोमायः सर्पेभ्योः अदितयेः दितयेः एष पायसबः ततश्च
माषभक्तबलीं नृदत्वा सद्यथा चरक्यैः एष माषभक्तबः एवमग्रेऽपि विदार्यैः पूतनायैः पापराक्षस्यैः स्कंदायः अर्यम्णेः जृम्भक
पिच्छायः एष पायसबः इति बलीं नृदत्वा ततः पावमानेन राक्षोघ्नेन च सूक्तेन त्रिसूत्र्या मंडपं वेष्टयेत् अथ द्वारपूजा तत्र पूर्वद्वारे उ
त्तमः अधः देहल्यैः वामदक्षिणस्तंभयोः गणेशायः स्कंदायः तत्र कलशद्वये गंगायैः यमुनायैः दक्षिणद्वारे ऊर्ध्वं श्रियैः नमः अध
स्तंभयोः कपर्दिनेः कलशद्वये गोदायैः कृष्णायैः पश्चिमद्वारे ऊर्ध्वं श्रियैः अधः देहल्यैः स्तंभयोः नंदि

नर्मदायै० उत्तरद्वारे ऊर्ध्वश्रियै नमः० अधः देहल्यै० स्तंभयोः महाकालाय० भृंगिणे० कलशद्वये वारुण्यै०
 त्रिद्वारपूजा ततस्तोरणादिपूजां करिष्ये इति संकल्प्य तत्र पूर्वस्यां दिशि मंडपाद्वहिर्हस्तमात्रे अश्वत्थं वटं वा सुदृढं शोभननामकं
 द्वितं तोरणं न्यस्य ॐ अग्निमीळे पुरोहितं० सुदृढ तोरणाय नमः० सुदृढ तोरणं आवाहयामि सुदृढ तोरणाय नमः० गंधं समर्पयामि पु
 षं नैवेद्यतांबूलदक्षिणांतोपचारैः पूजयेत् तत्र राहवे नमः राहुं आ० बृहस्पतये० बृहस्पतिं आ० राहुबृहस्पतिभ्यां गंधाद्युपचारान् स
 त्रैकः कलशः स्थाप्यः तत्र मंत्राः महीद्यौरिति भूमिं स्पृष्ट्वा तत्र ओषधयः संवदंत इति यवान् आकलशेष्विति कलशं स्थापयित्वा
 इति जलेनापूर्य गंधद्वारामिति गंधं क्षिप्त्वा या औषधीरिति सर्वौषधीः क्षिपेत् ओषधयः समिति यवान् कांडात्कांडादिति
 इति पंचपल्लवान् स्योनापृथिवीति सप्तमृदः याः फलिनीरिति फलम् सहिरत्नानीति पंचरत्नानि हिरण्यरूप इति हिरण्यं युव
 तिवस्त्रेण सूत्रेण वा मुखे वेष्टयेत् पूर्णादर्वीत्युपरि धान्यपूर्णपात्रं न्यसेत् तस्मिन्कलशे ध्रुवाय० ध्रुवं० ध्रुवाय नमः० गंधाद्युपचा
 यामि ततो दक्षिणे गत्वा औदुंबरं क्लृप्तं वा सुभद्रं विकटं नामकं वा चक्रचिह्नितं तोरणं न्यस्य ॐ इषेत्योर्जेत्वा वायवस्थोपायवस्थदेवा
 विता प्रार्पयतु श्रेष्ठतमाय कर्मणे सुभद्र तोरणाय० सुभद्र तोरणं आवाहयामि सुभद्र तोरणाय नमः० गंधाद्युपचारान् समर्पयेत् तत्र सूर्या
 नमः० सूर्यं आवा० अंगारकाय नमः० अंगारकं आ० सूर्यांगारकाभ्यां नमः० गंधाद्युपचारान् समर्पयेत् ततैकः कलशः स्थाप्यः तस्मिन्कलशे ध

येनमः धरां आ० धरायेनमः गंधाद्युपचारान्समर्पयेत् ततः पश्चिमे गत्वा पूरुषाक्षमौदुबरं वासुकर्मसूक्ष्मीमनामकं वा गदाचिह्नितं तोरणं न्य
स्य ॐ अग्न्याया० पि० सकर्म तोरणाय० सकर्म तोरणं आ० गंधाद्युपचारान्स० तत्र शक्राय० शक्रं० बुधाय० बुधं० शक्रबुधाभ्यां नमः
गंधाद्युपचारान्स० तत्रैकः कलशः स्थाप्यः तस्मिन्कलशो वाक्यतयेनमः वाक्यति० वाक्यतये० गंधाद्युपचारान्स० तत उत्तरे गत्वा वटमा
वापलाशं वा सुहोत्रं सूक्ष्मं वा पद्मचिह्नितं तोरणं न्यस्य ॐ शन्नो देवी० नः सुहोत्र तोरणाय० सुहोत्र तोरणं आ० सुहोत्र तोरणाय
पचारान्सम० तत्र सोमाय नमः सोम० केतवे न० केतुं० शनैश्वराय० शनैश्वरं० सोमकेतुशनैश्वरेभ्यो न० गंधाद्युप० तत्रैकः कल
स्मिन्कलशे विघ्नेशाय० विघ्नेशं आ० विघ्नेशाय० गंधाद्युपचारान्स० ततः पूर्व गत्वा पूर्ववन्महीद्यौरित्यादिना प्रतिद्वारशारवं कलश
य प्रति कलशं मंत्रावृत्तिः अस्मिन्कलशद्वये ऐरावतारव्यदिग्गजाय० ऐरावतारव्यदिग्गजं० ऐरावतारव्यदिग्गजाय० गंधाद्युपचार
ग्वेदिना वृत्तिर्जो ऋग्वेदः पद्मपत्राक्षो गायत्र्यः सोमदैवतः अत्रिगोत्रस्तु विषेन्द्र ऋत्विक्त्वं मे मरवे भवेति प्रत्येकं वृत्वा ॐ अग्निम
त्रेण प्रत्येकं गंधाद्युपचारैः पूजयेत् ततः सहस्राक्षं मत्तैरावतसंस्थितम् पीतकिरीटिनं कुंडलधरं दक्षिणवामकरस्थवज्रोत्पलमिंद्रं
गृह्ये हि सर्वामरसिद्धसाध्ये रभिष्टुतो वज्रधरामरेश संवीज्यमानोऽप्सरसांगणेन रक्षाध्वरं नो भगवन्नमस्ते भो इंद्र इहा गच्छ इह तिष्ठ
इति मंत्रेण पीतां पताकां पीतध्वजं च द्वयमपि दशह

ॐ त्र्यम्बकं यजामहे सुगन्धिं पुष्टपात्रम् ॥ इन्द्राय ० इन्द्रं आ ० इन्द्राय ० गंधाद्युप ० इन्द्रः सुरपतिः श्रेष्ठो वज्रहस्तो महाबलः शतयज्ञाधिपो
 नित्यं नमो नम इति नत्वा इन्द्राय सांगाय सपरिवाराय सायुधाय सशक्ति ० एतं माषभक्तबलिं समर्पयामीति बलिंदत्वा च मेत् ततः आ
 त्वा तत्र पूर्ववत्कलशं संस्थाप्य तत्र पुंडरीकाय ० पुंडरीकं आ ० अमृताय ० अमृतं आ ० पुंडरीकामृताभ्यां ० गंधाद्युप ० अनंतरं छाग
 णं दक्षिणवामकरद्वयधृतशक्तिकमंडलुं यज्ञोपवीतिनमग्निं ध्यात्वा एह्ये हि सर्वामरहव्यवाहमुनिप्रवर्यैरभितोभिजुष्ट तेजोवत
 मां हि ममाध्वरं पाहिकवेनमस्ते भो अग्ने इहा गच्छ इह तिष्ठ अग्निं सांगं सपरिवारं सायुधं सशक्तिकं अस्मिन्कलशे आवाह ० ॐ अ
 ग्निं मंत्रेण रक्तांपताकां रक्तं ध्वजं चोच्छ्रयेत् ततः त्वं नो अग्ने वरुण ० त् अग्नये न ० अग्निं आ ० अग्नये ० गंधाद्युपचारान् ० आग्नेयः
 वदेवमयोऽव्ययः धूम्रकेतूरजोध्यक्षस्तस्मै नित्यं नमो नम इति नत्वा अग्नये सांगाय सपरिवाराय सायुधाय सशक्तिकाय एतं मा
 समर्पयामीति बलिंदत्वा च मेत् ततो दक्षिणो गत्वा प्रतिद्वारशारवंकलशद्वयं संस्थाप्य तत्र कलशद्वये वामनारव्यदिग्गजाय ० वामना
 वामनारव्यदिग्गजाय नमः गंधाद्युपचारान् ० तत्र यजुर्वेदिनावृत्तिजो अस्मिन् दक्षिणद्वारे शांतिसूक्तजपार्थं नत्वा महं वृणे कातराक्षी
 दस्त्रेषु भो विष्णु देवतः काश्यपेयस्तु विमेंद्रं ऋत्विक् त्वं मे मरवे भवेति प्रत्येकं वृत्वा ॐ इषे त्वोर्जे त्वां णे इति प्रत्येकं गंधादिभिरभ्यर्च्य ततो
 हिषारूढं धृतदंडपाशदक्षिणवामकरद्वयं रुष्णांजनचयोपमं अग्निसमलोचनं यमं ध्यात्वा ॐ एह्ये हि वैवस्वत धर्मराज सर्वामरे रर्चितधर्ममू

शुभाशुभानंदशुचामधीशशिवायनः पाहिमस्वं नमस्ते भोयम इहागच्छ० यमं सांगं० द्वारकलशे आवाहयामि आयंगोः० स्वः इति मंत्रेण
पताकां कृष्णं ध्वजं चोच्छ्रयेत् ततो यमाय सो० तः यमाय० यमं आ० यमाय० गंधाद्यु० महामहिषमास्तु दंडहस्तं महाबलम् आवाहयामि य
स्मिन् पूजेयं प्रतिगृह्यताम् यमाय नमः एतं माषभक्तबलिं समर्पयामीति बलिंदत्वा च मेत् ततो नैर्ऋत्यांगत्वा तत्र पूर्ववत् कलशं संस्थाप्य क
नमः कुमुदं आ० दुर्जयाय० दुर्जयं आ० कुमुददुर्जयाभ्यां० गंधाद्युप० नतो नरास्तु दंडमहाकायं स्वद्वहस्तं महाबलम् राक्षसेर्वेष्टितं
रणभूषितम् निर्ऋतिं ध्यात्वा ॐ एद्ये हि रक्षो गणनायकस्त्वं विशालवेतालपिशाचसंघैः ममाध्वरं पाहि पिशाचनाथ लोकेश्वरत्वां भ
भो निर्ऋते इहागच्छ इह तिष्ठ निर्ऋतिं० कलशे आवाहयामि ॐ मोषुणः० सह इति मंत्रेण नीलां पताकां नीलध्वजं चोच्छ्रयेत्
भानमिच्छ० स्तु निर्ऋतये० निर्ऋतिं आ० निर्ऋतये० गंधाद्युप० निर्ऋतिं स्वद्वहस्तं च सर्वलोकैकपावनम् आवाहयामि यज्ञे स्मिन्
गृह्यताम् इति नत्वा निर्ऋतये सांगाय० एतं माषभक्तबलिं समर्पयामीति बलिंदत्वा च मेत् ततः पश्चिमे गत्वा कलशद्वयं प्रति द्वारश
संस्थाप्य अस्मिन् कलशद्वये अंजनारव्यदिग्गजाय० गंधाद्यु० तत्र सामवेदिनावृत्तिजौ अस्मिन् पश्चिमद्वारे शांतिसूक्तजपार्थे नत्वा
मवेदस्तु पिंगाक्षोजाग्रतः शक्रदेवतः भारद्वाजस्तु विप्रेन्द्रः क्रतुः कृत्वं मे मखे भवेति प्रत्येकं वृत्वा ॐ अग्न आयाहि० पि इति मंत्रेण
इहागच्छ० यमं सांगं० ततो मकरस्थं पाशहस्तं शक्रवर्णं किरीटधारिणं वरुणं ध्यात्वा एद्ये हि यादो गणवारिधीनां गणे न पर्जन्यसह

धानं हं द्राक्ष्यायमानपाहिल्वमस्मान् भगवन्नमस्ते भोवरुणइ० वरुणं सांगं० द्वारकलशे आवाहयामि इमं मे वरुण० राचके इति मंत्रे
 नाकां श्वेतं ध्वजं चोच्छ्रयेत् तत्वायामि० षीः वरुणाय० गंधाद्यु० पाशहस्तं च वरुणमर्णसांपतिमीश्वरम् आवाहयामि यज्ञेस्मिन् पूजे
 ताम् इति नत्वा वरुणाय सांगाय० एतं माष० इति बलिंदत्वा च मेत् वायव्यांगत्वा पूर्ववत्कलशं संस्थाप्य तत्र पुष्पदंताय० पुष्पदंतं अ
 र्थाय न० सिद्धार्थे आवाहयामि पुष्पदंतसिद्धार्थाभ्यां न० गंधाद्युपचारान्० ततो मृगाधिरूढं धूम्रवर्णं चित्रांबरधरं युवानं वरध्वज
 धामहस्तद्वयं वायुं ध्यात्वा एहो हियज्ञे मम रक्षणाय मृगाधिरूढः सहसिद्धसंघैः प्राणाधिपः कोलकवेः सहायगृहाण पूजां भगव
 धायोइ० वायुं सांगं० कलशे आ० वायो शतं० पाजसा इति मंत्रेण धूम्रांपताकां धूम्रध्वजं चोच्छ्रयेत् ॐ तव वाय० हे वायवे न० गं
 काशगन्धैव पवनं वेगवद्गतिम् आवाहयामि यज्ञेस्मिन् पूजेयं प्रतिगृह्यताम् अनाकारो महौजा श्वयश्चादृष्टगतिर्दिवि तस्मै पूज्याय ज
 ह्नं नमामि चेति नत्वा वायवे सांगाय० एतं माष० मि इति बलिंदत्वा च मेत् ततः उत्तरद्वारे कलशद्वयं प्रतिद्वारशारवं संस्थाप्य तत्र कलश
 भौमदिग्गजाय० सार्वभौमदिग्गजं आ० सार्वभौमदिग्गजाय० गंधाद्यु० तत्र अथर्ववेदिना वृत्तिजौ अस्मिन् उत्तरद्वारे शांतिसूक्तजपाथेन
 हं वृणे बृहन्नेत्रो अथर्ववेदो नुष्टुभोरुद्रदेवतः वैशंपायनविषेन्द्रः त्विकृत्वं मे मखे भवेति मत्येकं वृत्वा शन्नो देवी० नः इति मंत्रेण प्रत्येकं गंधा
 चरैः पूजयेत् ततो नरयुतविमानस्थं कुंडलहारकेयूररुचिरवरगदाधरदक्षिणवामभुजद्वयं मुकुटिनं महोदरं महाकायं हरितवर्णं कुबेरं ध्यात्वा

ॐ एह्येहियज्ञेश्वरयज्ञरक्षांविधत्स्वनक्षत्रगणेनसार्द्धम् सर्वौषधीभिःपितृभिःसहैवगृहाणपूजांभगवन्नमस्ते भोसोमइहा० द्वारकलश
 येआवाह० ॐ आप्याय० थे इतिमंत्रेणहरितांपताकांहरितध्वजंचोच्छ्रयेत् सोमोधेनुं० दस्मै सोमाय० सोमं० सोमाय० गंधाद्यु० सर्वनक्ष
 ध्येतुसोमोराजाव्यवस्थितः तस्मैसोमायदेवायनक्षत्रपतयेनमः इतिनत्वा सोमायसांगाय० एतंमाष० इतिबलिंदत्वाचमेत् ततः ईशान
 त्वा तत्रपूर्ववत्कलशंनिधाय तत्रसुप्रतीकाय० सुप्रतीकं० मंगलाय० मंगलंआ० सुप्रतीकमंगलाभ्यां० गंधाद्यु० ततोवृषास्त्वहं
 स्तयोर्वरत्रिशूलधरंत्रिनेत्रंशुकुवर्णमीशानंध्यात्वा ॐ एह्येहिविश्वेश्वरनस्त्रिशूलकपालखट्वांगधरेणसार्द्धम् लोकेनयज्ञेश्वरयज्ञ
 णापूजांभगवन्नमस्ते भोईशानइहागच्छ० कलशेआवाहया० अभित्वादेव० महे इतिमंत्रेणश्वेतांपताकांश्वेतंध्वजंचोच्छ्रयेत्
 ॐ स्वस्तये ईशानाय० गंधाद्यु० वृषस्कंधसमास्त्वहंशूलहस्तंत्रिलोचनम् आवाहयामियज्ञेस्मिन्पूजेयंप्रतिगृह्यताम् सर्वाधिप
 शानःशुकुईश्वरः शूलपाणिर्विरूपाक्षस्तस्मैनित्यंनमोनमइतिनत्वा ईशानायसांगमि इतिबलिंदत्वाचमेत् ततः ईशानपूर्वयोम
 दिश्य अनंतशयनासीनंफणासप्तकमंडितम् पद्मशंखधरोर्ध्वाधोदक्षिणंचकरद्वयम् चक्रगदाधरदक्षिणवामकरद्वयंनीलवर्ण
 त्वा एह्येहिपातालधरामरेन्द्रनागांगनाकिन्नरगीयमान यक्षोरगेन्द्रामरलोकसंघैरनंतरक्षाध्वरमस्मदीयम् भोअनंतइहा० अ
 वाहया० आप्याय० त्वः इतिमंत्रेणश्वेतांपताकांश्वेतंध्वजंचोच्छ्रयेत् ॐ आयंगोः० त्वः अनंताय० गंधाद्यु० योसावनंतरूपे

ततः पूर्वमुद्धृतस्मै नित्यं नमो नम इति नत्वा अनन्ताय सांगाय सपरिवाराय० एतमाष० इति बलिं दत्वा च मेत् ततो नैर्भृत्यप
 ध्ये ऊर्ध्वमुद्दिश्य अक्षसूत्रकुशमुष्टिधरोर्ध्वाधो दक्षिण करं स्कवक मंडलुधरोर्ध्वाधो वाम करं द्वयंचतुर्मुखं शमश्रुजटिलं लंबोदरं रक्तवर्णं ब्रह्मा
 ॐ एहो हि सर्वाधिपते स्मरेन्द्रलोके न सार्द्धं पितृदेवताभिः सर्वस्य धातास्य मितप्रभावो विशाध्वरं नः सततं शिवाय भो ब्रह्मन्निहागच्छ इह तिष्ठ ब्र
 गंभावा० ॐ ब्रह्मजज्ञानं० विवः इति मंत्रेण रक्तांपताकां रक्तं ध्वजं चोच्छ्रयेत् ॐ ब्रह्मजज्ञानं० विवः ब्रह्मणे न० ब्रह्माणं० ब्रह्मणे० गंधाद्यु
 त्तुर्मुर्तिर्वेदावासः पितामहः यज्ञाध्यक्षश्चतुर्वक्त्रस्तस्मै नित्यं नमो नम इति नत्वा ब्रह्मणे सांगाय० इति बलिं दत्वा च मेत् ततो मंडपमध्ये
 दशहस्तदीर्घो त्रिहस्तविस्तृतो विचित्रवर्णः ॐ इंद्रस्य वृष्णो व० मुदस्थात् इति मंत्रेण स्थाप्य ॐ ब्रह्मजज्ञानं० वः ब्रह्मणे न० गंध
 पषोडशस्तंभेषु सर्वेभ्यो देवेभ्यो नमः वंशेषु किंनरेभ्यो नमः पृष्ठे पन्नगेभ्यो नम इति पूजयेत् ततः पूर्वस्यां दिशि मंडपाद्वाहिः किंचिद्दू
 तत्रोपविश्य त्रैलोक्येयानि भूतानि स्थावराणि चराणि च ब्रह्मविष्णुशिवाः सार्द्धं रक्षां कुर्वंतु तानि मे देवदानवगंधर्वायक्षराक्षसपन्नगाः
 नयोगावो देवमातर एव च सर्वे ममाध्वरे रक्षां प्रकुर्वंतु मुदान्विताः ब्रह्माविष्णुश्चरुद्रश्चक्षेत्रपालो गणैः सह रक्षंतु मंडपं सर्वे घतुरक्षांसि सर्वे
 त्रैलोक्यस्थेभ्यः स्थावरेभ्यो भूतेभ्यो नमः त्रैलोक्यस्थानि स्थावराणि भूतान्यावा० त्रैलोक्यस्थेभ्यश्चरेभ्यो भूतेभ्यो नमः त्रैलोक्यस्थानि चर
 णि भूतान्या० ॐ ब्रह्मणे नमः ब्रह्माणं० विष्णवे० विष्णुं० शिवाय० शिवं० ॐ देवेभ्यो न० देवान् आ० ॐ दानवेभ्यो नमः दानवान्० ॐ गंधर्वेभ्यो

न० गंधर्वान्० ॐ यक्षेभ्योन० यक्षान्० ॐ राक्षसेभ्योन० राक्षसान् आ० ॐ पन्नगेभ्यो० पन्नगान् आ० ॐ गोभ्योन० गाः आ० ॐ ऋषिभ्यो
न० ऋषीन् आ० ॐ मनुष्येभ्यो० मनुष्यान्० ॐ देवमातृभ्यो० देवमातृः० इत्यावाह्य प्रत्येकं गंधाद्युपचारैः संपूज्य प्रत्येकं माषभक्तबलीन् दद्यात्
तोयजमानः साचार्यत्विक् प्रक्षालितपाणिपाद आचांतः प्राग्द्वारेण मंडपं प्रवेशयेत् यजमानो ग्यायतनादक्षिणत उपविशेत् आचार्यस्तुकुंडपश्चिम
उपविश्याचम्य प्राणानायम्यामुककर्मण्यग्निप्रतिष्ठां करिष्ये तदंगतया संमार्जनमेखलायोनिदेवतास्थापनं पूजनं च करिष्ये इति संकल्प्या ग्या
यकुशोदकेन कुंडं पोक्ष्य उपरि मेखलायां श्वेतवर्णालंकृतायां इदं विष्णुरिति विष्णुमावाह्य संपूज्य मध्यमेखलायां रक्तवर्णालंकृतायां ब्रह्म
ब्रह्माणं अधो मेखलायां कृष्णवर्णालंकृतायां कद्रुद्रायेति रुद्रं योन्यां रक्तवर्णालंकृतायां गौरीर्मिमायेति गौरीमावाह्य संपूज्य ततः स्व
गाग्निं प्रतिष्ठाप्य ग्रहवेद्यां पूर्वोक्तप्रकारेण सर्वतो भद्रमंडलं कृत्वा तत्तद्देवता आवाहयेत् प्राणानायम्य देशकालौ स्मृत्वा सर्वतो भद्रे मंडलं
नमस्करीष्ये इति संकल्प्य ब्रह्मजज्ञानं गौतमो वामदेवो ब्रह्मा त्रिष्टुप् ब्रह्मावाह० ॐ ब्रह्मजज्ञानं० वः मध्ये ब्रह्मणे नमः ब्रह्माणं आवाहयामि
स्वगौतमः सोमो गायत्री ॐ आप्यायस्वसमे० थे उत्तरे सोमाय० सोमं० अभित्वा जीगर्तिः शुनः शोपईशानो गायत्री ॐ अभित्वा देव० हे ईशानं
माय० ईशानं आ० इंद्रं वो मधुच्छंदा इन्द्रो गायत्री ॐ इंद्रं वो वि० लः० पूर्व इन्द्राय न० इंद्रं आ० अग्निं दूतं काण्वो मेधातिथिरग्निर्गायत्री ॐ अग्नि
रुतं० ॐ अग्ने० अग्निं आ० यमा सोमं यमो यमो नुष्टुप् ॐ यमाय सोमं० तः दक्षिणे यमाय० यमं आ० मोषुणो घोरः कण्वो निर्ऋतिर्गायत्री ॐ

तये० निर्भरति० आ० तत्वायामि० शेषोवरुणास्त्रिष्टुप् ॐ तत्वायामि० पी० पश्चिमेवरुणाय० वरुणं० तववाया
 सोवायुर्गायत्री ॐ तववायवृत० हे वायव्यांवायवेन० वायुं० जमयाअत्रमेवावरुणोवसवस्त्रिष्टुप् ॐ जमयाअत्र० स्य० वायुसोममध्ये
 वसुभ्यो० अष्टौवसून् आ० आरुद्रासः० श्यावाश्वएकादशरुद्राजगती ॐ आरुद्रासः० वे सोमेशानयोर्मध्येएकादशरुद्रेभ्यो० एक
 दान्० त्यान्नुसामदोमत्स्योद्वादशादित्यागायत्री ॐ त्यान्नुक्षत्रियां० ये ईशानेन्द्रयोर्मध्येद्वादशादित्येभ्यो० द्वादशादित्यान् आ० अ
 गहगणोऽश्विनावुष्णिक् ॐ अश्विनावर्तिर० तं इन्द्राग्निममध्येअश्विभ्यांनमः० अश्विनौ आ० ओमासश्चर्षणीधृतइतिगृत्समदो
 यत्री ॐ ओमासश्च० तं अग्निममध्येविश्वेभ्योदेवेभ्यो० विश्वान्देवान् आ० अभित्यंगामदेवसप्तयक्षाअत्यष्टी ॐ अभित्यं
 रितिमध्येसप्तयक्षेभ्यो० सप्तयक्षान्० आयंगौः० सार्षपाङ्गीसर्पागायत्री ॐ आयंगौः० त्वः० निर्भरतिवरुणमध्येभूतनागेभ्यः०
 ता० अप्सरसामैतसर्व्यशृङ्गोऽगंधर्वाप्सरसोऽनुष्टुप् ॐ अप्सरसांगंधर्वाणां० मः० वरुणवायुमध्येगंधर्वाप्सरोभ्यो० गंधर्वाप्सरसः० ओ
 मारंमातास्कंदस्त्रिष्टुप् ॐ कुमारंमाता० तौ ब्रह्मसोममध्येस्कंदाय० स्कंदं आ० ऋषभमृषभोवैराजोऽनुष्टुप् ॐ ऋषभंमा० वां ब्रह्मसोममध्ये
 ऋषभाय० ऋषभां आ० अदितिर्लोक्योबृहस्पतिः० शूलमहाकालोऽनुष्टुप् ॐ अदितिर्ह्यज० वः० ब्रह्मेशानयोर्मध्येदक्षादिसप्तगणेभ्यो० दक्षादिस
 प्तगणान् आ० जातवेदसेकश्यपोदुर्गात्रिष्टुप् ॐ जातवेदसे० मिः० ब्रह्मैन्द्रमध्येदुर्गायैनमः० दुर्गा आ० इदंविष्णुर्मेधातिथिर्विष्णुर्गायत्री ॐ इदंवि-

ण्णु० रे ब्रह्मेन्द्रमध्ये विष्णावे न० विष्णुं आ० उदीरतां शंखः स्वधात्रिष्टुप् ॐ उदीरतां षु ब्रह्माग्निमध्ये स्वधायै० स्वधां आ० परं मृत्यो संकुशिको मृत्युरो
 गास्त्रिष्टुप् ॐ परं मृत्यो० न० ब्रह्मयममध्ये मृत्युरोगेभ्यो० मृत्युरोगान् आ० गणानां त्वा गृत्समदोगणपतिर्जगती ॐ गणानां त्वा० ब्रह्मनिर्ऋतिमध्ये
 णापतये० गणपतिं० शन्नो देवीरांबरिषः सिंधुद्वीप आपो गायत्री ॐ शन्नो देवी० नः ब्रह्मवरुणमध्ये अद्भ्यो नमः अपः आवा० मरुतो यस्य रा
 णो मरुतो गायत्री ॐ मरुतो यस्य० नः ब्रह्मवायुमध्ये मरुद्भ्यो० मरुतः आ० स्योना मेधातिथिर्भूमिर्गायत्री ॐ स्योना पृथिवी भवा० थ
 मादमूले कर्णिकाधः पृथिव्यै० पृथिवीं० इमं मे गंगे इत्यस्य सिंधुक्षित्यै यमेधो यमुना सरस्वत्यौ जगती ॐ इमं मे गंगेय० या तत्रैव गंगादि
 ० गंगादिसर्वनदीः आवा० धाम्नो धाम्नो गौतमो वामदेवः सप्तसागरानुष्टुप् ॐ धाम्नो धाम्नो राज० च तत्रैव क्षारादिसप्तसागरेभ्यो०
 सागरान् आ० तदुपरि मेरवे नमः मेरुं आ० बाह्ये परिधौ सोमादिसमीपे क्रमेणायुधानि अष्टदिक्षु गदायै० गदां० विश्वलायन० विश्वलं
 य० वज्रं आ० शक्तये० शक्तिं आ० दंडाय० दंडं आ० खड्गाय० खड्गं आ० पाशाय० पाशं आ० अंकुशाय० अंकुशं आ० तद्बाह्ये उत्तरादि क्रमे
 ण० गौतमं० भरद्वाजाय० भरद्वाजं आ० विश्वामित्राय० विश्वामित्रं आ० कश्यपाय० कश्यपं आ० जमदग्नये० जमदग्निं आ० वसिष्ठाय० वा
 नये० अत्रिं आ० अरुंधत्यै० अरुंधतीं आ० तद्बाह्ये पूर्वादिष्टदिक्षु ऐंद्र्यै न० ऐंद्रीं आ० कौमार्यै० कौमारीं आ० ब्राह्म्यै० ब्राह्मीं० वाराह्यै० वार
 ण्यै० वैष्णव्यै० वैष्णावीं आ० माहेश्वर्यै न० माहेश्वरीं आ० वैनायक्यै० वैनायकीं आ० तत्रमध्ये सूर्याय० सूर्यं आ० बाह्ये

तु ॐ नमो भगवते वासुदेवाय ॥ भौमाय ॥ भौमं आ ॥ बुधाय ॥ बुधं आ ॥ बृहस्पतये ॥ बृहस्पतिं आ ॥ शक्राय ॥ शक्रं आ ॥ शनैश्वराय ॥ शनैश्वरं
 वेन ॥ राहुं आ ॥ केतवेन ॥ केतुं आवाहयामि ॥ एतादेवताः प्रतिष्ठाप्य संपूज्य पूर्वोक्तप्रकारेणाष्टगंधैः क्षौमवस्त्रोपरि ग्रहयंत्रं विलिख्य त
 थाक्रमेण संस्थाप्य तत्र कुंकुमाक्षतैः ग्रहात्मसाधिप्रत्यधिदेवतान् स्थापयेत् ॥ तद्यथा मंडले आदित्यादिदेवतास्थापनं करिष्ये इति सं
 द्यासनः पद्मकरो पद्मगः ॥ आकृष्णेन हिरण्यः स्तूपः सविता त्रिष्टुप् सूर्यावाहने विनियोगः ॐ भूर्भुवः स्वः कलिङ्गदेशोद्भवकाश्यपसगोत्र
 गच्छेति ॥ आप्याय स्वगौतमः सोमो गायत्री ॐ भूर्भुवः स्वः यमुनातीरोद्भव आत्रेयसगोत्र सोम इहा ॥ अग्निर्मूर्धा विरूपो गारको गायत्री
 गती समुद्भव भारद्वाजसगोत्र भौम इहा गच्छ ॥ उद्बुध्य ध्वं बुधः सौम्यो बुधस्त्रिष्टुप् ॐ भू ॥ मगधदेशोद्भव आत्रेयसगोत्र ॥ बृहस्पते
 र्स्पतिस्त्रिष्टुप् ॐ भू ॥ सिंधुदेशोद्भव आंगिरसगोत्र बृहस्पते इ ॥ शक्रः पाराशरः शक्रो द्विपदा विराट् ॐ भू ॥ भोजकटदेशोद्भव भार्ग
 व इ ॥ शमं धिरि रिरिं विठिः शनिरुष्णिक् ॐ भू ॥ सौराष्ट्रदेशोद्भव काश्यपसगोत्र शनैश्वर इ ॥ कथानो वामदेवो राहुर्गायत्री ॐ भू ॥ राठिनापु
 नसगोत्र राहो इहा गच्छ ॥ केतुं मधुच्छंदाः केतुर्गायत्री ॐ भू ॥ अंतर्वेदिसमुद्भव जैमिनिसगोत्र केतो ॥ अथाधिदेवताः ॥ अंबको वसिष्ठो
 ष्टुप् गौरीर्मिमादीर्घतमा उमा जगती यदक्रंदो दीर्घतमाः स्कंदस्त्रिष्टुप् विष्णोर्नुकंदीर्घतमानारायणस्त्रिष्टुप् ब्रह्मजज्ञानगौतमो वामदेवो ब्र
 ह्मिष्टुप् इंद्रो वामधुच्छंदा इंद्रो गायत्री यमाय सोमं यमो यमो नुष्टुप् मोषुणो घोरः कण्वः कालो गायत्री उषो वाजं पस्कण्वश्चित्रगुप्तो बृहती अ

प्रत्यधिदेवताः अग्निंकाण्वोमेधातिथिरग्निर्गायत्री अप्सुमेमेधातिथिरापोनुष्टुप् स्योनामेधातिथिर्भूमिर्गायत्री इदंविष्णुर्मेधातिथिर्विष्णुर्गायत्री
 द्रष्टृष्वानिगृत्समदइन्द्रस्त्रिष्टुप् इन्द्राणींष्टुषाकपिरिन्द्राणीपंक्तिः प्रजापतिस्त्रिष्टुप् आयंगौः सर्पराज्ञीसर्पागायत्री ब्रह्मजज्ञ
 षौसदेवोब्रह्मात्रिष्टुप् ततउत्तरतः गणानांत्वागृत्समदोगणाधिपतिर्जगती जातवेदसेकश्यपोदुर्गात्रिष्टुप् तववायोव्यश्वांगिरसोवायुर्गायत्री
 ह्रस्वआकाशोगायत्री एषोउषाःप्रस्कण्वोश्विनोगायत्री यद्दाराहोरुत्तरे विनायकंशनेरुत्तरे वायुराहोर्दक्षिणे आकाशंकेतोर्दक्षिणे श्विनो उत्तरे
 तिनावामदेवः क्षेत्राधिपतिरनुष्टुप् वास्तोष्पतेवसिष्ठोवास्तोष्पतिस्त्रिष्टुप् ततःलक्षकोटिहोमयोः सामध्वनिशरीरस्त्वंवाहनंपरमेष्ठिन
 रो नित्यमतः शांतिं प्रयच्छ मे इति मंत्रेणेंद्रं मित्रंवरुणमिति वागरुत्संतमुत्तरतः आवाह्यदिक्पालानष्टदिक्षु तन्मंत्रैरावाह्य तत्ररवेः पू
 र्वास्वकिं भौमस्यायेतक्षकं बुधोत्तरेकर्कोटकं गुरुत्तरेपद्मं शक्रोत्तरे महापद्मं शनिपश्चिमेशंरवपालंराहोः पुरतः कंबलंकेतोः पुरतः
 पथेत् ततःपूर्वे अश्विन्यादिसप्तनक्षत्राणि विष्कंभादिसप्तयोगान् बवबालवकरणे सप्तद्वीपानिऋग्वेदंच दक्षिणेपुष्यादिसप्तनक्षत्रा
 सप्तयोगान् कौलवतैतिलकरणे सप्तसागरान् यजुर्वेदंच पश्चिमेस्वात्यादिसप्तनक्षत्राणि वज्रादिसप्तयोगान् गरवणिजकरणे सप्तपाताल
 दंच उत्तरेभिजिदादिसप्तनक्षत्राणि साध्यादिषट्योगान् विष्टिकरणं भूरादीन् सप्तलोकान् अथर्ववेदंच वायव्येध्रुवं सप्तर्षींश्च ततोय
 णादिगणान् सप्तकुलाचलान् अष्टौवसून् द्वादशादित्यान् एकादशरुद्रान् एकोनपंचाशन्मरुतः षोडशमानृः षट्ऋतून् द्वादशम

नमो ब्रह्माय नमो विष्णवे नमो शिवाय नमो सूर्याय नमो वायवे नमो अग्निाय नमो भूतानि मनुष्यान् इति कोटिहोमे
 ब्रह्मामध्ये जनार्दनः पश्चिमे रुद्रः उत्तरे स्कंदः ततो ध्यायेत् तदस्तु मित्रावरुणं गृहावे इत्यावाह्यं पुरुषसूक्तेन षोडशोपचारैः संपूज्य
 आदित्याव सवोरुद्रा मरुतो लोकपास्तथा ब्रह्मा जनार्दनश्चैव शूलपाणिर्भगक्षहा अत्र सन्निहिताः सर्वे भवन्तु मखभागिनः पूजां गृह्णन्तु
 भक्त्योपपादिताम् कुर्वन्तु च शतं सर्वं यज्ञकर्तुः समीहिता इति ततो वेदीशान्यां कुंभं संस्थाप्य वरुणं संपूज्य देवदानवसंवादे इति संप्राथ्या
 त् चक्षुषी आज्येनेत्यंतमुक्त्वा नवग्रहानष्टशताष्टाविंशत्यष्टान्यतमसंख्याभिः समिच्चर्वाज्याहुतिभिरधिदेवताद्याः प्रधानदशा
 र्वा समिच्चर्वाज्याहुतिभिः नवग्रहानयुतलक्षकोट्यान्यतरसंख्याभिर्यवव्रीहिघृततिलान्यतराहुतिभिः शेषेण स्विष्टकृतमित्यादि च
 केव सर्वेषामिति पक्षे तथो ह्येवः लक्षकोटिहोमयोर्गुरुत्वं तमष्टशतादिसंख्यया समिदादिभिः कोटिहोमे ब्रह्मादीनां गरुडचतुर्चर्वाहु
 स्थाल्यो वदानधर्मश्च लक्षहोमादेर्बहुदिनसाध्यत्वे च रुस्विष्टकृदाद्यदिन एव कार्यं चाकहोमसमाप्तिप्रतिदिनं ग्रहपूजाकार्या कोटिहोमे प्रा
 र्णाहुतिरपि होमसमाप्तावग्निं संपूज्य स्विष्टकृदादिप्रायश्चित्तहोमांतं कृत्वाग्नेः समंताद्विष्मालेभ्यो वेदेः समंतान्नवग्रहेभ्यो वेदे रुत्तरतो विनायके
 सप्तभ्यो गरुत्मते च तत्तन्मंत्रैः माषभक्तबलीनूदत्वा क्षेत्रपालबलिंदुर्ब्राह्मणेन शूद्रेण वा चतुष्पथे क्षेपयेत् ततः प्रक्षालितपादोद्वा दशगृहीतेन चतुर्गृ
 हीतेन वाज्येन वस्त्रनारिकेरादियुतेन पूर्णाहुतिं जुहुयात् तत्र मंत्राः समुद्रादूर्मिरित्यस्य गौतमो वामदेवोऽग्निस्त्रिष्टुप् मूर्धानं दिवो बार्हस्पत्यो भा

द्वाजो वैश्वानरस्त्रिष्टुप् पुनस्त्वग्निर्वसरुद्रादित्यास्त्रिष्टुप् पूर्णादर्विविश्वेदेवाः शतक्रतुरनुष्टुप् सप्तते अग्ने सप्तनवाग्निर्जगती धामंते गौतमो व
 मदेव आपोजगती एतेर्हुत्वा इदमग्नये वैश्वानराय वसरुद्रादित्येभ्यः शतक्रतवे सप्तवते अग्नये द्वाश्च नममेतित्यागः अथ वसोर्द्धारं पातयेत् तत्र
 त्राः अग्निमीळ इति नवानां मधुच्छंदा अग्निर्गायत्री विष्णोर्नुकमिति षण्णां दीर्घतमा विष्णुस्त्रिष्टुप् आते पितरिति पंचदशानां गुत्समदोरुद्रादि
 ष् स्वादिष्टयेति दशानां मधुच्छंदाः पवमानसोमो गायत्री महावैश्वानरज्येष्ठसामनीच पूर्णपात्रविमोकादिकर्म शेषं समाप्य सत्त्विक्श्रेयः
 त्वाकुंडेशानभागे स्वस्तिकोपरि भद्रासने स्थितं यजमानं ग्रहकलशोदकेन समुद्रज्येष्ठा इत्यादिभिः सरास्वेत्यादिभिश्चाभिषिंचेत्
 ततो यजमानः सर्वौषधीभिरनुलिप्य स्नात्वा धेन्वादिदक्षिणां पूर्वोक्तमंत्रैर्देद्यात् अयुतहोमे एकैकं लक्षहोमे दशकोटिहोमे शतं न्यून
 मं कर्तव्यम् मुख्याभावे सवर्णं देद्यात् ततो द्वारजापकेभ्यो न्येभ्यश्च दक्षिणां दत्त्वा पूर्वस्थापितदेवताः संपूज्याचार्याय दत्त्वाग्निं संपू
 र्णत्वा गच्छ गच्छेत्यग्निं विसृज्य ब्राह्मणान् संभोज्य कर्म समाप्तिं वाचयित्वा कर्मेश्वरार्पणं कृत्वा नृत्याद्युत्सवं कारयेत् इति दिनकरभा
 सारे लक्षहोमादिफट्टतिः अथ कोटिहोमेशतमुख्यादिभेदाः हेमाद्रौ भविष्योत्तरे शताननो दशमुखो द्विमुखैकमुखस्तथा चतुर्विधो
 कोटिहोमो विधीयते कृत्वाकुंडशतं दिव्यं यथोक्तं हस्तसंमितम् एकैकस्मिंस्ततः कुंडे दशविप्रान्नियोजयेत् एकस्थानप्रणीतेभ्यो सर्वतः परि
 ष्कृत्यैकैकस्मिंस्ततः कुंडे कुंडे यथोदितम् अत्र सर्वेति कर्तव्यता पूर्ववत् कुंडानां हस्तमात्रता घृतादिशीघ्रदाहिद्रव्यविषयतिलयवादी तु

ताम्रपात्रेस्थापयित्वा रक्तपुष्पैः प्रपूजयेत् रक्तवस्त्रयुगच्छन्नं छत्रोपानयुगान्वितम् घृतेन स्नापयित्वा चलडुकान् विनिवेद्य च होमं तिलघृतेः कुर्यात्
 रविनाम्ना च मंत्रवित् समिधोऽष्टोत्तरशतमष्टाविंशतिरेव च होतव्या मधुसर्पिर्भ्यां दध्ना चैव घृतेन च समिधौ र्कसमिधः मंत्रेणानेन विदुषे ब्राह्म
 यप्रदापयेत् आदिदेवनमस्तुभ्यं सप्तसप्ते दिवाकर त्वं रवेतारय स्वास्मान् रमात्संसारसागरात् सूर्यपीडा सघोरा सकृता शांतिः शक्रभप्रदा
 त्यशांतिः अथ चंद्रशांतिः तत्रैव तद्वच्चित्रासक संगृह्य सोमवारं विचक्षणः अनेनैवोक्तविधिना कुर्यात्सूजादिकं विधोः सप्तमे तु ततः प्राप्ते
 ण भोजनम् सप्तमेन क्ते कांस्यपात्रेथ संस्थाप्य सोमं रजतसंभवम् श्वेतवस्त्रयुगच्छन्नं श्वेतपुष्पैः प्रपूजितम् पादुकोपानहच्छत्रं भोज
 नम् होमं घृततिलैः कुर्यात्सोमनाम्ना च मंत्रवित् समिधोऽष्टोत्तरशतमष्टाविंशतिरेव च होतव्या मधुसर्पिर्भ्यां दध्ना चैव घृतेन च समि
 द्यन्न शिखरे कृत्वा ब्राह्मणाय निवेदयेत् कृत्वा सोमं घृत्वेत्यर्थः मंत्रेणानेन राजेन्द्र सम्यक् भक्त्या समन्वितः महादेव जातिवल्ली पु
 दुर सोमसोम्यो भवास्माकं सर्वदा तेन मोनमः एवं कृते महासौम्यः सोमस्तुष्टिकरो भवेत् इति चंद्रशांतिः अथांगारकशांतिस्तत्रैव स
 कंगृह्य क्षमायां नक्तभोजनम् क्षमाभूमिः सप्तमे त्वथ संप्राप्ते हेमं ताम्रे निवेश्य वै रक्तवस्त्रयुगच्छन्नं कुंकुमेनानुलेपितम् निवेद्य भ
 रंपुष्पधूपाक्षतादिभिः होमं घृततिलैः कुर्यात्कुजनाम्ना च मंत्रवित् समिधोऽष्टोत्तरशतमष्टाविंशतिरेव च होतव्या मधुसर्पिर्भ्यां द
 दध्ना चैव घृतेन च मंत्रेणानेन तंदद्याद्ब्राह्मणाय कुटुंबिने कुजकर्मभवोपित्वं मंगलः परिगद्यसे अमंगलं निहत्या शक्रसर्वदा यच्छ

शक्यं मानकृतदुष्कृतं शांतिमाप्नुयात् इत्यंगारकशांतिः अथबुधशंतिः विशाखासुबुधंगृह्यसप्तनक्तान्यथाचरेत् बुधं हेममयं व
 तं कांस्यभाजने शकृवस्त्रयुगच्छन्नं शकृमात्यानुलेपिनम् गुडौदनोसंहारं ब्राह्मणाय निवेदयेत् बुधत्वं बुद्धिजननो बोधवान् सर्व
 तत्वावबोधं कुरु मे सोमपुत्र नमो नमः होमं घृततिलैः कुर्याद्बुधनाम्ना च मंत्रवित् समिधोष्टोत्तरशतमष्टाविंशतिरेव च होतव्यामधुर
 धाचैव घृतेन च समिधोपामार्गस्य इति बुधशांतिः अथ गुरुशांतिः त्रैव गुरुचैवानुराधासु पूजयेद्भक्तितो नरः पूर्वोक्तविधिना य
 क्तान्यथाचरेत् हेमं हेममये पात्रे स्थापयित्वा बृहस्पतिम् पीतांबरयुगच्छन्नं पीतयज्ञोपवीतिनम् पादुकोपानहच्छत्रकमंडलु
 जयेत्पीतकुसुमैः कुंकुमेन विलेपितम् धूपदीपादिभिर्दिव्यैः फलैश्च दन्तदुलैः खंडखाद्योपहारैश्च गुरोरग्रे निवेदयेत् धर्मशा
 नविज्ञानपारगं विबुधार्तिहरा चिंत्य देवाचार्यनमोस्तुते होमं घृततिलैः कुर्याद्गुरुनाम्ना च मंत्रवित् समिधोष्टोत्तरशतमष्टाविंशति
 व्यामधुसर्पिर्भ्यां दध्ना चैव घृतेन च समिधोश्च त्वस्य विषमस्थे गुरौ तार्या मेहाशांतिरियं नृभिः इति गुरुशांतिः अथ शक्रशां
 ज्येष्ठासु संगृह्य क्षमायां नक्तभोजनम् गुरुक्तक्रममार्गेण द्विजसंतर्पणेन च सप्तमे त्वथ संप्राप्ते रोप्यं शक्रं तु कारयेत् वंशपात्रे च स
 जयेत्सितपंकजैः तदभावे सितैः पुष्पैस्तांबूलैश्च दनेन च अग्रे तस्य प्रदत्तव्यं पायसं घृतसंयुतम् दद्यादनेन मंत्रेण ब्राह्मणाय कुटुंबिने
 वोभर्गशक्रश्च श्रुतिस्मृतिविशारदः हित्वा ग्रहकृतान् दोषानाधुरारोगदोक्तसः होमं घृततिलैः कुर्याच्छुक्रनाम्ना च मंत्रवित् समिधोष्टो

शतमष्टाविंशतिरेव च होतव्यामधुसर्पिर्भ्यां दध्ना चैव घृतेन च इति शुद्धं शांतिः अथ शनैश्वरादिशांतिः तत्रैव शनैश्वरं राहुकेतू लोहपात्रे
 न्यसेत् कृष्णागरुः स्मृतो धूपो दक्षिणा च स्वशक्तिः यथाक्रमं शमीद्वयं कुशानां समिधः स्मृताः सप्तमे त्वथ संप्राप्ते तद्वर्णानिथकारयेत्
 वस्य युगच्छन्ममेकैकं कारयेद्बुधः मृगनाभ्यासमालभ्य कृसरान् विनिवेद्य च होमावसाने तत्सर्वं ब्राह्मणाद्योपपादयेत् शनैश्वरनाम्न
 मस्ते राहवे तथा केतवे च नमस्तुभ्यं सर्वशांतिं प्रयच्छमे इति दिनकं भद्रकृते शांतिसारे शनैश्वरादिशांतिः अथ शनैश्वरवन्दनं
 मंदस्य दिवसे स्नानमभ्यंगपूर्वकम् कार्यं देयं च विप्राय तैलमभ्यंगहेतुं यस्तु संवत्सरं यावत्प्राप्ते शानिदिने नरः तैलं ददाति वि
 क्षयात्यजतेऽपि वा ततः संवत्सरस्यांते प्राप्ते तस्य दिने पुनः लोहं घंटापितं सौरि तैलकुंभे विनिक्षिपेत् लोहेताम्रमये वाथ कृष्ण
 तम् कृष्णागोदक्षिणा युक्तं कृष्णकंबलशायिनम् स्वयमभ्यंगतः स्नात्वा कृष्णा पुष्पैस्तमर्चयेत् सुगंधिगंधपुष्पैश्च कृसरान्
 जयित्वा सूर्यपुत्रं क्षमस्वेति पुनः पुनः कृष्णाद्यद्विजमुरव्याय तदभावे ताराय च देयः शनैश्वरो भक्त्या मंत्रेणानेन वै द्विज कोणां नील
 मंदचेष्टाप्रसारिणम् आयामार्तिडसंभूतं नमस्यामि शनैश्वरम् नमो वै पुत्राय शनैश्वराय नीहारवर्णाजिनमेचकाय श्रुत्वारहस्यं
 स्त्वं फलप्रदो मे भव सूर्यपुत्र नमोस्तु प्रेतराजाय कुशदेहाय वै नमः शनैश्वराय क्रूराय शत्रुबुद्धिप्रदायिने अथ शनैश्वरशांतिः
 ते ह्यग्राह्यान्मन्त्रैश्च शनौ सर्वग्रहे श्वरे श्रावणे मासि संप्राप्ते प्रथमेशानिवासरे लोहरूपं शनिं कृत्वा स्नाप्य पंचामृतैर्नवेः पुष्पै

नामभिः पूजयेदेतैः क्रमेण ग्रहसत्तमम् कोणस्थः पिंगलो बभ्रुः कृष्णो रौद्रो यमो तक्रः सौरिः शनैश्चरो मंदः पि
संस्तुतः शन्नो देवीति सर्वत्र वैदिकेन च पूजयेत् पूजयित्वा च नैवेद्यं ततः कुर्यात्क्रमेण तु समापन्नं प्रथमे द्वितीये पायसं शभम् तृ
विलीकार्या चतुर्थे पूरिका शभम् अबिलीतं तदुलपिष्टादिनिर्मितो लेह्यविशेषः प्रथमादिशब्दाः वासरपराः इति शनैश्चरशांतिः अथ
स्तुतिः मदनरत्ने नारद उवाच ततः कृतांजलिर्भूत्वा स्तुतिं चक्रे स बालकः पिप्पलादो द्विजश्चेष्टप्रणिपत्य मुहुर्मुहुः नमस्ते कोणसंस्थ
नमोस्तुते नमस्ते बभ्रुरूपाय कृष्णाय च नमोस्तुते नमस्ते रौद्रदेहाय नमस्ते चांतकाय च नमस्ते यमसंज्ञाय नमस्ते सौरये विभो
त्ताय शनैश्चर नमोस्तुते प्रसादं कुरु देवेश दीनस्य प्रणतस्य च शनैश्चर उवाच परितुष्टोऽस्मिते वत्स स्तोत्रेणानेन सांप्रतम् वरं व
नयच्छामि वाञ्छितम् पिप्पलाद उवाच अद्य प्रभृतिनो पीडा बालानां रविनंदन त्वया कार्या महाभाग न स्वकीया कथंचन यावद्वर्षा
मवाक्येन सूर्यज स्तोत्रेणानेन योन्यस्त्वांब्रूयात्प्रातरुपस्थितः तस्य पीडानकर्तव्या त्वया भास्करनंदन अर्द्धाष्टमिकया योगेता वके संस्थित
द्वैवर्षसप्तपर्यंतं द्वादशजन्म द्वितीयराशिभिर्यैः शनैश्चरयोगः सार्द्धाष्टमिका तव वारे तु संप्राप्ते यस्तिलान् लोहसंयुतान् शक्त्या ददाति नो तस्य
कार्या त्वया विभो कृष्णांगांस्तु विप्राय तवोद्देशेन यच्छति अर्द्धाष्टमिकया पीडा तस्य कार्या त्वया न च शमीसमिद्रियो होमंतवोद्देशेन निर्वपेत्
था कृष्णातिलैश्चैव कृष्णा पुष्पानुलेपनैः पूजां करोति यस्तु भयं धूपं वै गुग्गुलुं दहेत् कृष्णवस्त्रेण संवेष्ट्य त्याज्या तस्य त्वया व्यथा सूत उवाच एवमु

क्तः शनिस्तेन बाढमित्येव जल्यन् नारदं समनुज्ञाय जगाम निजसंश्रयम् इति शनैश्चरस्तुतिः अथ नवग्रहस्नानानि तत्रैव विष्णुधर्म मंजिष्ठा
 दमातंगं कुंकुमं रक्तचंदनम् पूर्णकुंभे गतं ताम्रसूर्यस्नानं विधीयते मदमातंगं गजमदः उशीरं च शिरीषं च कुंकुमं रक्तचंदनम् शंखन्यस्तमिदं स्न
 नं चंद्रदोषविनाशनम् स्वदिरं देवदारुं च तिलान्यामलकानि च पूर्णकुंभे कृते रोप्ये भौमपीडा विनाशनम् नदीसंगमतो यानितन्मृदा सहितानि च
 स्नानि कुंभे माहेये बुधपीडा विनाशनम् माहेये मृन्मये ओदुंबरं तथा बिल्वं वटमामलकं तथा न्यस्तं तु कुंभे सोवर्णे जीवपीडा विनाशनम् गो
 मदः शतपुष्पशतावरी विन्यस्ताराजते कुंभे शक्रपीडा विनाशनम् तिलान् माषान् प्रियंगुं च गंधपुष्पैस्तथैव च न्यस्तं काष्णाय सेकुं
 भाशनम् गुग्गुलं हिंगुलं तालं शभां चैव मनःशिलम् शृंगे च माहिषे न्यस्ये द्राहु पीडा विनाशनम् तालं हरितालं वराहविहितां राजनृपर्वता
 गक्षीरं रक्द्रुपात्रे केतुपीडा विनाशनम् ग्रहस्नानमिदं मोक्तं सर्वपीडा विनाशनम् इति ग्रहस्नानानि अथ ग्रहयोगशांतिः मदनरत्ने य
 तः संप्रवक्ष्यामि ग्रहयोगारव्यशांतिकम् एकक्षेत्रे निग्मराशौवा एकराशे र्क्षमेदने शशिसूर्यसमायुक्ते ग्रहत्रयसमन्विते दुर्भिक्षादिभय
 र्भयसमन्विते महारोगभयं राष्ट्रक्षयो वृष्टिविनाशनम् पंचग्रहसमायोगे दुर्भिक्षं संकरादिकम् नृपवैरंगर्भनाशो जायते जननाशनम् ये
 यायोगे मंत्रिणां मरणं भवेत् पञ्चश्वादिभयं सर्वसंकरादिजनक्षयः पट्टराजो विनाशो वा महाभयमथापि वा सप्तग्रहसमायोगे क्षिती
 यः सप्तग्रहसमायोगे पितृदानीर्मानुषं जगत् सूर्यः स्यादतिरिक्तश्चेत्तदा योगो महाद्रुतः विनाचंद्रेण योगोऽपि जगत्प्रलयकारणम् तद्वक्ष्य

नथेनाशः स्थाननाशो मानहानिर्नृपीडनम् षण्मासाभ्यन्तरे वापि आयुर्हानिः श्रियस्तथा जन्माष्टदादशोराशौचतु
 वा पूर्वोक्तफलमेवातस्तस्याः शांतिं प्रयत्नतः कुर्याद्दोषानुसारेण वित्तशाठ्यं न कारयेत् तत्तद्गृहाकृतिं कृत्वा सौवर्णेन प्रयत्नतः स्वर्णस्य
 पादेनापि कनीयसी ग्रहस्यैकैककलशं ग्रहयोगं प्रमाणतः कारयेत्कुंभमेकं वा निर्व्रणं सुदृढं नवम् ग्रहस्यैशानदिग्भागे शङ्खदेशे समस्थाने
 स्थंडिले वापि होमं कुर्याद्विधानतः तस्य पूर्वोत्तरे देशे पूर्वस्थानं प्रकल्पयेत् चतुर्हस्तं हस्तमात्रं स्थंडिलं तंडुलेन तु लिखेद्गृहाकृतिं तत्र स्थाप
 तः अधिप्रत्यधिदेवादीन् दक्षिणोत्तरतः क्षिपेत् उक्तगंधैस्तथा पुष्पैस्तत्तन्माल्यैः फलैरपि तत्तद्गृहोक्तमंत्रेण पूर्वोक्तेनैव पूजयेत् ग्रह
 नैवेद्यांतं समर्पयेत् ततो होमं प्रकुर्वीत स्वगृहोक्तविधानतः चतुर्थ्यंतं प्रकुर्वीत कलशस्थापनंततः पूर्वोक्तविधिनानेन शुद्धतोयेन
 मृतं पंचगव्यं पंचत्वक्पंचपल्लवम् तत्तन्मंत्रैर्विनिक्षिप्य औषधानि विनिक्षिपेत् तत्तद्गृहोक्तविधिना मूलान्यादाय निक्षिपेत् मूलानि
 अल्लिङ्गैर्गौरुणैर्वापि कलशं पूरयेद्गुरुः तत्तद्गृहोक्तविधिना तत्तन्मंत्रैर्हुनेदथ चर्वाज्ये जुहुयात्सश्चात्तिलाहुतिमथाचरेत् अथ स्विष्टकृतं हु
 शेषं समापयेत् भद्रासनोपविष्टस्य यजमानस्य ऋत्विजः कलशस्थोदकेनैव मभिषेकं समाचरेत् योगग्रहोक्तमंत्रैश्च अधिप्रत्यधिमंत्रत
 वग्रहोक्तमंत्रैश्च जातवेदादिपंचकैः योगग्रहोक्तमंत्रा आकृष्णोत्पादयः नवग्रहोक्तमंत्रास्तत्तद्गृहशांतिप्रकरणोक्ताः आदिदेवनमस्तुभ्यमित्यादय
 च्यंबकेन मंत्रेण क्षेत्रस्य पतिना अपि यत इन्द्रभयेनैव लोकपालाष्टकैरपि सुरास्त्वामिति मंत्रेण येन देवादयः क्रमात् अन्यैश्च पुण्यसूक्तैश्च अभिषे

समाचरेत् अभिषेकपुतं वस्त्रमाचार्याय निवेदयेत् ततः शतकुम्भधरः कुर्यादाज्यावलोकनम् ऋत्विगभ्यो दक्षिणां दद्याद्धनुशंखादिकानपि न
दभावे यथाशक्ति हिरण्यमपि दापयेत् ब्राह्मणान् भोजयेत् पश्चाद्यथाविभवसारतः इति दिनकरभट्टकृतेशान्तिसारे ग्रहयोगशांतिः अथ गुरुपु
मदनरत्नेस्कांदे कन्याविवाहकाले तु शतद्विर्यस्यानविद्यते ब्राह्मणस्योपनयने यस्य स्याद्दुःस्थितागतः दुःस्थितं प्राप्तः एभिः पूजागुरोः क
विधिवद्भक्तिभावितैः मदंतीकामपुष्पाणि पत्रं पालाशसर्षपाः मदंतीयूथिकाकामोदमनवृक्षः गुडूर्वाचाप्यपामार्गविडंगं शंखिनीवचा
गुक्रांतासर्वौषध्यः शतावरी कुष्ठमांसी हरिद्रेहैकराशौलेयचंदनम् वेचाकचोरमुस्तंच सर्वौषध्यः प्रकीर्तिताः तथैवाश्वत्थभंगश्च
नूतनंसोदकुम्भंच पीतवस्त्रसमन्वितम् पंचरत्नैः समायुक्तमीशान्यां स्थाप्य चानलात् याओषधीतिमंत्रेण सर्वास्त्वस्मिन् विनि
शोपरिभागे तु स्थापयित्वा बृहस्पतिम् स्रवणीपात्रे सोवर्णीं प्रतिमां तु युधिष्ठिर कारयेत्तु यथाशक्ति वित्तशक्त्यविवर्जितः पीतवस्त्रयु
तयज्ञोपवीतिनम् पूजयेद्गन्धपुष्पाद्यैस्ततो होमं समाचरेत् समिधोश्चत्थवृक्षस्य होम्या अष्टोत्तरशतम् तिलव्रीहियवाज्यंच होतव्यंच
म् बृहस्पतेतिमंत्रेण ऋषिछंदः समन्वितम् ततो होमावसाने तु पूजयेच्च बृहस्पतिम् पीतगन्धैस्तथापुष्पैर्धूपैर्दीपैश्च भक्तितः दध्योदनंच नै
बलसंयुतम् नमस्ते गिरसानाथ वाक्पतेथ बृहस्पते क्रूरग्रहैः पीडितानाममृताय नमो नमः पूजयित्वा स्रवाचार्यं पश्चादर्घ्यं निवेदयेत्
प्रभो नमस्ते वाक्पते शान्तगृहाणार्घ्यं बृहस्पते अर्घ्यं दत्वा सुरेशाय जपहोमं समर्पयेत् भक्त्या यत्ने स्रवाचार्य

तदेवमंशुशुभं कुर्यात्सदामम सर्वोपचारसंयुक्तां प्रतिमां तां युधिष्ठिर प्रणम्य च गवायुक्तामाचार्याय निवेदयेत् अथाचार्यस्तु नियतो वेदो
 पारगः यजमानं सपत्नीकं शांतचित्तं जितेन्द्रियम् कुंभोदकं गृहीत्वा तु मंत्रैरेतैः प्रसिंचयेत् इदमापोथमंत्रेण तामग्निमित्युवाच तथा या ओष
 ती कूष्माण्डौश्चाभिषेचयेत् पश्चात्संभोजयेद्दिप्रान्यथा शक्ति युधिष्ठिर संक्रांतावपि कौंतेय तथा स्यात्पुदयेषु च कुर्वन् बृहस्पतेः पूजा
 माप्नुयात् संक्रांतौ गुरुसंक्रांतौ इति गुरुपूजाविधिः अथ प्रतिकूलादिशांतिः स्मृतिचंद्रिकायां भृगुः वाग्दानानंतरं यत्र कुलयोः कस्य
 दोषो दोषो नैव कार्यः कृतो वैधव्यमाप्नुयात् कुलयोर्वधूवरकुलयोरित्यर्थः शौनकः पिता पितामहश्चैव माता चैव पितामही पितृव्य
 मा भगिनी च विवाहिता एभिरत्र विपन्नैश्च प्रतिकूलं बुधैः स्मृतम् अन्यैरपि विपन्नैस्तु केचिदूचुर्न तद्भवेत् एतच्च त्रिपुरुषोपलक्षणम् पु
 तं प्रतिकूलं स्वगोत्रिणाम् प्रवेशनिर्गमस्तद्वत्तथा मंडनमुंडने प्रेतकर्माण्यनिर्वर्त्य चरेन्नाभ्युदयक्रियाम् आचतुर्थं ततः पुंसि पंचमेशभदे
 मेधातिथिवाक्येनोपसंहारात् वधूवरयोः पितरमादाय पुरुषत्रयपर्यंतमित्यर्थः अन्यथा आचतुर्थादित्यस्य पंचमइत्यस्य चासंगत्यापत्तेः प्र
 लकृतश्च दोषो वर्षाविधिरेव तथा च मेधातिथिः वाग्दानानंतरं यत्र कुलयोः कस्यचिन्मृतिः तदा संवत्सरादूर्ध्वं विवाहः शुभदो भवेत् संकटे तु म
 सोत्तरं शांतिं कृत्वा विवाहः कार्यः प्रतिकूलेऽपि कर्तव्यो विवाहो मासतः परः शांतिं विधाय गांदत्वा वाग्दानादिचरेत् पुनरिति ज्योतिः प्रकाशवचनात्

वाग्दानादीत्यतदुणसंविज्ञानो बहुव्रीहिः वाग्दानस्य पूर्वकृतत्वेनावृत्ययोगात् इतिकेचित् पुनः पदेनावृत्युक्तेरदृष्टार्थपुनर्वाग्दानमिति गागाभट्ट
यः पंथाः शांतिं विनायकशांतिं संकटे समनुप्राप्ते याज्ञवल्क्येन योगिना शांतिरक्तागणेशस्य कृत्वा तां शक्रभमाचरेदिति मेधातिथ्युक्तेः अथ
दीक्षादोत्तरं संस्कार्यमातूरजोदर्शने शांतिः माधवीये प्रारंभात् प्राग्विवाहस्य मातायदिरजस्वला निवृत्तिस्तेन कर्तव्या सहत्यश्रुतिचोक्त
प्रारंभोत्तरं रजोदर्शनेन कर्मनिषेध इत्यर्थः प्रारंभश्च नादीक्षादम् प्रारंभो वरणं यज्ञे संकल्पो घृतसत्रयोः नादीक्षादं विवाहादौ श्राद्धे पाकप
चनान् मेधातिथिः चोले च घृतबन्धे च विवाहे यज्ञकर्मणि भार्यारजस्वलायस्य प्रायस्तस्य न शोभनम् वधूवरान्यतमयोजननीचे द्रज
श्रद्धेः परं कार्यं मांगल्यं मनुरब्रवीत् संकटे तु शुद्धेः पूर्वमपि श्रियं संपूज्य मांगल्यं कार्यम् अलाभे स मुहूर्तस्थ रजोदर्शे ह्युपस्थिते श्रियं संपूज
मांगल्यमाचरेत् हेमीपद्यां माषमितां श्रीसूक्तविधिना चयेत् प्रत्यृचपायसं हुत्वा गां च दद्यात् पयस्विनीम् चूडोपनयनोद्वाहप्रतिष्ठादि
ति वाक्यसारवचनात् संग्रहे तु प्रकारांतरमुक्तम् संकटे समनुप्राप्ते सूतके समुपागते कूष्मांडीभिर्घृतं हुत्वा गां च दद्यात् पयस्विनीम्
नयनोद्वाहप्रतिष्ठादिकमाचरेत् संकटे सूतके इत्यर्थः इति शांतिसारे प्रतिकूलादिशांतिः अथ प्रतिशक्रादिशांतिः तत्रैव मात्स्ये अथ
भूपालप्रतिशक्रप्रशांतये यात्रारंभे वसाने च तथा शक्रोदये सति शक्रपूजाप्रकर्तव्या तां निशामय भारत राजते वाथ सौवर्णे कांस्यपात्रेथ वा
पुष्पां च चण्डोत्तरेण तंडुलपूरिते निधाय राजतं शक्रं शक्रविमुक्ताफलान्वितम् महाश्वेतंगवायुक्तं सामगायनिवेदयेत् नमस्ते सर्वलोके

दत्तुं नमोस्तुते दत्तैवमर्घ्यैर्कोतेयप्रणिपत्यविसर्जयेत् एवं शक्रोदये कुर्याद्वात्रादिषु च भारत तद्द
 मः पूजां प्रवक्ष्यामि युधिष्ठिर सोवर्णपात्रे सोवर्णममरेशपुरोहितम् पीतपुष्पांबरधरं कृत्वा स्नात्वाथ सर्षपैः पालाशाश्च त्वभंगेन पंचगव्यं ति
 भंगः पल्लवः पीतांगरागवसनो घृतहोमं तु कारयेत् प्रणम्य च गवासां द्वैर्ब्राह्मणाय निवेदयेत् नमस्ते गिरसांनाथ वाक्पते थवृहस्पते क्रूर
 दितानाममृताय नमो नमः संक्रांतावपि कोतेय यात्रास्वभ्युदयेषु च कुर्वन् वृहस्पतेः पूजां सर्वान् कामान् समश्नुते अथ वामौक्तिक
 यानि बृहन्ति च भार्गवांगिरसो चिंत्य तान्येव प्रतिपादयेत् इति शांतिसारे प्रतिशक्रादिशांतिः अथ ग्रहणशांतिर्मत्स्ये यस्य राशि
 विद्ग्रहणसंभवः स्नानं तस्य प्रवक्ष्यामि मंत्रौषधिसमन्वितम् चंद्रोपरागं संप्राप्य कृत्वा ब्राह्मणवाचनम् संपूज्य च तुरो विप्रान् शक्र
 उपनैः पूर्वमेवोपरागस्य समानीयोषधादिकम् स्थापयेच्चतुरः कुंभान् यतः सागरानिति गजाश्चरथ्यावत्मीकसंगमात् हृदगोकुल
 रप्रदेशाच्च मृदमानीय निक्षिपेत् पंचगव्यं पंचरत्नं पंचत्वक् पंचपल्लवम् रोचनं पद्मकं शंखं कुंकुमं रक्तचंदनम् शङ्खस्फटिकतीर्थौ बु
 गुग्गुलान् मधुकंदेवदारुंच विष्णुक्रांताशतावरीम् बालांच सहदेवींच निशाद्वितयमेव च एतत्सर्वं विनिक्षिप्य कुंभेष्ववावाहयेत् स्वरान्
 समुद्राः सरितस्तीर्थानि जलदानदाः आयांतु यजमानस्य दुरितक्षयकारकाः यो सोवज्रधरो देव आदित्यानां प्रभुर्मतः सहस्रनयनश्चेन्द्रो
 हपीडां व्यपोहतु यः कर्मसाक्षी लोकानां धर्मो महिषवाहनः मम चंद्रोपरागोत्थां ग्रहपीडां व्यपोहतु मुरवं यः सर्वदेवानां सप्तार्चिरमितद्युतिः

द्रोपरागसंभूतामग्निः पीडां व्यपोहतु रक्षोगणाधिपः साक्षान्नीलांजनसमः प्रभुः स्वङ्गहस्तोतिभीमश्च ग्रहपीडां नागपाशधरो देवः सदामक
 वाहनः सजलाधिपतिर्देवो ग्रहः प्राणरूपो हिलोकांतां सदा कृष्णामृगप्रियः वायुश्चंद्रोपरागोत्थां ग्रहः यो सो निधिपतिर्देवः स्वङ्गभूलगदाधरः
 द्रोपरागकलुषंधनदोत्रव्यपोहतु यो साविंदुधरो देवः पिनाकी वृषवाहनः चंद्रोपरागपापानि सनाशयतु शंकरः त्रैलोक्ये चानिभूतानि
 राणि चराणि च ब्रह्मविष्णुवर्करुद्राश्च दहंतु मम पातकम् एवमावाहयेद्देवान् मंत्रैरेभिश्च वारुणैः एतानि वतथा मंत्रान् स्वर्णपट्टे वि
 मन्त्रपट्टेथ वालिरव्यनववस्त्रे तथैव च मस्तके यजमानस्य निदध्युस्ते द्विजोत्तमाः कलशान्द्रव्यसंयुक्तान् नाना रूपसमन्वितान्
 येद्रुद्रं भद्रपीठोपरि स्थितम् पूर्वैरेव तु मंत्रैश्च यजमानं द्विजोत्तमाः अभिषेकं ततः कुर्युर्मंत्रैर्वारुणसूक्तकैः आचार्यवरयेत्यथ
 निवेदयेत् आचार्यदक्षिणां दद्याद्दोदानं च स्वशक्तितः होमं चापि प्रकुर्वीत तिलैर्व्याहृतिभिस्तथा दानं च शक्तितो दद्याद्यदीच्छेदात्
 सूर्यगृहे सूर्यनामयुक्तान् मंत्रांश्च कीर्तयेत् अनेन विधिना यस्तु ग्रहणे स्नानमाचरेत् न तस्य ग्रहणे दोषः कदाचिदपि जायते भार
 पिकायां ज्योतिः सागरे सौवर्णकारयेन्नागं पलेनाथपलार्धतः तदर्धेन तदर्धेन फणायां मौक्तिकं न्यसेत् ताम्रपात्रे निधायाथ घृतपूणे
 तः कांस्ये वा कांतलोहे वा न्यस्य दद्यात्सदक्षिणम् चंद्रग्रहे तु रूप्यस्य बिंबं दद्यात्सदक्षिणम् नागं रुक्ममयं सूर्यग्रहे बिंबं च हेमजम् तु
 ताम्रपात्रे निधायाथ घृतपूणे तः कांस्ये वा कांतलोहे वा न्यस्य दद्यात्सदक्षिणम् चंद्रग्रहे तु रूप्यस्य बिंबं दद्यात्सदक्षिणम् नागं रुक्ममयं सूर्यग्रहे बिंबं च हेमजम् तु
 ताम्रपात्रे निधायाथ घृतपूणे तः कांस्ये वा कांतलोहे वा न्यस्य दद्यात्सदक्षिणम् चंद्रग्रहे तु रूप्यस्य बिंबं दद्यात्सदक्षिणम् नागं रुक्ममयं सूर्यग्रहे बिंबं च हेमजम् तु

रनक्षत्रे तस्यैव पुरतो नृपेत्य परार्के भविष्ये तच्छ्रीकामस्नपनपरम् धिषणस्य गुरोः तस्य विनायकस्य तत्रादौ देवतापूजोक्ता परार्के भविष्ये व्यो
 केशांतु संपूज्य पार्वतीं भीमजंतया कृष्णस्य पितरं तात अर्कमारं सितं तथा धिषणं क्लृदपुत्रं च कोणं लक्ष्मच भारत विधुंतु दं बाहुलेयं नंदकस्य
 धारणम् व्योमकेशः शिवः भीमजोगणेशः आरोभौमः सितः शक्रः क्लृदपुत्रो बुधः कोणः शनैश्वरः लक्ष्मस्तद्वांश्चंद्रः बाहुलेयस्कंदः
 लक्ष्यः गौरसर्षपकल्केन साज्येनोत्सादितस्य च सर्वोषधैः सर्वगंधैर्विलिप्तशिरसस्तथा भद्रासनोपविष्टस्य स्वस्तिवाच्याद्विजाश्रभा
 स्य उद्धर्तितांगस्य सर्वोषधानि मात्स्ये सहदेवी वचा व्याघ्री बलाचातिबला तथा शंखपुष्पी तथा सिंही अष्टमी तु कवर्तुला महौष
 हास्नानेषु योजयेत् महार्णवे त्वन्या न्युक्तानि मुरामांसी वचा कुष्ठं शैलेयं रजनी द्वयम् शठचंपकमुस्ता च सर्वोषधिगणः स्मृतः य
 जश्च स्थानाद्गजस्थानाद्दल्मीकात्संगमात्तद्गदात् मृत्तिकां रोचनं गंधं गुग्गुलुं च विनिक्षिपेत् या आहृता ह्येकवर्णैश्चतुर्भिः कलशै
 रीराहृता स्वप्सु क्षिपेदित्यर्थः अत्र विशेषो वैजवापगृह्ये चतुःप्रस्रवणेष्वश्वकुंभानाहृत्य तेषु सर्वोषधिसर्वगंधान् हिरण्यव्रीहि
 मृदमारवृत्करमिति प्रक्षिपेदिति शेषः याज्ञवल्क्यः चर्मण्यानडुहेरक्ते स्थाप्य भद्रासनं ततः सहस्राक्षं शतधारमृषिभिः पावनं कृत
 वामभिषिंचामि पावमान्यः पुनंतु ते भगंते वरुणो राजा भगमिंद्रो बृहस्पतिः भगमिंद्रश्च वायुश्च भगंसप्तर्षयो ददुः यत्ते केशेषु दोर्भाग्ये
 चार्णवे केशयो रक्ष्णो रापस्तन्मृतु सर्वदा पूर्वादिकलशत्रये एकैको मंत्रश्चतुर्थे मंत्रत्रयमिति विज्ञानेश्वरः सर्वकलशेषु सं

तद्वावेनिगमकाभावात् स्नातस्यसार्धपंतैलंरुवेणौदुंबरेणानु जुहुयान्मूर्धनिकुशान्सव्येनपरिगृह्यच मितश्वसंमित
 याशालकटंकटौ कूष्मांडोराजपुत्रश्चेत्यंतेस्वाहासमन्वितैः अपरार्केतुशालकटंकटः कूष्मांडोराजपुत्रश्चेतिपाठः मूर्धनिहोमः नामभिर्बलि
 नमस्कारसमन्वितैः पूर्वोक्तषण्णामभिस्तेलंहुत्वाचरुशेषेणेंद्रादिनामभिर्बलिंदद्यात् इतिविज्ञानेश्वरः अपरार्केतुपूर्वोक्तचतुर्नामभिस्ते
 तैरेवनामभिः कृताकृतादिबलिर्देयः चरुहोमस्तुनास्त्येवेत्युक्तम् दद्याच्चतुष्पथेशूर्पेकुशानास्तीर्यसर्वतः कृताकृतांस्तंडुलांश्च
 यवच मत्स्यान्पक्वांस्तथाचांगान्मांसमेतावदेवतु मांसमत्स्यभिन्नम् एतावदितिपक्वमपक्वंचेत्यर्थः तिलपिष्टमिश्रओदनःपलव
 चंस्रगंधंचस्ररांचत्रिविधामपि मूलकंपूरिकापूपांस्तथैवोंडेरकस्त्रजः दध्यन्नंपायसंचैवगुडमिश्रंसमोदकम् ब्राह्मणैःकापिस्र
 यवैश्याभ्यांतुपैष्टीनग्राह्येत्यत्रमूलमृग्यम् मूलकंपसिद्धंग्राह्यमितिमहार्णवे तदाकारःपिष्टविकारइतिविज्ञानेश्वरः उंडेरकस्त्रज
 इत्यपरार्कः महार्णवेतुवर्तुलेश्वतुरस्त्रेश्वदीर्घः पिष्टविकारकैः निर्मितास्त्रजउच्यतेउंडेरकसमारव्ययेत्युक्तम् गुडमिश्रंपिष्टमित्यर्थः
 कालडुकाः बृहत्पराशरेणकुत्माषाःफलानिचेत्यधिकमुक्तम् एतत्सर्वमेकस्मिन्शूर्पेनिधायसकृन्निवेदयेदित्यर्थः एतान्सर्वानुप
 भूमौ कृत्वाततःशिरः विनायकस्यजननीमुपतिष्ठेत्ततोंबिकाम् दूर्वासर्षपपुष्पाणांदत्वार्घ्यपूर्णमंजलिम् दूर्वादिपूर्णमंजलिसजलंविनायक
 यांबिकायैचार्घ्यदत्वोपतिष्ठेदित्यर्थः रूपंदेहियशोदेहिभगंभगवतिदेहिमे पुत्रान्देहिधनंदेहिसर्वान्कामांश्चदेहिमे विनायकोपस्थाने

गवन्नित्यूह इति विज्ञानेश्वरः ततः शकुंवरधरः शकुमाल्यानुलेपनः ब्राह्मणान् भोजयेत्पश्चाद्स्त्रियुग्मंगुरोरपि एवं विनायकं पूज्यग्रहांश्चैव वि-
धानतः कर्मणां फलमाप्नोति श्रियं प्राप्नोत्यनुत्तमाम् आगमे तु विनायकां बिक्रयोः पीठे विशेष उक्तः आदौ षट्कोणं कृत्वा पद्ममष्टदलं ततः दे-
सरैः शोभितं तच्च चतुरस्रं ततो भवेत् आसनं कल्पयित्वा तु प्रणवेन यथाविधि कर्णिकायां न्यसेद्देवं गणेशं चांबिकां तथा आदित्यं च तथा नृ-
ब्रह्म विष्णु महेश्वरान् न्यसेत् तत्पीठमध्ये च षट्पत्रेषु मितादिकान् मातृश्वके सरायेषु पूर्वादिषु प्रपूजयेत् ततश्चाष्टदले पद्मे पूजयेद्दे-
वकौमारं पूर्वदिग्भागे आग्नेय्यां च कुमारकम् दक्षिणे श्वेतमित्युक्तं नैऋत्ये कौशिकं तथा अपस्मारं वारुणे च विशारवं वायुगो-
न्यसेत्स्कंदमीशपत्रे प्रमेयकम् पूर्वादिपद्मपत्रे च सोमादींश्च ग्रहान्यसेत् ततः इंद्राग्नी पूर्वपत्रे च आग्नेय्यां च कुमारिका ब्रह्म-
विवाराही नैऋते तथा वैष्णवी पश्चिमे पूज्या चामुंडा वायवे तथा मातरश्चोत्तरे पूज्या ईशकोणे महेश्वरी इंद्राद्यष्टौ लोकपालान् पूर्वा-
न्यसेत् शची स्वाहा च वाराही खड्गिनी वारुणी तथा मृगारूढा च कौमारी शूलिनी च तथा षष्ठी वज्रं शक्तिं दंडं खड्गं पाशां कुशागद-
शूलं लोकपालानां मायुधानि क्रमालिखेत् ऐरावतं तथा मेघं महिषं पेतसंज्ञकम् मकरं च मृगं चैव नरं च वृषभं तथा ऐरावतः पुंडरी-
कमुदोजनः पुष्पदंतः सार्वभौमः सप्ततीक्ष्णश्च दिग्गजाः ओंकारादि नमो तैश्च पूजनीयाः प्रयत्नतः पीतवस्त्रयुगच्छन्नं कलशं जल-
महिरण्यं फलान्वितम् गणानां त्वेति मंत्रेण सहस्रं चाष्टसंयुतमिति भद्रासनार्थाष्टदले देवतावाहनमप्युक्तं त-

दक्षिणस्यां विशारवं च पश्चिमे यक्षभैरवम् उत्तरे राजपुत्रं तु ईशाने जृम्भकं तथा आग्नेय्यां यज्ञवि-
 पाक्षं च नैर्ऋते वायव्येषु च संस्थाप्य सूर्यकोटरमेव चेति बलिदाने विशेषस्तत्रैव चतुष्पथंगत्वा चतुर्विंशतिदेवेभ्यो बलिं दद्याद्यथाविधि
 मुख्यश्च तथा श्येनसूत्रं यक्ष एव च कूष्माण्डो भैरवश्चेति पूर्वस्यां दिशि संस्थिताः बलिं गृह्णन्तु ते सर्वे मया दत्तं यथाविधि विनाय-
 क्काण्डो राजपुत्रस्तथैव च यज्ञविक्षेपकश्चैव कुलंगायेन मोनमः अपामारी दक्षिणस्यां पूजनीया प्रयत्नतः शूर्पकेशी शूर्पकोडी है-
 मः विरूपाक्षो लोहिताक्षः पश्चिमस्यां दिशि स्थिताः उत्तरस्यां प्रवक्ष्यामि देवता मुनि सत्तम विनायकः क्षेत्रपालो वैश्रवणस्ततः
 सेनो महादेवो महाराजः सकीर्तिताः एतेषां पूजनं कृत्वा बलिदानं ततः परमिति अथ मिताक्षरानुसारेण प्रयोगः शुभे दिने विना-
 यकं चतुर्थं कर्मफलसिद्धयर्थं बालक्ष्मीप्राप्त्यर्थं विनायकशान्तिकरिष्ये इति संकल्पयेत् केचित् वृद्धिश्चाहमिच्छन्ति ततः आचार्यं चतुर-
 णीत पराशरमतेषौ ततः आचार्यो गोमयोपलिप्ते देशे पंचवर्णैर्भद्रासनार्थमेकं स्वस्तिकं कृत्वा तस्य पूर्वादिदिक्षु चतुरः स्वस्तिकान्
 कारयित्वा मध्यस्वस्तिके रक्तमानडुहं चर्मोत्तरलोम प्राचीनग्रीवं संस्थाप्य तस्योपरि श्रीपणीपीठं संस्थाप्य श्वेतवस्त्रेणाच्छादयेत् ततो ब-
 लं चतुर्दिक्षु स्वस्तिकेषु चतुरः कलशां चंदनचर्चितान् स्वकूदामवेष्टित कंठान् बाहू तवस्त्रभूषितान् धान्यराशौ निधाय हृदोदकेन नदीसंगमोद-
 वापूर्य उत्सृज्य तासि वराहेण कृष्णो न शतबाहुना मृत्तिके हरमे पापं यन्मया दुष्कृतं कृतमिति कुंभेषु पंचमृदः प्रक्षिप्य गंधद्वारामिति चंदनागरु कस्तू-

कर्पूरादीन् गंधान् गौरोचनां गुग्गुलं चाक्षिप्याश्वत्थे व इति पंचसहकारादिपल्लवान्निक्षिप्य पूर्णपात्रनिधानांते कलशस्य मुखे देवदानव इत्यादि
 ठित्वा कुंभेषु त्वन्नो अग्नेवरुणस्येति वरुणमावाह्य षोडशोपचारपूजां पंचोपचारपूजां चानिर्वर्त्यो नो भद्रा इत्यादिकां शन्नो वातः पवतामित्यादिकां
 अन्यां वा स्वशाखापठितां शांतिं पठेयुः केचित्तु ऐशान्ये पंचमोरुद्रकलशः पूर्वकुंभे श्रीसूक्तं दक्षिणे महित्रीणामिति सूक्तं पश्चिमे न हिते क्षत्रमिति
 उत्तरे वामदेव्यं पश्चिमे रुद्रसूक्तानीति जपमाहुः आचार्यो भद्रासनस्योत्तरभागे ऐशान्यां वा विनायकं तज्जननीं मंत्रिकां च पीठादिस्थापित्वा
 यजयेत् तत्र मंत्रौ एकदंताय विद्महे वक्रतुंडाय धीमहि तन्नो दंती प्रचोदयात् स भगायै विद्महे काममालिन्य धीमहि तन्नो गौरी प्रचो
 दयात् तत्रैव ज्योमकेशम् पार्वतीम् भीमजम् वसुदेवम् अर्कम् मंगलम् शक्रम् बृहस्पतिम् बुधम् शनैश्वरम् चंद्रम् राहुम् स्कंदम्
 संपूज्य गृह्योक्तविधिना प्रतिष्ठाप्यान्वा दध्यात् अन्नप्रधानम् पितम् संमितम् शालम् कंटकम् कूष्माण्डम् राजपुत्रं चैकैक्या चर्वाद्
 श्रपयेत् यजमानो गवाज्यलोलीकृतेन गौरसर्पपकल्केनोद्धर्तितांगः सर्वौषधचूर्णैश्च दनागरुकस्तूरिकादिभिश्च लिप्ता शिरा भद्रास
 स्वगृह्योक्तमार्गेण स्वस्तिवाचनं कुर्वति तत आचार्यो जीवत्पतिपुत्राभिः स्त्रीभिः कृतमंगलयजमानमभिषिञ्चेत् पूर्वकलशमादाय
 शतधारमृषिभिः पावनं कृतम् तेन त्वामभिषिञ्चामि पावमान्यः पुनंतु त इत्यभिषिञ्चेत् ततो दक्षिणं कलशमादाय भगंते वरुणो राजा भगं सूर्य
 भगं शक्रो भगं बृहस्पतिर्भगं बुधो भगं शनैर्भगं चंद्रो भगं राहो भगं स्कंदो भगं सप्तर्षयो ददुरित्यनेन ततः पश्चिमं कलशमादाय यत्ते केशेषु दोषा ग्यं सीमंते यच्च मूर्धनि ललाटे कर्णयोरक्ष

तत उदीच्यांकलशमादाय पूर्वोक्तैस्त्रिभिर्मन्त्रैरभिषिच्य बृहत्पाराशरोक्तैरभिषिचेत् एतद्वैपावनं स्नानं सहस्राक्षं
तम् तेन त्वां शतधारेण पावमान्यः पुनं त्विमाः शक्रादिदशदिक्पाला ब्रह्मेशाः केशवादयः आपस्ते घ्नंतु दौर्भाग्यं शांतिं ददतु सर्वदा समिच्य
पओषधयः संतु दुर्मित्रास्तस्मै संतु योस्मान् द्वेष्टियं च वयं द्विष्मः समुद्रागिरयो नद्यो मुनयश्च पतिव्रताः दौर्भाग्यं घ्नंतु ते सर्वे शांतिं यच्छंतु
दगुल्फोरुजंघाश्च नितंबोदरनाभिषु स्तनोरोबाहुहस्ताग्रग्रीवा अंसांगसंधिषु नासाललाटकर्णभ्रूकेशांतेषु च यस्त्विह तम् तदापो घ्नंतु
तिं यच्छंतु सर्वदा एवमभिषिच्य यजमानस्य पश्चात्तिष्ठन् सज्यपाणिगृहीतकुशांतरिते यजमानमूर्धनि सार्षपतैलमौदुंबरेण स्तुवेण जुहु
याय स्वाहा ॐ संमिताय स्वाहा ॐ शालाय स्वाहा ॐ कटंकटाय स्वाहा ॐ कूष्मांडाय स्वाहा ॐ राजपुत्राय स्वाहा यजमानस्त्यागा
मानादिकृत्वा पूर्वोक्तैः षड्विंशैश्चरुं हुत्वा प्रणीता विमोकांतं कृत्वा चरुशेषेणाग्नेरभिषेकशालायांचैद्यादिदिक्षु लोकपालेभ्यो बलीन् दद्यात्
अग्नये० यमाय० निर्ऋतये० वरुणाय० वायवे० सोमाय० ईशानाय० ब्रह्मणे० अनंताय० अथ यजमानः स्नात्वा शकुमाल्यांबरधरो भू
तो विनायकमंबिकांच पूर्वोक्ततद्गायत्रीभ्यां षोडशोपचारैः संपूज्य कृताकृततंदुलतिलयुक्तौदनं पक्वापक्वमत्स्यपक्वापक्वमांसत्रिविधस्करामूलका
रिकोंडेरकदध्यन्नपायसगुडमिश्रपिष्टलडुककुत्माषफलानि पूर्वोक्तमंत्राभ्यां विनायकायां बिकायै च तमुपहारं ददामीति दत्वा शिरसाभूमिं नत्वा सकुसु
हितेनोदकेन पूर्वोक्तमंत्राभ्यामर्घ्यं दूर्वा सार्षपपुष्पांजलिं च दत्वा विनायकमंबिकांचोपतिष्ठेत् रूपं देहिय शो देहि भगं भगवन् देहि मे पुत्रान् देहि

नंदेहिसर्वान्कामांश्चदेहिमे इतिविनायकम् रूपंदेहियशोदेहिभगंभगवतिदेहिमे पुत्रान्देहिधनंदेहिसर्वान्कामांश्चदेहिमे इत्यंबिकाम् तत्
शूर्पेकुशानास्तीर्योपहार शेषंतत्रनिधायचतुष्पथंगत्वातत्रमंत्रैर्बलिंदद्यात् बलिंगृहंत्विमैदेवाआदित्यावसवस्तथा मरुतोथाश्विनोरुद्राः
णाःपन्नगाग्रहाः असुरायातुधानाश्चपिशाचामातरोरगाः शाकिन्योयक्षवेतालायोगिन्यःपूतनाःशिवाः जृम्भकाःसिद्धगंधर्वाणागाविद्या
नगाः दिक्पालालोकपालाश्चयेचविघ्नविनायकाः जगतांशांतिकर्तारोब्रह्माद्याश्चमहर्षयः माविघ्नमाचमेपापंमासंतुपरिपंथिनः सो
मसाश्चभूतप्रेताःसुखावहाः ततः आचम्यगृहंगत्वाऽचार्यायवस्त्रद्वयंऽरुत्विग्भ्योऽन्येष्वयथाशक्तिदक्षिणांदत्वा विनायक
पूजांकृत्वाविसृज्याचार्यायप्रतिपाद्यविभूतिंधृत्वाऽग्निंविसृज्यब्राह्मणान्भोजयेत् कर्मेश्वरार्पणंकुर्यात् इतिदिनकरभट्टवृ
विनायकशांतिः अथरुद्रविधिः ततःपुरश्चरणविधिर्हेमाद्रौ कृच्छ्रमादौस्वयंकर्तापराकंचतथापुनः स्नानईशंसमभ्यर्च्यउषि
जपेद्रुद्रांस्तथाजस्वातदंतेप्राशयेद्दुतम् अपरेहनि संजातेसमाप्यैवंव्रतंपुनः भास्कराभिमुखोभूत्वातद्दिनेतान्जपेद्बहून् भूयश्चाहि
ज्यविधिवत्ततः घृताक्तैर्बिल्वपत्रैश्चरुद्रहोमंपकल्पयेत् एवंसम्यक्कृतेनूनंकृतोसौजायतेद्विजः साक्षाद्रुद्रोमहातेजास्ततः कामांश्चर
रुद्रविनियोगस्त्रेधा जपेहोमेअभिषेकेच रुद्राणांजपहोमार्चनविधिंय्यारव्यास्यामइतिमहार्णवेबौधायनोक्तेः किंजप्येनामृतत्वन्
जपेद्विनायकेश्वरकृतेश्च जपशब्देनकेवलोजपउच्यतेइतिकेचित् अन्येतुमंत्रजपमात्रेदशांशहोमस्यांगत्वादृशांशादिहोमविशिष्टे

वायुः एतेन होमरुद्रैर्तर्पणादि अभिषेकरुद्रैश्च ब्राह्मणभोजनं सिद्धम् जपादिरुद्रश्च पञ्चधारूपं रुद्रो रुद्री महारुद्रो तिरुद्रश्चेति एव
 गुणवृद्ध्या तत्र रूपं नाम नमकचमकरूपम् अन्येषां लक्षणमाह महार्णवेशात्तातपः षडंगैकादशी रुद्रो रुद्रैकादश रुद्रतः एकादशभिरेताभि
 रुद्रश्च कथ्यते एकादशमहारुद्रैरतिरुद्र इतीरितः अस्यार्थः षडंगा षडंगन्याससहिता एकादशरुद्राणां समाहारः एकादशी रुद्र इत्युच्यते
 लक्षणम् पञ्चांगरुद्राणामिति बौधायनोक्तेः तत्पाठे च प्रकारो बौधायनोक्तेः नमस्ते रुद्रमन्यव इत्येकादशानामनुवाकानामेकं जपेदि
 तः सर्वनमकानुवाकान् पठित्वा च चमकानुवाकं पठेत् पुनः सर्वनमकानुवाकान् पठित्वा द्वितीयं चमकानुवाकं एवमेकादशवारमिति त
 शिकः सद्यादिपञ्चवक्त्रांश्च चमकादिततो जपेत् पुनरेव जपेत् सर्वद्वितीयं चमकं तथा एवमेकादशगुणं क्रमेण चमकांस्तथा रुद्रैका
 सर्वकामफलप्रदा एकादशगुणासैवरुद्र इत्यभिधीयते रुद्रैकादशगुणो महानित्यभिधीयते महानेकादशगुणस्त्वतिरुद्र इहोच्यते
 भेदात्संज्ञाविरोधो न दोषाय अथ रुद्रजपादिविधिः हेमाद्रौ बौधायनः अथातः पञ्चांगरुद्राणां न्यासपूर्वकं जपहोमार्चनविधिं व्याख्यास्या
 द्रेति शिखाया मस्मिन्महत्यर्णवे इति शिरसि सहस्राणी तिललाटे हंसः शतषडिति भ्रुवोर्मध्ये त्र्यंबकं यजामहे इति नेत्रयोर्नमस्तुत्यायेति कर्णयोर्म
 क इति नासिकायामवतत्येति मुखे नीलग्रीवौ द्वौ कंठे नमस्ते अस्त्वायुधायेति बाह्वोर्यते हेति रित्युपबाह्वोर्येतीर्यानीति हस्तयोः सद्योजातमिति पञ्चा
 वाकान् पञ्चस्वंगुलिषु नमो वः किरिकेभ्य इति हृदये नमो गणेश्य इति पृष्ठे नमो हिरण्यबाहव इति पाश्वयोर्विज्यं धनुः कपर्दिन इति जठरे हिरण्यगर्भा इति

भौमीदुष्टमइतिकल्याम् ये भूतानामधिपतयइतिगुह्ये सशिराजातवेदाइतिअपाने मानोमहांतमित्यूर्वोरेषतइति जान्वोः संसृष्टजिदितिजंघयोर्वि
भूतमितिगुल्फयोर्येपथामितिपादयोरध्यवोचदितिकवचं नमोबिस्मिनइत्युपकवचंनमोअस्तुनीलग्रीवायेतितृतीयनेत्रं प्रमुंचधन्वनइत्यस्त्रं
तावंतश्चेतिदिग्बंधः ॐ नमोभगवतेरुद्रायेतिनमस्कारंन्यसेत् ओंकारंमूर्ध्निविन्यस्यनकारंनासिकाग्रतः मोकारंतुललाटेवैभकारंमुखग्र
गकारंकंठदेशेतुवकारंहृदिविन्यसेत् तेकारंदक्षिणेहस्तेरुकारंवामतोऽन्यसेत् द्राकारंनाभिदेशेतुयकारंपादयोर्न्यसेत् सद्यंचपादयो
यस्योरुमध्यतः अघोरंहृदिविन्यस्यमुखेत्तत्पुरुषंन्यसेत् ईशानंमूर्ध्निविन्यस्यहंसोनामसदाशिवः हंसहंसेतियोब्रूयाद्धंसोनामस
तासविधिंकृत्वाततःसंपुटमारभेत् आतारमिंद्रत्वन्नोअग्नेस्सगन्धः पथामसुन्वंतं तत्वायामि आनोनियुद्धिर्वचंसोम तमीशानमस्मै
वीत्येतत्संपुटमिंद्रादीन्दिक्षुविन्यस्यैवमेवात्मनिरोद्रीकरणंकृत्वात्वगस्थिगतैः पापैः प्रमुच्यते सर्वभूतेष्वपराजितोभवति यक्षगंध
शाचब्रह्मराक्षसयमदूतशाकिनीडाकिनीसर्पश्वापदतस्कराद्युपघाताद्युपद्रवाः सर्वज्वलंतं पश्यंतु मां रक्षतु मनोज्योतिरितिबोध्या
मीणितेजातवेदाइतिगुह्यनाभिहृदयमुखशिरः स्वभिमंन्यात्मरक्षाकर्तव्याशिवसंकल्पंहृदयंपुरुषसूक्तंशिरउत्तरनारायणंशिरवाअप्र
चंशतरुद्रियमस्त्रंपंचांगंसकृज्जपेदष्टांगं प्रणम्यहिरण्यगर्भोयः प्राणतोब्रह्मजज्ञानंमहीद्यौरुपश्वासयाग्नेनययाते अग्नेयथावस्वाहेत्यष्ट
शब्दस्फटिकसंकाशंविनेत्रंपंचवक्त्रकम् गंगाधरंदशभुजंसर्वाभरणभूषितम् नीलग्रीवंशशांकांकनागय

तम् ॥ १ ॥ तत्रायचवरेण्यमभयप्रदम् कमंडल्वक्षसूत्राभ्यामन्वितं शूलपाणिनम् ज्वलंतं पिंगलजटाशिखामुद्योतकारिणम् अमृत
 हृष्टमुमादेहार्धधारिणम् दिव्यसिंहासनासीनं दिव्यभोगसमन्वितम् दिग्देवतासमायुक्तं सरासुरनमस्कृतम् नित्यं च शाश्वतं शुद्धं ध्रुवमक्षरम्
 सर्वव्यापिनमीशानं रुद्रं वै विश्वरूपिणम् एवं ध्यात्वा द्विजः सम्यक्ततो यजनमारभेत् हंस इति ईशानं मूर्ध्नि विन्यस्य हंस हंसेति ब्रूयात्
 हंसो नाम सदाशिवो भवतीत्यर्थः अत्र पंचांगन्यास उक्तः शिखाद्यस्यांतमेके त्रिंशदंगन्यासः प्रथमः मूर्धादिपादांतं दशांगन्यासो द्वितीयः
 पंचांगन्यासस्तृतीयः गुह्यादिमस्तकांतं पंचांगन्यासः पंचम इति पंचांगरुद्राणामित्युपक्रमाद्बौधायनमते पंचैव न्यासाः शातातपेन तु
 षडंगैकादशीं रुद्र इत्युक्तेः स च प्रजननादिसर्वांगपर्यंतं षोडशांगेषु कर्तव्यः बौधायनेनाभिषेकप्रकरणे तदुक्तेरिति महार्णवः हेमाद्रौ वै
 व्यजपहोमावित्युपक्रम्य न्यासद्वयप्रकारांतरेणोक्तम् न्यासं भवादिभिः कुर्यान्नमोतैः प्रणवान्वितैः भवं च पादयोर्न्यस्य शर्वन्यस्योरुमध्य
 हृद्देशे तु नाभौ पशुपतिं न्यसेत् रुद्रं च हृदये न्यस्य मुखे चोग्रं तु विन्यसेत् भीमं ललाटे पट्टे च महान्तं शीर्ष्णि विन्यसेत् तथैवांत्यानुवाकस्य मंत्र
 शुचिः न्यासं कृत्वा तु लोम्येन वर्जयित्वा भिचारकम् आद्यं तु पादयोर्न्यस्य द्वितीयं जानुदेशतः ऊर्वोस्तृतीयं विन्यस्य चतुर्थं गुह्यदेशतः पंचमं
 शीतुषष्ठं तु हृदये न्यसेत् सप्तमं कंठदेशे तु मुखे चाष्टममुत्तमम् नवमं नासिकायां तु दशमं नेत्रयोर्द्वयोः एकादशं ललाटे तु द्वादशं शीर्ष्णि विन्यसेत्
 यो दशं तु कवचं हुं कृत्वा स्त्रोतु फट् तत इति अथ रुद्रहोमविधिः हेमाद्रौ बौधायनः रुद्रेकादशिनी जाप्ये त्रयस्त्रिंशदथाहुतीः रुद्रशतत्रयं प्रोक्तं

व्यधिकयायुतम् रुद्रेलघुरुद्रइत्यर्थः चत्वारश्चमहारुद्रेसहस्राःसप्तवर्जिताः चत्वारिंशत्सहस्राश्चकर्तव्याश्चतुरुत्तराः ऊनाश्चसप्तसप्तत्य
 ह्यतिरुद्रेविनिश्चयः होमश्चनमः शंभवेतिमंत्रेणेतिहेमाद्रिः तथाचतन्मतेमंत्रविभागोहोमेनास्ति महार्णवस्तुश्रुतिषुनानाविधमंत्रविभाग
 म्मातंचयेनप्रकरणस्थमप्यपेक्षितत्वाद्ब्रह्ममित्याह तत्रहोमस्त्रेधा समग्रहोमोदशांशहोमः शतांशहोमश्चेति तत्राद्यः प्रधानभूतोऽयं
 तश्च उत्तरोत्तरंभूतावेवेतिमहार्णवः त्रिष्वपिपक्षेषुमंत्रविभागःषोढा एकधात्रेधाषोढाषोडशधाअष्टचत्वारिंशद्वा एकोनसप्तत्य
 चचेति तत्रत्रेधाविभागस्त्रेधाविभक्तंजुहोतितत्रद्वयेलोका इतिश्रुत्योक्तः षोढाविभागोपितिस्त्रउत्तरा आहुतीर्जुहोतिषट्सं
 तवःश्रुत्योक्तः षोडशधाविभागोपिअपिवाप्रथमादुपक्रम्यनमस्तक्षभ्यइति जानुदग्धेधारयमाणोजुहोतिरथकारेभ्यश्च
 मः स्वायुधायेतिनाभिदग्धेशेषेण प्रागवतानेभ्य आस्यदग्धेहुत्वासहस्राणिसहस्रश इतिदशावदानान्हुत्वा अन्यारोहान्जु
 द्रेभ्योयेपृथिव्यामितिजानुदग्धेधारयमाणोनमोरुद्रेभ्योयेंतरिक्ष इतिनाभिदग्धे नमोरुद्रेभ्योयेदिवीत्यास्यदग्धेहुत्वेतिबोधाय
 सप्तत्युत्तरशतविभागस्तु अथैकत्वादेकंवाक्यमितिन्यायेनशाकपूण्याद्युक्तोभयतो नमस्कारत्वादिनावसिद्धः तत्रप्रथमानुवाच
 र्चइतिपंचदशमंत्राः द्वितीयेत्रयोदशयजूंषीतितावंतः तृतीयचतुर्थयोः प्रत्येकंसप्तदशयजूंषि पंचमषष्ठयोः प्रत्येकंयजूंषि सप्तमे
 षोडशयजूंषि अष्टमैकोनविंशतिः दशमेद्वादशर्चः एकादशोदशर्चः त्रीणिचयजूंषीति एकोनसप्तत्युत्तरशतमंत्राः अस्मिंश्चपक्षेति

नमस्कारादिनमस्कारांतं यजुरिति शाकपूणिः नमस्काराद्येकं यजुरिति यास्कः महार्णवस्तु शाकपूणिः
 मुभयतो नमस्कारत्वं द्वितीयतृतीयचतुर्थानुवाकविषयं यास्कोक्तं च नमस्कारादित्वं पंचमादिनवमांतं यथा शिष्टाचारादित्याह अस्मिंश्च प
 नां हृदयेभ्य इति मंत्रशेषस्तदुत्तरमंत्रचतुष्टये नुषज्यते जपादौ तु विभागाभावान्नानुषंगः अष्टचत्वारिंशद्विभागस्तु अष्टानुवाका अप
 तिकाशकृत्स्नोक्तेर्द्वितीयानुवाकप्रभृतिनवमांतैरनुवाकैरेष्टोमंत्राः इतरानुवाकेषु त्वनंतरपक्षोक्तो मंत्रविभाग इति तत्र रूपजपे दशां
 शं जपाभावात् एवमेकादशिनी जपे शतांशहोमो नास्ति एकादशिनी दशांशहोमे एकेनैव रूपेण होमः अवशिष्टैक रूपस्य दशांशहोमे
 पुरुद्रमहारुद्रादावप्यवशिष्टरूपस्य नास्तीति महार्णवः पितृचरणास्तु रूपाहुतीनां दशांशसंभवादष्टचत्वारिंशत्पक्षे पंचाहुतयः एव
 शतपक्षे सप्तदशांशान्वाद्यैर्मंत्रैः सघातैर्वा एवमेकादशिन्यादिजपेपि अवशिष्टरूपे दशांशः संभवतीत्याहुः अत्र मूलं न लब्धम् के
 रूपे पूर्वोक्तवचनान्नमः शंभवमंत्रेण होम इत्याहुः एवं महारुद्रादावपि द्रष्टव्यम् अयंच षोढा विभागो नमकेष्वेव चमकेषु तु विभागमा
 नः महार्णवे अग्नाविष्णुसजोषसे इति चतुर्गृहीतं हुत्वा वाजश्चमे प्रसवश्चम इति सततां वसोर्धारां जुहोत्या मंत्रसमापनादिति आमंत्रसमापना
 र्वचमकानुवाकैरेकाहुतिरित्यर्थः तथा च सर्वनमकानुवाकहोमांते अग्नावित्यूचैकाहुतिः अवशिष्टचमकाध्यायेनापरेत्याहुतिद्वयमिति केचित्
 न्येत्वनुवाकभेदादेव द्वितीयाद्यनुवाकेषु भेदसिद्धेः प्रथमानुवाकसमाप्तिरेवात्रोच्यते तथा चाद्यचमकानुवाके द्वे आहुती द्वितीयादिचमकानुवाके

अतिरुद्रजपेदशांशहोमे प्रतिमंत्रपक्षे लक्षद्वयं एकोनपंचाशत्सहस्राणि चतुर्विंशतिश्च षट्स्तंकुंडं तत्रैवाष्टाचत्वारिंश-
 कसप्ततिसहस्राणि अष्टशती अशीतिश्च चतुर्हस्तंकुंडं त्रिधाविभागादिपक्षास्तु न पचरंतीति तद्गणनानोक्ता एतेषां करणरज्जुर्वाजपेय्यां वि-
 लमानमेककरतोयावद्दशस्युर्जिनावेदत्रीणि कुसागराः शरयवोपेताभुजंगांबुधिः निष्यादांबुधिसायकावियवमंकेष्वर्धयुग्रामषट् नागांग-
 निदङ्मुनियवेनोनाश्च षट्पर्वताः रुद्रे मंडपपरिमाणमाह स एव परशुरामः मंडपोष्टगुणालुंडालुंडहोमानुसारतः अथ रुद्रवेदिः तत्र रुद्र-
 परवविकृतित्वादीशानकोणे वेदिः ग्रहवेदि रपितत्रैवेतिकेचित् कुंडस्य प्रागुदीच्यां वा प्राच्यामुत्तरतोपि वा चतुरस्रं चतुर्द्वारं कर्तव्यं ग्रह-
 मलोक्तेः प्राच्यामुदीच्यांवेत्यन्ये अपरे तु ग्रहवेदिरेव रुद्रवेदिः अतिरिक्ततत्सत्वे प्रमाणाभावादिति वदंति वयं तु रुद्रहोमे मंत्रहोमत्व-
 मथा च मंडपमध्यनवांशेतुलापुरुषवेदिः कार्या कुंडं च तदीशानेतुलापुरुषवत् ग्रहवेदिस्तु कुंडादीशानादौ मंडपांतर्बहिर्वा ग्रहमखे-
 त् न च रुद्रहोमस्य नियतं शांतिरूपत्वं येन ग्रहमखविकृतित्वं स्यात् काम्यस्यापि तस्य सत्वादिति वदामः गुर्जरपरशुरामोपि तत्रैकावेदि-
 यज्ञमंडपमध्यतः मध्यस्तं भांतरं यावत्तावन्मानकरोच्छ्रयेत्याह महार्णवस्तु कुंडं मंडपं कृत्वा संख्यावसोर्द्धारादिचायुतहोमवत्कार्यमित्य-
 थ रुद्रयंत्रे वेद्युपरिवस्त्रे शिष्टाः कुर्वंतीति तदुच्यते स्कांदे प्रणम्य जगतामीशमुमादेहाईधारिणम् यंत्रोद्धारमहंवक्ष्ये रुद्रकल्पानुसारतः मध्ये वृ-
 समालिरव्यतन्मध्ये च दशाक्षरम् बहिरष्टदलं पद्मं ततः षोडशपत्रकम् चतुर्विंशतिपत्राक्षं द्वात्रिंशत्पत्रकं तथा चत्वारिंशत्पत्रकं तु घृतं सूर्यसमम्

शक्तिः चत्वारिंशद्वलेपद्येपंचमावरणेन्यसेत् इन्द्राद्यष्टौलोकपालानष्टसूक्तमशोलिखेत् इन्द्रमग्निंयमं
 ऋतिंवरुणं तथा वायुं कुबेरमीशानंदलेष्वष्टसुविन्यसेत् इन्द्रादिलोकपालानामष्टौशक्तीस्ततोलिखेत् शचीस्वाहाचवाराहीस्वद्धिनीवारुणी
 गारुडाचकौबेरीशूलिनीचतथाष्टमी ततोष्टानामायुधानिवज्जादीन्यष्टसुन्यसेत् वज्रंशक्तिंदंडखड्गपाशांकुशगदाअपि त्रिशूलंलोक
 मायुधानिक्रमालिखेत् ततोष्टौवाहनान्येषामष्टसूक्तमशोलिखेत् ऐरावतंतथा मेषंमहिषंश्वेतसंज्ञितम् मकरंचमृगंचैवनरंचवृषभंत
 योथाष्टदिग्गजास्तदनंतरम् ऐरावतःपुंडरीकोवामनःकुमुदोजनः पुष्पदंतःसार्वभौमःसुप्रतीकश्चदिग्गजाः भृगूहांतःपुनर्लख
 काहृदिः इन्द्रंविन्यस्यपूर्वस्यामाग्नेय्यामग्निमेवच दक्षिणस्यांयमंचैव नैर्ऋत्यांनिर्ऋतिंतथा प्रतीच्यांवरुणंवायुंवायव्यांविन्यसे
 चवकौबेर्यामीशान्यामीशमालिखेत् विरूपाक्षंतुविन्यस्यआग्नेय्यामग्नियोगतः नैर्ऋत्यांनैर्ऋतेयोगेविश्वरूपंचविन्यसेत् वायव्यां
 चलिखेत्पशुपतिंतथा ईशान्यामूर्ध्वलिंगंचन्यसेदीशानयोगतः प्रागादिक्रमतोलेख्याः शेषाद्याभृगूहाहृदिः विप्रवर्णंश्वेतरूपंसं
 दितम् शेषंविन्यस्यपूर्वस्यांपूजयेदुपचारकैः तक्षकंवैश्यवर्णंचनीलंपंचशतैःफणैः युक्तमुत्तुंगकायंचआग्नेय्यादिशि विन्यसेत् अनंत
 वर्णंचितथाकुंकुमवर्णकम् सहस्रफणसंयुक्तंदक्षिणस्यांपूजयेत् वासुकिंदक्षत्रियंपीतवर्णंसप्तशतैःफणैः युक्तमुत्तुंगकायंचनैर्ऋत्यांदिशि
 न्यसेत् शंखपालंक्षत्रियंचपीतंसप्तशतैःफणैः युक्तमावाह्यवारुण्यांपूजयेद्गंधधूपकैः महापद्मंवैश्यवर्णंयुक्तंपंचशतैःफणैः युक्तमु

गकायंचवायव्यांदिशिपूजयेत् कंबलंशूद्रवर्णंचकृष्णांत्रिंशत्फणैर्युतम् कौबेर्यांदिशिविन्यस्यपूजयेच्चविधानतः कर्कोटकंशूद्रवर्णंश्वेतंत्रिंश
 णैर्युतम् ईशान्यांदिशिविन्यस्यपूजयेद्विधिवत्ततः रुद्रपीठमिदं सर्वरुद्रकृत्येषुविश्रुतम् शंभुनास्वयमारख्यातं भक्तानुग्रहकाम्यया
 कुमागरुकर्पूरैर्भूर्जपत्रैथवापटे लिखितं पूजितं भक्त्या सर्वकामार्थसिद्धिदम् यंत्रं मंत्रं मयं प्रोक्तमारख्याता देवतेति च पूजनीयं प्रयत्नेन ते
 तामयम् नाभिचोरभयंतत्र न च राजभयं क्वचित् यत्रेदं लिखितं यंत्रं पूज्यते विधितः सदा अथ रुद्रप्रयोगः देशकालौ संकीर्त्य अमुका
 श्रीपरमेश्वर प्रीत्यर्थं स्वयं ब्राह्मणद्वारा वा मुकुरुद्रजपं करिष्ये इति संकल्प्य तदंगतया गणपतिपूजनपुण्याहवाचनमातृकापूजनना
 म्ब्रह्मर्षिकवरणानि कृत्वा देवालयदौ जपं समाप्य भद्रं कर्णेभि रिति मंडपं प्रविश्य कृतस्यामुकजपस्य दशांशेन प्रतिमंत्रपक्षेणाष्टचत्वारिंश
 द्रव्येण होमं करिष्ये इति संकल्प्य गणेशं संपूज्य सर्षपविकिरणादिमंडपप्रतिष्ठांतं ग्रहमखवत्कृत्वा मित्रं प्रतिष्ठाप्य ग्रहवेद्यां ग्रहान् प्रति
 स्थवस्त्रलिखितरुद्रपीठे देवताः स्थापयेत् तन्मध्ये ॐ नमो भगवते रुद्राय तत्रैव दिक्षु सद्योजातः वामदेवः अधोरः तत्पुरुषः ईशानः
 नंदी महाकालः गणेश्वरः वृषभः भृंगिरितिः स्कंदः उमा चंडीश्वरः इति प्रथमावरणम् अनंतः सूक्ष्मः शिवः एकपात् एकरुद्रः त्रिमूर्तिः
 मदेवः ज्येष्ठः रुद्रः कालः कलविकरणः बलः बलविकरणः बलप्रमथनः इति द्वितीयावरणम् अणिमा महिमा लघिमा गरिमा प्राप्तिः प्राकान्
 वणिता सरी माहेश्वरी कौमारी वैष्णवी वाराही इंद्राणी चामुंडा चंडिका असितांगभैरवः चंडभैरवः क्रोधभैरवः उन्मत्तभैरवः कालभै

इतितृतीयं भवः शर्वः ईशानः पशुपतिः रुद्रः उग्रः भीमः महान् अनंतः वासुकिः तक्षकः कुलीरः कर्कोटकः शंखप
 लः अश्वतरः वैन्यः पृथुः हैहयः अर्जुनः शाकुंतलेयः भरतः नलः रामः हिमवान् निषधः विंध्यः माल्यवान् परिचात्रः मलयः हेमकूटः गंधम
 तिचतुर्थावरणम् इंद्रः अग्निः यमः निर्ऋतिः वरुणः वायुः कुबेरः ईशानः शची स्वाहा वाराही स्वर्द्धिनी वारुणी वायवी कौबेरी ईशा
 क्तिः दंडः स्वदुः पाशः अंकुशः गदा विशूलं ऐरावतः मेषः महिषः घेतः मकरः हरिणः नरः वृषभः ऐरावतः पुंडरीकः वामनः कुमुद
 ष्पदनः सार्वभौमः सप्ततीकः इति पंचमावरणम् पूर्वे इंद्रः आग्नेय्यामग्निर्विरूपाक्षश्च दक्षिणेयमः नैर्ऋत्यां निर्ऋतिर्विश्वरूपश्च प
 ञ्चव्यां वायुः पशुपतिश्च उत्तरे कुबेरः ईशान्यामीशान ऊर्ध्वलिङ्गं च पूर्वे शेषः तक्षकः अनंतः वासुकिः शंखपालः महापद्मः कंबलः क
 भीममंत्रैस्तत्स्थाने आवाह्य ततः तदस्तु० गृहावै० प्रतिष्ठाप्य संपूज्य तदीशान्यांकुंभे वरुणं संपूज्य रुद्रपूजार्थं विप्रं वृणुयात् ततो ग्रहम
 भ्यो होमं कृत्वा घृताक्ततिलैरुद्रहोमं कृत्वा रुद्रपीठदेवताभ्य एकेकामाज्याहुतिं हुत्वा दिक्पालादिभ्यो रुद्राय क्षेत्रपालाय च ग्रहमरववद्वलिंद
 तिं वसोर्द्धरां च कृत्वा पूर्णपात्रविमोकादिकर्म शेषं समाप्याचार्यादिभ्यो जपहोमं श्रेयो गृहीत्वा ऽचार्यादिभ्यो दक्षिणां दद्यात् तन् आचार्यादिभ्यो
 ग्रहकलशोदकेन यजमानस्याभिषेकं कुर्युः ततो यजमानो ग्रहाणां रुद्रस्य चोत्तरपूजां कृत्वा स्वशाखोक्तमंत्रेण विसृज्याचार्यादिभ्यो दत्त्वाग्निं संपूज्य ग
 गच्छेति विसृज्य मंडपमाचार्यादिभ्यो दत्त्वा ब्राह्मणान् भोजयित्वा यस्य स्मृत्या० प्रसादा० दिति जपित्वा कर्मसंपूर्णतां वाचयित्वा कर्मेश्वरार्पणं कृ

सहस्रद्युक्तोभुंजीत इतिरुद्रपद्धतिः अथरुद्राभिषेकविधिः हेमाद्रौमहार्णवेच अथातोरुद्रस्नानार्चनविधिंव्याख्यास्यामः आदितएवत
 र्थेस्नात्वोदेत्यशुचिः प्रयतोब्रह्मचारीशुक्लवासास्तस्यदक्षिणाप्रत्यकदेशेतन्मुखः स्थित्वात्मनिदेवताः स्थापयेत् प्रजननेब्रह्मातिष्ठतु पा
 योर्विष्णुस्तिष्ठतु हस्तयोर्हरस्तिष्ठतु बाह्वोरिन्द्रस्तिष्ठतु जठरे अग्निस्तिष्ठतु हृदये शिवस्तिष्ठतु कंठे वसवस्तिष्ठतु वक्त्रे सरस्वतीतिष्ठतु न
 योर्वायुस्तिष्ठतु नयनयोः सूर्याचंद्रमसौ तिष्ठेताम् कर्णयोरश्विनौ देवौ तिष्ठेताम् ललाटे रुद्रास्तिष्ठतु मूर्ध्यादित्यास्तिष्ठतु पृष्ठे पिनाकी
 रतः श्रुतीतिष्ठतु पार्श्वयोः शिवाशंकरो तिष्ठेताम् सर्वतो वायुस्तिष्ठतु ततो बहिः सर्वतोऽग्निर्ज्वालामालापरिवृतस्तिष्ठतु सर्वेष्वंगेषु
 तिष्ठतु मां रक्षंतु अग्निर्वायुः सूर्यश्चंद्रमादिश आपः पृथिव्यौ षडिवनस्पतय इन्द्रः पर्जन्य ईशान आत्मा पुनर्नम अग्निर्मवाचिश्चि
 त्तमंगानि संमृज्याथैनंगंधाक्षतधूपदीपैरात्मानं प्रत्याराधयेत् अराधितो मनुष्यैस्त्वं सिद्धैर्देवास्तरादिभिः आवाहयामि भक्त्या त
 महेश्वर अंबुकं यजामह इत्यथैनमाराधयेत् आत्मा वहंतु हरयः सचेतसः श्वेतैरश्वैः सह केतुमद्रिः वाताजवैर्बलवद्भिर्मनोजवैराय
 महज्याय शर्वो मित्या वाह्यसंस्थापितेत्वा वाहनम् सद्योजातं प्रपद्यामीत्यावाहनं ददाति भवे भवेनाति भवे भवस्व मामिति पाद्यं भवो
 इति अङ्घ्रिगाभिश्चस्नानं अङ्घ्रिगा आपो हि षेत्पाद्याः अथाद्विस्तर्पयति भवं देवं तर्पयामि शर्वं देवं तर्पे ईशानं देवं तं पशुपतिं दे० रु
 द्रेण दे० अथ महांतं देवं तर्पयामीति तर्पयित्वा ज्येष्ठाय नम इत्याचमनीयं श्रेष्ठाय नम इति मधुपर्कं कलविकरणाय इति पुष्पाणि स

शांतिसारे रुद्राभिषेचनविधिः अथ प्रसंगात्पंचामृताद्यभिषेचनविधिः हेमाद्रौ स्कांदे मौनव्रते देवैस्तु वंदिता धेनुः सर्वपापप्रणाशिनी तत्सीर
 स्नापितो देव नित्यं मेवरदोभव कामतोऽकामतो वापि यन्मया दुष्कृतं कृतम् तत्सर्वं विलयं चानुदधिस्नानेन भो शिव रसानामुत्तमं त्वाज्यं देवानां च स
 दाप्रियम् तेन त्वं स्नापितो देव निधिकांतिप्रदोभव यस्य धारणमात्रेण नृसिंयाति पितामहः मधुना स्नापितो देव नित्यं शोकहरो भव यमलोकभू
 तस्तः शरणं त्वांगतः शिवः खंडस्नानेन देवेश मांकुरुष्वसुखान्वितम् यस्य दर्शनमात्रेण शक्तिः प्राणाश्च जीवनम् तेन चोत्तमतो येन स्नातो
 भूवं स्रगंधं चंदनं देवं कुंकुमेन समन्वितं अर्चितोऽसि मया भक्त्या शिवलोकप्रदोभव अक्षय्यान्बन्धुपुत्रार्थान्कायंचैवाक्षि वाङ्मनः
 कामक्षतैरर्चितः कुरु संतानः पारिजातश्च ये चान्ये सुरपादपाः तेषां पुष्पैर्मया देव पूजितः सुखदोभव धूपोयंगृह्यतां देव संदरो गंध
 सतं मेवरं देहि परत्र च शृभांगतिम् श्रद्धाश्रद्धां बरावर्तिराज्येन च समन्विता दीपवर्तिप्रदानेन प्रीतः स्यादीश्वरो भव सर्वमन्नप्रद
 सदाप्रियम् तेन चान्नप्रदानेन सुप्रीतो वरदोभव इति श्रीमन्मीमांसकभट्टदिनकरकृतेशांतिसारे पंचामृताभिषेकविधिः अथ
 स्नानम् हेमाद्रौ लैंगेतुलादाने सहस्रकलशेनैव स्नापयेत्परमेश्वरम् घृतेन केवलेनापि देवदेवमुमापतिम् पयसा वाथ दध्ना वा सर्वैर्द्रव्यै
 पि वा ब्रह्मकुर्चेन वा देवं पंचगव्येन वा पुनः गायत्र्या चैव गोमूत्रं गोमयं प्रणवेन वा आप्यायस्वेति वाक्षीरं दधिकाणोति वै दधि तेजोसीत
 यनं संप्रोक्ष्यैव अभिषिचयेत् देवस्य त्वेति देवेशां कुशांबुकलशैर्नवैः रुद्राध्यायेन देवेशां स्नापयेत्परमेश्वरम् सहस्रकलशैः शंभोर्नाम्नांचैव

नतथाथनंदिनाकथितैस्तुवा दक्षेणमखमुख्येनकीर्तितेनापिवापुनः महापूजाप्रकर्तव्यामहादेवस्थभक्तितः त
 द्यते शिवार्चकायदातव्यादक्षिणाद्गुरोस्तथा बहिःप्रयोगेपीयम् प्रयोगांगत्वादक्षिणायाः अवेष्टेरिवबहिःप्रयोगे गुरोर्दक्षिणा
 दिनिष्कांता दक्षिणांचशतंचार्द्धतदर्धवाप्रदापयेदितितत्रैवोक्तेः क्षीराद्यैःस्नानंसहस्रघटभिन्नम् तदुक्तंकामिके सहस्रकलशाद्यैस्तु
 यपरमेश्वरम् महापूजाप्रकर्तव्याप्रभूतहविषान्विता पंचामृतैःपंचगव्यैःक्षीराद्यैःस्नपनंतथा लक्षघटस्नानेत्विदंशतगुणम् कर्म
 रघ्नसहस्रकलशस्नानेप्येवमेवविधिर्ज्ञेयः इतिदिनकरभट्टकृतेशांतिसारेसहस्रघटस्नानम् अथमहास्नानम् हेमाद्रौशिव
 तिलतैलेनकरयंत्रोद्भवेनच शिवाभिषेकंकुरुतेसशैवंपदमाप्नुयात् मानंतत्रैवोक्तम् स्नानंपलशतंज्ञेयमभ्यंगःपंचविंशतिः प
 णितुमहास्नानंप्रकीर्तितम् इदंतैलंपरम् लेंगे महास्नानंचयःकुर्याद्दृतेनमधुनाततः सयातिममसायुज्यंस्थानेष्वेतेषुसुव्रत स्ना
 यंचगव्येनैवघृतेनवा विशोध्यसर्वद्रव्यैस्तुतोयेनाप्यभिषेचयेत् महास्नानेप्रसक्तेतुस्नानमष्टगुणंस्पृतम् जलेनकेवलेनैवगंधत
 क्तितः अनुलिंपेच्चतत्सर्वंपंचविंशत्यलेनवै शमीपत्रंचविधिनावित्वपत्रंचचंपकम् त्याज्यानिचापवित्राणिबित्वपत्रंतुनत्यजेत् दशद्रोणैस्तु
 यमष्टद्रोणैरथापिवा शतद्रोणसमंपुण्यमाढकेनविधीयते वित्तहीनस्यमर्त्यस्यनात्रकार्याविचारणा भेरीमृदंगमुरजवादित्रैःपटहादि
 भिः वादित्रैर्विविधैश्चान्यैर्मंगलैर्विविधैस्तथा जागरंकारयेत्तत्रप्रार्थयेच्चयथाक्रमम् स्वभृत्यैःपुत्रदारैश्चतथासंबन्धिबांधवैः सार्द्धंपद

क्षिणंकृत्वा प्रार्थयेद्द्विगमीश्वरम् इत्युक्त्वा चैव रुद्रं च त्वरितं शांतिमेव च मंत्रयित्वा महाबीजं तथा पंचाक्षरस्य वै इति दिनकर भट्टकृतेशा
 न्तिसारे महास्नानम् अथ महापूजा कालिकापुराणे कार्तिक्या मथ वै शारव्या मथ नादिषु पर्वसु दत्त्वा दीपान्समुद्बोध्य देवस्याग्रे बलिततः भू
 तानां देवदेवस्य बाह्यादिषु भवेत्सुधीः सद्गती देवमामंन्य स्वपेद्रू मोहरिं स्मरेत् उपलिप्य गृहं गत्वा निराहारो निशि स्वपेत् अपरे ह्नि महास्नानं
 मांहराय विधिनाभृणु पंचविंशत्पलेनैव अभ्यंगं कारयेदथ अभ्यंगस्तेलेन शिवस्य सर्पिषा स्नानं प्रोक्तं पलशतेन वै पलानां द्विसहस्रं
 स्नानं विधीयते तावता मधुना चैव दध्ना चैव ततः पुनः तावतैव हि क्षीरेण गज्येनैव भवेत्ततः भूयः सार्द्धं सहस्रेण पलानामैक्षवेण
 यैस्नानं भक्त्या चोष्णां बुनाततः स्नापयेद्भक्तितो लिंगमापीठांतं च तच्छुभम् नीलोत्पलसहस्रेण मालां बध्वा प्रपूजयेत् अलाभे
 मर्द्धां वापि कारयेत् अलाभे बिल्वपत्रैर्वा श्वेतमंदारजैरपि दमनैर्गुरुपुष्पैर्वा शमीशकृत्कार्कनागरैः प्रपूज्य कारयेद्भक्त्या सुगंधं
 गुग्गुलुं चाज्यसंयुक्तमगरुं वा सितंदहेत् ततो नीराजनं दीपैः षड्विंशत्यानु कारयेत् सर्षपैर्दधियुक्तैश्च दूर्वागोरोचनाक्षतैः गंध
 कंद्यान् दूपार्थं चंद्रशेखरम् शतपत्रंततः पद्ममष्टपत्रं सकर्णिकम् कृत्वा निवेदयन्मूर्ध्नि लिंगस्य कुसुमैः सह चामरं दर्पणं चैव दीपक
 पापयेत् धूपं सर्जरसं चैव संघट्टं पूर्वमेव च वितानकध्वजौ दद्यात्किंकिणीरवनादितौ अथाष्टभिः क्षितिः पीड्या अंगैर्भक्त्या तु दंड
 चोः प्रोक्षेत्तं पंकरं च शिवा प्रियम् प्रदक्षिणांततो गच्छेच्छनैर्निर्माल्यवर्जितः प्रणम्य च पुनः पश्चान्नैवेद्यं च निवेदयेत् कुर्यादेत्

तान्नामः ॥ तान्नामधर्मावित् समुद्धृत्य शतं सायं वसेत्कल्पायुतं दिवि भुवनं ब्रह्मलोकांतं भुक्त्वा भोगानशेषतः ततः कीडा यते तस्मिन् विमो-
 र्युतः भोगान् यथेप्सितान् भुक्त्वा शिवसायुज्यतां व्रजेत् केवलेनाथवाज्येन दध्मागव्येन वै तथा पयसा पंचगव्येन पयसे क्षुरसेन वा यः कार-
 स्नानं विधिनानेन मंत्रतः सौपितेनैव मार्गेण गमिष्यति परंपदम् एवमेव हि शूद्रस्य स्पर्शमंत्रविवर्जितः अन्येशूद्रस्य विशेषा अस्मत्पुत्र-
 द्योतेनुसंधेयाः वास्तुसंहितायाम् पद्ममष्टदलं हेमं नवरत्नैरलंकृतम् कर्णिकाकेसरोपेतमासनं परिकल्पयेत् राजतंतदभावे तुर-
 पिवा तस्य कर्णिकामध्ये कृत्वा लिंगं कनीयसम् अथ वा स्फटिकोपेतं पूजयेद्दिस्तृतं क्रमात् ततः पंचवक्त्रपूजा हेरं वादिपूजादीन्युच्य-
 त्तरान्नोच्यंते इति दिनकरभट्टकृतेशांतिसारे महापूजासमाप्ता अथ त्वरितरुद्रविधानम् यस्य कुक्षौ जगत्सर्वं स्थावरं जंगमं तथा
 तस्मै ब्रह्मविष्णुशिवात्मने अस्य त्वरितरुद्रस्य न्यासमुद्राः क्रमेण तु जपहोमादिकं सर्वं कथ्यते सर्वसिद्धये छंदोनुष्टुबथर्वाथत्ररपि
 देवता त्वरितो रुद्रो बीजशक्तिर्नमोस्त्विति देवागारे नदीतीरे शुचावन्यत्र वा शुचिः उपविश्य नियम्यासून् संकल्प्य हृदिसंस्थितम् क-
 श्चैव मूलमंत्रं च विन्यसेत् न्यासमंत्रपदैः कुर्यात्पंचभिर्हृदयादिकम् अथ षण्ण्यासाः यः शिरसि रुद्रः ललाटे अग्नौ नेत्रयोः यः कर्णा-
 नासिकायाम् यः मुखे ओषधीषु बाह्वोः यः हृदये रुद्रः नाभौ विश्वागुह्ये भुवना अपाने विवेश ऊर्वोः तस्मै जान्वोः रुद्राय जंघयोः नमः
 भ्याम् अस्तु चरणयोः योरुद्रोऽग्नौ हृदिविन्यस्य शीर्षयोस्त्विति विन्यसेत् य ओषधीषु शिखायाम् योरुद्रः कवचं न्यसेत् विश्वाभुवन-

वेशेति नेत्रत्रयाय वौषट् तस्मै रुद्राय नमोस्त्विति अस्त्रमेव च अनेनैव तु पंचांगन्यास एव मुदा हतः अंगुल्ययाणि मूले तु कृत्वांगुष्ठेन पीडयेत् सार
 शुभदा प्रोक्ता सैव शांतिप्रदायिनी एष ते रुद्रभागः सहस्रस्त्रां विक्रयानं जुषस्व स्वाहा एष ते रुद्रभागमिति मुद्राप्रदर्शनम् श्रीकामः शिर्षि कुर्व
 जस्कामस्तु नेत्रयोः मुखे त्वन्मन्त्रकामस्तु ग्रीवायां रोगनाशनम् हृदये सर्वकामस्तु नाभौ ज्ञानं प्रदर्शयेत् यज्ञाकामस्तु गुह्ये स्यात्पशुकामस्तु जं
 जान्योर्वैश्याकामस्तुराष्ट्रकामस्तु पादयोः वशीकरणकामस्तु वामहस्तेन दर्शयेत् पापक्षयेभिचारे च व्याधेरुपगतावपि बहिः शरीरात्कु
 ज्ञेति वैस्मरन् एवं मुद्रादर्शयित्वा ततो ध्यानं समाचरेत् चतुर्बाहुं त्रिनेत्रं च शतदंस्फटिकसन्निभम् उग्रैकर्मणि चैवो यममूर्तिं ध्यायेदुमा
 नं नागपाशं च शूलपाणिं जटाधरम् ध्यात्वैवं शंकरं पापान् मुच्यते मानसोद्भवात् अधः शाय्येकभक्ताशी ब्रह्मचारी हविष्यभुक् अयुते
 पूजयेच्छिवम् जुहुयात्तद्दशांशेन तद्दशांशेन तर्पणम् मार्जनं तद्दशांशेन दशांशेन तु भोजयेत् एवं कृते तु सिद्धिः स्यात्फलार्थं तु ततोऽ
 णमेवं तु कृत्वा संपूज्य शंकरम् जपेत्त्वरित रुद्रं तु सर्वकामसमृद्धये श्रीकामः शांतिकामो वा जपेत्सुखं ततः द्वितः बिल्वसमिद्धिः श्रीकामः शां
 मयैः जुहुयादाज्यसंमिश्रैस्तर्पणं मार्जनं ततः जप्त्वालक्षं तु पुत्रार्थं पायसं जुहुयात्ततः वित्तार्थं श्रीफलेहोममायुष्कामस्तु दूर्वया तिलैराज
 स्ते जस्कामो घृतेन वै ग्रीहिभिः पशुकामस्तु राष्ट्रकामस्तु वैद्यवैः पायसं सर्वकामेन होतव्यं शर्करान्वितम् सध्वक्तान्याम्यपचाति तीव्रज्वरवि
 द्मभक्तान् रोगैर्गडचीभिर्हुनेत्क्रवम् सर्वरोगविनाशाय सूर्यस्याभिमुखो जपेत् अयुते द्वे जपे होमः कार्योर्कसामिधा शतम् औदुम्बरैरन्नम्

त्कामस्तुताः अपामार्गसमिद्धोमाद्रुतबाधाविनश्यति ग्रहबाधाविनाशायजपेदश्वत्थसन्निधौ लवणान्वितदध्यक्तास्तीक्ष्णाया-
 वाः ह्यंतेसमिधः शल्काः स्वाहातंमंत्रमुच्चरेत् दशपंचाहुतीर्हुत्वागच्छगच्छेत्युदीरयेत् यावद्दोमोबलिर्देयः पुरुषाहारसंमितः एवंकृतेप्रमुच-
 मान्स्त्रीवामहायहात् तुहुयाच्छतपत्राणिसहस्रोजयमाभुयात् लाजाहोमेनकन्याधीकन्यामाप्नोतिरूपिणीम् लाजाश्वमधुसंमिश्राः श्वेत-
 वापुनः ह्यंतेहरितेदेशेतस्यविश्वं वशंभवेत् वामांगमुत्तमंकार्येस्त्रीवशित्वेविचक्षणैः हस्त्यश्वामात्यशांत्यर्थेति लेश्याज्येनसंयुतैः दे-
 संस्थाप्यकुंभमेकंजलान्वितम् मंत्रंजप्त्वाष्टसाहस्रं कुंभंस्पृश्यप्रयत्नतः अभिषेकस्तृतेषां वैशालांप्रोक्ष्यप्रदक्षिणम् ग्रहयामादिशां-
 र्यास्तुपूर्ववत् वास्तूपूजाप्रकर्तव्यायाच्यादिशिपदेशभे ईशानायबलिः कार्यः पशूनांपतयेतथा एवंकृतेपशूनांतु प्रजानां शांति-
 अद्रुतेषुचसर्वेषुपशूनां ग्रामबाह्यतः उपविश्यजपेद्रुद्रं त्वरितं बहुभिः सह होमः पलाशसमिधैः कर्तव्यो घृतसंयुतैः ईशानायबलिः
 शितद्रुतम् तदाशापतयेच्चैवपशूनांपतयेतथा वृष्टिकामोजपेद्भक्षंतिलैर्होमो घृतान्वितैः बलिपूजाप्रकर्तव्याशिवस्यवरुणस्यच
 चैवार्थे त्वरितस्यजपोभवेत् अयुतद्वयजाप्यंतुयावलक्षंतनोधिकम् एवंकृतेतुसिद्धिः स्यान्निष्कामः प्राप्नुयाच्छिवम् ऐहिकामुषि-
 गान्भुक्तासायुज्यमाभुयात् इतिदिनकरभट्टकृतेशांतिसारे त्वरितरुद्रविधानम् अथपार्थिवपूजा तिथितत्वेनाविष्ये मृद्गुग्गुलीशं
 उताम्रकांस्यमयंतथा कृत्वालिंगं सकृत्पूज्यवसेत्कल्पायुतंदिवि वाक्षं वित्तप्रदं लिंगं स्फाटिकं सर्वकामदम् नर्मदागिरिजं श्रेष्ठमन्यद्वापिहिलि-

त् लिंगवल्लिङ्गाकारम् तेन नार्मदादेरपि लिंगस्य नाकारस्य न पूज्यतेति हेमाद्रौ मात्स्ये रत्नजं हेमजं लिंगं पारदं स्फाटिकं तथा पार्थिवं पिष्टपे
वा सर्वाभीष्टप्रदायकम् पौष्पं लिंगं सहायभूतमृदापि केवलपुष्पेस्तदसंभवात् तत्रैव नन्दिपुराणे आयुष्मान् धनवान् श्रीमान् पुत्रवान् धान्
नृरवी वरमिष्टं लभेत् लिंगं पार्थिवं यः समर्चयेत् तस्मात्तु पार्थिवं लिंगं ज्ञेयं सर्वार्थसाधकम् तत्रैव शिवधर्मे वालुकानि च लिंगानि कारये
वानि च सहस्रपूजनात् सोऽपि लभते वाञ्छितं फलम् युगपद् बहुपूजने विशेषो रुद्रयामले एवमंतं विधायाथ पूर्वमृत्पिण्डशेषतः अवशिष्ट
मृत्पिण्डान्तं च पूर्ववत् कृत्वाथ वापृथक् पिण्डान् प्रथमं लिंगसंख्यया मंत्रैस्तदीयनिर्माणं प्रमुखं तु ततश्चरेत् मृदाहरणादिमाण्य
य कुर्यात् अथवा मृदाहरणं सकृत् कृत्वा पूजनीयं लिंगं समसंख्यया पिण्डान् कृत्वा संघट्टनादिपूजांतं प्रत्येकं कुर्यादित्यर्थः तत्रैव क
अक्षादल्पपरीमाणं न लिंगं कुत्रचिन्नरः कुर्वीतां गुष्ठतो ह्रस्वं न कदाचित्समाचरेत् अक्षोशीतिरक्तिकाः तेषोऽशाक्ष इत्यमरात्
माणं प्रधानं लिंगस्य न वेदिकायाः अंगुष्ठशब्देनांगुष्ठबृहत्पर्वग्रंथिरुच्यते अंगुष्ठांगुलिमानं तु यत्र यत्रोपदिश्यते तत्र तत्र बृहत्पर्व
नयेत्सदेति छंदोगपरिशिष्टात् अंगुष्ठमानं गुलिमानं वेत्यर्थः तत्रैव गौतमः रात्रावुदङ्मुखं कुर्याद्देवकार्यं सदैव हि शिवार्चनं सदै
विः कुर्यादुदङ्मुखः सदा दिवा रात्रौ च लैंगे विना भस्म त्रिपुण्ड्रेण विना रुद्राक्षमालया पूजितोऽपि महादेवो न स्यात्तस्य फलमदः तस्मान्
नैव्यं ललाटे वै त्रिपुण्ड्रकम् ॐ हूं नम इति रुद्राक्षान्मत्यभिमुखं मालाधारयेदित्युक्तम् तत्रैव पूजाधिकारार्थं पंचाक्षरजप उक्तस्तत्रैव

जपविभः पावत्राविसर्वावस्थांगतोपिवा महापातकयुक्तो वामंत्रस्यास्य जपे यथा अधिकारी भवेत्सर्व इति देवो ब्रवीच्छिवः इति तथा
 तत्रैव ब्राह्मे यावन्नदीयते चार्घ्यं भास्कराय निवेदितम् तावन्न पूजयेद्दिष्णुं शंकरं वा सुरेश्वरम् तत्रैव देवीपुराणे मृदाहरणसंघट्टप्रति
 मेव च स्नपनं पूजनं चैव विसर्जनमतः परम् हरो महेश्वरश्चैव भूलपाणि पिनाकधृक् पशुपतिः शिवश्चैव महादेव इति स्मृतः नामक्रमेण
 मणि कार्याणीत्यर्थः पूजनमर्घ्यादि प्रतिष्ठाह्वानयोरदृष्टार्थत्वात्पाठक्रम एव यद्यप्यत्र नामान्येव विनियुक्तानि तथापि ध्यात्वा म
 धनाम्ना समाहितः नमस्कारेण पुष्पादिविन्यसेच्च पृथक् पृथक् इति सामान्यवाक्यान्मोतताज्ञेया पूजने च यद्यपि शिवनामोक्तं त
 चाक्षरो ग्राह्य इत्युक्तम् तत्रैव नन्दिपुराणे गोभूहिरण्यवस्त्रादिबलिपुष्पनिवेदने ज्ञेयो नमः शिवायेति मंत्रः सर्वार्थसाधकः पं
 तत्वाभावात्पुनर्नमः शब्दो वाच्य इत्युक्तं तत्रैव नमः शब्दस्य दानार्थत्वात्पूर्वस्थित नमः शब्देन तत्सिद्धेः विसर्जनात्पूर्ववामावर्तेना
 तत्रैव भविष्ये शर्वाय क्षितिमूर्तये नमः भवाय जलमूर्तये नमः रुद्राय ग्निमूर्तये उग्राय वायुमूर्तये भीमाय काशमूर्तये पशुप
 नमूर्तये महादेवाय सोममूर्तये ईशानाय सूर्यमूर्तये नमः मूर्तयोष्टौ हरस्येताः पूर्वादि क्रमयोगतः आग्नेयांताः प्रयोज्यास्तवेद्या
 जेतु एतावेद्यां पूज्या इत्यर्थः अत्र प्रसिद्धागोदिग्रहणमित्युक्तं तत्रैव युक्तं तु पूज्य पूजकांतरालस्येति अत्र शूद्रस्याप्यधिकारः शूद्रः कर्म
 योनित्यं स्वीयानि कुरुते प्रिये तस्याहमर्चा गृह्णामि चंद्रवंडविभूषिते नमो ते न शिवे नैव स्त्रीणां पूजा विधीयते स्वाहा प्रणवसंयुक्तं

मंत्रं ददेद्द्विजः शूद्रो निरयमाप्नोति ब्राह्मणः शूद्रता मिथात् इति स्कांदात् एवं प्रकारेण प्रणवनिवृत्तिः अथ प्रयोगः अमुककामः पार्थिवलि
जां करिष्ये इति संकल्प्य विभूतिरुद्राक्षधारणं कृत्वा यथाशक्ति पंचाक्षरं जप्त्वा पुष्पदूर्वायुतमर्घ्यं सूर्यायेदमर्घ्यं नमस्तेति दत्त्वा हराय नम इति
हरणं महेश्वराय नम इति संघट्टनम् शूलपाणये नम इति प्रतिष्ठापनं पिनाकधृषे नम इत्यावाहनम् अथ शारदोक्तध्यानम् ध्यायेन्नित्यं
जतगिरिनिभं चारुचंद्रावतंसं रत्नाकल्पोज्ज्वलांगं परशुमृगवराभीतिहस्तं प्रसन्नम् पद्मासीनं समंतात्स्तुतममरगणैर्व्याघ्रकृत्ति
घं विश्ववंधं निखिलभयहरं पंचवल्कं त्रिनेत्रम् नमः शिवायेति पाद्यार्घ्याचमनीयानि पशुपतये नम इति स्नानम् नमः शिवायेति वरु
णं धालंकारपुष्पधूपदीपनैवेद्यफलतांबूलानि दत्त्वा वेद्यामष्टमूर्ती रक्षतादिना पूजयेत् शर्वायक्षितिमूर्तये नमः प्राच्याम् भवाय जल
याम् रुद्रायाम्निमूर्तये नम उदीच्याम् उग्राय वायुमूर्तये नमः वायव्याम् भीमाय काशमूर्तये नमः प्रतीच्याम् पशुपतये यजमानस
र्कृत्याम् महादेवाय सोममूर्तये नमः दक्षिणस्याम् ईशानाय सोममूर्तये नमः आग्नेयाम् महादेवाय क्षमस्वेति संहारमुद्रया विसर्जनम्
रभट्टकृतेशांतिसारे पार्थिवपूजाप्रयोगः अथ काम्यप्रयोगः कार्तिके मार्गशीर्षे वा माघे वैशाखे संज्ञके श्रावणे बहुले पक्षे व्रतस्याचरणं
था कृतनित्यक्रियः पूजोपकरणानि संपाद्य शूच्यवकाशे प्रागुदगुपविश्या चम्य प्राणानायस्यति थ्यादिस्मृत्या मुककामोऽमुकसंख्यया एत
न्पार्थिवं नित्यं पूजयिष्ये तदंगभूतशुद्धिप्राणप्रतिष्ठामातृकान्यासान् विधास्ये इति संकल्प्य पृथ्विलयेति मंत्रस्य मेरुपृष्ठभरुषिः करे

लछदः जातमायवशनेविनियोगः पृथिव्याधृतालोकादेवित्वंविष्णुनाधृता त्वंचधारयमांदेविपवित्रंकुरुचासनमिति कुशाजिनचेल
 सनेउपविश्य पृथिव्येनमः आधारशक्त्यै विश्वशक्त्यै चिच्छक्त्यै मायाशक्त्येनम इत्यासनं संपूज्य मूलेन शिखामबद्धात्मदृष्ट्यावलोकने
 रूपं अस्त्राय फडिति जलप्रक्षेपेणांतरिक्षात् अपसर्पंतु ये भूता ये भूता भविसंस्थिताः ये भूता विघ्नकर्तारस्तेन श्यंतु शिवाज्ञया अपक्रामं
 पिशाचाः सर्वतोदिशम् सर्वेषामविरोधेन ब्रह्मकर्मसमारभेत् इति मंत्राभ्यां वामपार्श्विघातत्रयेण भौमांतरिक्षविघ्नानुत्सार्य सर्व
 शाङ्गीयसशरायास्त्रराजाय सुदर्शनाय हुं फडिति छोटिकाभिस्तालत्रयेण च दिग्बंधं विधायास्त्रेण करशुद्धिं कृत्वा गुरुभ्योनमः पर
 रात्परगुरुभ्योनमः परमेष्ठिगुरुभ्योनमः आचार्यगुरवेनमः नमो महद्भ्य इति नत्वा भूतशुद्धिमारभेत् यथा हृदये अदीपकलिकारं ज
 त्रेणांकुशमुद्रया ब्रह्मांडस्थितसहस्रदलपद्मांतरगतशिवेन संयोज्य ॐ ह्रां सद्योजाताय निवृत्तिकालात्मने हुं फडिति पादादिजान्वावी
 ष्टाकलात्मने फडिति हृदयादिवदने तुं ह्र ईशानाय शान्त्यतीतकलात्मने हुं फडिति वदनादिमूर्ध्नि न्यसेत् एवं भूतान्युपसंहृत्य जन्मांते दुःख
 षंदक्षिणकुक्षौ विचिंतयेत् ब्रह्महत्याशिरस्कंचवर्णकस्तेयकद्वयम् सरापानहृदायुक्तं गुरुतत्पकटिद्वयम् तत्संयोगिपदद्वंद्वमंगप्रत्य
 उपपातकरोमाणं रक्तश्मश्रु विलोचनम् खड्गचर्मधरं पापमंगुष्ठपरिमाणकम् अधोमुखं कृष्णवर्णं दक्षकुक्षौ विचिंतयेत् ततोयमिति वायुबीजं
 रकेषोडशवारं जप्त्वा पापं विशोधय रमिति बहिर्बीजे कुंभके चतुःषष्टिवारं जप्त्वा तदर्धेन पुनर्वायुबीजे रेचके द्वात्रिंशद्वारं जप्त्वा नित्यशुद्धबुद्धस्त्व

ब्रह्मेवाहमिति ध्यात्वा पुनः सिसृक्ष एवमिति ततो थबीजेन स्वावयवानां व्यवहीनविंशतिवारमहमित्याकाशबीजेन देवाहारात् स्वावयवानां
 वयित्वा ॐ ह्रीं ईशानाय नमः मूर्ध्नि ॐ ह्रीं तत्पुरुषाय नमः मुखे हं अघोराय नमः हृदि ह्रीं वामदेवाय नमः गुह्ये सद्योजाताय ० पादयोः
 तन्ने देवात्मके देहे ब्रह्मांडस्थित परमात्मनः सकाशात् स्त्रीवंसं हासोहमिति हृदयमानीय प्राणप्रतिष्ठां कुर्यात् अस्य श्री प्राणप्रतिष्ठामंत्र
 ण्णुरुद्रा ऋषयः ऋग्यजुः सामानि छंदांसि प्राणशक्तिर्देवता आं बीजं ह्रीं शक्तिः कौंकीलकं स्वशरीरे प्राणप्रतिष्ठापने विनियोगः
 कं स्वं गंधं ॐ आं आकाश वायु तेजो जल पृथिव्यात्मने आं अंगुष्ठाभ्यां नमः ॐ ह्रीं ईं चं छं जं झं ञं ईं शब्दस्पर्शरूपरसगंधात्मने
 नमः ॐ हूं ऊं टं ठं डं ढं ङं श्रोत्रत्वक्चक्षुर्जिह्वाघ्राणात्मने ऊं मध्यमाभ्यां नमः ॐ ह्रैं ऐं तं थं दं धं नं ऐं वाक्पाणिपादपायूपस्थात्मने ऐं अं
 मः ॐ ह्रीं औं पं फं बं भं मं औं स्वमादानगतिविसर्गानंदात्मने औं कनिष्ठिकाभ्यां नमः ॐ हः अं यं रं लं वं शं षं संहं ळं क्षं अं मनोबुद्धि
 अः अस्त्राय फट् एवं हृदयादौ अथ ध्यानम् रक्तांभोधिस्थपोतोत्सदरुणसरोजाधिरूढाकराब्जैः पाशंकोदंडमिक्षूद्वयगुणमथ च
 बाणान् बिभ्राणां सुकपालं विनयनलसितापीनवक्षोरुहाढ्या देवी बालार्कवर्णा भवतु सखकरी प्राणशक्तिः परानः ओं आं ह्रीं कौं यं रं लं
 हं सो हं हंसः कौं ह्रीं आं अमुं प्राण इह प्राणाः ॐ आं ह्रीं कौं यं रं कौं ह्रीं आं अमुं जीव इह स्थितः ॐ आं ह्रीं कौं यं रं कौं ह्रीं आं अमुं सर्वेन्द्रिय
 विंशतिं मंत्रं ॐ ह्रीं आं अमुं वाङ्मनश्चक्षुः श्रोत्रजिह्वाघ्राणपाणिपादपायूपस्थप्राणा इहागत्य सखं चिरं तिष्ठंतु स्वाहा इति मंत्रं हृदि करं नि

नश्चान्यत्रोक्तप्रकारेणन्यसेत् ततः पूजांकुर्यात् तत्रादौसूर्यायदेवताभ्यश्चाध्यैनिवेदयेत् तदुक्तं ब्रह्मांडपुराणे यावन्नदीयतेचाध्यै
 रायनिवेदितम् तावन्नपूजयेद्विष्णुं शंकरं वासुरेश्वरमिति निवेदनप्रकारस्तु भगवत्सूर्यभगवत्योदेवता अद्याहंपार्थिवलिंगपूज
 ष्यामीत्येकाहपूजनपक्षे दशाहपूजनपक्षे अद्येत्यस्यस्थाने दशाहमित्यूहनीयं एवंचविंशतिरात्रमासत्रिमासषण्मासनवमासव
 वपक्षेषूहनीयं उपरितनामष्टांगुलीमृदमुपाकृष्य पृथिव्यै नमः इति पृथ्वीमंत्रेण पृथ्वीमभिमंत्र्य गंधाद्यैरभ्यर्च्य ऊहृतासिवराहेण
 याहुना मृत्तिकेत्वां प्रगृह्णामि पूजया च धनेन चेति त्रिः समृद्धतां मृदं पुनरभिमंत्र्य संशोद्धशुद्धभांडे स्थापयेत् अतएवान्वहं
 निक्षिप्याभिमंत्रितेन जलेनाप्लाव्य पिंडयेत् ततो मूलमंत्रस्यन्यासं विधाय शंखेतरपात्रे जलमापूर्य मूलेनाभिमंत्र्य तेनात्मानं पूज
 क्ष्य गंधाद्युपकल्प्य द्वारपूजां विदध्यात् यथा देहल्यै नमः गणेशाय नमः दक्षिणे चामुंडायै० वामे भैरवाय० पूर्वे भरव्यै० पश्चिमे
 पनम् प्रासादमंत्रस्य वामदेव ऋषिः शिरसि पंक्ति छंदो मुखे सदाशिवो देवता हृदि हंबीजं ऋशक्तिः सकारः कीलकम् हां हृदया
 षडंगः स्वरक्रमेण फडित्यर्घ्यं पात्रं प्रक्षाल्य भूमौ चंदनाबुना कल्पिते मंडले मत्स्यमुद्रां प्रदर्श्य दशकला व्यासाय सूर्यमंडलाय नम इति जल
 निक्षिपेत् वषाडित्यक्षताः नम इति पुष्पं वीषाडिति निरीक्ष्य अंकुशमुद्रया गंगेचयमुने चैवेति तीर्थान्यावाह्य फडितिसंरक्ष्य हुमित्यवगुं

कराभ्यामाच्छाद्य मूलेन दशवारमभि मंत्र्यते नात्मानं पूजोपकरणानि च प्रोक्ष्या स्वेण द्वारदेशं प्रोक्ष्य गुरुभ्यो नमः चिच्छक्त्यै नमः नागायै
 मुनायै धात्रे विधात्रे शंखनिधये पद्मनिधये द्वारस्थित्यै देहल्यै इति शिवद्वारे देवताः संपूज्यान्ध पूजां विदध्यात् आधारशक्त्यै न
 कूर्माय नमः स्कन्दाय नीलाय पद्माय ततः पूर्वाद्यष्टदलेषु कर्णिकायां च वातायै ज्येष्ठायै रौद्र्यै काल्यै कलविकरिण्यै बलायै
 थिन्यै सर्वभूतदमन्यै मनोन्मनायै नम इति ॐ नमो भगवते सकलगुणात्मशक्तियुक्तायानन्ताय योगपीठात्मने त्रिनेत्राय नमः
 ष्पांजलिं दत्वा देशकालौ संकीर्त्य महेशानुग्रहद्वारामनोवाञ्छितसिद्धये पूजयिष्ये पार्थिवानि लिङ्गान्यमुकसंख्याया विनियोगं
 पृथ्वीतलान्मृदमादाय ततो गंगलौ गणपतये नमः ग्लौ गंधीं मृदमभि मंत्र्य वराभयपाणियुगं गणपतिं निर्माय पुनर्मंत्रं पठित्वा प
 तै प्रतिष्ठाप्य ॐ हूं हराय नम इति तोलकान्मृदं गृहीत्वा ॐ महेश्वराय नम इति संघट्टनं विधाय ॐ हूं शूलपाणये नमः स्था
 म्पपात्रे निधाय च साक्षतलिंगं स्थापनमुद्रया स्थापयेत् ततः शिवपंचाक्षरमंत्रस्य वामदेव ऋषिः शिरसि पंक्ति छंदः मुखे सदा
 हृदये अभीष्टसिद्धये विनियोगः मूलेन व्यापकन्यासं कृत्वा करकपिच्छिकां पुष्पगर्भां हृदि स्थाप्य बध्वाध्यायेत् यथा ध्यायेन्नित्यं महेश
 रिनिभं चारुचंद्रावतंसं रत्नाकल्पोज्ज्वलांगं परशुमृगवराभीतिहस्तं प्रसन्नम् पद्मासीनं समंतात्स्तुतममरगणैर्व्याघ्रकृत्तिं वसानं वि
 ष्णुं तं त्रिनेत्रं त्र्यम्बकं पंचवक्त्रं त्रिनेत्रम् इति ध्यात्वा वहन्नासापुटे क्रमेण हृदयाद्देवस्य तेजः पुष्पे समानीय तत्पुष्पं मूर्तेः समर्प्य ॐ हूं

तया च नमः नावाहनादि पंचमुद्राः प्रदर्श्य हुमित्यवगुंठ्य वमिति धेनुमुद्रया मृदीकृत्य परमीकृत्य षडंगेन्यस्य मुकुलीकृत्य शिवे प्राणप्र
 र्यात् अस्य श्रीप्राणप्रतिष्ठा मंत्रस्य ब्रह्मविष्णुमहेश्वरा ऋषयः ऋग्यजुः सामानि छंदांसि चैतन्यं देवता देवे प्राणप्रतिष्ठापने विनियोग
 हीं क्रीं यं रं लं वं शं षं सं हं सः सो हं शिवस्य प्राणा इह प्राणाः ॐ आं हीं क्रीं यं रं शिवस्य जीव इह स्थितः ॐ आं हीं क्रीं यं रं शिवस्य सर्वे
 ओं आं हीं क्रीं यं रं शिवस्य वाङ्मनस्त्वक् चक्षुः श्रोत्रघ्राणजिह्वापाणिपादपायूपस्था इहैवागत्य सुरवंचिरंतिष्ठंतु स्वाहा इति चत्वार
 मंत्रेण वागुपतिं विभाव्य पूर्ववत् करकपिच्छिकां कृत्वा ध्यायेत् बिम्बद्वौर्भिः कुठारं मृगमभयवरोरुप्रसन्नो महेशः सर्वालंकारव
 निलयो व्याघ्रचर्मोत्तवासाः ध्येयो मुक्तांगरागामृतरसकणिकाद्रिप्रभः पंचवक्त्ररुद्रक्षः कोटीरकोट्युच्चदितहिमरुचिः सर्वदा
 तिध्यात्वा नमस्कारं कुर्यान्मंत्रमुदीरयन् नमोस्तु स्थाणुरूपाय ज्योतिर्लिंगामृतात्मने चतुर्भुजैश्च पुच्छाया भासितां गायशंभवे
 ज्ञानप्रदानैके महात्मने नमस्ते देवदेवेश सर्वभूतहिते रत अनंतकांतिसंपन्न अनंतासनसंस्थितः अनंतकांतिसंभोगपरकांतन
 ज्वरूपमहारूप सर्वरूपोत्तमोत्तम पशुपाशाणीवासी नृद्वज्रतनमोस्तुते स्वभावनिर्मलाकारसर्वोपाधिविनाशन योगियोगिन्
 योगीश्वर नमोस्तुते प्राणप्रतिष्ठां कृत्वा तु इदं स्तोत्रमुदीरयेत् लिंगस्तवं महापुण्यं यः शृणोति सदानरः नोत्पद्यते स संसारे स्थानं प्राप्नोति
 श्वतम् एवमेतं विधायाथ पूर्वमृत्पिंडं शोषतः अवशिष्टानि रचयेत्प्रतिष्ठांतं च पूर्ववत् कृत्वाथ वापृथक् पिंडान् प्रथमं लिंगं संख्यया मंत्रैरादा

र्माणप्रमुखं तु ततश्चरेत् अवशिष्टमृदाशक्तिनिर्माणं प्रमुखं मनुः ॐ नमो भगवत्यै उमादेव्यै शिवायै शिवप्रियायै नम इति मंत्रः स्कांदेन
 नातस्य निर्माणप्रमुखं चरेत् ॐ ऐं हूं क्षं क्लीं कुमाराय नम इति मंत्रः विधाय षण्मुखं शक्तिवराभाकृतिमत्करम् मयूरवाहनं लिंगं पत्तयं ते च प्र
 तम् ततो गणेशप्रमुखान् स्वस्वमंत्रेण पूजयेत् तत्र पूर्वस्थापितमध्ये उं हूं शिवाय नमः मध्ये समर्पयामीति निवेद्य ॐ हूं पशुपतये नमः
 मीति प्रतिलिंगं स्नानं समर्प्य पुनः शिवाय नम इति दीपदानांतं कृत्वा चरपूजा पूर्वाद्यष्टदिक्षु भवाय नम इत्यष्टमूर्तीः संपूज्य नैवेद्यमानी
 युचंद्रबीजैर्विभाव्य मंत्रेणापोशनं कृत्वा यामेन ग्रासमुद्रां प्रदर्श्य दक्षिणेन पंचप्राणाहुतिमुद्राः प्रदर्शयेत् मुद्रालक्षणां गुरुमुख
 मध्ये स्रग्गंधजलमुत्तरापोशनं स्वटिकांच दत्वा करो हर्तनमुत्तरापोशनं फलतांबूलदक्षिणादानादिसमर्प्य निर्माल्येन चंडीगणेशकु
 त्तन्मंत्रैः पंचोपचारैः संपूज्य महादेवाय नम इति संहारमुद्रया तत्तेजः स्वहृदये मानीय निर्माल्यं शिरसि चंदनं ललाटे धृत्वा यथा
 ति यस्तु पूजयते भक्त्या लिंगं त्रिभुवनेश्वरम् सस्वर्गराज्यमोक्षाणां क्षिप्रं भवति भाजनमिति इति दिनकरभट्टकृते शांतिस
 योगो विशेषानुष्ठाननिरूपणम् अथ कामनाभेदेन संख्याभेदः दैशिकात्सकलं ज्ञात्वा कुर्याल्लिंगं फलप्रदम् विद्यार्थी लिंगसाह
 चतदर्द्धकम् पुत्रार्थी सप्तसाहस्रं कन्यार्थी तु शतत्रयम् वंध्यालिंगायुतं कुर्यात्सर्वपापहरं शुभम् राज्यार्थी शतसाहस्रं कान्तार्थी शत
 गोक्षार्थी द्विगुणितं भूकामश्च सहस्रकम् रूपार्थी तु त्रिसाहस्रं तीर्थार्थी द्विसहस्रकम् सहस्रकामे सहस्रं स्याद्द्वयार्थी शतमष्टक

तथोस सरात नाहनार्थी शताष्टकम् उच्चाटनपरश्चैव सहस्रं तु यथोक्तवत् स्तंभनंतु सहस्रेण जारणां च तद्वद्वत् निगडान्मुक्ति
 सहस्रं सार्द्धमीरितम् महाराजभये पंचशतचोरादिसंकटे शतद्वयंचडाकिन्याभये पंचशतं परम् दरिद्रः पंचसाहस्रं अयुतं सर्वकाम
 अथ नित्यपूजने संख्या एकपापहरं प्रोक्तं द्विलिंगं वाथ सिद्धिदम् त्रिलिंगं सर्वकामानां कारणं परमाद्भुतम् उत्तरोत्तरमेवं स्यात्पूर्वोक्त
 षाधि कृत्वा यथोक्तविधिना पापं नश्यति तत्क्षणात् अथापरम् लिंगानामयुतं कृत्वा नराजभयमावहेत् सहस्राणितथा पंच
 यते ध्रुवम् कारागृहविमुक्त्यर्थं मयुतं कारयेद्बुधः डाकिन्यास्तभये प्राप्ते सहस्रं कारयेत्तदा सहस्राणां पंचशतं पुत्रार्थी कार
 त्वानित्यविधानेन सगुणं सतमा मुयात् लिंगानामयुतेनैव कन्यकासंततिं मुने एकलिंगार्चनान्नित्यमनुलांश्चियमा मुयात्
 लिंगानां यः करोति नरो भवि शिवः स्वयं भवेत्क्षिप्रं नात्र कार्या विचारणा कोटिरेका तु लिंगानां मोक्षदा सर्वकामदा अर्चापाथि
 कोटियज्ञफलप्रदा अथ काम्यभेदेन फलभेदः मृदूस्मगोमयैर्देवितथावालुकयापि वा कृत्वा लिंगं सकृत् पूज्य वसेत्कल्यायुतं ति
 मेव वर्णानां स्फाटिकं सर्वकामदम् सर्वदोषविमुक्त्यर्थं मन्यथा दोषमावहेत् यत्फलं पाकयज्ञेषु हविर्यज्ञेषु यत्फलम् एकाहात्तदवा
 गार्चनरतः सदा गवांशतसहस्रस्य सम्यग्दत्तस्य यत्फलम् दशाहात्तदवाप्नोति सम्यक्कलिंगार्चने रतः वाजपेयशतैरिष्वायलुभंती
 तमाः विप्रो विंशतिरात्रेण रुद्रभक्त्या तदा मुयात् अश्वमेधसहस्रस्य सम्यगिष्टस्य यत्फलम् मासेन तदवाप्नोति रुद्रलिंगार्चने रतः

राजसूयसहस्रस्यसम्यगिष्टस्ययत्फलम् मासेनतदवाप्नोतिशिवलिंगार्चनेरतः सर्वतीर्थाभिषेकस्यसर्वदानफलानिच सर्वयज्ञफ
 वउपवासफलानिच सम्यगिष्टफलः सर्वक्षेमाचारः समाधिना नवमासात्समासाद्यब्राह्मणोविजितेन्द्रियः सर्वमेतदवाप्नोतिलिंगे
 र्चयतेशिवम् यस्तुसंवत्सरंपूर्णपूजयेदेकलिंगकम् तस्यतुष्टः प्रयच्छामिगाणपत्यंनसंशयः माघेमासिसमुद्युक्तस्त्रिसंध्यंर
 वम् लभेत्षण्मासिकंपुण्यंमासेनैव नसंशयः यथामाघेतथाषाढेकार्तिकेतुविशेषतः त्रिषुपुण्यंसमंज्ञेयंमासेष्वेतेषुयत्फल
 तयतेनित्यंलिंगेत्रिभक्वनेश्वरम् सस्वर्गराज्यमोक्षाणांक्षिप्रंभवतिभाजनम् अथोद्यापनंलिंगे अथातःसंप्रवक्ष्यामि
 तस्यच येनयस्यविधानेनव्रतंसंपूर्णतामियात् सहस्रंवाथलक्षंवापूजयित्वायथाविधि कोटिंवाथविधानेनकामनांतेथ
 ाप्तेतुव्रतेराजनविनिर्मायमहेश्वरम् स्थापयित्वाशुभेस्थानेसंपूज्यार्घ्यादिभिःक्रमात् गंधमाल्यैस्तथाधूपैर्नैवेद्यैर्विवि
 हिरण्येगांचवासांसिशिवायविनिवेदयेत् दंडवत्प्रणतोभूत्वास्तत्वाचैवविशेषतः एकाग्रःप्रणतोभूत्वातावन्मंत्रमुदीरयेत्
 हतैःपुष्पैरशस्तेर्भाविदूषितैः केशकीटापविद्धैश्चपूजितोसिमयाप्रभो अन्यथासक्तचित्तेनक्रियाहीनेनवाप्रभो मनोवाक्काय
 जितोसिबिलोचन पादोपहतपात्रेणकृतमर्घ्यादिकंमया तामसेनचभावेनतत्क्षमस्वममप्रभो मंत्रेणाक्षरहीनेनपुष्पेणविकल
 जितोसिपुण्ड्रगदेवतत्सर्वक्षम्यतांमम व्रतंसंपूर्णतांयातु फलंचाक्षय्यमस्तुमे एवंस्तुत्वामहादेवंनमस्कृत्यविसृज्यच नैवेद्यानि

सस्मात्तथा न वदयेत् ब्राह्मणान् भोजयित्वाथ दद्यात्तेभ्यश्च दक्षिणाम् यथा शक्त्यनुवित्तेन हिरण्यं व्रतदक्षिणा प्रतिष्ठा उद्य-
 त्यर्थः विनिर्माय सुवर्णादिना पलादिपरिमाणेनेत्यर्थः शुभ इति कलशस्थापनमर्थसिद्धम् दक्षिणा यथा शक्तिधेनुवित्तेन हिरण्यं व-
 णा अथापरप्रकारो भविष्ये नारद उवाच कथमुद्यापनं चास्य किं प्रकारं महाफलम् कथया शुभमहादेव लोकानामुपकारक ईश्वर-
 ये शिवं समुपासाद्य पूज्य प्राप्तमनोरथाः तत्प्रमाणं तु सौवर्णं यथा शक्त्यथ वा पुनः सौवर्णं ताम्रमथापि स्यादष्टम्यां च यथोक्ततः य-
 १ भद्रायां सोमेनाथ प्रपूजयेत् उपोष्य प्रथमे ह्येव संपूज्य परमेश्वरम् चतुर्दशयष्टमीयुक्ता अमाचनवमीयुता पारणांतत्र कर्तव्य-
 लवर्सो पंचैकादशवाद्वाभ्यामधिकाविंशतिः परा चत्वारिंशच्चतुर्भिश्च ब्राह्मणान् भोजयेत्ततः आचार्यं प्रथमं पूज्य ब्रह्माणं
 शोणेशमृत्विजादींश्च पूजयेद्विधिना ततः वस्त्रैश्च दक्षिणाभिश्च पूजयेच्छिवतत्परान् मृत्युंजयेन मंत्रेण अभिंहुत्वा स्वशक्तितः
 बाहुत्वानमो मंत्रेण वा पुनः नमो मंत्रो नमो भवाय चेति संख्या च यदा रुद्रेण तदातिरुद्रः प्रतिमंत्रपक्षेण यदा मृत्युंजय मंत्रो नमो
 लिंगदशांशेन तत्पूजया युक्तम् नैवेद्यं दक्षिणास्तोत्रगीतवाद्यसमन्वितम् मंत्रेणानेन विधिवदचार्याय यथा स्तराणां त्रिपुरं च दग्ध-
 लोकहितार्थमीश त्वद्रूपदानादहमप्यशेषे दोषे विमुक्तो हितथा भवेयम् तथा कुरु त्वं शरणं प्रपन्ने मयि प्रभो देव वरप्रसादम् प्रणिपत्य
 देवं नमस्कुर्यात्पुनः पुनः सोद्यापनं व्रतं कृत्वा प्राप्नुयात्परमं पदम् अथ पंचाक्षरस्य ऋषि न्यासध्यानानि अस्य शिवपंचाक्षरमंत्रस्य

वामदेवऋषिः पंक्तिच्छंदः सदाशिवः परमात्मादेवता इष्टसिद्धार्थजपेविनियोगः मूलेन करशक्तिं कृत्वा तत्पुरुषाघोरसद्योजातवामदेवे
नान्पंचब्रह्ममंत्रान्तर्जन्यादिषु अंगुष्ठांतासु पंचस्वंगुलीषु न्यसेत् एवं हृदयादौ ॐ सर्वज्ञशक्तिधाम्ने अंगुष्ठाभ्यां नमः ॐ नंतृसि शक्तिधाम्ने
तर्जनीभ्यां नमः ॐ मं अनादिबोधशक्तिधाम्ने मध्यमाभ्यां नमः ॐ शिं स्वतंत्रशक्तिधाम्ने अनामिकाभ्यां नमः ॐ वां नित्यमलुप्तशक्तिधाम्ने
कनिष्ठिकाभ्यां नमः ॐ यं अनंतशक्तिधाम्ने करतलकरपृष्ठाभ्यां नमः एवं हृदयादौ ॐ नंतत्पुरुषतर्जनीभ्यां नमः ॐ मं अघोरशक्तिधाम्ने
शिंसद्योजातानामिकाभ्यां ॐ वां वामदेवकनिष्ठिकाभ्यां ॐ यं ईशानांगुष्ठाभ्यां एवं हृदयादौ ॐ नंतत्पुरुषाय नमः पूर्वमुखे
राय दक्षिणमुखे ॐ शिंसद्योजाताय पश्चिममुखे ॐ वां वामदेवाय उत्तरमुखे ॐ यं ईशानाय नमः ऊर्ध्वमुखे अथ ध्येयं
भिः कुठारं मृगमभयवरोक्तप्रसन्नो महेशः सर्वालंकारदीप्तः सरसि जनिलयो व्याघ्रचर्मोत्तरीयः ध्येयो मुक्तांगरागामृतरस
प्रभः पंचवक्त्रस्त्र्यक्षः कोटीरकोटीघटिततुहिनरोचिः कलोत्तुंगमौलिः एवं ध्यात्वा यथाशक्ति जपेत् इति दिनकरभट्टकृते शांतिसारे
नविधिः अथ प्रयोगः अष्टम्यां च चतुर्दश्यां वा भद्रारहितायां पूर्वविद्धायां पुनर्वसुयुक्ताद्र्यां सोमेवा कर्ता देशकालौ संकीर्त्य कृतस्य
लिंगपूजाकर्मणः संपूर्णता सिद्ध्यर्थं लिंगोद्यापनं करिष्ये इति संकल्प्य गणेशपूजनादिनां दीक्षाद्धांते आचार्यब्रह्मसदस्यान् पंचवा एकादश
शान्तिमन्त्रं पठ्यात्वारिंशद्वा ऋत्विजो वृणुयात् ततः आचार्यः कुंडमंडपपक्षे मंडपेन दभावेन्यत्र वा सर्पपविकरणभूमिप्रोक्षणे कृत्वा

तत्रैव ध्यातुं दभावेन्यत्रवालिङ्गतो भद्रे मंडलदेवता आवाह्य तत्रैवैष्यंताम् मृन्मयं वा कलशं संस्थाप्य तत्र पलतद्वत्तदो
 वासवर्णै रौष्यताम् न्यतमनिर्मितां उमामहेश्वर प्रतिमा मभ्युत्तारणपूर्वकं संपूज्य पूजांते हिरण्यगोवस्त्रत्रयं च शिवाय निवेद्य प्रदक्षिण
 रौकृत्वा प्रार्थयेत् कंटकोपहतैः पुष्पै रशस्तै र्भावदूषितैः केशकीटापविष्टैश्च पूजितो सिमया प्रभो अन्यथा सक्तचित्तेन क्रिया हीदृ
 मनोवाक्कायदुष्टेन पूजितो सित्रिलोचन पादोपहतपात्रेण कृतमर्घ्यादिकं मया तामसेन च भावेन तत्समस्वममप्रभो मंत्रेणाक्ष
 विकलेन च पूजितो सिमया देवतत्सर्वक्षम्यतां मम व्रतं संपूर्णं तां यातु फलं चाक्षय्यमस्तमे मंडपपक्षे यद्देवां ग्रहान् संस्थाप्य मध्य
 लशोपरि पूर्णपात्रे वस्त्रलिखितं रुद्रयंत्रं संस्थाप्य तत्र मध्ये उमामहेश्वर प्रतिमां सद्योजातादियंत्रदेवताश्चावाह्यपूजयेत् ततो गी
 र्जागरणेन निशामतिवाह्य प्रातः शतचिर्देशकालौ स्मृत्वा उद्यापनहोमं कर्तुं स्थंडिलोल्लेखनादिकरिष्ये इति संकल्प्य उल्लेखनाद्यग्निस्थाप
 मादाय च क्षुषी आज्येनेत्यंतेऽत्र प्रधानं रुद्रं मृत्युं जय मंत्रेण नमो भवायेति मंत्रेण वा अथुत सहस्राष्ट्र शतान्यतम संख्याभिस्तिलाज्या
 द्रुपक्षे अतिरुद्रेण महारुद्रेण वा ग्रहादीन् यथाशक्तिसंख्याकाभिः समिचर्वाज्याहुतिभिः शेषेण स्विष्टकृतमित्यादि बलिपूर्णाहुत्यंते कलशो
 भिषिक्तो यजमान उमामहेश्वर प्रतिमां संपूज्य पूर्वोक्तमंत्रैः प्रार्थयित्वा इमां उमामहेश्वर प्रतिमां आचार्याय यथासूराणां त्रिपुरं च दग्धमेकेषुणा
 हितार्थमीश त्वद्रूपदानादहमप्यशेषैर्दोषैर्विमुक्तो हितथा भवेयम् तथा कुरु त्वं शरणं प्रपन्ने मयि प्रभो देववरप्रसादमिति मंत्रेण दद्यात्

यथाशक्तिदक्षिणां दद्यात् शिवाय निवेदितं वस्त्रं भस्मां गाय दद्यात् ततो धेनुं हिरण्यं आचार्याय अन्येभ्यश्च यथाशक्ति दक्षिणां दद्यात् ततो ग्रह
नृविमृज्य भूयसीं संकल्याग्निं विमृज्य यथाशक्ति ब्राह्मणभोजनं संकल्प्य कर्मेश्वरार्पणं कुर्यादिति इति श्रीमन्मीमांसकदिनकरभट्टकृतेशान्तिसा
द्यापनलिंगपूजाप्रयोगः अथ नवचंडीशतचंडीसहस्रचंडीविधिः मार्कंडेयपुराणे डामरतंत्रे च शृणुराजन् प्रवक्ष्यामि चंडिकाक्रममुत्तमम्
नस्य सिते पक्षे प्रतिपत्सु यथाक्रमम् बहुवचनेन नवम्यंतं तिलतैलेन स्नानम् सस्नातस्तिलतैलेन पूर्वाह्ने च नृपोत्तम पुण्याहवाचनं कृत्वा द्विज
जयेत् ततश्च कारयेद्देवि सप्तधान्ययुतानृप स्थापयेत् पूर्णकलशं पंचरत्नसमन्वितम् वस्त्रे चारक्तकैचैव संलिखेद्यंत्रमुत्तमम् गर्भसंस्था
कां हेमरूपिणीम् पंचामृतैश्च सस्नातां चर्चितां गंधकुंकुमैः तथारक्तेन वस्त्रेण प्रसन्नां भक्तवत्सलाम् गुरूपदिष्टविधिना पूजयित्वा मयत्
प्रयत्नेन ज्ञातव्योऽस्य नृपोत्तम चतुरस्त्राष्टषट्कंच त्रिकोणं संलिखेत्ततः कुंकुमागरुकर्पूरैश्चंदनैश्च सितासितैः पंचकैः कालिकाभिश्च
दिभिः चतुरस्रे पूर्वदिशि न्यसेदुडाणपीठकम् नाथमुंडेश्वरं चैव मुंडारव्यां पादुकां तथा न्यसेन्मातृकोपपीठमाग्नेय्यां पृथिवीपते मा
थंच मातृकारव्योपपादुकाम् पीठजालंधरं चैव दक्षिणे तु तथैव च नाभं ज्वालामुखं चापि ज्वालारव्यां पादुकां तथा कोल्लापुरोपपीठं च नैऋ
त्ये कोल्लारेश्वरोपनाथं कोल्लारारव्योपपादुकाम् पूर्णगिरीशपीठं च पश्चिमे स्थापयेन्नृप नाथं पूर्णेश्वरं चापि पूर्णारव्यां पादुकां तथा स
हारांशं चैव संहाराव्योपपादुकाम् उत्तरायां तथा देशे ओणपीठं प्रपूजयेत् ओणकेश्वरनाथं च

लामुखंतुवायव्यांधूम्राक्षंलीशतस्तथा कोणेचतुष्टयेवापिवेतालानांचतुष्टयम् चक्रेअष्टदलेचैवशक्त्यष्टकमुदाहृतम् भैरवाष्टकंचततो
 ष्टकंतथा ब्राह्मीमाहेश्वरीचैवकौमारीवैष्णवीतथा वाराहीचैवमाहेंद्रीचामुंडाचंडिकातथा असितांगोरुरुश्चैवचंडः क्रोधस्तथैवच
 श्चैवकपालीभीषणस्तथा संहारभैरवश्चेतिभैरवाष्टकमीरितम् इन्द्रोग्निश्चयमश्चैवनिर्ऋतिर्वरुणस्तथा वायुःसोमस्तथेशानोलोक्
 ताः गुरुंपरमगुरुंचपरमेषिगुरुंतथा गणेशहरिहरंचैवषट्दलेचैवपूजयेत् बाह्येविकोणकेचक्रेप्रधानस्यचपृष्ठतः पूजयेच्चमहाव
 तथासह महालक्ष्मींहृषीकेशोलक्ष्म्याचसहितस्तथा सरस्वत्यापृष्ठदेशेविरिंचिस्त्वनयासह कालश्चदक्षिणेपूज्योरुद्रश्चापिनृपात्म
 पेतथाभक्त्यापूजनीयाः प्रयत्नतः मृत्युर्वामेचविजयोगणेशोमहिषस्तथा मातृनामततश्चापिविकोणेबाह्यतस्तथा मध्येत्रिक
 धानंचंडिकांनृप अधिदेवींमहाकालींदक्षिणेचैवपूजयेत् मत्प्राधिदेवतांचैववामभागेसरस्वतीम् पूजयेच्चनृपश्चेष्टवेदगर्भामनिंदित
 चोत्धारक्रमः जयाचविजयाचैवजयंती अपराजिता दिव्ययोगीमहायोगीसिद्धयोगीगणेश्वरी प्रेताशीडाकिनीकालीकालरात्रिस्तथैव
 टंकाक्षीरौद्रवेतालीहुंकारीऊर्ध्वकेशिनी विरूपाक्षीचशुष्कांगीनरभोजिनिकातथा फट्कारीवीरभद्राचधूमांगीकलहप्रिया राक्षसीघोर
 क्षीविश्वरूपीभयंकरी चंडमारीचचंडीचवाराहीगुंडधारिणी भैरवीचतथोर्ध्वाक्षीदुर्मुखीप्रेतवाहिनी खट्वांगीचैवलंबोष्ठीमालिनीमत्तयाशि

कालीरक्ताचकंकालीतथाचक्रवनेश्वरी ओटिकीचमहामारीयमदूतीकरालिनी केशिनीमेदिनीचैवरोमगंगाप्रवाहिनी विडालीकार्मुकालाह
 याचाधोमुखीतथा मुंडायधारिणीव्याघ्रीकांक्षिणीप्रेतभक्षिणी धूर्जटीविकटीघोरीकपालीविषलंबिनी चतुःषष्टिस्तयोगिन्यः पूजनीयाः प्र
 तः इतियंत्रोद्धारः अथमंत्रोद्धारः तत्रैव राजोवाच पुनस्त्वांपरिपृच्छामिचंडिकापूजनंशुभम् नित्यंचंड्यादिजाप्यस्यविधानंचद्विजोत्तम
 विरुवाच परिपृच्छसिभोराजनचंडिकापूजनादियत् तदहंसंप्रवक्ष्यामियथावदनुपूर्वशः आदौपूज्यामहालक्ष्मीः कर्तृकर्त्रीसिद्धोदित
 स्कारतोयज्ञाभवंतिसकृताः सकृत् त्रैलोक्यभ्रामरंमंत्रंशृणुभूपनवाक्षरम् यस्यविज्ञानमात्रेणपरमैश्वर्यवान्भूप ऐंबीजमादींदु
 हींसूर्यतेजोद्युमतिद्वितीयम् क्लींमूर्तिवैश्वानरतुल्यरूपंतृतीयमानंत्यस्तरवायचिंत्यम् चांशुद्वचांबूनदकांतिरूपंमुंपंचमंरक्ततरंभक्त
 मूढार्तिहरंस्फनीलंयैसप्तमंरुष्णतरंरिपुघ्नम् विंपाक्षरंचाष्टमनादिसिद्ध्यैचैधूमवर्णंनवमंविशालम् एतानिबीजानिनवाक्षरस्य
 सकलार्थसिद्धिम् नवबीजनिबद्धोयंमंत्रस्त्रैलोक्यपावनः एतंजपतियोमंत्रीफलंतस्यवदाम्यहम् वश्याभवंतिकामिन्योराजानोनु
 सर्पदावाभिचौरशत्रुभयंभवेत् सर्वाः समृद्धयस्तस्यजायंतेचंडिकाज्ञया नश्यंतिदारुणारोगाः सत्यंसत्यंनसंशयः सहस्रमस्य
 जस्ययोजले नाभिमात्रेजपेत्सम्यक्कवित्वंलभतेध्रुवम् अयुतंनवतत्त्वस्यराजबंधनसंकटे जपेत्तदातुमुच्येतयोमंत्रीचंडिकाज्ञया
 भातेनो- कालीन्यवस्थिता तस्मात्सिद्धः सर्वेषांसर्वदिक्षुप्रदीपकः मंत्राणांपल्लवोन्यासोमंत्राणांपणवःशिरः शिरःपल्लवसं

नासाविनाभवेन्मूकः ससः स्यादासनं विना पल्लवेन विना मंत्रो नमः संपरिकीर्तितः शिरोहीनो मृतः प्रोक्तो वृथा मंत्रो गुरुं विना
 दुष्टाय दत्तो यो निर्वीर्यश्चाधिकाक्षरः अंतरं येन बीजेन व्यासं कीलित उच्यते यस्य जाप्यं शृणोत्यन्यः समंत्रः कूट उच्यते ऋषिदेवतछंदोभिः
 को भुजंगमः मूकः सप्तोद्यनगोयः शिरोहीनो वृथा हृतः भुजंगः कीलितः शून्यो हृत मंत्रो वृथा फलः पत्नीं विवर्जयेन्मंत्रो यदि तत्सिद्धिभिः
 मोतः शांतिके पुष्टौ प्रणिधानेन कीर्तितः वश्यकर्षणहोमेषु स्वाहांतः सिद्धिदायकः वौषट् पल्लवसंयुक्तो मंत्रः पुष्ट्यादि साधकः हुंकारपल्लवः
 ब्राह्मणं विना यंत्रं भजनकार्येषु सघोरभयनाशने वषटंतो महाकल्पो ग्रहलाभादिनाशनः खंडनोच्चाटने बंधे मंत्रः फट् पल्लवान्वितः
 खरो मंत्रो वेदागमसमुद्भवो पल्लवोस्त्वागमे मंत्रे वैदिके नास्ति पल्लवः पल्लवेन विना जाप्यो मंत्रो वेदसमुद्भवः न नमः कीर्त्यते यस्मान्ने
 यत् नद्यादौ विधिवत्स्नात्वानाभिमात्रेण सिस्थितः दशांजलिभिरात्मानं नवबीजेन पावयेत् कृत्वामाध्याह्निकं सर्वमुदकांते समाचारा
 जायमहालक्ष्म्याः षडंगं न्यासमारभेत् मायाबीजं चंडिकायै हृदयादि नमो तं कम् एवं न्यासक्रियां कृत्वा ध्यात्वा महिषमर्दिनीम् चंडिकां विष्णु
 त्रीं ब्रह्माद्यमरवन्दिताम् नवबीजस्य मंत्रांते चंडिकां तृप्यतामिति अंजलीनामष्टशतं स्रगंधकुंकुमान्वितम् सेक्तव्यं च तदर्धेन तदर्धेनाथवान्वयोर
 प्रविश्य देवतागारं वितानोपरिशोभितम् पुष्पप्रकारशोभाढ्यं पूजाद्रव्यैः प्रपूजितम् बहुदीपप्रकाशाढ्यं दिव्यैर्धूपैः सुधूपितम् तत्रोक्तविधि
 नाराजन् पूजयित्वा हरीश्वरो चतुरस्रे समेशुद्धे सर्वदोषविवर्जिते लिखेदष्टदलं पद्मं चंदनागरुकुंकुमैः पद्ममध्ये लिखेच्चक्रं षट्कोणं चंडिकामयस्ते

षट्कोणचक्रमध्यस्थमाद्यबीजत्रयंन्यसेत् गुदमेंद्रांतरस्थानेपदमूलेनपीडनम् वामपादोपरिस्थाप्य दक्षिणंचरणंदृढम् एतत्पद्यासनंनामजर
मरणवर्जितम् मौनीबद्धासनोमंत्रीज्ञानीनिश्चलविग्रहः अनाहताविशुद्धाज्ञेभेदयित्वायथाक्रमम् स्वशरीरादिनिर्गत्यसूक्ष्मरूप्यूर्ध्वमार्गतः न
मोनंदीसमुत्तीर्यस्थित्वास्वकरसंपुटे शोधयेत्संचभूतानिज्ञात्वावर्णक्रमंपृथक् पृथिव्यापोनलोवायुःस्वभूतानामयंक्रमः पृथ्वीपीतासितंवागि
रुवर्णोहिताशनः तेषांकृष्णतरोवायुराकाशनिर्मलंसदा मनसारोधयेद्बुद्धिबुद्ध्यासंशोधयेन्मनः तद्वयंपरमंशुद्धमात्मानंसम्यगीरितम्
प्रमार्गेणयोगमुक्त्यासमाविशेत् सुषुम्णायांसमाश्रित्यतिष्ठमानमनाहते आदौसंशोधयेत्पृथ्वीशोषदाहनवामृतैः पुनर्वारिपुनर
धुंस्रपावयेत् बीजैश्चतुर्विधैर्वायोरग्नेर्वरुणशक्रयोः यमिदंशोषकंबीजंरमिदंदाहनंमहत् लमापुवनबीजंचवमैदममृतात्मकम्
भूतानिभवन्तिनृपनंदन व्योम्येतच्छोधकंनास्तियतस्तंनिर्मलंशिवम् करालयेत्स्वकंदेहंपविश्यात्मविशोधनम् कर्तव्यंयोगम
कामविवर्जितम् भूतशुद्धिमिमांकृत्वायःकुर्याच्चंडिकार्चनम् तस्याचिरेणकालेनमहालक्ष्मीः प्रसीदति निकुंबनादधःशक्तेरूर्ध्वशर
त् मध्यशक्तेः प्रबोधाच्चप्राणायामपरोभवेत् इतिमंत्रोद्धारः अथपूजाजपहोमविधिस्तत्रैव ऋषिरुवाच पूजानांजपहोमानांसर्वम
गाम् न्यासंब्रवीमिभूपालसर्वैश्वर्यसंसिद्धये स्थिरासनेस्थिरोभूत्वा निरहंकारनिर्ममः स्वगुरोश्चरणौनत्वामहालक्ष्मींचपूर्ववत् ध्यात्वा
भूतानांचैवभूतानांचरेत् मातृकान्यासविज्ञानीशिरःप्रथमपल्लवे प्रथमंविन्यसेन्मूर्ध्निललाटेतत्परंन्यसेत् नेत्रयोर्द्वितयेभूपद्वयम्

पातुसमंततः नाभेर्विशद्विपर्येतं पातु नित्यं जनार्दनः विशद्वेस्तु शिरोयावत्पातुरुद्रस्थिलोकगः हंसः पादद्वयं पातु वै न तेयः करद्वयम् चक्षु
 वृषभः पातु सर्वाङ्गानि गजाननः परावरं परे पातु सर्वानन्दमयो हृदि अभेद्यः पञ्चमो न्यासः कर्तुः कामदुघः स्मृतः मध्यं पातु महालक्ष्मीरष्टादश
 जासती ऊर्ध्वं सरस्वती पातु भ्रजैरष्टभिस्सुजिता अधः पातु महाकाली त्रिंशद्धोचनमंडिता सिंहो हस्तद्वयं पातु परहंसोक्षिमंडलम् महिषे
 मायुक्तः प्रेतः पातु पदद्वयम् सर्वाङ्गानि महेशानश्चंडिका च परस्परम् वैकुण्ठः सरवकन्यासः षष्ठस्त्वां प्रवदाम्यहम् ब्रह्मतः पातु पर्येतं न
 यसेत् उक्तमंत्रस्य बीजानि प्रणवाद्यं पृथक् पृथक् पातु तो ब्रह्म पर्येतं विन्यसेत्तानि पूर्वतः न्यासद्वयमिदं प्रोक्तं सगोप्यं सप्तमाष्टम
 हाव्याधिशत्रुचौरविघातकम् महारक्षोगणानां च कल्याणं ते नियमो भवेत् पूर्वाङ्गं विन्यसेन्मंत्रं मस्तकाच्चरणावधि दक्षिणे पृष्ठतो
 वलोमयोः अस्मिन् न्यासे कृते राजन्मवमे देववद्भवेत् हृन्मस्तकशिखास्वेन कवचेलोचनद्वये अस्त्रे सर्वास्त्रकाष्ठास्त पृथक् मंत्रं विनि
 प्रथमे प्रोक्तं स्वाहांते तदनंतरम् वौषडंतं च हूमंतं वषडंतं फडंतं कम् पूज्यस्त्रैलोक्यदेवानां दशमे स्मिन्कृते कृती दशन्यासप्रविष्टो वै यद्दे
 यत्पश्यति यथा दृष्ट्या तद्भवेत्तादृशं किल तेन सार्द्धं महालक्ष्मीः स्वयं वदति यत्फलम् भविष्यमभविष्यं वा तं पालयति पूर्ववत् ब्रह्मविष्णुशि
 लयं त्यात्मवत्सदा त्रिषु लोकेषु पश्यति न तस्मादधिकं क्वचित् दशन्यासैः कृतैः पापं दशजन्मार्जितं क्षणात् सती व्रं विलयं याति तामिस्त्रं रा
 पातु ते न विनामैश्चंडीं सप्तशतीं जपेत् असाध्यं साधयत्याशु कार्यं लोकत्रये पिबत् माधवे मासि मध्याह्ने तपते निर्मलं रविः दि

चंडीसप्तशतीजाप्येदशन्यासेः समुज्ज्वलम् त्रैलोक्ये सर्वदुष्टास्तं न पश्यंति सदा यथा चंडीसप्तशतीजाप्ये सरह
 तम तत्सर्वेते प्रवक्ष्यामि ब्रह्मविष्णुशिवैः कृतम् अंगेषु सर्वसिद्धयर्थे वज्रामृतमनःसुखम् अस्मिन् न्यासे दशश्लोका ब्रह्मविष्णुशिवोदिताः स्वदि
 लिनीश्लोकमाद्यं कृष्णांतरं न्यसेत् नाभ्यादिचरणांतरं तु न्यासं शत्रुविनाशनम् शूलेन पाहिनो देवि पुनः श्लोकचतुष्टयम् बालार्कसदृशं न्यासे वि
 दत्तरम् तद्विशुद्धादिपर्यंतं न्यासेति मिरनाशनम् सर्वस्वरूपइत्यादिश्लोकानां पंचकं पुनः शतद्वस्फटिकसंकाशं न्यासं त्रैलोक्यकामदम्
 यथानेत्रेश्रोत्रेनासाद्वये तथा लिंगं चैव गुदं चैव दशस्थानं प्रकीर्तितम् मूर्ध्नी विशद्विपर्यंतं श्लोकानां पंचकं न्यसेत् अयमेकादशो न्यासः
 भोजयेत् दशन्यासेः कृतं यद्यन्यासकर्ता फलं लभेत् तत्फलं लभते सर्वमस्मिन्नेकादशो कृते नवाक्षरस्य मंत्रस्य जाप्ये सर्वफलप्रदे
 कर्तव्या चंडीसप्तशतीजपे एवं न्यासविधिं कृत्वा सृष्टिमुद्रां विलोकयेत् तस्या विलोकने राजनूकृतन्यासः स्थिरो भवेत् परिषिंचति पूज
 णिनवबीजतः तलपृष्ठोद्भां मुद्रां कृत्वा स्त्रेणावगुंठयेत् अर्घ्यपात्रं प्रतिष्ठाप्य पूरयेच्छुभवारिणा गंधपुष्पाक्षतांस्तत्र विन्यसेन्नृपनंदन
 सर्वाणि तीर्थानि हस्तौ दत्वा भिमंत्रयेत् रक्षार्थं तस्य कर्तव्या चक्रमुद्रास्त्रसंयुता अर्घ्योदकेन संस्कारं पूजाद्रव्यस्य पूर्ववत् कृत्वा लोमविलोमाभ्यां
 मात्मानं सम्यगर्चयेत् प्रत्यर्घ्यं स प्रतिष्ठाप्य मध्यपीठार्घ्यपात्रयोः षट्कोणे चैव मध्यस्थे मध्यबीजव्यवस्थितम् महाकाल्याः सरस्वत्याः लक्ष्म्याः
 दक्षिणान्ययोः संयुक्तां दक्षिणे वामे सिंहेन महिषेण च अष्टादशभुजां ध्यात्वा महालक्ष्मीं प्रणम्य च पीठादिपूजनं कुर्यात्स्वबीजेन पृथक् पृथक् ॐ

कारविंदुमध्यस्थं नामधेयाद्यमक्षरम् देवतानां स्वबीजं च पूजायामृद्धिसिद्धिदम् ओंकारं प्रथमं पीठं पूर्णं पीठं ततः परम् तृतीयं कामपीठं च पूजयेत्
प्रदायतः पूर्वादिदिक्षु पीठस्य गणेशादिचतुष्टयम् गणेशक्षेत्रपालौ च पादुके बहुकस्तथा आग्नेयादिचतुर्दिक्षु पूज्यं देवीचतुष्टयम् आद्यातत्र ज
याप्रोक्ता द्वितीया विजया स्मृता जयंती तत्पराभूपचतुर्थी चापराजिता पूज्यानामपदेर्देव्यः पीठपंकजमध्यगाः प्रागादिक्रमयोगेन पंचषट्षत्
षट्कादिकाः प्रथमा विष्णुनामा च द्वितीया चेतना स्मृता बुद्धिर्निद्राक्षधा छायाशक्तिस्तृष्णाष्टमी भवेत् क्षान्तिर्जातिस्ततो लज्जा शान्तिः सहचर्यो
गर्तिर्लक्ष्मीर्धृतिर्मेधा स्मृतिरेव दद्यात् तथा तुष्टिः पुष्टिश्च माता च भ्रान्तिरेव पदक्रमात् त्रयोविंशति संख्यं यं ब्रह्मणा पूजिता ततः नालमूले
धारादिचतुष्टयम् आधारकर्मशेषौ च चतुर्थी पृथिवी नृप ततो नालं समभ्यर्च्य पद्मं संपूज्य यत्नतः ज्ञानामृतस्तृप्तात्मा मंडलार्चन
दीदकादिरासिच्यमंडलं सौम्यदृष्टिमान् पूर्वयंत्रादितः पूज्यं मातृणां मंडलं शिवम् रहस्यकथितैर्बीजैः स्वबीजेनाथवानृप आद्ये
र्वाब्रह्माणीहंसवाहिनी माहेश्वरी वृषारूढा पूज्या स्याद्भुतभगदले मयूरवाहना पूज्या कौमारी दक्षिणेदले नैर्ऋत्ये वैष्णवी पूज्या
स्थिता पश्चिमे यज्ञवाराही दंष्ट्रोद्धतवसंधरा समीरणदले पूज्या नारसिंही महास्वना गजराजसमा रूढा पूज्येन्द्री सौम्यदिग्दले ग
रीवारासदारुद्रेण संयुता ईशपत्रे समभ्यर्च्य चामुंडा मंडिता सदा ब्रह्माणी कर्णिकामध्ये क्रमात्षट्कोणपूजनम् नंदजाहेमगर्भा सा स्फुर
मासुतः सौम्यदंष्ट्रा भरी दुर्गा सती दुर्गा तिहारिणी दृष्टार्चितमुखी भीमानीलपत्रशिरोधरा ततो मंडलदुर्धर्षा भ्रामरी वरदार्विता आद्ये

द्वितीयेष्टादशभुजां महालक्ष्मीं समर्चयेत् तृतीयेऽष्टभुजाध्यानं समभ्यर्च्य सरस्वतीम् ततः पृथक् पृथक् पू-
 जयित्वा महिषसिंहयोः मध्यबीजे चिरं ध्यात्वा महालक्ष्मीं समर्चयेत् आवाहनं पूजने दद्यादासनं मणिभूषितम् मंडलस्था तु या देवी पीठस्था सर्वत-
 महालक्ष्म्या सहैक्येन चित्तयेद्योगमुद्रया एकाहारं महालक्ष्म्यारूपं कृत्वा परावरम् मुद्रायुधाभुजाकाराचंडिकायां प्रदर्शयेत् अष्ट-
 मालाढ्यंतथापद्मं प्रकल्पयेत् वारिपुष्पाक्षतैर्धुक्तं चंदनेन प्रमोदितम् अर्घ्यं दत्वा महालक्ष्म्ये धेनुमुद्रां प्रदर्शयेत् संकल्याचमनेन
 प्रयाभिषेचनम् विदध्याच्छ्रेयसीं मुद्रां यथामाता प्रतुष्यति महाहैवित्रिते वस्त्रे चित्राण्याभरणानि च कस्तूरीकुंकुमोपेतं कर्पूर-
 रभीणि च पुष्पाणि बिल्वपत्राक्षतांस्तथा निवेद्य चंडिकां भूपदिव्यधूपैः सधूपयेत् ज्वलन्मणिशिखाकारैर्दीपैर्नाराजयेच्छुचिः
 उपेतैर्नैवेद्यैः पायसादिभिः अनेकरसपक्वान्नेर्महालक्ष्मीं प्रतोषयेत् प्रणम्या च मनंदत्वा चंदनं मुखवासने सकर्पूरं च तांबूलं भा-
 न्वितम् प्राणानायम्य पूर्वोक्तन्यासं संस्मृत्य चात्मवान् प्रथमं चरितं प्रोक्तं मधुकैटभघातनम् महिषासुरनिर्नाशं चरितं विद्धि मध्यमं मु-
 चोत्तरं विद्धि निशंभादिवधाश्रितम् चरितानि जपेन्त्रीणि सरहस्याण्यतंद्रितः चरितं मध्यमं चैषां जपेद्वाचंडिकामयम् जपेन् नवाक्षरं मंत्रं नमो
 वाष्टोत्तरं शतम् हुनेज्जपदशांशेन पायसंतिलसर्पिषा नवाक्षरेण मंत्रेण स्मार्ताग्नौ नृपनंदन नमो देव्यै महादेव्यै शिवायै सततं नमः नमः प्र-
 त्यै भद्रायै नियताः प्रणताः स्मृताम् अनेन श्लोकपाठेन जुहुयाद्वा शतं हविः ऊर्ध्वतः प्रोक्षितो मंत्रैः पात्रानीतः समुज्ज्वलः संस्कृतायां भवि-

स्थाप्यः स्मार्तार्चिः संप्रकीर्तितः देवतार्चनजाप्यस्य भूमेः संस्करणं तथा कृत्वा संस्थापयेदग्निं नान्यदासादनं मतम् शृतं हि पायसं होमे हुनेत्स्म
ते हुताशने तदभावे समित्सर्पिस्तिलानां हवनं भवेत् ऋद्ध्या च महालक्ष्म्यै चतुकाले समुद्रवैः सजपं होममावेद्य महालक्ष्मीं प्रणम्य च शूले
पाहिनो देवीत्येतैः श्लोकैः यदक्षिणाम् कृत्वा वैरुस्थितो भूत्वा चंडिकाध्यानतत्परः नमो देव्यै इति श्लोकैः पंचभिः पंचवारतः कृत्वा पंचनमः
गानुपविश्या सने शक्ते सर्वस्वरूप इत्यादि षट्भिः श्लोकैः कृतांजलिः प्रार्थयेज्जगतां धात्रीं प्रणतात्मा मनेप्सितम् स्वशरीरे समारो
धस्ये विसर्जनम् अनेन विधिना भूपयः कुर्याच्चंडिकार्चनम् तस्य तुष्टामहालक्ष्मीर्यद्दाति शृणुष्वतत् एतद्गोप्यतरं सर्ववेदागमस
प्रणागुरवे दत्तं गुरुणा च शिवेर्पितम् धर्मार्थकाममोक्षाणां त्रिषु लोकेषु साधनम् अनेन सदृशं नास्ति सत्यं सत्यं न संशयः इति पूज
येः अथ काम्यप्रयोगः ऋषिरुवाच नित्यचंड्यादि जाप्यस्य विधानं ते वदाम्यहम् क्रमेण सर्वकार्याणां सिद्ध्ये सर्वपुण्यदम् पू
नास्नात्वा चंडिकातर्पणादिकम् शक्नु भूतामथाष्टम्यां मासं प्रति दिनं जपेत् सकृद्रहस्यसंयुक्तं चंडिकाचरितत्रयम् दशांशहोमसहि
नित्यचंडिकाम् धनपुत्रयशोदात्री महाव्याधिविनाशिनी महाभयमहादुःखहंत्री सौख्यप्रदायिनी शक्नुष्टमीमथारभ्य यावच्छुक्लचतुर्दशी
विधातव्या सर्वकार्यफलार्थिना संपूज्य विधिवद्देवीं चंडिकां कृततर्पणैः कलशं पंचरत्नाढ्यं सहकारदलान्वितम् सवस्त्रं संप्रतिष्ठाप्य चंडिकायै म
नामं नमो इति शक्तिं दिशापालान्यथाक्रमम् चंदनेन विलिप्तांगस्त्रग्वीन्यासपरायणः नवाहं भूपएकैकं मौनी बद्धासनी जपेत् प्रणवादि रहस्य

चतुरस्रे समे कुंडे समंतान्यस्तमातृके एकावरणसंयुक्ते योनिमंडलमंडिते दशांशविधिना होममुक्तहव्येन साधयेत् न
 खेकुंडमेवंजानीहि भूपते नित्यचंडीविधानस्थे कुंडमीदृक्प्रकीर्तितम् नवचंडीमखेकुंडमीदृक्कूलक्षणमुच्यते एतद्विगुणितं कुंडं शतचं
 र्तिनम् कृष्णाष्टमीमवष्टभ्य नवदुर्गाविधानवित् यद्ययं क्रियते जाप्यं कालरात्रिर्दुरत्यया महाकालोद्भवदुःखं कालरात्रिर्व्यपोहति
 भिः कुंडैः संस्कृत्याग्निं प्रतिष्ठयेत् मायाबीजसमायोगं कुर्यात्तन्मंत्रसाधकः कुंडमध्ये भवदूर्ध्वैः परिमृज्योपलेपयेत् प्रांग्रसुव
 स्त्रः समुल्लिखेत् पांशुमुद्धृत्य रेखाणामभ्युक्षणमतः परम् कुंडस्य पूजनं षष्ठं सप्तमं चक्रमुद्रया अस्त्रावगुंठनं कुंडे संस्कारश्चाष्टमः
 लनामानं कुंडेऽग्निं प्रतिष्ठयेत् चंडिकापीठसंपूर्णं ब्रह्माण्डं दक्षिणे द्विजं ततस्तत्साग्निकं कुंडं नवसूत्रेण वेष्टयेत् कुंडस्यांतरतः स्थाप
 रिपूरिता प्रणीता पात्रयोर्मध्ये उत्तरे वैश्वदेवतः स्थापयेत् प्रोक्षणी पात्रं प्रणीतोदकपूरितम् प्रणीता पात्रतः पूर्वस्थाप्यः पात्रगणच
 ज्यस्थालीं च रुस्थालीं गव्यक्षीरसमन्विताम् स्फुक्स्फुक्वैचघृतं द्रव्यं तंडुलाः कुशशूलकाः पलाशसमिधस्तिस्त्रः पूर्णपात्रमतः परम् सह
 ध्यात्वा गृहीत्वा कुशशूलकान् निक्षिपेत् प्रोक्षणी पात्रे वारुणं बीजमुच्चरन् तेन दर्भसमूहेन शतसंख्येन संस्थितम् क्रमात्पात्रगणं प्रोक्ष्य प्रोक्षो
 पात्रवारिणा आज्यपात्रे च रुस्थाल्यां निक्षिपेद् दूततंडुलान् यथाक्रमेण कर्तव्यं ततो द्विप्रपणंतयोः अप्रुक्ष्य पायसं कार्यं पर्यग्निकरणंतयोः
 व्यंपलाशकाष्ठेन त्रिभिर्दर्भैश्च सोज्ज्वले सुवयोः स्नपनं कार्यं प्रणीतोदकसिंचनैः पुनः प्रतपनं कृत्वा दक्षिणे स्थापनं स्मृतम् उद्वास्य प्रथमं

दानीयाग्नेः प्रदक्षिणाम् कुंडाचार्यांतरे स्थाप्यं स्वबीजं जपगौरवम् अभिघार्याज्यमार्गेण वायव्ये स्थापयेच्चरुं स्वबीजजपसंस्कारो धेनुमुद्रा
 भवेत् तिष्ठन्पलाशसमिधो मौनी वैश्वानरे क्षिपेत् कुशशूलकयुक्तानि प्रोक्ष्यद्भिः प्रदक्षिणाम् पर्युक्ष्यामि प्रणीतायां निक्षिपेत्कुशशूलकम्
 धाय दक्षिणं जानुं भूमावग्निमुखे हुनेत् अन्वारब्धः सूत्रेणाज्यं निर्धूमे हव्यवाहने प्रजापतिं महाकालीं महालक्ष्मीं सरस्वतीम् एतदग्निमुख
 क्तं मायाबीजपुरःसरम् संस्त्रावं प्रोक्षणीपात्रे निक्षिपेद्यज्ञसाधनात् विदध्यात्कल्पितं होममुक्तेन हविषा शनैः तेन स्विष्टकृतं दद्याद्द्विविष
 नले मायाबीजं च ब्रह्माणीमाहेश्वरी कौमारी वैष्णवी वाराही नारसिंही ऐं ह्रीं चामुंडाये विच्चे स्विष्टकृते स्वाहा मंत्रः स्विष्टकृदाहुतेः अ
 कंदद्यान्मायाबीजादिनामभिः तत्र नंदा भगवती द्वितीया रक्तदंतिका शाकंभरी तृतीया च दुर्गा भीमा च तत्परं भ्रामरी कालिका
 प्रजापतिः गंधपुष्पफलोपेतां कृत्वा यज्ञात्मकां सूचम् ततः पूर्णाहुतिं दद्याद्दुतस्याच्छिन्नधारया नवाक्षरेण मंत्रेण महालक्ष्मीं पश्य
 वनपुरोडाशमनंतं देवदुर्लभम् प्रोक्षणीपात्रमध्यस्थं मंत्रेणाश्रंति संस्त्रवान् यस्माद्यज्ञरसात्पूतो यज्ञानां ब्रह्मरूपिणम् संस्त्रावत
 श्रान्तिस्वरूपं पुण्यदम् सलिलेन प्रणीताया स्तीर्थं ध्यानपरायणः करोति मार्जनं दर्भैः शतेन श्लोकपाठकः याः शिवा सक्तयोगाश्च वा
 नासह या आपः स संदधानास्तामेकृण्वंतुं भेषजम् अभिषिंचेद्यदात्मानं चतुर्भिश्चंडिकास्तैर्वैः दानं दद्याद्विधानेन हेमधेनवं वराणि
 दत्वा नृणां पुण्यप्रापणं शिनी सर्वैश्वर्यं प्रदा भूपकुर्वे नाम विलंबितम् नवदुर्गाविधाने स्मिन्त्यत्फलं परिकीर्तितम् कालरात्रिविधाने

तिपत्तिथिमारभ्य नवचंडीसमारभेत् तोरणाद्व्येशभेस्थाने सुविताने स्वलंकृते पूर्वादिक्रमयोगेन दिग्देवेभ्यो बलिं हरेत् गंधपुष्पाक्षते
 समनो हरेः कादंबरी गजारूढा पुनरुक्ता च दृष्ट्वा कराली महिषारूढा रक्ताक्षी प्रेतसंस्थिता श्वेतकौपीरगा श्वेता हरिता मृगवाहना
 सिंहपृष्ठस्था कंकाली वृषवाहना हंसपृष्ठा सुरज्येष्ठा सर्पराजा हिवाहना अनेन विधिना दत्त्वा दिग्देवेभ्यो बलिं जपे नवग्रहे लोकपालादि
 पूजयेत् कलशं सर्वरत्नाढ्यं हेमवस्त्रोदकान्वितम् संप्रतिष्ठाप्य संपूज्य चंडिकार्चनमारभेत् पूर्वोक्तेन विधानेन गंधपुष्पैरनुत्तमैः
 तूरी हरिद्राभिश्च कुंकुमैः धूपैर्बहुविधैर्दीपैर्नैवेद्यैर्वर्णसंस्थया कृत्वान्यत्पूर्ववत्सर्वजपे देकाग्रमानसः सकृद्रहस्यसंयुक्तं चंडिकं
 कुमारी विप्रमुख्यांश्च भोजयेद्विधिपूर्वकम् यदाद्ये दिवसे कुर्याच्चंडिकापूजनादिकम् द्विगुणं तद्वितीये द्विगुणं तत्तरेहनि नवमं च
 दृष्ट्वा पूजाजपादिकम् एकाहारं व्रती कुर्यादहिंसादियमैर्युतः कृत्वा होमादिकं सर्वनवदुर्गाविधानवत् वित्तशाठ्यं परित्यज्य कुर्यादद्वि
 गमं वस्त्रांगुलीयभूषेणुवाजिहेमप्रदानतः विदधाति विधानं च य एनां नवचंडिकाम् ऐंद्रब्रह्मादयो भोगास्तमायांति प्रसेवितुम् अपुत्रो
 ते पुत्रमधनः सधनी भवेत् व्याधयश्चक्षयं यांति शत्रवश्च सुदारुणाः न तस्यास्ति भयं किंचिन्नचौराग्निजवारिजम् ऋषिरुवाच शतं
 विधानं ते यथावत्कथयाम्यहम् सुधोरायामनावृष्ट्यां भूकं पेच सुदारुणे परचक्रागमे गात्रे क्षये पंचविंशतियोजने देशे सर्वत्र शांत्यर्थं शतं

चंडीमखंजपेत् शिवाभ्यासेसमेदेशेचतुर्द्वारंसतोरणम् पताकासंस्कृतंकुर्यान्मंडपंवेदिभूषितम् तत्रकुंडंप्रकर्तव्यमुक्तलक्षणसंयुतम् सर्व
राःकुलीनायेश्रीमंतःसत्यवादिनः चंडिकापाठसंपूर्णादियावंतोजितेन्द्रियाः ईदृक्लक्षणसंपन्नादंभमोहविवर्जिताः दशविमान्समभ्यर्च्य
लक्ष्मीस्वरूपिणः मधुपर्कविधानेनयथावत्तद्वदाम्यहम् श्रीपर्णिवृक्षपीठानिहस्तमानानिमानतः अष्टांगुलसमुच्छ्रायसहितानिसप्त
च स्तवःसुवासमायुक्तःखादिरोलक्षणान्वितः सप्तविंशतिदर्भाणांवेण्यग्रेग्रंथिभूषितः विष्टरःसर्वयज्ञेषुलक्षणंपरिकीर्तितम् शुभ
संपूर्णाःपाद्यार्घ्यार्थिसमाहृताः शंखाअर्घ्यप्रदानायगंधपुष्पयवान्विताः दूर्वादकसमायुक्ताःस्थापनीयाःपृथक्पृथक् महा
णिमुद्रिकाद्यंस्तुभूषणम् मयूरपत्रछत्राणिसोष्णीषाणिसमाहरेत् पादुकाश्चाहरेत्तत्रताम्रभूषणभूषिताः अन्यत्सर्वयद्स्त्युच्यते
पूजनम् शतचंडीमखेकर्ताप्रयत्नेनतथाहरेत् स्मार्तोक्तविधिनासर्वमधुपर्कस्यपूजनम् कृत्वाफलमवाप्नोतिमहायज्ञार्णवोप
मधुपर्कस्यविशेष्योपूजनंसमम् विद्यात्तद्विगुणंदद्यादाचार्यायसुभक्तिमान् अन्यैर्द्विजैःस्वयंमंत्रदेशिकस्यप्रपूजनम् तस्मिन्
मनावृष्टिविनाशनम् अचिंतारोगद्विजश्रेष्ठाःसंतुष्टाःपूर्णमानसाः यजमानंसपत्नीकंसुतबंधुसमन्वितम् उपविश्यासनेकुंडकल
तम् वेदमंत्राक्षतैःपूर्णकुर्वन्तिस्वस्तिवाचनैः कृततत्स्नापनोविश्वैर्वेदवादित्रनिस्वनैः चंडिकामंडलंचापिपरिवारविभूषितम् प
ताकासंस्कृतमंडपम् ददातिपूजनेनुज्ञादेशिकायकृतांजलिः देशिकःसर्वमंत्रज्ञोनवभिर्ब्राह्मणैःसह दिग्देवताग्रहांश्चैवलोच

नोदकसंपूर्णावाग्मपल्लवशोभितौ उपस्पृश्योदकं धत्वा चंडिकां देववंदिताम् उपविश्यासने वेद्यां बध्वा पद्मासनं दृढम् प्राणायामं
 त्मादशैकन्यासभूषितः चंडिकापूजनं कुर्याद्विशेषेण समन्वितम् कस्तूरीकुंकुमं जाप्यं सकर्पूरं च चंदनम् फलद्वयं संपूर्णं
 हरेत् दिव्यवस्त्रमलंकारं हेमगद्याणकत्रयम् चक्षुपुष्पचतुर्थीशंगुग्गुलस्यपलत्रयम् दीपानां द्विशतं श्रेष्ठं मंडपे जपसाधयेत्
 विष्णुचिह्नं नैवेद्यं सरसं शुचि तांबूलानां सकर्पूरं शतद्वयमनुत्तमम् नवचंडीविधानोक्तं महालक्ष्मीपूजनम् नवभिर्
 आचार्यैर्द्विजोत्तमः ददाति नवविधेभ्य आचार्यैश्चंडिकामयः कार्यं जाप्यं प्रसिद्ध्यर्थं मतुलं मानपूर्वकम् ततो नुज्ञामनुप्राप्य
 सन्निधौ मृदासनेषु संतुष्टा उपविष्टाः सन्निश्चलाः न्यासध्यानसमायुक्ता नासाग्रमवलोकितः सुगंधपुष्पमालायश्चंडिकां च
 सरहस्यमृषिच्छंदो देवताशक्तिसंयुतम् जपेयुः पूर्णमेकं वामौनिनस्त्यक्तमत्सराः समुत्थाय ततः कुर्युरेकां सर्वे प्रदक्षिणाम् चंडिकां
 स्कारैः परितोष्य पुनः पुनः उपाविश्यासने पूक्तश्लोकैः सर्वार्थसाधकैः प्रार्थयेयुः प्रार्थ्य फलं महालक्ष्मीं दृढव्रताः कुमार्यो दशसंभो
 भोज्याविप्रादशोत्तमाः महाकालीं महालक्ष्मीं सरस्वतीं जपन् जपन् भोजयेत् परया भक्त्या देशिकादिदशद्विजान् ततो भक्तिसमायुक्तो भ
 याद्यज्ञकृत्पुमान् सत्कथाभिः सगीतैश्च सर्ववादित्रनिस्वनैः पूजनैः प्रोक्षणीयैश्च वेदपाठैर्निशानयेत् द्वितीये दिवसे स्नात्वा विधिवत्

जादश चंडिकातर्पणंकुर्युः संपूर्णध्यानतत्पराः सर्वपृथक्पृथक्कृत्वादिग्देवीपूजनादिकम् बहिर्भूतबलिंदत्वाकृत्वावेदिंपदक्षिणाम् पुष्प
 रेमहारम्येस्वेस्वेचआनसेस्थिताम् जपंतिजयचंडीतियावदुर्गाप्रपूजनम् पूर्वस्मात्पूजनात्कुर्याद्द्विगुणं पूजनं क्रमात् आचार्यः सस्ति
 शांतश्चंडिकायाः प्रतोषणम् सकृते पूजने विधाजपेयुर्द्विगुणं जपम् द्विगुणं च प्रकर्तव्यं कुमारी द्विजतोषणम् कार्यं जागरणं रात्रावुच्चै
 र्वर्महोत्सवैः चंडिकापूजनं जाप्यः कुमारी द्विजपूजनम् तृतीये हनि कर्तव्यं त्रिगुणं च सजागरं चतुर्थे दिवसे सर्वसम्यक्कुर्युश्चतुर्गु
 णागरणोपेतं होमः स्यात्पंचमे हनि पायसं सर्पिषा युक्तं तिलैः शुक्लैर्विमिश्रितम् जुहोत्युक्तविधिं कृत्वा दशांशेन नृपोत्तम रुद्रा
 णामंमंत्रेणैकेन साधयेत् तथा स्तोत्रजपे होमंमंत्रेणैकेन साधयेत् चंडीसप्तशती जाप्ये होमंमंत्रेणैकेन साधयेत् कथितः पूजना
 णामवेदसौ नमो देव्यै महादेव्यै शिवायै सततं नमः नमः प्रकृत्यै भद्रायै नियताः प्रणताः स्मृताम् अथवा च भवेद्दोमैश्च
 पितः जपहोमेकसंपूर्णे दिग्देवीनां शतंशतम् होतव्यं नाममंत्रैश्च हविष्यान्नेन सादरम् शतंशतं क्रमाद्देयं समिदाज्यचक्र
 हेप्यो वैदिकैर्मंत्रैः फलपुष्पशतंशतम् लोकपालदिशापालहोमे सर्पिश्च रुस्तिताः आचार्याश्च द्विजाः सर्वे जुहुयुश्च शतंशतम्
 नां प्राप्तेनमस्कृत्यैष्टदेवताम् चंडिकां देवदेवानामृषीणां वंदितां पराम् स्तंभद्वये स्तुतं कृत्वा यजमानः स्वलंकृतः घृतकुंभद
 ्यानिमंत्रपाठेन नवाक्षरजपेन वा प्राशनं मार्जनाद्यं च नवदुर्गाविधानवित् जपं हुतं समावेद्य चंडिकायै म

दद्याद्दोमिथुनद्वयं यस्याः प्रभावमतुलं श्लोकमुक्त्वा कृतांजलिः दद्याद्दोमिथुनान्यष्टावाचार्यायस्तुभक्ति
 पुर्विशतिसंख्याकैर्हमगद्याणकैः सह एकैकमष्टविप्रेभ्यो दद्याद्दोमिथुनं स्वयम् निष्कत्रयसमायुक्तं वस्त्रालंकारभूषितम् स
 सनेशांतं यजमानं महोत्सवम् कुंकुमोक्ताकृतादूर्वासगांधिचंदनंदधि आद्यदीयते विप्र आचार्यादिस्तु पूजितः स्तोत्राणांच
 हालक्ष्मीपरायणः एकैकश्लोकमुच्चार्य दद्याद्दुराशिषमुत्तमाः धनाढ्यः सस्रुतः पूर्णो लब्धाशीः कृतमंगलः रक्तपुष्पांजलिंद
 विसर्जनम् भूरिदानंततः कुर्यात्पुण्यवादिभनिः स्वनेः प्रविशन् शांतिपाठे श्वतोरणाढ्यं स्वमालयम् शतचंडीविधानस्य क
 महालक्ष्मीर्देदात्यस्मै त्रैलोक्यसरवमुत्तमम् यत्तत्कार्यं समुद्दिश्य क्रियते शतचंडिकाम् तत्तत्तस्य महालक्ष्मीः सत्यमाशु
 तत्रयजाप्यस्य चंडिकायानरोत्तम सरहस्यस्य नामानि ब्रह्मोक्तानि वदाम्यहम् महाविद्यामहामंत्रश्चंडी सप्तशतीति च
 वनीनामचतुर्थं परिकीर्तितम् पंचमंत्रमहाचंडीचतुःषष्टिपदीपरम् एतानि यो विजानाति नामानि नृपनंदन जपं विना भवे
 स्यात्तु सर्वदा शतमादौ शतं चांते जपेन्मंत्रं न वाक्षरम् चंडी सप्तशतीमध्ये संपुटोयमुदाहृतः सकामः संपुटे जाप्यो निष्कामः संपु
 एतद्गोप्यतरंतत्वं चंडिका जयसिद्धिदम् ऋषिरुवाच सर्वयज्ञोत्तमं भूपः कुमारी पूजनं शृणु कृते यस्मिन् महालक्ष्मीरचिरेण प्रसिध्यति
 मंत्रयेद्दिने पूर्वैः कुमारीं भक्तिपूर्वकम् पूजादिने समाहूय कुमारीमाद्यदेवतामङ्गु मंडले चरणौ तस्याः क्षालयेदुक्तवारिणा अर्चयेद्देमपात्रे

वारिपुष्पाक्षतैः समम् स्रवितानेषु भेस्थानेषु पंकजोपरिपीठके उपवेश्य कुमारीं तां स्वांगं न्यासं समाचरेत् आत्मानं विधिवत् पूज्य क्रोध
विवर्जितम् अथ ध्यात्वा कुमारीं तां महालक्ष्मीं स्वरूपिणीम् मातुलिंगं गदां खेटं पात्रं पीयूषपूरितम् दक्षिणाधः क्रमाद्धस्ते विभ्रती
मंगला स्तुतसहस्रं सर्वांगीमाघामाघेशपूजितम् नवाक्षरेण मंत्रेण स्रनिद्धेन समर्चयेत् दद्यादाचमनं तस्यै दद्याद्दस्त्रं सकंचुक्रिस्त
रुक्काङ्गुलीयानि कर्णालंकरणेशभे ग्रैवेयकं प्रदर्शचंद्रनेन विलेपयेत् पूजयेत् पुष्पमालाभिर्दिव्यैर्धूपैः सधूपयेत् कुर्यात्
जन्नुदुत्यं वाच्यतां मुहुः भोजयेद्भक्तिभावेन पायसं शर्कराघृतम् स्रक्कान्नानि चान्नानि भगवन्लोभवर्जितः फलैः स्र
यादस्यै पुनः पुनः यावत्सा भोजनं कुर्यात् तावत्स्तोत्रं जपेत् स्रधीः दद्यादाचमनं तस्यै तांबूलं च समर्पयेत् तोषयेद्देमदानेन
तकृत् प्रदक्षिणां नमस्कारान्कृत्वा मूर्ध्नि कृतांजलिः विसर्जयेत् कुमारीं तां वगृहं सत्त्वनिर्भरः अनेन विधिना भक्त्या कुमारी
त् सपृथ्वीराज्यमासाद्य शिवसायुज्यतां व्रजेत् ग्रंथं प्रार्थयते कामं देवतामपि दुर्लभम् कुमारीपूजनं कृत्वा तंतं प्राप्नोत्य
ब्रह्मविष्णुमहेशानां कुमारीपरमामता तत्पूजनेन राजेन्द्रत्रैलोक्यं स्यात्स्रपूतेन सम्यक् क्रतुफलं तस्य चतुष्पदफलं भवेत् स्र
स्ययः कुमारीं प्रपूजयेत् तस्मात्पूजय भूपाल कुमारीं पूतमानसः स्वरायं प्राप्स्यसे वश्यं माते भूस्त्वन्नसंशयः रुद्रयामले वि
मानं शृणुष्व तत् सर्वोपद्रवनाशार्थं शतचंडीं स्मारयेत् षोडशस्तंभसंयुक्तं मंडपं पल्लवोज्ज्वलम् व

कुचात्रभागतः पक्षेष्टरचितांरम्यामुच्छ्रायहस्तसंमिताम् पंचवर्णरजोभिश्चकुर्यान्मंडलकंशुभम् पंचवर्णा
 केणीजालमंडितम् आचार्येणसमंविप्रान्वरयेद्दशसुव्रतान् ईशान्यांस्थापयेत्कुंभंपूर्वोक्तविधिनाहरेत् वारुण्यांचमकर्तव्यं
 णलक्षितम् मूर्तिदेव्याःप्रकुर्वीतस्रवर्णस्यपलेनैव तदर्द्धेनतदर्द्धेनतदर्द्धेनमहामते अष्टादशभुजांदेवींकुर्याद्वाष्टकरामपिथ
 गच्छन्नांवेदीमध्येनिधापयेत् देवींसंपूज्यविधिवज्जपंकुर्युर्दशदिजाः शतमादौशतंचांतेजपेन्मंत्रंनवाणवम् चंडीसप्तश
 प्रमुदाहृतः एकंद्वेत्रीणिचत्वारिजपेद्दिनचतुष्टयम् रूपाणिक्रमशस्तद्वत्पूजनादिकमाचरेत् पंचमेदिवसेप्रातर्होमंकुर्याद्वि
 षासंदूर्वातिलान्छुक्लान्यवानपि चंडीपाठस्यहोमेतुप्रतिश्लोकंदशांशतः होमंकुर्याद्गृहादिभ्यश्चर्वाज्यसमिधैः क्रमात्
 दद्याद्विषैभ्योदक्षिणांक्रमात् कपिलांगांनीलमणिंश्वेताश्वंछत्रचामरम् अभिषेकंततःकुर्युर्यजमानस्यऋत्विजः एवंवृत्त
 सर्वसिद्धिःप्रजायतेइति अथसहस्रचंडीविधिः तत्रैव सहस्रचंडीविधिवच्छृणुविष्णोमहामते राज्यत्रिशोहकस्मांचेज्ज
 हाभये गजमारेश्वमारचपरचक्रभयेतथा इत्यादिविविधेदुःखेक्षयरोगादिजेभये सहस्रचंडिकापाठंकुर्याद्वाकारयेत्तथा जापकास्त
 पोक्ताविंशद्वस्तश्चमंडपः भोज्याःसहस्रंविप्रेन्द्रागोशतंदक्षिणादिशेत् गुरवेद्विगुणंदेयंशय्यादानंतथैवच सप्तधान्यंचभूदानंश्वेता
 चमनोहरम् पंचनिष्कमितामूर्तिःकर्तव्यावर्धमानतः अष्टादशभुजांदेवींसर्वायुधविभूषिताम् अन्नवारिचदातव्यंसहस्रंप्रत्यहंविभो

शतं वानियताहारः पयोमानेन वर्तयेत् एवं यश्चंडिकापाठं सहस्रं तु समाचरेत् तस्य स्यात्कार्यसिद्धिस्तु नात्र कार्याविचारणेति अन्येपि
 षाः योगिनीभैरवीवाराहीतंत्रेषु देवीकालिकापुराणयोश्चानुसंधेयाः तेन प्रयोगे स्पष्टाः वयं तु यामलं वामं धुक्तं नानुष्ठेयं यामलस्य मोह
 स्तत्वेनाप्रमाण्यत्वात् तथा च स्मार्तनिबन्धे कौर्मे देवीवाक्यं यानि शास्त्राणि दृश्यंते लोके स्मिन् विविधानि च श्रुतिस्मृतिविरुद्धानि तेषां नि
 तामसी कापालं भैरवं वापि यामलं वाममव्रतम् एवं विधानि चान्यानि मोहनाख्यानि यानि तु मया सृष्टान्यनेकानि मोहोद्येषां भवार्थं
 गाद्ये चकार मोहशास्त्राणिकेशवोपिशिवेरितः अर्हंतं यामलं वामं पंचरात्रं तथा व्रतम् इति श्रीमद्रामकृष्णभट्टात्मजदिनकर
 विसारेन वचंडीशतचंडीवर्धापनचंडीसहस्रचंडीप्रयोगः अथ वैदिकं दुर्गराधनम् शौनकः जातवेदस इत्येतत्सूक्तं सर्वार्थस
 धुरारोग्यस्वरवदं भूमिदं शत्रुनाशनम् यद्यद्वां छतिवा विप्रस्तत्तदा भोत्यसंशयम् सूक्तेनानेन जुहुयाच्छुक्लांबरधरः शरविः
 मित्रं हविष्याशीजितेन्द्रियः पशुपुत्रधनार्थं च प्रत्येकं लक्षमभ्यसेत् सर्वेषामेव देवानां विशिष्टं देवतालयम् तस्माद्देवालये कुर्वेत्
 ते ततः प्राचीं प्रशस्तादिगात्रेयी च विशेषतः प्रतीची वायवीया च श्रेष्ठा सौम्यादिशाथवा पेशाविताभिचारे च विजयेपि विशिष्यमव
 डिले वापि होमं कुर्यादतंद्रितः चतुरस्रं भवेत्कुंडं मेखलाद्वयसंयुतम् स्थंडिलाद्याज्यभागांतं यज्ञतंत्रं प्रकल्पयेत् महाद्विजः शुचिदंष्ट्रावि
 नेन नर्तयित्वा ह्येत्कुंभे सायुधाष्टमहाभुजाम् नीलोत्पलदलश्यामां किरीटाद्यैर्विभूषिताम् ततश्चाराध्यतां देवीं तस्मिन्नीथव

मंत्रेणानेन जुहुयादष्टोत्तरशताहुतीः ततः स्विष्टकृतं चैव होमशेषं समापयेत् उत्थाप्या
 भूतं श्रद्धासमन्वितः यदा दुर्गाचिवरदा त्वत्पसादा च पार्वती इति दुर्गाकल्पः अथ सर्पविधिः शौनकः अथ वक्ष्यामि सर्पस्य संस्कारा
 न्मु सिनीवाल्यां पूर्णमास्यां पंचम्यां कारयेच्चतुर्दश कृतसर्पवधो विप्रः पूर्वजन्मनि वा यदि स्नात्वा गत्यततो ब्रह्मदंडं दद्याद्विजातये
 येत्पापी चरेत्कृच्छ्रांश्चतुर्दश वधे हं जन्मनिकृते लोहदंडं द्विजातये दद्यात्पापविशुद्ध्यर्थं श्रोत्रियाय कुटुंबिने विधाय दंडमूल्यं वा
 णापयेत् साक्षाद्वधे कर्मकर्तुमेतदेव प्रदापयेत् निष्कद्वयं त्रिनिष्कं वा निष्कमेकं कनीयसम् अनुमत्यादिकर्तृणां निष्कमर्धं
 अशक्यं न कुर्वीत दद्यादित्यानुसारतः अनुज्ञां च गुरोर्लब्ध्वा संस्कुर्यात्तदनंतरम् प्रियंगुव्रीहिगोधूमतिलपिष्टेन वा पुनः कृत्वा
 धातुमोगसमन्वितम् अनेन वक्ष्यमाणेन प्रार्थयेद्दक्षिणे त्वहिम् एहि पूर्वमृतसर्प अस्मिन् पिष्टे समाविश संस्कारार्थं महं भक्त्या
 अहितः वस्त्रोपवीतगंधाद्यैरक्षतैः कुसुमादिभिः कर्ता पुष्पांजलिं दत्वा प्रणिपत्य हरे द्वहिः प्रक्षालितां धिपाणिस्तु ह्याचम्योपविशेद्भ्रा
 स्कारसंकल्पं प्राणायामपुरःसरम् यज्ञोपवीतिना कार्यं सर्पसंस्कारकर्म तु लौकिकाग्निं प्रतिष्ठाप्य समिदाधानमाचरेत् ततो ग्नेरग्नि
 भूमिं संप्रोक्ष्य वारिभिः चित्तिं कृत्वाथ संस्तीर्य कुशैराग्नेयकाग्रकैः पर्युक्ष्याग्निं परिस्तीर्य परिषिच्य समर्पयेत् कृत्वेध्माधानपर्यंतं सत
 सादनादिकम् आधारेण च क्षुषीद्वत्वा सर्पिषा तु यथाविधि सर्पं गृहीत्वा गलेन चित्तिमारोपयेत्सुधीः अपस्पृश्यास्पृशेच्छ्रोत्रं गत्वा चाग्नि

पतः स्तुवेण जुहुयादाज्यमग्नौ व्याहृतिभिस्त्रिभिः सर्पास्ये जुहुयादाज्यं व्याहृत्या च समग्रया आज्यशेषं रुक्वेणैव सर्पदेहे निषिंचये
 चमसस्थैर्जलेः सर्पव्याहृत्याभ्युक्ष्य पाणिना अग्नेरक्षाणो इत्यनया सर्पायाग्निं प्रदापयेत् उपतिष्ठेद्व्यमानं नमोस्तु सर्पमंत्रतः ज्ञानतो
 तो वापिकृतः सर्पवधो मया पूर्वजन्मनिवाससर्पतत्सर्वक्षमयस्वमे इति संप्रार्थ्य नागेन्द्रं स्नात्वा गत्यततः पुनः क्षीराज्येन तनश्चाग्निं प्रोक्ष्य
 तिभिस्त्रिभिः हुते सर्पजलेनाग्निमभिषिंचेत्ततः परम् नास्थिसंचयनं कुर्यात्स्नात्वा च मय्यगृहं व्रजेत् ब्रह्मचर्यादिकं कार्यं विरात्राण्येते
 ततुर्थे हनिसंप्राप्ते सचेलं स्नानमाचरेत् घृतपायसभक्तैस्तु द्विजानष्टौ तु भोजयेत् कर्तानामपदैर्विमानर्चयेद्व्यस्यमाणकैः सर्प
 पिपिलोनाग एव च कालिकः शंखपालश्च भूधरश्च प्रकीर्तितः पादप्रक्षालनं कुर्यादेभिर्नामपदैः पृथक् गंधपुष्पाक्षतैर्धूपदीपाद्यै
 र्वंकृते विधाने वै सर्पसंस्कारकर्मणि सर्पहिंसा कृतात्पापान्मुच्यते नात्र संशयः कुष्ठव्याध्यभिसंयुक्ते सर्वथा भेषजं त्विदम् आरु
 प्राप्य कामानवाप्नुयात् इति सर्पसंस्कारः अथ वास्तुशांतिः मात्स्ये चैत्रे व्याधिमवाप्नोति योगदहंकारयेन्नृप वैशारदे धेनु स
 त्युं तथैव च आषाढे भृत्यरत्नानि पशुवर्गमवाप्नुयात् श्रावणे भृत्यलाभं च हानिं भाद्रपदे तथा पत्नीनां शोचिने विंघात्कार्तिके च
 म मार्गशीर्षे तथा धान्यं पीषेत स्करतो भयम् लाभं च बहुशो विंघादग्निमाघे विनिर्दिशेत् फाल्गुने कांचनं पुत्रानिति कालबलं स्मृतम्
 तैत्तिरीय्ये चैत्रे कर्मगतेर्के पूर्वपश्चिममुखानि गृहाणि तौलिमेषवृषवृश्चिकया ते दक्षिणोत्तरमुखानि वदन्ति अश्विनी रोहिणी

नयनद्वयम् स्वातोहस्तोनुराधाचगृहारंभेषशस्यते आदित्यभौमवर्जतुसर्वेवाराः शुभावहाः वज्रव्याघातशूलेषुव्यतिपातातिगंडयोः विष्णु
रिघवज्रयोगेनकारयेत् तथाभैत्रेथमाहेंद्रेगंधर्वाभिजितरोहिणे तथावैराजसावित्रेमुहूर्तेगृहमारभेत् चंद्रादित्यबलंलब्ध्वालग्नेशुभनिरीक्षि
भोच्छ्रायादिकर्तव्यमन्यन्तुपरिवर्जयेत् प्रासादेचैवमेवंस्यात्कूपवापीषुचैवहि पूर्वभूमिंपरीक्षेतपश्चाद्वास्तुंप्रकल्पयेत् श्वेतारक्तातथ
ष्णाचैवानुपूर्वशः विप्रादेः शस्यतेभूमिरतः कार्येपरीक्षणम् विप्राणामधुरास्वादाकषायाक्षत्रियस्यतु कषायाकटुकातद्वैश्य
अरत्निमात्रेवैर्गतेस्वनुलिप्सेतुसर्वतः घृतमामशरावस्थंकृत्वावर्तिचतुष्टयम् ज्वालयेद्दूपरीक्षार्थेपूर्णतत्सर्वदिङ्मुखम् दीप्ते
धानवर्णनामानुपूर्वशः वास्तुः सामूहिकोनामदीप्यतेसर्वतस्तुसः शुभदः सर्ववर्णानां प्रासादेषुगृहेषुच अरत्निमात्रंगतेतुपरी
अधिकेश्रियमाप्नोतिन्यूनेहानिः समेसमम् फलकृष्टेथवादेशेसर्वबीजानिवापयेत् त्रिपंचसप्तरात्रेणयन्नरोहंतिनान्यपि ज्येष्ठोत्तर
वर्जनीयेतरामता पंचगव्यौषधिजलैःपरिक्षित्वाचसेचयेत् दानहेमाद्रौमात्स्ये एकाशीतिपदंकृत्वा रेणुभिः कनकेनतु पश्चात्पिष्टेना
त्रेणालोड्यसर्वतः दशपूर्वायतारेखादशचैवोत्तरायताः सर्ववास्तुविभागेषुविज्ञेयानवकानव पदस्थान्पूजयेद्देवांस्त्रिंशत्पंचदशैवतु द्वा
द्वात्यतः पूज्याः पूज्याश्चातस्त्रयोदश मध्येनवपदास्त्वेकश्चत्वारस्त्रिपदाः स्मृताः विंशतिस्त्वेकपदकास्तावंतो द्विपदाः स्मृताः नामतस्ता
वक्ष्यामिस्थानानिचनिबोधत ईशानकोणादिसगरान्पूजयेत्क्रमशोनव शिखीचैवाथपर्जन्योजयंतःकुलिशायुधः सूर्यसत्यौभृशश्चैवअ

शोचायुरेवच पूषाचवितथश्चैवगृहक्षतयमावुभौ गंधर्वोभृंगराजश्चमृगःपितृगणस्तथा दौवारिकोथसुग्रीवःपुष्पदंतोजलाधिपः असुरः
 पापौचरोगोहिमुरज्याएवच भल्लाटःसोमसर्पौचअदितिश्चदितिस्तथा बहिर्द्वाविंशदितेतुंतदंतश्चतुरःशृणु ईशानादिचतुष्कोणसंस्थिताःपूज
 धः आपश्चैवाथसावित्रोजयोरुद्रस्तथैवच मध्येनवपदोब्रह्मातस्यचाष्टौसमीपगाः अर्यमासविताचैवविवस्वान्विबुधाधिपः मित्रो
 यक्ष्माचतथापृथ्वीधरःस्मृतः अष्टमश्चापवत्सस्तुपरितोब्रह्मणःस्मृताः आपश्चैवापवत्सश्चपर्जन्योमिदितिस्तथा पदिकानांतुवर्गो
 चशेषतः तन्मध्येतुबहिर्विंशद्विपदास्तेतुसर्वतः अर्यमाचविवस्वांश्चमित्रंपृथ्वीधरस्तथा ब्रह्मणःपरितोदिक्षुत्रिपदास्तेतुसर्वत
 त्रिपदादिष्टोमुखेचापःसमाश्रिताः पृथ्वीधरोर्यमाचैवस्तनस्थानमधिष्ठितौ वक्षस्थलेचापवत्सःपूजनीयःसदाबुधैः नेत्रयोर्दिति
 त्रिपदादिजयंतकौ सर्पेद्रौवंशसंस्थौतुपूजनीयौप्रयत्नतः सत्यरोगादयस्तद्वद्वाहोःपंचचपंचच रुद्राश्चराजयक्ष्माचवामहस्तेस
 वित्रःसवितातद्वद्वस्तंदक्षिणमाश्रितौ विवस्वानथमित्रश्चजठरेसंव्यवस्थितौ पूषाचपापयक्ष्माणौहस्तयोर्मणिबंधने तथैवा
 वामपार्श्वेसमास्थितौ पार्श्वेतुदक्षिणेतद्वद्वितीयःसगृहक्षतः उर्वोर्यमांबुपौज्ञेयौजान्वोर्गंधर्वपुष्पकौ जंघयोर्भृंगसुग्रीवौस्फि
 रिकोमृगः जयशक्रौतथामेढ्रपादयोःपितरस्तथा मध्येनवपदेब्रह्माहृदयेसतुपूज्यते चतुःषष्टिपदोवास्तुपासादेब्रह्मणःस्मृतः
 त्रिपदोवास्तुपासादेब्रह्मणःस्मृतः दौवारिकोमृगः जयशक्रौतथामेढ्रपादयोःपितरस्तथा मध्येनवपदेब्रह्माहृदयेसतुपूज्यते चतुःषष्टिपदोवास्तुपासादेब्रह्मणःस्मृतः
 त्रिपदोवास्तुपासादेब्रह्मणःस्मृतः दौवारिकोमृगः जयशक्रौतथामेढ्रपादयोःपितरस्तथा मध्येनवपदेब्रह्माहृदयेसतुपूज्यते चतुःषष्टिपदोवास्तुपासादेब्रह्मणःस्मृतः

डहस्तप्रमाणके यवैः कृष्णातिलैश्चैव समिद्धिः क्षीरवृक्षजैः पालाशैः खादिरेश्वापामार्गोदुंबरसंभवैः कुशदूर्वाभवैर्वापिमधुसर्पिः सम
 कार्यस्तु पंचभिर्विल्वैर्विल्वबीजैरथापि वा होमांते भक्ष्यभोज्यैस्तु वास्तुदेशे बलिं हरेत् तद्वद्विशेषं नैवेद्यमिदं दद्यात्क्रमेण तु ईशको
 त्तान् शिशिने विनिवेदयेत् ओदनं सोत्पलं दद्यात् सर्जन्याय घृतान्वितम् जयंताय ध्वजं पीतं पैष्टं कूर्मं च संत्यजेत् इंद्राय पंचरत्ना
 लिशं तथा वितानकं च सूर्याया पूषं सक्तुं तथैव च सत्याय घृतगोधूमं मत्स्यान्दद्याद्भूशाय च शङ्कुलीश्चांतरिक्षाय दद्यात्सक्तुं च
 पूष्णे तु दातव्या वितथे च णकोदनम् गृहक्षताय मध्वन्नं यमाय पिशितौदनम् गंधौदनं च गंधर्वे भृंगे मेषस्य जिह्विकाम् मृगाय चा
 न्यः कृसरं तथा दौवारिके दंतकाष्ठं पैष्टं गृहबलितथा सुग्रीवे पूषकान्दद्यात्पुष्पदंताय पायसम् कुशस्तंबेन संयुक्तं तथा पद्मं च वारुणे पिष्टं हिरण्य
 राय सरामता घृतौदनं च शेषाय गोधां वै पापयक्ष्मणे घृतलड्डुकांस्तुरोगाय नागे पुष्पं फलान्वितम् भक्ष्यं मुख्याय दातव्यं मुद्गौदन
 मल्लाटस्थानके दद्यात्सोमाय मधुपायसम् नागाय शालिजं पिष्टं मदित्यै पोलिकास्तथा दितेस्तु पूरिकां दद्यादित्येवं बाह्यतो बलिः क्षीरमापा
 मापवत्साय वैदधि सवित्रे लड्डुकान्दद्यात्समरीचं कुशोदकम् सवित्रे गुडपूपांश्च जयाय घृतचंदनम् विवस्वते पुनर्दद्याद्रक्तचंदनपायसम् हरि
 दनं दद्यादिंद्राय घृतसंयुतम् गुडौदनं तु मित्राय रुद्राय घृतपायसम् आमं पक्वतथा मांसं देयं स्याद्राजयक्ष्मणे पृथ्वीधराय मांसानि कूष्म
 डानि च दापयेत् शर्करापायसं दद्यादर्धमोपानमेव च पंचगव्यं यवांश्चैव तिलाक्षतहविश्चरुम् भक्ष्यं भोज्यं च विविधं ब्रह्मणे विनिवेदयेत्

संपूजिता देवाः शांतिं कुर्वन्ति ते सदा सर्वेषां कांचनं दद्याद्ब्रह्मणे गां पयस्विनीं राक्षसानां बलिर्देयो मांसौदनसमन्वितः मांसौदनं घृतं पद्मं केसरं
षान्वितम् ईशानभागमाश्रित्य चरक्ये विनिवेदयेत् मांसौदनं सरुधिरं हरिद्रौदनमेव च आग्नेयीं दिशमाश्रित्य विदार्यै विनिवेदयेत् दध्
नं सरुधिरं मत्स्यखंडैश्च संयुतम् पीतरक्तं बलिं दद्यात्सूतनायातुराक्षसी वायव्ये पापराक्षस्यै मत्स्यमांसैः सरासवम् पायसं वा पिदातव्यं स्तु
सर्वतः क्रमात् नमस्कारानुयुक्तेन प्रणवाद्येन सर्वतः ततः सर्वौषधिस्नानं यजमानस्य कारयेत् द्विजांस्तु पूजयेद्भूक्त्या ये चान्ये गृह
एतद्वास्तूपशमनं कृत्वा कर्म समाचरेत् प्रासादं भवनोद्यानप्रारंभे परिवर्तने जीर्णोद्धारे तथा गृहनिवेशने द्वाराभिव
प्रादपरिवर्तने पुरवेशं प्रवेशे च सर्वदोषोपशान्तये वास्तूपशमनं कृत्वा ततः सूत्रेण वेष्टयेत् राक्षोघ्नपावमानेन सूक्तेन भवना
गलवाद्यं च कुर्याद्ब्राह्मणवाचनम् अनेन विधिना यस्तु पतिसंवत्सरं बुधः गृहे वा यतने कुर्यान्निसदुःखमवाप्नुयात् गृह्योक्तहोम
कर्म कुर्यात्प्रासादवास्तुशमने च विधिर्युक्तः अत्र पौराणवास्तुशान्तेः स्वगृह्योक्तवास्तुशान्त्या समुच्चयो विधीयते संतर्पयेद्द्विजव
भोज्यैः शक्कांबरः स्वभवनं प्रविशेत्स्वरूपम् कृत्वा यतो द्विजवरानथ पूर्णकुंभं दध्यक्षनाम्न दलपुष्पफलोपशोभम् दत्वा हिरण्यवक्ष
था द्विजेभ्यो मांगल्यशांतिनिलयं सगृहं विशेच्च नारदसंहितायाम् अकपाटमनाच्छन्नमनन्नबलिभोजनम् गृहं न प्रविशेद्दीमा
चरोऽत्रिन् वसिष्ठः कृत्वा शुक्रं पृष्ठतो वामतोर्के विप्रान् पूज्या नयतः पूर्णकुंभम् हर्म्यं रम्यं तोरणं स्रग्वितानैः स्त्रीभिस्त्र्यम्बी गीतवा

गृहमध्ये हस्तमात्रगते न्यासाय विन्यसेत् वसिष्ठसंहितायाम् निर्माणे
 णां च प्रवेशो विविधेऽपि वास्तुपूजाचकर्तव्या तस्मात्तां कथयाम्यतः गृहमध्ये हस्तमात्रं समन्तात्तुल्यपरि एकाशीतिपदं कार्यं तिलैस्तु
 नम् एकद्वित्रिपदाः पञ्चचत्वारिंशत्स्रारचिताः द्वात्रिंशद्ब्राह्मणो वक्ष्यमाणान्श्चांतस्त्रयोदश तेषां स्थानानि मानानि वक्ष्यामीश्वरके
 चाग्निः शंभुकोणस्थस्त्वसौ चैकपदेश्वरः तस्माद्द्वितीयः पर्जन्यश्चासावेकपदेश्वरः जयंते द्रार्कसत्यारव्यभृशाश्च द्विपदेश्वराः अ
 रतः क्रमादेकपदेश्वरौ एवं प्राच्यां नवज्ञात्वा त्वेवमेवान्यदिक्षु च आद्यावत्यावेव पदौ द्विपदाः पञ्चमध्यगाः पूषाद्यष्टौ यमांताः
 मागगाः आद्यौ चावत्यावेकपदौ द्विपदाः पञ्चमध्यगाः अष्टौ पितृगणाधीशाः पापांताः पश्चिमे स्रराः आद्यंतौ द्वावेकपदौ द्विप
 गाः रोगादिदित्यंत स्रराः सप्तसौम्यदिशि क्रमात् तत्राधस्ताच्चतुष्कोणेष्वीशानादिषु च क्रमात् आपः सावित्रविजयरुद्राश्च
 मध्ये नवपदो ब्रह्मा तस्येशानादिकोणगाः आपवत्सोथसविता विबुधाधिपसंज्ञकाः राजयक्ष्मा च चत्वारः स्रराश्चैकपदेश्वराः
 तो दिक्षु त्रिपदाश्चामरा अमी अर्यमा च विवस्वाश्च मित्रः पृथ्वीधरः क्रमात् स्वस्वस्थानेषु देवेषु स्थापितेष्वीदृशं भवेत् कोणेषु पञ्च
 चतुर्ष्वेकपदाः सुराः प्रागादिदिक्षु द्विपदाः पञ्चपञ्चयथाक्रमम् ब्रह्मणः पूर्वतो वायुः पूषा च वितथस्तथा गृहक्षतः पितृपतिर्गंधर्वो भृंगराज
 मृगापितृगणाधीशस्तथा दौवारिकाह्वयः सुग्रीवः पुष्पदंतश्च जलाधीशो निशाचरः शेषः पापश्चरोगो हिमुरव्यो भल्लाटगवच सोमसर्पोदि

दितिद्वात्रिंशदमराः स्मृताः आपश्चैवापवत्सश्च जयोरुद्रस्तथैव च मध्येनवपदो ब्रह्मातस्थौ चाष्टौ समीपगाः प्रागाद्यंतरिता देवाः परितो ब्रह्म
स्मृताः अर्यमा सविता चैव विवस्वान् विबुधाधिपः मित्रोथराजयक्ष्मा च तथा पृथ्वीधरः क्रमात् आपवत्सोष्टमः पंचचत्वारिंशत्सुरोत्तमाः इ
वं स्थाननामादि ब्रह्मणा सहितान्यसेत् वास्तुज्ञो वास्तुमंत्रेण गंधपुष्पाक्षतादिभिः आदिपदेन पूर्वादि वास्तुमंत्रेण वास्तुज्ञो दूर्वादध्यक्ष
भिरिति नारदसंहितोक्तेः प्रणवेनार्चयेद्वापि अथ वा स्वस्वनामभिः शुक्लवरत्रयुगंदद्याद्दूपदीपफलैः सह अपूपैर्भूरिनेवैद्यैर्वीद्यैः
येत् तांबूलंचततो दद्याद्देवेभ्यश्च पृथक् पृथक् दत्त्वा पुष्पांजलिं कर्त्ता प्रार्थयेद्वास्तुपुरुषम् वास्तुपुरुषं नमस्तेस्तु भूशय्याभिरतप्र
नधान्यादिसमृद्धं कुरु सर्वदा इति प्रार्थ्य ततो दद्याद्दक्षिणामर्चकाय च विषेभ्यो भोजनं दत्त्वा स्वयं भुंजीत बंधुभिः एवं च कुरुते
पूजां प्रयत्नतः आरोग्यं पुत्रपौत्रादि धनं धान्यं लभेन्नरः वास्तुपूजामकृत्वा यः प्रविशेन्नवमंदिरम् रोगान्नानाविधान्कुशान्
टान् बौधायनः अथातो गृहशांतिकर्म गृहवृद्धिं मिच्छन्मासि मास्युतावृतौ संवत्सरे संवत्सरे आपूर्यमाणपक्षे पुण्ये नक्षत्रे गृह
दपामार्गपलाशशमी शिरीषोदुंबरसदाभद्रमुस्तातृणमिंद्रवल्या च गृहं संमार्ष्टिमानो महांतमानस्तोके इति पंचगव्येन दर्भमुष्टिना स
इंद्रभयामहे स्वस्तिदा विशस्पतिरिति द्वाभ्यां कृणुष्वपाजः प्रसितिं न पृथ्वीमित्येते नानुवाकेन सिद्धार्थान्प्रकीर्य वास्तुमध्येथ देवयजने
भक्त्या गिम्गवान्कृत्वा पक्षाज्जुहोति वास्तोष्पत इति द्वाभ्यामथ आज्याहुतीरुपजुहोति वास्तोष्पते ध्रुवास्थूणेति षड्विंशनुच्छंदसंसावित्र्या

प्रदीयंते यहा व्याधयश्च तं न गृह्णन्ति न दंष्ट्रिणो न तस्कर सर्पराक्षसपिशाचा बाधन्त इति हस्माह बौधायनः नारदसंहितायाम् स्नाना
 प्राच्यामाग्नेय्यां पावकालयम् याम्यायां शयनं गेहं नैर्ऋत्यां शस्त्रमंदिरम् प्रतीच्यां भोजनगृहं वायव्यां पशुमंदिरम् भांडागारं तु
 शान्त्यां देवमंदिरम् वसिष्ठसंहितायाम् स्वगृहात्पश्चिमे भागे पितृस्वायजमंदिरम् गृहपादा गृहस्तंभाः समाः कार्याश्च नासमाः
 नातिनीचं कुड्योत्सेधं यथारुचि भित्तिः पक्वेषु कार्या दारुणा प्यथवा मृदा कार्या चित्रपटैर्वा पितृणैः पत्रैश्च न क्वचित् गर्गः द्व
 र्व्यं सर्वद्वारप्रतिष्ठितम् परकोणैः परद्वारैः परस्तंभैः परद्रुमैः कूपवृक्षादिभिश्चैव हतं द्वारं निरर्थकम् राजतोभयमत्युच्चैरतिनी
 चिनाशश्चातिविस्तीर्णं संवृते चातिचक्रुधा अतिप्रमाणे दारिद्र्यमत्यल्पे व्याधितो भयम् जिह्येत्यर्था विनश्यन्ति कुटिले भ्रूणा वद्भवे
 कुक्षिरोगः स्यात्कृद्भयं कुक्षिपीडिते कूपस्थानं वसिष्ठसंहितायाम् ऐश्वर्यं पुत्रहानिश्च स्त्रीनां शोनिधनं भवेत् संपच्छत्रुभयं सौरव्यं
 गादितः क्रमात् कूपे कृते मध्यमे तु धनहानिश्च वास्तुतः तस्मात्सम्यग्विचार्याथ कूपं कुर्याच्च बुद्धिमान् तत्रैव द्वारे पुन्नागशोकतिलकशम
 लचंपकाः दाडिमी पिप्पली द्राक्षा पिचुमंदजपामराः बंधूकपूगपनससरोजगृहमल्लिकाः मल्लिका पाटली जातिनारीकेलस्तृणद्रुमः एते गृ
 गणो वृक्षाः सर्वदामंगलप्रदाः प्लक्षकं कंधू वृक्षौ द्वौ गृहस्योत्तरतः शुभौ न्यग्रोधो दुंबराश्च तथा प्रागादिषु शुभप्रदाः अगस्तिमातुलिंगारव्य

रिद्राकदलीस्तुषा स्वयंप्रजाताअप्येतेदुःस्वशोकभयप्रदाः अथास्मत्पितृकृतोमात्स्यानुसारीवास्तुशांतिप्रयोगः गृहप्रवेशेपूर्वेन्दिशुभेपू
 ण्हेगृहारंभादौसद्यःसस्त्रीकः शुचिः प्राङ्मुखः यजमानोदेशकालौस्मृत्वा अस्यवास्तोः शुभतासिध्यर्थेसनवग्रहमस्वांवास्तुशांतिकरिष्ये
 संकल्प्य तदंगत्वेनगणेशपूजापुण्याहवाचनमातृकापूजननांदीश्राद्धाचार्यैर्लिख्ये इतिसंकल्प्य तानि कृत्वाचार्यादीन्कृत्वालंका
 र्वादिभिः पूजयेत् ऋत्विजश्चत्वारः ततः आचार्यः आचार्यकर्मकरिष्ये तिसंकल्प्य सर्षपान्विकिरेदेभिर्मन्त्रैः यदत्रसंस्थितमितिमंत्राभ्यां भूतयेत्
 गाअपक्रामंतुराक्षसाः स्थानादस्माद्भ्रजंत्वन्यत्स्वीकरोमिभुवंत्विमामितिच सर्षपान्विकीर्य पंचगव्येन सर्वगृहंप्रोक्ष्य हस्तमिति कुंडं
 गातत्पूर्वतस्तदीशान्यांच हस्तमितवेदिद्वयंकृत्वा ईशानवेदेरीशानादिचतुष्कोणेषु विशंतु भूतलेनागालोकपालाश्च सर्वतः अस्मि
 आयुर्बलकराः सदेति मंत्रेण चतुरः शंकून्रोपयेत् प्रासादादौ गृहपदस्थाने तन्निर्देशः ततः शंकुपार्श्वे ईशानादि अग्निभ्योप्यथ
 न्येतत्समाश्रिताः तेभ्यो बलिं प्रयच्छामि पुण्यमोदनमुत्तममिति माषभक्तबलीन्दत्वावेद्युपरिवस्त्रे कुंकुमादिना स्रवर्णरजतादिश
 तायेः यशोवत्यैः कांतायैः विशालायैः प्राणवाहिन्यैः सत्यैः सुमत्यैः नंदायैः स्रभद्रायैः सरथायैः एतेर्नामभिः पश्चादरंभाः प्राग
 स्था अंगुलद्वयांतरालादशरेखाः कृत्वा हिरण्यायैः सुव्रतायैः लक्ष्म्यैः विभूत्यैः विमलायैः प्रियायैः जयायैः ज्वालायैः विशोकायैः इ
 तैर्देवि स्रवर्णरजताः प्राक्संस्थादशरेखाः कृत्वा कुंडे स्थंडिले वाग्निं प्रतिष्ठाप्य दक्षिणवेद्यां सांगग्रहान्संस्थाप्य तदीशान्यांकलशंच

शिव	पर्जन	जय	कुलि	सूर्या	सत्या	भृशा	आका	वायु
दित्ये	अग्नी		अर्धमूणे	नमः	सवि	सा	पूषो	
अदि	॥						वित	
सर्पा	॥		ब्र	ह	णे		॥	ग्रह
लोमा	॥		न	मः	ब्र		॥	यमा
मल्ला	॥		ह्या	ण	मा		॥	गंध
मुखा							॥	भृंग
अह	रुद्रा	॥	॥	॥	॥		जया	मृगाः
रोगा	पापा	रीषा	असु	वरु	पुष्प	सुग्री	दौवा	पितृ

वास्तुमंडले प्रतिमादौ देवता आवाहयेत् ईशानकोणपदे वास्तोः शिरसि शिखिने नमः शिखि
 यामि तदक्षिणैकपदे दक्षिणनेत्रे पर्जन्यम् तदक्षिणपदे तस्य श्विमे च दक्षिणश्रोत्रे जयंतम् तद
 दक्षिणपदद्वये दक्षिणबाहौ सूर्यम् तदक्षिणपदद्वये दक्षिण
 त्वम् तदक्षिणपदद्वये दक्षिणकूर्परे भृशम् तदक्षिणोपरिस्थितैकपदे दक्षिणप्रबाहावाकाश
 ये च कोणपदे दक्षिणप्रबाहौ वायुम् तस्य श्विमैकपदे दक्षिणमणिबंधे पूषणम् तस्य श्विमपदे त
 णपार्श्वे वितथम् तस्य श्विमपदद्वये दक्षिणपार्श्वे एव गृहक्षतम् तस्य श्विमपदद्वये दक्षिणोरोर
 मपदद्वये दक्षिणजानौ गंधर्वम् तस्य श्विमपदद्वये दक्षिणजंघायां भृंगराजम् तस्य श्विमोपरिस्थितै
 स्फिचि मृगम् तस्य श्विमे नैर्ऋत्यकोणपदे पादयोः पितृन् तदुत्तरैकपदे वामस्फिचिदौ वारिकम्
 तस्याकपदे च वामजंघायां सुग्रीवम् तदुत्तरपदद्वये वामजानौ पुष्पदंतम् तदुत्तरपदद्वये वामोरोरैव
 दुत्तरपदद्वये वामपार्श्वे असुरम् तदुत्तरपदद्वये वामपार्श्वे एव शेषम् तदुत्तरोपरिस्थितैकपदे वाममणिब
 पम् तदुत्तरवायव्यकोणपदे वामप्रबाहौ रोगम् तस्यागेकपदे वामप्रबाहावेव अहिम् तस्याकपदे तद

पदेचवामकूर्परेमुख्यम् तस्याक्पदेवामबाहौ भल्लाटम् तस्याक्पदद्वयेवामबाहौ सोमम् तस्याक्पदद्वयेवामांसे सर्पम् तस्याक्पदद्वयेवामश्रोत्रे अदितिम्
 तस्यागुपरिस्थैकपदेवामनेत्रेदितिम् तदक्षिणेशिखिपदाधः कोणपदेमुखे आपः आग्नेयेवायुपदाधः कोणपदेदक्षिणहस्तेसावित्रम् नैर्ऋत्येपितृपदाधः
 णपदेमैत्रेजयम् वायव्ये रोगपदाधः कोणपदेवामहस्ते रुद्रम् मध्यपदेष्वाशानकोणपदादक्षिणपदत्रये दक्षिणस्तने अर्यमणम् तदक्षिणाग्नेयेककोण
 क्षिणस्तने सवितारम् तत्पश्चिमपदत्रये जठरदक्षिणभागे विवस्वतम् तत्पश्चिमनैर्ऋत्यकोणपदे वृषणयोर्विबुधाधिपम् तदुत्तरपद
 वामभागे मित्रम् तदुत्तरवायव्यकोणपदेवामहस्ते राजयक्ष्माणम् तस्याक्पदत्रयेवामहस्ते पृथ्वीधरम् तत्पार्श्वशानकोणपदे उरसि
 मध्यनवपदेषु हन्नाभ्योर्ब्रह्माणम् ततः उत्तरे वृषवास्तुम् वास्तोष्पते वसिष्ठो वास्तोष्पतिश्चिष्टुप् वास्तोष्पत्यावाहने विनियोगः ॐ
 तिजानीह्यस्मानिति मंत्रेण स्थापयेत् सच स्रवर्णस्य रूष्यस्य वा ततो मंडलाद्वहिरीशानादिचतुष्कोणेषु चरकीं विदारीं पूतनां पापराक्षस
 स्कंदमर्यमणं जुंभकं पिलिपिच्छं च प्राग्वन्नाम मंत्रैः संस्थाप्य प्रागाद्यष्टदिक्षु इंद्रादींस्तत्तन्मंत्रैर्नामभिर्वासंस्थाप्य तदस्त्रित्यावाह्यासना
 त्येकं एकत्र वापदार्थानुसमयेन कांडानुसमयेन वाभ्यर्च्य मंडलादीशान्यां कलशं स्थाप्य तत्र गंधौषधियवदूर्वापंचपल्लवसप्तमृत्यंचरत्नानि
 णाभिवेष्ट्य यवपूर्णं पूर्णपात्रं निधाय वरुणमावाह्यतीर्थान्यावाहयेत् केचित्तु ब्रह्मादिदेवतास्थापनं वदन्ति ततो न्वाधानं कुर्यात् तत्र चक्षुषीं
 णाभिवेष्ट्य यवपूर्णं पूर्णपात्रं निधाय वरुणमावाह्यतीर्थान्यावाहयेत् केचित्तु ब्रह्मादिदेवतास्थापनं वदन्ति ततो न्वाधानं कुर्यात् तत्र चक्षुषीं

चतसृभिर्चरुभिः क्रमेण अनंतरोक्तसंख्याभिः समितिलपायसाज्याहुतिभिर्विस्तृतं वास्तोष्पत इति चतसृभिर्विस्तोष्पतेऽथवास्थूणामित्यनया च
 कान्यतरसंख्याभिर्विल्वाहुतिभिस्तद्दीजाहुतिभिर्विचरक्यादीनष्टचतुरन्यतरसंख्याभिः समितिलपायसाज्याहुतिभिः शेषेण स्वष्टकृतमित्य
 र्वकमाज्यभागांतंकुर्यात् यजमानोद्रव्यत्यागंकुर्यात् होमांते आचार्यः स्वष्टकृदादिप्रायश्चित्तहोमांतंकृत्वा दिक्पाल नवग्रहक्षेत्रपालेभ्यः
 बलीन्दत्वामूर्धानमिति पूर्णाहुतिं जुहुयात् वैश्वानरायेदम् प्रणीतानयनादिकर्मशेषं समाप्य वास्तुमंडलपश्चिमदेशे शिखिने एषपा
 वं शिरव्यादिभ्यो बलीन्दद्यात् तान्विप्रेद्युतयुतपायसेन क्षत्रियादौ वक्ष्यमाणैस्तदलाभे पायसेनेति ततश्चरक्यादिभ्यस्तथैवमा
 त् ततः आचार्यादयः समुद्रज्येष्ठा इत्यादि वैदिकैः सुरास्वेत्यादि पौराणैश्च मंत्रैर्यजमानं सपत्नीकं शांतिकलशोदकेनाभिषिच्य सर्वौ
 ष्यस्नापयेयुः ततः आचार्यो ब्रह्मस्थाने सुरूपां भूषितां पृथ्वीं ध्यात्वा ॐ धरायै नम इति मंत्रेण प्रपूज्य जपेत् सर्वदेवमयं वास्तवस्तु
 मिति ततो गृहं प्रागादितस्त्रिसूत्र्यापावमानेन सूक्तेन राक्षोघ्नेन च वेष्टयेत् छिन्ने सूत्रेऽशुभम् ततो दुग्धपूर्णयाचस्तनकुंभ्यात्तथैव सूक्ते
 रामविच्छिन्नांकुर्यात् अथ यजमानो गृहस्याग्नेये आकाशपदे जानुदघ्नमवटं खात्वा तं गोमयेनोपलिप्य शकृच्चंदनपुष्पाक्षतादिभिरलंकृत्य श
 सप्तबीजानि दध्योदनं च प्रक्षिप्य नवकुंभं जलपूर्णं शक्रेकपुष्पयुतगंधादिभिरर्चितं हस्तद्वयेनादाय जानुभ्यामवनिंगत्वा ॐ नमो वरुणायेति

लेनगर्तपूरयेत् तत्राकर्तप्रदक्षिणेपुष्पेचोर्ध्वमुखेशुभम् वैपरीत्येत्वशुभम् ततोमृनिर्मितपेटिकायांससबीजदध्योदनशैवालपुष्पाणि प्रक्षिप्य
 स्थापितं वृषवास्तुं तूर्यमंगलघोषेणानीयतस्यांसंस्थाप्यगंधादिभिः संपूज्यप्रार्थयेद्वाभ्यां पूजितोसिमयावास्तोहोमाद्यैरर्चनैः शुभैः पर
 हिविश्वेशदेहिमेगृहजंस्वरम् वास्तुपुरुषनमस्तेस्तुभूशय्याभिरतप्रभो मद्गृहंधनधान्यादिसमृद्धंकुरुसर्वदेति ततःपेटिकामाच्छाद्यत
 गर्तेशनैर्निक्षिपेदनेनमंत्रेण सशैलसागरांपृथ्वींयथावहसिर्मूर्धनि तथामांवहकल्याणसंपत्संततिभिःसहेति गर्तंचतथैवमृदापूरितं
 क्यउत्तमंसाम्ये मध्यमंन्यूनत्वेत्वधमंफलंविंघात् गर्तोपरिभूमिं गोमयेनोपलिप्यशुक्लगंधपुष्पाक्षतैर्धूपयेत् ततोमेःपश्चिमत
 लंकृतांसवत्सांगांवासोयुगंचदक्षिणांदत्वाब्रह्मर्त्विग्योयथाशक्तिदक्षिणांदत्वाग्रहाणांशिरव्यादिवास्तुदेवतानांचपूजांकृत्वाक्षम
 तुदेवेतिविसृज्याचार्यहस्तेप्रतिपाद्यामिसंपूज्यगच्छेतिविसृज्यब्राह्मणैः शांतिंपाठयित्वाग्रहादीनांशिरव्यादीनांचप्रीत्यर्थेप्रत्ये
 यथाशक्तिब्रह्मणान्संभोज्याशिषोगृहीत्वास्तुहृद्युतोभुंजीत एवंप्रथमेन्दिवास्तुशांतिंविधायद्वितीयेन्दिगृहप्रवेशंकुर्यात् सचेत्
 पल्लवोपेतंदूर्वायुतंसुगंधादिलिसंवस्त्रवेष्टितंसंपूर्णपान्नंसफलंकलशमंजलिनागृहीत्वायजमानोब्राह्मणान्वितः सदारपुत्रस्तूर्यघोष
 श्यप्रधानगृहमध्येधान्योपरितंकलशंस्थापयेत् ततोर्गृहस्थैर्यार्थ्यपुण्याहंवाचयित्वाब्राह्मणान्संपूज्यभोजयित्वाशिषोगृहीत्वास्तुहृद्यु
 त्तिष्ठति अथदुष्टरजोदर्शनशांतिः प्रथमरजोदर्शनेचैत्रज्येष्ठाषाढभाद्रपदकार्तिकपौष

दृष्ट्वा ददर्श च नारिक्ता पापवारभरण्यार्द्रा पुष्पाश्लेषा पूर्वाज्येष्ठा मूल पूर्वाषाढा पूर्वाभाद्रपदा व्याघात गंडातिगंड शूल वैधृति व्यतीपात
 भद्रात्रिधा विभक्त दिनां त्र्य भाग रात्रि संध्या पापलभ संक्रांति दग्ध दिन राविचंद्रोपरागा शौच जीर्णारुण नील वस्य पितृ परगृहा अशुभा
 हुत्वे एव शांतिकं कार्यं प्रभूत दोषे यदि दृश्यते तत्सुष्यंततः शांतिक कर्म कार्ये इति वसिष्ठ संहितोक्तेः प्रभूत दोषे वैधव्य निः संततित्वा प
 दर्थमाहुः ग्रहणे तु रजो दर्शन दोषैकत्वे पि शांतिः ग्रहणे चंद्र सूर्यस्य प्रसूतिर्यदि जायते व्याधिः पीडा तदा स्त्रीणां मादौ भ्रतु दर्शन
 रपेक्ष स्थ निमित्त लोक्तेः तत्र शांतिर्वक्ष्यते कृते पि शांतिके शत ऋकाली न रजो दर्शना च धिसंगो न कार्यः विवर्जये देव तदेक शाय्य
 तमे न्हीति वसिष्ठोक्तेः शांतिरुक्ता ते नैव चेद्दुष्टे न्नि न वो द कुंभ सलिलैः सन्मंत्रितै रौषधैः स्नानं पापनुदं संपंच कलशैः कार्यं समु
 तो गोमय मंडले च परि स्तृते योजु हुया च दूर्वा म् युग्मां घृता क्तां च समित्प्रमाणां गायत्रि संज्ञा षट्सहस्र संख्या शत प्रमाणा मथ व
 वैव्याहृति मि स्तिलैश्च ततः सुरान् भूमि सुरा न्पितृंश्च संतर्पये दन्न स्रवर्ण वस्त्रैः प्रयोग पारिजाते शौनकः सार्तवानां तु नारीणां शा
 नकः पंचमे न्हि चतुर्थे वा गृहा तिथ्य पुरः समु द्रोण प्रमाण धान्येन बी हिरा शि त्रयं भवेत् कुंभ त्रयं न्य से द्रा शौ तंतु वस्त्रा दि वेष्टितम्
 लिलैः प्रतिकुंभं पृथक् पृथक् सूक्तेनाथ नवर्चेन प्रसुव आप इत्यथ ऋचायाः प्रवचस्तद् द्वाय व्याचततः क्रमात् मध्य कुंभे क्षिपेद्धान्यमौ
 हेमच उदुंबरः कुशा दूर्वा राजी व वट बिल्वकाः विष्णु क्तां ता च तु लसी बर्हिषं शंख पुष्पिका शतावर्य श्व गंधा च निर्गुंडी सर्व पद्मयम् अपा

ति
१

शश्वपनसोजीवकस्तथा प्रियंगवश्चगोधूमाघ्रीहयोश्चत्यएवच क्षीरंदधिवसर्पिश्चपद्मपत्रंतथोत्पलम् कुरंदकत्रयंगुंजावचाभद्रकमु
द्वात्रिंशदौषधानीहयथासंभवमाहरेत् मृत्तिकाश्चौषधादीनितन्मंत्रेणक्षिपेत्कमात् कुंभोपरिन्यसेत्साचंकांस्यंमृद्वेणुताम्रजम् भवनेश्वर
त्रइंद्राणींचपुरंदरम् आचार्यःपूजयेद्दान्योगायत्र्यामंत्रसारया इंद्राणींपूजयेद्देवीमिंद्राणीमासुनारिषु क्रमेणपूजयेदिंद्रमिंद्रत्वावृष
वाहनादिसकलैरुपचारैः प्रपूजयेत् तन्मध्येसंस्पृशन्कुंभंमंत्रेण भुवनेश्वरीम् जपेद्गायत्रीमाहोमान्छ्रीसूक्तंचजपेत्ततः स्पृशन्वैद
गेकोजपेदथ चत्वारिरुद्रसूक्तानिचतुर्मंत्रोत्तराणिच संस्पृशन्नुत्तरंकुंभंश्रीरुद्रंरुद्रसंख्यया शंनइंद्राभिसूक्तंचतत्रैवसंस्पृशन्
श्चिमेदेशेशांतिहोमंसमाचरेत् दूर्वाभिस्तिलगोधूमैःपायसेनघृतेनच तिसृभिश्चैवदूर्वाभिरेकैकाचाहुतिर्भवेत् अष्टोत्तरसह
वा गायत्र्यैवतु होतव्यंहविरत्रचतुष्टयम् एवकारादिंद्राणींद्रयोर्होमोनास्तीतिकेचित् ततःस्विष्टकृतंहुत्वा समुद्रादूर्मिसूक्त
धारांतांपूर्णाहुतिमथाचरेत् अथाभिषेकंकुर्वीतप्रतिकुंभस्थितोदकैः आपोहिष्ठेतिनवभिःसूक्तेनचततःपरम् इंद्रोअंगव्यूचेनै
णतु उपमयंशृणवच्चनस्वस्तिदाविशएकया व्यंबकेनचमंत्रेणजातवेदसइत्यृचा समुद्रज्येष्ठाइत्यादित्रायंतांचत्रिभिःक्रमात् इ
नैवदेवस्यत्वेतिमंत्रतः मंत्रेणाथतमीशानंत्वमग्नैरुद्रइत्यथ तमुष्टुहीतिमंत्रेण भुवनस्यपितरंतथा यातेरुद्रेतिमंत्रेणशिवसंकल्
त्वावृणुमंपंचमंत्रैश्चैवाभिषिंचयेत् धेनुंपयस्विनींदद्यादाचार्यायचभूषणैः सदक्षिणमनङ्गाहंपदद्याद्रुद्रजापिने महाशांतिंप्रजप्याथ

मातृकः अथोष्मत्पितृकृतप्रयोगः देशकालौसंकीर्त्यममपत्न्याः प्रथमरजोदर्शने मुकदुष्टमासादिसूचितसकलारिष्टनिरसन
 श्वरप्रीत्यर्थे सनवग्रहमखांशौनकोक्तां शांतिकरिष्य इति संकल्प्य गणेशपूजनमातृकापूजननांदीश्राद्धाचार्यैर्ब्रह्मर्षिग्वरणानिकुर्यात्
 षो षट्चत्वारोवा ततः आचार्यो गृहेशानदेशे तद्दक्षिणोत्तरयोश्च महीद्यौरिति भूमिं स्पृष्ट्वा ओषधयः संवदंत इति द्रोणप्रमाणव्रीह
 कृत्वा तत्र कुंभत्रयमाकलशेषितिस्थापयेत् सर्वत्र मंत्रावृत्तिः ततः प्रसुव आप इति नवर्चस्य सूक्तस्य सिंधुक्षित्यैव मेधोनद्योज
 पूरणे विनियोगः प्रसुव आप इत्यादि याः प्रवत इत्यस्य वसिष्ठो नद्यः शकरी विनियोगः प्राग्वत् गंधद्वारामिति त्रिष्वपि गंधम्
 सर्वौषधीः औषधयः समितियवान् ततो मध्यकुंभे व्रीहियवमाषतिलकंगुश्यामाकमुद्गान्क्षिप्त्वा गायत्र्या उदुंबरकुशदूर्वा
 त्वविष्णुक्रांता तुलसी बर्हिषशंखपुष्पिणी शतावर्यं च गंधानि गुंडी रक्तपीतसर्षपापामार्गपलाशपनसजीवकयियंगुगोधूमव्रीह
 मधुघृतपद्मपत्रनीलोत्पलसितरक्तपीतकुरंदकत्रयगुंजावचाभद्रकमुस्तारव्यानि द्वात्रिंशदौषधानि सर्वाणि यथासंभवं वाक्षिपेत्
 डात्कांडादिति दूर्वाः अश्वत्थेव इति पंचपल्लवान् स्योनापृथिवीति सप्तमृदः याः फलिनीरिति फलानि सहिरत्नानीति पंचरत्नानि हिनः
 हिरण्यंचक्षिपेत् युवासुवासा इति सूत्रेण वाससावाकलशकंठान् वेषयित्वा गंधाक्षतादिभिः कलशान् भूषयेत् ततः कलशत्रयोपरितेनै
 सौवर्णराजतंकांस्यमयंताम्रमयंमृन्मयंवायवादिपूरितं पात्रत्रयं पूर्णाद्वीति मंत्रेण निधाय तदुपरि श्वेतवस्त्रत्रयं न्यस्य तत्र चंदनादिना

ति
२

निकुर्यात् तत्रमध्येगायत्र्याविश्वामित्रोभुवनेश्वरीगायत्री भुवनेश्वरीवाहनेविनियोगः ॐ तत्सवितु० भुवनेश्वरीमावाहयामीतियथ
सुवर्णनिर्मितांभुवनेश्वरीप्रतिमामभ्युत्तारणपूर्वकंस्थापयेत् तद्वक्षिणकुंभोपरिवस्थे इन्द्राणीवृषाकपिरिन्द्राणीपंक्तिः इन्द्राण्यावाहनेवि
उत्तरकलशोपरिइन्द्रत्वाविश्वामित्रइन्द्रोगायत्री इन्द्रावाहनेविनियोगः ततः उक्तमंत्रैः पूजांकुर्यात् ततोमध्यकुंभे आचार्योष्टसहस्रमु
यत्रीजिह्वाश्रीसूक्तंजपेत् ततः एकोऽक्षरत्विक्दक्षिणकुंभेरुद्रसूक्तानिजपेत् तानिच कद्रुद्रायेतिनवइमारुद्रायतवसइत्येकादशाते
दशइमारुद्रायस्थिरधन्वनइतिचतस्रः आवोराजानमित्येकातमुष्टुहीत्येकाभुवनस्यपितरंभ्यंबकमिति अथान्योऽक्षरत्विगुत्तर
तिभीरुद्रंशंनइन्द्राणीइतिसूक्तंजपेत् ततः आचार्यः कुंभपश्चिमेभिंसंस्थाप्यतदीशान्यांनवग्रहादींस्तत्तन्मंत्रैरावाह्यषोडशो
शान्यां प्राग्वत्कुंभंसंस्थाप्यतत्रवरुणमावाह्यान्वाधानंकुर्यात् चक्षुषीचआज्येनेत्यंतमुत्कानवग्रहान्यत्येकं प्रतिद्रव्यमष्टसंख्या
ज्याहुतिभिः अधिदेवताः प्रत्यधिदेवताश्चप्रत्येकंप्रतिद्रव्यंचतुः संख्याभिः समितिलज्याहुतिभिः भुवनेश्वरीमष्टसहस्राष्टशताष्ट
संख्याभिर्दूर्वातिलमिश्रगोधूमपायसाज्याहुतिभिर्इन्द्राणीमिंद्रंचप्रतिद्रव्यमष्टाविंशतिसंख्याभिर्दूर्वातिलमिश्रगोधूमपायसाज्याहु
स्विष्टकृत्पूर्णपात्रनिधानांतंकृत्वागोदुग्धपायसंश्रपयित्वाज्यभागांतंकुर्यात् ततोयजमानोदक्षिणतउपविश्यत्यागंकुर्यात् आ
तंस्विष्टकृत्प्रायश्चित्तहोमांतंकृत्वादिक्पालनवग्रहभुवनेश्वरीन्द्राणींद्रक्षेत्रपालेभ्योमाषभक्तबलींस्तत्तन्मंत्रैर्दत्त्वासमुद्रादूर्गि

कादिकर्मशेषं समाप्य सर्वकलशोदकेन धृतनववस्त्रं यजमानं तादृशीं च भार्यां सर्वांगभिषिच्य देतैर्मन्त्रैः आपो हि
 व एका द्विदयत इत्येकाभिषिच्य देवेति सप्तउभयं शृण्वन्नः स्वस्तिदाविशस्त्र्यंबकं जातवेदसे समुद्रज्येष्ठा इति चतस्रः त्रायंतामिति तिरु
 आप इति तिरुदेवस्य त्वेत्यापस्तंबशाखागतास्त्रयः तमीशानं त्वमग्ने रुद्रः तमुष्टुहि भुवनस्य पितरं याते रुद्रयज्जायत इति षट् इंद्रत्वाद्युष
 निपंचसुरास्त्वामभिषिचं लिट्यादयश्च पौराणाः यजमानोऽग्निमाचार्यादींश्च संपूज्याचार्याय धेनुं रुद्रजापिने सदक्षिणमनडाहं यथा
 दक्षिणां दद्यात् ततो भुवने श्वर्यादीनां ग्रहाणां चोत्तरपूजां कृत्वोत्तिष्ठ० यांतु देवेति विसृज्याचार्याय प्रतिपाद्याभिं संपूज्य गच्छ गच्छेति
 शीः पाठयित्वा भुवने श्वर्यादीनां ग्रहाणां च पीतयेत्रीं स्त्रीन्ब्राह्मणान् भोजयित्वा सुहृद्युतो भुंजीत इति दुष्टरजो दर्शनशांतिः बौध
 मुशांतिं व्याख्यास्यामस्तिथिवारनक्षत्रलग्नदोषशांत्यर्थं चतुर्थे न्हि पंचमे न्हि वा शांतिस्नानं प्रकुर्वीत देवालये गृहे वा प्रस्थाष्टाभिधानि
 दुर्लैस्तदूर्ध्वैस्तिलैश्चारत्निमात्रं चतुरस्रं कृत्वा मध्येन लिनमुल्लिख्य कुशैर्दूर्वाभिः प्रच्छाद्य तस्मिन् तंतुवेष्टितं कुंभं निधाया पोवा इदं २ स
 यतेनानुवाकेनाल्लिंगाभिश्च कुंभमुदकैः पूरयित्वा कूर्चमंतर्धाय पंचपल्लवान् पंचत्वचो निक्षिप्य कपित्थाश्च त्थपालाशविल्वोदुंबरंचनवरत्नंचानि
 प्यनववस्त्रयुग्मेनाच्छाद्य नारीकेरफलेनापि धाय विल्वपल्लवैश्चूतपल्लवैश्चावकीर्य पुरुषं पुंडरीकाक्षं ध्यात्वा गंधपुष्पधूपदीपैः कुंभमभ्यर्च्य यश्चो
 त्रियांश्च बहुश्रुतानष्टचतुरोवाक्त्रिजो वरणपूर्वमभ्यर्च्य चतुर्कुंभमन्वारभ्यवेष्ट्यावीं गायत्रीं सह स्मृष्टकं शताष्टकं वा वदतो गायत्रीं च वेदादीनां

पोहिष्ठामयो भव इति तिसृभिर्हिरण्यवरणाः शुचयः पावका इत्येतमनुवाकं पवमानः स्रवर्जन इत्येतमनुवाकं पुरुषसूक्तं ऋचां प्राचीमित्यनेनानुवा-
 किनाथालंकृतां पत्नीसुरुविष्टरेतूणा आसीनामापो हिष्ठामयो भव इति तिसृभिर्हिरण्यवरणाः शुचयः पावका इति चतसृभिः पवमानः स्रवर्जन इत्येतेन
 नुवाकेन ऋत्विजः प्रत्येकमाशीर्वादपुरःसरं स्नापयेद्युस्ततो नारीं पंचगव्यं प्राशयित्वा यत्त्वगस्थिगतं पापं देहेति षुतिमामके प्राशनात् पंचगव्यं
 त्यग्गरिवेधनमिति शुचौ देशे स्थंडिलं कल्पयित्वा लौकिकाग्निं प्रतिष्ठाप्य स्वगृह्योक्तविधिनाग्निं सुरवांतं कृत्वा विष्णुसूक्तेन शताष्टकं संख्यं
 तमिधो हुत्वैवं ब्रह्मसूक्तेनान्नं रुद्रसूक्तेनाज्यं तेषामष्टादश कृत्वोत्थायुष्यहोमं घृतसूक्तेनाज्येन हुत्वा ततो नक्षत्रहोमं तत्तन्मंत्रेण तस्य च
 पूर्ववत्समिदं नाज्यैरुच्यं बकं यजामह इति तिलहोमं शताष्टकाहुतीरुपजुहुयात्स्विष्टकृत्स्नभृति सिद्धमाधेनुवरप्रदानाद्दक्षिणां दद्यादाच
 तस्ततः पुण्याहवाचनं कृत्वा ततो नारीपापात्प्रमुच्येतेत्याह भगवान्बोधायनः अथ कन्याया बालवैधव्यहेतुलक्षणग्रहयोगशांतिः मा
 वैधव्ययोगेतु कुंभद्रुप्रतिमादिभिः कृत्वा लग्नं ततः पश्चात्कन्योद्वाह्येति चापरे तत्र पुनर्भूदोषाभावउक्तो विधानखंडे स्वर्णद्रुपिप्पलानां च प्रा
 णिणी तया सह विवाहे तु पुनर्भूत्वं न जायते सूर्याविरुणसंवादे विवाहात्पूर्वकाले च चंद्रताराबलान्विते विवाहोक्तेन मंत्रेण कुंभेन सह चोद्वाह
 येष्वेतेष्वंशद्दशतंतुविधानतः कुंकुमालंकृतं देहंतयोरेकांतमंदिरे ततः कुंभंचनिःसार्य प्रभज्य सलिलाशये ततो भिषेचनं कुर्यात्संचपल्लव
 वरुणांगस्वरूपाय जीवनानां समाश्रय पतिं जीवय कन्यायाश्चिरं पुत्रसुखं कुरु देहि विष्णो वरं देव कन्यां पालय दुःखत

ननातेपादयेत् इतिकुंभविवाहः मूर्तिदानमपितत्रैवोक्तं ब्राह्मणंसाधुमामंत्र्यसंपूज्यविविधार्हणैः तस्मैदद्याद्विधाने
 मूर्तिचतुर्भुजाम् शतवर्णसुवर्णेनवित्तशक्त्याथवापुनः निर्मितांरुचिरांशंरवगदाचक्राब्जसंयुताम् दधानांवाससीपीतेकुमुदोत्पलमा
 सदेक्षिणांचतांदधान्मंत्रमेतमुदीरयेत् यन्मयाप्राचिजनुषि घ्नंत्यापतिसमागमम् विषोपविषशस्त्राद्यैर्हतोवातिविरक्तया प्राप्यमानंम
 शःसौरव्यधनापहम् वैधव्याद्यतिदुःखौघनाशायसुखलब्धये बहुसौभाग्यलब्धयेचमहाविष्णोरिमांतनुं सौवर्णीनिर्मितांशक्त्यातुभ्यंसं
 नधाहमस्मीतित्रिवारंप्रजपेदिति एवमस्त्वितितस्योक्तं गृहीत्वास्वगृहंविशेत् ततोपैवाहिकंकुर्याद्विधिंदातामृगीदृशः अथार्कवि
 यमानुषीविवाहनिषेधात्तदर्थमर्कविवाहउच्यते मात्स्येकश्रपः उद्दहेद्रतिसिध्यर्थेतृतीयांनकदाचन मोहादज्ञानतोवापियदिगच्छे
 त्येवनसंदेहोर्गस्यवचनंयथा संग्रहे तृतीयायदिचोद्दहेन्नहिसाविधवाभवेत् चतुर्थीदिविवाहार्थेतृतीयेर्कसमुद्दहेत् आदित्यदिव
 र्क्षिवाशनेश्वरे शुभेदिनेवापूर्वाण्हेकुयादर्कविवाहकम् ब्राह्मे ग्रामात्याच्यामुदीच्यांवासपुष्पफलसंयुतम् परीक्ष्ययत्नतोहस्तात्स्थंडिला
 धि कृत्वांर्कपुरतस्तिष्ठन्प्रार्थयेत्तद्विजोत्तमाः त्रिलोकवासिसप्ताश्वछाययासहितोरवे तृतीयोद्दहजंदोषंनिवारयसुखंकुरु तत्राध्यारोप्य
 शंछाययासहितंरविम् वस्त्रैर्माल्यैस्तथागंधैस्तन्मंत्रेणैवपूजयेत् तन्मंत्राकृष्णेनेति चतुर्थेदिवसेतीतेपूर्ववक्तांप्रपूजयेत् विसृज्यहोममग्निंच
 उद्दहेन्मानुषींपराम् व्यासः सपुष्पफलशारवैकमर्कगुल्मंसमाश्रयेत् अर्ककन्याप्रदानार्थमाचार्यैकल्पयेत्पुरा अर्कसन्निधिमागत्यतत्रस्वस्या

दिवाचयेत् नादीश्चाद्देहिरण्येन अष्टवर्गान्यपूजयेत् पूजयेन्मधुपर्केणवरंविप्रस्यहस्ततः यज्ञोपवीतंवर्यंचहस्तकर्णादिभूषणम् उष्णीषगंधमाल्यादि
 वरायास्मैप्रदापयेत् अर्कप्रदक्षिणंकुर्वन्जपेन्मंत्रमिमंबुधः ममप्रीतिकरायेयंमयासृष्टापुरातनी अर्कजाब्रह्मणासृष्टाअस्माकंप्रतिरक्षतु पुनःप्र
 क्षिणीकुर्यान्मंत्रेणानेनमंत्रवित् नमस्तेमंगलेदेविनमःसवितुरात्मजे ब्राहिमांकुपयादेवीपत्नीत्वंमेइहागता अर्कत्वंब्रह्मणासृष्टःसर्वप्राणि
 यच वृक्षाणामादिभूतस्त्वंदेवानांप्रीतिवर्धनः तृतीयोद्वाहजंपापंमृत्युंचाश्रुविनाशय ततश्चकन्यावरणंत्रिपुरुषंकुलमुच्चरेत् आदि
 ऋषयःक्षत्रीपौत्रीचनक्षिका गोत्रंकाश्यपमित्युक्तंलोकैलौकिकमाचरेत् मुहूर्तैर्केनिरीक्षेतस्वस्तिसूक्तमुदीरयेत् आशीर्भिःसहित
 मप्रमुखैर्द्विजैः अथाचार्यसमाहूयविधिनातन्मुखाच्चताम् प्रतिगृह्यततोहोमंगृह्योक्तविधिनाचरेत् अर्ककन्यामिमांविप्रयथाश
 र्म गोत्रायशर्मणेनुभ्यंदत्तांविप्रसमाश्रय इतिदानमंत्रः अंजल्यक्षतकर्माणि कृत्वाकंकणपूर्वकम् यावत्संचावृतंसूत्रंतावदर्कप्रवे
 शारखोक्तेनमंत्रेणगायत्र्यावाथवाजपेत् पंचीकृत्यपुनःसूत्रंस्कंधेबध्नातिमंत्रतः बृहत्सामेतिमंत्रेणसूत्ररक्षांप्रकल्पयेत् अर्कस्यपुरत
 क्षिणोत्तरतस्तथा कुंभांश्चनिक्षिपेत्सश्वादाग्नेयादिचतुष्टये सवस्त्रंप्रतिकुंभंचत्रिःसूत्रेणैववेष्टयेत् हरिद्रागंधसंयुक्तंपूरयेच्छीतलंजले
 मंसमहाविष्णुंसंपूज्यपरमेश्वरम् पाद्यार्घ्यादिनिवेद्यांतंकुर्यान्नाम्नैवमंत्रवित् पुनःप्रदक्षिणंकृत्वामंत्रमेतमुदीरयेत् मयाकृतमिदं
 कुर्यान्नानोदेहितसर्वेक्षंतुमर्हसि इत्युक्त्वाशांतिसूक्तानिजह्वातंविसृजेत्पुनः गोयुग्मंदक्षिणांदद्यादाचार्यायच

कन्यां प्रयच्छेदाचार्यं प्रार्थयेत् तत आचार्यः काश्यपावत्सारनैधुवेति त्रिप्रवरान्वित काश्यपगोत्रोत्पन्नां आदित्यस्य प्रपौत्रीं सवितुः पौत्रीं म
 कशर्मणः पुत्रीं अर्कनाम्नीं कन्यां अमुकप्रवरान्वितामुकगोत्रायामुकप्रपौत्रायामुकपौत्रायामुकपुत्रायामुकनाम्ने वरायदास्ये इति वाग्दानं कुर्यात्
 ततो वरः सुमुहूर्ते कर्क कन्यां निरीक्ष्य स्वस्तिनो मिमीतेति सूक्तं पठेत् ततः आचार्यो वाग्दानवद्गोत्राद्युच्चार्य इमामर्ककन्यां तुभ्यमहं संप्रददामि
 वरहस्ते जलं दत्वा अर्ककन्यामिमां विप्रयथाशक्ति विभूषिताम् गोत्राय शर्मणे तुभ्यं दत्तां विप्रसमाश्रयेति मंत्रं पठेत् ततः आचार्यो वरस्य
 सूत्रेण कृत्वा र्ककन्याप्रतिनिधित्वेनाक्षतारोपणं तदुक्तमंत्रैः कुर्यात् वरोऽप्यर्के तदुक्तमंत्रै रक्षतारोपणं कुर्यात् ततो वरो गायत्र्या र्कं
 त्वआवेष्ट्य तेन सूत्रेण बृहत्सामेति मंत्रेण स्कंधे बध्नीयात् ततो वर आचार्यो वार्कस्याष्टदिक्षु अष्टौ कलशान्संस्थाप्य कलशकंठान्
 वावेष्ट्य हरिद्रां निक्षिप्य सर्वत्रेदं विष्णुरिति विष्णुं संपूज्या र्कोत्तरे शिं प्रतिष्ठाप्यान्वादध्यात् अत्र प्रधानं बृहस्पतिमग्निमग्निं वा
 चाज्येनेत्युक्त्वा शेषेण स्विष्टकृतमित्याद्युक्त्वा ज्यभागांते संगोभिरांगिरस इति बृहस्पतये हुत्वा यस्मै त्वाकामकामाय वयं सन्माड्य
 भ्यं कामं दत्वा त्वेदं त्वं घृतं पिबेत्यग्नये व्यस्तसमस्तव्याहृतिभिर्हुत्वा कर्मशेषं समापयेत् ततो वरो मम प्रीतिकरेति मंत्रेण र्कं त्रिः प्रदक्षिणी
 तमिदं कर्म स्थावरेषु जरायुणा अर्कापत्यानि नो देहितत्सर्वं क्षंतुमर्हसीति प्रार्थयेत् ततः शांतिसूक्तानि पठित्वा र्कस्थसूर्यं विसृज्याचार्य
 तद्वत्वा विष्णुप्रतिमामाचार्याय प्रतिपाद्य पुण्याहवाचनं कुर्यात् ततः पंचमेन्द्रिपुनरे र्के सूर्यं पूर्ववत् संपूज्य विसृज्य मानुषीं

शांतिसारेर्कविवाहप्रयोगः इदानीं जन्मनक्षत्रतिथिदोषादिशांतिकं मूलव्याख्याप्रयोगाभ्यां ब्रूते दिनकरः सुध
 बहुशास्त्रेण त्वाद्गोमुखप्रसवोभिधीयते प्रयोगपरिजातेर्गर्गः प्रणिपत्य रविं वक्ष्ये प्रायश्चित्तमनुस्मरन् सर्वारिष्टविनाशाय यदुक्तं ज्यो
 त्ररिष्टे सतारिष्टे मात्ररिष्टे तथैव च पित्ररिष्टे पित्ररिष्टसूचकनक्षत्राद्युत्पत्तौ एवमग्रेपि प्रायश्चित्तं तदा कुर्यात्तत्तद्दोषस्य शांतये पूषादि
 मघाचित्रेन्दुमूलभे एषु चक्षुषु जातस्य कुर्याद्गोजननं तथा अत्र प्रायश्चित्तं मूलादिशांतिकं गोजननं च कुर्यादिति समुच्चयो विधीयते
 जननस्यानिष्टनिरासार्थत्वेन शांत्या विकल्पः स्यात् नचाहृष्टार्थत्वात् समुच्चयः एकप्रकरणाधीतत्वाभावात् अन्यथा दिनक्षयादि
 लीदानादेरपि समुच्चयापत्तेः तत्रापि शांतिकांतरात्पूर्वपश्चाद्वा गोजननं कार्यम् जन्मर्क्षे वा त्रिजन्मर्क्षे शतभवारे शतभेदिने कृत्वा
 गृहालंकारपूर्वकम् गोमयेनोपलिप्याथ गृहस्येशानभागके पंकजंकर्णिकायुक्ते रजोभिः श्वेतवर्णकैः ब्रीहींस्तत्र विनिक्षिप्य यथा
 नवभूर्पंचतन्मध्ये रक्तवस्त्रं प्रसारयेत् स्थापयित्वा शिशुं तत्र पुनः सूत्रेण वेष्टयेत् पाङ्क्तुरवंतमवाक्पादं तिलगर्भगतं शिशुं गोमुखं
 पुनर्जातं तु गोमुखान् शिशुमभि गोमुखं दर्शयित्वेत्यर्थः विष्णुर्यो नीति सूक्तेन गव्येन स्नापयेच्छिशुम् गव्येन पंचगव्येन गवामंगेषु मंत्रेण
 पुंसं स्पृशेत् गोवामांगेषु संस्पृशेदिति वा पाठः विष्णोः श्रेष्ठेति मंत्रेण गोप्रसूतं तु बालकम् आचार्यस्तु समादाय पञ्चान्मात्रे ददेत्तदा ज्योतिरि
 तु साचार्यस्तु समादाय पञ्चान्मात्रे ददेत्सितेति पाठः माताजघन्यभागस्था शिशुमानीय तन्मुखान् तन्मुखान् गोमुखान् ततः पित्रे तदा दद्यात्ततः

प्रदापयेत् वस्त्रं स्थाप्य पितायास्य पुत्रस्य मुखमीक्षयेत् स्थाप्य निष्काश्य गोमूत्रं गोमयं क्षीरं दधिसर्पिश्च संयुतम् आपो हिष्ठादिभिर्मन्त्रैर
 चेत्ततः शिशुम् मूर्ध्नि चाघ्राय तं पुत्रं तन्मन्त्रेण तदा पिता अंगादंगात्संभवसि हृदयादधिजायसे आत्मा वै पुत्रनामासि सजीवशरदः शतम् तन्
 गादंगादित्यनेन मूर्धनि विरघ्राय तं शिशुं स्थापयेत्ततः पुण्याहं वाचयेत्पश्चाद्ब्राह्मणेर्वेदपारगैः अत्र स्वशाखोक्तमार्गेण पुण्याहं वाचनं
 केचित् पुण्याहशब्दमात्रं वाचयेदित्यपरे दरिद्रायाथ विप्राय तांगामभ्यर्च्य दापयेत् मोवस्त्रं स्वर्णधान्यानि दद्यादर्कादितः क्रमात् यश्च
 दद्याद्ब्राह्मणेभ्यस्तदा पिता ततो होमं प्रकुर्वीत स्वस्वशाखोक्तमार्गतः होमं होमसंबन्धुल्लेखनादि होमस्य वक्ष्यमाणत्वात् उल्लेखना
 ज्यभागां तमाचरेत् होमस्यैशानदिग्भागे धान्योपरि शुभं घटम् होमस्य होमदेशस्य पंचगव्यं घटे स्थाप्य तिलांस्तत्र विनिक्षिपेत्
 यांश्च पंचरत्नानि निक्षिपेत् कषायो निर्यासः वस्त्रयुग्मेन संच्छाद्य गंधादिभिरथार्चयेत् विष्णुं वरुणमभ्यर्च्य प्रतिमां च विधानतः
 यत इन्द्रादिभिर्मन्त्रैः कुंभं स्पृश्यामि मंत्रयेत् यत इन्द्रेति षड्रुचस्य सूक्तस्य ग्रहणम् आश्वलायनेन यत इन्द्रमयामह इति सूक्तशेषमि
 नार्थत्वेन षड्रुचस्योक्तत्वात् दधिमध्वाज्ययुक्तेन होमं कुर्यात्प्रयत्नतः युक्तेनेति भावेत्तः दधिमध्वाज्यानां योगेनेत्यर्थः आपो हिष्ठेति
 मे सोम इत्यर्थः तद्विष्णोः परमं पदमक्षीभ्यामिति सूक्ततः ऋग्भिराभिः प्रत्यृचं चेष्टाविंशतिसंख्यया अशक्तावष्टसंख्यं वा दधिमध्वाज्यस
 र्यात्समंत्रकम् ग्रहाणां च होमं दधिमध्वाज्येनेत्यन्वयः अन्यथा पुनर्दध्यादिग्रहणस्य वैयर्थ्यापत्तेः इति गो

दशकालोसंकीर्त्यास्यबालकस्यामुकनक्षत्रोत्पत्तिसूचितारिष्टनिरसनद्वाराश्रीपरमेश्वरप्रीत्यर्थेगोमुखप्रसवकरिष्ये
 संपूज्याचार्यैर्वृणुयात् आचार्यःश्वेतपंकजमध्येयथाशक्तिब्रीहीनिक्षिप्यतेषुशूर्पेनिधायशूर्परक्तवस्त्रं प्रसार्यतिलाचिकीर्यप्राङ्मुख
 धायसूत्रेणशूर्पवेषयित्वाशिशुसमीपेगोमुखमानीयप्रसवंभावयित्वाविष्णुर्योनिमिति सूक्तेनमीलितेनपंचगव्येनशिशुंस्त्रापयित्वाग
 तिमंत्रेणगोवामांगेषुसर्वांगेषुवास्पृशेत् ततोविष्णोश्चेष्टेनेतिमंत्रेणाचार्यःशिशुमादायमात्रेदद्यात् मातापित्रेपितामात्रेदत्वावस्त्रं संप्रसा
 ततः आचार्यःशिशुंपंचगव्येन आपोहिष्टेति तिसृभिरभिषिचेत् ततःपिताअंगादंगादिति शिशुंमूर्ध्नित्रिरवघ्रायमात्रेदत्वास्यगोमु
 खः पुण्याहंभवंतोब्रुवंतु इत्युक्तातान्वाचयित्वागामाचार्यायदत्वाग्रहप्रीत्यर्थेप्रत्येकंगोवस्त्रस्वर्णधान्यानिदत्वायथाशक्तिभूयसीद
 ततः आचार्योऽग्निंग्रहांश्चप्रतिष्ठाप्यान्वाधानंकुर्यात् तत्रप्रधानं आपोहिष्टेति तिसृभिरप्सुमेइत्यनयाचप्रत्यृचमष्टशताष्टाविंशत्यष्टस
 विष्णुंतद्विष्णोरित्यृचातावतीभिर्यक्ष्महणमक्ष्मीभ्यामिति सूक्तेन प्रत्यृचंतावतीभिर्यक्ष्महंश्चतावतीभिर्दधिमध्वाज्याहुतिभिः शेषेणास्विष्टकृ
 द्वाज्यभागांतं कृत्वाग्नेरीशान्यांकुंभंसंस्थाप्यपूर्णपात्रोपरितद्विष्णोरिति विष्णुप्रतिमांतत्वायामीतिवरुणंचाप्यर्च्यकुंभंस्पृष्ट्वावक्ष्यमाणमंत्रा
 पेत् यतइंद्रेतिषण्णांकण्वपुत्रः पतिरथइंद्रोबृहतीच्छंदः अपेविनि ततोमीलितैर्दधिमध्वाज्यैर्होमंकुर्यात् तत्र आपोहिष्टेति तिसृणांसिंधूद्वीपअ
 शिष आपोगायत्री अप्सुमेमेधातिथिरापोनुष्टुप् तद्विष्णोर्मेधातिथिर्विष्णुर्गायत्री अक्षीभ्यामितिषण्णांविहहायक्ष्महानुष्टुप् एभिर्मंत्रैर्नव

मंत्रैश्चहुत्वास्मिष्टकृदादिकर्मशेषं समाप्य ब्राह्मणान् भोजयेत् इति गोमुखप्रसवप्रयोगः अथ कृष्णचतुर्दशीजातशांतिः पारिजातेमदनरत्नेगर्गः म
रेतुसुरवासीनंगर्गमुनिवरं प्रभुम् नमस्कृत्य तु पप्रच्छ शौनको मुनिपुंगवः शांतिकर्माणिसर्वाणिततो जानाम्यहं पुरा अधुना श्रोतुमिच्छामि कृष्णप
चतुर्दशीम् दिवा वा यदि वारात्रौ प्रसूतेः किं फलं वद कृष्णपक्षचतुर्दशीमभिलक्षीकृत्य प्रसूतेः फलं वदेत्यर्थः कृष्णपक्षे चतुर्दश्यां प्रसूतेः षड्विधं फलम्
तुर्दशीं च षड्भागां कुर्यादादौ शुभं स्मृतम् द्वितीये पितरं हन्ति तृतीये मातरं तथा चतुर्थे मातुलं हन्ति पंचमेवं शनाशनम् षष्ठे तु धनहानिः स्यादात्म
नम् तस्मात्सर्वप्रयत्नेन शांतिं कुर्याद्विधानतः आचार्ये वरयेद्दीमान् पुत्रदारसमन्वितम् सर्वालंकारसंयुक्तं सर्वलक्षणसंयुतम् ब्रह्म
स्वस्तिवाचनपूर्वकम् रुद्रादिदेवतातस्याः कर्षमात्रसुवर्णतः तदर्द्धार्द्धेन वा कुर्याद्विज्ञातशाल्यविवर्जितः तस्याश्चतुर्दश्याः प्रतिमा माह
च्छात्तया सर्वलक्षणसंयुताम् वृषभे च समासीनं वरदाभयपाणिनम् शतद्वस्फटिकसंकाशं श्वेतमाल्यांबरावृतम् अंबकेन तु मंत्रेण पूज
तः स्थापयेच्चतुरःकुंभांश्चतुर्दिक्षु यथाविधि आग्नेयीमारभ्य स्थापनं आग्नेयकुंभमारभ्येत्यग्नेदर्शनात् पुण्यतीर्थजलोपेतान्धान्यस्योप
तन्मध्ये स्थापयेत्कुंभं शतछिद्रसमन्वितम् पंचमृत्पंचरत्नानि पंचत्वक्पंचपल्लवान् पंचधान्यं सुवर्णं च तत्तन्मंत्रैर्विनिक्षिपेत् शतौषधानि नि
तवरैश्चैवेष्येत् सरभीणि च पुष्पाणि श्वेतानि परिवेष्येत् सर्वसमुद्राः सरितस्तीर्थानि जलदानदाः आयांतु यजमानस्य दुरितक्षयकारक
विधानतः वक्ष्यमाणैर्वीरुणैर्मंत्रैर्वरुणम् अनेनोक्तेन समुद्रादींश्चेत्यर्थः इमं मेवरुणे त्यनया तत्त्वायामीत्युच्यते तथा

शतमंत्रतः आग्नेयकुंभमारभ्य पूजां कुर्याद्यथा क्रमात् आनोमद्राव्यसूक्तं च भद्राग्नेश्च सूक्तकम् जप्त्वा पुरुषसूक्तं च
 क्रमाज्जपेत् ईश्वरस्याभिषेकं च ग्रहपूजां च कारयेत् ईश्वरस्य पूर्वस्थापितेश्वरप्रतिमाया इत्यर्थः पूजाकर्मसु निर्वर्त्य होमं कुर्याद्विधानतः
 रपर्यंतं स्वर्गद्वयोक्तविधानतः आधारांतत्त्वोक्त्या च क्षुषीन इति केचित् समिदाज्यचरुं चैव तिलमाषां च सर्षपैः सर्षपैः सहितोक्त्या सर्षपाणां
 व्यत्वम् समिधो विशिनष्टि अश्वत्थप्लक्ष्मपाशा समिद्धिः खादिरैः शुभैः अष्टोत्तरसहस्रं वा अष्टोत्तरशतं तु वा अष्टाविंशतिमेतैश्च होमं
 थक् व्यंबकेनैव मंत्रेण तिलान्व्याहृतिभिः क्रमात् ग्रहा एव च होतव्या अस्मदुक्तविधानतः एवंक्रमेण होतव्यं होमशेषं समापयेत् सर्वा
 मयाणामभिषेचनम् त्रयाणां मातापितृबालानां चतुर्भिः कलशैरद्विर्बृहत्कुंभसमन्वितैः बृहत्कुंभः शतच्छिद्रः धौतांबराणि धत्वा थु
 क्तनम् पूर्णाहुतिं च जुहुयाद्यजमानः समाहितः तत्सर्वं परयाभक्त्या ईश्वराय निवेदयेत् सर्वालंकारसंयुक्तां सवत्सांगां पयस्विनीम्
 युग्मं च आचार्याय निवेदयेत् ईश्वरपीतये भक्त्या कुर्याद्वाह्यणभोजनम् एवं यः कुरुते शांतिं सर्वपापैः प्रमुच्यते सर्वान्कामानवाप्नोति चिरं
 भवेत् इति चतुर्दशी शांतिविधिः अथ प्रयोगः नामकरणात्पूर्वं शुभे हि अस्य बालकस्य कृष्णचतुर्दशी जन्मसूचितारिष्टनिरसनद्वारा श्रीपरमेश्वर
 र्थं कृष्णचतुर्दशी जननशांतिं करिष्ये इति संकल्प्य गणपतिपूजनपुण्याहवाचनमातृकापूजननांदीश्वान्द्वाचार्यैर्विग्वरणानि कुर्यात् षट्भागचतु
 द्वितीयतृतीयांशयोरुत्पत्तौ गोमुखप्रसवोपि ततः आचार्यः सर्षपांश्चिकीर्य भूमिं पोक्ष्याग्नेयीमारभ्य विदिक्षुचतुरः कुंभान्मध्ये शतच्छिद्रं च संर

प्यतस्मिन्पंचमृदः पंचपल्लवान् पंचरत्नानि पंचत्वचः पंचधान्यानि सुवर्णशतौषधानि च प्रक्षिप्य त्रिभिर्वस्त्रैर्माल्यादिभिश्च वेषयित्वा पूर्णपात्रो
 कर्षतदर्धाधकृतां रुद्रप्रतिमां व्यंबकमिति मंत्रेण संपूज्य सर्वसमुद्रा इति कुंभमभिमन्त्र्याग्नेयकलशे इमं मेवरुणेति नैर्ऋते तत्त्वायामिति वायवे त्वन्
 ग्रे ईशाने सत्त्वं इति वरुणं संपूज्याग्नेयादिकलशेष्वानो भद्रा अग्ने सहस्रशीर्षा कद्रुद्रायेति सूक्तानि क्रमेण जपेत् ततो मित्रं ग्राह्यं प्रतिष्ठाप्या
 ध्यात् अत्र प्रधानम् व्यंबकं अश्वत्थपुक्षपलाशरवादिरसमिदाज्यचरुसर्षपयुततिलमाषैः प्रत्येकमष्टसहस्राष्टशताष्टाविंशत्यन्यतरसं
 रुमिति मंत्रेण मजापतिसमस्तव्याहृतिभिस्तिलद्रव्येण तथैव संख्यया शेषेण स्विष्टकृतमित्यादि बलिदानां तेशतच्छिद्रगतैश्चतुष्कलशो
 शोदकेन साचार्यैर्ब्रह्मजमानमभिषिच्येयुः यजमानो धौतवाससी परिधाय स परिवारो रूपं रूपमित्याज्यमवलोक्य तत्प्राचं सदक्षिणं
 णां हुतिं हुत्वा कृतं होमादिकर्म रुद्राय समर्प्य चाचार्याय सोपस्करां गां वस्त्रयुग्मं च दत्वा ऋत्विग्भ्यो दक्षिणां दत्वा ब्राह्मणान् भोजयेत् इति वि
 शांतिसारकृष्णचतुर्दशी शांतिप्रयोगः अथ सिनीवाली कुहू शांतिः कुहूदिशांतेर्नदर्शशांत्या समुच्चयः यापूर्वमावास्या सा सिनीवाली
 हूयोपर्यस्तमियादभ्युदयादिति सा तिथिरिति बह्वचब्राह्मणभेदोक्तेः अथ सिनीवाली कुहूदर्शोक्तयोः शांत्योर्व्यवस्था छंदोगपरिशिष्टभा
 श्यंते अमायाश्वाष्टौ इति नवप्रहरश्चंद्रस्य क्षयकालः चतुर्दश्यष्टमेयामेक्षीणो भवति चंद्रमाः अमावास्याष्टमेयामे पुनः किल भवेदणुरिति वा
 नोचतुर्थभागो न कलावशिष्टः तदंतमेव क्षयमेति कृष्णमेवं ज्योतिश्चक्रविदो वदन्ति इति वाक्यात् एव चतुर्दश्यंत्यामाद्यया

शुभांगोचरोभवति सकालोदृष्टचंद्रत्वात्सासिनीवाली अमांत्ययोर्यामयोः शास्त्रस्यचक्षुषोगोचरइतिक्षीणश्चंद्रः सका
 माः पंचयामादर्शइतिव्यवस्थयाशांतिव्यवस्थेति परेतुचतुर्दशीमात्रयुक्तेहोरात्रेवर्तिन्यमासिनीवाली प्रतिपन्मात्रयुतेतिकुहूः वारत्रय
 होरात्रवर्तिन्यमादर्शः तस्मिंश्चतुर्दशीप्रतिपदोरभावेनोभयलक्षणेनाक्रान्तत्वात् तथाचभवतांवामदर्शः केवलचतुर्दशीकेवलपतिपद्युक्त
 र्शशांतिप्राप्तिरितियुक्तमाहुः प्रयोगपारिजातेउत्तरगार्ग्यः सिनीवाल्यांपसूतास्याद्यस्यभार्यापशुस्तथा गजाश्वमहिषीचैवशक्रस्य
 येसंतिसकलाश्चान्येस्वप्नसादोपजीविनः वर्जयेत्तानशेषांस्तुपशुपक्षिमृगादिकान् सिनीवालीकुहूप्रत्यनितिशेषः कुहूपसूतिरत्य
 स्मृता यस्यपसूतिरेतेषांतस्यायुर्धननाशनम् कुह्वामपिपक्ष्यादिप्रसवोनिषिद्धः सर्वगंडसमेस्तत्रदोषस्तत्रबलोभवेत् शां
 परित्यागोविधीयते विशेषेणउत्तमपक्षेणशांतिकरणंविनापरित्यागः यदितूत्तमपक्षेनशक्तिस्तदाकियत्कालंत्यागंकृत्वाशांतिः
 परित्यागात्तत्रशांतिंकुर्याद्विमान्विचक्षणः रुद्रःशक्रश्चपितरःपूज्याःस्युर्देवताःक्रमात् कर्षमात्रस्रवर्णेनतदहार्द्धेनवापुनः अथवा
 द्वितशाठ्यविवर्जितः प्रतिमांकारयेच्छंभोश्चतुर्भुजसमन्विताम् त्रिशूलस्वङ्गवरदाभयहस्तांयथाक्रमात् श्वेतवर्णांश्वेतपुष्पांश्वेतां
 स्थिताम् त्र्यंबकेनचमंत्रेणपूजांकुर्याद्यथाविधि इन्द्रश्चतुर्भुजोवज्रांकुशचापससायकः वज्रांकुशचापैःसहितःसायकोस्येतिविग्रहः रत्न
 गजास्तूढोयतइंद्रेतिमंत्रतः पितरःकृष्णवर्णाश्चचतुर्हस्ताविमानगाः यस्यक्षसूत्रकमंडल्यभयस्यैवधारिणः गदाक्षसूत्रेतिवापाठः

इति मंत्रेण पूजां कुर्यादनंतरम् मदनरत्ने तु ये सत्या इति मंत्रेणेति पाठः तस्मिन्पक्षे ये सत्या सोहविरद इति मंत्रः आमेयीं दिशमारभ्य कुंभान्क
 विन्यसेत् तन्मध्ये स्थापयेत् कुंभं शतच्छिद्रं समन्वितम् तेष्वेव पंचगव्यादींस्तत्तन्मंत्रैश्च निक्षिपेत् चतुर्विंशत्यर्थः गोदानं वस्त्रदानं च सुवर्ण
 शंशुभाम् दशदानानि चोक्तानि क्षीरमाज्यंगुडस्तथा गोदानादेर्दशदानांतर्गतत्वाद् द्वयमनुष्ठानम् आज्यावेक्षणमेतानि तत्तन्मंत्रैश्च
 त् समिदाज्यचरोहो मंतिलमाषैश्च सर्षपैः तिलमाषाणामेकद्रव्यत्वम् समिध आह अश्वत्थपूक्षपालाशसमिद्धिः खादिरैः शुभैः अ
 रव्यं मत्स्यं कंजुहुयाद्भिजः अंबकेन मंत्रेण तिलान्व्याहृतिभिः पुनः मुरव्यमित्युक्तेरधिदेवतादेः अष्टविंशत्यादिन्यूनसंख्यया होमः
 शौर्यं कंजुहुयाद्भिजः शान्तिवत्सकलं कार्यमभिषेकं च कारयेत् कार्यं कर्तव्यमभिषेकं चतुर्दशी शान्तिवत्कुर्यादित्यर्थः पि
 अभिषिंचेत्तु वारुणैः षष्ठीद्वितीयार्था शंकरस्याभिषेकं च कुर्याद्ब्राह्मणभोजनम् ब्राह्मणां स्तर्पयिष्य इति प्रश्नं वा कर्म संपूर्णतार
 इत्युत्तरगार्ग्योक्तसिनीवालीकुहू शान्तिविधिः अथ प्रयोगः देशकालौ संकीर्त्या स्थवालकस्य सिनीवालीजन्मसूचितसकलारिष्टनि
 परमेश्वरप्रीत्यर्थं सिनीवालीजननशान्तिकरिष्ये इति संकल्प्य गणपतिपूजनपुण्याहवाचनमातृकापूजननांदीश्राद्धाचार्यत्विग्वरणां
 कान्तुकुहूपदेन संकल्प्य गोमुरवप्रसवश्च ततः आचार्यः सर्षपान्विकीर्य भूमिं प्रोक्ष्य आमेयीमारभ्य विदिक्ष्चतुरः कुंभान्मध्ये शतच्छि
 द्रेषु मृत्पंचपल्लवपंचरत्नपंचत्वक्पंचधान्यसुवर्णानि निक्षिप्य शतच्छिद्रे पूर्णपात्रोपरि कर्षतदद्वा द्विकल्पितां रुद्रप्रतिर

दत्ताद्रिप्रतिमामुत्तरतश्चयेचेहेतिमंत्रेणपितृप्रतिमांसंपूज्यचतुर्षुकुंभेषुवरुणंपूजयित्वाशांतीःपठेत् ततोयजमानोदाना
 गवामगोष्वितेगाम् शरण्यंसर्वलोकानांलज्जाधारक्षणंपरम् सुवेषधारिवस्त्रत्वमतःशांतिंप्रयच्छमे वासः हिरण्यगर्भेतिहिरण्यम् सर्व
 भूमिर्वराहेणसमुत्थता अनंतसस्यफलदाअतःशांतिंप्रयच्छमे भूमिम् ततोदशदानानिकुर्यात् तानिच गोभूतिलहिरण्याज्यं
 गुडानिच रौप्यंलवणमित्याहुर्दशदानानिपंडिताः चतुर्णांमंत्राउक्ताः महर्षेर्गोत्रसंभूताः कश्यपस्यतिलाःस्मृताः तस्मादेषांप
 व्यपोहतु तिलान् कामधेनुषुसंभूतंसर्वक्रतुषुसंस्थितम् देवानामाज्यमाहारमतःशांतिंप्रयच्छमे आज्यम् सर्वदेवमयंधान्यं
 त् प्राणिनांजीवनोपायमतःशांतिंप्रयच्छमे धान्यम् यथादेवेषुविश्वात्माप्रवरश्चजनार्दनः सामवेदस्तुवेदानांमहादेवस्तुयोगिना
 मंत्राणांनारीणांपार्वतीयथा तथारसानांपवरःसदैवेक्षरसोमतः ममतस्मात्परांलक्ष्मींददस्वगुडसर्वदा गुडम् प्रीतिर्यतःपितृ
 रयोःसदा शिवनेत्रोद्भवंरूप्यमतःशांतिंप्रयच्छमे रूप्यम् यस्मादन्नरसाःसर्वेनोत्कृष्टालवणंविना शंभोःप्रीतिकरंनित्यमतःशां
 लवणम् इतिदशदानानि क्षीरजातास्तथाशंखाः क्षीरादमृतसंभवः क्षीरात्क्षीरोदवत्कीर्तिः क्षीरेप्राणस्यसंभवः क्षीरम् पूर्वोक्तमंत्रा
 राज्यंगुडंचदत्त्वाकांस्यपात्रेरूपंरूपमितिमंत्रेणसकुटुंबः प्रतिस्वरूपंवीक्ष्य आज्यंतेजःसमुद्दिष्टमाज्यंपापहरंस्मृतम् आज्यंसुराणामाहार
 देवाःप्रतिष्ठिताः इत्याज्यपात्रम् ततःआचार्योभिंयहांश्चप्रतिष्ठाप्यान्वादध्यात् अत्रप्रधानम् व्यंबकंअश्वत्थप्लक्षपलाशरवदिरसमिदाउ

रुतिलसहितमाषसर्षपद्रव्यैः प्रत्येकमष्टशतसंख्यया इंद्रं पितृं श्वेतैरेव द्रव्यैरष्टाविंशतिसंख्यया प्रजापतिं च व्याहृतिभिरष्टाविंशतिसंख्यया
 णस्विष्टकृतमित्यादिबलिदानान्ते पूर्णाहुतिं हुत्वा शतच्छिद्रगते श्वेतुः कलशोदकैर्ग्रहकुंभोदकेन च तत्त्वायामीत्यादिभिर्वारुणमंत्रैरभिषिच्य
 तिमायां च्यंबकमित्यभिषेकं कृत्वोत्तरपूजां कृत्वा विसृज्याचार्यहस्ते प्रतिपाद्याग्निं विसृज्य ब्राह्मणां स्तर्पयिष्यति पृथ्वा यथा शक्तिब्राह्म
 जयेत् इति दिनकरभट्टकृतेशान्तिसारे सिनीवालीकुहूशांतिप्रयोगः अथ दर्शजातशांतिः नारदः अथातो दर्शजातानां मातापित्रोर्दे
 षपरिहारार्थं शांतिं वक्ष्यामि ते सदा पुण्याहं वाचयित्वा दौऋतुसंकल्पपूर्वकम् कुंडं वा स्थंडिलं कुर्यात्तद्देशे स्थापयेद्द्वटम् तद्देशे तत्र
 निक्षिपेद्द्रव्यं दधि क्षीरघृतादिकम् आदिशब्दाद्गोमूत्रगोमये न्यग्रोधोदुंबरोश्वत्थाः सचूतानिंबकस्तथा एतेषां वृक्षमूलानां त्वग
 पंचरत्नानि निक्षिप्य वस्त्रयुग्मेन वेष्टयेत् सर्वसमुद्राः सरितस्तीर्थानि जलदानदाः आयातु यजमानस्य दुरितक्षयकारकाः आप
 कयानश्चित्र इत्युक्त्वा यत्किंचेदमृचा चैव समुद्रज्येष्ठ इत्युक्त्वा अभिमन्त्र्योदकं पश्चादग्नेः पूर्वप्रदेशके हरिद्रं रक्तकंचैव कृष्णं श्वेतं च
 तंडुलैश्चैव सर्वतो भद्रमुद्धरेत् कुंभतः पश्चादग्नेश्च पूर्वतो हरिद्रारंगरक्तैस्तंडुलैः सर्वतो भद्रमुद्धरेदित्यर्थः दर्शस्य देवतायाश्च सोमसू
 र्ययोश्च स्वरूपं प्रतिमा रूपं स्थापयेदित्यर्थ इति प्रयोगपारि
 प्रतिमां स्वर्णजां नित्यं राजतीं ताम्रजां तथा पितृरूपायां दर्शदेवतायाः सोमसूर्ययोश्च स्वरूपं प्रतिमा रूपं स्थापयेदित्यर्थ इति प्रयोगपारि
 त्तो दर्शदेवताम् ग्रहवर्णवस्त्रयुग्मं तद्वर्णगंधपुष्पकम् आप्यायस्वेति मंत्रेण सविता पश्चात्तथैव च उपचारैः समाराध्य

आयुर्वेदप्रतिष्ठाप्यऋतुसंकल्पमीदृशम् आयुरारोग्यसिध्यर्थं सर्वारिषु प्रशांतये पुत्रस्य दर्शजननंतस्य दोषनिवर्हणं मातापि
 रस्य सर्वारिषु प्रशांतये तेषामायुः श्रिये चैव शांतिर्होमं करोम्यहम् आयुरारोग्येति श्लोकद्वयेन ऋतुसंकल्पं कृत्वेत्यर्थः समिधश्च चरुद्र
 जुहुयाद्गृही हुनेत्सवितुमंत्रेण सोमो धेनुं च मंत्रतः एतैर्मंत्रैश्च प्रत्येकं हुनेदष्टोत्तरं शतम् एतैरिति बहुवचनात्पितृहोमोऽप्यष्टोत्तरशतमिति
 तः दर्शस्य देवता होम अष्टाविंशतिसंख्यया होममेवंतु कृत्वाथ विदध्याच्चाभिषेचनम् श्रीसूक्तमायुष्यसूक्तं समुद्रज्येष्ठ इत्युक्त्वा एतैर्मंत्रै
 पित्रोः शिशोस्तथा ततः स्विष्टकृदादि स्याद्दोमशेषं समापयेत् हिरण्यं रजतं चैव कृष्णां धेनुं सदक्षिणां अन्येष्वपि यथाशक्ति दानव्या
 ब्राह्मणान् भोजयेत्तत्र कारयेत्स्वस्तिवाचनम् इति नारदोक्तदर्शशांतिविधिः अथ प्रयोगः देशकालौ संकीर्त्यास्य बालकस्य दर्शज
 लारिषु निरसनद्वारा श्रीपरमेश्वरप्रीत्यर्थं दर्शजननशांतिकरिष्य इति संकल्प्य गणपतिपूजनपुण्याहवाचनमातृकापूजननां दीश्वर
 रणानि कुर्यात् ततः आचार्यः सर्षपान्विकीर्य भूमिं प्रोक्ष्य कुंडात्स्थंडिलाद्वा पूर्वप्रदेशे कुंभं संस्थाप्य तत्र पंचगव्यं न्यग्रोधोदुंबराश्वत्थचूतनि
 लत्वचः पल्लवांश्च पंचरत्नानि निक्षिप्य वरुणयुग्मेन संवेष्ट्य सर्वसमुद्राः सरितस्तीर्थानि जलदानदाः आयांतु यजमानस्य दुरितक्षयकारका
 पोहिषेति श्रुत्वेन कथानश्चिन्न इति यत्किंचेदमिति समुद्रज्येष्ठा इति चोदकमभिमन्त्र्य पूर्णपात्रं निधाय वरुणं पूजयेत् ततः कुंभात्पश्चिमे अग्नेः
 तो हरिद्रारक्तैः स्ताम्भैः कृष्णैश्च तंदुलै र्यथा शोभं सर्वतो भद्रं विरच्य तन्मध्ये ये चेहेति पितृनावाह्य दक्षिणत आध्यायस्वेति सोममुत्तरतश्च सवितु

श्चादितिसूर्यमावाह्यसर्वान्पूजयेत् ततोभिं ग्रहांश्च प्रतिष्ठाप्यान्वादध्यात् अत्र प्रधानम् ग्रहान्ग्रहयज्ञोक्तद्रव्येण पितृन्सोमं सूर्यं चाष्टोत्तरशत
 विंशत्यन्यतमसंख्याभिः शेषेण स्विष्टकृतमित्याद्याज्यभागांते आयुरारोग्येति मंत्राभ्यां होमसंकल्पं कृत्वा हिरण्यवर्णीमिति सूक्तेन आयुष्यं व
 मितिसूक्तेन समुद्रज्येष्ठा इत्यनया च माता पितृशिशूनाभिषिंच्य स्विष्टकृदादिबलिदानांते पूर्णाहुतिं हुत्वा शेषं समाप्याचार्या यथथा शक्तिरज
 कृष्णांधेनुंच सदक्षिणां दत्वा ऋत्विगभ्यश्च यथाशक्ति दत्वा पित्रादीनामुत्तरपूजां कृत्वा विसृज्याचार्या यि प्रतिपाद्याग्निं विसृज्य ब्राह्मणान्
 शांतीः पाठयित्वा स्वस्तिवाचनं कुर्यादिति इति श्रीनारायणभट्टसुतसामकृष्णभट्टसुतदिनकरभट्टकृतेशांतिसारे दर्शजातशा
 अथ मूलशांतिः तत्र मूलवृक्षोजपाणवे मूलस्तंभं त्वचाशारवापत्रं पुष्पं फलं शिरवा वेदाश्च मुनयश्चैव दिशश्च वसवस्तथा नंदावा
 लभेदाः प्रकीर्तिताः मूले मूलविनाशः स्यात्स्तंभे हानिर्धनक्षयः त्वचि भ्रातृविनाशाय शारवामातुर्विनाशकृत् पत्रैः सपरिवारस्य
 भः फलेषु लभते राज्यं शारवायामल्पजीवितम् अन्यत्र त्वन्यथोक्तम् मूले सप्तघटीषु मूलहननं स्तंभेष्टसौरव्यक्षयं त्वग्निगंधुविने
 रुद्रैर्हतो मातुलः पत्रैके सुकृती तु बाणकुसुमे मंत्रौ फले सागरे राज्यं वह्निशिरवाल्पमायुरितिसन्मूलं घिपे स्यात्फलम् पत्रादिघटिका
 त्वेपि चरणदोषोस्त्येव मूलस्य स्वर्गादिस्थितत्वम् फलं च भूपालवल्लभे वृषालि सिंहेषु घटेषु मूलं दिवि स्थितं युग्मतुलांगनासु पाता
 न्मृत्पुलोके यदा मूलं

तदास्थितेपिचरणदोषोस्ति मर्त्यादिस्थितेपिशुभं पञ्चादिफलमस्ति वसिष्ठः नैर्ऋत्यभोद्वृतकृतः कृतावाशिषाद
 रानिहात तदत्यपादेजनितोनिहंतितस्योल्कमेणाभिभवेत्कलत्रम् उल्कमेणवैपरीत्येनतस्यकलत्रमित्यन्वयः सरेशताराजनिताध
 देवताराजनितातुदेवरम् पुरंदरर्क्षेजनितः सुतस्तथास्वस्याग्रजं हंति न पुत्रिकायदि नृसिंहप्रसादे धवाग्रजं हंति सरेंद्रजातातथैव
 नीपुमांश्च द्विदेवजादेवरमाशुहन्त्याद्धार्यानुजामाशुनिहंति सूनुः पत्यग्रजामग्रजं वा हंति ज्येष्ठर्क्षजः पुमान् तथापत्नीस्वसारं वा श
 जः कन्यकादेवरं हंति विशारवांत्यसमुद्भवा आद्यपादत्रयेनैव आद्यभेतुपुमान् भवेत् आद्यपादत्रये देवरं हन्त्यात्पुमांस्तु आद्यपादत्र
 ष्टं हन्त्यादित्यर्थः न हन्त्यादेवरं कन्यातुलामिश्रद्विदेवजा तदृक्षांत्योद्भवा वज्यादुष्टावृश्चिकपुच्छवत् भल्लाटः अभुक्तमूलसंभवंप
 क्रमं समाष्टकंपिताथवानतन्मुखं विलोकयेत् तदाद्यपादकेपिताविपद्यते जनन्यथ तृतीयके धनक्षयश्चतुर्थकः शुभावहः त
 तः फलं तथैव सार्षपे चतुर्थः शुभः बालाभिप्रायम् मूलाद्यपादजो हंति पितरं च द्वितीयजः मातरं च तृतीयोर्थांस्तु हृदं च तुरीयजः फलं
 र्षेपतीपंत्वंत्यपादत इति कश्यपसंहितोक्तेः प्रथमेपितुर्नेष्टो द्वितीये मातुस्तृतीये धनधान्यस्य चतुर्थे कुलशोकावहः स्वयंपुण्यभागी स्यादि
 तीयपरिशिष्टाच्च यत्तु वसिष्ठेन तुरीयजः शुभकरः फलमेतदेव वैलोमतो भुजगधिष्यभवस्य सर्वमित्युक्तं तदपि बालपरम् अभुक्तमूलमाह
 सिष्ठः ज्येष्ठांतघटिकाचैकामूलादौ घटिकाद्वयम् अभुक्तमूलमित्याहुर्जातं तत्र विवर्जयेत् बृहन्मनुना त्वन्यथोक्तम् ज्येष्ठांतं घटिकाधेतुमूल

घटिकार्धकम् तयोरंतरगतानाडी अफक्तं मूलमुच्यते बृहन्नारदेनाप्यन्यथोक्तम् अफक्तमूलगंडांतं नाडिकानां चतुष्टयम् तत्रैकांत्यघटी
द्वं मूलाद्यं द्वंद्वमेव च गंडांतस्तु गंडांतस्थिविधो ज्ञेयो नक्षत्रतिथिलभगः नवपंचचतुर्थीत्येकैकांतीत्परतोयगाः अस्यार्थः अश्विनीतो
मं आश्लेषांततो ज्येष्ठारेवती तदंत्ये घटिके परतो दशमं मघांततो मूलंततो अश्विनी तदादौ घटिके एवं चतुर्घट्योगंडांतः एवं प्रतिपत्त्यभृतिपं
षष्ठादौ चैकघटिकातिथिगंडांतः एवं मेषप्रभृतिचतुर्थीति पंचमादौ च अर्द्धार्द्धघटिकालभगंडांतः तदुक्तं रत्नमालायाम् पौष्णाश्विन्यो
व्यर्क्षयोश्च यच्च ज्येष्ठा मूलयोरंतरालम् तद्गंडांतं स्याच्चतुर्नाडिकं हियात्रा जन्मोद्वाहकालेऽप्यनिष्टम् ज्योतिर्निबन्धे पूर्णानंदारव्यस
धिर्नाडीद्वयंतथा गंडांतं मृत्युदं जन्मयात्रोद्वाहव्रतादिषु कुलीरसिंहयोः कीटचापयोर्मर्निमेषयोः गंडांतमंतरालं स्याद्द्वि
मं ज्योतिर्निबन्धेतु नक्षत्रगंडांतमन्यथोक्तम् सार्पेद्रपौष्णाभेष्वंत्यषडंशांशाभिसंधयः तदग्रभेत्वाद्यपादाभानां गंडांतसंज्ञ
र्ग्येणाप्यन्यथोक्तम् अश्विनीमघमूलादौ द्विषट्कनवनाडिकाः रेवतीसार्पशाक्रांते मासाश्च ऋतुसायकाः सांप्रदायिकास्त
एव गंडांते गंडांतशांतिकुर्वन्ति गंडांतफलमुक्तं रत्नसंग्रहे सर्वेषां गंडजातानां परित्यागो विधीयते वर्जयेद्दर्शनं तेषां तच्च षाण्मासि
निश्चयश्च गंडेऽपि तमातृनाशोलभेतु संधीतनयस्य नाशः सर्वेषु नो जीवति हंति बंधून् जीवेत्सु न स्याद्बहुवारणाश्वः अत्र केचिदभुक्तमूलज
कादर्शनं वा शांत्यकरणे एव तत्करणे तु नो भयमित्याहुः अन्येतु त्यागो वा मूलजातस्य स्यादष्टाब्दात्सदर्शना

गतिरभुक्तं मूलं जातस्याष्टाब्दादर्वाक् न शांतिकरणेऽपि दर्शनम् शांतिश्च त्यागपक्षेऽपि सिंहप्रसूतगोशांतिवदित्याहुः निष्कर्षस्तु न शांतिः
 क्षेदर्शनासंभवेन गोमुखप्रसवासंभवात् अत्र गंडांतोत्पत्तौ गंडांतशांतेस्तत्तन्नक्षत्रशांतिर्गंडांतसामान्यविहितशिवाभिषेकादेस्तिथिः
 नडाहं नक्षत्रे धेनुरुच्यते इत्येतद्विहितगोदानादेश्वसमुच्चयः अत्र त्यागविधाने स्वत्वस्यापायात्प्राप्तकिं न त्यजतीत्यादौ त्यजते दर्शनार्थं
 याच्च सिंहादिप्रसूतिवन्मूलप्रसूतस्यापि पीडनं न भवतीति केचित् तन्न त्यागविधानेऽपि स्वत्वापाये प्रमाणाभावात् अतश्चात्र त्यजति
 र्शनाभावो वा जन्मत्यागपक्षे समाष्टके दर्शने वान्यद्वारा जातकर्मादिकरणं मध्ये चाकस्मिकदर्शने शांतिपूर्वस्वयंतत्करणं अतस्त
 मादिभवत्येवेति एतेन सिंहाद्युत्पन्नगवादीनामपि दानं सिद्धम् पुण्यं त्वल्पम् अवश्यं त्याज्यत्वात् मूलोत्पन्नपतिगृहीतुश्च न
 दनमत्युत्पत्तिकाले स्वत्वाभावेन मूलोत्पन्नपुत्रत्वाभावात् मूलमध्ये प्रतियहेऽपि न शांतिकंतत्रानुत्पत्तेरिति आश्लेषाफलमुक्तम्
 अगलकर्णयुतं च बाहू हृज्जानुगुह्यपदमित्यहिदेहभागाः बाणादिनेत्रहुतभुक् श्रुतिना गरुद्रषण्णंदपंचशिरसः क्रमशस्तु नाड्यः
 तृक्षयो मातृनाशः कामत्रपारातिपितृभक्ताबलघ्नत्यागी भोगी धनी क्रमात् पादफलं पूर्वमुक्तम् ज्येष्ठाफलमुक्तम् ब्रह्मयामले ज्येष्ठा
 माता द्वितीये जननी पिता तृतीये जननी भ्राता स्वस्य माता चतुर्थके आत्मानं पंचमेहंति षष्ठे गोत्रक्षयो भवेत् सप्तमे चोभयकुलं ज्येष्ठभा
 ष्टमे नवमेश्वश्रुरहंति सर्वस्वं दशमेशंके नक्षत्रविशेषेणापि फलमुक्तम् नृसिंहप्रसादे चित्राद्यार्द्धे पुष्यमध्ये द्विपादे पूर्वाषाढाधिष्यपादे

तीये जातः पुत्रश्चोत्तरामातृपित्रोर्भातिरंबालनाशं सर्वनक्षत्रेषु फलावधिस्तत्रैव द्विमासंचोत्तरादोषः पुष्येचैव त्रिमासिकः पूर्वाषाढाष्टमेमा
 चित्राषाण्मासिकं फलम् नवमासंतथाश्लेषामूलेचैवाष्टवर्षकम् ज्येष्ठापंचदशमासिपुत्रदर्शनवर्जिता यत्रतुपादजातादौ दोषमात्रं श्रूयते न शां
 कंतत्रग्रहमखः कर्तव्यः तथाचवसिष्ठः व्यतीपाते गहानिः स्यात्परिधेमृत्युमादिशेत् वैधृतौ पितृहानिः स्यान्निषेदाबंधतां व्रजेत् मूलेसु
 शः स्यात्कुलनाशो धृतो भवेत् विकृतांगे च हीने च संध्ययोरुभयोरपि पर्वण्यपि प्रसूतौ च सर्वारिष्टभयप्रदः तद्वत्सदंतजातश्च पाद
 च तस्माच्छांतिं प्रकुर्वीत ग्रहाणां क्रूरचेतसामिति व्यतीपातादौ तन्निमित्तकशांतिग्रहमखयोः समुच्चयः तत्रापि स्वतंत्रप्रयोगतावा
 क्ररणे पुनर्ग्रहमखविधानंतदेकप्रयोगतानियमार्थमिति केचित् अन्येत्वंगस्यैकप्रयोगतापिन्यायादेव सिद्धेत्यंगभूतग्रहमखाद्वि
 विधीयत इत्याहुः ग्रहमखस्य च सर्वशांतिषु पूर्वागत्वात् सहप्रयोगेऽपि पूर्वग्रहहोमः पश्चात्तत्प्रधानहोम इति अथ मूलशांतिवि
 अथातः संप्रवक्ष्यामि मूलजातहिताय च शांतिमिति शेषः मातापित्रोर्धनस्यापि कुलज्ञातिहिताय च त्यागोवा मूलजातस्य स्यादष्ट
 र्शनम् अभुक्तमूलजातानां परित्यागो विधीयत इति अदर्शनाद्वापि पितुः सतु तिष्ठेत्समाष्टकम् एवं च दुहितुर्ज्ञेयं मूलजातफलं बुधैः जा
 द्वादशाहेतुजन्मक्षेत्राशुभेदिने अत्रकेचिच्छुभदिनपदं द्वादशाहादिविशेषणमिति न स्वतंत्रकालविधानमिति वदन्ति अन्येतुदिनपदस्य द्वा
 द्वातर्गतस्य गुरुपदस्य पौनरुक्त्यापत्तेः स्वतंत्रकालविधानमित्याहुः समाष्टके द्वादशाहे कुर्याद्वा शांतिमादरात् अभुक्तमूलौत्पत्तौ समा

ककम् ईशानादिचतुष्कोणेष्ववगणान्जलपूरितान् पूर्वोक्तद्रव्यसंयुक्तान् स्थापयेद्रक्तवर्णकान् शतच्छिद्रं बहकुंभं स्थापयेत्तंडलोपरि कात्य
 नपरिशिष्टे तु कुंभद्वयमुक्तम् द्वितीयोदकुंभं कृत्वा चतुः प्रस्त्रवणसंयुक्तमिति कुंभद्वयपक्षेपि चतुर्विंशतिदलस्थः कुंभो भिन्न एव निर्भरति स्थाप
 तत्रैव चतुः प्रस्त्रवणे च पूर्णपात्रोपरिशतमूलानि निधाय सामान्यपात्रं वरुणं पूजयेत् तदुक्तं कात्यायनेन द्वितीयोदकुंभं कृत्वा चतुः प्र
 संयुक्तं तदुपरिष्ठान्मूलानि धारयेत् वंशपात्रे कृतवस्त्रे बध्नेति पंचकुंभपक्षेपि मध्यकुंभोपरिशतमूलानि तस्य कुंभचतुष्टयसहितस्य
 ग्रास्थानापनत्वात् रुद्रकुंभातिरेकेषु वरुणपूजा निर्भरति चतुर्विंशदल एव पूज्यः जपस्य पंचकुंभा इत्युक्तेः सर्वेषु पूर्वोक्तमंत्रजपो
 कार्यः कुंभद्वयवस्थामाह श्रीरुद्रश्चैव कुंभश्च सर्वसूक्तानि तत्र तु तथान्ये च शतं कुंभं पूर्वोक्तेर्लक्षणे र्युतम् चतुः प्रस्त्रवणं कुय
 वच वस्त्रावगुंठितं कुर्यात्पूरयेत्तीर्थवारिणा पंचरत्नसमायुक्तताम्रपल्लवसंयुतम् गजाश्वरथ्यावल्मीकसंगमाद्भद्रगोकुलात् राज
 चमृदमानीय निक्षिपेत् कुंभस्य नैर्ऋते देशे होमस्थानं प्रकल्पयेत् गोमया लेपिते देशे कुर्यात्स्थंडिलमुत्तमम् मंडपपक्षेपि स्थंडिलमेव म
 येव स्थंडिलविधानात् कृत्वाग्निमुखपर्यंतं मुहुरित्यादि स्वशासतः अग्निमुखमग्निस्थापनम् पूर्णपात्रनिधानांतं कृत्वा पूजां समारभेत् पूजा
 मयीतस्यावक्ष्यमाणत्वात् नक्षत्रदेवतारूपं सवर्णेन प्रयत्नतः निष्कमानेन चार्द्धेन पादेनाथ स्वशक्तिः प्रतिमां लक्षणेनैकाकारयित्वा दि
 यामात्तं सवर्णं कृत्वा स्थापयित्वा प्रपूजयेत् संस्मरेन्निर्भरति श्यामं सुमुखं नरवाहनम् रक्षोधिपं रवद्गहस्तं दिव्याभरणभूषितम् ज्योतिर्निर्भ

धातव्यं श्वेतं कुणपवाहनम् स्वद्वुरवेटधरं चोयं द्विभुजं च वृकाननमिति प्रतिमा पूजनार्थाय वस्त्रयुग्मं प्रकल्पयेत् पंकज
 द्रुमोरक्ताभैर्ब्रीहितंदुलैः चतुर्विंशदलोपेतं शकैर्वाकर्णिकान्वितम् तस्योपरि न्यसेत्पात्रं स्वर्णं वारौप्यमृन्मयम् पात्रं कलशम् शङ्खवस्त्रे
 चोद्यतत्रमूलानि निक्षिपेत् मूलानि शतमूलानि विष्णुक्रांता सहदेवी तुलसी तु शतावरी मूलानीमानि गृण्हीयात्सर्वालाभे विशेषतः तस्यो
 सेत्पात्रमिति यदुक्तं तत्र विशेषमाह स्थापयेत्कर्णिकामध्ये वस्त्रगंधाद्यलंकृतम् कूर्चहोमजलोपेतं कुंकुमौषधिसंयुतम् कूर्चोदभिस्तंबः
 यसे द्विद्वान्मूलनक्षत्रदेवताम् अधिप्रत्यधिदेवौ च दक्षिणोत्तरयोः क्रमात् अधिदेवं यजेदादौ ज्येष्ठानक्षत्रदेवतम् तथा प्रत्यधिषाढा
 शरभाम् उत्तराषाढाक्षराद्या अनुराधांतमर्चयेत् ऐंश्चादीशानपर्यंतं पूजयेत्स्वस्वनामतः भूमिस्थं चतुर्विंशतिदलेषु पूर्वदलमारभ्य
 क्षत्राणि स्थाप्यानीत्यर्थः नक्षत्रदेवताः स्थाप्या इति केचित् लिंगोक्तैश्चैव मंत्रैश्च प्रधानादीन् पूजयेत् कश्यपेन तु स्वर्णेन प्रमा
 र्जयेत् नवापुनः यथावित्तानुसारेण प्रतिमां निर्भरतेः स्रग्धीः उदुंबरवटाश्च त्वष्टा पूक्षास्त्रलवस्सपुल्लवम् शतौषधीमूलशंखनवरत्नानि मृत्तिका
 तांबुसद्दीजं कुंकुमं रोचनं फलम् कुष्ठमांसी हरिद्रं देमुराशैलेयचंदनम् वचाकचोरकं मुस्तासर्वौषधोदशस्मृताः गजाश्वरथ्यावत्मीकसंगमस्था
 वाः हरगोराजनगरद्वारतश्चाष्टमृत्तिकाः तिलमाषव्रीहियवगोधूमाणुप्रियंगवाः चणकैः सहिताश्चाष्टौ सद्दीजारण्यानि सर्वदा दधिमध्वक्ष
 कुंभान्वस्त्रैस्तल्लिंगमंत्रकैः प्रधानमंत्रश्च मोषुणश्चेति मंत्रेण निर्भरति चार्चयेत्ततः इति कश्यपसंहितोक्तेः पंचामृतेन संस्नाप्य आवाह्याथ समर्चये

उपचारैः षोडशभिरीक्षापंचोपचारकैः रक्तचंदनगंधाद्यैः पुष्पैः कृष्णासितादिभिः मेषशृंगादिभिर्धूपैर्घृतदीपैस्तथैव च सुरापोलिकमांसाद्यैर्नैवेद्यैश्चो
 नादिभिः मत्स्यमांससुरादीनि ब्राह्मणानां विवर्जयेत् सुरास्थाने प्रदातव्यं क्षीरं सैन्धवमिश्रितम् पायसं लवणोपेतं मांसस्थाने प्रकल्पयेत्
 घाघलाभेतु यथा लाभं समर्पयेत् पुष्पांतं तु समभ्यर्च्य होमं कुर्याद्यथोदितम् पुष्पांजल्यंतमित्यर्थः निर्वापप्रोक्षणादीनि चरोः कुर्याद्यथा
 हविर्गृहीत्वा विधिवन्नेर्ऋत्येव ऋचाहुनेत् मोषुणः परापरेति यत्ते देवीति वा पुनः पायसं घृतसंमिश्रं हुनेदष्टोत्तरं शतम् समिदाज्यचरुत्पश्चा
 त् संख्यया हुनेत् अधिदेवेतयोश्चैव जुहुयात्स्वस्वमंत्रतः चतुर्थ्यैर्नैर्मोतैश्च स्वाहांतैः स्वस्वमंत्रकैः नक्षत्रदेवताभ्यश्च पायसेन तु होम
 कैर्नाममंत्रैरित्यर्थः कृणुष्वेति पंचदशभिर्जुहुयात्कृसरंततः अत्र ऋग्भिरिति ग्रहणात्प्रत्यृचं होमः यत्र तु अमुकसूक्तेन होमः कर्तव्य
 इत्यातत्रैव श्रीसूक्तेनेति तत्र सूक्तेनैव होमः कर्तव्य इति युक्तम् संप्रदायस्तु प्रत्यृचं होम इति गायत्र्या जातवेदसेऽयं बकं इति क्रमात् अत्र
 तेरेतत्पर्यंतं कृसरान्वयः उत्तरत्र वक्ष्यमाणं समिदाज्यचर्वन्वयः मंत्रद्वयस्य पाठादेव सिद्धेरितिकेचित् सीरायुं जंतितामग्निं वास्तोष्पत्य
 तामग्निवर्णांतिपसाज्ज्वलंती वैरोचनीमिति क्षेत्रस्य पतिना गृणानामग्निं दूतंतथैव च एतत्पर्यंतं कृसरान्न इत्यपरे संख्यातु वक्ष्यमाणा श्री
 तथाविद्वांसमिदाज्यचरुन् क्रमात् अष्टोत्तरशतैर्वापि अष्टाविंशतिभिः क्रमात् अष्टाष्टसंख्यया वापि जुहुयाच्छक्तितो बुधः त्वन्नः सोम
 चतुर्गृहीतमाज्यं च याते रुद्रेति मंत्रतः सुवेण जुहुयादाज्यं महाव्याहृतिभिः क्रमात् महाव्याहृतीराह पराशरः संक्षेपा

पुरा भूर्भुवः स्वर्गमर्हर्जनस्तपः सत्यंतथैव च आद्यास्ति सोमहाप्रोक्ताः सवस्तुप्रतियोजयेत् शंखस्तु भूर्भुवः सुवर्महोज
 पः सत्यमिति महाव्याहृतय इत्याह बौधायनेन तु भूरययेचेति मंत्रचतुष्टयं महाव्याहृतय इत्युक्तं चतुर्गृहीतादौ सकृदेव होमः द्रुत्वा स्विष्टकृतं प
 श्विन्ताहुतीर्हुनेत् आचार्यो यजमानो वा अग्नौ पूर्णाहुतिं हुनेत् समुद्रादूर्मीति सूक्तेन प्राजापत्यं कृत्वा तथा पूर्णादर्विससर्तेति मंत्रैः पूर्णाहुतिं
 होमशेषं समाप्याथ वह्निमारोपयेद्बुधः जातारण्यग्निपक्षे नवग्रहविकृतित्वा द्वास्मार्ताग्निपक्षे च वह्निमारोपः लौकिकाग्निपक्षे न समारो
 पं कुर्याद्दक्षिणेनाग्निमर्शयेत् मृत्यूपशमनार्थाय जपेच्च अंबकं शतम् रुद्रकुंभोक्तमार्गेण रुद्रमंत्रं स्पृशन् जपेत् रुद्रकुंभं स्पृशन् पूर्व
 मंजपेदित्यर्थः तत्रायं नियमस्य अंबकस्य शतवारमेव न साहस्रवारम् धूपं दीपं च नैवेद्यं कुंभयुग्मे निवेदयेत् कुंभयुग्मे रुद्रकुंभे नि
 वेदादयेत्ततो देवमभिषेकार्थमादरात् निर्भरति रुद्रं च तस्मिन्काले ग्रहातिथ्यं कर्तव्यं भूतिमिच्छता पृथक्प्रशस्तं तेनैव नक्षत्रेऽप्यसौ हे
 व्यंग्रहमखः तेन मूलशांत्यग्निना नक्षत्रेषु मूलशांतिः अभिषेकविधिं वक्ष्ये सर्वाचार्यैरुदीरितम् भद्रासनोपविष्टस्य यजमानस्य ऋत्विज
 समेतस्य कुर्युः सर्वेभिषेचनम् अक्षीभ्यामिति सूक्तेन पावमानीभिरेव च आपो हि षेति नवभिराप इद्वा द्वयेन च मदनरत्ने तु यत इन्द्रद
 ति पाठः सहस्राक्षं च नैवेद्यापि देवस्य त्वेति मंत्रकैः शिवसंकल्पमंत्रेण वक्ष्यमाणैश्च मंत्रकैः वक्ष्यमाणमंत्राश्च प्रयोगे वक्तव्याः तच्छंयोरभिषेक
 सर्वदोषोपशान्तिदं सर्वकामप्रदं दिव्यं मंगलानां च मंगलम् वस्त्रांतरितकुंभाभ्यां पश्चात्तु स्नापयेद्बुधः ततः शुक्लांबरधरः शुक्लमाल्यानुलेपनः

जमानोदक्षिणाभिस्तोषयेदृत्तिकादिकान् धेनुंपयस्विनींदद्यादाचार्यायसवत्सकाम् निर्ऋतिप्रतिमांवस्त्रं कुंभं हेमचदापयेत् वस्त्रकुंभो निर्ऋ-
संबन्धिनी हेमस्वतंत्रं यथाशक्ति ग्रहार्थवस्त्रप्रतिमास्तत्तदुक्ताचदक्षिणा श्रीरुद्रजापिनेदेयः कृष्णो नङ्गान्धयत्नतः तत्कुंभवस्त्रप्रतिमांतस्यो-
द्यात्प्रयत्नतः इतरेभ्योपि विप्रेभ्यः शक्त्या दद्याच्चदक्षिणाम् ऋत्विगभ्य इत्यर्थः उक्तालाभेततोदद्यादाचार्यब्रह्मऋत्विजाम् तत्तन्मूल्यं प्र-
शक्त्या वाथ प्रदापयेत् उत्तमपक्षेण मूल्यं दातव्यं तदशक्तावधमपक्षेणेत्यर्थः आचार्याय च यद्वत्तंतदर्थं ब्रह्मणे भवेत् सदस्याय ब्रह्मणो-
तदर्थकम् मुख्यदक्षिणाया अभावे अर्धादिकल्पना ज्योतिर्निर्बन्धे त्वत्र सर्वमूलहोमोप्यास्नातः प्रच्छादनोर्णवस्त्रादि दद्याद्देनुंचर-
महोमये द्विप्रः सर्वमूलानितत्र वै इति देवताचात्रमूलमेव आशीश्च तेभ्यो गृह्णीयात्प्रणम्याथ क्षमापयेत् दद्यादन्नं पायसादि ब्राह्मण-
उत्तमम् अलाभे सति पंचाशद्वशकंतदलाभतः सर्वशांतेष्वपठनं ब्राह्मणैराशिषस्तथा गृहीक्षमापयेद्विप्रान् निर्ऋतिः प्रीयतामिति वि-
स्तुततः शांतिर्भवेत्क्रवम् गंडांतेष्वेवं कर्तव्यं पुष्यार्धे तद्देवतु पुष्यार्धे पुष्यस्नानमंत्रैः स्नपनमित्यर्थः अतएव ज्योतिर्निर्बन्धे पुष्यस्नान-
स्नापयेद्वपती शिशुमित्युक्तम् मदनरत्ने तु पुष्यार्धे एवमेव त्विति पाठः इति शौनकीये मूलशांतिविधिः शतमूलानि देवज्ञमनोहरे पुराणसमुच्च-
र्हिः शिखा १ हरिकान्ता २ सहदेवी ३ पुनर्नवा ४ शरपुंखा ५ वराहीच ६ काकजंघा ७ सुलक्षणा ८ तुंबिकाचैव ९ कर्कधुः १० कर्पूरी ११ कालवल्लिका
१२ शिखा १३ शिखा १४ श्वेताको १५ व्याघ्रपत्रिका १६ रुदंती १७ चाश्वगंधाच १८ मुसली १९ गिरिकर्णिका २० इंद्रवारुण्य २१ पामार्गः २२

तान भागे पूर्ववा उत्तरे वा स्वसद्यतः मंडपं चतुरस्रं च चतुर्हस्तं प्रमाणतः चतुर्द्वारसमायुक्तं तोरणाद्यैरलंकृतम् गोमयेनानु
 तुरस्त्रे च मंडले पूर्वोक्तलक्षणोपेतं कुंडमीशानतो बहिः स्रवर्गो न प्रमाणेन तदर्धार्धेन वा पुनः यथावित्तानुसारेण प्रतिमां निर्भुतेः स्रधीः उदुंब
 थपुक्षाम्रकसपल्लवम् शतौषधीमूलशंखनवरत्नानि मृत्तिकाम् पंचामृतांबुसद्दीजं कुंकुमं रोचनं फलम् कुष्ठं मासी हरिद्रेद्रे मुराशैलेयचंदनं वचा
 स्तासर्वौषधयोदशैव हि गजाश्वरथ्यावल्मीकसंगमस्थानसंभवाम् रुद्रगोराजनगरद्वारतश्चाष्टमृत्तिकाम् तिलमाषत्रीहियवागोधूमानि
 णकैः सहिताश्चाष्टौ सद्दीजारव्यानि सर्वदा ब्राह्मणाः श्रोत्रियाश्चाष्टौ द्वादशत्वथ षोडश ततस्तान्वरयेत्कर्त्ता स्वस्तिवाचनपूर्वकम् ईश
 ष्वन्नान् जलपूरितान् पूर्वोक्तद्रव्यसंयुक्तान् स्थापयेत्तद्रक्तवर्णकान् शतच्छिद्रं भवेत्कुंभं स्थापयेत्तंदुलोपरि स्थापयेन्मंडपे मध्ये रघुच
 पुणश्चेति मंत्रेण निर्भुतिं चार्चयेत्ततः शकृत्क्षतांबरेः षोडशोपचारांश्च कारयेत् दधिमध्वक्षतैः कुंभान्वस्त्रैस्तल्लिंगमंत्रकैः गंधपुष्पैः सुधू
 णादूर्वकैः रुद्रेण क्रमशो भद्राअग्नेः सूक्तेन भक्तितः आनो भद्रा अनेनैव पुरुषसूक्तेन चार्चयेत् मूलं प्रजामित्यष्टौ वा वाक्यान् याचार्यकोजपेत्
 विद्येशलोकपालांश्च पूजयेत् स्वगृह्योक्तविधानेन कुंडे गिं स्थापयेत्ततः प्रजापतये स्वाहेति मुखान्तं जुहुयाद्यमम् मूलाय स्वाहा प्रजापतये स्वाहे
 मंत्रो पलाशसमिदाज्येन त्वनेनाष्टसहस्रकम् अथवाष्टोत्तरशतं पत्येकं जुहुयात्ततः मूलं प्रजामित्यष्टाभिर्वाक्यैर्मंत्रद्वयेन च सावित्रसौम्येनैर्भुत
 त्रैरश्वत्थसंभवेः समिद्धिश्च तिलव्रीहीन्हुत्वा व्याहृतिभिस्ततः पूर्णाहुतिं च जुहुयाज्जपादीनां च पूर्वकम् ततो मंगलघोषैश्च स्नानकर्म समाचरेत् आ

पादे पितुर्गंडे त्रयाणामभिषेचनम् इतरत्र शिशोर्मातुरभिषेकं च कारयेत् धारयित्वा च हत्कुंभं शतच्छिद्रं समाहितः ततः कुर्यादनेनैव तु कर्मणानि
तिः प्रीयतामिति वाचयेत् आचार्याय च पंलोहपिंडं दद्यात्सदक्षिणाम् आचार्याय च पंलोहपिंडं दद्यात्सदक्षिणाम् आचार्याय च पंलोहपिंडं दद्यात्सदक्षिणाम् आचार्याय च पंलोहपिंडं दद्यात्सदक्षिणाम्
यकुटुंबिने वस्त्रालंकारसंयुक्तां धेनुं दद्यात्सयस्विनीम् ब्राह्मणान्भोजयेत्तथा दद्याद्भूलोभवि वर्जितः कुरुते शांतिकं यस्तु गंडदोषात्प्रमुच्यते एतत्
भौपिसमानं किंचिदुच्यते सर्पेभ्यः स्वाहेति मंत्रं मुखान्ते जुहुयात्ततः आश्लेषाभ्यः स्वाहा दंष्ट्रकेभ्यः स्वाहेत्युपहोममंत्रौ इदं सर्पेभ्य इत्यष्टौ वा
वृत्तं तेषामास्तीकं ऋषिषु सर्पाश्च देवताः नमो अस्तु सर्पेभ्य इत्युपचारांश्च कारयेत् अयं च विधिस्तैत्तिरीयपरः तदीयमंत्राग्निमुख
कश्यपोक्तो मूलश्लेषा शांतिविधिः अथ शौनकोक्त आश्लेषा शांतिविधिः आश्लेषायां तु जातानां शांतिं वक्ष्याम्यतः परम् जातस्य द्वाद
होमं समाचरेत् असंभवे तु जन्मर्क्षे अन्यस्मिन् वा शतमे दिने स्नातोभ्यंगादिभिस्तस्मिन् वरयेत्तु द्विजोत्तमान् ऋत्विक्संख्यामूलवत् विप
स्तु द्वयं वा तदलाभतः कुंभद्वयस्य मूलव्यवस्थातो वैलक्षण्यमाह देवतास्थापने चैकमेकं रुद्राभिर्मंत्रणे चतुर्विंशद्वलोपरि प्रधानदेवतास्थाप
तीयश्चतुःप्रस्रवणः मूलक्षोक्तप्रकारेण कुंभे निक्षिप्य पूजयेत् चतुःप्रस्रवणे पंचरत्नादि चतुर्विंशद्वलस्ये च शतमूलानीत्यर्थः गोमया लेपिते देशे
परिशोभिते पंकजं कारयेत्तत्र चतुर्विंशद्वलान्वितम् तंडुलैः कारयेद्यद्धारक्तपीतसितासितैः कर्णिकायां न्यसेद्वाहीन्स्थापयेत्तेषु कुंभकम् आकलय
यम् इमं मे गंगे मंत्रेण पूरयेत्तीर्थवारिणा कुंभं च वस्त्रगंधाद्यैस्तत्तन्मंत्रैः प्रपूजयेत् याः फलिनीरित्यनया क्षिपेद्रत्नौषधा

आश्लेषाप्रतिमां यजेत् निष्कनिष्कार्धपादैर्वाकारयित्वा स्वशक्तितः तत्पूर्वोत्तरनक्षत्रे दक्षिणोत्तरयो यजेत् ऐंद्र
 पर्यंतमितरक्षाणि पूजयेत् नक्षत्रदेवता इति केचित् मूलोक्तेन विधानेन कुंभयोरभिमंत्रणम् रुद्रार्चं रुद्रकुंभे तु पूर्ववच्छेषमाचरेत्
 स्नानादिस्मरादिनैवेद्यांतमित्यर्थः नमो अस्तु सर्पेभ्यः पूजामंत्र इतीरितः सर्पो रक्तस्त्रिनेत्रश्च द्विभुजः पीतवस्त्रकः फलकासि
 दिव्याभरणभूषितः एवं ध्यात्वा ततो भ्यर्च्य होमकर्म समाचरेत् कर्तुः शाखोक्तमार्गेण आचार्यस्याथवाचरेत् सुखांतं कर्म निर्मा
 शास्त्रतः इदं सर्पेभ्यो जुहुयात्साधिप्रत्यधिदैवतम् इदं हविः अष्टोत्तरशतं वाथ अष्टाविंशतिमेव च मूलनक्षत्रवच्छेषं होमकर्म
 पूर्णाहुत्यंतकर्माणि कृत्वा संपातकं तथा पूर्णाहुत्यंतमित्युक्त्वा रुद्रकुंभादौ पुनः रुद्रादिजपो नास्ति कुंभे जलं च यक्षिष्य अभिषेकमथ
 पुत्रसमेतस्य यजमानस्य पूर्ववत् अभिषिंचेत्तथाचार्योऽक्षत्विग्भिः सहितस्तथा अभिमंत्रितकुंभाद्विरभिषेचनमाचरेत् तथापौ
 लुवैरभिषेचयेत् आश्लेषाक्षजातस्य मातापित्रोर्धनस्य च भ्रातृजातिकुलस्थानां दोषं सर्वं व्यपोहतु १ यो सौवागीश्वरो नाम अधि
 तिः मातापित्रोः शिशोश्चैव गंडांतं व्यपोहतु २ पितरः सर्वभूतानां रक्षंतु पितरः सदा सर्पनक्षत्रजातस्य वित्तं च जातिबांधवान् एवं कृते
 सार्षपांतिर्भवेद्भुवम् ततः शुक्लांबरधरो यजमानः सुभूषितः दक्षिणाभिस्ततो विप्रान् मूलवच्च प्रतोषयेत् भुक्तवद्भ्यश्च विप्रेभ्यः स्वीकुर्यादा
 गृही इत्युक्तेन विधानेन सर्वा रिष्टं व्यपोहति उत्तरपूजायामर्घ्यमाह सर्पाधीशनमस्तुभ्यं नागानां च गणाधिप गृहाणार्घ्यं मया दत्तं सर्वारिष्ट

तये मूलनक्षत्रवत्कुर्यात्सार्पगंडेस्वनामतः आश्लेषामूलगंडांतदोषमाशुव्यपोहत्वित्येवमूहः यद्दामूलगंडांतेयथा गंडांतशांतिभिर्ना एवमत्र
इतिशौनकोक्तआश्लेषाशांतिविधिः ज्योतिर्निबंधेतुविशेषउक्तः नागपतिकृतिंकुर्यात्सौवर्णीपलमानतः अथवाशक्तितः कुर्याद्वित्तशाक्यं वि
येत् कद्रुद्रायप्रचेतसइतिमंत्रविशेषतः नैवेद्यं ह्यामिषंचास्तिपूजादानकृतिः समा अयुतंहवनं ह्यत्रतिलैः साज्यैः प्रधानकैः ब्रह्मवृक्ष
धः शतमष्टोत्तरं शुभा इति अथप्रयोगः द्वादशाहेजन्मर्क्षेन्यस्मिन्वाशुभेहनिगोमुखप्रसवं कृत्वायजमानः कृताभ्यंगोदेशकालौ स्मृत्वा
स्य आश्लेषाजन्मर्क्षसूचितपित्राद्यरिषादिशांतिद्वारा श्रीपरमेश्वरप्रीत्यर्थमाश्लेषाजननशांतिं करिष्ये इति संकल्प्य तदंगतयागणप
तिवाचनमातृकापूजननांदीक्षा आचार्यवरणानि कुर्यात् तत्र ऋत्विजश्चाष्टौ चत्वारो वा ततः आचार्योऽस्मिन्कर्मणि आचार्यकर्मकरि
भ्य यदत्र संस्थितमिति सर्षपान्विकीर्य आपोहिष्ठेति मंत्रैः कर्मभूमिं प्रोक्ष्य ईशानदेशोपंचवर्णैः स्वस्तिकं विरच्य तत्रैकंकलशं स्थापये
णप्रमाणाः आपोहिष्ठेति नृचेन पंचगव्यंतत्रक्षिपेत् ततो विभवेतस्मात्कलशाच्चतुर्दिक्षु चतुरः कलशान्स्थापयेत् ततः पूर्णपात्रोपरिस्थव
रुद्रप्रतिमां त्र्यंबकमिति मंत्रेणावाह्यपूजयेत् अस्य वसिष्ठोरुद्रो नुष्टुप् ततः एकं ऋत्विक्कुंभं स्पृष्ट्वा रुद्रैकादशिनीं जपेत् यदियाजुषो यज
ह्वचश्चेच्चत्वारिरुद्रसूक्तानि छंदोगश्चेद्रुद्रसामानि रुद्रस्नातोः एकादशाष्टत्रिद्व्येकसंख्याग्राह्या केचित्पुरुद्रः सर्वसाधारणो बहुचच्छंदोगयो रु
द्रस्त्याहुः इदमेवशिष्टाः कुर्वन्ति रुद्रसूक्तानि तु कद्रुद्रायेति घोरः कण्वोरुद्रोगायत्री इमारुद्रायतवस इत्येकादशार्चस्य

तस्य द्वे अनुष्टुभो आते पितरिति पंचदशर्चस्य सूक्तस्य गृत्समदोरुद्रस्त्रिष्टुप् इमारुद्राय स्थिरधन्वन इति चतसृणां च
 स्त्रो जगत्यां त्रिष्टुप् आवोराजानं वामदेवो रुद्रस्त्रिष्टुप् तमुष्टुहिभो मोचिरुद्रस्त्रिष्टुप् भुवनस्य पितरं ऋजिश्वारुद्रस्त्रिष्टुप् अंबकं वसिष्ठो
 षुप् ततस्त्र्यंबकमिति मंत्रमष्टोत्तरशतं पावमानीश्वमध्यकुंभे जपेत् ततः प्राक्कुंभे आशुः शिशान इति त्रयोदशर्चस्य सूक्तस्य इन्द्रो प्रतिरथा
 द्रो देवता बृहस्पतिस्त्रिष्टुप् छंदो त्र्यानुष्टुप् दक्षिणकुंभे त्वमग्ने रुद्र इत्यनुवाकस्य हव्यवाद्भृषिः अग्न्यात्मारुद्रो देवता जगती छंदः परि
 क्षणो इत्यस्य वामदेवो मिस्त्रिष्टुप् उत्तरकुंभे रक्षो हणमिति पंचविंशर्चस्य सूक्तस्य आंगिरसः पायुस्त्रिष्टुप् अंत्याश्वतसोनुष्टुभः अ
 रव्याशक्त्या ग्राह्या पंचकुंभासं भवे चतुः प्रस्त्रवणं पंचवल्कं कुंभं स्थापयित्वा सर्वतत्रैव कुर्यात् ततः कुंभोत्तरतश्चतुर्विंशद्वलपंकजं प
 णिकायां कलशं स्थापयेत् तत्र याः फलिनीरिति रत्नौषधीः क्षिपेत् ततः पूर्णपात्रोपरि सर्पप्रतिमा माश्लेषा प्रतिमां नमो अस्तु सर्पे भ
 जेत् ततः सर्पो रक्तस्त्रिनेत्रश्च द्विभुजः पीतवर्णकः फलकासिधरस्तीक्ष्णो दिव्याभरणभूषित इति सर्पं ध्यात्वा तद्दक्षिणे बृहस्पते गृत्सम
 स्पतिस्त्रिष्टुप् इति मंत्रेण प्रतिमायां बृहस्पतिमावाह्य उत्तरतश्च उदीरतां शंखः स्वधास्त्रिष्टुप् अनेन प्रतिमायां पितृनावाह्य प्रागादितश्चतुर्वि
 ति पंकजदलेषु पूर्वामारभ्य पुनर्वसुपर्यंतं नक्षत्राणि तद्देवता आवाहयेत् यथा भगः १ अर्यमा २ सविता ३ त्वष्टा ४ वायुः ५ इन्द्राग्नी ६ मित्रः ७ इ
 ऽ निर्भरतिः ८ आपः ९ विश्वेदेवाः ११ विष्णुः १२ वसवः १३ वरुणः १४ अजैकपात् १५ अहिर्बुध्न्यः १६ पूषा १७ अश्विनौ १८ यमः १९ अग्नि

प्रजापतिः २१ सोमः २२ रुद्रः २३ अदितिः २४ इतिततो लोकपालानावाह्य पदार्थानुसमयेन कांडानुसमयेन वा पूजयेत् ततः आचार्योऽग्निं ग्रहांश्च प्रति
 ष्ठाप्यान्वादध्यात् अत्र प्रधानं नवग्रहान्प्रत्येकममुकसंख्याभिः समिच्चर्वाज्याहुतिभिरधिदेवताः प्रत्यधिदेवताश्चामुकसंख्याभिः समिच्चर्वाज्याहुति
 भिर्विनायकादीन्लोकपालांश्च प्रत्येकममुकसंख्याभिः समिच्चर्वाज्याहुतिभिः प्रधानदेवतां सर्पान्प्रतिद्रव्यमष्टोत्तरशतसंख्याभिः पायसाहुतिभिः रु
 द्रं कृणुष्वेति पंचदशर्गिभिः प्रत्यृचमष्टसंख्याभिः कूसराहुतिभिः सवितारंदुर्गांश्चंबकं ऋत्विक्स्तुतिंदुर्गां वास्तोष्पतिं अग्निं क्षेत्राधिपतिं मित्र
 ऋग्निं एताः अष्टाष्टसंख्याभिः कूसराहुतिभिः श्रियं हिरण्यवर्णामिति पंचदशर्गिभिः प्रतिमंत्रमष्टसंख्याभिः समिदाज्यचर्वाहुतिभिः सो
 मस्य संख्याभिः पायसाहुतिभिः रुद्रं चतुर्गृहीतेनाज्येन अग्निं वायुं सूर्यं चाज्येन शेषेण स्विष्टकृतमित्यादि पूर्णपात्रनिधानांतं कृत्वा पायसक
 र्त्वाज्यभागांतं कुर्यात् ततो यजमानो दक्षिणतः सर्वादेवता उद्दिश्य त्यागं कुर्यात् ततो ऋत्विक्सहित आचार्यो होमं कुर्यात् तद्यथा
 देवताः प्रत्यधिदेवताः विनायकाद्याः लोकपालांश्च तत्तन्मंत्रैर्हुत्वा सर्पेभ्यो बृहस्पतये पितृभ्यश्च तत्तन्मंत्रैर्द्रव्यचतुष्टयं हुत्वा भगादिचतुर्विं
 शत्योष्टाष्टसंख्यया पायसं जुहुयात् कृणुष्वेति पंचदशर्चस्य गौतमो वामदेवो रक्षो हात्रिषु कूसरहोमे विनियोगः गायत्र्या कूसरं जातव
 पो दुर्गात्रिषु कूसरहो अंबकं वसिष्ठो रुद्रो नुषु कूसरहो सीरायुजं तीत्यस्य बुधः सौम्य ऋषिः ऋत्विक्स्तुतिर्देवता गायत्री च्छंदः क
 र्त्वा त्रिषु कूसरहो वास्तोष्पते वसिष्ठो वास्तोष्पतिस्त्रिषु कूसरहो अग्निकाण्वो मेधातिथिरग्निर्गायत्री कूसरहो

१५ पालोनुष्टुप् कृसरहोमे० गृणानाभार्गवोजमदग्निर्मित्रावरुणौगायत्री कृसरहो० अग्निंदूतं पुरोदधइत्यस्य आंगि
 त्पाग्निगायत्री कृसरहो० हिरण्यवर्णामिति पंचदशर्चस्य सूक्तस्य आनंदकर्दमचिकीर्तेंदिरासुताऋषयः श्रीर्देवता आद्यास्तिस्त्रोनुष्टुभः
 प्रस्तारपंक्तिः पंचमीषष्ठ्योत्रिष्टुभौ ततोष्टावनुष्टुभः अंत्याप्रस्तारपंक्तिः होमेविनियोगः प्रत्यृचंसमिदाज्यचरूनष्टशताष्टाविंशत्यन्यतम
 जुहुयात् त्वन्नः सोमविश्वतइत्यस्य प्रगाथः सोमस्त्रिष्टुप् पायसहोमे० १३ त्वन्नः सोमविश्वतो गोपाइति वामंत्रः त्वन्नः सोमसुक्ततुगि
 योरैद्रो विमदः सोमः प्रस्तारपंक्तिः यातेरुद्रेतिकश्यपोरुद्रः स्वराडनुष्टुप् चतुर्गृहीतमाज्यहोमेविनियोगः ततःस्कवेणव्यस्तरसमस्तव
 यंहुत्वास्त्रिष्टुदादि प्रायश्चित्तहोमांते दिक्पालेभ्यो नवग्रहेभ्यो विनायकादिभ्यः सर्पेभ्यो बृहस्पतये पितृभ्यो रुद्राय क्षेत्रपालाय सदीप
 नूदघात् ततः आचार्यो यजमानो वा चतुर्गृहीतेन द्वादशगृहीतेन वा पूर्णाहुतिं जुहुयात् तत्रमंत्राः समुद्रादूर्मिरित्येकादशर्चस्य सूक्त
 तामदेवोमिस्त्रिष्टुप् पूर्णाहुतिहोमे० प्रजापते हिरण्यगर्भः प्रजापतिस्त्रिष्टुप् पूर्णादर्विविश्वेदेवाः शतक्रतुरनुष्टुप् सप्तते अग्ने सप्तनवाग्निज
 पूर्णाहुतिहोमे० एतैर्मंत्रैः पूर्णाहुतिं हुत्वा प्रणीतानि नयनादिकर्मशेषं समाप्य रुद्रं संपांश्च पंचोपचारैः संपूज्य अंबकं मोषुण इत्युपस्थाय सर्वकलश
 पात्रांतरे गृहीत्वा सत्विगाचार्यो यजमानं सर्वौषधीभिरनुलिप्तां गंधतनववरुचं घृतनववरुचां सपुत्रांतत्पत्नींचाभिषिंचेत् अक्षीभ्यामिति षण्णांकश्यपं
 विष्टहाय द्धमनाशोनुष्टुप् त्रिभिस्त्र्यं देवेति सप्तानां वसिष्ठऋषिः आद्यानां त्रयाणामग्निर्देवता ततश्चतुर्णां विश्वेदेवाः आद्यागायत्री द्वितीया

षुप् ततस्तिस्त्रोगायत्र्योत्येद्वे अनुष्टुभौ आपइद्वेति सप्तर्षयो विश्वे देवा अनुष्टुप् आपोहिष्टेति नवर्चस्यांबरिषः सिंधद्वीप आपो गायत्री पंचमी
 धर्माना सप्तमी प्रतिष्ठा अंत्येद्वे अनुष्टुभौ सहस्राक्षेणेति प्राजापत्यो यक्ष्मनाशनो यक्ष्महाविष्टुप् अभिषेके विनियोगः ततः यो सो वज्रध
 रो देवो महेंद्रो गजवाहनः सार्पजात शिशोर्दोषं मात्रा पित्रोर्व्यपो हतु यो सो शक्तिधरो देवो हुत भुङ्क्तेषवाहनः सप्तजिह्वश्च देवो ग्निः सार्पदोषं
 पो हतु यो सो दंडधरो देवो धर्मो महिषवाहनः सार्पजात शिशोर्दोषं व्यपो हतु यमो मम यो सो खड्गधरो देवो निर्ऋतीराक्षसाधिपः प्रशामयतु
 दोषं गंडांतं संभवम् यो सो पाशधरो देवो वरुणश्च जलेश्वरः नक्रवाहः प्रचेतानो सार्पो त्याघं व्यपो हतु यो सो देवो जगत्प्राणो मारुतो
 प्रशामयतु सार्पो त्याघं दोषं बालस्य शांतये यो सो निधिपतिर्देवः खड्गभृद्वाजिवाहनः माता पित्रोः शिशोश्चैव सार्पदोषं व्यपो हतु यो
 देवः पिनाकीरूपवाहनः आश्लेषामूलगंडांतदोषमाश्रु व्यपो हतु विघ्नेशोक्षेत्रपो दुर्गालोकपालानवग्रहाः सर्वदोषप्रशमनं सर्वकु
 आश्लेषाक्षजातस्य माता पित्रोर्धनेस्य च भ्रातृजाति कुलस्थानां दोषं सर्वं व्यपो हतु यो सो वागीश्वरो नाम अधिदेवो बृहस्पतिः म
 शिशोश्चैव गंडांतं संव्यपो हतु पितरः सर्वभूतानां रक्षंतु पितरः सदा सर्पनक्षत्रजातस्य वित्तंच ज्ञातिबांधवान् सरास्त्वेत्यादिभि
 त्तच्छंयोः शंयुर्विश्वे देवाः शक्करी अभिषेके विनियोगः ततः सर्वकलशोदकेनान्येन च शतच्छिद्रमंतर्धायाभिषिक्तो यजमानः आचो
 षिने कृष्णमनझाहं रुद्रप्रतिमां च ऋत्विग्यो यथाशक्ति दक्षिणां दत्वा सर्पाणां मुत्तरपूजनं विधाय ताम्रपात्रे फलपुष्प

शानमस्तुभ्यं नागानां च गणाधिप गृहाणार्घ्यं मया दत्तं सर्वारिष्यं शांतये इत्यर्घ्यं दत्वा उत्तिष्ठेति विसृज्य संकल्पपूर्वकं
 हस्ते प्रतिपाद्याग्निं संपूज्य गच्छ गच्छेति विसृज्य यथा शक्तिब्राह्मणान्भोजयित्वा शांतिजपं कारयित्वा सह द्युतो भुंजीत इति दिनकरमद्वय
 सारे आश्लेषा शांतिप्रयोगः अथ ज्येष्ठा शांतिविधिः गर्गः घटिकैकाचमात्रांते ज्येष्ठादौ घटिकाद्वयम् तयोः संधिरिति ज्ञेयं शिशु
 तम् प्रथमे च द्वितीये च ज्येष्ठायां च तृतीये के पादत्रये जातनरो ज्येष्ठाय त्रयं जायते ज्येष्ठां त्यपाद जातस्तु पितुः स्वस्थ च नाशनः जायते
 दशाहाभ्यंतरे यथा ज्येष्ठर्क्षे च पुमान् जातः स्वाग्रजस्य विनाशनः ज्येष्ठर्क्षे कन्यका जाता हंति शीघ्रं धनाग्रजम् तस्माच्छांतिं प्रवक्ष्या
 शांतये सुदिने शुभनक्षत्रे चंद्रतारा बलान्विते सूतकांते तथा कुर्याज्ज्येष्ठा शांतिं विधानतः वज्रांकुशधरं देवमैरावतगजान्वितम्
 प्रतिरम्यं देवं दं सरनायकम् कर्षमात्रसुवर्णेन कर्षार्द्धेनाथपादतः तद्विधानं प्रकुर्वीत वित्तशाठ्यं न कारयेत् शालितंदुलसंपूर्णकुंभ
 जयेत् इन्द्रायेंदो मरुत्वेत इति मंत्रेण वाग्यतः गंधपुष्पैर्धूपदीपैर्नानाभक्ष्यनिवेदनैः पूजयेद्विधिना विप्रलोकपालगणान्वितम् रक्तवस्त्र
 पेतं पूजयेत्सुरनायकम् तत्र संस्थापयेत्कुंभांश्चतुर्दिक्षु विशेषतः तन्मध्ये स्थापयेत्कुंभं शतच्छिद्रसमन्वितम् पुण्योदकसमायुक्तं वस्त्रयुग्म
 वेष्टितम् कुंभेषु विन्यसेद्दीमान् पंचगव्यं समंत्रकम् पंचामृतं पंचरत्नं मृत्तिकाः पंच संख्यकाः पंचवृक्षकषायांश्च पंचपल्लवकांस्तथा सुवर्णं
 शदूर्वाश्च शतोषधिविनिक्षिपेत् पूरयेद्धारुणैर्मंत्रैः पंचकुंभान्प्रयत्नतः त्वन्नो अग्ने जपेदादौ स त्वन्नोऽपि द्वितीयकम् समुद्रज्येष्ठा इति च इ

मेगंगेचतुर्थकं पूजयेयुर्वस्त्रयुग्मैश्चतुरः कलशानपि पूजयेयुरिति बहुवचनाद्विक्कर्तृका पूजा जपंकुर्युः प्रयत्नेन मंत्रैरेभिर्द्विजोत्तमा
 आनोभद्राजपंचादोभद्राअग्नेद्वितीयकम् तृतीयंपुरुषसूक्तंकद्रुद्रायचतुर्थकम् आचार्यमूलमंत्रेण जपंकुर्याद्विशेषतः इन्द्रसूक्तं रुद्रजाप
 जपेन्मृत्युं जयंततः इन्द्रं संपूज्य देवेन्द्रं वरुणं कुंभसंस्थितम् सुसंकल्पविधानेन होमकर्मततश्चरेत् समिद्धिर्ब्रह्मवृक्षस्य शतमष्टोत्तरंतथा
 षोत्तरसहस्रकमिति क्वचित्पाठः सर्पिषा चरुणा चैव मूलमंत्रेण वाग्यतः हुने ज्जाप्यं च तेनैव यत इन्द्रमयेति च तिलान्व्याहृतिभिर्हुत्वा
 मरंपृथक् भार्याशिशुसमोपेतं यजमानं विशेषतः अभिषेकं प्रकुर्वीत सूक्तेर्वारुणसंज्ञितैः समुद्रज्येष्ठादिभिर्मंत्रैरिमं मे वरुणस्तु
 शांत्येत्यादिभिर्मंत्रैरभिषेकं समाचरेत् ज्योतिर्निबन्धे घोषशीत्यादिभिर्मंत्रैरिति पाठः तन्मंत्रास्तु महार्णवे प्रसिद्धाः अभिषेकदि
 मानः समाहितः शुक्लांबराणि धृत्वाथ कुर्यादाज्यावलोकनम् रूपं रूपेति मंत्रेण चित्रंतच्चक्षुरेव वा देवता पुरतः स्थित्वा धूपदीपनै
 दाचमनं सम्यक्तांबूलाघृतैश्च नमस्ते सुरनाथाय नमस्तुभ्यं शचीपते गृहाणाघृतं मया दत्तं गंडदोषप्रशान्तये आचार्यः कुर्यात्
 रितं यत्फलं शुभम् लब्ध्वा तु तत्फलं सम्यक् देवेन्द्राय निवेदयेत् आचार्यादिभिः कारितं यत्कर्म तज्जन्यं शुभमाचार्यादिभ्यः प्रतिगृह्येन्द्रो
 त् आचार्याय च गांदद्यात् सुशीलां च पयस्विनीम् रक्तवर्णां वस्त्रयुतां सर्वालंकारभूषिताम् वस्त्रयुग्मपिधानां च यथाविभवसारतः
 दानेनानेन देवेश गंडदोषं विनाशय अनेन गांदद्यादित्यर्थः अष्टोत्तरशतसंख्यं कुर्याद्ब्राह्मणभोजनम्

नित्यक्षमापयेत् अज्ञानाद्वाथवा ज्ञानाद्देकल्याद्वा धनस्य च यन्मयूनमतिरिक्तं च तत्सर्वं क्षतुमर्हसि अथ प्रयोगः गो
 सवंकृत्वा देशकालौ संकीर्त्य अस्य शिशोर्ज्येष्ठा जननसूचितसकलारिष्टनिरसनद्वारा श्रीपरमेश्वरपीत्यर्थे ज्येष्ठा जननशांतिं करिष्ये
 ल्यगणपतिपूजनपुण्याहवाचनमातृकापूजननांदीश्वरार्च्यर्च्यैर्लिख्ये चरणानि कुर्यात् ततः आचार्यः सर्षपविकिरणादिभूमिप्रोक्षणे
 रिति भूमिं स्पृष्ट्वा ओषधयः समितियवान्भूमौ निक्षिप्य आकलशेष्विति कलशं संस्थाप्य शालितंदुलैः कलशं पूरयित्वा पूर्णादवीति पूर्णपात्रं
 परिकर्षेत दूर्वा द्वैकल्पितामिंद्रप्रतिमामिंद्रायेन्द्रो मरुत्वत इति मंत्रेण वाग्यतः पूजयेत् पूजायां च वस्त्रद्वयं दद्यात् इंद्रभिन्नान्लोकपालान्
 यपूजयेत् ततः पूर्वादिदिक्षु चतुरः कुंभान्मध्ये शतच्छिद्रं संस्थाप्य दिक्कुंभेषु पंचगव्यं पंचामृतं पंचरत्नं पंचमृत्तिकां पंचवृक्षकषायं पंचप
 दूर्वाः शतौषधीश्च क्षित्वा वस्त्रयुग्मेन वेष्टयित्वा वरुणमावाह्य पूजयेत् पूजायां च वस्त्रद्वयं दद्यात् ततः पूर्वकलशे त्वन्नो अन्न इति मंत्रेण
 त्वन्नो अन्न इति पश्चात्समुद्रज्येष्ठेत्युत्तरं इमं मे गंगे इत्यभि मंत्रयेत् ततो ऋत्विजश्चतुर्षु कुंभेषु आनो भद्रा इति सूक्तं भद्रा अग्रे रिति सूक्तं
 तं कद्रुद्रायेति च सूक्तानिरुद्रं मृत्युं जयं च जपेयुः ततो ग्रिं ग्रहांश्च प्रतिष्ठाप्यान्वादध्यात् अत्र प्रधानम् इंद्रं पलाशसमिदाज्यचरुद्रव्यैरष्टशत सं
 या इंद्रायेन्द्रो मरुत्वत इति मंत्रेण प्रजापतिं तिलद्रव्येणाष्टशत संख्यया व्याहृतिभिः शेषेण स्विष्टकृतमित्यादि होमकाले इंद्रायेन्द्रो मरुत्वत यत इंद्रं प
 यामह इति च मंत्रं जपेत् जपांते बलिं पूर्णाहुतिं पूर्णपात्रविमोक्तं च कृत्वा वरुणसूक्तैः समुद्रज्येष्ठेति चतुर्भि रिमं मे वरुणे त्यनया द्यौः शांतेति वा मिहि

चेत् यजमानोरूपं रूपमित्याज्यमवलोक्य तत्पात्रं सदक्षिणं ब्राह्मणाय दत्त्वेन्द्रं संपूज्य नमस्ते सुरनाथाय नमस्तुभ्यं शचीपते गृहाणा ध्वं मया दत्तं
 इदोषप्रशांतये इत्यर्घ्यं दद्यात् आचार्यादिभ्यो जपहोमादिश्रेयो गृहीत्वा तदिन्द्राय समर्प्याचार्याय रक्तवर्णां वस्त्रद्वययुतां सवत्सांगां यक्षगंधर्ववि
 द्दैश्वर्यपूजितोसि शचीपते दानेनानेन देवेश गंडदोषं विनाशयेति मंत्रेण दद्यात् ततः उत्तरपूजां विधाय विसृज्य प्रतिमां दत्वा भिं विसृज्य शतं ब्रा
 ह्मणान् भोजयित्वा तेभ्यो यथाशक्ति दक्षिणां दत्त्वेन्द्रं प्रार्थयेत् अज्ञानादथवा ज्ञानाद्देकत्वाद्वा धनस्य च यन्न्यूनमतिरिक्तं वा तत्सर्वं क्षंतुं मु
 ने इति नारायणभट्टसुतश्रीमद्रामकृष्णभट्टसुतदिनकरभट्टकृतेशांतिसारे ज्येष्ठाशांतिप्रयोगः अथ वृद्धगर्गीकैकनक्षत्रजनन
 एकस्मिन्नेव नक्षत्रे भ्रात्रोर्वापितृपुत्रयोः प्रसूतिश्चेत्तयोर्मृत्युर्भवेदेकस्य निश्चयः भ्रात्रोर्भ्रातृभगिन्योरित्यर्थः पितृपुत्रयोः हि
 त्रदुह्नोरित्यर्थः तत्र शांतिं प्रवक्ष्यामि सर्वाचार्यमतेन तु शुभर्क्षे शुभवारे च चंद्रताराबलान्विते रिष्टविष्टिविवर्जे तु प्रारभेद्विचरं
 चार्यं वरयेत् पूर्वचतुरोऽथ द्विजोत्तमान् पुण्याहं वा चयित्वा तु शांतिकर्म समाचरेत् अग्नेरीशानदिग्भागे नक्षत्रप्रतिमां ततः तत्तद्वक्षोक्त
 कलशोपरि नक्षत्रमंत्रावसिष्ठप्रोक्ते कात्यायनपरिशिष्टे उक्ताः अत्र नक्षत्रं तद्देवतां च पूजयेत् वक्ष्यमाणज्योतिर्निबंधवचनात् रक्तव
 द्यवस्त्रयुग्मेन वेषयेत् स्वशास्त्रोक्तेन मार्गेण कुर्यादग्निमुरवंततः अनेनैव तु मंत्रेण हुनेदष्टोत्तरं शतं तत्तद्वक्षोक्तेनेत्यर्थः प्रत्येकं समि
 द्वाभिषेकं ततः कुर्यादाचार्यः पितृपुत्रयोः इत्यत्र पितृग्रहणमुपलक्षणम् यन्नक्षत्रे जन्मतेन सह बालस्याभिषेक इ

नराचार्यपूजयेत्पुनः ऋत्विजांदक्षिणांदद्यान्माषत्रयसुवर्णकम् देवताप्रतिमादानंधान्यवस्त्रादिभिः सह यानशय्या
 दीनिदद्याद्दोषप्रशान्तये भोजयेद्ब्राह्मणान्सर्वान्वित्तशाढ्यविवर्जितः इत्येकनक्षत्रजननशांतिविधिः अथप्रयोगः मातापितृनक्षत्रे
 मुखप्रसवंकृत्वा भ्रातृनक्षत्रोत्पत्तौ तमकृत्वा देशकालौ संकीर्त्यास्य शिशोः पित्रादिनक्षत्रोत्पत्तिसूचितसकलारिष्टनिरसनद्वारा श्रीपरमेश्वर
 पित्रादिनक्षत्रजननशांतिकरिष्ये इति संकल्प्य गणपतिपूजनपुण्याहवाचनमातृकापूजननांदीश्राद्धाचार्यत्विग्वरणानिकुर्यात् ऋत्विज
 षतः आचार्यः सर्षपान्विकीर्य भूमिं प्रोक्ष्याग्न्यायतनादीशान्यांकलशंसंस्थाप्य पूर्णपात्रोपरि जन्मर्क्षप्रतिमांतदक्षमंत्रेण पूजयेत् पूजा
 त्रं श्वेतंच वस्त्रयुग्मं दद्यात् ततो भिन्नहंश्च प्रतिष्ठाप्य अन्वादध्यात् अत्र प्रधानं अमुकनक्षत्रंतद्देवतां वा समिच्चर्वाज्यैः प्रत्येकमष्टशत
 र्षणस्विष्टकृतमित्यादिबलिदानांते पूर्णाहुतिं प्रणीता विमोकादिचकृत्वा कलशजलेनाभिषिच्य आचार्याय वस्त्रालंकारगाः ऋत्विगभ्यश्च मे
 रिमितं सुवर्णं दत्वा उत्तरपूजां कृत्वा प्रतिमां विसृज्याचार्यहस्ते प्रतिपाद्याचार्याय यथाशक्ति धान्यवस्त्रयानशय्यासनानि दत्वाचार्यत्विजो भो
 येदिति इति श्रीमद्दिनकरभट्टकृतेशांतिसारे एकनक्षत्रजननशांतिप्रयोगः अथ ज्योतिर्निबंधोक्त एकनक्षत्रशांतिविधिः समानमेव ददा
 देवि पिता पुत्रौ च सोदरौ भगिन्यौ वा स्वबंधू वा तदा पूर्वस्य नाशनम् एकस्मिन्नेव नक्षत्रे पुत्रयोः पितृपुत्रयोः प्रसूतयोस्तयोर्मृत्युर्भवेदेकस्य नि
 श्वयः विधानंतत्र कर्तव्यं जन्मनक्षत्रपूजनम् नक्षत्रदेवतापूज्यात्यधिप्रत्यधिपूर्वकम् यस्य ऋक्षस्य यद्व्यंदक्षिणा विधि मंत्रणम् तच्च तच्च विधानम्

व्यसृक्षदेवतनुष्टये स्वगृह्योक्तविधानेन हवनं तत्र कारयेत् भक्त्या हरिहरो देवौ स्वर्णरूप्यमयौ शुभौ ततो मूर्तिदानमंत्रः विविधस्यास्य विश्व
 स्य पितरौ विश्वतो मुखौ प्रीयेतां मूर्तिदानेन देवौ हरिहरा शुभौ दानं होमविधिः पश्चान्नादेन चाभिषेचनम् अभिषेचनपूर्वाच्च विप्रपूजा स्मृता शिवे
 तो भिगम्य गोविंदशूलिनोश्च निकेतनम् तूर्याणां च निनादेन जयघोषेण पार्वति पूजाविधिं समाप्यैवं सर्वोपस्करसंयुतम् प्रार्थयेद्देवदेवेशो लक्ष्मी
 शीलसुतेश्वरो दंडवत्प्रणिपातेन वंदनीयौ पुनः पुनः ततः स्वगृहमागत्य ब्राह्मणान् भोजयेत्सुधीः तोषयेद्दक्षिणादानैर्यथा शक्त्या वरानने एवं कृते
 नानेतु विघ्ननाशो भवेद्भुवम् अथ शौनकोक्तव्यतीपातादिशांतयः अथातः संप्रवक्ष्यामि शौनकः शांतिमुत्तमाम् कुमारजन्मकाले तु व्यतीपा
 तिः संक्रमश्चरवेस्तत्र जातो दारिद्र्यकारकः संक्रमशब्देन संक्रमकालात्पूर्वाः पराश्च षोडशघटिका गृह्यन्ते द्वात्रिंशद्दंडैः संपूर्णसूर्यमंडल
 तरप्रवेशात् दरिद्रं च महादुःखं व्याधिपीडामहद्भयम् अश्रियं मृत्युमानोति नात्र कार्या विचारणा स्त्रीणां च दुःखं शोकं च सर्वनाशकरो भवे
 पुष्कला कार्या तत्र दोषो न कश्चन गोमुखप्रसवं कुर्याच्छांतिं कुर्यात्प्रयत्नतः जपाभिषेकदानैश्च होमाद्यपि विशेषतः नवग्रहमखं कुर्यात्तस्य
 प्रथमं गोमुखं जन्मततः शांतिसमारभेत् अनेन पाठादेव प्राथम्ये सिद्धे पुनः प्राथम्यविधानं इतरशांतिषु प्राथम्यं नियतमित्येतदर्थः गृह्य
 भागे गोमयेनोपलिप्य च अलंकृते च देशे तु ब्रीहिराशिं प्रकल्पयेत् पंचद्रोणमितं धान्यं तदंर्द्धं तंदुलेन तु तदंर्द्धं तु तिलैः कुर्यादन्योन्योपरिकल्प्य
 गन्धान्गोमयेनोपलिप्य च अलंकृते च देशे तु ब्रीहिराशिं प्रकल्पयेत् पंचद्रोणमितं धान्यं तदंर्द्धं तंदुलेन तु तदंर्द्धं तु तिलैः कुर्यादन्योन्योपरिकल्प्य
 पुण्याहं वाचयित्वा तु आचार्यवरयेत्सुरा राशिकल्पनात्पूर्वम् आचारवंतं धर्मशंकुलीनं च कुटुंबिनम् मंत्रमंत्रार्थतः

पंचांगभूषणंदद्यात्तद्वस्त्रांगुलीयकम् राशौप्रतिष्ठितंकुंभमव्रणंक्रमनोहरम् तीर्थोदकेनसंपूर्यसमृदोषधिपल्लवम् सग
 रत्नचवस्त्रयुग्मेनवेष्टयेत् तस्योपरिन्यसेत्पात्रं सूक्ष्मवस्त्रेणसंयुतम् प्रतिमांस्थापयेद्दीमान्साधिप्रत्यधिदेवताम् चंद्रादित्याकृतीपार्श्वेमध्ये
 र्वयेत् वैधृतिंतदेवतांरुद्रंइदंवैधृतिशांतौ मध्येरुद्रस्तदक्षिणोत्तरयोः सूर्यचंद्रावित्यर्थः व्यतीपातसंक्रमशांतौतुमध्येसूर्यस्तदक्षिणोत्तर
 रुद्रावित्याह एवमेवव्यतीपातेशांतौसंक्रमणस्यच भानोरुत्तरतोरुद्रमग्निदक्षिणतोयजेत् निष्कमात्रेणवार्द्धनपादेनापिस्वशक्तिः प्र
 दीमांस्तत्तल्लक्षणलक्षिताम् रुद्रसूर्यौलक्षणयुक्तौ केचित्तुअंगप्रतिमास्वप्येतन्मानम् प्रतिमापूजनार्थायवस्त्रयुग्मंनिवेदयेत् अधिदे
 वंरुद्रः प्रत्यधिदेवतम् इदंवैधृतिशांतौ तत्तद्वाहृतिपूर्वेणतत्तन्मंत्रेणपूजयेत् त्रैयंबकेनमंत्रेणप्रधानप्रतिमांयजेत् अंगत्वेप्यनेनैवपूजा
 त्रेणसूर्यपूजांसमाचरेत् प्रधानत्वेगत्वेच आप्यायस्वेतिमंत्रेणसोमपूजांसमाचरेत् उपचारैः षोडशभिर्यद्वापंचोपचारकैः अर्चितंगंधपुष्पा
 नेवेद्यमर्पयेत् मृत्युंजयेनमंत्रेणप्रधानप्रतिमांस्पृशन् अष्टोत्तरसहस्रंवाअष्टोत्तरशतंतुवा अष्टाविंशतिनावाथप्रजप्यस्वस्वशक्तिः सर्व
 प्रजप्याथसोमार्थेसोममंत्रतः आनोभद्रेतिसूक्तंचभद्राअग्नेश्चसूक्तकम् जपेच्चपौरुषंसूक्तंत्रैयंबकमतःपरम् कुंभंस्पृष्ट्वाचतुर्दिक्षुजपंकुर्युस्त
 त्रिजः चतुर्दिक्षुचत्वारिसूक्तानीत्यर्थः केचित्तुएकैकस्यजपमाहुः कुंभस्यपश्चिमेदेशेस्थंडिलेग्निंप्रकल्पयेत् स्वगृह्योक्तविधानेनकारयेत्संस्कृता
 लम् त्रैयंबकेनमंत्रेणसमिदाज्यचरुनूहुनेत् अष्टोत्तरसहस्रंवाअष्टोत्तरशतंतुवा अष्टाविंशतिवाकुर्यात्स्वस्थवित्तानुसारतः सूर्यचंद्रयोःप्रधानत

त्यसंख्या मृत्युंजयेन मंत्रेण तिलहोमं समाचरेत् सर्वशांतिष्वयं होमः ततः स्विष्टकृतं हुत्वा अभिषेकं चकारयेत् समुद्रज्येष्ठासूक्तेन आपोहिष्ठाश्रुतेन
अक्षीभ्यामिति सूक्तेन पावमानीभिरेव च त्रैव्यंबकेन उत्सूर्य आप्यायस्वेति मंत्रतः सुरास्त्वामिति मंत्रेण अभिषेकं समाचरेत् आचार्यं पूजयेत् सश्वाह
स्त्रहेमांगुलीयकैः गोदानं वस्त्रदानं च हेमदानं विशेषतः तद्दोषशमनार्थाय आचार्याय निवेदयेत् श्वेतवस्त्रधरो भूत्वा भूषणाद्यैरलंकृतः यजमान
स्त्रियायुक्तो आज्यावेक्षणमाचरेत् प्रच्छादनपटं दद्यात्ततः शांतिर्भविष्यति जापकेभ्यो ब्राह्मणेभ्यो दक्षिणाभिश्च तोषयेत् जापकेभ्यो ऋत्विग्भ्य
धिकृपणेभ्यश्च प्रदद्याद् दूरिदक्षिणाम् ब्राह्मणान् छतसंख्याकान् मिष्टान्नैर्भोजयेच्च तान् तान् त्विजश्चेत्यर्थः बंधुभिः सह भुंजीत यथाविभवम्
यः कुरुते मर्त्यो नैव दुःस्वमवाप्नुयात् आयुरारोग्यमैश्वर्यं मातापित्रोः शिशोरपि सर्वदुःखनिवृत्तिश्च पुत्रपौत्रप्रवर्धनम् सर्वान् कामानव
प्नुवी भूत्वा चिरं वसेत् इति शौनकोक्तव्यतीपातादिशांतिविधिः अथ प्रयोगः गोमुखं प्रसवं कृत्वा देशकालौ संकीर्त्यास्य शिशोर्वैधृतिजन
कलारिष्टनिरसनद्वारा श्रीपरमेश्वरप्रीत्यर्थं वैधृतिजननशांतिकं रिष्ये इति संकल्प्य व्यतीपातादौ तु तत्संकल्पः व्यतीपातवैधृत्योः स
ते शांतिद्वयं एकत्र रुद्रप्राधान्यादपरत्र सूर्यप्राधान्यात् यदा तु व्यतीपाते संक्रमस्तदा व्यतीपातामावास्यायाद्वचनं तत्र ततो गणपतिपूज
नं हवाचनमातृकापूजननां दीक्षा आचार्यं त्विग्वरणानि कुर्यात् ततः आचार्यः सर्षपान्विकीर्य भूमिं प्रोक्ष्य पूर्वस्यां गोमयेनोपलिप्य तत्र पंच
पुत्रं तत्र परिसार्द्धं द्रोणद्वयमित्तं तं दुलरां शिंकृत्वा तदुपरि सपाद द्रोणमित्तं तिलरां शिंकृत्वा राशिं मस्तकं समं कृत्वा तत्र पंचरंगै र

कुंभं प्रतिष्ठाप्य तीर्थजलेनापूर्य तत्र सप्तमृतिका सर्वेषां धिपंचपल्लवपंचगव्याष्टगंधपंचरत्नानि प्रक्षिप्य वस्त्रयुग्मेनावेष्ट्य पू
 निधाय तदुपरि सूक्ष्मवस्त्रे देवताः स्थापयेत् तत्र वैधृतिशांतौ अंबकमिति मंत्रेण मध्ये रुद्रम् तद्दक्षिणत उत्सूर्य इति मंत्रेण सूर्यमुत्तरत
 तिसोमम् व्यतीपातसंक्रमशांतौ तु उत्सूर्य इति मध्ये सूर्यं तद्दक्षिणतो भिंदूतमित्यग्निमुत्तरत अंबकमिति रुद्रम् सर्वत्र मंत्राः व्याहृ
 विधाय रुद्रप्रतिमां स्पृशन् मृत्युं जयमंत्रं सर्वाजमष्टसहस्राष्टशताष्टाविंशतिसंख्यया यथाशक्ति वाजपेत् ततः सूर्यप्रतिमां स्पृशन् क्र
 रमंत्रान् जपेत् ते च उदुत्यमिति त्रयोदशर्चस्य सूक्तस्य कण्वपुत्रः प्रस्कण्वो नवाद्या गायत्र्यो त्याश्च तस्मिन्नुष्टुभः चित्रं देवानामिति षडर्च
 सः सूर्यस्त्रिष्टुप् इंद्रमित्रमिति द्वयो रौ चथ्यो दीर्घतमास्त्रिष्टुप् हंसः शुचिषदित्येकस्या गौतमपुत्रो वामदेवो जगती यत्वा सूर्येत्येकस्या
 षुष्टुप् यदद्य सूर्येत्येकस्या उत्सूर्य इति तिसृणां उद्देति सार्धं च तसृणां मैत्रावरुणिर्वसिष्ठस्त्रिष्टुप् उदुत्यदर्शनमिति बृहती शीर्ष्ण इति सत
 तच्चक्षुरिति पुरउष्णिक् वणमहां असीति द्वयो र्भृगुपुत्रो जमदग्निः पूर्वा बृहती उत्तरा सतो बृहती नमो मित्रस्येति द्वादशर्चस्य सूक्तस्य सूर्ये
 पाः सूर्यो जगती शन्नो भवेति त्रिष्टुप् सूर्यो नो दिव इति पंचर्चस्य सूर्यपुत्रश्चक्षुर्गायत्री विश्वाङ् बृहदिति च तसृणां सूर्यपुत्रो विश्वाङ् जगती वि
 मित्यस्तारपंक्तिः आद्यंगौरिति अचस्य स्वयंभूः सार्षपाङ्गीः सर्पा गायत्री सर्वेषां सूर्यो देवता ततः सोमप्रतिमां स्पृशन् व्याप्यायस्वेति जपेत् व्यतीपा
 संक्रमशांतौ पूर्वसूर्यजपस्ततो मृत्युं जयजपः अग्निजपो नास्ति ततश्चतुर्दिक्षुः क्रत्विजः कुंभं स्पृष्ट्वा आनो भद्रा इति सूक्तं पुरुषसूक्तं अंबकमंत्रं

जपेयुः केचित्तु एकैकस्यांदिशि एकैकसूक्तमिति वदन्ति ततः आचार्यो भिं ग्रहं च प्रतिष्ठाप्य अन्वादध्यात् रुद्रं अष्टसहस्राष्टशतान्यतरसंख्यया स
दाज्यचरुद्रव्येण व्यतीपातसंक्रमयोस्तु सूर्यरुद्रसंख्यया भिरुद्रौ चाष्टाविंशतिसंख्यया मृत्युं जयंति लद्रव्येण अष्टसहस्राष्टशताष्टाविंशत्यन्यतर
ख्यया शेषेण स्विष्टकृतमित्यादि मृत्युं जयहोमो व्यतीपातादावपि बलिदानांते पूर्णाहुतिं हुत्वा समुद्रज्येष्ठा इति सूक्तेन आपो हिष्ठेति च्युतेन अक्षीभ्यु
तिसूक्तेन पावमानीभिः प्रधानदेवतामंत्रैः सुरास्त्वेत्यादि पौराणैश्चाभिषिंचेयुः ततो यजमानो भिषेक वस्त्रमाचार्यो यदत्वा स्त्री बालयुक्तो रूपं
प्राज्यमवेक्ष्य तत्पात्रं सदक्षिणं ब्राह्मणाय दत्वा चार्या य वस्त्रद्वयं गां हे मां गुलीय कं यथा शक्तिसुवर्णं प्रच्छादनपटं च दत्वा ऋत्विग्यश्च यथा श
प्रकीमन्येभ्यश्च भूरिदक्षिणां दत्वा उत्तरपूजां कृत्वा विसृज्याचार्यहस्ते प्रतिपाद्याभिं विसृज्य शतं ब्राह्मणान् ऋत्विजश्च भोजयेदिति इति वि
तेशांतिसारे व्यतीपातादिशांतिप्रयोगः अथ गर्गोक्तनक्षत्रगंडांतशांतिविधिः अश्विनीमघमूलादौ त्रिषट्कनवनाडिकाः रेवतीसार्प
साश्च ऋतुसायकाः प्रकारांतरेण गंडांतमाह अश्विनीमघमूलादौ नाडिका द्वितयं तथा रेवतीसार्पशाक्रांतं नाडिका द्वितयं तथा अ
लानां पूर्वार्द्धे बाध्यते पिता पूषा हि शक्रपश्चार्द्धे जननी बाध्यते शिशोः पितृघ्नश्च दिवा जातो रात्रि जातस्तु मातृहा दिवा जातो दिवा पतित
इत्यर्थः एवं रात्रि जातः आत्मघ्नकृस्संध्ययोज्जातो नास्ति गंडे निरामयः सर्वेषां ह्यज्ञानानां परित्यागो विधीयते वर्जयेद्दर्शनं भावंतश्च पाणमा
त्राणां चिं चामि सोममंत्रेण भक्तिमान् कांस्यपात्रं प्रकुर्वीत पलैः षोडशभिर्वनम् अष्टाभिर्वा चतुर्भिर्वा द्वाभ्यां वा शोभनं तथा तन्मध

राजतंचंद्रमर्चेनु सितपुष्पसहस्रकैः दैवज्ञः क्षौमवासास्तु शक्रकुमाल्यांबरार्चितः सोमोयमिति संचित्य आप्यायस्वेति
 जपत्साहस्रकमंत्रं श्रद्धाधानः समाहितः यद्याद्वैदक्षिणामिष्टांगंदोषप्रशांतये शुक्लं वागीश्वरं चैव ताम्रपात्रसमन्वितम् गंदोषोपशां
 द्वेदविदेशुचिः इति गंडांतशांतिविधिः ज्योतिर्निबंधेतु ब्रह्मपुराणोक्तत्वेनैतानेव श्लोकान्यठित्वा कुंकुमचंदनं कुष्ठंगोरोचनमथापि वा
 कुंभेषु चतुर्षु प्रक्षिपेत्कमात् सहस्राक्षेण मंत्रेण बालकस्नापयेत्कमात् पितृयुक्तं दिवा जातं मातृयुक्तं नुरात्रिजम् स्नापयेत्पितृमातृभ्य
 भयोरपि कांस्यपात्रं घृतैः पूर्णं गंदोषोपशांतये सक्षीरमौक्तिकं शंखं श्वेतवस्त्रयुगं शुभम् यजुर्वेदविदेदद्याद्गंदोषापनुत्तये दद्या
 त्रहांश्चापि प्रपूजयेत् आयुर्वृद्धिकरं जप्त्वा कुर्याद्ब्राह्मणतर्पणम् तिथिगंडादौ तु गर्गः तिथिगंडे त्वनद्वाहं नक्षत्रे धेनु रुच्यते कांचन
 गंदोषो विनश्यति इति नक्षत्रगंडांतशांतिविधिः अथ प्रयोगः गोमुखं प्रसवं कृत्वा देशकालौ संकीर्त्या स्थिशिशोरमुखं नक्षत्रगंडांतो
 त्सकलारिष्टनिरसनं द्वाराश्रीपरमेश्वरार्थं नक्षत्रगंडांतशांतिं करिष्ये इति संकल्प्य तदंगतया गणपतिपूजनपुण्याहवाचननां दीक्षाद्व
 त्वाचार्यं कृत्वा तं शुक्लैः क्षौमवस्त्रमाल्यै रर्चयेत् ततः आचार्यः सर्षपविकिरणभूमिप्रोक्षणे कृत्वा षोडशामिरष्टामिश्चतुर्भिर्वा द्वाभ्यां वा पलैः कां
 पात्रं कृत्वा तत्पायसेन पूरयित्वा तत्र नवनीतपूरितशंखं पूर्वाग्रं निधाय तन्मुखे राजती चंद्रप्रतिमां आप्यायस्वेति मंत्रेण षोडशोपचारैः संपूज्य सित
 पुष्पसहस्रत्रयेण ३००० पुष्पांजलिं दत्वा तदुत्तरतस्ताम्रपात्रे बृहस्पतिप्रतिमां तन्मंत्रेणार्चयेत् ततो यजमानः प्रतिमामाचार्याय दत्वा यथाशक्ति द

क्षिणांचदद्यात् इतिदिनकरभट्टकृतेशांतिसारेनक्षत्रगंडांतशांतिमयोगः अथोत्तरादिशांतिविधिः उत्तरातिष्यचित्रासुपूर्वाषाढोद्वस्यच वृ
 र्याच्छांतिप्रयत्नेननक्षत्राकारजाबुधः सुवर्णेनतदर्द्धेनयथावित्तानुसारतः नक्षत्राधिपतेरूपंकृत्वावस्त्रद्वयान्वितम् वरुणस्यार्चनंकार्यंस्वस्ति
 वाचनपूर्वकम् कुंभेवरुणमभ्यर्च्यपूर्णपात्रोपरिनक्षत्राधिपतिंपूजयेदित्यर्थः शतौषधानिनिक्षिप्यमृत्वक्पल्लवसंयुतम् पूजांतेसमिदन्नाज्येहोम
 तिलयेवेस्तथा ततःपूर्णाहुतिंहुत्वावेदाध्यायिकुटुंबिने उत्तरापथमेपादेतिलपात्रंतथैवच तिष्येतुगांसवत्सांचसुशीलांचपयस्विनीम् अज्यं
 द्वेदद्यात्पूर्वाषाढेतुकांचनम् यवांश्चब्रीहिमाषांश्चतिलमुद्गान्यदापयेत् यथावित्तानुसारेणकुर्याद्वाह्यणभोजनम् पितुरायुष्यवृद्ध
 त्रविधीयते अथदिनक्षयादिशांतिविधिः दिनक्षयेव्यतीपातेव्याघातेविष्टिवैधृतौ शूलगंडेतिगंडेचपरिधेयमघंटके कालदंडेमृत्
 योगेसुदारुणे तस्मिन्गंडदिनेप्राप्तेप्रसूतिर्यदिजायते विचार्यतत्रदैवज्ञः शांतिकुर्याद्यथाविधि यजनंदेवतानांचग्रहाणांचैवपूज
 वक्ष्यमाणं दीपंशिवालयेभक्त्याघृतेनपरिदापयेत् अभिषेकंशंकरस्यअश्वत्थस्यप्रदक्षिणम् आयुर्वृद्धिकरंजाप्यंसर्वारिषे
 गुरुदेवतविप्राणांपूजनंगोत्रवर्द्धनम् गाणपत्यंपुरुषसूक्तंसौरंमृत्युंजयंशुभम् शांतिजाप्यंरुद्रजाप्यंकृत्वामृत्युंजयीभवेत् मूलेवा
 कुर्यादेतानियत्नतः एतेषांमूलव्यतीपातादिशांत्यासमुच्चयः अथविषघटिकाशांतिविधिः विषनाड्योज्योतिर्निबन्धे तिथीषुनागादि
 कदिकदिक्षभास्कराः मुनीभसंख्याप्रथमातिथेः क्रमात्परंविषारव्यंघटिकाचतुष्टयम् विंशच्चतुर्दशदिक्षशैला

२० ४ १२ १० ७ ५ २५ सूर्यादिवारेषु भवंत्यनंतरं नाड्यो विषारव्यं घटिकाचतुष्टयम् नारदः खमार्गणा ५० वेदप
 त्ररामा ३० व्योमसागराः ४० वार्धिचंद्रा १४ रूपदस्त्राः २१ खरामा ३० व्योमबाहवः २० द्विरामाः ३२ खामयः ३० शून्यदस्त्राः २० कुंजरभूमय
 पपक्षा २१ व्योमदस्त्रा २० वेदचंद्रा १४ श्वतुर्दश १४ शून्यचंद्रा २० वेदचंद्राः १४ षडक्षा ५६ वेदबाहवः २४ शून्यदस्त्रा २० शून्यचंद्राः १० पूर्णचंद्र
 दवः १८ तर्कचंद्रा १६ वेदपक्षाः २४ खरामा ३० श्वाश्विभाल्कमान् आप्यः पराः स्वर्घटिकाश्च तस्त्रो विषसंज्ञिताः रुद्रगर्गः विषनाडीषु
 वारिषभयप्रदः पितृमातुलमात्मानं घातयेन्नात्र संशयः मातुश्च विषशस्त्रास्त्रैः क्रूरैर्लभैश्च केपि वा तद्दोषपरिहाराय शांतिकर्मसमा
 मोग्निर्मृत्युश्च देवताः परिकीर्तिताः सुवर्णेन यथाशक्त्या तत्तल्लक्षणलक्षिताः प्रतिमाः कारयित्वा तु आढक्य व्रीहिभिः स्थले स्थंडिल
 कुंभमौषधिसंयुतम् जलैः संपूर्णं संस्थाप्य मृदादिप्रक्षिपेत्ततः आढक्य व्रीहिभिः कुंभस्थलं परिकल्पयेदित्यन्वयः वस्त्रद्वयेन संवेष्ट्य
 तानि क्षिपेत् कुंभोपरितु संस्थाप्य च तस्त्रः प्रतिमास्तथा तत्र तंत्रैश्च मंत्रैश्च क्रमादर्चेद्बुने तथा समिच्च रुद्रतद्रव्यैः प्रत्येकं च यथा क्रमात् क्रमा
 धसहाचार्यो हुने दष्टसहस्रकम् अष्टोत्तरशतं वाथ अष्टाविंशतिमेव वा ततस्तिलैर्हुने देवांस्तत्तन्मंत्रैश्च कृत्य वित् ततोभिषिचयेद्दानं मंत्रैः पौरा
 णिकैः क्रमात् वक्ष्यमाणमंत्रैर्दानं कुर्यादित्यर्थः प्रीयतां भगवानीशः पिनाकी सर्वतो मुखः तव मूर्तिप्रदानेन मम पापं व्यपोहतु दंष्ट्राकरालवदनो
 नीलांजनसमाकृतिः रक्तसिक्तगदापाणिर्मृत्योर्मापातु सर्वदा दानमेवंविधैर्मंत्रैर्यथाविधिसमाहितः गोभूहिरण्यवस्त्रैश्च आचार्यं पूजयेत्सु

धीः एवं कुर्याद्विधानेन विषदोषः प्रशाम्यति इति विषयटिका शांतिविधिः अथ ग्रहणजननशांतिः शौनकः ग्रहणे चंद्रसूर्यस्य प्रसूतिर्यदि दृ-
 ते व्याधिपीडा तदा स्त्रीणां मादौ तु ऋतुदर्शनात् इत्थं संजायते यस्तु तस्य मृत्युर्न संशयः व्याधिः पीडा च दारिद्र्यं शोकश्च कलहो भवेत् शांतिं ते-
 षां प्रवक्ष्यामि नराणां हितकाम्यया यस्मिन् नृक्षेत्रे विशेषेण ग्रहणं यदि जायते तन्नक्षत्राधिपं रूपं सवर्णेन प्रकल्पयेत् ऋक्षाधिपस्य रूपमित्यर्थः
 तथा शक्त्या नुरूपेण वित्तशाठ्यं न कारयेत् सूर्यग्रहे सूर्यरूपं हिरण्येन स्वशक्तितः चंद्रं चंद्रग्रहे धीमान् रजतेन विशेषतः राहोरूपं प्रकु-
 र्वेत् नैव विचक्षणः नागेन सीसेन शुचौ देशे प्रयत्नेन गोमयेनोपलेपयेत् तस्योपरि न्यसेद्दीमान् पंच रत्नं स शोभनम् त्रयाणां चैव रूपं
 अनंतं च कारयेत् रक्ताक्षतं रक्तगंधं रक्तपुष्पांबराणि च सूर्यग्रहे प्रदातव्यं सूर्यप्रीतिकराय च प्रीतिकरणायेत्यर्थः श्वेतवरं च श्वेत-
 गंधानुलेपनम् चंद्रग्रहे प्रदातव्यं चंद्रप्रीतिकराय च राहवे चैव दातव्यं कृष्णपुष्पांबराणि च दद्यान् नक्षत्रनाथाय राहुप्रीतिकराय
 जयेद्दीमाना कृष्णेनेति मंत्रतः चंद्रग्रहे तथा सम्यगाप्यायस्वेति मंत्रतः स्वर्भानोरिति मंत्रेण राहुं यत्नेन पूजयेत् एवं संपूजयेद्दीम-
 र्कसंभवेः सूर्यग्रह इत्यर्थः चंद्रग्रहे च पालाशसमिद्धिर्जुहुयात्ततः दूर्वाभिर्जुहुयाद्दीमान् राहोः संप्रीणनाय च समिद्धिर्ब्रह्मचक्षस्य
 पादूधः आज्येन च रुणा चैव तिलैश्च जुहुयात्ततः त्रिभ्य इत्यर्थः पंचगव्यैः पंचरत्नैः पंचत्वक्पंचपल्लवैः जलैरौषधकल्कैश्च सहितैः कलश-
 णेन प्रयत्नतः मंत्रैर्वा रुणसंभूतैरापोहिष्ठादिभिः स्त्रिभिः इमं मे गंगे इत्यादितत्वायामीति मंत्रकैः अभिषेके नि-

आचार्यं पूजयेत्पञ्चात्सु शांतो विजितेन्द्रियः तस्मै दद्यात्प्रयत्नेन भक्त्या प्रतिकृतित्रयम् गां चैव दक्षिणां दद्याद्यजमानः
 हितः इत्थं ग्रहणजातानां सर्वारिष्विनाशनम् कथितं भार्गवेणेदं शौनकाय महात्मने इति ग्रहणप्रसूतशांतिः अथ कात्यायनोक्तयमल-
 तिः अथातो यमलजनने प्रायश्चित्तविधिं व्याख्यास्यामो भार्यागौर्दासी महिषी वडवा वा विकृतिं प्रसवेत्प्रायश्चित्ती भवेत्पूर्णे दशाहे चतुर्णां क्षीरव-
 यमुपसंहरेत्क्षवटो दुंबराश्च शमी देवदारु गौरसर्षपास्तेषां मिश्रमपो हिरण्यदूर्वा कुराम्पल्लवै रष्टौ कलशान्त्र्यपूर्य सर्वौषधीनां दंप-
 त्वापो हिष्ठेति तिसृभिः कथानश्चित्र इति द्वाभ्यां पंचैद्रोणपंचवारुणेनेदमापः प्रवहन्त्येतां घमिति स्नापयित्वा लंकृत्य तौ दर्भेषूपवेशयत-
 १० पाकं च पयित्वा ज्यभागा विस्वाज्या हुतीः पूर्वोक्तैः स्नपनमंत्रैः स्थालीपाकस्य जुहोति अग्नये स्वाहा सोमाय स्वाहा पवमानाय स्वाहा
 मारुताय स्वाहा मरुद्भ्यः स्वाहा यमाय स्वाहा तकाय स्वाहा मृत्यवे स्वाहा ब्रह्मणे स्वाहा अग्नये स्विष्टकृते स्वाहेति एतदेव यजोत्पातेषु लूक-
 येनोवागृहं प्रविशेत्तं भोवा प्ररोहे हल्मीकं मधुजालं वा स्रवेदुदकुंभप्रज्वलने आसनशयनयानभंगे गृहकपोतिका कृकला सशरीरसर्पणे च्छुबध्व-
 शोन्येषु त्पातेषु भूकंपोल्कापातकाकसर्पसंगमप्रेक्षणादिष्वेते देवग्रहशांतिं चोक्तविधिना कृत्वा आचार्याय वरं दत्वा ब्राह्मणान् भोजयित्वा स्वस्तिं वाच-
 यीता शिषः प्रतिगृह्य शांतिं भवतीति अत्र विकृतिं प्रसवेदित्यस्य यमलो जनयेदित्यर्थः तथायं क्रमात् इदं च कुलनाशाद्यरिष्वनिवारणार्थं त्वान्छे-
 तेन मारुतत्रयोदशकपालेन प्रत्यवायपरिहारार्थेन समुच्चीयते इति यमलजननशांतिः अथ सदंतजननशांतिः पाद्ये हेमाद्रौ विष्णुधर्मोत्त-

च दंतजन्मनि बालानां लक्षणं तं निबोध मे उपरि प्रथमं यस्य जायंते च शिशोर्द्विजाः दंतैर्वा सह यस्य स्याज्जन्म भार्गवसत्तम द्वितीये च तृतीये च चतुर्थे
पंचमे तथा यदा दंताश्च जायंते मासे चैव महद्भयम् मातरं पितरं वाथ खादे दात्मानमेव वा तत्र शांतिं प्रवक्ष्यामि तां मे निगदतः शृणु गजपृष्ठगतं वा
नौ स्थं वा स्थापयेद्विजः तदभावे तु सर्वज्ञकांचने च वरासने सर्वौषधैः सर्वगंधैर्बीजैः पुष्पैः फलेस्तथा पंचगव्येन रत्नैश्च मृत्तिकाभिश्च भार्गव
स्नापयेदित्यन्वयः स्थालीपाकेन धातारं पूजयेत्तदनंतरम् चतुर्थ्यंतनाम्ना सकृदाहुतिः सप्ताहं चात्र कर्तव्यं तथा ब्राह्मणभोजनम् अष्टमे
प्रातस्तथा देयात्र दक्षिणा स्थालीपाकोत्र सप्ताहं कर्तव्य इति केचित् कांचनं राजतं गां च भुवं वा धान्यमेव च दद्यादिति शेषः इति सदंतज
मद्भुतसागरे त्वत्र पंचदशी शांतिरुक्ता तत्रैव बृहस्पतिः बालानामष्टमे मासि षष्ठे मासि ततः पुनः दंता यस्य च जायंते माता वा म्रियते
कः पीड्यते तत्र स्वयमेव न संशयः दधि क्षौद्रघृताक्तानामश्वत्थसमिधांततः जुहुयादष्टशतं प्राज्ञः समंत्रेण तु मंत्रवित् धेनुं च दक्षिणा
संपद्यते शुभम् यत्तु ज्योतिर्निबन्धे अष्टमादिषु मासेषु दंतोत्थानं शुभावहमित्युक्तं तद्गुणसंविज्ञानबहुव्रीहिणानवमादिपरम् इति षष्ठा
दंतोत्पत्तिशांतिः साधारणेन प्रकारांतरमुक्तं पद्मपुराणे दंतजन्मनि सामान्ये शृणु स्नानमतः परम् सामान्ये निषिद्धे भद्रासने निवेशये
फलेस्तथा सर्वौषधैः सर्वबीजैः पंचगव्येस्तथैव च स्नापयेत्पूजयेच्चाथ वह्नि सोम समीरणम् समीरणो वायुः पर्वतांश्च तथा स्याता न्देवदेवं च
मग्नौ यथाविधि ब्राह्मणानां तु दातव्या यथाशक्त्या च दक्षिणा ततस्त्वलंकृतं बालमासने नूपवेशयेत् पूज्याश्चाविधवानां च

शांतिः शांतिसर्वस्वे सतत्रयेसुताचेत्स्यात्तत्रयेवासुतोयदि मातापित्रोः कुलस्यापितदानिष्टमहद्रवेत् ज्येष्ठना
 त्रिदुःखंवासुमहद्रवेत् जातस्यैकादशाहेवाद्वादशाहेशभेदिने आचार्यमृत्विजोवत्वाग्रहयज्ञपुरःसरम् ब्रह्मविष्णुमहेशेंद्रप्रतिमास्वर्णतः
 पूजयेद्दान्यराशिस्थकलशोपरिशक्तिः पंचमेकलशेरुद्रं पूजयेद्रुद्रसंख्यया रुद्रसूक्तानिचत्वारिशांतिसूक्तानिसर्वशः रुद्रसंख्ययारुद्रसू
 जपेदित्यर्थः आचार्योजुहुयात्तत्रसमिदाज्यतिलैश्चरुम् अष्टोत्तरसहस्रंवाशतंवाविशतंतुवा देवताभ्यश्चतुर्वल्कादिभ्योग्रहपुरःसरम्
 रींद्रस्ययतंद्रभयामहे ततःस्विष्टकृतंहुत्वा बलिं पूर्णाहुतिंततः अभिषेकंकुटुंबस्य कृत्वाचार्येण पूजयेत् हिरण्यं घेनुरेकाचक्रत्विजांदि
 ज्यस्य वीक्षणं कृत्वा शांतिपाठं तु कारयेत् इति त्रिकशांतिः अथ सिंहादिप्रसूतगवादिशांतयः अद्भुतसागरेनारदः भानौ सिंहगतेचैव य
 ते मरणंतस्य निर्दिष्टं षड्भिर्मर्सेर्न संशयः प्रसूतांतत्क्षणादेवतांगां विप्रायदापयेत् ततो होमं प्रकुर्वीत घृताक्तमधुसर्षपैः आहुतीनां घृ
 तं जुहुयात्ततः व्याहृतिभिर्होमः सोपवासः प्रयत्नेन दद्याद्विप्राय दक्षिणाम् वस्त्रयुग्मं च गांचैव सुवर्णं च प्रदापयेत् इष्टदेवतमंत्रेण ततः शांतिम
 मथर्ववेदपरिशिष्टे माघे बुधे च महिषी श्रावणे वडवादिवा सिंहगावः प्रसूयंते स्वामिनो मृत्युदायकाः विधानंतत्र कर्तव्यं नरेण हितमिच्छता सौरैः
 कर्तव्यो होमः सूर्यस्य तुष्टये प्रधानं तिलसर्पिश्च पायसं शर्करायुतम् सहस्रं हवनं प्रोक्तं दानान्यष्टौ यथाविधि प्रत्यृचं पायसं हुत्वा तांगां विप्रायदापये
 ततो षोडानानि दापयेत् तिलं लोहं हिरण्यं च कार्पासं लवणं तथा सप्तधान्यं क्षितिर्गावैकैकं पावनं स्मृतम् इति सिंहादिप्रसूतगवादिशांतिः इति

दिनकरभट्टकृतेशांतिसारेजननशांतयः अथबालपीडाशांतयः सारसंग्रहेक्रियाकालगुणोत्तरे ग्रहो धनवतीनामगृहनेजातिमात्रकम् क्रियाका
 गुणोत्तरेतु प्रथमेहनिगृह्णातिबालकम्बालिनीग्रहीत्युक्तम् नारायणीयेतुपापिनीग्रहीतिपाठः ग्रीवायांपृष्ठभागेचललाटेश्ववणेमुखे उद्देजयतिगात्र
 आहारंचनगृह्णते मांजिष्ठाधातकीलोध्रहरितालंचंदनम् एतैः प्रलेपयेद्दालंततोमुंचतिसाग्रही भोगंदद्यात्तुमातृणांसर्वकालंविचक्षणः गंध
 कुसरंसुरामांसंयथेच्छया भोगंबलिं सर्वकालंसंध्यात्रयेनिमित्तानंतरंचेति मदनरत्ने तत्रैव नारायणीये मत्स्यमांसस्कराभक्ष्यगंधस्त्व
 लंहरेदित्यर्थः तत्रैवक्रियाकालोत्तरे लेपनंधातकीलोध्रमंजिष्ठातालचंदनैः धूपयेन्महिषाक्षेणततोमुंचतिसाग्रही बलिदानेविशेषर
 सारे कदंबश्चकरंजश्चविभीतोनिंबएवच अश्वत्थोदुंबरोचैवश्लेष्मातकवटीतथा मातृवृक्षाः क्रमेणोक्ताः पूर्वादिशांतदिग्गताः
 माश्रित्यबलिंदद्याद्यथोदितम् प्रतिस्थूलंप्रत्युदकंप्रतिवृक्षमथापिवा स्थूलमुच्चप्रदेशः बल्याशायामनूक्तायां प्राक्प्रोक्तानानुसा
 रोचतेतत्रमातृणांबलिमाहरेत् कृत्वानीराजनांतंबलिमिति विधिवद्दालमाहूयतत्रसंस्पृश्याद्विः समंचशिरसिसकुसुमैरक्षतेभ्रामयित्
 येदेवतायाविधंवदुपहितैस्तत्रगीतैः स्तमंत्रैः कुर्याद्रक्षांसमीक्ष्यक्षणमिवविलयंयातिदुष्टग्रहार्तिः नीराजनमंत्रोनारायणीये ब्रह्माविष्णुश्वर
 णैश्चवणस्तथा रक्षंतुत्वरितंबालंमुंचमुंचकुमारकम् तत्रैवकालगुणोत्तरे पलाशाश्वत्थकापित्थबिल्वोदुंबरपल्लवाः पंचभंगः स्मृतोह्येषबालानां
 णैश्चवणस्तथा रक्षंतुत्वरितंबालंमुंचमुंचकुमारकम् तत्रैवकालगुणोत्तरे पलाशाश्वत्थकापित्थबिल्वोदुंबरपल्लवाः पंचभंगः स्मृतोह्येषबालानां
 णैश्चवणस्तथा रक्षंतुत्वरितंबालंमुंचमुंचकुमारकम् तत्रैवकालगुणोत्तरे पलाशाश्वत्थकापित्थबिल्वोदुंबरपल्लवाः पंचभंगः स्मृतोह्येषबालानां

दुमनस्तनवनस्यणाये चंडोसकर्णावनिलोत्रिनिष्ठोठांतिंसनासार्धशशीचचंडः हुंफट्शिरोंतोमनुरेषहन्याद्वालयहंकुप्तजपादिकर्म ॐ
 दर्णरचुंहुंफट्स्वाहा सारसंयहेक्रियाकालगुणोत्तरे ग्रहीतुमाहिषीनामगृणहतेतुद्विरात्रकम् कासश्वासातिमान्वालो गात्रंसंकोचतेतदा अपाम
 शीरंचपिप्पलीबीजकंतथा अजाक्षीरेणसंपिष्यततोबालंप्रलेपयेत् गवांशृंगैश्चकेशैश्चनरेवैश्चधूपयेच्छिशुम् भोगंदद्याच्चमातृणांततोमुंच
 ही भोगोगंधादिःपूर्वोक्तः१ एवमग्रेपि घंटालीसाग्रहीनामगृणहतेचत्रिरात्रकम् जृम्भतेश्वसतेबालौरोदित्येवमुहुर्मुहुः नोन्मीलयतिगात्रा
 नगृह्णते गोदंतंगजदंतंचतथाचैकैकराजिनम् अजाक्षीरेणनिषिष्यततोबालंप्रलेपयेत् धूपयेन्निंबपत्रैश्चसितसर्षपसंयुतैः लेपितंधू
 वतिसायही३ काकोलीसाग्रहीनामगृणहतेचतुरात्रकम् फेनमुद्गमतेबालोदिशश्चैवनिरीक्षते उद्देजयतिगात्राणिरोदित्येवमुहुर्मुहुः गज
 सर्षपैःसमभागैः गोमूत्रेणतुपिष्टानिततोबालंप्रलेपयेत् भोगंदद्याच्चमातृणांकुल्माषैःसममासवम् ४ हंसनीसाग्रहीनामगृणहते
 जृम्भतेश्वसतेबालआकाशंचनिरीक्ष्यते मेषशृंगंवचांलोध्रंहारितालंमनःशिलम् अजामूत्रेणसंपिष्यततोबालंप्रलेपयेत् भोगंदद्याच्चमा
 मुंचतिसायही ५ फल्कारीसाग्रहीनामगृणहतेषट्चरात्रिकम् हस्तौपादौचक्षिपतिहसतेचपुनःपुनः मुह्यतेरोदतेबालआहारंचनगृणहते ग
 गुलंचराजसर्षपसंयुतम् पिष्ट्वाचघृतसंयुक्तंततोबालंप्रलेपयेत् भोगंदद्याच्चमातृणांध्रुवंमुंचतिबालकम् ६ मुक्तकेशीग्रहीनामगृणहतेसप्तरात्र
 मुंचत्येवधृतोनादंकाकवद्रुदतेसदा जायतेपूतिगंधश्चबालकोनात्रसंशयः कुष्ठंत्वचावचाचैतच्छागमूत्रेणपेषयेत् एतैःप्रलेपयेद्बालंधूपोव्याघ्रनर

स्थच भोगंदद्यात्तुमातृणांततोमुंचतिसायही ७ गृण्हतेचाष्टरात्रंतुग्रहीनामत्रिदंडिका अतीवश्वसतेबालोगृह्यमाणस्तुरोदिति निरीक्षतेदिशश्चैव
 जिह्वालालायतेसदा लेपनंतुवचाहिंगुलशुनैःसहसर्षपैः भोगंदद्याच्चमातृणांततोमुंचतिसायही ८ सातुमेषीग्रहीनामगृण्हतेनवरात्रकम् मुह
 त्रसतेबालऊर्ध्वनिश्वसतेसदा रोदित्येवाप्यविश्वांतमुभौमुष्टीदशत्यपि चंदनंचवचाकुष्ठंतगरंसितसर्षपाः उदकेनैवपिष्टानिततोबालंप्रलेपये
 तन्नरनरैःसार्द्धतथावानररोमभिः मातृणांभोगनैवेद्यैः शिशंमुंचतिसायही ९ रोदनीसायहीनामगृण्हतेदशरात्रकम् नीलोत्पलसवर्ण
 वतिवर्णतः दिवारोदितिरात्रौचगृध्रगंधश्चजायते रक्तंतुजायतेमूत्रंसुष्ठुगंधसमन्वितम् कुष्ठंसर्जरसंचैववचासर्षपसंयुतम् उदके
 त्वाबालंप्रलेपयेत् धूपयेन्निंबपत्रैश्चसमंमांस्याचलाक्षया भोगंदद्यात्तुमातृणामासवंकोद्रवौदनम् दिनत्रयंबलिंदद्यादत्वाचैवप्रलेपये
 त् पुनतनाशिखिनीनामगृण्हतेमासजातकं तयागृहीतमात्रस्तुकाकारावंप्रमुंचति दिवारात्रौचश्वसतेगृध्रगंधश्चजायते सरक्तंस्व
 र्ग्यनैवपश्यति तेनसारमतेनित्यंकुमारीबलिकांक्षिणी पायसंत्रिविधंदद्यान्मांसंचैवचतुर्विधम् रक्तपुष्पंततोगंधंवस्त्रंदद्याच्चपीतकं स
 सुरांचैवदिशमाश्रित्यदक्षिणां अधःकरंजवृक्षस्यमध्यान्हेबलिमाहरेत् पायसादियुक्तंबलिंदद्यादित्यर्थः धूपंगोदंतनखजंदद्याच्छृंगसं
 शीपकंतिलतैलेनसप्तरात्रंबलिं हरेत् स्नापितंधूपितंबालंततोमुंचतिसायही १ पूतनाकुलदानामगृण्हतेचद्दिमासिकं तयागृहीतमात्रस्तुबालो
 त्वागृहीतमात्रस्तुबालोस्त्रिदंडिका अतीवश्वसतेबालोगृह्यमाणस्तुरोदिति निरीक्षतेदिशश्चैव जिह्वालालायतेसदा लेपनंतुवचाहिंगुलशुनैःसहसर्षपैः भोगंदद्याच्चमातृणांततोमुंचतिसायही ८ सातुमेषीग्रहीनामगृण्हतेनवरात्रकम् मुह
 त्रसतेबालऊर्ध्वनिश्वसतेसदा रोदित्येवाप्यविश्वांतमुभौमुष्टीदशत्यपि चंदनंचवचाकुष्ठंतगरंसितसर्षपाः उदकेनैवपिष्टानिततोबालंप्रलेपये
 तन्नरनरैःसार्द्धतथावानररोमभिः मातृणांभोगनैवेद्यैः शिशंमुंचतिसायही ९ रोदनीसायहीनामगृण्हतेदशरात्रकम् नीलोत्पलसवर्ण
 वतिवर्णतः दिवारोदितिरात्रौचगृध्रगंधश्चजायते रक्तंतुजायतेमूत्रंसुष्ठुगंधसमन्वितम् कुष्ठंसर्जरसंचैववचासर्षपसंयुतम् उदके
 त्वाबालंप्रलेपयेत् धूपयेन्निंबपत्रैश्चसमंमांस्याचलाक्षया भोगंदद्यात्तुमातृणामासवंकोद्रवौदनम् दिनत्रयंबलिंदद्यादत्वाचैवप्रलेपये
 त् पुनतनाशिखिनीनामगृण्हतेमासजातकं तयागृहीतमात्रस्तुकाकारावंप्रमुंचति दिवारात्रौचश्वसतेगृध्रगंधश्चजायते सरक्तंस्व
 र्ग्यनैवपश्यति तेनसारमतेनित्यंकुमारीबलिकांक्षिणी पायसंत्रिविधंदद्यान्मांसंचैवचतुर्विधम् रक्तपुष्पंततोगंधंवस्त्रंदद्याच्चपीतकं स
 सुरांचैवदिशमाश्रित्यदक्षिणां अधःकरंजवृक्षस्यमध्यान्हेबलिमाहरेत् पायसादियुक्तंबलिंदद्यादित्यर्थः धूपंगोदंतनखजंदद्याच्छृंगसं
 शीपकंतिलतैलेनसप्तरात्रंबलिं हरेत् स्नापितंधूपितंबालंततोमुंचतिसायही १ पूतनाकुलदानामगृण्हतेचद्दिमासिकं तयागृहीतमात्रस्तुबालो

धूपयेन्निंबपत्रैश्चकुसुंभलशुनेनच दीपंहितिलतैलेनबलिपूर्वेणदापयेत्
 कृतेतुसादेवीबालमुंचतितत्क्षणात् २ पूतनागौतमीनामगृण्हतेसात्रिमासिकं तयागृहीतमात्रस्तुबालोरोदितिनिश्चितम् स्वन्मूत्रंपुरीषं
 द्रामोहयुतोभवेत् मधुगंधश्चभवतिगोगंधश्चक्वचित्क्वचित् ओदनंक्षीरशाकंचयवान्नंसोष्णमेवच सक्तवस्तिलचूर्णस्यपिंडिकांचैव
 धूपयेत्सर्षपैः श्वेतैः स्नापयेच्चविशेषतः स्नपनंपंचगव्येनतिलतैलेनदीपकम् पूर्वातुदिशमाश्रित्यमध्यान्हेबलिमाहरेत् एतेनबलिदानेन
 सायही पूतनापिंगलानामचतुर्थेमासिगृण्हते तयागृहीतमात्रस्तुकंपतेदक्षिणेकरे क्षीरंपिबतिविश्वब्धंरावंमुंचतिदारुणं श्वेतव
 चंचपरिशुष्यति पूतिगंधंभवेत्तस्यगात्रंवेबालकस्यतु नमंत्रानोषधंतस्यबलितत्रनकारयेत् धार्ततव्यंचनिस्नेहंयदिजीवतिमान
 कुंचनीनामगृण्हतेपंचमासकम् तयागृहीतमात्रस्तुजायतेकांचनप्रभः सीदंतिसर्वगात्राणिसुरवंचपरिशुष्यति क्षीरंपिबतिविस्त्र
 मुहुर्मुहुः ओदनेपोलिकाशाकमस्यमांसानिकारयेत् पक्वान्नंपोलिकांचैवस्वस्तिकान्श्यामकांस्तथा दक्षिणांदिशमाश्रित्यमध्यान्हेब
 रत् एतेनबलिदानेनततोमुंचतिसायही ५ पूतनापंकजानामषण्मासंगृण्हतेशिशुं तयागृहीतमात्रस्तुरोदित्येवमुहुर्मुहुः ज्वरश्चविविधै
 स्यकुक्षिशूलश्चजायते मासोदनंसुरामांसंबलिंविविधमेवच पुष्पैर्गंधैस्तथादीपैर्बलितस्याः प्रकल्पयेत् एंबलिविधानेनततोमुंचतिसायही ६
 पूतनाशीतलानामगृण्हतेसप्तमासिकं आस्फोटयतिगात्राणितदाहारंनगृण्हते मासोदनंसुराशाकंकुल्माषंचतिलास्तथा चक्रकाणिचपिशानि

कुसुमं विविधं तथा एकरात्रं बलिं दद्यात्ततो मुंचति सायही ७ पूतनारजनीनाम गृण्हाते चाष्टमासिकं तथा गृहीतमात्रस्तु बालो मुख्यति तत्क्षणात्
 स्फोटकाः सर्षपाकारा जायन्ते तत्कलेवरे स्वनते कंपते चैव मुखं च परिशुष्यति एवं हिलक्षणं ज्ञात्वा बलितत्र न कारयेत् नमंत्रं नोषधं तस्य बाल्य
 स्य समाचरेत् जीविते तस्य संदेहो विनाशो नास्ति संशयः ८ शिशुं मासे च नवमे गृण्हाते कुंभकर्णिका तथा गृहीतमात्रस्तु तत्क्षणादेव छर्दं नि
 धि कृच्छरीरे च ज्वरो भवति दारुणः क्षीरं पिवति विस्त्रब्धं ततो भवति निस्वनः कृसरं मत्स्यमांसं च क्षीरमोदनमेव च कुल्माषतिलचूर्णं च पुष्प
 भित्तम् पूर्वादिशं समाश्रित्य मध्यान्हे बलिमाहरेत् एवं कृते तु विधिना ततो मुंचति सायही ९ पूतनापंकजानाम गृण्हाते दशमासिकम् त
 तु चक्षुष्यं नैव पश्यति उद्वेजयति गात्राणि आहारं च न रोचते ओदनं कृसरं रक्तं मत्स्यमांसं सुरासवम् घटां चैव पताकां च सक्तुपिष्टं च क
 दिशमाश्रित्य मध्यान्हे बलिमाहरेत् १० गृण्हात्येकादशमासिराक्षसीनाम पूतना तथा गृहीतमात्रस्तु दृग्भ्यां किंचिन्न पश्यति नमंत्रो
 न बलिः कार्यते बुधैः तथा गृहीतो जीवे चेततो मे विस्मयो महान् ११ पूतना च पलानाम मासे द्वादशके भवेत् तथा गृहीतमात्रस्तु रोदित्येव
 ओदनं दधिकुल्माषं तिलचूर्णं तथैव च लाजाश्वापूपकाश्चैव सर्वयत्नेन कारयेत् पूर्वादिशमथाश्रित्य मध्यान्हे बलिमाहरेत् १२ अथ वर्षेषु
 ति वार्षिकं बालं पूतना पापकारिणी तथा गृहीतमात्रस्तु धरण्यां पतते ध्रुवम् नोन्मीलयति गात्राणि रोदित्येव मुहुर्मुहुः दह्यन्ते चैव गात्राणि आह
 ने गरीं चैव मांसं कुल्माषं पोलिकादधि तिलपिंडं च लाजाश्च गंधमाल्यं सुगंधवत् धूपयेच्चापि गोदंतैः केशैश्च नखसंयुतैः स्वपनं पंचभंगैः

दशमथासाद्य एकरात्रं बलिं हरेत् एवं कृते विधाने तु ततो मुंचति साग्रही १ कुमारी रोदनीनाम गृण्हाते च द्विवार्षिकम् तथा
 त्रस्तज्वरेण परिपीड्यते स्वप्ने शोणितं विष्ठां मूत्रं रक्तं च जायते स्फुरते दक्षिणो हस्तो रोदित्येव पुनः पुनः पद्मकेसरसंकाशं गात्रं तत्र प्रजायते ते
 ते नित्यं कुमारी बलिकां क्षिणी गुडाक्तं कृसरं मांसं सिंदुवारं च पोलिकाम् कुल्माषं दधिसंयुक्तं तिलचूर्णं तथैव च पिष्टमूर्तिं बलिं कृत्वा पूर्वस्य
 हरेत् धूपयेत् सर्षपैः श्वेतैर्दोषघ्नैर्बालकं ततः पलाशाश्वत्थकापित्थबिल्वोदुंबरपल्लवाः पंचभंगः स्मृतस्त्वेष बालानां हितकारकः स्नाति
 ततो मुंचति साग्रही २ कुमारी धनदानां गृण्हाते च त्रिवार्षिकम् तथा गृहीतमात्रस्तु चक्षुर्भ्यां नैव पश्यति सीदंति सर्वगात्राणि ज्वरः
 कंपते वामहस्तश्च आहारश्च न रोचते ओदनं कृसरं मांसं मत्स्यानां च सुरासवम् कुल्माषं दधिमाषाश्च फलानि कुसुमानि च फले तु प्रति
 मात्रप्रदापयेत् धूपं मयूरपिष्टैश्च मृगरोमनखैस्तथा स्नपनं पंचभंगेन रात्रौ चैव बलिं हरेत् उत्तरां च दिशं गत्वा शुचिर्भूत्वा समाहितः
 चीभूत्वा बलिकर्म समारभेत् विधानमेतत्कृत्वा ततो मुंचति साग्रही ३ चतुर्वार्षिकं बालं तु च पलानां गृण्हाते तथा गृहीतमात्रस्तु ज्वरेण
 सीदंति सर्वगात्राणि श्वसते कंपते पुनः कारयेत् सर्पकृष्णो न गंधमाल्यबलितथा स्नपनं पंचभंगेन मेषशृंगेन धूपनम् यथा सिद्धं बलिं कृत्वा पूर्व
 शिदापयेत् बलिदानमिदं कृत्वा ततो मुंचति साग्रही ४ कुमारी वर्तनीनां गृण्हाते पंचवार्षिकम् तथा गृहीतमात्रस्तु अंधो भवति बालकः सीदंति
 गात्राणि मुरवं च परिशुष्यति मूत्रं प्रस्रवते नित्यं त्रसत्येव मुहुर्मुहुः पायसं शर्कराक्षीरं तिलपिष्टं सुरासवम् पक्वापक्वानि मांसानि दधिमूलं फलं त

धूपयेल्लशुनैः केशैः सर्पपैश्च समन्वितैः स्नपनं पंचभंगेन तिलतैलेन दीपकम् सप्तरात्रं बलिं दद्यात्ततो मुंचतिसाग्रही ५ कुमारीयमुनानामगृण
 तेषष्ठवार्षिकम् तयागृहीतमात्रस्तुरोदिति स्वरदारुणम् हसते च दिवारात्रौ आहारश्च नरोचते मत्स्यमांसं सुरामांसं पायसं कृसरं दधि पूष
 पालिकाश्चैव गंधमाल्यानुलेपनम् स्नपनं पंचभंगेन तिलतैलेन दीपकम् गवांश्च गेणधूपं च गोरौ च ननरेवैस्तथा चतुःपंचशतचिर्भूत्वा
 बलिं हरेत् एवं कृत्वा विधानेन बालं मुंचेन्न संशयः ६ कुमारीजातवेदाश्च गृणहते सप्तवार्षिकम् तयागृहीतबालंतु रूपेणैवोपलक्षयेत्
 गारात्रौ आहारश्च नरोचते कृसरामत्स्यमांसानि पायसं घृतमिश्रितम् दधि क्षीरं मधु तथा पूषकांश्च विशेषतः कुशैरास्तरणं कृत्वा ति
 येत् ॐ कूष्मांडीनि भगवती राजिनी सजु ब्रूत बालकं मुंचरश्चोसर ॐ सरदोषं हरदोषं हरस्वाहा सर्वग्रहाणां दुष्टानां होतव्यं सवि
 तं सर्षपधूपेन पंचरात्रं तु होमयेत् ततो मुंचतिसा बालं सर्वदोषेभ्य एव च ७ कुमारीललितानामगृणहते चाष्टवर्षिकम् तयागृहीतमात्रस्तु
 तिगर्जति आस्फोटयति बाहुभ्यां त्रसते च पुनः पुनः पायसं कृसराम्भ्यक्तं कुल्माषं स्वस्तिकां तथा रक्तं पूषान्मत्स्यमांसं दधि गंधांश्च
 दद्यात्तु वटवृक्षस्य मूले गत्वा स्वयं शुचिः धूपे च कुष्ठमांसी स्यादेवं मुंचतिसाग्रही ८ अथ दिनमासवर्षग्रहहराणि रावणः संभेदकूलद्वयमु
 मूर्तिविधायैककरप्रमाणाम् त्रिलोचनां शूलकपालपाणिं जटाधरां रुद्रतनुं दधानाम् भुजंगभूषां भसितोज्ज्वलांगीमंगीकृताशेषलला मल
 यार्ज्यैः कंदं सर्वग्रहाधिपम् स्कंदादिपूतनायुक्तं पूजयेच्चंदनादिभिः विरच्यतां दुलैश्चूर्णैश्च तुरस्करद्वयम् तत्र संस्था

वरत् तत्तन्मंत्रैर्विचित्रैश्चनानोपकरणादिभिः ततः सोपस्करांतांतुनिक्षिपेच्चतुष्पथे कार्पासास्थिमयूरपिच्छवृ
 ल्यपिंडांतकत्वङ्मासीविषदंशविदुषवचाकेशाहिनिर्मोककैः नागेन्द्रद्विजहिङ्गुशृङ्गमरिचैस्तुल्यैश्चधूपः कृतः स्कंदोन्मादपिशाचराक्ष
 वेशज्वरघ्नः स्मृतः मदनरत्ने कुमारतंत्रे द्वितीयेदिवसे मासे हायने वा सुनंदन गृण्हाति पूतना बालं योगिनी स्वस्तनापि वा ततो
 र्वः संकोचो हस्तपादयोः दंतान्ध्रखादित्यनिशां निमीलयति चक्षुषी आहारं च न गृण्हाति दिवारात्रं चरोदिति अक्षिरागच्छर्दनं च भ
 पुनः कृशत्वं च प्रजायेत इत्येतच्छिशुलक्षणम् तंदुलप्रस्थपिष्टेन विनिर्मायाथ पुत्तिकां भयोदशध्वजादीपाः स्वस्तिकाय
 स्थप्रमाणपिष्टेन सिद्धा पूपाश्च मत्स्यकाः मांसं चेत्येतदखिलं पश्चिमायां दिशि क्षिपेत् पश्चिमायां च संध्यायामेतद्द्याद्विनत्रय
 नादिग्रहगृहीतेषु प्रथमदिनादि गृहीतवत् धूपस्नानब्राह्मणभोजनादिकार्यमिति मदनरत्ने २ तृतीयेदिवसे मासे वर्षे वा पूतनामिध
 योगिनी बालं ततः पूर्वज्वरो भवेत् प्रस्थप्रमाणपिष्टेन पुत्तिकां कारयेत्तदा रक्तौदनं ध्वजोरक्तः स्वस्तिकोरक्त एव च रक्तपुष्पं रक्तगंध
 नुलेपनम् पश्चिमायां च संध्यायामुदीच्यां निक्षिपेद्द्वलिम् ३ चतुर्थे हनि मासे तु वर्षे गृण्हाति बालकम् तुषमंडनिकानामपूतनावाथ योगिनी
 षणारख्या ततस्तस्य जायते प्रथमं ज्वरः गात्रभङ्गो स्थितिर्मूर्ध्नि वैवर्ण्यं चाक्षिमीलनम् वैकथ्यं श्यामताश्वासः कंपोरुचिरितीरितम् तिलपि
 यीकृत्वा पुत्तिकां बिल्वकंटकैः अष्टांगै रर्चयेत्पुष्पयुक्तशङ्खध्वजोर्जुनः स्वस्तिकोर्ध्वप्रस्थसिद्धं भक्तं तावदपूपकाः त्रिसंध्यं पश्चिमाशायां बलिं द

प्रयत्नतः तावत्तर्धप्रस्थम् गोशृङ्गं सर्पनिर्मोकं लशुनं निंबपत्रकम् मनुष्यकेशमार्जारलोमान्याजघृतं तथा ऐकैश्च धूपयेदेकनिशिसंध्य
 येपिच एकस्मिन्नेव दिने बलिः ४ पंचमेदिवसे मासे वर्षे वा पूतनाशिशुम् विडालिकारव्यागृणीयात्प्रथमं जायते ज्वरः हिक्काश्वासश्च शूलश्च
 त्रभंगोरुचिस्तथा तंडुलप्रस्थपिष्टेन विनिर्माय तु पुत्तिकाम् शुक्रौदनं ध्वजाः पंच स्वस्तिकाः पंच चोज्ज्वलाः पंच दोषारशुक्लानि कुसुमानि च
 म् अपराण्हे वृक्षमूले पश्चिमायां दिशि क्षिपेत् पंचमदिनात्प्रभृति चतुर्थदिनाद्युक्तो धूपोपि कर्तव्य इति मदनरत्ने ५ षष्ठे हनिता मासे
 पिबालकम् पूतनाशकुनीनाम गृणीयात्तदनंतरम् ज्वरउद्देजनं गात्रेशोषः श्वासोरुचिस्तथा कासश्च हस्तपादाक्षिसंकोचश्चेति लक्ष
 प्रस्थपिष्टेन विनिर्मायात्पुत्तिकाम् कृष्णौदनं ध्वजाः पंच कृष्णाः स्वस्तिकपंचकम् कृष्णा एवाथ मत्स्यश्च पायसं दुग्धमेव च मांसं चाप
 स्थपिष्टं विनिर्मिताः अपराण्हे पश्चिमायां निक्षिपेद्द्वलिपुत्तिकां पुत्रिकां पूर्ववत्कृत्वा पललंशुनपाचितं मत्स्याः पर्पटिकाश्चैव रक्तं च प्र
 उदीच्यां पूर्वसंध्यायां बलिर्देयः प्रशांतये अत्र बलिदानयोर्विकल्पः ६ सप्तमेदिवसे मासे वर्षे वा शुष्करेवती गृण्हाति पूतना बालं ततः स
 रः गात्रभंगोऽथ विद्वेष आहारे कं परोदने प्रस्थसंमितपिष्टेन सम्यक् कृत्वा च पुत्रिकां सप्तध्वजाः सप्तद्वीपाः स्वस्तिकाः सप्तवेतथा पुष्पा
 च भक्तं चेत्युदगाहरेत् ७ अष्टमेदिवसे मासे वर्षे वा क्रमते शिशुम् विडालिकानामधेया पूतनास्यततो ज्वरः गात्रभेदोऽत्र रुदितं रोदनं नेत्रभे
 दः कंठोऽत्र विद्वेष आहारद्वेष एव च तंडुलप्रस्थपिष्टेन पुत्तलीं कारयेत्ततः पायसं मधुसर्पिश्च क्षीरलाजाश्च शकुलीः गुग्गुलं मेघमांसं

दीपाश्च चत्वारो गंधानानाविधा अपि सुमनांसि चरक्तानीत्येवमत्रोदितो बलिः अमुं सप्ताहरेत्पूर्वसंध्यायां दक्षिणादिशि
 स्यां वक्ष्यमाणमंत्रेणानेन संयतः पूजापितत्रैव अष्टमीग्रहणमुपलक्षणम् नवमेदिवसे वर्षे हायने वापि बालकं गृण्हाति मदनानाम्नीपू
 तरम् ज्वरश्छर्दिर्घृणाध्मानंकासश्वासश्चतृष्णाता गात्रभंगश्च शूलश्च चिन्हान्येतानि बालके प्रस्थमात्रेण पिष्टेन विनिर्माय च पुत्तिका
 नमस्त्यमांसं च पर्पटिं चेक्षु मूलकं निक्षिपेत्पूर्वसंध्याया मुत्तरस्यां बलिं दिशि मंत्रस्तु ॐ नमो भगवते वासुदेवाय हुं फट् स्वाहा ९
 मासे हायने वाथ बालकं पूतना रेवतीनाम गृण्हीयाद्बालकं ततः जरश्छर्दिः श्वासकासौ शूलं चेत्येतदीरितम् प्रस्थप्रमाणपिष्टेन पुत्ति
 कान् अष्टांगं लेपयेत्तत्र बिल्वपत्रस्य कंटकैः गुडौदनं च सर्पिश्च ध्वजानां पंचविंशतिः स्वस्तिकानां प्रदीपानां पंचविंशतिरेव च चत्वारिंश
 तद्दक्षिणदिग्गतं संध्यात्रये वक्ष्यमाणमंत्रेणानेन निक्षिपेत् ॐ नमो भगवते वासुदेवाय हुं फट् स्वाहा १० एकादशदिने मासे हायने पू
 गृण्हाति बालकं पश्चाज्ज्वरस्तस्य प्रजायते अन्नद्वेषो मुखेशोषो गात्रभंगश्च रोदनं ऊर्ध्वदृष्टिरपीत्येतल्लक्षणं तद्ब्रह्माच्छिशोः पुत्तिका
 रचिता शुक्रमोदनं पुष्पाण्यपि च शुक्लानि ध्वजानां पंचविंशतिः स्वस्तिकानां प्रदीपानां पंचविंशतिरेव च एतत्सर्वं यमाशायां संध्यायां प्रातः
 ॐ नमो भगवते वज्रहस्ताय ॐ फट् स्वाहा ११ द्वादशे दिवसे मासे वर्षे वा पूतना शिशुं अद्भुताख्या प्रगृण्हाति ज्वरः स्यात्प्रथमं ततः रोदनं
 दादंतस्वादं रक्तनेत्रता त्रयोदश स्वस्तिकाश्च ध्वजादीपास्त्रयोदश अपूपामस्त्यमांसं च तथा पर्पटिका अपि एतत्सर्वं दक्षिणस्यां दिशि मंत्रेण

क्षिपेत् ॐ नमोनारायणायहनदुष्टसत्त्वानां फट् स्वाहा १२ अथत्रयोदशादिवर्षशांतिः मदनस्नेपयोगसारे वर्षत्रयोदशे बालं ग्रही गृण्हाति पक्षि
 तच्चेष्टा किल हृच्छूलज्वरोदनहासनं शाल्योदनसुरामांसमल्यकुल्माषपायसैः दद्यात्सकृत्सरं प्रोक्तैर्मध्यान्हे त्रिदिनं बलिं पिबेच्चाभ्यंजयेत्सा
 स्तनोमुंचतिसाग्रही १३ वर्षचतुर्दशे बालं स्वच्छंदानामतो ग्रही गृण्हाति चेष्टा तत्र स्याच्छोणितस्त्रवणं तथा शूलं च नाभिदेशे स्यात्तत्र नास्ति
 या १४ वर्षपंचदशे बालं ग्रही गृण्हाति वारुणी तत्रेदं चेष्टितं विद्याज्वरोनिद्राविहस्तता कुल्माषकृत्सरापूपपोलिकापायसासर्वैः सपूगैर्केर्ब
 चिरात्रं चापि धूपयेत् चंदनेनाज्यसंयुक्तं ततोमुंचतिसाग्रही १५ षोडशे वत्सरे बालं ग्रही गृण्हाति दुर्जया तच्चेष्टा हासनं कोपो यास्या
 दुः कुल्माषकृत्सरापूपतिलपिष्टान्नफल्लुकेः दद्यात्सह बलिं दद्यात्पान्यां दिशि दिनत्रयम् १६ वर्षसप्तदशे बालं ग्रही गृण्हाति बालकी
 विज्ञेयौ तत्र नास्ति प्रतिक्रिया संवत्सरग्रहाद्येते कुमारपदपूर्वका इति इति बालपीडाशांतयः अथरोगोत्पत्तिशांतिर्वसिष्ठसंहितायाम्
 प्रवक्ष्यामि रोगार्तानां शरीरिणां बलिपूजां गहोमैश्वजपब्राह्मणभोजनैः यस्मिन्धिष्येयदानृणां रोगः संजायते तदा तद्धिष्यपूजा
 श्वरसुतुष्टये सुवर्णेन प्रमाणेन तदर्धाधेन वा पुनः धिष्येयं प्रतिमा कल्प्यायथा वित्तानुसारतः ईशान्यामथवा प्राच्यामुदीच्यां दिशि स
 दलोपर्यष्टदलं पद्मं गोमयमंडले पंचामृतैश्च सलिलैस्तत्तन्मंत्रैः पृथक्पृथक् स्नाप्य कल्पोक्तमंत्रेण प्रतिमां स्थापयेत्ततः कर्णिकायां तु संस्म
 र्तेन नृणां वस्त्रगंधाद्यैरुक्तधूपोपहारकैः आरक्तवर्णकुंभं च पंचभिः पल्लवैर्युतम् शुक्लवस्त्रस्वर्णरत्नशतौषधिसमन्वितं दे

समर्चयेत् तत्प्राच्यांस्थंडिलेवहिंविधिवत्स्थापयेत्ततः सुखांतेजुहुयादुक्तद्रव्येणाष्टसहस्रकम् उक्तद्रव्येणतत्तन्क्षत्र
क्ष्यमाणेन तिलहोमंव्याहृतिभिरष्टोत्तरसहस्रकम् पूर्णाहुतिंचजुहुयात्सम्यक्जपतिपूर्वकम् ततः शुद्धोपविष्टस्यरोगिणः प्राङ्मुखस्यच
कुंभजलेरल्लिंगैर्वारिमंत्रकैः मार्जनंकारयेत्तस्यसम्यक्संकल्पपूर्वकम् नीराजनंविशुद्धात्मापूजास्थानंसमागतः देवंहुताशनंभक्त्या
र्थयेदिति अमृतोद्भूतधृष्टिपण्येशयज्ञस्त्वंशंकरात्मकः रोगादस्माच्चमारक्षतववश्याश्चधिष्यपाः इतिप्रार्थ्यततोदद्यात्प्रतिमांवस्त्रसंयुत
सहितांगांचआचार्यायकुटुंबिने ब्रह्मणेचयथाशक्त्याब्राह्मणान्भोजयेत्ततः कृत्यानक्षत्रपूजांचतिथिवासरयोरपि सर्वान्कामान्
रोगात्प्रमुच्यते अत्रजपः आपस्तंबशाखीयानामष्टौवाक्यानाम् एतद्विधियुतांवक्ष्यमाणानक्षत्रशांतिंकृत्वातिथिशांतिंवारशांति
र्भिः अश्विन्यामुत्थितोव्याधिर्नवरात्रेणमुंचति देवस्यत्वेतिमंत्रस्यगायत्रीकाश्यपोश्चिनो श्वेतवर्णोसुधापूर्णोकुंभांभोजधरोपृथ
पलपुष्पाज्यंगुग्गुलूचगुडमियो क्षीरलडुकभोक्तारौसमिधःक्षीरवृक्षजाः आज्यंगुग्गुलुश्चधूपइत्यर्थः गुडःक्षीरलडुकंचनैवेद्यम् स
मद्रव्यमित्यर्थः एवमयेपिद्रष्टव्यम् गुडोदनबलिंदद्याद्विपैः सार्द्धंनिशामुखे १ भरण्यामुत्थितोव्याधिरचिरान्निधनैर्दः मासेनमुंचत्यथ
वस्यकुटिलागतिः त्र्यंबकस्यतुमंत्रस्यचोक्ताश्छंदर्षिदेवताः गंधोगुरुः करवीरपुष्पंधूपश्चगुग्गुलुः आज्यदीपंचसर्वेषानैवेद्यंचगुडोदनम् पा
दंडधरोरक्तस्त्वाज्यमध्वाक्षतैर्हविः महिषीनायकारूढः कूसरान्नबलिंहरेत् वक्ष्यमाणेनमंत्रेणबलिंसम्यक्प्रदापयेत् २ कृत्तिकासूत्थितोव्याधि

शरात्रेणमुंचति सुकसुवाभयवरदः सुवर्चामेषवाहनः मेधातिथिर्जगत्यग्निः पुनंतुमामित्यस्य च चंदनं यूथिका पुष्पं घृतधूपः सगुग्गुलुः नैवेद्यं तिलम्
षान्नं वटकाद्येन संयुतम् गुडोदनं हविस्तत्र पायसेन बलिं हरेत् ३ रोहिण्यामुत्थितो व्याधिर्दशरात्रेणमुंचति नमो ब्रह्मणमंत्रस्य गायत्रीविधिरीश्वरः
ष्कः कमंडलुस्वक्षसूत्राभयवरप्रदः चंदनं कमलं पुष्पं सदशांगं च गुग्गुलुम् नैवेद्यं पायसं साज्यं सर्वदानैर्हविर्भवेत् दधिक्षीरघृतक्षौद्रशाल्यन्नेन बलिं
४ चंद्रभेचोत्थितो व्याधिः पंचरात्रेणमुंचति गदावरदपाणिश्च श्वेतो सौरथवाहनः नवोनवो भवत्यस्य गायत्री गौतमः शशी चंदनं कुसुमं पुष्पं दश
ोदनम् नैवेद्यं मंडकापूपघृतक्षौद्रसमन्वितम् शर्करादधिमिश्रेण शकून्नेन बलिं हरेत् ५ आर्द्रायामुत्थितो व्याधिरचिरान्निधनप्रदः मा
यथवा देवस्य कुटिलागतिः शतद्वस्फटिकसंकाशः शूलखड्गभयेष्टदः नमः शंकरायेत्यस्य बृहतीशो विधिर्ऋषिः चंदनं सौभरं पुष्पं दशां
म् समध्वाज्यं हविस्तत्र दध्योदनं बलिं हरेत् ६ पुनर्वसौ भवेद्याधिर्नवरात्रेणमुंचति कमंडल्वक्षसूत्रे ध्मदर्भस्तुक्स्तुक् च मृत्सदा अदि
स्य त्रिष्टुपोद्बुहिणोदितिः हरिद्राकुंकुमंगंधः पुष्पं सेवंतिकादयः धूपो मलयजं पिष्टं घृतान्नं पीतवर्णकम् घृताक्तं तंदुलहविः पीतान्नेन बा
ध्ये समुत्थितो व्याधिः सप्तरात्रेणमुंचति पीतोदंडकमंडल्वक्षसूत्राभयोद्यतः बृहस्पते अतीत्यस्य त्रिष्टुपूजीवांगिराऋषिः कुंकुमं वारिजं पुष्पं नैव
सम् मंडकागुडसंयुक्तमेतदेव हविर्भवेत् समंडकघृतान्नेन बलितत्र प्रदापयेत् ८ आश्लेषासूत्थितो व्याधिः क्लेशान्मासेनमुंचति नमो अस्त्विति मंत्र
र्गो भोगयुक्तः खड्गचर्मधरः शुभः सकुंकुमागरुर्गंधः पुष्पं चागस्ति संभवम् घृतं गुग्गुलुधूपोत्रं नैवेद्यं क्षीरसर्पिषा हविः स

८९१ ९ पितृभेचोत्थितो व्याधिरक्षिरान्निधनप्रदः अथवा सार्द्धमासेन धूम्रो दंडपवित्रधृक् आयंतु नस्त्विति चास्य जगती पितृ-
 न्द्वेदनचपकपुष्पधूपः सघृतगुग्गुलुः नैवेद्यं घृतपिष्टान्नं तिलान्नं सघृतं हविः सतिलाज्यं च मुद्गान्नं बलिं च पितृ तृप्तये १० पूर्वाफलगुनभेदो व्याधिरर्द्ध-
 चति भगएव भगवानित्यस्य त्रिष्टुब्धा गोविधिः पद्माभयकरः पद्मवर्णः सिंहासने स्थितः चंदनं मालतीपुष्पं बिल्वधूपो घृतौदनम् नैवेद्यं शर्करा-
 द्यैश्च संयुतम् घृतौदनं हविस्तत्र पायसेन बलिं हरेत् ११ अर्यमर्क्षे भवेद् व्याधिरर्धमासेन मुंचति पद्मवर्णः पद्मसंस्थः पद्मगर्भसमद्युतिः अर्यमाय-
 र्यमा त्रिष्टुब्धजः कर्पूरः कुंकुमगंधः पुष्पं बंधूकसंज्ञकम् घृतगुग्गुलुधूपोत्र नैवेद्यं घृतपायसम् होमद्रव्यं घृतान्नं स्याच्छाल्यन्नेन बलिं हरेत् १२
 व्याधिर्नवरात्रेण मुंचति उदुत्यमिति हिरण्यस्तूपो गायत्र्यदिति र्यजेत् रक्तगंधं कुंकुमं च पुष्पं राजीवसंज्ञकम् गंधगुग्गुलुधूपोत्र नैवेद्यं घृत-
 पुष्पं तिलाज्यान्नं दूर्वाभिः सहितं हविः गुडशर्करा मध्वाज्यपिष्टान्नेन बलिं हरेत् १३ चित्रायामुत्थितो व्याधिर्दशरात्रेण मुंचति चित्रं देवानामित्य-
 पितामहः अक्षसूत्राभयकरश्चित्रवर्णः शिवेतरः सकुंकुमागरुर्गंधः कुसुमं चित्रवर्णकम् नैवेद्यं मोदकाज्यान्नं चित्रान्नं सघृतं हविः तदन्नेन
 सर्वरोगापनुत्तये १४ स्वात्यर्क्षे चोत्थितो व्याधिः सर्वदानिधनप्रदः एकद्वित्रिचतुष्पंचषणमासे र्वापि मुंचति सनः पितेति मंत्रस्य गायत्री मरुदंगिराः रव-
 र्मधरः कृष्णो गंधः कृष्णागरुर्भृशम् पुष्पं दमनकं धूपं चंदनागरुगुग्गुलुः नैवेद्यं पायसं साज्यं हविस्तेन बलिं हरेत् १५ द्विदेवभेदो व्याधिर्मासेनैकेन मुंचति
 द्वाग्नी आगतमिति गायत्री वास्यैव हि मधुच्छंदा ऋषींद्राग्नीतयोर्ध्यानं च पूर्ववत् श्रीखंडं कुंकुमगंधं तयोः पुष्पं सरोरुहम् देवदारुस्तयोर्धूपो नैवेद्यं घृतपाय-

सम् तदेवान्नंहविस्तत्रचित्रान्नेनबलिहरेत् १६ मित्रभेचोत्थितोव्याधिर्दशरात्रेणमुंचति मित्रस्यचर्षणीरिति गायत्रीचास्यचैवहि ऋषिर्हिरण्यस्तूपारव्यस्तत्रमित्र
धिदेवता द्विभुजःपद्मगर्भाभिःपद्मभृत्यद्वयसंस्थितः कुंकुमपुंडरीकारव्यं पुष्पंधूपंचचंदनम् नैवेद्यं पायसं साज्यं हविः कंदं च सूरणम् बलिस्तत्र प्रदानव्योम
शर्करपायसम् घृतपूरकमाषान्नं मुद्गरमैश्वर्यसंयुतम् १७ ज्येष्ठायामुत्थितोव्याधिर्मृत्युरेव न संशयः अथ वामासमेकं वामुंचत्येव न संशयः इंद्रं व इति मंत्र
यगायत्रीं द्वौ गिरा ऋषिः इंद्रस्तु पूर्ववद्गंधं चंदनं कुसुमं शुभम् कर्पूरधूपो नैवेद्यं चित्रान्नं सुमनोहरम् हविस्तु सूरणं कंदं मधुकंदं सुपायसम् विचित्र
नदध्यन्नेन बलिहरेत् १८ मूलभेचोत्थितोव्याधिमासार्धेन विमुंचति खड्गचर्मधरः कृष्णः करालवदनः प्रभुः मोषुणस्य च गायत्री घोरः कण्वोश्च
धः कृष्णागरुः पुष्पं पद्मनीलोत्पलं शुभं धूपः कृष्णागरुर्माषमिश्रान्नमुपहारकम् तदेवान्नंहविस्तत्रमाषान्नेन बलिहरेत् १९ वारिभेचोत्थितो
णो निधनप्रदः विमुंचत्यथ वामासैर्द्वित्रिषद्वंच सप्तभिः आप्यायस्वेति मंत्रस्य गायत्री पद्मपोजलं सुवर्णो द्विभुजः पद्मपाणिर्गंधश्च चंदनं प
त्रं नैवेद्यं घृतपायसं हविर्मसूरपिष्टान्नं तदन्नेन बलिहरेत् २० विश्वभेचोत्थितोव्याधिः सार्धमासेन मुंचति विश्वे देवास इत्यस्य गायत्री विश्वदेव
भयां भोजवरदश्च कुशासनः चंदनं कमंडलुं पुष्पं धूपः सघृतगुग्गुलुः नैवेद्यं पायसाज्यान्नं हविरप्येतदेवहि समिद्धिर्नितुलैः सार्द्धं तदन्नेन बलिहरेत्
भेचोत्थितोव्याधिर्दशरात्रेण मुंचति अतो देवेति मंत्रस्य गायत्री पद्मजो हरिः पीतांबरः कृष्णवर्णः शंखचक्रगदाभ्रजः चंदनं मालती पुष्पं धूपः क
भोज्यादिभिः सह नैवेद्यं हविरप्येतत्पायसेन बलिहरेत् २२ वसुभेचोत्थितोव्याधिर्दशरात्रेण मुंचति त्रायंतामिहम्

दुग्धसाधुस्ततः चापबाणधरः शुक्लोगंधः कर्पूरचंदनं वारिजंगुगुलुधूपोनैवेद्यं घृतपायसं हविश्चोदुंबरसमिद्धुडपायससंयुतं लड्डुकापूपम
 तिलपिष्टबलिं हरेत् २३ वारुणे चोत्थितो व्याधिरष्टरात्रेण मुंचति इमं मेवरुण इत्यस्य गायत्री कण्ववारिपः नागपाशधरः श्रीमान्नवरत्न विभू
 रस्थोगुरुर्गंधः पुष्पंचकमलोत्पलं कर्पूरचंदनं धूपोनैवेद्यं घृतपोलिका हविरश्वत्थसमिधश्चित्रान्नेन बलिं हरेत् २४ अजेकपाद्भ्यो व्याधिः सर्वत
 अथवा बहुभिर्मार्गैर्दिवसैर्विमुंचति वामपादकरं भूम्या माकाशे त्वपरद्वयं प्रसार्य प्रांजलिः साक्षादीश्वरं चिंतयन् स्थितः शमग्निरित्य
 श्रीचतुराननः कुंकुमचंदनगंधं पुष्पं श्वेतार्कसंभवम् धूपः शतौषधीमिश्रोनैवेद्यं दधिपायसं हविः कूष्माण्डखंडः स्याद्दध्यन्नेन बलिं हरेत् २५
 भवेद् व्याधिः सार्धमासेन मुंचति नमस्ते रुद्र इत्यस्य सर्वतश्चैव संस्थितं गंधं चंदनकर्पूरैः पुष्पं पद्मोत्पलं शुभं सबित्त्वगुगुलुधूपोनैवेद्यं घृत
 पाषाणतिलान्नाज्ययवव्रीहिभवं हविः २६ रेवत्या मुत्थितो व्याधिरष्टरात्रेण मुंचति हंसः शुचिषदित्यस्य जगती वामदेवकः पूषा च देवतां भोज
 जधरः शुभः रक्तचंदनगंधोत्रपुष्पमंदारसंज्ञकम् धूपस्तु गुगुलुः साज्यं नैवेद्यं घृतपायसम् हविस्तदेवसजलं दध्यन्नेन बलिं हरेत् भूतेशानुस्मृ
 स्माद्रोगनाथो महाज्वरः रोगादस्माच्च मां त्राहित्वं गृहीत्वोत्तमं बलिं २७ इति नक्षत्रपीडाशान्तयः अथ बोधायनोक्तज्वराद्युत्पत्तौ शान्तयः प्रतिप
 कष्टसंदेहो दिनानि दश अग्निर्देवता अग्निरस्मीति पूजामंत्रः हैमी प्रतिमा घृतधूपो घृतदीपश्च यथासंभवं नैवेद्यं घृतं होमद्रव्यं शांतिर्भवति अत्र सर्वत्र
 थमंतत्तद्देवतामंत्रजपः सहस्रादिसंख्याकः पश्चात्पूजा होमदानादिसंख्या चाष्टोत्तरशतादिव्याधितारतम्येन कल्प्या सहस्रमृत्युर्निर्देशः १ द्वितीयायां

नानिषोडशब्रह्मादेवता ब्रह्मजज्ञानमिति जपपूजा होममंत्रः अगुरुधूपः घृतदीपः सर्वत्रशर्करानैवेद्यं तिलयवाज्यानि होमद्रव्याणि प्रतिमा हैमी २ तृतीय
दिनानि नवपार्वतीदेवता गौरीर्मिमायेति मंत्रः दूर्वाभिः पूजा कुंकुमगंधगुग्गुलुः सर्वधूपो घृतदीपः द्वाक्षाक्षीराज्यनैवेद्यं पायसं त्रिमधुराक्तं दूर्वाश्च प्रतिमा है
३ चतुर्थ्यादिनानि षोडशगणपतिर्देवता गणानां त्वेति पूजा होमादिमंत्रः हैमी प्रतिमा कुंकुमं रक्तचंदनगंधः करवीरादीनि पुष्पाणि अगुरुधूपो लड्डुकेक्षुरं
निनैवेद्यं नारीकेलशकलानि कर्दलीफलानि च होमद्रव्यम् ४ पंचम्यां दिनान्येकविंशतिर्नागो देवता हैमी प्रतिमानमो अस्तसर्पेभ्य इति मंत्रः चंदनगंधः
पुष्पाणि घृतधूपः पयो नैवेद्यं तिलयवाज्यपायसं शर्करामधूनि यथा होमद्रव्यम् ५ षष्ठ्यां दिनानि द्वादशस्कंदो देवता द्रप्सश्च स्कंदेति पूजामंत्रः पी
कंवागंधः रक्तानि पुष्पाणि जाती पुष्पाणि वाजटामांसीधूपः लड्डुकादिनैवेद्यं फलानि च तिलयवाज्यशर्करामधूनि यथा होमद्रव्यं हैमी प्रतिमा
सप्तम्यां दिनान्यष्टौ दिननाथो देवता आसत्येन आकृष्णेनेति धामंत्रः हैमी ताम्रजावा प्रतिमा कुंकुमगंधः करवीरादीनि पुष्पाणि गुग्गुलुधूपः
संयुक्तं पायसं नानाफलनैवेद्यं अर्कसमिधः पायसं होमद्रव्यम् ७ अष्टम्यां दिनानि त्रयोदश ईश्वरो देवता तमीशानमिति पूजामंत्रः राजतीप
श्च चंदनगंधः बिल्वदलान्यर्कपुष्पाणि नीलोत्पलानि च पुष्पाणि जटामांसीधूपः पायसं नानाभक्ष्याश्च नैवेद्यं त्रिमध्वक्तास्तिला होमद्रव्यं रोगशान्ति
वम्यां दिनान्यष्टादश भगवती दुर्गा देवता जातवेदस इति पूजामंत्रः हैमी प्रतिमा रक्तचंदनगंधः कुंकुमादिकं वानैवेद्यं होमद्रव्यं ओदनम् ९ दश
पञ्चविंशतिः यमो देवता हैमी लोहीवा प्रतिमा यमाय त्वेति पूजामंत्रः चंदनं मृगमदश्च गंधः मधुसर्जरश्च धूपः तिलतैलदीपः बिल्वपत्राणि कृष्णतिलाश्च

१० एकादश्यां दिनानि सप्तविंशे देवा देवता विश्वे देवा स इति मंत्रः हैमी प्रतिमा श्वेतचंदनगंधः कृष्णागस्त्य
 दीपः तुलसीपत्राणि पूजायां यवमोदकं नैवेद्यं तिलयवमध्वाज्यं होमद्रव्यम् ११ द्वादश्यां द्वादश दिनानि रुद्रो देवता याते रुद्रेति मंत्रः हैमी प्रतिमा चंदन
 गरुर्धूपः घृतदीपः पायसं नैवेद्यं चंपकपुष्पं कमलं च पूजायां तिलयवाज्यमधूनि होमद्रव्यं शांतिर्भवति १२ त्रयोदश्यां दिनान्यष्टौ शमी देवतारौ
 मूर्तिः आप्यायस्वेति मंत्रः पूजादौ श्वेतचंदनगंधः चंदनधूपः घृतदीपः दधिशर्करानैवेद्यं तिलयवास्त्रिमध्वक्ता होमद्रव्यं शांतिर्भवति १३ चतुर्दश्यां
 द्वाविंशतिः नमः शंभवे चेति मंत्रः रौक्मी राजती वामूर्तिः श्वेतचंदनगंधः अर्कपुष्पं बिल्वदलानि वा पूजायां अगारुर्धूपः पायसं नैवेद्यं त्रिमध्वक्ता होमद्रव्यं
 यम् १४ अमायां दिनान्यष्टादश शची देवता होता यक्ष इति मंत्रः हैमी प्रतिमा कुंकुमादिगंधः नानासुगंधपुष्पाणि कृष्णागस्त्य गरुर्धूपः फेणिका पू
 षा पायसं होमद्रव्यं १५ पूर्णिमायां दिनानि षोडश चंद्रो देवता दमनक पूजायां मन्यत्सर्वं त्रयोदशी शांता वुक्तं ग्राह्यम् १६ इति दिने करभट्टकृतेशा
 थिदोषशांतिः अथाश्वलायनोक्तवारशांतिः आदित्यवासरस्य रुद्रो देवता याते रुद्रेति मंत्रः हैमी राजती वामूर्तिः चंदनगंधः आगारुर्धूपः घृतदीपः पा
 नैवेद्यं होमद्रव्यं च १ सोमवासरस्य पार्वती देवता गौरीर्मिमायेति मंत्रः हैमी राजती वामूर्तिः चंदनगंधः सुगंधिपुष्पं अगारुर्धूपः घृतदीपः नानाभक्ष्या
 नैवेद्यं तिलयवा होमद्रव्यं देवभक्तसंतर्पणं च २ भौमस्य स्कंदो देवता अन्यत्सर्वं षष्ठी शांतिवत् ३ बुधवासरस्य विष्णुर्देवता विष्णोरराटमसीति मंत्रः
 मंस्वरूपं पीतचंदनं पीतपुष्पाणि कमलानि च अगारुर्धूपः घृतदीपः यवलडुकनैवेद्यं तिलयवाज्यहोमः ४ गुरुवासरस्य ब्रह्मा देवता ब्रह्मजज्ञानमिति मं

हैमीप्रतिमाकुंकुमगंधः पर्णपुष्पगुग्गुलुधूपः शर्कराज्यं नैवेद्यं तिलयवधानाघृतं होमद्रव्यम् ५ शुक्रवासरस्य इन्द्रो देवता त्रितारमिंद्रमिति मंत्रः हैमी
 तिः चंदनगंधः चंपकपुष्पं अगरुधूपः घृतपक्वं नैवेद्यं तिलयवाज्यमधूनि होमद्रव्यम् ६ शनिवासरस्य यमो देवता यमेन दत्तमिति मंत्रः हैमी लोहीवा प्रति
 ताम्रजेति केचित् चंदनगंधः पुष्पंकुष्पां मधुधूपः तिलतैलेन दीपः मधुमत्स्याश्च नैवेद्यं तिलामधुच होमद्रव्यं शांतिर्भवति ७ इति वारशांतिः प्रतिपद्युत्ति
 व्याधिर्द्वादशाहेन मुंचति अग्निस्तु देवता तत्र कृसरान्नबलिं हरेत् १ द्वितीयायां भवेद्याधिः पंचरात्रेण मुंचति ब्रह्मा तु देवता तत्र पायसेन बलिं हरेत् २ तृतीयायां
 भवेद्याधिः सप्तरात्रेण मुंचति कामस्तु देवता तत्र घृतान्नेन बलिं हरेत् ३ चतुर्थ्यामुत्थितो व्याधिर्द्वादशरात्रेण मुंचति चंद्रस्तु देवता तत्र मोदकान्
 ४ पंचम्यामुत्थितो व्याधिर्नवरात्रेण मुंचति नागस्तु देवता तत्र दुग्धान्नेन बलिं हरेत् ५ षष्ठ्यां समुत्थितो व्याधिश्चतुरात्रेण मुंचति स्कंदस्तु
 देवता तत्र घृतान्नेन बलिं हरेत् ६ सप्तम्यामुत्थितो व्याधिरष्टरात्रेण मुंचति अर्यमा देवता तत्र गुडान्नेन बलिं हरेत् ७ अष्टम्यामुत्थितो व्याधिर्द्वादशरात्रेण मुंचति
 देवता तत्र पायसान्नं बलिं हरेत् ८ नवम्यामुत्थितो व्याधिर्मरणं निश्चितं भवेत् यमस्तु देवता तत्र माषान्नेन बलिं हरेत् ९ दशम्यामुत्थितो व्याधिः पंच
 सविता देवता तत्र घृतान्नेन बलिं हरेत् १० एकादश्यामुत्थितो व्याधिस्त्रिरात्रेण च मुंचति महाविष्णुर्देवता तत्र पूषान्नेन बलिं हरेत् ११ द्वादश्यामु
 र्मरणं निश्चितं भवेत् रोगिणो न विनिर्मुक्तिर्यमलोकं स गच्छति १२ त्रयोदश्यामुत्थितो व्याधिः सप्तरात्रेण मुंचति वरुणो देवता तत्र लडुकान्नबलि
 चतुर्दश्यां भवेद्याधिर्मृत्युदोवादिमासकः मुंचति देवताः सर्वाः पिष्टान्नेन बलिं हरेत् १४ पूर्णिमायां भवेद्याधिस्त्रिरात्रेण च मुंचति चंद्रस्तु देव

अमावास्यां भवेद्वाधिर्मासे नैकेन मुंचति अथवाष्टाचत्वारिंशद्दिनानि दाहपीडितः ३० महामृत्युर्भवेत्तेन यमलोकं स गच्छति
 शांतिं प्रवक्ष्यामि सर्वदोषोपशान्तये पितॄणां प्रतिमाकार्या सोवर्णी कर्षसंमिता ये चेह पितर इति पूजामंत्र उदीरतः कृष्णागरुश्चंदनंच कृष्णापुष्पैश्च
 समिदाज्यतिलैर्मषि चर्वाज्येन च होमयेत् अष्टोत्तरशतं वापि अष्टाविंशतिरेव वा कृष्णागौश्च प्रदातव्या आचार्याय सदक्षिणा ब्राह्मणान् भोजनं
 शस्वशक्तिः सर्वारिष्टप्रशान्त्यर्थं दीर्घायुश्च सुखी भवेत् रविवारे भवेद्वाधिर्ज्वरदाहेन पीडितः सविता देवता तत्र पायसान्नबलिं हरेत् १
 अधिः सप्त रात्रेण मुंचति सोमस्तु देवता तत्र घृतान्नेन बलिं हरेत् २ भौमवारे भवेद्वाधिः कुशाय मरणाय च कुजस्तु देवता तत्र रक्तान्नेन बलिं हरेत्
 भवेद्वाधिः कुशाय मरणाय च बुधस्तु देवता तत्र मुद्गान्नेन बलिं हरेत् ४ गुरुवारे भवेद्वाधिः पंचरात्रेण मुंचति गुरुस्तु देवता तत्र हरिद्रान्नं
 भृगुवारे भवेद्वाधिः सप्त रात्रेण मुंचति भृगुश्च देवता तत्र हरिद्रान्नं ६ शनिवारे भवेद्वाधिर्मासार्द्धेन विमुंचति शनिस्तु देवता तत्र माषान्नेन बलिं
 श्यादिषड्गुर्गालिंदघातदीश्वरे यो बलिं कुरुते सम्यक् रोगी रोगात्प्रमुच्यते आधाननिधनप्रत्यकुजन्मा ह्यविपत्करे नक्षत्रे जनिते व्याधौ कुशाय भवेत्
 यच्च आश्लेषाद्रात्रिपूर्वाय मवरुणामरुच्छुक्रतारानलाः स्युर्द्वादश्यां स्कंधरिक्ता तिथिषु चरविजारार्कवारेषु येषाम् रोगः संजायते ते यमपुरमचिरात् प्रा-
 वंत्येव चंद्रे जन्मन्यष्टारव्यबंधुव्ययभवनगते मृत्युलये च राशौ इति दिनकरभट्टकृतेशांतिसारे व्याधिनक्षत्रादिशांतयः अथ ज्वरशांतयः मदनरत्ने अ-
 नेयप्रोक्तनक्षत्रपरिधूने अश्विन्यां ज्वरोत्पत्तिश्चेद्दशदिनानि पीडा नीलोत्पलपुष्पैः पूजा गुग्गुलुधूपः क्षीरलड्डुकं नैवेद्यं देवस्य त्वेति पूजामंत्रः क्षीरवृक्षस-

त्रयधानद्रव्यम् गायत्र्याष्टशतं हुत्वा दध्योदनबलिं हरेत् एकादशदिनादारभ्य पंचविंशतिदिनांते सुखी स्यात् १ भरण्यांज्वरश्चेन्मृत्युः संदेहो वा गुड
 पूषं नैवेद्यं कृष्णसुरभिपुष्पं महिषाक्षोधूपः अंबकमिति पूजामंत्रः घृतमधुतिलाहोमद्रव्यं गायत्र्याष्टोत्तरशतं यमाय हुत्वा एकविंशतिदिनांते सुखी स
 त् २ कृत्तिकायांज्वरश्चेन्नवदिनानि पीडा घृतौदनं नैवेद्यम् यथिकापुष्पपूजा सर्पिर्धूपः पुनंतु मां देवजना इति पूजामंत्रः सावित्र्याष्टोत्तरशतं दध्योदनं च
 त्वाहुतशेषेण बलिं हरेत् पंचदिनादारभ्य एकविंशतिदिनांते सुखी स्यात् ३ रोहिण्यांज्वरश्चेन्नवदशत्रीणि दिनानि पीडा क्षीरान्नं नैवेद्यं कमलपुष्पपूजा
 भैरवसोधूपः नमो ब्रह्मण इति पूजामंत्रः घृतं सर्वधान्यानि च होमद्रव्यं सावित्र्याष्टोत्तरशतं हुत्वा क्षीरान्नेन प्रजापतये बलिं दद्यात् त्रिदिनादारभ्य नव
 वीर स्यात् ४ मृगशिरसिज्वरश्चेत्संचदिनानि पीडा पायसं नैवेद्यं कुमुदोत्पलपुष्पपूजा दशांगोधूपः नवोनव इति पूजामंत्रः मुद्गतिलपंचगव्यं होमद्रव्यं स
 रशतं हुत्वा मुद्गतिलैश्चंद्राय बलिं दद्यात् संचदिनादारभ्य नवदिनांते सुखी स्यात् ५ आर्द्रायांज्वरश्चेन्मृत्युर्दिनान्येकविंशतीडा वा सोहालकं नैवेद्यं ध
 अगारुधूपः नमः शंभवेति पूजामंत्रः मध्वाज्यं होमद्रव्यं सावित्र्याष्टोत्तरशतं हुत्वा पायसान्नेन रुद्राय बलिं दद्यात् पंचदिनादारभ्य दशदिनांते सुखी
 र्वसौज्वरश्चेत्सप्तदिनानि पीडा गुडौदनं नैवेद्यं मल्लिकापुष्पपूजा मलयजोधूपः अदितिर्द्यौरिति पूजामंत्रः घृततंडुलाः प्रधानद्रव्यं गायत्र्याष्टोत्तरशतं हु
 गंधमाल्योदनैर्बलिं दद्यात् सप्तदिनादारभ्य सप्तविंशदिनांते सुखी स्यात् ७ पुष्येज्वरश्चेत्सप्तदिनानि पीडा खंडमंडकानैवेद्यं मल्लिकासरोरुहंच पुष्पं शु
 माल्यैश्चंद्राय बलिं दद्यात् दिनत्रयादारभ्य सप्तदिनांते सुखी स्यात् ८ आश्वि

ननागायबलिंदद्यान् शान्तिश्चेदष्टदिनांते मरणं स्यात् ९ मघायां ज्वरश्चेन्मृत्युः एकविंशतिदिनानि पीडावा घृतपूरकं नैवेद्यं चंपकपुष्पपूजा गुग्गुलु
 नुस्तोषमिति पूजामंत्रः घृतमधुमिश्रतिलाक्षतवटपत्राणि द्रव्यं सावित्र्याष्टोत्तरशतं हुत्वा तिलैः पितृभ्यो बलिंदद्यात् न शान्तिश्चेद्दशदिनांते मृत्युः १० पूर्व
 शदिनानि षष्टिपंचदशवापीडारक्तमाल्यौदनं नैवेद्यं बिल्वफलधूपः अर्यमणं नुदेवमिति मंत्रघृतप्रियंगवः द्रव्यं सावित्र्याष्टोत्तरशतं हुत्वा गंधप
 बलिंदद्यात् षट्दिनादारभ्य षष्टिदिनांते सुरवी स्यात् ११ उत्तरायां ज्वरश्चेदेकविंशतिदिनानि पीडा कृसरं नैवेद्यं श्वेतकरवीरपूजा बिल्वफल
 मंत्रः तिलमाषसर्पिर्ब्रीहियवद्रव्यं सावित्र्याष्टोत्तरशतं हुत्वा तैरेवार्यमो बलिंदद्यात् अष्टादशदिनादारभ्य एकविंशतिदिनांते ज्वरमौक्षः १२ हर
 युः संदेहोवादिनानि पंचदशपीडा अपूपं नैवेद्यं रक्तकरवीरपूजा दशांगोधूपः उदुत्यमिति मंत्रः दधिघृतं द्रव्यं सावित्र्याष्टोत्तरशतं हुत्वा गंधपुष्पेण वा
 पंचदशदिनादारभ्य एकविंशतिदिनांते सुरवी स्यात् १३ चित्रायां ज्वरश्चेद्दिनानि पंचपीडामोदकं नैवेद्यं जपापुष्पपूजा दशांगोधूपः चित्रं देवानामिति मंत्र
 लमिश्रं घृतं चित्रौदनं द्रव्यं सावित्र्याष्टोत्तरशतं हुत्वा त्वष्ट्रे घृतमिश्रमुद्गैर्बलिंदद्यात् सप्तदिनादारभ्य पंचविंशतिदिनांते सुरवी स्यात् १४ स्वात्यां ज्वरश्चेत्षष्टि
 नानि पीडा दध्यौदनं नैवेद्यं दमनकपुष्पपूजा श्वेतागरुधूपः सनः पितेवेति मंत्रः घृताक्तयवाद्रव्यं सावित्र्याष्टोत्तरशतं हुत्वा गंधपुष्पेण वा यवे बलिंदद्यात् दश
 दिनादारभ्य चत्वारिंशदिनांते सुरवी स्यात् १५ विशाखायां ज्वरश्चेद्दिंशतिदिनानि पीडा गुडकं नैवेद्यं बंधूकपुष्पपूजा देवदारुधूपः शानं इंद्राग्नी इति पूज

मंत्रः दुग्धोदनघृततद्रव्यं सावित्र्याष्टोत्तरशतं हुत्वा पयोमिश्रितैर्गन्धमाल्यैरिन्द्राग्निभ्यांबलिंदद्यात् दशदिनादारभ्यविंशतिदिनांतेसुखीस्यात् १६ अनुर
धायांज्वरोत्पतिर्दशदिनानिपीडापायसाज्यंनैवेद्यं आरक्तपुष्पंचंदनंधूपः कर्पूरदीपः मित्रस्यचर्षणीघृतइतिपूजामंत्रः घृताक्तसूरणकंदं द्रव्यंसावित्र्या
ष्टोत्तरशतं हुत्वा मधुशर्करापायसघृताक्तमाषान्मुद्गगंधपुष्पसहितं मित्रायबलिंदद्यात् पंचदिनादारभ्यदशदिनांतेसुखीस्यात् १७ ज्येष्ठायांज्वरश्चे
न्मृत्युः संदेहोवापंचदिनानिपीडाचित्रौदनंनैवेद्यं पटोलीपुष्पपूजाकर्पूरागरुधूपः इंद्रोइतिपूजामंत्रः घृताक्तसूरणकंदं द्रव्यंसावित्र्याष्टोत्तरशतं हुत्वा
ष्येणेंद्रायबलिंदद्यात् नशांतिश्चेदन्यतरांगतिंगच्छतीत्याश्वलायनोमांडव्यश्च १८ मूलेज्वरश्चेन्मृत्युः संदेहोवादशदिनानिपीडामत्स्यमांस
नैवेद्यं रक्ताशोकपुष्पपूजामेषशृंगोधूपः मोषुणः पराइतिपूजामंत्रः सघृतकंदमूलं द्रव्यंसावित्र्याष्टोत्तरशतं हुत्वा निर्ऋतयेपायसान्नेनबलिं
पूर्वाषाढायांज्वरश्चेत्पंचविंशतिदिनानिपीडामंडकानैवेद्यंकल्हारपुष्पपूजामनःशिलाधूपः आपोहिष्ठेतिमंत्रः रक्तशालिद्रव्यंसावित्र्याष्टोत्त
रुपायपायसान्नेनबलिंदद्यात् चतुर्दिनादारभ्यविंशतिदिनांतेसुखीस्यात् २० उत्तराषाढायांज्वरश्चेद्विंशतिदिनानिपीडापंचभक्षंनैवेद्यं
पूजालक्षाधूपः विश्वेदेवास आगतइतिमंत्रः घृतसल्लकीखंडानिद्रव्यंसावित्र्याष्टोत्तरशतं हुत्वा विश्वेभ्योदेवेभ्यः पायसान्नेनबलिंदद्यात्
नादारभ्यविंशतिदिनांतेसुखीस्यात् २१ श्रवणेज्वरश्चेन्मासद्वयंपीडासंदेहोवाक्षीरशर्कराघृतमंडकानैवेद्यंजातीपुष्पपूजादशांगोधूपः अ
सावित्र्याष्टोत्तरशतं हुत्वा गंधपुष्पेणविष्णावेबलिंदद्यात् मासांतेवत्सरांतेवासुखीस्यात् २२ धनिष्ठायांज्वरश्चेत्पंचदशदि

लिंदद्यात् दशदिनादारभ्य पंचदशदिनांते सुखी स्यात् २३ शततारायांज्वरश्चेद्दशदिनानि पीडा घृतमंडकानैवेद्यं जलोद्भवपूजाकर्पूरागरुधूपः
 रुणेति मंत्रः अश्वत्थसमिधः द्रव्यं सावित्र्याष्टोत्तरशतं हुत्वा वरुणाय पायसेन बलिंदद्यात् षष्ठदिनादारभ्य द्वादशदिनांते सुखी स्यात् २४ पू
 यांज्वरश्चेन्मृत्युः संदेहो वा द्वाविंशतिदिनानि पीडा दधिघृतं नैवेद्यं अर्कपुष्पपूजा सर्वौषधिधूपः शान्ता अज एकपादिति मंत्रः घृतकूष्माण्डरवं
 व्याष्टोत्तरशतं हुत्वा गंधमाल्योदनैरजैकपादे बलिंदद्याद्दशदिनांते शान्तिर्मृतिर्वा २५ उत्तराभाद्रपदायांज्वरश्चेत्पंचदशदिनानि पीडा गुडस
 द्यं पंकजपत्राणि पुष्पं घृतधूपः विष्णोर्योनिमिति पूजामंत्रः घृतयुतमाषमुद्रा द्रव्यं सावित्र्याष्टोत्तरशतं हुत्वा गंधपुष्पेणाहिर्बुध्याय बलिंदद्या
 यांज्वरश्चेद्दशदिनानि पीडा तिलतंडुलपिष्टं नैवेद्यं मंदारपुष्पपूजा गुग्गुलुधूपः हंसः शुचिषदिति मंत्रः घृतान्नजलसहितकदलीफलानि च द्रव्यं
 षोत्तरशतं हुत्वा गंधपुष्पादिभिः पूष्णो बलिंदद्यात् पंचदिनादारभ्य विंशतिदिनांते सुखी स्यात् २७ इति दिनकरभट्टकृतशान्तिसारे नक्षत्रशान्तयो
 थांशविभागेन रोगदिनसंख्यादैवज्ञमनोहरेर्गर्गः कृत्तिकास्तज्वरस्तीव्रो व्याधिर्भवति पैत्तिकः दशाहं प्रथमे पादे एवं ज्ञात्वा विनिर्दिशेत् दशद्विती
 भागे चतुर्तीये दिनपंचकम् रोहिण्यां प्रथमे पादे नवरात्रं प्रकीर्तितम् द्वितीये द्विगुणं प्रोक्तं तृतीये दशरात्रकम् नक्षत्रे चंद्रदेवत्ये सप्ताहं प्रथमे शके
 ध्यमांशे तथा विंशत्याध्याधिर्द्वादशरात्रिकम् तृतीये मुनिभिः प्रोक्तो दिनानां पंचविंशतिः नक्षत्रे रुद्रदेवत्ये पक्षः स्यात् प्रथमे शके द्वादशाहं द्वितीये चतुर्ती

शेनजीवति पुनर्वसो ज्वरं विंशतिवर्षं मध्यमे दिवसान् सप्ततृतीये पञ्चविंशतिः पुष्ये स्यात्प्रथमे सप्तद्विके विंशतिवासराः तृतीयांश
 भवेद्वाधिर्दिवसानेकविंशतिः आश्लेषायां च नक्षत्रे यस्य स भवति ज्वरः मासत्रयेण प्रागंशे कष्टे जीवति मानवः द्वितीये च तृतीये च मृत्युरेव न संशयः
 नक्षत्रे पितृदेवत्ये रोगो यस्य प्रकीर्तितः प्रथमे सप्तरात्रं स्याद्द्वितीये द्वादशाहतः तृतीये पञ्चदशभिरन्ते विंशतिसंख्यया नक्षत्रे भगदेवत्ये यस्य संज
 यते ज्वरः प्रथमे पञ्चरात्रं स्यान्मध्ये द्वादशवासराः तृतीये शे तथा ज्ञेयो मृत्युरेव न संशयः उत्तराप्रथमं शे तु वासराणि चतुर्दश द्वितीये सप्तरात्रं
 तीये दिवसानव यदि हस्ते भवेद्दोगः प्रथमे सप्तरात्रकम् चत्वार्यहानि द्वितीये तृतीये दिनपञ्चकम् मृत्युर्विद्यात्तथा पूर्वत्वाष्ट्यस्य भवेज्ज्वरः
 सुद्वितीये शे रोगो भवति दारुणः तृतीये शे तथा ज्ञेयो वासराणि त्रयोदश वायव्ये प्राक्सप्तदश द्वितीये चैकविंशतिः अंत्ये चैव तृतीये शे म
 दिशेत् प्रथमं शे विशाखायास्त्रिगुणाः षोडशस्मृताः द्वितीये द्वादश प्रोक्तास्तृतीये तु तथैव च मैत्रस्यादौ षोडशाहा द्वितीये पक्षमादिशेत्
 तुः षष्टिवासराणां महामुने त्रिपक्षं प्रथमे ज्येष्ठा द्वितीये स्यात्तु षोडश तृतीये शे पुनर्मृत्युरतिसारात्प्रजायते मूलांशे प्रथमे पक्षे द्वितीये
 तीये नवरात्रेण क्लेशान्मुक्तो भवेन्नरः जलक्षार्दौ त्रयोमासामध्यमे हानि षोडश तृतीये मृत्युरेव स्याद्दोगिणां तु महामुने विश्वर्क्षे प्रथमे
 दशरात्रकम् दिनानां विंशतिः प्रोक्ता तृतीये शे महामुने सप्ताहमादौ अवधे विंशतिर्मध्यमांशके षोडशाहं तृतीये शे सत्यमेतद्वीम्यह
 शे त्रिगुणाः प्रथमे मासयुग्मकम् मासस्तृतीये विज्ञेयो देवज्ञेऽनिवेदितम् वारुणे दारुणो योगस्त्रिपक्षं प्रथमं शे द्वितीये मासपक्ष

द्वादशदिनाष्टादशकंपुनः मध्येमरणकंविंघादंतेष्टाहात्सुरवीभवेत् अहिर्बुध्न्येपक्षमादौ मध्येषोडशरात्रकम् अंतेष्टा
 र्ज्यापीडास्यात्पापकर्मभिः रेवत्यांप्रथमेशोष्टौद्वित्रिभागेचषोडश दस्त्रेदशाहंपूर्वाशे मध्येसप्तदशाहतः अंतेत्रिंशद्दिनानीतिकथितंपूर्वसूत्रि
 ण्यांप्रथमेशेचसप्तवासरमेववा मध्येमृत्युस्तथांत्येशेरोगोमासत्रयावधिः एवंज्ञात्वासुधीःसम्यक्शांतिकुर्वीतयत्नतः इतिदिनकरभट्ट
 रेनक्षत्रांशवशेनरोगादिनविवेकः अथपंचकमरणादिशांतिः पंचकंचनक्षत्रपंचकंसार्धचतुष्टयंवा कुर्यान्नदारुतृणसंग्रहमंतकाशायानंम
 पनंच शय्यावितानमिहवासवपंचकंचेत्केचिद्वदंति परतोवसुदैवतार्धादितिदैवज्ञमनोहरोक्तेः अत्रचमरणमप्यनिष्ठावहम् त्रिपुष्करेपिमरण
 त्रिपादमेमरणमात्रम् तत्तन्निमित्तशांतिविधिषुतथानिर्देशात् त्रिपुष्करमाहभूपालवल्लभः रविभौममंदवारेभद्रातिथिषुत्रिपादकेधिष्ये
 रारव्योद्विपादकेयमलनामास्यात् रत्नकोशेन गुरुभौममंदवारेभद्रायांविषमपादके योगस्त्रिपुष्करोयंत्रिगुणफलोयमलमेद्विगुणम् गर्गः पौ
 णितंत्रिगुणंचत्रिपुष्करे यमलेद्विगुणंसर्वहानिवृद्ध्यादिकंभवेत् तत्रपंचकमरणेतदुत्तरंतदैववादाहःकार्यः कुंभमीनस्थितेचंद्रेमरणंयस्यजायते
 कानंतरंकार्यंतस्यदाहादिकंरबलु अथवातद्दिनेकार्योदाहस्तुविधिपूर्वकमितिमदनरत्नेब्राह्मणं पंचकाभ्यंतरेनैवकार्योदाहादिकाक्रिया पुनर्मृत्यु
 यात्तस्मात्पंचकानंतरंशुभेतिदैवज्ञमनोहरेगारुडाच्च तत्रैवकारिकायाम् सद्योदाहादिकंकार्यंपंचकक्षमृतस्यच वक्ष्यमाणविधानेनप्रायश्चित्तपुरःसर
 चत्वारःपुरुषादर्धमयाःशवसमीपतः तन्मंत्रैर्मंत्रिताःस्थाप्यास्ततोदाहस्तुनैःसह सूतकांतेतुपुत्रार्धैःकार्यंशांतिकमुक्तवत् कांस्यपात्रघृतंदद्यात्कुर्या

तिलपिष्टैर्यवैर्वापिशरीरंतस्य कारयेत् शूर्पे निधायालंकृत्य दाहयेत्पैतृकोपरि दाहमंत्रमाह बोधायनः
 मिति मंत्रेण तिलपिष्टं प्रदापयेत् द्वित्रिपुष्करयोर्दोषं त्रिभिः कृच्छ्रैर्व्यपोहति दैवज्ञमनोहरे गारुडे त्रिपुष्करे त्रयः कार्याः पुत्तलाद्वौ द्विपुष्करे मृत
 पे तु स्थाप्याः पिष्टमयास्ततः कार्यो दाहस्तु तत्सार्धं सूतकांते तु शांतिकं कृत्वा गाश्च हिरण्यं च दद्याद्वित्तं च शक्तिः तत्रैव प्रेतखंडे त्रिपुष्करमृ
 मृत्यमेव वा द्विपुष्करे च गोयुग्मं ततो दाहो न दोषकृत् अथ त्रिपादशांतिः अपराकै पुनर्वसूत्तराषाढा कृत्तिकोत्तरफाल्गुनी पूर्वाभाद्रावि
 तत्रिपादं त्रिपादक्षमृते तद्द्विरण्यशकलं मुखे तस्य पिष्टमयं कुर्यात्पुरुषचित्तयं यतः होमं प्रतिमुखं कुर्यात्तथा वहवषामिति कर्णाय संच
 मतिपाद्यं च निर्यात्य साग्निं संस्कुर्याद्भुव्यं भौवान्यमुत्सृजेत् मरणपद्धतौ भट्टाः स्वगृह्योक्तविधानेन कृत्वाग्निं स्थापनंततः अन्वाधानं नि
 तथा हुतीः यमाय धर्मराजाय मृत्यवे चांतकाय च औदुंबराय दध्माय नीलाय परमेषिणे वृकोदराय चित्राय चित्रगुप्ताय वैक्रमात् विधिना श्रौ
 एकैकामाहुतिं हुनेत् कृष्णां गां कृष्णवस्त्रां च हेमनिष्कसमन्वितां दद्याद्विप्राय शांताय प्रीतो भवतु मे यम इति इयं शांतिः पंचकादिसाधारणी विधि
 लायां धनिष्ठा पंचकेयाश्च देवताश्च त्रिपुष्करे ताः पूज्यास्तु प्रयत्नेन मंत्रैस्तल्लिंगसंज्ञकैः तिथिवारौ च नक्षत्रं त्रिपुष्कर इति स्मृतः सर्वेषामपि तेषां तु च
 देवाः प्रकीर्तिताः यमोरुद्रश्च मधवा संपूज्यो विधिवद्बुधैः कुबेरस्य पृथक् पूजाविधातव्या मनीषिभिः होमं च विधिवत्कुर्यान्निक्षत्रशामनोचितं सामान्यं
 हविस्तेषां साज्यं पायसमुत्तमं मंत्राभावे च गायत्री पालाशः समिधस्तथा होमांते यजमानस्य विदध्यादग्निषेचनं लक्ष्मीसूक्तं जपेत्पश्चाद् दद्याद्दानानि

रिशः लक्ष्मीनारायणपीत्यैमंचकंचसतूलिकं वृषंगजंचमहिषंलोहंताम्रंचराजतं एतन्निर्मूलमितिशिष्टाः इतिशांतिसारेपंचकादिमरणशांतिः अथद्वादशा
 दूर्ध्वमवलोकनविधिः स्मृत्यंतरे दंपतीपितृपुत्रौचस्वसारौभ्रातरौतथा पितृव्यमातुलौचैवदौहित्रौभागिनेयको पुत्रिकापितरौचैवभागिनीपितरौतथा द्वादशाब्दे
 व्यतीतेतुदूरदेशंगतोयदि एतेषामेकमेकोपिनान्योन्यमवलोकयेत् इच्छंतिकेचिदाचार्या अन्योन्यमवलोकनं शिवालयेथवातीर्थेस्नात्वाप्रज्वाल्यदीपकौ शि
 संपूज्यविधिवदुभौतौदेवमध्यतः धृत्वाकांस्यमयंपात्रंसजलंरत्नपूरितम् शांतिकैर्मंत्रघोषैश्चद्विजैः सहविलोकयेत् आननंचैकमेकस्यदृष्ट्वासम्यक्
 नमेत् ब्राह्मणेभ्योयथाशक्त्यादद्यात्पात्रंसदक्षिणम् अन्येभ्यश्चाथविषेभ्योयथावित्तानुसारतः तेभ्योपिदक्षिणांदत्वापूजयेच्चपुनःपुनः नत्वा
 सूर्यमागच्छेत्स्वस्यमंदिरं ततोव्याहृतिभिर्होमंशतमष्टोत्तरंतिलैः कृत्वाथभोजयेद्विप्रान्यथावित्तानुसारतः बांधवैः सहभुंजीतसर्वारिष्टप्रशांतं
 रुतैर्मर्त्यस्तस्यारिष्टंनविद्यते आयुष्कामोनरश्चैवम कृत्वानावलोकयेत् पूर्वविलोकितानांतुविधिरेषउदाहृतः नचैवापूर्वदृष्टानामितिप्राहुर्म
 रिजाते द्वादशाब्देव्यतीतेतुनकुर्याद्भ्रातृदर्शनम् पित्रोःपुत्रस्यनैवाहुर्महाहानिकरंभवेत् दर्शनंतुप्रकुर्वीतशिवंपूज्यशिवालये कांस्यपात्रं
 तःपटविधानतः मुखावलोकनंपश्चात्समालिङ्ग्यविपर्ययात् एवंकृतेविधानेतुदोषशांतिर्भविष्यति सूर्यारुणसंवादेतु गणेशमृत्युंजयविष्णु
 संज्ञंचग्रहंधटेषु आवाह्यसंपूज्यचधान्यराशौहोमंचकुर्यादिहदेवमंत्रैः शिवपूजांप्रकुर्वीतप्रतिमापूजनंततः अघोरप्रतिमांदद्याद्ब्राह्मणायस
 पदेनसदृशंकीडस्वचक्रसंचिरम् मांतथैवाधुनामुंचक्षमांकुरुममोपरि शिवायेतुसमागत्यकृत्वाचैवांतरेपटम् उभाभ्यांनारिकेलंचभङ्ग

॥ सूक्तैजस्वादावधोरद्विजपुंगवम् अधोरप्रतिग्राहिणं ब्राह्मणमित्यर्थः विसर्जयेत्पुनस्तंचनैव पश्येत्कदाचन कांस्यपात्रे घृतं कृत्वा
 त्वारूपं स्वकं स्वकम् तत्पात्रं ब्राह्मणे दद्याद्दक्षिणासंयुतं ततः प्रादक्षालनं कृत्वा आचम्य च यथाविधि शान्तिमंत्रान्पठेत्पश्चात्सूजांगूह्यशिवं व्रजेत् धूप
 नैवेद्यं तांबूलैर्दक्षिणादिभिः वस्त्रैराभरणैर्दिव्यैस्तोषयेच्छंकरं ततः शिवस्य प्रार्थनां कृत्वा जपेत्सूक्तं कनिक्रदत् प्रदक्षिणी भद्रचेति पठेत्सूक्तं शि
 ष्यांजलिं च युगपद्दद्याच्चैवांतरं पटम् पुनः पुनर्नमस्कृत्य पश्चात्तंच विलोकयेत् प्रणामालिंगनं कुर्यात्स्वागतं क्षेमपृच्छनम् ततो द्विजवराः सर्वे स
 स्तिका निच पठित्वा होमदेशं च गच्छेयुश्च मुदान्विताः प्रतिमापूजनं कृत्वा वन्दे श्वापियथाक्रमम् होमशेषं समाप्यैवं ब्रह्माचार्यादिकान्यजे
 तः कुर्युरुभयोर्मंगलं वदेत् स्वस्ति शब्दं तथा ब्रूयुर्गच्छिदद्यात्सयस्विनीम् देवान्वन्धिं विसृज्याथ कुंभे लक्ष्मीं निधाय च आचार्यब्रह्म ऋत्वि
 षपुरःसरम् स्वगृहं च शनैर्गच्छेत्सार्धं तेन प्रवासिना देवानां चैव तृप्त्यर्थं कर्तव्यं द्विजभोजनम् एवं कृते विधाने तु न स्याद्विघ्नं कदाचन देवा
 दनकल्याणं स्यान्न संशयः आयुष्यं क्षेममारोग्यं पुत्रपौत्रप्रवर्धनम् सौभाग्यमनुलं चैव लभेदस्य प्रसादतः आरामे पुण्यतीर्थे वा देवागारेथ से
 न रूपविचनदीतीरे विधानं क्षेमदं भवेत् अथ प्रयोगः स्रमुहूर्ते चंद्रताराबलान्विते पुण्याहं वाचयित्वा आचार्यब्रह्म त्रिं गादीन् कृत्वा देशकालो संकीर्त्या
 स्माकं सकुटुंबानां क्षेमायुरारोग्यैश्चर्याभिवृद्ध्यर्थं सर्वत्र मंगलाभ्युदयार्थं मात्मनो बंध्वादीनां द्वादशाब्दाधिकप्रवासस्थितिजनितपापग्रहपीडापरिहा
 रार्थं वियोगग्रहशान्तिकरिष्य इति संकल्प्य तदंगस्थं डिलोले पनकलशं स्थापने करिष्य इति संकल्प्य दधिदूर्वामृतं च गव्यं सर्वोषधी हिरण्यरत्नफलपुष्पपं

चपलवाद्यलंकृतेषु पंचधान्यपुंजस्थितपंचकलशेषु तीर्थवारिणा पूर्णेषु स्थापितवंशपात्रोपरि अष्टदलालंकृतवस्त्रेषु गणेशमृत्युंजयविष्णुलक्ष्म्यघोरप्र
तिमानामभ्युत्तारणं कृत्वा तत्तन्मंत्रैः कलशावाहनपूजनस्थापनादिपूर्वकं तत्तन्मंत्रैस्तत्तद्देवतानामावाहनादिपूजां कुर्यात् ततो न्वाधानं कृत्वा तत्तदुद्देशो
प्रतिदेवतंदूर्वातिलाज्यचरुशर्कराभिरष्टसहस्रमष्टशतमष्टाविंशतिं वा हुतीर्हुत्वा अघोरमंत्रेणाघोराय हुत्वा रुद्राभिषेकं कृत्वा शिवालयेतः पटं धृत्य
वापियुगपच्छिवस्य पुरतो नारीकेलफलं प्रत्येकं भङ्त्वा होमदेशंगत्वा निवर्तध्वमिति सूक्तं जपेताम् ततो घोरं प्रार्थयेताम् अघोरत्वं महाकायनृणां
षकारक त्वत्क्षोभजनितं घोरं नृणां विश्लेषजं फलम् वियोगविषमाक्षस्त्वं विषमांघ्रिकरायुध विबुद्धिर्विगतस्थायी विलापी विगताश्रयः यो
योगध्वंसी योगी योगविधातकः नृनार्यो र्योगहंता च बंधुयोगवियोगकृत् गच्छत्यनुदिनं चोर्वी प्राणिनां क्लेशहेतवे योगविश्लेषकार्यत्वं
वाप्रचक्षते भावियोगमहाघोरप्राणिनां क्लेशदायक शरणागतमापन्नं त्राहि मां शोकसागरात् द्विजं समभ्यर्च्य घोरप्रतिमां दद्यादाज्यावेक्ष्य
तिमंत्रान् जपित्वा पादौ प्रक्षाल्य शिवगंधपुष्पैस्तोषयित्वा स्वस्तिनो आनो भद्रा कनिक्कदन् प्रदक्षिणि भद्रं वदेति सूक्तानि पठन् अंतःपटं निष्काश
वोपरि पुष्पांजलिं दत्वा मुहुः शिवं नमस्कृत्य संप्रार्थ्य बंधुं विलोकयेत् तौ प्रणामक्षेमालिंगने कृत्वा स्वागतं पृश्वायेयज्ञेनेत्याशिषो दत्वा होमं
भिषेकं कृत्वा मृदासनं कृत्वा कुंभे लक्ष्मीप्रतिमां निधाय वाद्यघोषपुरःसरं ब्राह्मणैः सह प्रवासिना च सह गृहं प्रविशेत् ततो ब्राह्मणान् संभोज्याद्दि
व्यं च चक्षुःश्रोत्रं च त्रिभिः संतोष्य स्वस्ति भवन्तो भ्रुवं त्विति ब्रूयात् ते च स्वस्ति रस्त्विति प्रत्यूचुः इति प्रवासादागतग्रहविधानं अथ तडागादौ मृत

वा अष्टोत्तरसहस्रं वा कलशैर्जलमुद्धरेत् मृततारतम्येन ब्राह्मणादिवर्णभेदेन गवादिपशुभेदेन कलशोद्धारणं प्रयोगं विधिवत्कृत्वा जातदोष
 जलदेवार्चनं कार्यं मंडले भद्रसंज्ञके जलदेवतावरुणः सदीपं च बलिं दद्याद्देवताभ्यो यथाविधि एवं पूजाविधातव्या ततो होमं समारभेत् ले
 भ्यो जलाधिपतये तथा अष्टोत्तरशतं चैव प्रत्येकं तिलसर्पिषा जलशुद्धिततः कुर्याद्ब्रह्मकूर्चपुरःसरं मृत्तिकाभिश्च तोयैश्च तिलामलक
 श्वस्थानाद्गजस्थानाद्दुर्लभात्संगमाद्भद्रात् राजद्वाराच्चतुष्पथादिति मृदः जलानि नदी नदसमुद्रगंगादिजीर्णकूपप्रस्त्रवणोदकैः यज्ञदु
 लकशंखोदकविष्णुपादोदकैर्जलावगाहनं पावमानीभिः प्रायश्चित्तसूक्तैः पौरुषं पावमानं च न तमं ह इतीति च ह्रस्वसूक्तं जपेत् अन्यान्यपि
 जलमवगाह्य शान्तिं पठेत् कस्य नूनमित्यादीनि स्वस्तिवाचनपूर्वतु होमशेषं समापयेत् अभिषेकं ततः कृत्वा ब्राह्मणान्भोजयेदथ दक्षिणाभि
 तेभ्य आशिषो गृहीत्वा जलशुद्धिर्भवेद्भुवं इति जलशुद्धिः अथ गजशान्तिः वसिष्ठसंहितायाम् यस्य राज्ञो गजाः संतितदधीना खिलाधरा तस्माद्ग
 त्यनीयाः पोषणीयाश्च सर्वदा कल्पनं पोषणं तेषां गजवक्त्रप्रसादतः तस्माद्गजाननो राज्ञा पूजनीयः प्रयत्नतः गजाननो गजपतिर्गजसूक्तं जपेत्सदा
 सावेव प्रभुस्तेषां पोषणेशोषणेशदा पुरामहेश्वरो देव उक्तवानस्य जन्मनि यदा यदा गजानां च जायंते व्याधयस्तदा तदा शान्तिं प्रकुर्वीत पूजा होम जपादि
 भानुवारे च संक्रांती ग्रहणे चंद्रसूर्ययोः विषुवत्ययने चैव व्यतीपाते दिनक्षये अन्यस्मिन्पुण्यदिवसे चंद्रताराबलेष्वपि दिग्बंधनं समे भूमौ ईशान्ये च स

लये मध्यादिनिर्गतैः सूत्रैश्चतुरस्रंतुकारयेत् मंडपं त्र्यष्टभिर्हस्तैः सूत्रमार्गेण कारयेत् चतुःषष्टिदलं कृत्वा मंडपांतः क्षमातले मध्ये चतुःपदे व्योममं
वेदिकास्थलं द्वादशांशात्मकं वायुमंडलं व्योमवेष्टितं विंशांशकात्मकं वह्निमंडलं व्योमवेष्टितं निखिलान्मंडलान्येष्ट्वा महीमंडलमास्थितं ज्ञात्वा मिमं
त्रदिक्षुकुंडचतुष्टयं प्राग्नेरगामध्यमं कुंडं द्वारं चैकांशमानतः तथैव कुंडद्वारं च शेषदिक्षु प्रकल्पयेत् पूर्वोक्तलक्षणोपेतं मेखलावप्रसंयुतं तोरणाद्यै
कृत्य वितानं वेदिकोपरि आशिषोवाचनं कुर्यात्सम्यक् संकल्पपूर्वकम् ऋत्विजो वरयेत्तथा चतुर्विंशतिसंख्यकान् तेषां मध्ये शिष्टतममाचार्यं तं
येत् मधुपर्कादिकं कृत्वा तत्तत्कार्ये नियोजयेत् ब्राह्मणां चतुरो होतृकुंडेषु विनियोजयेत् द्वारेषु जापकान् षोडशसंख्यां न गजापकान् गंधप
त्वात्तत्र कार्ये प्रयोजयेत् ब्रह्मणः पंचविंशतिं योजयेच्च यथाविधि कारयेत्तु सुवर्णेन गजवक्त्रं चतुर्भुजम् अक्षमालापरश्वधबीजदंतधरं च
धवर्णादिसर्वेषां कथितं पुरा तत्पुरुषाय विद्महे वक्त्रं तुंडाय धीमहि तन्नो दंती प्रचोदयात् वामदेव ऋषिः छंदो सौतत्र गायत्री गजवक्त्रोऽस्य दे
चतुर्द्वारे पूर्वोक्तद्रव्यसंयुतं लिखेदष्टदलं पद्मं वेदिकातंदुलोपरि गजवक्त्रं कर्णिकायां लोकपालान्दलेषु च गणेशशक्रयोर्मध्ये पद्ममष्टदल
त्यादिग्रहास्तत्र पूजयेत्पूर्ववक्त्रमात् गणेशयमयोर्मध्ये पंचकोणं प्रकल्पयेत् तत्र पंचमहाभूतानर्चयेत्पूर्ववत्तदा गणेशांबुपयोर्मध्ये त्रिक
त् तत्रार्चयेदष्टभुजां महिषासुरमर्दिनीं गणेशसोमयोर्मध्ये वर्तुलं मंडलं लिखेत् तत्रार्चयेत्प्रयत्नेन चाश्विनीदेवताद्वयम् ऐशान्यामर्चयेद्दुद्र
दिक्षिं प्राग्नेरगमर्चयेद्दिष्णुमंडलं द्वादशात्मकं वेदात्मकं च नैऋत्यामर्चयेद्ब्रह्ममंडलं वायव्यामर्चयेत्सम्यग्मंडलं प्रणवात्मकं रुद्रेणापुरुषसू

नगवस्य ऋषिश्छंदो देवता कथिता पुरा तत्तद्वर्णैर्गंधपुष्पैर्वस्त्रधूपैश्च दीपकैः सम्यक्कृत्वोपचाराणि रक्तवस्त्रैर्गजाननम् यथा
 वक्रस्य पंचभूतात्मकं ततः दुर्गाकुण्डं प्रतीच्यां च उदकुण्डं ग्रहात्मकम् तदेवाश्विनकुण्डं च ग्रहहोमादितः परं दिक्कुण्डे दिक्षु दिक् होमः कर्तव्यस्त्वस्य
 स्वगृह्यविधिना कुण्डे स्थापयेच्च हुताशनम् सुखांते स्वस्वकुण्डे च जुहुयात्तन्मुखाहुतिम् पालाशसमिदाज्या नैः पृथगष्टोत्तरं शतम् ग्रहमंत्रैः
 मंपूर्ववदाचरेत् चतुर्दिक्षु चतुर्वेदपारायणपरादिजाः अलिंगैर्वारुणैः सूक्तैः कलशार्चापराश्वते नैवेद्यं विविधान्नेन बहुवाद्यैः समर्पयेत्
 दद्याच्छान्तिवाचनपूर्वकम् एकरात्रं त्रिरात्रं च नवरात्रमथापि वा अनेन विधिना कुर्यादेकभक्तोजितेन्द्रियः तिलहोमं व्याहृतिभिः सह स्त्र
 एवं प्रतिदिनं सम्यग्ब्रीहिभिश्च यथा पुरा संपूर्णं दिवसे कर्तुं कुर्यात्पूर्णाहुतिं ततः मंत्रपूतोदकैः कर्ता गजानां मार्जयेत्ततः अलंकृत्य पुनः स
 दिभिस्तथा हुतशेषं ततो दद्यादौपनायनिकं गजे दोषशान्त्यै पंचदुर्गारुद्रं पुरुषसूक्तकम् पंचब्रह्मादिभिर्मंत्रैर्गजशालासु मार्जयेत् गृहीत्वा
 दक्षिणां च समर्पयेत् आचार्याय ततो दद्यान्निष्काणामेकविंशतिम् तदर्धमितरेष्वयश्च जेच्छेषान् स्वशक्तितः ब्राह्मणान् भोजयेत्पश्चात्स्वयं भुंजीत
 एवं यः कुरुते सम्यग्गजशान्तिं नृपोत्तमः सर्वान् कामानवाप्नोति गजवृद्धिं लभेत्तु सः इति गजशान्तिः अथाश्वशान्तिः तत्रैव भूपतेर्यस्य संत्यग्वाः स एवा
 यीरणे श्रीमान्स एव तत्तस्मात्कार्यमश्वामिरक्षणम् सूर्यस्वात्यृक्षसंपाते जायंते बहवोरुजः यदा यदा रुजनं नमश्चानामथ वा तदा सलोकपालरेवंत
 जां होमं च कारयेत् भानुवारे च संक्रांता वयने विषुवद्वये दिनक्षये व्यतीपाते द्वादश्यामश्वमेपि वा ऐशान्यामष्टमिर्हस्तेश्चतुर्भिर्वापि मंडपम् चतुर्द्वारं

तानस्मृत्कोरणाद्यैरलंकृतम् तन्मध्येवेदिकांतस्य पंचविंशतिमानतः मंडपस्य बहिः कुंडं प्राच्यां पूर्वोक्तलक्षणम् वरयेत्सर्ववद्विप्रान्स्वस्तिवाचनपूर्वकम् सू-
त्रं हयारूढं पंचवक्त्रं दशांशकम् रक्तवर्णं कशाखड्गं रेवंतं द्विभजं स्मरेत् सूर्यपुत्रं नमस्ते तु नमस्ते पंचवक्त्रक नमो गंधर्वदेवाय रेवंताय नमो नमः मंत्रेणानि-
रेवंतं गंधर्वस्त्राक्षतादिभिः विधिवद्देविकामध्ये तं दुलोपरि पूजयेत् परितः स्वस्वमंत्रैस्तान् लोकपालांश्च पूजयेत् प्राग्वदेव कशाखड्गं रेवंतस्य समीपतः
अग्निवेदादिचतुर्वेदान् जपेद्द्वारेषु पूर्ववत् पूर्णकुंभान् रक्तवर्णान् गंधर्वस्त्राद्यलंकृतान् पंचत्वक्मल्लवोपेतान् षट्मृद्भिः सुसंयुतान् द्वारेषु स्थाप्य चाल्लिंगमंत्रै-
र्धर्मसमर्चनम् रेवंतपूजामाचार्यः कृत्वा गृह्यविधानतः स्थापयेच्च व्याहृतिभिस्तस्मिन् कुंडे हुताशनम् ततस्तत्राज्यभागांते मुखे हुतिमतं द्रितः अ-
हेति हुत्वा घृतेनादौ प्रयत्नतः रेवंतपूजामंत्रेण आद्यंत प्रणवेन च पलाशसमिदन्नाज्यैः पृथगष्टोत्तरं शतम् आचार्यो जुहुयाद्दीप्तिं स्तिलान् व्या-
एकरात्रं त्रिरात्रं वानवरात्रमथापि वा अनेन विधिना कुर्यादेकभक्तोजितेन्द्रियः जपादिपूर्वकं सम्यक्कर्त्ता पूर्णाहुतिं हुनेत् ततो मंगलघोषैश्च नैवे-
त् ततस्तद्भुतशेषेण सह कुंभोदकेन च प्रदक्षिणं ब्रजन् न श्वान्सुप्रीतो बलिमुत्तमम् जीमूतस्येत्यनूवाकांश्च तुरोदिक्षु निक्षिपेत् आचार्याय
णांगोचतुष्टयम् तदंद्वातदंद्वायथा वित्तानुसारतः ब्राह्मणेभ्यो जापकेभ्यस्त्वाचार्यार्द्धं प्रदापयेत् ब्राह्मणान्भोजयेत्पश्चाच्छान्तिवाचनं पू-
कुरुते सम्यगश्वशांतिमनुत्तमाम् मुच्यते सर्वरोगेभ्यो वर्त्यते नात्र संशयः इत्यश्वशांतिः अथ गजनीराजनम् उत्पलपरिमले शौनकः नवम-
हस्तिनीराजनं कुर्याद्राजा गजसमृद्धये प्रागुदक्प्रवणे देशे विशाले सुमनोहरे पूर्वस्यामुत्तरस्यां वानगरस्य बा-

नाण्डेशं संप्रोक्ष्यवारिणा तन्मध्ये तोरणं कुर्याद्दनस्पतिमयं शुभम् स्योनापृथिवीत्यनया स्थापितं सुदृढं समम् षोडशाक्ष-
 धादिस्तारेण तदर्धकम् ऋजुनिरीक्षणं स्निग्धं वस्त्रयुग्मविभूषितम् उच्छ्रयस्वेति मंत्रेण संप्रोक्ष्य परितोजनैः अन्यैश्चैवाङ्गि मंत्रैर्गन्धपुष्पै-
 त् कोणस्तंभद्वये वेदिं द्विहस्तेकारयेत् फलपुष्पैस्तबककिसलयैर्भूषयेत्ततः होमं तद्दक्षिणे कुर्यात्समाहितमना गुरुः कुण्डे वा स्थण्डिले
 प्रकल्प्य च पूर्णकुम्भानष्टदिक्षु विन्यसेद्धान्यराशिषु तेष्ववाह्यदिशां पालान् पूजयेद्दस्त्रमाल्यकैः योजात इति सूक्तेन प्रत्यृचं जुहुयाद्
 स आज्येन सूक्तेनाज्यं यजेत्ततः आचिदित्यादिसूक्तेन याम्यहोममतः परम् एवं कृत्वा तु विधिवन्निवृत्ते जुहुयाद्दृतम् यच्चिद्धितेति
 रुणाय च आवायाविति सूक्तेन यजेद्वायुं समाहितः त्वंसोमप्रतिसूक्तेन सोमाय जुहुयाद्द्विः पश्चाद्रौद्रेण कौत्सेन रुद्रमिध्वायथाक्रम-
 द्रेति सूक्तेन होमशेषं समापयेत् वरुणायैव मिध्वाय मधुना पयसा तथा पश्चात्स्विष्टकृतं हुत्वा बलिं तेभ्यः समाहरेत् दुर्गामाराध्य विधिवद-
 स्वयम् कृत्तिकाश्च समभ्यर्च्य वस्त्राभरणमाल्यकैः हिरण्यकुसुमं सिंहीममृतां चापराजिताम् पृश्निपत्रीं ततो व्याघ्रीं दूर्वामुत्पलमालिनीम्
 नपद्मानि नलदान्यगरूणि च प्रक्षिप्य कुम्भे सौवर्णे तीर्थतोयैः पूर्य च गजाधिपंगजांश्चैव प्रोक्षयेत्तेन वारिणा आपो हि ष्ठेति सूक्तेन स्वस्तिवा-
 थाविधिं गजमारोप्य राजानं तोरणाभ्यन्तरे गुरुः स्वस्त्यान्नेयं जपेन्मंत्रं त्रिः कृत्वा तु प्रदक्षिणम् प्रस्थापयेत्प्रभुं तेन गजेन्द्रेण द्विजोत्तमः पार्श्वतो दी-
 मानासु दीपिकासु च दीपकैः सारोहाः सादिनः सर्वे गच्छेयुस्तस्य पृष्ठतः उपलिप्तासु शालासु स्वास्तृतासु विसृज्य तान् सामात्यो भृत्यसहितः

विशेषमंदिरं नृपः ब्राह्मणान्भोजयित्वा तु गुरवे दक्षिणां ततः हस्तिनंगां हिरण्यं च वस्त्रं माल्यानुलेपनम् दद्यान् नृपः स्वयंतस्मै सम्यगाभरणानि च एवं
 जनाद्राजा सर्वान्कामानवाप्नुयात् निरातं का द्विजाः सर्वे भविष्यन्ति न संशयः इति गजनीराजनम् अथाश्वनीराजनं तत्रैवोक्तम् अश्वनीराजनं च
 अश्वानां हितकाम्यया तद्वच्चैवाश्वयुङ्क्ता सि पूर्वपक्षे नृपोत्तमः कारयित्वा श्वशालासुहोमशालामलंकृताम् प्रत्यूषे स्नापयित्वा श्वान् सम्यक्तीर्थे जा
 ये सप्ताहं कारयेद्दोमं रक्षां बध्वा नुरंगमान् स्थंडिलाद्याज्यभागां तं यज्ञतंत्रं प्रकल्पयेत् ब्राह्मणः सोदकान् कुंभांश्चतुर्दिक्षु सहोषधीन् विन्यस्य
 पुदिक्पालांस्तत्र पूजयेत् अश्वमारोप्य राजानं तोरणाभ्यंतरे गुरुः गजस्य नीराजनवत्सर्वं कुर्यादितं द्रितः एवं नीराजनाद्राजा सर्वान्कामानवाप्नु
 यति अश्वनीराजनम् अथ गोशांतिः मदनरत्ने विष्णुधर्मे अतः परं प्रवक्ष्यामि कर्मनैमित्तिकं तव धेनूनां मारके प्राप्ते तथा रोगाद्युपद्रवे क्षीरक्ष
 न्प्रकृतेस्तु विपर्यये त्रिरात्रोपोषितो विद्वानेकरात्रोपोषितोपि च गवांमध्ये शुभे देशे स्थंडिले भिं प्रकल्पयेत् अष्टपत्रं न्यसेत्पद्मं कर्णिका केसरादि
 णिकामध्ये वा सुदेवं श्रिया सह केसरे पूजनं कार्यं देवतानां यथाक्रमम् यासां तासां तु वक्ष्यामि तव नामानि भार्गव सप्तद्राणां मदेवीं तु पूर्वं
 पूजनीयस्ततो ब्रह्मा सरभिस्तदनंतरम् ततः सूर्यस्ततो धेनुर्बहुरूपा द्विजोत्तम ततस्तु पृथिवीं देवीं ततो नंतं तु पूजयेत् ततः रवं विश्वरूपा
 नंतरम् ततः सिद्धिं ततो रुद्धिं ततः शांतिं समर्चयेत् गेहिनीनां मदिग्धेनुस्ततः पूज्या द्विजोत्तम ततश्चंद्रमसं देवं महादेववृषंततः महादेवं ततो
 नंतरम् ततो देवताः प्रोक्ताः केसरेष्वेव षोडश पत्रेषु पूजनीयास्तु दिक्पालास्तथा दिशम् गंधमाल्यादिवस्त्रं च धूपदीपान्नसंपदः प्रत्येकं

द्विजः पूर्णकुंभांश्च सर्वासां प्रत्येकं विनिवेदयेत् भक्तश्च गीतवस्त्राणि वर्धमानैः सुतंदुलैः सहिरण्यैर्यथा शक्तिततो होमं
 वेदिकृत्वा यथाशास्त्रं समिध्य बहुताशनं एकैकां देवतां रामसमुद्दिश्य यथाविधि चतुर्थ्यं तेन नाम्ना तु धर्मशौज्यं जुहुयात् क्रमात् ततो रक्षो
 याद्वोरसर्षपान् ततः समापयेद्विद्वानग्निकर्म यथाविधि सुवर्णं च तथा कांस्यं धेनुं वस्त्रयुगं तथा कर्त्रा देयमुपद्रष्टृ वस्त्रयुगं शुभं तथा
 प्रायं ब्राह्मणांश्चात्र भोजयेत् स्वस्तिवाच्यं ततः पश्चादन्नमादाय वै द्विजः रक्षोहणं तथा मंत्रैः कुर्युस्ते उक्षणं गवां गवांच पूजा कर्तव्या गं
 कर्तव्याश्च तथा वत्सा यथा कामं द्विजोत्तमं शांतिकर्म गवामेतत्सर्वोत्पातप्रशांतये इति गोशांतिः अथ काकमैथुनशांतिः श्वेतकाकमैथुन
 वहं काको मैथुनयुक्तश्चेच्छ्वेतः स यदि दृश्यत इति हेमाद्रौ गर्गोक्तेः नारदसंहितायाम् दिवा वाय दिवारात्रौ यः पश्येत् काकमैथुनं स नरो मृत
 वा स्थाननाशनं तद्दोषशमनायेत्यं शांतिकर्म समाचरेत् गृहस्येशानभागे तु होमस्थानं प्रकल्पयेत् स्वगृहोक्तविधानेन तत्र स्थाप्य हुताशनं
 दन्नाज्यैर्हुने दष्टोत्तरं शतं प्रतिमंत्रं च्यंबकेन अपमृत्युद्वयेन च व्याहृतिभिर्ब्रौहितिर्लैर्जपाद्यंतं प्रकल्पयेत् पूर्णाहुतिं च जुहुयात् कर्त्ता शुचिरलंकृतः
 गीरौ प्यस्वरां कृष्णां धेनुं पयस्विनीम् वस्त्रालंकारसहितां निष्कदादशसंयुताम् तदर्द्धेन तदर्द्धेन तदर्द्धेन वायुताम् यथावित्तानुसारेण तन्म्यूनाधि
 त्यना आचार्याय श्रीत्रियाय तांगां दद्यात् कुटुंबिने ब्राह्मणेभ्यो विशिष्टेभ्यो यथाशक्त्या च दक्षिणाम् ब्राह्मणान् भोजयेत् पश्चात् स्वस्तिवाचनपूर्वकं एवं य
 रुते सम्यक्सतद्दोषात् प्रमुच्यते अद्भुतसारे गर्गः काकस्य मैथुनं पश्येत् काकः शिरसि चेद्विशेत् शिरस्युरसि वा कुर्यात्पक्षाघातं न रवेस्तथा विदारणं

रुतेशयानंचस्पृशेद्यदि तदावदेत्तुमरणं महारिष्टमथापिवा महारात्रेयथाकाकोवासतेहेतुनाविना तद्गृहारिष्टमाचष्टेयामारिष्टमथापिवा शांतिं तत्र
 र्वातिविधानेनयथोदितां उद्दिश्यारिष्टशमनंकुर्यात्संकल्पमादितः शक्त्योदेशोरत्निमात्रेस्थंडिलेभिर्निधायच तदीशानेचाष्टदलेकलशोपरिशक्तिः
 ण्यनिर्मितं त्विंद्रं लोकपालसमन्वितं पूजयित्वा स्वशाखोक्तविधिनाश्रपयेच्चरुं कृत्वाज्यभागपर्यंतं जुहुयात्क्रमशो हविः पालाशीः समिधो व्रीहींश्च
 माज्यमिति क्रमात् अष्टोत्तरसहस्रं तु शतमष्टोत्तरं तु वा यत इंद्रेति मंत्रेण लोकपालेभ्य एव च शक्त्या हुत्वा स्वशाखोक्तप्रायश्चित्ताहुतीर्हुनेत् लो
 लिंदत्वा इंद्राग्रे च रुशेषतः वायसेभ्यो बलिंदद्यादैंद्रवारुणमंत्रतः पूर्णाहुतिं ततो दत्वा आचार्यं पूजयेत्ततः कुंभोदकेनाभिषेको यजमानस्य विसृ
 चार्यायेन्द्रप्रतिमां दद्यात्सोपस्करांततः शक्त्या च भूयसीं दद्याद्द्विजानां भोजनं दिशेत् शतंतदर्धमर्धं वा शक्त्यभावे दशापिवा सर्वशांतिं पा
 याच्च द्विजाशिषः एवं कृते भवेच्छान्तिः काकारिष्टविनाशिनी मानवसंहितायां अथातः संप्रवक्ष्यामि वायसः प्रविशेद्गृहं प्रवेशद्वारतो ग
 वर्जयेत् द्वारांतरे यदा गच्छेत्क्षणमासांस्तद्वि वर्जयेत् देवालयं विशेषेण शीघ्रं मृत्युं करो भवेत् देवालये नृपाणां तु ग्रामनाशो भविष्यति गृ
 गृहाशेषक्षयं करः श्वानमार्जारतोगच्छेद्वायसः प्रविशेद्गृहं गृहस्थमरणं विद्यात्सर्वनाशो गृहे भवेत् एतेषां दोषजातानां शांतिं वक्ष्ये
 वेशस्थानदेशे तु दक्षिणे वा गृहात्ततः गोमयेनोपलिप्ते च स्थंडिले समलंकृते आचार्यं वरयेत्पश्चाद्वाह्मणं वेदपारंगं व्रीहिं द्रोणे च स्फुटद्वारं
 कर्षमात्रं पंचगव्यसमन्वितम् पंचरत्नसमायुक्तं पूरयेत्तीर्थवारिणा तस्योपरिन्यसेत्पात्रं काकरूपं शचीपतिं कर्षमात्रं सुवर्णेन प

पूजयेत्पश्चादस्त्रयुग्मं निवेदयेत् यत इंद्रेति मंत्रेण अर्चयित्वा तु दैववित् इन्द्राग्नीशानपरीतमर्चयेत् लोकपान्त्रकमात् कुंभे
 त्रणं कुर्याच्छ्रीरुद्रं च स्पृशन् जपेत् स्वगृह्योक्तेन विधिना होमकर्म समाचरेत् यत इंद्रेति मंत्राभ्यां समिदाज्यं च रुद्रं हुनेत् अष्टोत्तरसहस्रं वा
 तुवा अंबकेन च मंत्रेण तिलान् पृशतं हुनेत् इदं विष्णुस्तु मंत्रेण लाजहोमं समाचरेत् उपहोमं ततः कृत्वा महाव्याहृतिभिर्हुनेत् ततः स्वा
 मशेषं समापयेत् संपातैरभिषिक्तस्तु गोयुग्मं दक्षिणां दिशेत् आज्यावलोकनं कृत्वा महाशांतिं पठेत्ततः इति वायसशांतिः अथ पल्ली
 वसिष्ठसंहितायाम् कुड्यगे मस्तकाद्यंगे पतिते फलमुच्यते मस्तके राज्यलाभः स्याद्भाले कर्णे च भूषणम् नेत्रयोर्मित्रलाभः स्यात्सुग
 रि वक्त्रे स भोजनं कंठे स्त्रीलाभः स्कंधयोर्जयः अंसे तेजो विवृद्धिः स्यादर्थवृद्धिः करद्वये वक्षस्थले तु सौभाग्यं हृदि प्रीतिविवर्द्धनम् पु
 क्षौ स्यान्नाभौ कीर्तिविवर्द्धनम् अर्थलाभस्तु पृष्ठे स्यात्पार्श्वयोः सहृदागमः कटिस्थाने वस्त्रलाभो गुह्यस्थाने समागमः गुददेशे विनाशो
 जान्वोश्च वाहनम् जंघयोः पादयोश्चैव सदागमनमादिशेत् पादतश्चोर्ध्वगमनं कुर्यादा मस्तकाद्यदि गात्रे प्रदक्षिणे चापि राज्यलाभो भवेत्तदा
 स्तकात्पादपर्यंतं यदि गच्छेदधोपि वा भवेद्युश्च तदा तस्य कुटुंबकलहामयाः सरठीपतनादेव सचैलं स्नानमाचरेत् नारदसंहितायाम् पत्न्याः
 तने चैव सरठस्य परोहणे शक्रभाशक्रभं विजानीयात्तत्तत्स्थानविशेषतः पत्न्याः प्रपतने पूर्वैः फलमुक्तं शुभाशुभम् शीर्षे राज्यश्रियो वासिभाले त्वैश्व
 र्यवर्धनम् सव्ये भुजे जयः प्रोक्तो ह्यपसव्ये महद्भयम् कुक्षौ दक्षिणभागे तु धनलाभस्तथैव च वामकुक्षौ तु निधनं गदितं पूर्वसूरिभिः सव्यहस्ते मि

लामोवामहस्तेतुनिःस्वता उदरेसव्यभागेतुसुपुत्रावातिरुच्यते वामभागेमहारोगः कट्यांसव्येमहद्वशः वामकट्यांतुनिधनं मुनिभिस्तत्त्वदर्शि
 जान्वोरेवंविजानीयात्सव्यपादेशुभावहम् वामपादेतुगमनंस्त्रीणांव्यक्तंफलंवदेत् फलंप्ररोहणेचैवसरठस्यप्रचारतः सर्वांगेष्वशुभंविद्याच्छा
 कुर्यात्स्वशक्तिनः शूभस्थानेशूभावातिरशुभेदोषशांतये तत्स्वरूपंस्वरूपेन रुद्ररूपंतथैवच मृत्युंजयेनमंत्रेणवस्त्रादिभिरथार्चयेत्
 श्रितत्रप्रतिष्ठाप्य जुहुयात्तिलपायसेः आचार्येवारुणेःसूक्तैः कुर्यात्त्रिभिषेचनम् आज्यावलोकनंकृत्वाशक्त्याब्राह्मणभोजनम् गण
 क्षेत्रपालार्कदुर्गाक्षोण्यंगदेवताः तासां प्रीत्यैजपः कार्यः शेषंपूर्ववदाचरेत् ऋत्विग्भ्योदक्षिणांदद्यात्षोडशेभ्यः स्वशक्तिनः इ
 रभट्टकृते शांतिसारेपल्लीसरठशांतिः अथकपोतशांतिः तत्रैव आरोहेत्तुगृह्यस्यकपोतोवाप्रवेशयेत् स्थानहानिर्भवेत्तस्यय
 परा दोषायधनिनांगेहेदरिद्राणांशिवायच तच्छांतिस्तुप्रकर्तव्याजपहोमविधानतः ब्राह्मणान्वरयेत्तत्रस्वस्तिवाचनपूर्वकम् षो
 षोवाश्चैतस्मार्तक्रियापरान् देवाः कपोतइत्यादिऋग्भिः स्यात्तंचभिर्जपः कुंडंकृत्वाप्रयत्नेनस्वगृह्योक्तविधानतः ईशान्यां
 मुरवांतेशोत्तरंशतं प्रत्येकंसमिदाज्यान्मैः प्रतिप्रणवपूर्वकम् यतइंद्रभयामहेस्वस्तिदेतित्र्यंबकैः त्रिभिर्मंत्रैश्च जुहुयात्तिल
 सह जपादींश्चततोभक्त्याकर्ता पूर्णाहुतिंस्वयम् विप्रेभ्योदक्षिणांदद्याद्दोमशांतिततो जपेत् ब्राह्मणान्भोजयेत्पश्चात्स्वयंभुंजीत
 तस्यातस्मादोषात्प्रमुच्यते पिंगलस्यस्वरेप्येवंमधुवल्मीकयोरपि संपूर्णमंदिरेहानिः शून्यसद्यनिमंगलम् प्राकारेषु

प्रासादाद्येषु वीथिषु तत्फलं यामपस्यैव सीमन्नि सीमाधिपस्य च शांतिकर्माखिलं कार्यं पूर्वोक्तेन क्रमेण तु इतिकपोतपिंगलादिशांतिः
 शांतिः शौनकोहंप्रवक्ष्यामि कृत्या शांतिं द्विजन्मनाम् कुर्यात्स्वजन्मनक्षत्रे मासे मासे समाहितः स्रसंस्मातो नवं वस्त्रमाच्छाद्य समलंकृत्य
 ग्नेः स्वस्तिवाच्योच्चैराशीर्भिर्वेदपारगैः स्रसंस्कृते स्रप्रदेशे परेणानवलोकिते अथाज्यभागपर्यंतं यज्ञतंत्रं प्रकल्पयेत् उपलेपनप्र
 त्यायसंचरुम् यां कल्पयति सूक्तेन भरुचोद्गारिशनैः पुनः इन्द्रस्तवेति सूक्तेन जुहुयाच्च घृताहुतिम् ततः स्विष्टकृत्प्रभृति होमशेषं स
 त्यर्थं दक्षिणादेया ब्राह्मणांश्चैव भोजयेत् जपेद्वैतानि सूक्तानि यतात्मा स्रसमाहितः प्रत्यागिरसकल्पेन सद्यस्तां प्रतिबाधते इति
 याशानिदग्धगृहादिशांतिः वेश्मक्षेत्रादिदग्धेषु वैद्युतेनाग्निना यदि तेषां शांतिं प्रवक्ष्यामि शौनकोहं द्विजन्मनां तस्मिन्देशे जानुमा
 नतु शीपालमवकांचैव निधाय स्वस्तिवाचयेत् कर्त्तास्य पश्चिमे देशे होमं कुर्याद्विचक्षणाः इध्माधानादिपर्यंतं यज्ञतंत्रं प्रकल्पयेत्
 सर्वमिध्माधानाज्यभागयोः आज्याहुतीः शंवतीभिर्जुहुयादग्निमग्रतः सप्रत्ययेति सूक्तेन जुहुयाच्च चरुंततः ततः स्विष्टकृत्प्रभृति
 पयेत् अग्रेरुत्तरतः स्विष्टास्वस्त्यात्रेयं जपेत्ततः ब्राह्मणान् भोजयेत्तत्र यथाशक्ति च दक्षिणा तदग्निदग्धवपुषे प्रदद्याद्ब्राह्मणाय च यो
 सर्वेषु हिरण्यं दक्षिणा भवेत् इत्यशानिदग्धगृहादिशांतिः अथाद्भुतशांतयः उत्पात उपसर्ग अद्भुतं चेति पर्यायाः तल्लक्षणं वसिष्ठसंहितायाम्
 त्वंप्रकृतेर्यत्तदसावुत्पातसंज्ञकः अधर्मतस्त्वसत्याच नास्ति कया दतिलोभतः अनाचारान्मृणां नित्यमुपसर्गः प्रजायते तद्देदस्तत्रैव दिव्यांत

क्षितिजाविकाराघोररूपिणः ग्रहर्क्षजाः केतवश्चउत्पातादिव्यसंज्ञकाः निर्घातापरिवेषोल्कापुरंदरधनुर्ध्वजाः एवमाद्यामहोत्पाताअंतरि
 यास्मृताः उत्पद्यतेक्षितोयच्चस्थावरंवाथजंगमम् तदेकदेशिकंभौमउत्पातःपरिकीर्तितः भौमाःस्युस्तुच्छफलदाआंतरिक्षास्तुमध्यमाः सं
 दादिव्यावर्षादधार्तदधर्तः अथकेतुफलंवसिष्ठसंहितायाम् केतोरुदयास्तमयंज्ञातुंगणितान्नशक्यतेयस्मात् दिव्यांतरिक्षभौमा
 विधाश्चकेतवोजगति १ एकोत्तरशतमेदादृश्यंतेवासहस्रमेदास्ते औत्पादिकरूपत्वाद्वन्तिबहवस्तथैकोवा २ दिविर्भूक्षग्रहजास्ते
 तवोमहाफलदाः परिवेषेन्द्रधनुरुल्कागंधर्वनगराणिनिर्घाताः ३ गगनविकारजमेतन्मध्यमफलदंतथांतरिक्षंच भूमिभवाभौमा
 वस्तुसंभवायेच ४ तेधमफलदास्तेषांकथयामिफलानिरूपाणि वर्षैर्मसैःपक्षैः क्रमशःपरिपाकमुपयांति ५ स्निग्धःप्रसन्नरूपः श
 डवत्सौम्यः उदयास्तमयेत्वेवंसुभिक्षसौरव्यावहःकेतुः ६ धूमनिभोधूमारव्यःकेतुर्दोषप्रदोभवति इंद्रशरासनरूपःस्थूलनिभो
 कृ ७ बहुभिःशिखिभिरनुलाविद्युन्मणिहारहेमनिभाः अपरेन्द्रदिशौर्दिश्यान्पहाहवंतद्विगीशानाम् ८ शुकमुरवबंधुनिभावन्ति
 निभारुक्षाः दृश्यंतेयद्यनलदिशितावंतस्तेपिशिखिभयदाः ९ मृत्युसक्तावक्त्रशिरवाः कृष्णारुक्षाः प्रहरणाकाराः दृश्यंतेयाम्याया
 यप्रदास्तेपि १० क्षितितनयाद्वात्रिंशद्वर्षणसदृशाः सरश्मयोविशिखाः क्षुद्रयदाःसशिरस्कायमतनयामृत्युदाश्चशैलनिभाः ११ शशित
 सुमनिभाःकुंदेंदुक्षीररजतनिभाः उत्तरभागेशिखिनोजंतूनांतेसुभिक्षकराः १२ विशिखीविवर्णयुक्तोब्रह्मसुतोब्रह्मदंडनिभः अनियतदि

शांतिकरो ब्रह्मदंडारज्यः १३ शानितनयास्तारास्थाः शुक्रचक्रजवश्चषट्संख्याः दृश्यंते द्वित्रिदिनैः शतभदामासैश्चरुग्भयदाः १४ जीवसुतावि-
 शतकुस्ताराश्चिताः स्निग्धाः याम्यायां दिशिसंस्था बहवस्तेषां पदाः सततम् १५ बुधतनयाश्चोराख्याः शुक्राः सूक्ष्मायथेष्टदिक्प्रभवाः आमय-
 सप्ततंतं जंतूनां पंचपंचाशत् १६ कुजतनयाः कैकेयाः क्षतजानलसन्निभाः स्निग्धलधराः याम्यायां दिशिसंस्थाः क्षुद्रयदाः षष्टिसंख्याकाः १७ त-
 ण्कसंज्ञारोहुसुताः सूर्यमंडले दृष्टाः तेषां तन्निखिलफलं सम्यक्कथितं च सूर्यवारेपि १८ अग्निसुतास्त्वामेय्यां विंशत्यधिकाश्च शतसंख्याकाः
 सदृशा भानुवह्निभयपदास्तेपि १९ अरुणारख्याः श्यामनिभाः शुक्रसुता विविधरूपसंकीर्णाः शस्त्रक्षुद्रयदास्ते समोत्तरसप्ततिश्च संख्याकाः
 ज्ञाश्वाष्टौ तारा सदृशाः प्रजापतेस्तनयाः द्वाचत्वारिंशोत्तरशताधिकाः पापदाविधातृसुताः २१ वरुणभवा र्ककारख्या द्वाविंशदंशगुल्मघशि-
 शिवत्प्रभासमेताराः शोन्यत्वं प्रकुर्वन्ति २२ कालभवाः षण्णवतिसंख्यास्तेषां कबंधनिभाः तन्नामानः शिखिनः पुंड्रामयभीतिदा जगतः २३
 राकारादशादिक्षु समुद्भवाः शिखिनः एवं सहस्रभेदाः पापाश्चैषां विशेषमभिधास्ये २४ पश्चिमदिशिसंभूतश्चोत्तरनम्रश्च सौम्यकेतुः सः कुरुती-
 मतुलं सितवर्णो सौमहास्निग्धः २५ दक्षिणनम्रः प्राच्यांतथाविधो याम्यकेतुः सः रुद्रः क्षुद्रयदायी मरकभयं वा करोत्येव २६ धूमनिभो याम्या-
 पालकेतुर्बृहत्तनुः स्निग्धः दिक्षु विदिक्षु प्रभवः क्षुन्नरकावृष्टि रोगकरः २७ प्राच्यां दिशिसंभूतः प्रदक्षिणं भ्रमति चक्रवद्रुद्रः सचचक्रकेतुरनिश-
 पालकेतोश्च तुल्यफलः २८ पश्चिमतः संभूतो याम्यां दिशं भ्रमति च प्रदक्षिण्यंम् धूमनिभो विषमारज्यः केतुर्भूभारमपनयति २९ कतिपयदिवसं

त्वागमननिवृत्तिकरोधूमनिभः नरपतिकलहाज्जगतः करोति विलयं सचक्रकारव्यः ३० गगनत्रिभागदीर्घः श्यामनिभोसौमहासटाकारः अरु
 क्रगतिंकुरुतेक्रमशोजगतस्त्रिभागहरः ३१ गतिरहितोध्रुवकेतुः प्रमाणवर्णाकृतिर्नभवेत् ग्रहनक्षत्रोपगते दृष्टो नैवाशुभप्रदः केतुः ३२ उपक
 षुचराज्ञां सरगृहत रूपवर्तेषु सदनेषु दर्शनमुपैति पतितं विनाशिनामेव नियमेन ३३ कुमुदनिभः कुमुदारव्योदिवसैः षड्भिस्तु पश्चिमे दृष्टः प्रा
 दिशि यदि वा सुभिक्षमतुलं करोत्येव ३४ तारोपरिमणिकेतुर्याम्यायां दिशि सकृद्दृष्टः उदयास्तमयसमये शुभदोरोसौक्ष्मरधारेव ३५ जलधारेव
 नतया शिखयापरेण दृष्टः सः जलकेतुर्जलसदृशः सुभिक्षकरस्तु सर्वजंतूनाम् ३६ हरिलांगूलनिभो भवकेतुः क्रकचसन्निभो वापि व
 कुरुते सर्पाकारस्तु सर्वदा भवति ३७ अपरोपि पद्मकेतुः पद्मनिभः पद्मगर्भसंकाशः क्षेमकरो नृपतीनां सुभिक्षदः सर्वजंतूनाम् ३८
 रयंप्रादक्षिण्येन दीप्तिमानूशुकूः शुभदोव्यत्ययकेतुस्त्वतुलामयभीतिरीतिकरः ३९ आक्रम्य गगनमखिलं संवर्तारव्यासधूमनिभः
 तारो वा सकेतुरसकृद्भयप्रदोजगतः ४० शुभदाः शुक्लनिभा ये कृष्णास्त्वशुभप्रदा जगतः केतूनां फलमुक्त्वा वक्ष्ये हस्त्यादिभेषु जातानाम्
 ध्विन्यां यदि केतुर्जातस्तदध्वजीविनां हन्यात् याम्ये म्लेच्छाधिपतिं बहुलायां कलिंगकाधिपतिम् ४१ रोहिण्यामतुलबलं निहंति केतुश्च शूरसेन
 ओशीनरमुख्यपतीन्सौम्ये रोद्रे च जलजंतून् ४२ अशमकदेशाधिपतिं तादित्ये पुष्पभेचमगधपतिम् आर्याधिपतिं सार्षपं पांड्याधिपतिं च पित
 ष्ये ४३ भाग्यर्क्षे तूज्जयिनं चोत्तरभेदं डनायकां स्त्वखिलान् हस्तर्क्षे धनिकवरांश्चित्रायां कुरुभवांस्त्वखिलान् ४४ कांबोजनृपतिं मुख्यं मभंज

केतुरपि इक्ष्वाकुवंशनाशं द्विदैवमेव गौडेशम् ४६ ज्येष्ठायां यदि जातः सहन्यते सर्वमंडलाधीशम् मूले भद्राधिपतिं जलदैवेकलिंगदेशपतिम्
 गृज्रिकाये देशास्तान् हन्याद्वैश्वधिष्यजः सोपि केकयनाथं हन्याच्छ्रवणर्क्षे वसुभवो खिलान्द्रविडान् ४८ नैमिषनृपतिं हन्याच्छतभिषजस्त
 धिजश्च पांचालान् आहिर्बुध्यर्क्षभवः संकरिकान् किरातकोणभवान् ४९ पौष्णर्क्षभवः केतुर्द्विजसज्जनधर्ममार्गस्थान् अभिजिन्नक्षत्र
 देशान् च निशिचरांश्चापि ५० ये केतवश्चाश्विमुखर्क्षजातास्ताराग्रहादिष्वपि संभवाश्च कुर्वन्तु ते तीक्ष्णफलं जनानामन्येपि सामान्यफल
 ५१ उल्कादिलक्षणं तत्फलं च नारदीये स्वर्गच्युतानां रूपाणि यान्युल्कास्तानि वै भुवि धिष्यो विद्युदशानिताराः पंचविधाः स्मृताः पीडा
 मायुरस्वरगोगजदंष्ट्रिकाः कपिगोधाधूमनिभा विविधाः पापदानृणाम् उदयास्तमयेर्के द्वौ पतितोल्काश्च भद्रा सितरक्ता पीतसित
 द्विजातिनः राजराष्ट्रविनाशाय प्रासादप्रतिमासु च गृहेषु स्वामिनां पीडानृपाणां पर्वतेषु च दिक्षु तत्तद्दिगीशानां कर्षकाणां स्थलेषु च ग
 नां पीडा शिल्पिकानां जलेषु च वर्तुलोल्का पुरं हन्ति छत्राकारा पुरोहितम् वंशगुल्मलताकारा राष्ट्रविद्राविणी तथा इति केतुफलम् अथ परिवेष
 वायुनिहता उच्छ्रिता मंडलीकृताः नानावर्णा कृतयः स्वे परिवेषाः शशीनयोः मुहुर्मुहुः प्रलीयन्ते न संपूर्णफलप्रदाः अनेकवृत्तवर्णाश्च परिवेषा
 तकृत् द्विमंडलश्च मूनाथं नृपघ्नो यत्रिमंडलः द्वौ ग्रहौ परिवेषस्थौ क्षितीशकलहप्रदौ कुर्वन्ति कलहानर्थं परिवेषगतास्त्रयः चत्वारः परिवेषस्थान्
 स्यमरणप्रदाः परिवेषगताः पंच जगत्प्रलयदाग्रहाः नृपहानिः कुजादीनां परिवेषे पृथक् पृथक् पावृडृतौ तु शरदिपरिवेषो जलप्रदः प्रायेणान्येषु च

पुनरुक्तफलदायिनः अन्यत्रापि रविशशिपरिवेषे पूर्वयामेचपीडारविशशिपरिवेषे मध्यमेचातिवृष्टिः रविशशिपरिवेषे धान्यनाशस्तृतीये रविश
 परिवेषे राज्यनाशश्चतुर्थे इति परिवेषः अथेन्द्रधनुः नानावर्णाशिवोभानोः साप्त्रवायुनिघटिताः यद्वाग्निचैव संस्थानमिन्द्रचापं प्रदृश्यते अथ
 वा शेषनागेन्द्रदीर्घनिश्वाससंभवम् विदिक्षुजं दिक्षुजंचतद्विकूपविनाशनम् अवृष्टौ वृष्टिदं त्वैद्यां दिशि वृष्ट्यामवृष्टिदम् अवनीगाढमच्छिन्नं
 तिकूलं धनुर्द्वयम् नृपांतकृद्यदि भवेदानुकूले तु तच्छुभम् इतीन्द्रधनुः अथ निर्घातः वायुनानिहतो वायुर्गगनात्पतति क्षितौ तदा दीप्त
 तः स निर्घातोतिदोषकृत् इति निर्घातः अथ रजः सितेन रजसाच्छिन्नादि ग्रामवनपर्वताः यदा तदा भवन्त्येते निधनं यांति भूमिपाः
 यस्यां वै तस्यां दिशि विनाशनम् क्रतावन्यत्र शिशिरात्संपूर्णफलदं रजः इति रजः अथ भूकंपः भूभारस्त्विन्ननागेन्द्रशेषविश्रामसंभवः
 पेजगतामशुभाय भवेत्सदा यामक्रमेण भूकंपाद्विजादीनामनिष्टदाः अनिष्टदाः क्षितीशानां संध्ययोरुभयोरपि प्रायेण निखिलोत्पात
 निष्टदाः षड्विंशतिर्मासैश्च भूकंपोद्वाभ्यां दाहः फलप्रदः अनुक्ताः पंचभिर्मासैस्तदानीं फलदं रजः इति भूकंपः अथ ग्रहयुद्धम् अद्भुतसागरेण
 मरोधनं चैव रश्मिरोधनं चैव अपसव्यं ग्रहाणां च चतुर्धा युद्धमुच्यते इदं च भौमादीनामेव न सूर्यचंद्रयोः ताराग्रहाणां पंचानां युद्धान्युक्तानि
 इत्युपसंहारात् पराजयलक्षणंच तत्रैव ग्रहो ग्रहं समागम्य श्यामी भवतियो भृशम् हानिं प्राप्नोति वक्तव्यं स्यंदते च मुहुर्मुहुः तत्फलं विस्तरभीते
 ते अत्र सामान्यशान्तिरेव विशेषानुक्तेः इति ग्रहयुद्धम् अथ प्रतिसूर्यः तत्रैव मयूरचित्रे उदीयमानः सूर्यो वै दृश्यते प्रतिरूपकः त्रीण्यब्दानि

शोमासार्द्धेननसंशयः अत्रापिसाधारणशांतिः इतिप्रतिसूर्यः अथरश्मिदंडः वाराहसंहितायाम् रविकिरणजलदमरुतांसंघातोदंडः
 दंडः सविदिङ्मुखो नृपाणामशुभो दिक्षु द्विजानां च इतिरश्मिदंडः अथदिग्दाहः अद्भुतसागरे बार्हस्पत्ये यदास्तमित आदित्ये वह्निज्वाला
 ने दिशां दाहंतु तं विद्यादिति भार्गवभाषितम् नारदसंहितायाम् दिग्दाहः पीतवर्णश्चेत्क्षितीशानां भयप्रदः इतिदिग्दाहः अथछाया तत्रै
 विरजस्केरवौ चैव यदा छाया न दृश्यते दृश्यते तु प्रतीपावा तदा देशभयं वदेत् अत्रमासिकः फलपाकः अनुक्तफलकालत्वात् इति छा
 यगर्भोपघातः तत्रैव वटकनिकायाम् गर्भोपघातलिंगान्युल्काशानि भूमिकंपनिर्घातः ग्रहयुद्धराहुशशिनां भ्रंशपुरोवास्जोवापि त
 हितायाम् रुधिरादिवृष्टिवैकृतमथ वेद्रधनुर्निर्दर्शनं राहोः इत्युपपातैरेतैर्विविधैश्चान्यैर्हतो गर्भः इति मेघगर्भोपघातः अथाद्भुतपाकव
 तसागरे बृहत्पाराशरः तत्रोत्पातफलं दिव्यं पूर्णं वर्षे विपच्यते आंतरिक्षं तथा भौमं मासेष्वद्विस्तथर्तुभिः निर्घातस्तु त्रिभिर्मासेर्गर्धर्व
 अग्निना सप्त रात्रेण मासेनोल्का विपच्यते पुरचैत्यादि भंगेषु पुरसंक्रमणेषु च नरेन्द्रध्वजभंगेषु फलं मासाद्विपच्यते शांतिः स्वरूपजातानां पा
 सिको भवेत् अरिष्टं पच्यते षट्सु मासेषु फलदं त्रिषु अतिहर्षातिशोकश्च सद्य एव विपच्यते कीटमूषकसर्पाणां मक्षिकादिषु यत्फलम् पच्यते त
 सेनमधुसप्तस्रपच्यते हयानां हस्तिनां चैव शकुनं च शुनस्तथा सद्यस्य हाद्वानियतमुलूकस्य तथैव च विदेहवाक्संश्रवणं दर्शनं यक्षरक्षसाम्
 भूनां विहृतं यच्च षष्ठे मासि विपच्यते मांसतैलाविकारेषु देहांगस्यंदनेषु च वस्त्रजातिविकारेषु फलं स्यात्सप्तमे हनि चित्रकर्मणि मासाभ्यां शयने

मासिकम् वल्मीकेषु सुमासेषु क्षयेच्छेदतथा त्रिषु जयोच्छ्रायेषु भग्नेषु यज्ञकर्मणि वैकृते सोमध्वजविकारे च विकाराः सप्तमासिकाः तंतुबीज
 कारेषु राज्ञः शस्त्रे च जृम्भणे पद्मोत्पलफलादीनां फलं षाण्मासिकं भवेत् विनाशो निष्कलं तेषां पाककाले निवर्तते तत्रैव गर्गः पक्षाद्विपाकः सूर्य
 पाकः सोमस्य मासिकः मासद्वये स्मृतो राहोर्विपाको नात्र संशयः त्रिभिर्मसैर्विपाकस्तु नियतं धूमकेतवः संवत्सरं विपाको तु ज्ञेयौ सूर्यबृह
 षाण्मासिकश्चोशनसः सूर्यजस्य तु पंचभिः त्रिभिर्मसैस्तु भौमस्य उत्कापातस्तु मासिकः अष्टभिर्भूमिकं पस्तु निर्घातः पच्यते त्रिभिः
 वंपुष्पफलं षड्भिर्मसैर्विपच्यते पक्षिकीटपतंगानां दशाहात्फलमादिशेत् घृततैलवसावर्षे सद्यः फलमुदाहृतं अरिष्टं षट्सुमासेषु पच
 हिरण्यविक्रियायां तु फलं मासाद्विपच्यते कलहार्थं विपर्यास उत्सवक्रियया सह अचलानां च चलने षण्मासात्फलमादिशेत् कीटसूषव
 क्षिकानां तथैव च दर्शने त्वतिमात्रेण फलं त्रैमासिकं भवेत् रात्राविंद्रधनुर्दृष्ट्वाराज्ञः शीलविपर्ययं वानराणां नराणां च तथैव गजवाजि
 दित्रशब्दानां फलं मासाद्विपच्यते गृध्रगोमायुसिंहानां फलं मासाद्विपच्यते बिडालनकुलानां च वराहव्याघ्रयोस्तथा श्रुत्वांतरिक्षेशब्दं तु फ
 च्यते मात्स्ये विष्णुधर्मोत्तरे च अद्भुते तु समुत्पन्ने यद्विद्वष्टिः शिवा भवेत् सप्ताहाभ्यन्तरे ज्ञेयमद्भुतं निष्फलं भवेत् शिवानिर्विकारा इति अ
 लः अथाद्भुतफलस्थानानि अद्भुतसागरे पाराशरः राज्ञः शरीरे लोके च पुरदारपुरोहिते पाक आयाति पुत्रेषु तथा कोशे च वाहने तत्रैव गर्गः पु
 पदे कोशे वाहने च पुरोहिते पुत्रे स्वामिनिभृत्ये च पच्यते दैवमष्टधा वसिष्ठसंहितायाम् भौमं शांत्या शमं याति मार्दवं त्वं तरिक्षजं दिव्यं हेमान्

दानैस्तत्कोटिहोमतः महोपहाराद्रुद्रस्यगोदोहान्तपुरःसरं अलंकृतेक्षितितलेयावत्क्षारप्लवंभवेत् अपिदिव्यंशमयातिकिंपुनस्त्वितरद्वयं
कारीतत्रैव अकृत्वाशांतिकंराजादुःखांभोधौनिमज्जति अश्वरोमंथाष्टवर्गादिरजोदर्शनादौतुतत्त्वामिनोधिकारः केचित्त्रापिराज्ञोधि
रुद्रः अथवासर्वाद्भुतशांतिषुसर्वेषामधिकारः अद्भुतसागरे येतेषुशांतिकुर्वन्तिनतेयांतिपराभवं येतुनप्रतिकुर्वन्तिक्रियामश्नद्वयान्वि
क्याद्वाविमोहाद्वाविनश्यंत्येवतेचिरादितिगर्गोक्तेः अश्वादिकंचदत्वाशांतिःकार्या वृक्षोत्पातेच्छेदनमाह नारदः अकालेपुष्पितावृक्षा
तायदि कार्यतच्छेदनंतत्रततःशांतिर्मनीषिभिः अथोत्पातसाधारणशांतयः अथाद्भुतानांसर्वेषांशांतिंवक्ष्यामिशौनकः आश्चर्यम
णेनसमन्वितं दिव्यानिचांतरिक्षाणिभौमानीतित्रिधाभवेत् रश्मिहीनंरविंपश्येद्रवौ छिद्रंचभेदनं नक्षत्रचंद्रसूर्याणांमहोल्कापतनं
विद्युतंपश्येन्नचमेघेचविद्युतम् अतिसूर्यचतुर्दिक्षुपरिवेपंतथात्रयं त्रिकोणंचतुरस्रंवाविपरीताकृतिंतथा प्रतिचंद्रेतथारात्रौचंद्रस्याष्ट
श्ममृत्पांसुरक्तानांवर्षणंजलकाष्ठयोः अनग्निधूममाकाशेपतंतींदीपिकांतथा गंधर्वनगरंदृष्ट्वादिवानक्षत्रदर्शनं एवमादीनिदिव्यानिअ
तानिच अथान्यान्यंतरिक्षाणिह्यद्भुतानिनिबोधमे गगनंलोहितंपश्येत्पश्येद्वाकाकमेथुनं काकदुर्गंधिवद्गंधोयद्वाशिरसिजायते शिरस्युप
कस्ताडयेद्वाप्यकारणात् देवालया निकंपंतेदृश्यंतेप्रतिरूपकम् कलशोविकलेत्किंचित्ध्वजप्रपतनंतथा भिंदंतेदेवताःसर्वाःस्विद्यंतेचाप्यका
त् उन्मीलंत्यपिरोदंतिनिमीलंतिहसन्तिच गायंत्यकस्मान्नृत्यंतितिष्ठन्तिनिजपीठतः पीठदेशेप्रजायंतेमधुच्छत्रंपिपीलिकाः रात्राविंद्रधनुर्दृष्ट्वा

वाश्वेतं च वायसम् एवमादीन्यसंख्यानि आकाशप्रभवानि च भूमेः कंपनभेदोच निर्घातः कंपनं स्फुटम् पूयनंतटनं वापि ज्वलंतं च निरिंधनम् छ
कं मधुवल्मीकं गृहे यत्र प्रजायते तृणानि चैव दास्तूणि प्ररोहंति गृहोत्तरे शुष्कवृक्षाः प्ररोहंति क्षीयन्ते तैलभाण्डकम् जायन्ते चोद्भिदः सर्वेषाणि नो बहुधा
ताः अरण्यस्थामृगाः सर्वे अतीताश्चाप्यकारणात् प्रविशन्ति गृहे यत्र गृहमारोहयेद्यदि सर्वे मृगाश्च गावो वा अश्वोष्ट्रमहिषादयः निर्गच्छन्ति गृह
त्सर्पो वै स्वयमेव हि मंडूक सर्पनकुलैर्मुखाग्रौ प्रविशेद्यदि सौवीरभाण्डान्मंडूको निर्गच्छन् प्रविशेत्तथा तृणगुल्मलता वृक्षा विपरीतफला अपि
गृहस्थादिकाष्टगर्भे फलद्वयम् उद्यानस्थापितारं भादक्षिणाभिमुखे फले देवोद्याने नरोद्याने विलीयन्ते मधूनि च गवाश्च महिषीभार्याद्यु
गवानि त्रीणि विप्रेभ्यो दानं कुर्याद्विशेषतः मनुष्यादंतसहिता जायन्ते पिनचांगकाः अजाश्च महिषीगावः खरोष्ट्राद्या विशेषतः विरबुरायत्रज
गास्तथैव च हीनांगानि च सूयन्ते अधिकांगस्तथैव च स्थूलायां मुकुलं भार्या स्वस्तनं गौः पिबेद्यदि शतनको गृहमारोहेत्यविशेद्वा शिवापुरम्
पोतानां दृश्यते मैथुनं यदि दृश्यते मर्कटस्कंधो गोदुग्धेरुधिरं यदि एवमादीन्यसंख्यानि पार्थिवान्यद्रुतानि च कर्तुः श्रोतुश्च मंतुश्च द्रष्टुं रादि
ष्टुश्च सर्वेषां मुत्पातानां फलं समम् गृहोद्याने स्थितोत्पातस्तद्गृहस्यैव बाधकम् होमकुंडे स्थितोत्पाते तत्कर्तुश्चैव बाधकम् त्रेताग्निकुंडजोत्पाते त
व बाधकम् सभातले स्थितोत्पातं पश्चाद्वारे च संस्थितम् गोनिवासस्थितोत्पातं तद्द्वामस्यैव बाधकम् स्वयंभूस्थानजोत्पातं तद्राजस्यैव बाधकम् त
स्यैव राज्यस्य बाधकं परिचक्षते गृहे पक्षिप्रवेशे च मृगश्च प्रविशेत्तथा तद्गृहान्निर्गते सर्पे मासान्तत्प्रविशेन्नरः मासेतीते ततः पश्चाद्गृहशुद्धिं च क

हा मन्त्रः कुंभात्प्रविशेन्मंदिरंततः एतेषां च फलं वक्ष्ये स युक्तं शास्त्रे नोदितम् आत्मनो निधनं याति क्षिप्रमेव न संशयः वियोगः पुत्रपत्न्य-
 चद्रव्यादिनाशनम् तद्गामे चैव तद्देशे अनावृष्टिर्भविष्यति तत्स्थानचलनं वापि बंधनं शोकमाप्नुयात् एतेषां शमनार्थाय होमः कार्यो द्विजाति-
 स्मिन्नहनि कर्तव्यः शान्तिहोमो यथाविधि तदैव मुख्यकालत्वाद् दिनशुद्धिमतः परम् अद्भुताहः समारभ्य तत्पक्षे होममाचरेत् चंद्रानुकूल्ये दिवं
 समारभेत् अद्भुते सति देशे च दक्षिणे वा गृहोत्तरे दशद्वादशहस्तं वामं डपंकारयेच्छुभम् कुंडे वा स्थंडिले वापि गोमयेन सवारिणा उपलिप-
 तं गमालिकमाचरेत् उत्तमेन वकुंभांश्च पंचकुंभांश्च मध्यमे द्विकुंभं तु कनिष्ठे वैजपकुंभांश्च कल्पयेत् होमस्यै शानदिग्भागे शान्तिकुंभमथ
 स्थापनार्थाय कुंभमेकमथापरम् स्वर्णराजतताम्रैश्च कारयेन्मृन्मयेन वा सस्निग्धानि च कुंभानि अभिन्नान्यव्रणानि च धवलीकृतकुंभानि
 मंतुभिः कुंभानि वेष्टयेत्पश्चान्न वशुकुंभैः शुभैः गंधपुष्पाक्षतैरलैः कुंभानि क्रमशो र्चयेत् पल्लवैश्छादयेच्चूतैर्यद्वा जंब्वादिकोमलैः प्रति-
 धेद्दोमान्जातरूपमयेन च माषविंशतिमानेन स्रवर्णेनोत्तमेन च अष्टमाषेण वा कुर्याच्चतुर्माषेण वा तथा मासद्वयप्रमाणेन मासमात्रेण शक्तितः
 निर्मिते सूर्यरूपमाकाशे वायुमूर्तिजम् भूनिमित्ते अग्निरूपं लक्षणेनैव कारयेत् तदभावे तु तन्मौल्यं निधायाथ प्रपूजयेत् आहूय मंत्रान्संपूज्य स्व-
 स्तिवाचनपूर्वकम् आचार्यं वरयेत्पश्चाद्ब्राह्मणं वेदपारगम् सर्ववयवसंपूर्णकुलीनं च कुटुंबिनम् आचारवंतं धर्मज्ञं सर्वलोकहितैषिणम् शीललक्ष-
 णसंपूर्णरूपौदार्यगुणान्वितम् सदा संतुष्टमनसं रागद्वेषविवर्जितम् उत्पातशान्तावेतस्यां त्वमाचार्यो भवेति च एवं कृत्वा तथाचार्यं ब्राह्मणं च तथा

विधम् आचार्यवत्सदस्यंच सर्वज्ञं वरयेत्ततः ऋत्विजो वरयेत्पश्चात् सोऽशाष्टौ च भक्तिः वित्तानुरूपं वरयेद्द्वौ बालक्षणलक्षितौ अन्यांश्च कर्मकार्याथ
वरयेद्ब्राह्मणोत्तमान् देवतास्थापनार्थाय होमस्यैशानदेशके पद्ममष्टदलं कुर्यादक्षतैर्व्रीहितं दुलैः कर्णिकाकेसरोपेतं सर्वशोभासमन्वितम् देवतास्था
पनं कुंभं पद्ममध्ये निधाय च सजलोषधिसंयुक्तं वस्त्रगंधाद्यलंकृतम् वस्त्रं देवासनार्थाय कुंभं वस्त्रे निधाय च सलिलोषधिसंयुक्तं कुंभं वस्त्रादिभिर्यजेत्
पन्वाधानाज्यभागांतं कुर्यात्तत्र यथाविधि होमं कुर्यात्ततः पश्चादाचार्यो ब्राह्मणैः सह सदस्यो देवतापूजां कुर्यान्मंत्रेण भक्तिः पंचामृतेन संस्नाप्य स्थापये
त्कुंभमंतिके छादयेद्देवतारूपं नवशुक्लांबरेण च उद्यन्धेति मंत्रेण तस्मिन्वायुं प्रपूजयेत् यस्मै त्वं सकृत्तेत्येन पूजयेज्जातवेदसम् रक्तगंधाक्षतैः
शोपोपहारकैः तांबूलं कल्पयेत्तस्मै स्नानवस्त्रादिभिर्यजेत् तन्मंत्रेणैव तं देवं यजेदष्टोपचारकैः देवपूजोत्तरे काले ततः कुंभाभिमंत्रणम् ऋत्वि
शाचृत्या कुंभं स्पृष्ट्वा भिमंत्रयेत् अपनः शोशुचदधमष्टाभिश्च यथाक्रमम् यदंतियच्च दूरक इत्यृचां सप्तकं तथा यत्र ब्रह्मापवमानेति ऋग्भिः
मम् उदयंतमसस्पर्शादित्यलस्यरेतसः देवाः कपोतसूक्तेन कपोतादिप्रवेशनम् अंबकं जातवेदसे श्रीसूक्तेनाभिमंत्रयेत् उत्तमे चाष्टसाहसं
संख्यया अष्टाविंशति संख्यावा तृतीये तदनंतरम् पलाशयैः समिद्धिश्च घृताक्तैर्जुहुयादथ मृत्युं जयेन्मंत्रेण हस्तेनाग्नौ क्रमेण च ताव
ज्यं जातवेदस इत्यृचा रक्तचंदनसंयुक्तं पायसं घृतसंयुतम् पायसं जुहुयादग्नौ समिदाज्यप्रमाणतः ऋगादौ प्रणवं चोत्का स्वाहाकारमृगांततः
ऋग्भिः त्रिंशतिभिर्हुनेत् कुंभाभिमंत्रणोक्तैश्च ऋग्भिराभिश्च पायसम् शांत्यर्थं तिलहोमं च हुनेद्वा हतिभिस्त्रिभिः सौविष्टकृतमारभ्य

॥ ४५ ॥ ... दुद्रादूमिसूक्तेन हुनेत्पूर्णाहुतिं ततः पश्चिमेवोत्तरे पूर्वमग्नेरीशानदेशके यजमानाभिषेकार्थमासनंच निधाय च दारपुत्रसमेतस्य
 नस्य चरत्विजः नादेयैः शांतिकुंभस्थैश्चान्यकुंभस्थितोदकैः अभिषिञ्चेत्ततः पश्चात्पल्लवैः कलशस्थितैः समुद्रज्येष्ठा इत्याद्यैश्चायंता इत्युच्यते च
 पर्युच्ये नैव देवस्य त्वेति मंत्रतः षट्दशाक्षरेणैव धामंतेनाभिषेचयेत् अभिषिक्तो हतं वस्त्रं परिधाय प्रभूषितः सशुक्लवस्त्रैः प्रत्येकमंगुलीयव
 गंधाक्षतैः पुष्पमाल्यैर्धूपदीपोपहारकैः आचार्यं पूजयेदादौ ब्रह्माणंतदनंतरम् सदस्यमृत्विजादींश्च यजमानः प्रपूजयेत् सुवर्णयत्समारब्ध
 नदक्षिणा आचार्याय च यद्दत्तं ब्रह्मणे तु तदर्धकम् ब्रह्मवच्च सदस्याय यथा वित्तानुसारतः अभिषिक्तेभ्यो विप्रेभ्यो दक्षिणां च प्रदापयेत् सवे
 प्यस्तदानीमेव दापयेत् सहिरण्यां सवस्त्रां च सर्वाभरणभूषिताम् धेनुं पयस्विनीं दद्यादाचार्याय सवत्सकाम् तत्तत्कुंभं च चरत्विग्न्यः सहिर
 णम् तत्रस्थेभ्यश्च विप्रेभ्यो हेमवित्तानुसारतः यद्युक्तदक्षिणाभावेऽप्यनुक्ते होमकर्मणि हिरण्यं दक्षिणां दद्यात्तदानीमल्पिकामपि ग्राह्याशीर्वच
 णि पत्यक्षमापयेत् सहस्रं भोजयेद्विप्रांश्छुतं वा दशकं तथा घृतार्क्षैर्भक्ष्यभोज्यैश्च अभावे त्रिवृतान्नकैः बंधुभिः सह भुंजीत तथा पुत्रादिभिः स्वयम्
 एवं च कुरुते शांतिं तस्यायुर्वर्धते सदा अद्भुतोद्भवदोषाश्च नाशं यांति न संशयः दृष्टादृष्टा हि दोषाश्च नश्यंते हि च सर्वदा आयुरारोग्यमैश्वर्यं प्राप्य कीर्ति
 च विंदति स्त्रीणां च पुत्रपौत्राणां वर्धते कल्पमायुषा सर्वान्कामानवाप्नोति शौनकस्य वचो यथा वसिष्ठसंहितायाम् हस्तैः षोडशभिः कार्यं चतुरस्त्रं समंत
 तः मंडपं यज्ञियैर्दक्षैरथवानवदारुभिः हस्तैश्चतुर्भिस्तन्मध्ये कुंडं कार्यं समंततः समंततश्चतुर्भिरित्यन्वयः तथा चक्षेत्रफलेन षोडशहस्तं कुंडम् रवातं

हस्तैश्चतुर्भिश्च वपत्रयसमन्वितम् षडंगुलोन्नतस्त्वाद्योद्वादशांगुलविस्तृतः दशांगुलोन्नतोमध्ये अष्टांगुलसविस्तृतः चतुर्दशांगुलोत्सेधश्चतुरंगुल
विस्तृतः तृतीयवपत्रः कर्तव्यो योनिश्चैकानुपश्चिमे चतुर्दशांगुलैर्दीर्घाचोन्नता षोडशांगुलैः हीनाधिकानकर्तव्या विस्तारः षड्विंशंगुलैः कुंडस्य लक्षणं त्वे
कं कोटिहोमे तु सर्वदा ईशान्यां वेदिका कार्या सार्धहस्तप्रमाणतः उन्नता विस्तृता कार्या प्रागुदक्प्रवणा शुभा सर्वदेवमयी त्वाद्या शिवपूजापुरःसरम् य
स्तानर्चयेत्तत्र पूर्वोक्तविधिना ततः पालाशसमिदाज्यान्मैर्मुखांते पृथक् पृथक् अघोरमंत्रेण ततो ग्रहहोमं च कारयेत् तिलहोमं व्याहृतिभिर्घृताक्तं जु
होति ततः द्वारेषु जापकैः स्वस्ववेदपारायणं क्रमात् चमकं नमकं सूक्तं पुरुषोक्तां गजापकैः होमं नवभिराचार्यैः कारयेद्ब्राह्मणैः सह नैवेद्यांतं ततः
शांतिवाचनपूर्वकम् ब्राह्मणान्मोजयेत्पश्चात्स्वयं भुंजीत बंधुभिः शिवविष्णुकथालापैर्दिनशेषं नयेत्ततः एवं यावत्कोटिहोमस्तावत्कार्यं
तदर्थं वा तदर्थं वालक्षहोममथापि वा कार्यं दोषानुसारेण वित्तशाल्यविवर्जितः होमांते दक्षिणां दद्याच्चतुर्विंशतिं रुविजः प्रति द्विजमलंका
ष्कशतद्वयम् तदर्थं वा तदर्थं वा दोषवित्तानुसारतः उक्ता साधारणी शांतिरुत्पातानामतः परं उत्पाताश्चैव तच्छांतिर्वक्ष्यते त्रपृथक् पृथक् ना
म् देवालये स्वगृहे वा ईशान्यां पूर्वतोपि वा कुंडलक्षणसंयुक्तं कल्पयेन्मेखलायुतम् गृह्योक्तविधिना तत्र स्थापयेच्च हुताशनम् जुहुयादाज्यम
ष्टोत्तरं शतम् यत इन्द्रभयामहे स्वस्ति दाघोरमंत्रकैः समिदाज्यचरुव्रीहितिलैर्व्याहृतिभिस्तथा कोटिहोमं तदर्थं वालक्षहोममथापि वा यथ
कल्पना एकविंशतिरात्रं वा पक्षं पक्षार्धमेव वा पंचरात्रं त्रिरात्रं वा होमकर्म समाचरेत् दक्षिणां च ततो दद्यादाचार्या यकुटुंबिने

दात्रपालाकेदुर्गाक्षोण्यंगदेवताः तासां प्रीत्यै जपः कार्यः शेषं पूर्ववदाचरेत् ऋत्विग्भ्यो दक्षिणां दद्यात् सोऽश्वः स्वशक्तिः अद्भुतस-
 र्गः सावित्र्या लक्षहोमं च शुभैरेव विशारदः गां भूमिं च हिरण्यं च धान्यं वस्त्रं तथैव च दद्याच्च गुरवे ग्रामं धेनुं वा सोऽयुगं तथा अलंकारं च
 प्रीतये प्रीतमानसः अनेन विधिना भौममद्भुतं शमयेद्गुरुः एष एव विधिर्ज्ञेयः अंतरिक्षाद्भुतेषु च विशेषोऽत्र तु सावित्र्या दशलक्षं तु होमं
 समाहितमनाः कुर्याच्च घृतकंबलं धेनूनां द्वादशं देयं शतं निष्कसमायुतम् गुरवे दीयमानं तुरा मदेयं बराद्भुतम् दिव्याद्भुतेषु कर्तव्यः को
 हितैः गोसहस्रं च दानव्यं गुरवे दक्षिणा विधौ एषः प्रोक्तो विधिः सम्यग्दिव्यारिष्टविपत्करः कोटिहोमाशक्तौ च अत्यफलं दिव्योत्पाने अ-
 षां शांतिः कर्तव्या अद्भुतसागरे प्रयतस्तेषु सर्वेषु दिव्येष्वद्भुतकेष्वपि महाशांतिं बुधः कुर्यादमृतं विश्वभेषजमिति गर्गोक्तेः अथर्वमु-
 तेष्वपि सर्वेषु त्रिविधेषु न संशयः दिव्यांतरिक्षभौमेषु अमृतासंस्मृता बुधैः विष्णुधर्मोत्तरे सर्वोत्पातप्रशमनी अमृता चाभया स्मृता इति
 करभट्टकृते शांतिसारे उत्पातशांतयः मदनरत्ने मात्स्ये दिव्यांतरिक्षभौमेषु शांतिरत्राभिधीयते विशेषेण तु भौमेषु शांतिः कार्या तथा भवेत्
 अभयाच्चांतरिक्षेषु सौम्या दिव्येषु पार्थिवं विजिगीषुः परान्नाजन् भूतिकामश्च यो भवेत् विजिहीर्षुः परानेव माभियुक्तस्तथा परैः तथाभिचारश-
 यां शत्रूणां मपि नाशने भये महति वा प्राप्ते अभया शांतिरिष्यते राजयक्ष्माभिभूतस्य क्षयक्षीणस्य चाप्यथ सौम्या प्रशस्यते शांतिर्यज्ञकामस्य
 चाप्यथ अतिवृष्ट्या मनावृष्ट्यां शलभा रघुभये तथा प्रसक्तेषु च चौरेषु वैष्णवी शांतिरिष्यते पशूनां मारके प्राप्ते नराणामपि दारुणे भूतेषु दृश्यते

रात्रिपालाकेदुर्गाक्षोण्यंगदेवताः तासां प्रीत्यै जपः कार्यः शेषं पूर्ववदाचरेत् ऋत्विगभ्यो दक्षिणां दद्यात् सोऽश्विनः स्वशक्तिः अद्भुतस-
 र्गः सावित्र्या लक्षहोमं च शुभैरेव विशारदः गां भूमिं च हिरण्यं च धान्यं वस्त्रं च तथैव च दद्याच्च गुरवे ग्रामं धेनुं वा सोयुगं तथा अलंकारैश्च
 प्रीतये प्रीतमानसः अनेन विधिना भौममद्भुतं शमयेद्गुरुः एष एव विधिर्ज्ञेयः अंतरिक्षाद्भुतेषु च विशेषोऽनुसावित्र्या दशलक्षं तु हो-
 समाहितमनाः कुर्याच्च घृतकंबलं धेनूनां द्वादशं देयं शतानिष्कसमायुतम् गुरवे दीयमानं तुरा मदेयं बराद्भुतम् दिव्याद्भुतेषु कर्तव्यः को-
 र्तिः गोसहस्रं च दत्तव्यं गुरवे दक्षिणा विधौ एषः प्रोक्तो विधिः सम्यग्दिव्यारिष्टविपत्करः कोटिहोमाशक्तौ च अल्पफलदिव्योत्पाने अ-
 शांतिः कर्तव्या अद्भुतसागरे प्रयतस्तेषु सर्वेषु दिव्येष्वद्भुतकेष्वपि महाशांतिं बुधः कुर्यादमृतं विश्वमेष जामिति गर्गोक्तेः अथर्वमु-
 द्भुतेष्वपि सर्वेषु त्रिविधेषु न संशयः दिव्यांतरिक्षभौमेषु अमृतासंस्मृता बुधैः विष्णुधर्मोत्तरे सर्वोत्पातप्रशमनी अमृताचाभयास्मृता इति
 करभट्टकृतेशांतिसारे उत्पातशांतयः मदनरत्ने मात्स्ये दिव्यांतरिक्षभौमेषु शांतिरत्राभिधीयते विशेषेण तु भौमेषु शांतिः कार्या तथा भवेत्
 अभयाचांतरिक्षेषु सौम्या दिव्येषु पार्थिव विजिगीषुः परान्नाजन् भूतिका मश्च यो भवेत् विजिहीर्षुः परानेव मा भियुक्तस्तथा परैः तथाभिचारश-
 यां शत्रूणां मपि नाशने भये महति वा प्राप्ते अभयाशांतिरिष्यते राजयक्ष्माभिभूतस्य क्षयक्षीणस्य चाप्यथ सौम्या प्रशस्यते शांतिर्यज्ञकामस्य
 चाप्यथ अतिवृष्ट्या मनावृष्ट्यां शलभारबुभये तथा प्रसक्तेषु च चोरेषु वैष्णवी शांतिरिष्यते पशूनां मारके प्राप्ते नराणामपि दारुणे भूतेषु दृश्य-

नेषुरौद्रीशांतिस्तथेष्यते वेदनाशसमुत्पन्नेजननाशोचनास्तिके अपूज्यपूजनेजातेब्राह्मीशांतिस्तथेष्यते भविष्यत्यभिषेकेचपरचक्रभयेषुच
 स्वराष्ट्रभंगेभेदेचरौद्रीशांतिः प्रशस्यते अहातिरिक्तपवनेरूक्षेसर्वदिगुत्थिते वैकृतेव्याधिवातेचवायव्याशांतिरिष्यते अग्निशापेभयेप्राप्तेभार
 वीस्यात्तथैवच जातप्रसववैकृत्येप्राजापत्यामहाभुज उपस्कराणांवैकृत्येत्वाष्ट्रीपार्थिवनंदन अश्वानांशांतिकामस्यतद्विकारेतथोत्थिते अ
 श्वान्कामयमानस्यगांधर्वीशांतिरिष्यते गजानांशांतिकामस्यशांतिरांगिरसीमता पिशाचादिभयेजातेनैर्ऋतेनैर्ऋतीस्मृता अपमृत्युभयेजा
 तैः स्वप्नेपिमहाभुज याम्यांतुकारयेच्छांतिंसंप्राप्तेभारकेतथा धननाशसमुत्पन्नेकौबेरीशांतिरिष्यते वृक्षाणांतुतथार्चानांवैकृतेसमुप
 भूमिकंपेतथाशांतिंपार्थिवीसंप्रयोजयेत् प्रथमेदिनयामेतुरात्र्यांवामनुजोत्तम प्रथमेयामइतिरात्र्यपिसंबध्यते एवमुत्तरत्रापि हस्त
 चित्रायामादित्येचाश्विमेतथा आर्यमणसौम्यजातेषुवायव्येत्वद्भुतेषुच द्वितीयेदिनयामेतुरात्रौचरविनंदन पुष्याग्नेयविशाखासुपित्र
 षुच आजंपूर्वाभाद्रपदा उत्पत्तायेतथाभाग्येआग्नेयीतेषुकारयेत् भाग्येपूर्वास्त तृतीयेदिनयामेतुरात्रौचरविनंदन रोहिण्यांवैष
 सवेवैश्वदेवते ज्येष्ठायांचतथामैत्रेयेभवंत्यद्भुताः कश्चित् ऐंद्रीतेषुप्रयोक्तव्याशांतीरविकुलोद्ग्रह चतुर्थेदिनयामेचरात्रौचरविनंदन
 तथार्द्रायामाहिर्बुध्नेचवारुणे मूलेचजलदैवत्येभवंत्यद्भुतास्तथा वारुणीतेषुकर्तव्यामहाशांतिर्महीक्षिता मित्रमंडलवेलासुयेभवंत्यद्भुत
 यशांतिद्वयंकार्यनिमित्तेसतिनान्यथा एताः शांतय आथर्वणेप्रसिद्धाः अथविशेषशांतयः तत्रदेवताविकारेहेमाद्रौगर्गः देवतार्चाः

आरुतिचरोदंतिप्रसिदंति सहंतिच उत्तिष्ठंतिनिषीदंतिप्रधावंतिवमंतिच भजंतिविकृताश्चेष्टामानुषाणांभयावहाः ॐ
 रवावातिष्ठंतिस्थानात्स्थानंभ्रमंतिच वमंत्यग्निंतथाधूमंस्नेहरक्तेतथावसाम् एवमादीनिदृश्यंतेविकाराः सहजोत्थिताः लिंगायतनचिउ
 संनरोचयेत् राज्ञोवाव्यसनंतत्रसचदेशोविनश्यति देवयात्रासुचोत्पानान्दृष्ट्वादेशभयंवदेत् देवतार्चाविकारेषुअंतेष्वेवपुरोहितः देवपुत्र
 वैस्नात्वाद्याच्छाद्यभूषयेत् पूजयेत्तामहाभागगंधमाल्यान्नसंपदा मधुपर्केणविधिवदुपतिष्ठेदनंतरम् तल्लिंगेनचमंत्रेणस्थालीपाके
 पुरोधाजुहुयाद्वह्नीसप्तरात्रमतंद्रितः विप्राश्चपूज्यामधुरान्नपानैः सदक्षिणंसप्तदिनंनरेद्र प्राप्तेष्टमेन्द्रिक्षितिगोपदानैः सकांचनैः श
 म् अथाग्निविकारेगर्गः अग्निःप्रदीप्यतेयत्ररोष्ट्रेष्टुशमनिधनः नदीप्यतेचेंधनवांस्तद्राष्ट्रंपीड्यतेनृप प्रासादनोरणद्वारनृपवेश्म
 तेचयत्रदह्यंतेतत्रराजभयंवदेत् विद्युतावाप्रदह्यंतेतत्रापिनृपतेर्भयम् अनैशानितमांसिस्युर्विनापांसुरजांसिच धूमश्चानग्निजोयत्रत
 द्रयम् तडिद्विनाभ्रंगगनेभयंस्यादृष्टिवर्जिते दिवासतारेगगनेतथैवभयमादिशेत् ग्रहनक्षत्रवैकृत्येताराविकृतिदर्शने पुत्रवाहनदारेषुचिउ
 दगृहेषुच स्वभावाद्वापिहीयेतधेनुवत्सादिकंचयत् लोहायुधविकारः स्यात्तत्रसंग्राममादिशेत् त्रिरात्रोपोषितस्तत्रपुरोधाः सुसमाहितः समिद्धिः क्ष
 रवृक्षाणांसर्पपैश्वघृतेनच होमंकुर्यादग्निमंत्रैर्ब्राह्मणांश्चैवभोजयेत् दद्यात्स्ववर्णंचतथाहिजेभ्योगांचैववस्त्राणितथाभुवंच एवंकृतेतत्समुपैतिनाशं
 यदग्निवैकृत्यभवंद्विजेद्र अथवृक्षोत्पानशान्तिः गर्गः पुरेषुयेषुदृश्यंतेपादपादैवचोदिताः रुदंतोवाहसंतोवाचमंतोवारसान्भुवि अरोगोवासरोगोवानि

मेवविचारयेत् अरोगावाविनावातंशारवांमुंचतिपादपाः पुष्पंजलंतथाकाष्ठं दर्शयंतिचपादपाः पूर्वावस्थां दर्शयंति फलं पुष्पमनार्तवे क्षीरं स्नेहं स्कर
 रक्तं मधु तोयं स्ववंति वा शृण्वंत्यरोगाः सहसा शुष्कारोहंति वा पुनः उत्तिष्ठंतीह पतिताः पतंति च तथोत्थिताः तत्र वक्ष्यामि ते ब्रह्मन्विपाके फलमेव च रोद
 नेन्याधिरत्येति हसने देशविभ्रमः शारवाप्रपतने कुर्यात्सं ग्रामं योधपातनम् बालानां मरणं कुर्याद्बालानां फलपुष्पतः स्वराष्ट्रं मेदं कुरुते फलपुष्पम्
 नार्तवम् क्षीरं सर्वत्र गंभीरं स्नेहं दुर्भिक्षलक्षणम् वाहनापचयं मद्ये रक्ते सं ग्राममादिशेत् मधुस्त्रावे भवेद्वाधिर्जलस्त्रावेण वर्षति अरोगशोषणं
 ब्रह्मन्दुर्भिक्षलक्षणम् शृङ्केषु सप्ररोहत्स्वीर्यमन्नं महीपते उत्थाने पतिता नानां च भयं भेदकरं भवेत् स्थानात्स्थाने तु गमने देशभंगे तथा
 कल्पत्स्वपि च वृक्षेषु स्वनत्स्वपि धनक्षयम् एतत्पूजितवृक्षेषु सर्वराजोपि पच्यते पुष्पैः फलैर्वी विवृते राशौ मृत्युं तथादिशेत् अन्येषु चैव वृक्षे
 च तेन्द्रितः आच्छादयित्वा तं वृक्षं गंधमाल्यैर्विभूषयेत् वृक्षोपरि तथा छत्रं कुर्यात्पापप्रशान्तये शिवमभ्यर्चयेद्देवं पशुं चास्मै निवेदयेत् मूले
 पुहुत्वारुद्रं जपेत्ततः मध्वाज्ययुक्तेन तु पायसेन संपूज्य विप्रांश्च भुवं च दद्यात् गीतेन नृत्येन तथार्चयेत्तं देवं हरं पापविनाशहेतोः इति वृक्षोत्पात
 द्रुतसागरे औशनसे अश्वत्थे पुष्पिते सिप्रं ब्राह्मणास्तु द्युदुंबरे पूक्षे वैश्यास्तु पीड्यंते न्यग्रोधे दस्यवस्तथा कदंब इक्षुर्वंशो वा पुलितश्चेत्कथंच
 पिते यत्र माणजं बूर्धवस्तथा शृंगवेरोथवा यत्र मासैः षड्भिर्जनक्षयः कुसुमे कुसुमोत्पत्तिः परचक्रागमं वदेत् औदुंबराणां समिधोजुहुयादयुतं ततः
 विभिर्गणैर्नयेद्देसदक्षिणाम् कदलीगर्भं मूर्धन्यः प्ररोहंति गृहे यदि अरण्यं स भवेद्देशो गार्गस्य वचनं यथा साहिरण्यं वृषं दद्याद्दिजा यो दुंबरी सा

रुद्रोत्तमत्रणं हातव्याचसहस्रधा अथ वृष्टिर्वैकृतशांतिः गर्गः अतिवृष्टिरनावृष्टिर्दुर्भिक्षायोभयं मतं अनृतौतु दिवानंता वृष्टिर्व्या
 यायतु अनभवैकृताश्चैव विज्ञेयाराजमृत्यवे अनभवैकृतामेघमंतरेण जातगर्जितादयः शीतोष्णानां विपर्यासेऽनृतूनां रिपुजंभयं उ
 वर्षते यत्र तत्र शस्त्रभयं भवेत् फलं पुष्पं तथा धान्यं परिणातिभयायतु पांसुजंतु पलानां च वर्षणो रोगजंभयं छिद्रं वान्मयवर्षेण सस्या
 र्धनम् विरजस्केरवौ व्यभेद्यदा छाया न दृश्यते दृश्यते तु प्रतीपावातत्र देशोभयं भवेत् प्रतीपायति कूला छाया विपरीतछायेत्यर्थः
 पात्रौ श्वेतं याम्योत्तरेणानु इंद्रायुधं तथा दृष्ट्वा उल्कापातं तथैव च दिग्दाहपरिवेषो च गंधर्वनगरं तथा परचक्रभयं विद्यादेशो पट्टवमेव
 नित्यसमीरणानां यागस्तु कार्या विधिबद्धिर्जेन्द्रः धान्यानि गोकांचनदक्षिणाश्च देया द्विजानामघनाशहेतोः इति वृष्टिर्वैकृतशांतिः अथ ज
 कृतशांतिः गर्गः नगरादपसर्पते समीप उपयांति च नद्यो नदप्रस्त्रवणानिरस्ता वै भवन्ति वा विवर्णं कलुषं तप्तफेनावर्तंतु संकुलं क्षीरं स्नेह
 कं वहन्ते व्याकुलोदकम् षणमासाभ्यंतरे तत्र परचक्रभयं विदुः जलाशयानदन्ते च प्रज्वलन्ति कथंचन विमुंचन्ति तथा ब्रह्मनूज्वालाधूमं रज्जो र
 अरवाते वा जलोत्पत्तिः ससत्त्वा वा जलाशयाः संगीतशब्दादृश्यन्ते जनमारभयं विदुः दिव्यं महाभयं विद्धि मधुमात्रावसेचनं जप्तव्या वारुणा
 त्रास्ते श्वहोमोजले भवेत् मध्वाज्ययुक्तं परमान्नमत्र देयं द्विजानामथ भोजनार्थं गावश्च देयाः सितवस्त्रयुक्तास्तथोदकुंभाः सकला घशांत्ये इति
 जलाशयवैकृतशांतिः अथोपस्करवैकृतशांतिः गर्गः यांतियानान्ययुक्तानि युक्तान्यपि न यांति चेत् बोध्यमानानि तत्र स्थान्महद्भयमुपस्थितम्

वाद्यमानानवाद्यंतेवाद्यंतेवाप्यनाहताः अचलाश्चलंत्येवनचलाश्चचलंतिच आकाशेतूर्यनादश्चगीतगंधर्वनिस्वनः काष्ठदर्वीकुठारादिविकारंकुरुतेयदि
गवलंशूलसंधाश्चस्त्रियंस्त्रीवापिघातये उपकारादिविकृतौघोरशस्त्रभयंभवेत् वायोस्तुपूजां द्विजसक्तुभिश्चकृत्वानियुक्तांश्चजपेच्चमंत्रान् दद्यात्
भूतंपरमात्ममंत्रंसदक्षिणंतेनशमोस्थभूयात् इत्युपस्करेवैकृतिशांतिः अथमृगपक्षिवैकृतशांतिः गर्गः प्रविशंति यदायामानारण्यामृगपक्षि
णः अरण्यंयांतिवाग्राम्याः स्थलंयांतिजलोद्भवाः स्थलजावाजलंयांतिघोरावाशांतिनिर्भयाः राजद्वारेपुरद्वारेशिवाश्चाप्यशिवप्रदाः दिवारा
रावापिरात्रौवापिदिवाचराः ग्रामांस्त्यजंतिग्रामंवाशून्यतांतस्यनिर्दिशेत् दीप्तवासंतिसंध्यासुमंडलानिचकुर्वते वासंतेविस्वरंयत्रतदा
लभेत् प्रदोषेकुक्कुटोवासेद्धेमंतेवापिकोकिलः अर्कोदयेर्काभिमुखीशिवावापिभयंदिशेत् गृहेकपोतःप्रविरोक्त्रव्यादोमूर्ध्निलीयते
वाकुर्यान्मृत्युर्गृहपतेर्भवेत् क्रव्यादोगृध्रकाकादिः प्राकारद्वारगेहेषुतोरणापणवीथिषु केतुच्छत्रायुधाद्येषुक्रव्यादःसंश्रयेद्यदि जायते
कोमधुवादृश्यतेयदि सदृशोनाशमायातिराजावाप्त्रियतेतदा मूषिकाःशलभान्दृष्ट्वाप्रभूतक्षुद्रयंवदेत् काष्ठोन्मूकास्थिशृंगाःस्या
दना दुर्भिक्षवेदिनोज्ञेयाःकाकाधान्यमुषोयदि जनानभिभवंतश्चनिर्भयारण्यवेदनाः काकोमैथुनयुक्तश्चेच्छेतःसद्यदिदृश्यते राजा
त्रसदेशोवाविनश्यति उलूकोवासतेयत्रनिपतेद्वातथागृहे क्षयोगृहपतेर्मृत्युर्धननाशस्तथैवच वासतेकुशब्दंकरोति मृगपक्षिविकारेषु
प्रदक्षिणाम् देवाःकपोतइतिचजप्तव्यंपंचभिर्द्विजैः वसुदेवनिवैकेतद्देयागावश्चदक्षिणाः जपेच्छकुंतसूक्तंचसनोवेदशिरांसिच गावश्चदेय

॥ १५ ॥ स्वयुगोत्तरीयाः एवंकृतेशान्तिमुपैति पापं मृगैर्द्विजैर्वा विनिवेदितं यत् इति मृगपक्षिवैकृतशान्तिः अद्भुतसागरेनारदः मध्या
 धेनुं च दक्षिणां दद्यात्सुवर्णं धान्यमेव वा ग्रामोत्सादो भवेत्तत्र राज्ञो मरणमादिशेत् जुहुयात्सं च साहस्रं जातवेदसं ॥ १६ ॥
 द्वारपाकारवेश्मनाम् अनिमित्तं तु पतनं दृढानां राजमृत्यवे रजसा वाथ धूमेन दिशो यत्र समाकुलाः आदित्यचंद्रताराश्च विवर्णा भयवृद्धं
 यत्र दृश्यंते ब्राह्मणाश्च विधर्मिणः क्रुतवश्च विपर्यस्ता अपूज्यं पूजयेज्जनैः नक्षत्राणि वियोगानि तन्महद्भयलक्षणम् केतूदयो परागौ च
 न सूर्ययोः ग्रहर्क्षविकृतिर्यत्र तत्रापि भयमादिशेत् स्त्रियश्च कलहायंते बालानि घ्नंति बालकान् क्रियाणामुचितानां च विच्छित्तिर्यत्र दृश्यते
 न दृश्येत धूमयानो यः शाम्यति क्रव्यादा वायसा वा हायांति चोत्तरतस्तथा पूर्णकुंभाः स्वयंते च वह्निर्वा विप्रलुप्यते मंगल्यध्वनयो यत्र न श्रूयंते
 क्षवथुर्बाधते वाथ प्रोत्साहे सति नर्दितः न देवतेषु वर्तते यथा ब्राह्मणेषु च मंदघोषाणि वाद्यानि वाद्यंते विस्वराणि च गुरुमित्रद्विषो यत्र शत्रुपूज
 रताजनाः ब्राह्मणान्सुहृदो मान्यान् जनो यत्रावमन्यते शान्तिमंगलहोमेषु नास्ति क्यं यत्र मन्यते राजा वा म्रियते तत्राथ वा देशो विनश्यति राज्ञो वि
 नाशे संप्राप्ते निमित्तानि निबोधमे ब्राह्मणान्यथ मंदेष्टि ब्राह्मणांश्च विनिन्दति ब्राह्मणस्वानिवादत्ते ब्राह्मणांश्च जिघांसति नतान् स्मरति कृत्येषु या
 चितश्चान्वसूयति रमते निंदया वैषां प्रशंसां नाभिनन्दति अपूर्वतुकरं लोभान् तथा पातयते जने एतेष्वप्यर्चयेत्सस्यक्सपत्नीकान् द्विजोत्तमान् भोज्या

निचैवकार्याणि सुराणां बलयस्तथा गावश्च देयादिजपुंगवेभ्यो भुवं तथा कांचनमंबराणि होमश्च कार्यो द्विजपूजनं च एवं कृते शांतिमुपैति पापम् मयूर
चित्रे यदा कटकटायंते भवनान्यायुधानि च मासाभ्यंतरमात्रेण तदा संग्राममादिशेत् दिव्यवैकादशी शांतिः करणीया विपश्चिता अथ नानोत्पातशां
तिः गर्गः औत्पातिकीं महाशांतिं तत्त्वतः शृणु मे धुना यत्र व्याधिर नावृष्टिः परचक्रमुपस्थितम् दुर्भिक्षं जनमारोचाराजो मरणमेव वा तत्र शांतिं क्रम
पुनर्होमश्च कर्तव्यो बृहस्पतिमतं यथा गावस्तथैव दातव्यास्तथैवायुर्विवर्धनीः राज्ञो भिषेकं कुर्वीत तथैव च स क्रतुर्विज
रात्रं सप्त रात्रं वा उपोष्य च पुरोहितः औदुंबरीणां विधिवत्समिधां च शतं दहेत् सा विव्याकारयेत् कर्म ततः पापं प्रशाम्यति अत्युष्णमतिशीतं च
मनूदकम् आनर्त्तवं पुष्पफलमतिमात्रं च मारुतः पैरवं चातिमात्रं च रुदंति मृगपक्षिणः विद्युत्स्तनितनिर्घोषमनश्चेवातिवर्षणम् सिंह
तराणां दर्शनं च चतुष्पथे ईदृशैर्लक्षणोत्पातैर्विनाशमभिलक्षयेत् अन्योत्र जायते राजा तथा चान्यः पुरोहितः तत्र शांतिं प्रवक्ष्यामि पापप्र
भाम् औदुंबरीणां समिधां शतमष्टोत्तरं दहेत् सहस्रक्षीरघृताक्तानां महत्सूत्रगणैः शुभैः हुत्वा शतसहस्रं तु परां शांतिमवाप्नुयात् यमलानि च
भानि नीचवाहनाः मुंडवक्रमुखश्चैव कुटाश्च कुणपास्तथा अमानुषा मानुषाणां गजानां मृगपक्षिणाम् जायंते उपरिदंता वै अश्वाश्च
बहुशीर्षमशीर्षवा बहुवर्णमवर्णकम् एकशृंगमशृंगं वा चतुर्भुजमथा भ्रजम् दीर्घकर्णमकर्णं वा गजकर्णमुखं तथा व्यालव्याघ्रमुखं वाकारं वि
राजं चैव निम्नरूपाणि दृश्यंते यत्र गौतम तत्र संग्रामतो ब्रूयाद्भयं क्षयकरं महत् जनक्षयं च पौराणां राज्ञः श्रेणिबधं तथा तत्र शांतिं प्रवक्ष्या

पापप्रणाशिनीम् खदिगश्वत्थसमिधांसहस्राष्टोत्तरंदहेन् विरूपाक्षेणमंत्रेणविधिवत्सुसमाहितः विरूपाक्षेणअग्निर्मूर्द्धेत्यादिना तत्रहिविरूपा
अरुषिः दद्याच्चकपिलांधेनुंहतांतेशांतिमिच्छता ततस्तच्छाम्यतेपापंजातवेदोवचोयथा यत्राकार्याणिकार्येतेअदंड्येदंडपातनम् अपूज्याश्चै
तेमान्याश्चैवावमन्यते अनड्डांश्चपिबेत्थेनुंचानड्डाहंपिबेद्यदि विधुनोतिचगौर्वत्संप्रजातंनाभिनंदति प्रजातंवत्संगौरितिशेषः मैथुनंति
कालेमुगपक्षिणाम् ब्राह्मणाभिन्नमर्यादानतिष्ठन्तिस्वकर्मसु ईदृशैर्लक्षणोत्पातैर्विद्यादेशस्यविभ्रमम् कलहंजायतेघोरंदुर्भिक्षंजनमा
राजमात्यविनाशंचपौराणांचमहद्भयम् तत्रशांतिंप्रवक्ष्यामिसर्वपापप्रणाशिनीम् प्रज्वालयाश्वत्थसमिधःकृत्वासस्तरणंमहत् ओदुंबरीणां
त्राष्टोत्तरंबुधः जुहुयाद्विधिवद्देवापरांशांतिमभीप्सता दासीदाससमायुक्तंगृहंदद्याद्विजातये ततःप्रशाम्यतेपापंवसिष्ठस्यवचोयथा
लिकायत्रग्रामेषुनगरेषुच दृश्यंतेह्यतिमात्रंचेदूर्ध्ववंशकृतालयाः शांतिगृहेदेवगृहेतथाचनृपतेर्गृहे उपर्युपरिमात्रंतुदृश्यंतेवेश्मनस्तदा
कामशकादंशाअतिमात्रभयावहाः ईदृशैर्लक्षणोत्पातैर्महाचोरभयंभवेत् द्रव्याणांहरणंब्रूयात्परचक्रस्यचागमम् तत्रशांतिंप्रवक्ष्यामि
श्वामित्रोपदर्शिताम् अश्वत्थसमिधश्चैवहुत्वाचाष्टोत्तरंशतम् पूर्णपात्राणिवेदद्याद्भुतांतैभूरिदक्षिणाम् दासीदाससमायुक्तंगृहंदद्याद्विजातये
तिलपात्रंप्रदातव्यंतिलान्जुहीतसंयतः अनग्निर्ज्वलतेयत्रविधूमेधूमदर्शनम् अलयुक्तमयुक्तंवापुरंप्रविशतेतदा बालैःसहकुमारश्चकलहंयत्रकु
ते कलहंब्राह्मणानांचसेनापतिपरिग्रहम् गवाद्यानांभवेन्नित्यंयथाघोषनिवासिनां श्रेष्ठिनांसार्थवाहानांकलहोयत्रजायते राजामात्यवि

नाशंचपौराणांचमहद्भयम् तत्रशांतिंप्रवक्ष्यामिपितामहवचोयथा पालाशसमिधश्चाग्नौसहस्राष्टोत्तरंदहेत् ब्राह्मणान्भोजयेत्तत्रपरमान्नेनशांतये
प्राकारेनगरेद्वारगोपुरादालकेषुच रथ्याचतुष्पथेचैवदेवतायतनेषुच निवासंयत्रकुर्वेतिबकाःकाकाश्चकौशिकाः गृध्राःपरभृतश्चैवआरण्यामृगप
क्षिणः निरूहेत्कलहंधोरंसिद्धानांवचनंयथा निरूहेत्तर्कयेत् तत्रशांतिंप्रवक्ष्यामिनारदेनोपलक्षिताम् अश्वत्थसमिधानांतुघृताक्तानांविभाव
त्सौ वायव्येनेहमंत्रेणनिवेद्यचक्रशोभितम् ततस्तुशाम्यतेपापंनारदस्यवचोयथा मृतःश्मशानंयोनीतउपजीवतिमानवः गृहेयस्यप्रविष्टोसौ
द्वेयकदाचन अचिरान्मृत्युमायातिहृतमत्रपरिग्रहः सावित्र्याष्टसहस्रेणक्षीरशांतिंचकारयेत् क्षीरशांतिश्चरक्तानामेकवर्णानामि
शयमाणा कपिलांतिलकांस्यंचहुतांतैभूरिदक्षिणाम् ततस्तच्छाम्यतेपापंधर्मराजमतंयथा श्वाशृगालोथवागृध्रःकाकोवायदिमानुष
मनान्मांसमादायपुरमध्येप्रवेशयेत् नगरंपत्तनंवापिग्रामंवायदिवागृहम् अचिरेणैवकालेनतत्श्मशानंभविष्यति चौरमंडलपातं
त्यचागमम् अनारोग्यमनावृष्टिर्दुर्भिक्षंजनमारकम् संग्रामशस्त्रसंघातंक्षिप्रमेवविनिर्दिशेत् तत्रशांतिंप्रवक्ष्यामियथापापंप्रश
श्वत्थसमिधोगृह्यातिलांश्चमधुसंयुतान् विरूपाक्षेणमंत्रेणविरूपाक्षान्सशोणितान् तिलपात्रोपहारंचक्षीरशांतिंचकारयेत् ततश्च
पंप्रजापतिमतंयथा सौत्रामणीपाकयज्ञःपशुबंधस्तथैवच कृतवश्चप्रवर्त्ततेअनधीत्यकृतोदयाः यस्मिंस्तथाप्रवर्त्ततेक्रोधलोभभय
दत्वादक्षिणांसम्यङ्नहदुत्पातलक्षणम् अनारोग्यमनावृष्टिर्दुर्भिक्षंजनमारकम् ज्वरःकासस्तथाश्वासकञ्छूदद्रुविकोष्ठिकाः

गाक्षिरोगाश्च पांडुरोगो गलग्रहः आधयश्च प्रवर्तते दुर्दुष्टैः स्वल्पलक्षणैः तत्र शांतिं प्रवक्ष्यामि बृहस्पतिमतं यथा विरात्रोपोषितो भूत्वा हवि
 शीः पुरोहितः सक्षीराणां घृताक्तानां समिधानां शतं दहेत् पलाशस्येति विशेषः ततस्तच्छाम्यते पापं बृहस्पतिमतं यथा इति नानोत्पातशांतिः
 यजनमारी शांतिः हेमाद्रौ गर्गः रुद्रप्रकोपजो यस्माज्जनमारः प्रवर्तते तस्मात्प्रसादयेद्यत्नाद्देवदेवं महेश्वरम् गाणपत्येन विधिना
 रसातथा यामलेन विधानेन कुर्याद्देवप्रसाधनम् शिवसूक्तमुमासूक्तं जपेच्च शतरुद्रियम् बल्योपहारान्विविधांश्च त्वरेषु निवेदयेत्
 दुसगणं रुद्रं रात्रावहस्सुच ब्राह्मणान्मक्ष्यभोज्यैश्च दक्षिणाभिश्च तौषयेत् प्रसादिते ततोरुद्रे जनमारो निवर्तते उपोषितो नृपः स्नात
 ः समाहितः आत्मरक्षां स्वयंकृत्वा ततः शांतिं प्रयोजयेत् इति जनमारी शांतिः हेमाद्रौ मदनरत्ने नृसिंहपुराणे अनावृष्टिमहामारीज्
 ततथा नरसिंहं समाराध्य ब्राह्मणैर्वेदपारगैः कारयेत्लक्षहोमं तु ग्रामेयश्च नराधिपः नृसिंहमंत्रेण होमः कृत्वा स्नानत्यागाज्जप
 महामारी प्रशाम्यति आथर्वणे नुरौद्री शांतिरुक्ता अथरविच्छिद्रशांतिः अद्रुतसागरे मयूरचित्रे तिलैर्दूर्वादिभिश्चैव पत्रैश्चैव यवैस्तथा धान्य
 दुबरीभिश्च श्रीफले राहुतिक्रिया समाप्तो भोजनं कृत्वा नटप्रेक्षणमादिशेत् व्योममध्यगतं पश्येद्यदिसूर्यद्वयं नरः दधि क्षौद्रघृताक्तानां जुहुयादयु
 तं शुचिः उपोष्यार्कस्य समिधो धेनुं दद्याद्द्विजातये अथापर्वग्रहणेशांतिः तत्रैव अपर्वणिशशांकार्कैर्विष्टो नाम महाग्रहः आवृणोति तमः श्यामः
 सर्वलोकविपत्तये औदुंबरीः सहस्राणि चाष्टौ च जुहुयाद्बुधः सध्वक्तानि च तान्यत्र जातवेदसमंत्रवित् विप्राय दक्षिणां दद्याद्देनुं च वृषभं तथा अथ

हस्तिनोकालमदेशांतिः ऊर्ध्वविंशतिवर्षान्तुमदोभवतिवारणे तदर्वाग्यदिमाद्येतस्वामिनोमरणंदिशेत् अद्भुतसागरे कारयेत्तत्रशांतिंचब्राह्म
णांश्चापितर्पयेत् स्नानंपूर्वनरेन्द्राणांयथावदभिधीयते एकरात्रोषितःस्नात्वाप्रियः प्रयतमानसः अष्टोत्तरसहस्रंतुमंत्रस्यापिजपेच्छुचिः
ततो जपितमंत्रैस्तुसलिलंचाभिमंत्रयेत् गजानांगजतत्वज्ञःसर्वदोषहरंशुभम् गजस्नानंप्रकुर्वीततद्दिनेतूर्यनिःस्वनेः पूर्वाण्हेचाग्निकार्येनुकृ
त्वाकुंभशतेनहि ततोहोमंप्रकुर्वीतविधिदृष्टेनहोमवित् अग्नयेस्वाहा रुद्रायस्वाहा गणपतयेस्वाहा वरुणायस्वाहा बृहस्पतये शुक्राय
य० ततःस्नानंप्रकुर्वीतमंत्रेणानेनचारभेत् स्नानंकुंभशतेनेहसर्वोपद्रवनाशनम् अमदोमदेनसहितोवर्धितजातश्चभवतिजातः
जनपूर्वस्यात्पललंगुडमिश्रितंततः कृत्वा यवयावकसंयुक्तंपिंडमधुनाथपूजयेद्बहुशः कृतपूजासंस्कारंगणाधिपंवंदयेत्तूर्णं नैवेद्य
श्वरस्यमहासंध्यमल्ललालाटसंभवं इदंकृतोपनीतंतुनैवेद्यंभक्षयस्वनः अथहस्तिनीधेनुमदशांतिः अद्भुतसागरेराजपुत्रः मदं
मीविसृजेत्सूतिमेवच औत्पातिकंतदाविंद्याद्रूपैरेतैर्महीपते पुरेराष्ट्रेवनेवापिगृहेवाहस्तिनीयदि मत्तामूत्रपुरीषाणियदासंघ्रायति
पुरेचराष्ट्रेचभवेद्द्वोरमहद्भयं मत्तयाभज्यतेयुद्धेहस्तिन्यायदिवारणः महद्भयंतत्रभवेद्देशस्यनगरस्यच संघ्रायनिपतेन्नागंमत्ताय
का तदानाशंविजानीयाद्धान्यस्यचधनस्यच अस्मिन्नौत्पातिकेशांतिमिमांकुर्यान्नराधिपः उपोष्यबांधवैस्तत्रसामात्यःसपुरोहितः
विधिवच्चैवधेनुकांतांनवर्तयेत् हस्तिवत्कल्पितांतांतुविषाणाभ्यांचयोजितां नीराजयित्वातांरात्रौधेनुकांकृतकौतुकाः अथैनांहस्तिनी

त्वाशत्रुरोषे विमोक्षयेत् इत्येवमेनांकुर्वीतरात्रौवननिवासिनीं तांविशिष्टबलिं होमानुपचारांश्चकारयेत् अन्यैश्चपैशलेर्विप्रान्
 भिश्चतोषयेत् अथवापूर्ववत्कृत्वाशांतिंकृत्वाकटद्वयम् सुवर्णेनसूतत्तेनवनमेवप्रधावयेत् नागदंतभंगफलंविस्तरभीतेर्न
 थाश्वदंष्ट्रभंगादिशांतिः मदनरत्नेशालिहोत्रे दंष्ट्राश्चतस्रोभज्यंतेयुगपद्यस्यवाजिनः सामान्यस्यसराष्ट्रस्यराज्ञस्तत्रभयंति
 त्वेषएवंस्यादोषःस्पष्टतरस्ततः सुवर्णगोप्रदानैश्चद्विजानांतर्पणेनच शांतिपुण्याहघोषैश्चशमयेदशभूतथा अथलिंगादि
 द्रुतसागरेनारदः अत्रदेवकुलेवज्रंपतेद्बुधोथवापुनः कंकोथपततेचैवचूडायामग्निदर्शनं लिंगंवाभिद्यतेयत्रकंपतेचानिमित्ततः
 गोभवेद्यत्रप्रतिमाभिद्यतेयदा ग्रामोत्सादोभवेत्तत्रस्वामिनोमरणंदिशेत् तत्रशांतिंप्रवक्ष्यामियेनसंपद्यतेशुभम् कुंडंकृत्वाविधा
 होमंसमाचरेत् चरुंचयमदैवत्यंसाधयित्वाविधानतः ससुवर्णेनहस्तेनततःकर्मसमारभेत् अष्टोत्तरशतंजुह्या द्रुताक्तसमिधांत
 माषैर्मुद्गैस्त्रिलैश्चैवघृतेनमधुनासह एभिःपंचसहस्राणिशक्तिबीजेनहोमयेत् होमांतेतर्पयेद्विप्रान्दक्षिणाभोजनादिभिः भूमिंधेनुः
 नडाहंस्वर्णधान्यंसदक्षिणाम् पंचगव्यंततःकृत्वास्नायाद्देवालयेद्विजः बलिंदत्वाविधानेनकृसरैःपायसैस्तथा ईशानंस्थापयेत्तत्रबलिंदत्
 विधानतः एवंकृत्वाविधानंतुकृतकृत्योभवेन्नरः मंडपस्यतथाभित्तिश्चूडादेवकुलस्यच अकस्मान्निपतेद्यत्रकंपतेवानिमित्ततः दधिक्षौ
 द्रघृताक्तानामश्वत्थसमिधांततः जुह्यादष्टशतंभ्राज्ञइमारुद्रेतिमंत्रवित् धेनुंचदक्षिणांदद्यात्तिलपात्रंसकांचनं इतिलिङ्गादिभंगेशांति

अथ दुःस्वप्नशांतिं वक्तुं स्वप्नदर्शनविधिस्तत्फलानि चोच्यन्ते अद्भुतसागरे पराशरः दुकूलमुक्तामणिभिर्नरेन्द्राः सामंतदैवज्ञपुरोहिताश्च त
 वतागारमनुप्रविश्य प्रवेशतस्तत्र दिगीश्वरं च अभ्यर्च्य मंत्रैस्तु पुरोहितस्तु संयम्य तस्यां भक्तविसंयतात्मा ब्राह्मीशपूर्वमथ भागपुष्पं कृत्वोपध
 नं शिरसि क्षितीशः तथैकभुग्दक्षिणपार्श्वं शायी स्वप्नं परीक्षेत यथोपदेशं नमः शंभो विनेत्राय रुद्राय वरदाय च वामनाय विरूपाय स्वप्नाधिप
 तये नमः भगवन्देव देवेश शूलभृद्दृषवाहन इष्टानिष्टेममाचक्ष्व स्वमेकसप्तस्य शाश्वतः एकवस्त्रः कुशास्तीर्णैकसप्तः प्रयतमानसः निशांते
 पश्यते स्वप्नं शंभवाय दिवा शुभम् सत्याचार्यः आयुस्तृतीयभागे शेषे पतितः प्रकीर्तितः स्वप्नः पित्तेधिके कांचनरत्नमाल्यादिवाकराग्नि
 निपश्येत् श्लेष्माधिकश्चंद्रभश्चुकुपुष्पसरित्सरोभोनिधिलंघनानि यदन्यमध्यप्रथमे निशांते प्रावृट्शरन्माधवसंज्ञिते वा काले मरु
 प्रकोपः साधारणं स्याद्बलसन्निपातात् दृष्टश्रुतानुभूतं च पार्थिवं कथितं तथा भावितं दोषजं चैव स्वप्नसप्तविधं विदुः तत्र पंचविधं पु
 षगादिशेत् तत्र शुभस्वप्नमाह पराशरः स्वांगप्रज्वलनं परोपशमनं शक्रध्वजालिङ्गकृत्संयुक्तोऽपि नरैर्विपत्य च विपत्यक्षेपणं दिक्षु च
 डैर्ग्रसेच्च दहनं नारीक्षितो बाहुना छत्रं वा द्विरदादिरोहणविधौ दिव्योऽपि च ब्राह्मणः १ दिनकरशशिताराभक्षणस्पर्शनानि विशरणमपि
 च त्रिधा वा वृषभगृहनरेन्द्रश्वेतसिंहाधिरोहाग्रसनमुदधिभूमौ भूमिराज्यप्रदानि २ विपुलरणविमर्दद्यूतवादैर्जयश्च पशुमृगमनुजानतः
 मनं वा विवसनपरिलोपो गम्य नारीगमो वा स्वमरणाशिखिलाभः सस्यसंदर्शनं च ३ सितसुरभि मनोज्ञालेपमाल्यांबराणां द्विजसुरगुरु

शनं ह्योशिषश्च मणिरजतसुवर्णाभोजपात्रेषु भक्त्ये घृतदधिपरमान्नसर्वमेतच्छुभं च ४ योगयात्रायां वराहः वृश्चिकादिदशनमणिर
 नप्रदीपकिशोरवत्सहंसशशादयोर्भक्तलाभः पुत्रलाभाय पराशरः श्वेतसूक्ष्मविरक्तप्रशस्ताहतवसनभृंगारव्यजनासितचामरध्वजा
 यसदधिप्राशस्तसितकुसुमनवसस्यलाभोर्थलाभाय बृहदात्रायां वराहः शैलप्रासादनागाश्च वृषभारोहणं हितं चंद्रतारार्कग्रसनं
 वच भूम्यंबुधीनां ग्रसनं शत्रूणां च वधक्रिया जयो विवाहघूनेषु संग्रामेषु तथा जयः भक्षणं चैव मांसानां मत्स्यानां पयसस्तथा दर्शनं
 स्नानं वारुधिरस्य च सरारुधिरमद्यानां पानं क्षीरस्य पायसः अत्रैव वेष्टितं भूमौ निर्मलगगनं तथा मुखेन दोहनं शस्तं महिषीणां
 सिंहीनां हस्तिनीनां च वडवानां तथैव च प्रसादो देवविप्रेभ्यो गुरुभ्यश्च तथा शुभः अंभसा त्वमिषेकश्च ज्ञेयं राज्यप्रदं हितं राष्ट्रे भिष
 छेदनं शिरसोपि च मरणं वह्निं लाभश्च वह्निदाहो गृहादिषु तथोदकानां तरणं तथा विषमलंघनम् हस्तिनी वडवानां च गवां च प्रसवो गृहे
 हणं गजेन्द्राणां रोदनं च तथा शुभम् परस्त्रीणां तथा लाभस्तथा लिंगनमेव च निर्गडैर्बन्धनं चैव तथा विष्टानुलेपनम् जीवानां भूमिपालानां सुत
 दामपि दर्शनम् शक्रभान्येतानि प्रोक्तानि राज्यलाभकराणि च विष्णुधर्मोत्तरे एकस्यां यदि वारात्रौ शक्रभवाद्यदि वा शुभम् पश्चाद्दृश्येत यत्
 तस्य पाकं विनिर्दिशेत् तस्मात्तु शोभनः स्वप्नो पश्चाद्ज्ञेयो न संशयः अथ दुःस्वप्नम् विष्णुपुराणे मत्स्यपुराणे च मलिनां वरधारित्वमभ्यं
 गं पंकदिग्धता उच्चात्प्रपतनं चैव दोलारोहणमेव च शक्रध्वजस्य पतनं पतनं शशिसूर्ययोः देवद्विजादिभूपानां प्रजानां क्रोध एव च आलिंग्

कुमारीणां प्राणिनां चैव मैथुनम् हानिश्चैव स्वगात्राणां वीरकंठमनप्रिया दक्षिणाशाभिगमनं व्याधिर्नाभिभवस्तथा फलापहारश्च तथा शाङ्ख-
 नां विशोधनम् ग्रहाणां चैव भंगश्च ग्रहसंमार्जनं तथा क्रीडापिशाचक्रव्यादवानराश्वतरैरपि काषायवस्त्रधारित्वं तद्वत्कीडनके तथा स्ने-
 हपानावगाहौ च रक्तमाल्यानुलेपनम् एवमादीनि चान्यानि दुःस्वप्नानि विनिर्दिशेत् पाराशरः कायस्यालेपनं वा कलुषजलमसीगोमयस्नेह-
 पंकैर्दृष्टिक्वा दंतबाहुप्रपतनमथ वानर्थशोकप्रदानि गीतक्रीडितभूषितप्रहसितप्रेताः पिशाचास्तथा वार्कैर्द्रध्वजतारकानि पतनं विघ्नस्थ-
 मोस्ततः बृहद्यात्रायां वराहः हरिणारोहे भ्रमणं मृत्युर्नचिरेण सूकरारोहे उष्ट्रारोहे व्याधिर्वृद्धिः स्यात्कुंजरारोहे मार्कंडेयः वात्यां मूत्रपुरि-
 श्च वपंरिजतं तथा प्रत्यक्षमथ वा स्वप्ने जीवेत दशमासिकम् पाराशरः रक्तगंधप्रलिप्तांगोरक्तमाल्योपशोभितः तैलाभ्यक्तो तिपीतश्च
 रक्तवस्त्रधृक् स्वरमारुह्य वेगेन दक्षिणां दिशमाव्रजेत् स्वात्मा च दृश्यते स्वप्ने स याति यममंदिरम् मार्कंडेयः करालैर्विकटैः कृष्णैः पु-
 रुषैः पाषाणैस्ताड्यते स्वप्ने स द्योमृत्युर्भवेन्नरः कलावत्याम् लोहदंडयुतं कृष्णं नरं कृष्णपरिच्छदम् स्वप्ने च पार्श्वतो दृष्ट्वा त्रिरात्रान-
 त् देवलः रक्तगंधांबरस्त्रगीगच्छेद्वादक्षिणामुखः स्वरौष्ट्रमहिषारोहे त्रिमासान्नाभिजीवति मार्कंडेयः केशांगारं तथा नस्म उरगं-
 म् दृष्ट्वा स्वप्ने दशाहान्तु मृत्युरेकादशदिने वायुलिङ्गपुराणयोः मुक्तकेशो हसंश्चैव गायंते नृत्यते नरः याम्यां दिशमथो गच्छेत्तदंतं तस्त-
 मार्कंडेयः रक्तकृष्णांबरधरा गायंती च हसंती च दक्षिणाशां नयेन्नारी स्वप्ने सोपिन जीवति यस्तु प्रावरणं शुक्लं स्वप्ने पश्यति मानवः कृष्ण-

त्वमतस्यमृत्युरूपस्थितः देवलः श्वभ्रेयोनिपतेत्स्वमेद्वारं चास्यपिधीयते नचोत्तिष्ठति यत्तस्मात्तदंतंतस्यजीवितम् अयोध्याकांडेभ
 दृष्टोमयाद्यस्वमेवेचंद्रमाः पतितः क्षितौ सीदंतंचतथाद्राक्षंपंकेमग्नमहागजम् विशीर्यमाणः शैलेन्द्रोभग्नश्चात्रमहाद्रुमः स्वमेचाद्य
 निपतंश्चमहाध्वजाः सुंदरकांडेविजटास्वप्नाः कंठेबध्वादशग्रीवंप्रमदारक्तवासिनी कालीकमलपत्राक्षीदिशंयाम्यांप्रकर्षति लंक
 त्स्नासवाजिरथकुंजरा सागरेपतितादृष्टामयासपुरतोरणा नंदिपुराणेत्रिपुरवधे मयाद्यदृष्टः स्वप्नांतेपिनाकीक्रोधमूर्च्छितः उदरे
 त्स्नाविवेशयतिवेगतः पराशरः शुभाशुभस्वप्नविचारमुक्तमयुक्तयुक्तंचसमूह्यबुद्ध्या देशादिवर्णाकृतिसंपदश्चतत्तत्फलसंपरिकल्प
 द्वेपादोत्तरपादबुद्ध्यावर्षार्धमासत्रयमासकालाः निशाविभागेषुचतुर्षदृष्टाः स्वप्नाअनिष्टेषुफलप्रदास्युः वराहः आद्येवर्षाद्वत्सरार्धा
 षाकोवर्षार्धार्धभागेतृतीये मासात्पाकः शर्वरीपश्चिमांतेदुष्टादुष्टस्वप्नयोगाद्भवेत्सः मात्स्यविष्णुधर्मोत्तरयोः स्वप्नस्तुप्रथमेयामेसंवत्स
 रलोभवेत् षड्भिर्मासैर्द्वियामेचत्रिभिर्मासैस्त्रियामकः चतुर्थे मासमात्रेणफलंभवतिनान्यथा अथदुःस्वप्नशांतिः मात्स्ये स्तुतिश्चवासुदेवस्य
 तथातस्यचपूजनम् नागेन्द्रमोक्षश्चवर्णज्ञेयंदुःस्वप्ननाशनम् पराशरः देवद्विजाभिप्रतिपूजनानिमंत्रोपवासादिपवित्रमेव तिलान्नगोभूमिहिरण्य
 दानंदुःस्वप्नसंदर्शननाशनानि अथांबुसंस्पर्शनमंत्रहोमतिलप्रदानंतपनंचभूयः शांतिर्जपोहोमतथान्नदानंदुःस्वप्नहंतृणिपयश्चगांगम् ति
 लानामयुतंतत्रजुहुयात्तुसमाहितः तिलोसीतीतिमंत्रेणधेनुंदद्यात्सदक्षिणाम् ब्राह्मणांस्तर्पयेत्तत्रदक्षिणाभोजनादिना दानंचविविधंदेयम्

शुभानां विनाशनम् षड्भिर्मसैस्तु संपूर्णैरन्यथामरणं भवेत् अत्र लक्षहोमश्चंडिकापाठादिशांतिरपिकार्या शौनकः यदानिष्टफलं स्वप्नं पश्येत्तस्यो-
 च्यते विधिः स्नात्वा प्रभाते संध्यां च उपास्य तदनंतरम् अद्यानो देवसवितरित्यृचा पूर्वमेकया ततः परंपरं यच्च गोषु दुःस्वप्नं पंचभिः ऋग्भिः परं यो मे-
 राजन्युज्य इत्याद्यृचा तथा ऋग्भिः सर्वाभिरेताभिरुपनिष्ठेत भास्करं एवं कृते तु दुःस्वप्नदर्शनं निष्फलं भवेत् तत्रैव अधः स्वप्नस्येति जपन् प्रातः प्रातर्दि-
 ने दिने दुःस्वप्नं नुदते कृत्स्नं न तस्माद्दिंदते भयम् पारिजाते शौनकः स्वप्नोत्पातेषु चैतेषु कालरात्र्यधिदेवता पूजाविधानं पूर्वोक्तं कुर्यादत्रापि यत्नत-
 रात्रिसूक्तकल्पवदित्यर्थः होमं कुर्यात्प्रयत्नेन रात्रावेव द्विजोत्तमः प्रत्यृचं पायसं हुत्वा रात्री व्यरव्यदिति क्रमात् अष्टोत्तरशतं हुत्वा सूक्तेनानेन यत्न-
 त्वप्राधिपतिमंत्रेण हुनेदष्टोत्तरं शतं कालरात्रेर्नाममंत्रेणेत्यर्थः गुरवे दक्षिणां दद्याद्दस्त्रं हेमपशून्पि यद्युक्तदक्षिणादानेऽप्यशक्तो होम-
 हिरण्यं दक्षिणां दद्यात्तदानीमेव वा बुधः वस्त्रकुंभादिसकलं तद्धोत्रे प्रतिपादयेत् याम्याशांतिश्चात्रोक्ता बहुच श्रुतौ संपद्येतेषां किंचित्पश्ये-
 य संस्थालीपाकं श्रपयित्वा रात्रिसूक्तेन प्रत्यृचं हुत्वा न्येनानेन ब्राह्मणान्भोजयित्वा चरुं स्वयं प्राश्नीयादिति इति दिनकरभट्टकृतेशांतिसां-
 तिः अथ पर्जन्यशांतिः अथातः पर्जन्यसूक्तविधिं व्याख्यास्यामो ब्राह्मणान्वेदपारगान्वरणपूर्वकमभ्यर्च्य वरुणप्रतिमां पूजयित्वा दक्षमध्य-
 पां ध्यात्वा तत्सवितुरिति पच्छोर्ध्वं च शौनवानं वेदादीन् जपति इमं मे वरुणोति पंचर्चमुदुत्तमिति षडर्चमापुंडंतूदायुषामहां इंद्रो योजसा वाचो-
 यो वै सप्तदशं मैत्रावरुणीमसौ सौरिं वरुणं प्रजापतिं चरुणाय यावामेतद्वै हिरण्यवर्णापवमानो वृषा सो अरु ५ शतः सि ५ हे सर्वेषु यो सो यो पामादिस-

वाकानस्रवर्णसहस्रशीर्षाद्वा आदित्यो वै पृथिवी समिदित्यनुवाकान् जपित्वा जलाद्बहिर्गत्वा च म्यपश्चिमाभिमुखो भूत्वा पीवो अन्नामित्यनन्तरं
 कादशवारं जपित्वा शष्पवस्त्राणि धारयेत्ततो होमं करिष्ये इति संकल्प्य विधिवदग्निं प्रतिष्ठाप्याज्यभागांते क्षीराज्यवेतसमिद्विराज्यमि
 प्रत्येकमष्टोत्तरशतमष्टाविंशतिर्वा पुरोवातो वर्षन्ति जुहुयाद्वर्षाय पुरोवातायेत्युद्देशत्यागस्ततो जपादीन्प्रायश्चित्ता हुतीर्जुहुयात्पूर्णाहुति
 तिपाठं कुर्याद्यावद्दीक्षादिनानि तावद्ब्रह्मचर्यं चरेद्देवविदेकुटुंबिने शांताया चार्याय वस्त्रादिभिरलंकृत्य वरुणप्रतिमां दद्याददक्षिण
 ह भगवान्बोधायनः ऋग्विधाने अच्छावदेति सूक्तं तु वृष्टिकामः प्रयोजयेत् निराहारः क्लिन्नवासा अचिरेण प्रवर्षति हुत्वा युतं वैतर
 कानां हुताशने महर्षमवाप्नोति सूक्तेनाच्छावदेन हि इति पर्जन्यशांतिः अथ राजाभिषेकः सद्विधा प्रथमाभिषेकः सांवत्सरिकश्च
 याद्ये पुरोहिताद्विनापितृकृतं राजपथमाभिषेके रथसिंहासनासिच्छत्रचामरध्वजगजवाजिवस्त्रालंकारसांवत्सरचिकित्सकपुरोहितादीन्
 क्तानि नोपयोजयेदिति गोपथब्राह्मणात् तत्रादौ पुरोहितवरणं तस्माद्गुरुं वेदरहस्ययुक्तं चतुर्विधैकर्मणि चाप्रमत्तं शांतं च दानं च जितेन्द्रियं च कुय
 न्नेन्द्रः प्रियदर्शनं चेति गोपथब्राह्मणात् वरणोत्तरं कर्तव्यं च तत्रैवोक्तं मधुपर्काद्येन सर्वार्थसंपाद्य दक्षिणां दद्यात्कोटिमध्यात्तृतीयं भागं यथा भूमिप्रमा
 णेन वा हस्त्यश्वनरयानां दिव्यमाभरणमातपत्रं हिरण्यं क्षितिगोधनधान्यरत्नादिकं च गुरुवे दद्याद्येन वा तुष्येतेति ततो विनायकशांतिं कृत्वा मंडपं कुंडं च
 विधाय ग्रहमखण्डेन्द्रां शांतिं च कार्येत्याथ वर्षणसूत्रे उक्तं विष्णुधर्मोत्तरे तु विनायकशांतिर्नोक्ता राजाभिषेके कालो विधिश्च वसिष्ठसंहितायां आधानजनु

शदशाधिनाथरवीन्दुभौमेज्यसितैर्बलिष्ठैः उत्पातदोषादिविवर्जितेषु धराधिपानामभिषेकदृष्टः मूलत्रिकोणस्थगृहोच्चमित्रगृहस्थितैर्वापितदंशस्ते
 स्थैः शम्भेविलम्बेसततं ग्रहेन्द्रादिशान्तिलक्ष्मीविपुलांचकीर्तिं स्वनीचवैरिगृहगैस्तदंशैरस्तंगतैर्वक्रमुपागतैर्वा पापादयेशोकभयंत्वकीर्तिदिशान्तिराज्ञ
 भृशमंबराटाः शीर्षोदयेचोपचयेग्रहेवास्वजन्मलग्नादथलग्नगोपि शम्भयैर्ह्युक्तनिरीक्षितेवापदस्थिरं स्यात्सततंचराज्ञां रिक्तावमायांबुधभौमवा
 वज्येषुवारेषु दिनेषु चैव बलेर्दिनेत्रक्षनिशोशयोश्चननैर्धनेभेत्वभिषेकदृष्टः पापग्रहैः स्वांत्यगतैश्चनिःस्वोरोगीविलम्बोपगतैर्भवेत्सः पदच्युतः
 मसचतुर्थगस्तैः पुत्रस्थितैः सर्वसुरैर्विहीनः अष्टोद्यमः कर्मगतैरनायुर्मृत्युस्थितैर्वीर्ययुतैश्चपापैः लग्नव्ययाष्टारिगतः शशांकः क्षितीश्वरं हं
 राबलेचैत् केंद्रत्रिकोणत्रिधनायसौम्यैस्त्रिषष्ठलाभोपगतैश्चपापैः षष्ठाष्टलग्नव्ययवर्जितेन चंद्रेण राज्ञां शम्भदोभिषेकः यस्याभिषेके पुरु
 लमेत्रिकोणेयदिवाभवेत्सः षष्ठे कुजः कर्मगतश्च शक्रः समोदते विक्रमराजलक्ष्म्या दुश्चिक्क्यलाभारिगताविना कीरवस्थे मरेज्येयदिबन्धु
 चयोगे क्रियतेभिषेकश्चिरायुषस्तस्य पदस्थिरं स्यात् शम्भेषु चंद्रयोगेषु स्वयोगेषु शम्भेषु च राजयोगेषु यो राजा त्वभिषिक्तः क्षितीश्वरः
 मंदिरस्याथ गोमयेन तु कारयेत् मंडलंचतुरस्त्रंतद्वर्णकैः समलंकृतं तत्र भद्रासनं सम्यग्रचयेत्सुमनोहरम् गंगातोयसुसंपूर्णं स्वर्णकुंभो
 दिग्विदिक्षुस्थितैः शुक्लगंधमाल्यांबराचिंतैः शतौषधीमूलहेमरत्नसद्दीजपल्लवैः मृत्तिकावृषभृगंच गजदंतंच रोचनं उत्पलंपद्मकंपद्मं मु
 क्कमं राजसर्पपमुस्तंच देवदारुसमन्वितैः देवस्यत्वेति मंत्रेण आयुःपुष्टियशस्करैः अल्लिंगैर्वेदमंत्रैश्च शुभलग्ने शुभान्विते भद्रासने सनृपा

षकचकारयेत् नीराजनंचकर्तव्यं शंखवादित्रनिःस्वनैः आशिषोवाचनंकृत्वा पूजयेच्च सुरान्मितृन् आयुधानि च पट्टं च विप्रान्गंधादिनार्च
 शक्रकुमाल्यांबरवृतः प्राङ्मुखस्य महीपतेः पट्टं शिरसि बध्नीयात्सिंहासनगतस्य च विप्रेभ्यो दक्षिणां दद्यान्मानयेन्मंत्रपूर्वकम् ब्रह्म
 रवो राजानमामित्वांधरेति च प्राच्यां मामभिषिंचंतु वसवस्तेजसे श्रिये याम्यायामभिषिंचंतु मां रुद्रा विजयाय च आदित्यास्त्वभिषिंच
 तीच्यां दिशि वृद्धये विश्वे देवास्तथो दीच्यामभिषिंचंतु पुष्टये दिगीशास्त्वभिषिंचंतु मां सदा विजयाय च साम्राज्यमिति मंत्रेण राज
 र्वयेत् व्याघ्रचर्मण्यथासीनं नवालंकारभूषितं छत्रचामरसंयुक्तं राजचिन्हसमन्वितम् पुरोहितश्च जुहुयात्सावित्र्या गौप्रयत्नतः
 मिद्धिश्च आज्येनाष्टोत्तरंशतं विद्धत्पुरोहितामात्यवृद्धबंधुसमन्वितः तदा संचिंत्य सप्तांगं प्रजाधर्मेण पालयेत् एवं यः कुरुते सम्यक्स
 तेचिरं अथ विष्णुधर्मोक्तो राजाभिषेकः हेमाद्रौ अथ संभृतसंभारो राज्ञः सांवत्सरस्ततः कालेभिषेचनं कुर्यात्तत्कालं कथयाम्यहम् मृत
 निकालस्थनियमोत्रविधीयते तत्रास्य स्नपनं कार्यं विधिवत्तिलसर्षपैः घोषयित्वा जयंचास्य सांवत्सरपुरोहितो अन्यासनोपविष्टस्य दर्शये
 जनं शनैः सप्तांतयित्वा तु जनं मुक्त्वा बंधनगांस्ततः अभयं घोषयित्वा तु कालाकांक्षीततो भवेत् नाभिषिच्यो नृपश्चैत्रेनाधिमासे च भार्गव
 न प्रसुप्ते तथा विष्णो विशेषात्प्रावृषिद्विज न च भौमदिने रामचतुर्थ्या चितथैव च नवम्यां चाभिषेक्तव्यश्चतुर्दश्यां च भार्गव ध्रुवाणि वैष्णवं शा
 हस्तपुष्पोत्तथैव च नक्षत्राणि प्रशस्यंते भूमिपालाभिषेचने नागंचतुष्पदं विष्टि किंस्तु मंशकुनं तथा करणानि नशस्यंते व्यतीपातदिनं तथा

क्षत्रमुल्काभिहतमुत्पाताभिहतंचयन् सोमसूर्यकुजाक्रांतंपरिविष्टंचभार्गव मुहूर्ताश्चोक्तनक्षत्रसमामानाहितप्रदाः कुजहोरातथानेष्टासव
 कुलिकश्चहि दृषोथकीटःसिंहस्तुकुंभोलग्रंप्रशस्यते एतेषांजन्मलग्नेशात्स्यादप्युपचयेस्थितम् ताराद्वितीयाषष्ठीचचतुर्थीचाष्टमीतथा नव
 मीचतथाशस्ताअनुकूलश्चचंद्रमाः पापाश्चोपचयस्थानेशस्तोलग्नैर्दिवाकरः सौम्याःकेंद्रगतालगाच्छुभाश्चैवत्रिकोणयोः लग्नेनवांशोक्षिति
 जस्यवर्ज्योवर्जस्तथातस्यमहानुभावः सूर्यस्यवर्गःसकलःप्रशस्तोराज्ञोभिषेकेसनृपोग्रहाणाम् कार्यापौरंदरीशांतिःप्रागेवास्यपुरोधसा
 प्रोष्णीषःश्वेतवसनःसितचंदनभूषितः सितमाल्योपवीतश्चसर्वाभरणभूषितः वेदिमुल्लिरव्ययंत्रेणकृत्वाचविधिवत्ततः जुहुयाद्वैष्णवान्मंत्र
 प्राशाक्तान्विशेषतः सावित्रीवैश्वदेवाद्यान्सौम्यांश्चविधिवत्ततः आशुःशर्मगणंचैवतथास्वस्त्ययनंगणम् आयुष्यमभयंचैवतथानै
 तम् आशुः आशुःशिशानइतिसूक्तम् शर्मवर्मगणइत्याथर्वणेप्रसिद्धः तथास्वस्त्ययनेपुष्पामयापराजितागणाः संपातवंतंकलशंत
 कांचनम् स्नानंसमारभेद्राज्ञोहोमकालेपुरोहितः आदौतुस्वच्छयास्नातःपुनःऋग्भिःसमाचरेत् पर्वतायमृदातावन्मूर्ध्निशोधयेत्
 ल्मीकायमृदाकर्णोवदनंवैशिवाल्यात् चंद्रालयमृदाग्रीवांहृदयंतुनृपाजिरात् करिदंतोद्धृतमृदादक्षिणंतुतथाभ्रजम् सरोमृदातथा
 गमान्मृदा नदीकूलद्वयमृदापार्श्वेसंशोधयेत्तदा वेश्याद्वारमृदाराज्ञःकटिशौचंविधीयते गजस्थानमृदाचैवशोधयेज्जानुनीतथा
 नात्तथाजंघेराज्ञःसंशोधयेद्बुधः रथचक्रोद्धृतमृदातथैवचरणद्वयम् मृत्यूतःस्नापनीयःस्यात्संचगव्यजलेनतु ततोभद्रासनगतंमुख्यामे

एयम् बलिप्रदानं भूपालमभिषिञ्चेद्यथाविधि पूर्वतो हेमकुम्भेन घृतपूर्णेन वाडवः वाडवो ब्राह्मणः दक्षिणे क्षीरपूर्णेन रौप्यकुम्भेन बाहुजः
 चतुर्मुखकुम्भेन वैश्यः पश्चिमतो द्विजः नादेयेन जलेनोदकशूद्रामात्योभिषेचयेत् ततोभिषेकं नृपतेर्बहुचक्रवरो द्विजः कुर्वीत मधुनारा
 श्वकुशोदकैः संपातवन्तं कलशं ततो गत्वा पुरोहितः विधाय वह्निरक्षांतु सदस्येषु यथाविधि राजसूयाभिषेके तु ये मंत्राः परिकीर्तिता
 यान् महाभाग ब्राह्मणानां स्वरेण तु ततः पुरोहितो गच्छेद्देदिमूलं तदैव तु विभूषितं नुराजानं सर्वतो भद्रासने शतच्छिद्रेण पात्रे
 यथाविधि अभिषिञ्चेत् धर्मज्ञः सम्यग् वेदविशारदः याओषधीरोषधिभिः स्तुताभिः सुसमाहितः रथेतिष्ठेति गंधैश्च आब्रह्मन् ब्रा
 ह्मजैः पुष्पैः स्तथा चैनं रामपुष्पवतीति च तेनैव चैव मंत्रेण फलैस्तमभिषेचयेत् आशुः शिशानमित्येव सर्वमंत्रैश्च भार्गव ये देवाः पुरः स
 रः परिमार्जयेत् ऋग्वेदवित्तथाराज्ञश्चंदनेन यथाविधि मूर्धानं च तथा कंठं गंधद्वारे नि संस्पृशेत् ततो ब्राह्मणमुख्याश्च क्षत्रियाश्च विशस्ते
 शूद्राश्च वारमुख्याश्च नाना तीर्थसमुद्भवैः नादेयैः सारसैः कौपैर्नाना कलशसंस्थितैः चतुःसागरजैर्लाभादलाभा द्विजकल्पितैः गंगायमुनय
 श्वैर्वनिर्झरैश्च तटोद्भवैः छत्रपाणिभैर्वत्कश्चित्केचिच्चा मरपाणयः अमात्यमुख्यास्तत्कालं केचिद्देवधरास्तथा शंखभेरीनिनादेन बंदिनादस्व
 नेन च गीतवादित्रघोषेण द्विजकोलाहलेन च राजानमभिषिञ्चेयुः समेत्य सहिता जनाः सर्वलोकाभिषिक्तस्य संमिश्रजलसंयुतम् मंत्रौषधि
 युतं पुण्यं सर्वगंधयुतं तथा रत्नबीजसमायुक्तं चंदनैः कुसुमैस्तथा रक्तबीजसमायुक्तं फलबीजयुतं तथा पूजितं सितवस्त्रेण वेष्टितं ग्रीवमेव च

श्वेतवस्त्रावकांतैश्चसंवीतं शुचिभूषितम् क्षीरवृक्षलताछन्नं स्फटिकं कांचनं नवम् आदाय कलशं राज्ञः स्वयं सांवत्सरस्तदा मंत्रावसाने स्नपनं
 र्याद्भृगुकुलोद्बृह ततः पश्येन्मुखं राजा दर्पणे चाथ सर्पिषि सोष्णीषं सितवस्त्रं च मंगलालंभनं चरेत् ततः संपूजयेद्द्विष्णुं ब्रह्माणं शंकरं तथा लोक
 पालान् ग्रहांश्चैव नक्षत्राणि च भार्गवम् ततः स्वपूजां कुर्वीत शयनीयं ततो व्रजेत् व्याघ्रचर्मोत्तरं रम्यं सितवस्त्रोत्तरच्छदम् पुरोधामधुपर्केण तत्र
 स्थितं समर्चयेत् राजा चैवार्चयेत् तत्र सांवत्सरपुरोहितो मधुपर्केण धर्मज्ञस्ततस्तस्य सदैव वित् पट्टबंधं प्रकुर्वीत ततो मुकुटबंधनं ततः संबन्ध
 मुकुटं काले पूर्वमयोदिते परार्घ्यास्तरणोपेते पंचवर्मोत्तरच्छदे ध्रुवाद्यौरिति मंत्रेण सोपवेश्यः पुरोधसा वृषस्य वृषदंशस्य द्वीपिनश्च भृगु
 षामुपरि सिंहस्य व्याघ्रस्य च ततः परम् तत्रोपविष्टस्य तदा प्रतीहारः प्रदर्शयेत् अमात्यांश्च तथा पौरान् नैगमांश्चापणेश्वरान् तथा प्रक
 न्यायथा वदन् पूर्वशः ततो ग्रहारवरैश्च तुरंगकनकोत्तमैः गोजाविगृहदानैश्च सांवत्सरपुरोहितो पूजयित्वा ततः पश्चात् पूजयेद्ब्राह्मण
 नेनैव विधानेन येन राजाभिषेचितः ततः सदस्यान् संपूज्य सांवत्सरपुरोधसः ततो ब्राह्मणमुख्यानां पूजनं तु समाप्तेत् गोरौष्यतिल
 कांचनगोरसैः मोदकैः श्वेतपुष्पैश्च महादानैश्च सुव्रत मंगलालंभनं कृत्वा गृहीत्वा सशरधनुः वह्निं प्रदक्षिणं कृत्वा प्रणिपत्य तथा
 षुतो वृषमालभ्य गांसवत्सां च पार्थिव पूजयित्वा चतुरंगं मंत्रितं चाभिषेचितम् मंत्रितं दक्षिणे कर्णे स्वयंदैवविदा ततः आरुह्य राजमार्गे
 परिभ्रमेत् मुख्यामात्यैः समं मंत्रैः सांवत्सरपुरोहितैः सहितः कुंजरा रूढो अभिगच्छेच्च देवताः तासां संपूजनं कृत्वा नगरं योषिवेष्टितः प्रा

णीविलोचनी आवृकालक्ष्मणाक्षेमा असिकारुचिका तथा स्रजताचस्रबाहूश्चस्रबोधास्रवपुस्तथा पुंडरीकासुधाराचस्रराधास्ररसा
 मासरस्वतीचैव कमलासूनुतालवा स्रमुरवीहंसपादीचवारुणीरतिलालसा एतास्त्वामभिषिंचंतुराजन्नप्सरसस्तथा पल्हादश्च
 थाराजन्विरोचनः धन्वीबाणस्तथान्येचदितिपुत्राःसमागताः अभिषिंचंतुदैत्याश्चदिव्येनाप्यंभसास्वयम् विप्रचित्तिमुरवाःसर्वे
 समागताः अभिषिंचंतुराजानंराज्यंकर्तुंससत्वरः हेत्यश्चैवप्रहेत्यश्चसलिलेंद्रस्तथैवच सुकेशीपौरुषेयश्चयज्ञहापुरुषोदरः दि
 थाव्यासोवधश्चरसनास्तथा एतेत्वामभिषिंचंतुसमागम्याद्यराक्षसाः सिद्धोथोमणिभद्रश्चसुमनोनंदनस्तथा कद्रूतिःपंचमश्चैव
 भुजस्तथा सर्वानुभूतःशंखश्चपिंगाक्षश्चतुरस्तथा यमोनंदरसोभीमःपद्मश्चंद्रःप्रभाकरः मेघवर्णश्चभव्यश्चप्रद्योतश्चमहायशः
 तिमान्केतुमांश्चैवमौलिनिश्चसदर्शनः श्वेतश्चविपुलश्चैवप्रद्युम्नश्चजयावहः पद्माक्षोपिंगलाक्षश्चकुमुदश्चबलाहकः पद्मनाभःसुगंधश्चसु
 रोविजयाकृतिः पूर्णमासोहिरण्याक्षःसितजिह्वश्चवीर्यवान् एतेत्वामभिषिंचंतुराजवृद्धाश्चसत्तमाः शंखःपद्मश्चराजेन्द्रमकरःकश्यपस्तथा
 महापद्मश्चनीलश्चवर्चःकुंदोमुकुंदकः एतेत्वामभिषिंचंतुनिधयस्तुसमागताः छागलाश्चैववक्राश्चयेचसूरीमुरवानृप दुःपूरणविशादाश्चज्ज
 लनांगारकस्तथा कुंभमात्रःप्रभुंजश्चउपवीताउल्लूरवलाः अकर्णाश्चक्रतुंडाश्चतथायेपात्रपाणयः पांसवश्चवितुंडाश्चनिपुणाःस्कंदनास्तथा
 एतास्त्वामभिषिंचंतुपिशाचानांचजातयः ब्रह्मचर्येस्थितादांताःसर्वज्ञाःसर्वदर्शिनः नानाप्रकाररचनानानाबाहुशिरोधराः चातुःपथस्रज

तोथसावर्णिर्दक्षब्रह्मसुतावुभौ धर्मपुत्रोरुद्रपुत्रोरौच्योभोत्यश्चयोमनुः एतेत्वामभिषिंचंतुमनवश्चचतुर्दश नासत्योदेवभिषजोभवेता
जयायते धरोध्रुवश्चसोमश्चआपश्चैवानिलोनलो प्रत्यूषश्चप्रभासश्चवसवोष्टौमहाप्रभाः एतेत्वामभिषिंचंतुदेवमुख्याःसमागताः धातामि
त्रोर्यमापूषाशक्रेशोवरुणोभगः त्वष्टाविवस्वान्सविताविष्णुर्द्वादशमस्तथा एतेत्वामभिषिंचंतुकश्यपादितिसंभवाः एकज्योतिर्द्विज्योतिश्च
त्रिचतुर्ज्योतिरेवच एकशक्रोद्विशक्रश्चविशक्रश्चमहाबलाः इंद्रश्चगत्यादृश्यंतेततःप्रकृतिसत्तथा मितश्चसंमितश्चैवअमितश्चमहाबलः
तजित्सत्यजिच्चैवसूषेणः श्येनजित्तथा अतिमित्रोह्यमित्रश्चपुरुजिचपराजितः ऋतश्चऋतवान्धातावरुणोविधृतोध्रुवः विधारणोमहातेज
सासवस्यपरःसखा ईदृशाश्चान्यादृशाश्चएतादृगमिताशनाः क्रीडनश्चतथाशक्तीसरभश्चमहायशाः धातुरुथोमुनिभौमअतिमुक्तः
हः द्युतिर्वसुरनाधृष्टोवासःकामोजयोविराट् एतेत्वामभिषिंचंतुमरुतश्चसमागताः देवाद्येकोनपंचाशन्महाबलपराक्रमाः चित्रांगद
श्चित्रसेनश्चवीर्यवान् पूर्णायुरनघश्चैवउग्रसेनश्चवीर्यवान् धृतराष्ट्रश्चसोमश्चसूर्यवर्णस्तथैवच उराधस्तृपणःकार्णिर्नदश्चित्रस्तथै
श्चामिगिराराजन्यर्जन्योनारदस्तथा वृषपर्वात्रहंसश्चतथाचैवहाहाहुहः विश्वावसस्ताम्रकश्चतथावसरूपश्चियः एतेत्वामभिषि
पृथिवीपते अनवद्यामत्तकामामनूनामरुणीत्रिया अनुत्तमासुकेशीचसरूपाचमनोवती मेनकासहजन्याचपूर्णाशापुंजिकस्थल
लाघृताचीचविश्वाचीपूर्वचित्यपि प्रम्लोचाचाथमुम्लोचारंभाचैवोर्वशीतथा पंचचूडासामनतीचित्रलेखाचपार्थिव मिश्रकेशीसुगंधिश्च

मौमरुदक्षोरुचिः श्रद्धाचपार्थिव भृगुरनिर्वसिष्ठश्चसनकश्चसनंदनः सनत्कुमारश्चतथाभगवानपिचांगिराः पुलहश्चपुलस्त्यश्चमरीचिः
प्रभुः एतेत्वामभिषिंचंतु प्रजाध्यक्षाः समागताः प्रभाकराबर्हिषदो अग्निष्वात्तास्तथैवच क्रव्यादाश्चोपहृताश्च आज्यपाश्च सुकालिनः
भिषिंचंतु पितरश्चाग्निभिः सह लक्ष्मीर्वेदी सतीक्षांतिरनुसूया तथा स्मृतिः संभूतिसंततिश्चैव क्षमाप्रीतिस्तथैवच स्वाहास्वधा च ते
भिषिंचंतु मातरः कीर्तिर्लक्ष्मीर्धृतिर्मैधा पुष्टिः श्रद्धा क्रियामतिः बुद्धिर्लज्जा वपुः शान्तिस्तुष्टिः सिद्धिश्चपार्थिव एतास्त्वामभिषिंचंतु धर्मप
त्न्याः अरुंधती वसुर्यामीलंबा भानुर्मरुत्वती संकल्पाचमुहूर्ता च साध्या विश्वा तथैवच धर्मपत्यो दशान्यास्त्वामभिषिंचंतु पार्थिव अदि
तुस्ताम्रा ह्यरिष्टानां युषामुनिः कद्रूः क्रोधवशा प्राची वितता सुरभिस्तथा एतास्त्वामभिषिंचंतु कश्यपस्य पिदास्त्रियः कृत्तिकारो हिणी
रोद्री तथैवच पुनर्वसुश्चपुष्यश्चतथाश्लेषा चपार्थिव मघा च फाल्गुनी पूर्वा तथैवोत्तरफाल्गुनी हस्तश्चित्रा तथा स्वाती विशाखा चतथानृष अनु
धा तथा ज्येष्ठा मूलं च वसुधाधिप आषाढा च तथा पूर्वा तथा चान्योत्तरा ह्यया अभिजिच्चश्रुतिश्चैव धनिष्ठा च तथैवच तथा शतभिषक् चैव पूर्वाभाद्र
पदा चया उत्तरैरेवती राजन् शिवनी भरणी तथा एतास्त्वामभिषिंचंतु सोमपत्यः समागताः महाकल्पश्च कल्पश्च मन्वंतरयुगानि च संवत्सरा
णिसर्वाणि तथा चैवायनद्वयं ऋतवश्च तथा मासाः पक्षाराश्च हनी तथा संध्याश्च तिथयश्चैव मुहूर्ताः करणानि च एतेत्वामभिषिंचंतु कालस्यावयवा
शतभाः आदित्यश्चंद्रमा भौमो बुधो जीवः सितार्कजो ग्रहास्त्वामभिषिंचंतु राहुः केतुश्चपार्थिव स्वायं भुवो मनोः पुत्रो मनुः स्वरोचिस्तथा वैवस्व

गृहं राजा प्रहृष्टनरवाहनः दानमानादिसत्कारैर्गृहीयात्प्रकृतिंततः संपूजितास्ताविसृजेद्वितीयः स्वकेगृहेस्यान्मुदितो महात्मा विधानमेतत्सम-
 प्यराजा कृत्स्नांच धात्रीं वशागां विदध्यात् इति विष्णुधर्मोत्तरे राजाभिषेकविधिः बौधायनेनाभिषेकांते विशेष उक्तः अथ रथमारुह्य ग्रामं प्रदक्षिण-
 कृत्य दुंदुभि शब्देन स्वस्ति सूक्तेनेति हेमाद्रावाथर्वणगोपथब्राह्मणे अथ राज्ञामभिषेकविधिं व्याख्यास्यामो बिल्वप्रभृतीन्संभृत्य षोडशकलशान् षोडश-
 बिल्वानि वल्मीकस्य च मृत्तिकाः सर्वान्नं सर्वरसान् सर्वबीजानि तत्र चत्वारः सौवर्णाश्चत्वारो राजताश्चत्वारस्ताम्राश्चत्वारो मृन्मयास्तान् रुदे सरसि वा न्द्वे-
 स्तु तौ वनांत एता आप इत्युदकेन पूरयित्वा वेदिपृष्ठे संस्थाप्य बिल्वमेकैकं दद्यात्सर्वान्नं सर्वरसान् सर्वबीजानि च प्रभावैरपराजितैरापुण्यैः स्वस्त्यय-
 मोवर्णेषु संपातान् संस्वाव्य सोमाग्नीयैश्च राजतेषु भेषज्यां होममुच्चैस्ताम्रेषु मंवेत्स संसर्गात्यां शांततीयैः प्राणसूक्तेन च मृन्मयेषु ततस्तान् कु-
 प्रोत्रियैः पवित्रैरभियसन्मुखमभिषेचयेत् भूमिमिंदियं वर्धय क्षत्रियं मइति सिंहासनमारूढमभिमंत्रयेत् एवमभिषिक्तस्तुरसान् प्राश्नी-
 भ्यश्च दद्याद्गोसहस्रं सदस्येभ्यः क्षेत्रं ग्रामं च विपुलां पृथ्वीं यशः प्राप्नोति भुंक्ते धरां जितशत्रुः सदा भवेदिति अथाभिषेकमंत्राः हेमाद्रौ-
 रे शृणुष्वावहितो मंत्रं रामकल्मषनाशनम् येनाभिषिक्तो नृपतिश्चिरं यशसि तिष्ठति राज्ञोभिषिक्तशब्दांते देववित्कुशवारिणा कुंभ-
 कुर्यान्मंत्रांते कलशं न्यसेत् सरास्त्वामभिषिंचंतु ब्रह्मविष्णुमहेश्वराः वासुदेवो जगन्नाथस्तथा संकर्षणो विभुः प्रद्युम्नश्चानिरुद्धश्च
 यायते आखंडलो मिर्भगवान्यमो वै निर्ऋतिस्तथा वरुणः पवनश्चैव धनाध्यक्षस्तथा शिवः ब्रह्मणा सहिताः सर्वे दिक्पालाः पांतु ते सदा

दालं शून्यालयनिकेतनाः त्रिपुरारिंभवेदेवयेगतामनुजेश्वर एतेत्वामभिषिंचंतु गणाभूतपतेः स्वयम् महाकालं पुरस्कृत्य नरसिंहं च
 सर्वास्त्वामभिषिंचंतुराजराज्येनराधिप ग्रहः स्कंदो विषादश्च नैगमेषस्तथैव च अभिषिंचंतुराजंस्त्वां सर्वे स्कंदग्रहाः शुभाः डाकि
 याश्च योगिन्यः रेचर्यो भेदरीस्तथा सर्वास्त्वामभिषिंचंतु समेत्यमनुजेश्वर गरुडश्चारुणश्चैव आरुणिश्च महास्वगः संपातिर्हि
 धविष्णुगंधकुमारकाः एतेत्वामभिषिंचंतु स्रपर्णाः पृथिवीपते अनंतश्च महानागो वासुकिः शेषतक्षकौ स्रपर्णारिश्च कुंभश्च
 मनोत्तमः ऐरावतो महापद्मः कंबलाश्च तरावुभौ पद्मपत्रश्च शंखश्च कर्कोटकधनंजयौ महाकर्णो महानीलो धृतराष्ट्रबला
 रुपुष्पदंतश्च गंधर्वश्च मनस्विकः नहुषः खररोमाच शंखपालस्तथैव च पद्मश्च कुलिकश्चैव पाणिरित्येवमादयः नागास्त्वामभि
 जराज्ये च पार्थिव कुसुदैरावतौ पद्मः पुष्पदंतोऽथ वामनः सुप्रतीकोऽजनीलः पातुत्वां सर्वतो नृप पैतामहस्तथा हंसो वृषभः शांकरस्त
 श्रवाश्चाश्वपतिस्तथा धन्वतरिर्नृप कौस्तुभः शंखराजश्च पातुत्वां सर्वतः सदा चक्रं त्रिशूलं वज्रश्च नंदको रूपाणि चाप्यथ सर्वाभिषेक
 दिशंतु विजयं ध्रुवम् धर्मश्च बृहदारवश्च सत्यं दानं तपस्तथा यशो यज्ञास्तथैवायुर्ब्रह्म चर्यं दमः शमः एतेत्वामभिषिंचंतु चित्रगुप्तश्च
 र्थिव दंडः पिंगलकश्चैव मृत्युकालावुभौ तथा वालखिल्यास्तथा सर्वे भवंतु विजयायते दिग्धेनवश्च तस्मिन्स्त्वां सुरभिश्च तथानृप अभिषिंच
 तु सर्वाभिर्गोभिः सांद्धैर्नरेश्वर वेदव्यासश्च वाल्मीकिः शंबरोऽथ पराशरः देवलः पर्वतश्चैव दुर्वासा भागुरिः शुचिः याज्ञवल्क्यः सजाबालिर्जम

मिः शरविश्वाः विश्वामित्रः शूलकच्छुर्वर्धनोत्रिविदूरथः एकलश्चद्विदश्चैव त्रितोगैतमगालवो शांडिल्यश्च भरद्वाजो मौद्गल्यो वेद
 हनः बृहदश्वः कुटिमठोजपजानुर्घटोदरः यवकीतोथिरैभ्यश्च आत्मधामश्च जैमिनिः ऋषिः सारंगवश्चैव तथा गस्त्यो महातपाः अद
 दो मुदुश्चैव इन्द्रबाहुर्महोदयः कात्यायनश्च कण्वश्च बलाकः श्वेतनन्दनः एते त्वामभिषिचंतु मुनयः पार्थिवोत्तम पृथुर्दिलीपो भरतोद
 तः शत्रुजिह्वली मनुः ककुत्स्थश्चानेनायुवनाश्वोजयद्रथः मांधाता मुचुकुन्दश्च तथा राजा पुरूरवाः इक्ष्वाकुश्च यदुः श्वेतः पुरुर्भूति
 स्तथा अंबरीषश्च नाभा गोबृहदश्वो महाहनुः प्रद्युम्नश्चाप्रसूम्नश्च संजयश्च तथा र्जनः एते चान्ये च राजानस्तव राजन् दिवंगत
 मायां त्वभिषेकाय विजयाय तथ श्रिये पुरुषश्चाप्रमेयात्मा महाभूतानि यानि वा पृथिवी वायुराकाश मापोज्योतिस्तथैव च मनो
 आत्मा अव्यक्तश्च महीपते एते त्वामभिषिचंतु समेता वसुधाधिप भूर्लोकोऽथ भुवर्लोकः स्वर्लोकोऽथ महाजनः तपः सत्यश्च राजे
 मवंतु ते जंबूः शाकः कुशः क्रौंचः शाल्मली द्वीप एव च गोमेदः पुष्करश्चैव स्वसाम्यं प्रदिशंतु ते उत्तराः कुरवः पुण्यारम्या हिरण्यमा
 द्राश्वः केतुमालश्च वर्षश्चैव इलावृतः हरिवर्षः किंपुरुषो वर्षो भारतसंज्ञकः एते त्वामभिषिचंतु समेत्य वसुधाधिप इक्षुद्वीपः कसेर
 पर्णो गन्धर्वास्तिमान् नागद्वीपस्तथा सौम्यो गन्धर्वो वरुणस्तथा अयंच नवमस्तेषां स्वसाम्यं प्रदिशंतु ते हिमवान् हेमकूटश्च निषधो नील
 च श्वेतशृंगस्तथा मेरुर्माल्यवद्गन्धमादनी महेंद्रो मलयः सह्यः शक्तिमान् नृक्षवांस्तथा विंध्यश्च पारियात्रश्च सर्व एव महीधराः समा

भिषिचंतुत्वामद्यवसुधाधिप ऋग्वेदोथयजुर्वेदः सामवेदस्तथैवच अथर्ववेदोवेदास्त्वामभिषिचंतुपार्थिव इतिहासोधनुर्वेदो
 र्वश्चायुसंज्ञितः सप्तोपवेदाश्चतथाविजयायभवंतुते शिक्षाकल्योव्याकरणंनिरुक्तं छंदसांगतिः छंदोविरुतिषष्ठानिविजयंप्रदिशंतु
 अंगानिवेदाश्चत्वारोक्षीमांसान्यायविस्तरः धर्मशास्त्रंपुराणंचविद्याह्येषाश्चतुर्दश सांख्ययोगःपंचरात्रंवेदाःपाशुपतंतथा कृतांतपंच
 शास्त्राणिविविधानिच गायत्रीपापशमनीमार्गादेवीमहाशिवा गांधारीचतथाविद्याविजयंप्रदिशंतुते देवदानवगंधर्वायक्षराक्ष
 षयोमनवोगावोदेवमातरएवच देवपत्न्योद्रुमानागादैत्याश्चाप्सरसांगणाः अस्त्राणिसर्वशास्त्राणिराजानोवाहनानिच औषधानि
 कालस्यावयवाःशुभाः स्थानानिचसमस्तानिपुण्यान्यायतनानिच जीमूतानिचसर्वाणितद्विकाराश्चसर्वतः उक्तानिचाप्यनुक्तानिच
 तुते लवणक्षीरतौथौचघृतमंडोदकस्तथा दधिमंडोदकश्चैवसुरोदश्चनराधिप तथैवेक्षुरसोदश्चतथास्वादूदकश्चयः गर्भोदकश्च
 मभिषिचंतुपार्थिव चत्वारःसागराश्चैवश्वेततोयेनपार्थिव त्वामागम्याभिषिचंतुविजयंप्रदिशंतुते पुष्करश्चप्रयागश्चप्रभासोनैमिषस्तथा
 थाब्रह्मसरःपुण्योगयाशीर्षश्चपार्थिव कालोदकोनंदिकुंडस्तथैवोत्तरमानसः स्वर्गमार्गनदश्चैवतथापंचनदश्चयः भृगुतीर्थप्रभासश्च
 थैवामरकंटकः आश्रमःकालिकायाश्चनारायणसरस्तथा तृणबिंदोस्तथातीर्थतीर्थचावंतिखंडके महासरस्तथागस्त्यःकुमारीतीर्थमेवच गंग
 द्वारंकुशावर्तोबिल्वकोनीलपर्वतः वाराहपर्वतश्चैवतीर्थकनकलंतथा कालिंजरःसकेदारोरुद्रकोटिस्तथैवच महालयश्चराजेन्द्रबदर्याश्रमए

च नंदाचसूर्यतीर्थंचसोमतीर्थंशतक्रतोः अश्विनोर्वरुणस्याथवायोर्वैश्रवणस्यच ब्रह्मणश्चैवशर्वस्ययमस्यव्ययनस्यच विरूपाक्षस्यध
 स्यतथाचाप्सरसांनृप ऋषीणांचवसूनांचसाध्यानांमरुतांतथा आदित्यानांचरुद्राणांतथाचांगिरसांनृप ऋषीणांचवसूनांचतथान्येषांचमा
 द पृक्षप्रस्ववणंचैवसुषुम्णांचनराधिप शालग्रामसरश्चैववाराहोमानवस्तथा कामाश्रमस्थिकूटश्चचित्रकूटस्तथैवच सपूर्वःकतुस्स
 श्वतथाविष्णुपदंसरः कपिलस्यतथातीर्थंवासुकेस्तीर्थमेवच सिंधूतमस्तपोद्वाराप्यथसूर्यारिकुंभकः पौंडरीकश्चराजेन्द्रगंगासाग
 मः सिंधुसागरयोश्चैवसंगमःसमनोहरः तथाकुंभाचसंधश्चमानसंचतथासरः तथाबिंदुसरःपुण्यंसरस्वच्छोदकंतथा ध
 गुतीर्थमविमुक्तंतथैवच लोहितश्चतथापुण्योबदरीपावनंशिवः तीर्थंसप्तऋषीणांचवन्हितीर्थंचपार्थिव एतेचान्येचबहवःपुण्य
 भाः तोयैस्त्वामभिषिंचंतुसर्वपातकनाशनैः गंगानदीमहापुण्याहदिनीहादिनीतथा पावनीचतथाशीताचक्षुःसिंधुःसनर्मदा
 तांचनाक्षीचविशालामानसीन्हदा सरस्वतीघनोदाचस्रवंशाविमलोदका क्षिप्राशोणश्चतर्षश्चशरयूर्गंडकीतथा अच्छोदाचवि
 द्रभागाइरावती वितस्तादेविकारंभाकोशीदेवन्हदाशिवा तथाचेक्षमतीपुण्याकोशिकीयमुनातथा गोमतीधूतपापाचबाहुदाच
 ती निर्विंध्याचतृतीयाचलोहित्यश्चमहानदः वेदस्मृतिर्वेदमातावेदयुर्वरदातथा गोवर्णाचंदनाचैवसदानीराकुमुद्वती पीताचर्मण्व
 पाविदभाविणुमत्यपि अवंतीचतथाकुंतीसुरसाचपलाशिनी मंदाकिनीदशार्णाचसिंधूरेवाकुमुद्वती तपनीपिप्पलाश्येनीकरतोयापि

का चित्रोत्पलाचित्रवर्णामंजुलावालुकावती शक्तिमतीसिनीवालीमंडणीनृपकाकयूः तापीपयोष्णीनिर्विध्यासिताचनिषधावती वे
 णीभौमानंदराचतथाकुहूः तोयाचैवमहागोरीदुर्गामतिविलातथा गोदावरीभीमरथीकृष्णावेणीभयंकरा तुंगभद्रासुप्रकारावह
 वेरिरेवच कृतमालाताम्रपर्णीपुष्पभद्रोत्पलावती नृसमाभ्रपिकुल्याचइक्ष्वाकात्रिदिवालयी लांगूलिनीवंशधरीजांबूश्वसुकलावती
 षिकाचखगाचैवदमगामंदवाहिनी कंपनाचविशल्याचकरतोयासुवाजिनी ताम्भारुणावेत्रवतीसुभद्राचाश्ववत्यपि अद्रिकाचइम
 णाकाराहिरण्मयी आपगालोतसाभासीसंध्याचवडवादिनी महेंद्रबाणीशालाचमालिकामलपावनी नीलोद्धतकराचैवबाहुदाच
 नंदाचापरनंदाचसुदाचवसुवाहिनी एताश्चान्याश्वराजेन्द्रनद्यस्त्वांविविधोदकैः सर्वपापप्रशमनाःसर्वलोकस्थमातरः श्वेतोदपू
 षिंचंतुपार्थिव एतैर्यथोक्तैर्नृपराजराज्येकृताभिषेकःपृथिवींसमग्रां ससागरांमुंक्ष्वचिरंचजीवधर्मचतेबुद्धिरतीवचास्तु ऋग्विधा
 मभिषिंचेतनिष्येणश्रवणेनवा पौष्णासावित्रसौम्याश्विरोहिण्यामुत्तरासूच हुत्वाग्निंयज्ञलिंगाभिःसावित्र्याप्रयतःशुचिः महाव्याह
 वसंपाताभिहुतोभवेत् सर्वौषधिरसैःश्लक्ष्णेर्नदीनांसलिलेनच व्याघ्रचर्मण्यथासीनमासंघामभिषिंच्यतं तिष्ठन्त्यङ्गुुरवोब्रूयाज्ज
 थिवीपते धर्मस्तेनिखिलोराजनवर्धतांपालयन्प्रजाः धर्मस्यचश्रियैपुष्ट्यैजयायाभ्युदयायच राजातुसंततौगोत्रेततोप्रतिरथंजपेत् २१
 व्याघ्रंतुभवेच्चर्मसमिदोदुंबरीभवेत् त्रिरेनमभिषिंच्यैवंदुंदुभीनभिमंत्रयेत् प्राच्यांत्वांदिशिवसवोह्यभिषिंचंतुतेजसे दक्षिणस्यांत्वांदिशि

द्रा अभिषिचंतु वृद्धये प्रतीच्यांत्वां दिश्यादित्या विश्वेदेवा उदक्दिशि अभिषिच्य च राजानमाशीर्भिरभिसंयुजेत् आत्वा हर्षमंतरे धीत्य
 धेनमभिमंत्रयेत् अभिषेकफलमुक्तं बोधायनेन दशपूर्वांश्च दशपरानात्मानं चैकविंशतिं पुनानि पुत्रपौत्रैः सह षष्टिवर्षसहस्राणि स्वर्गलोके म
 यते ब्रह्मणः सायुज्यमाप्नोतीति अथ प्रतिवर्षाभिषेकः गोपथ ब्राह्मणे अथ पुष्पाभिषेकस्य विधिं वक्ष्यामि सांप्रतं धर्मार्थकामसंयुक्तं राजा क
 पुरोहितं सौवर्णे राजतैस्ताम्रैः कलशैः पार्थिवैरपि सहस्रेण शतेनाथ तोयग्रहणमिष्यते चतुर्णां सागराणां तु नदीनां च शतस्य तु अभिषेकाय राज
 माहृत्य यत्नतः एकद्वित्रिचतुर्वर्णां वा सागस्य तु पंचमम् औषधीस्तेषु सर्वेषु कुंभेषु परिकल्पयेत् सहा च सह देवी च बलाचातिबल
 यंती वचा श्वेता व्याघ्रदंती स्रमंगला १ शतावरी जयंती च शतपुष्पा सचंदना प्रियंगूरोचनोशीरममृता च ससारिका अश्वत्थ
 मांन्यग्रोधपनसस्थ च शिरीषाम्रकपित्थानां पल्लवैः समलंकृतान् हेमरत्नौषधी बिल्वपुष्पगंधाभिवासितान् आच्छादितान् सिंते
 पंच्य पुरोहितः सावित्र्युभयतः कुर्याच्छ्रद्धां देवी तथैव च हिरण्यवर्णां सूक्तं च अनुवाकाद्यमेव च धरणीपादपीठं स्याद्दूर्वा मूलान्कुशा
 भान् तस्योपरि भवेत्पीठं हैमरौप्यमथापि वा २ अनडु द्वाघसिंहानां मृगस्य च तथाक्रमम् चत्वारिचर्माण्येतानि पूर्वादारभ्य विन्यसे
 चतुर्होत्रविधानेन जुहुयाच्च पुरोहितः चतुर्दिक्षु स्थितैर्विष्टैर्वेदवेदांगपारंगैः सहेत्यर्थः बिल्वाहारः फलाहारः पयसा वापि वर्तयेत्
 सरात्रं घृताशीवाततो होमं प्रयोजयेत् गव्येन पयसा कुर्यात्सौवर्णेन स्क्रवेण तु वेदानामादिभिर्मन्त्रैर्महाव्याहृतिपूर्वकैः शर्मवर्मा

वतथास्यादपराजितः आयुष्यश्चाभयश्चैव तथा स्वस्त्ययुनोगणः ३ एतान्यंच गणान् हुत्वा वाचयेत्तु द्विजोत्तमान् हिरण्येनाक्ष
 नष्वत्तैश्च मधुसर्पिषा पुण्याहं वाचयित्वा स्य ह्यारंभं कारयेद्बुधः तिथिनक्षत्रसंयुक्ते मुहूर्ते करणेषु भे उच्चैर्घोष इति तूर्याण्यभि
 पुरोहितः सर्वतूर्यनिनादेन ह्यभिषिक्तो ह्यलंकृतः सिंहासनं समाकृत् पीठकं च यथाक्रमम् चामरच्छत्रसंयुक्तं प्रतीहारविभूषितम्
 तद्विपचतुष्कं च चतुर्दिक्षु प्रकल्पयेत् उपतिष्ठंस्ततो राजा प्रजानां कारयेद्धितम् आकराब्राह्मणागावः स्त्रीबालजडरोगिणः ४ तत
 ऽदेयं ब्राह्मणानां नृपेण तु श्रेणी प्रकृतिमुख्यानां स्त्रीजनं च नमस्करोत् आशिषस्ते हि शस्यंति तुष्टा जनपदाः फवि एवं प्रजा
 पृथिवी च वशा भवेत् पुरोहितं मंत्रिणं च सेनाध्यक्षं तथैव च अश्वाध्यक्षं गजाध्यक्षं कोष्ठागारपतिं तथा भांडागारपतिं वैद्यं दैव
 क्रमम् यथार्हेण च योगेन सर्वान्संपूजयेन्मृगः राज्यं पुरोहितेन्यस्य शेषाणां च यथाक्रमम् स्थानांतराणि चान्यानि दत्त्वा स्रस्वर
 त् दूर्वासिद्धार्थकान् सर्पिः शमीव्रीहियवौ तथा श्रुकानि चैव पुष्पाणि मूर्ध्नि दद्यात्पुरोहितः अथर्वसहितो ह्येष विधिः पुष्पाभिषे
 जाजातौ महीं मुक्ते शक्रलोकं च गच्छति इति पुष्पाभिषेकः अयंचाभिषेकः प्रतिवर्षं महानवम्यां कर्तव्यः पुष्पाभिषेको महानवम्य
 त्सवोजन्मदिने प्रतिवर्षं वृषोत्सर्गः कार्तिव्यां प्रतिवर्षं मित्याथर्वणसूत्रात् अथ सिंहासनच्छत्रलक्षणं वास्तुमंजर्याम् सिंहासनं चोत्तम
 गुलानां षष्ठ्या दशानं च परं वदन्ति दशांशवस्वंशमतो विहीनं व्यासेन दैर्घ्यार्धसमुच्छ्रयं स्यात् मुनिभिरथ शरैर्वा भद्रभागत्रयं स्यादुद

इहविभागैर्भाविनेपीठमष्टौ कणिशमपिरसांशंसप्तधायासपट्टीशिवमुनिनवरत्नैर्देतिवाहोनृवंद्यो छाद्यंस्याद्रसभागमेवतिथि
 नोभागेनकक्षाशतैर्युक्तंस्तंभयुगेनतोरणयुतंरत्नैःशतमैराजितम् कर्तव्यंनृपवल्लभंमुनिभृताज्येष्ठाच्चसिंहासनंकर्तव्यंचयशोभि
 र्धननिभैःसिंहैर्नृकक्षासनम् छत्रज्येष्ठमशीतिवेदसहितंद्वासप्ततिर्मध्यमंषष्ठाकल्प्यसमंगुलैर्नरपतेर्देवंशतार्धसमम् विष्णु
 त्तरे भद्रासनंनरेन्द्रस्यक्षीरवृक्षान्नकारयेत् उच्छ्रायश्चतथातस्यअध्यर्घनुसमंभवेत् हस्तत्रयंतथाविष्वग्विस्तारेणचकारयेत्
 मश्वास्यकर्तव्योविस्तारेणैवसंमितः चतुरस्रंतुकर्तव्यंराज्ञोभद्रासनंतथा नास्त्राष्टनंतथाचतुर्नचदीर्घभृगूत्तम स्रवर्णरूप
 चित्रंकार्यंविशेषवत् प्रशस्तैश्चतथारत्नैश्चत्वारःप्रतिरूपकैः चत्वारःपुरुषास्तत्रविन्यस्ताभृगुनंदन द्विगुणाश्चतथासिंहास्त
 भृगूत्तम हंसपक्षैर्विरचितंमयूरस्यशकस्यवा पक्षैरथबलाकायाश्छत्रंराज्येप्रशस्यते मिश्रपक्षैर्नकर्तव्यंहीनंपरिमितंत
 रस्रंतुकर्तव्यंब्राह्मणस्यभृगूत्तम वृत्तराज्ञःप्रशस्तंस्याच्छुक्लवस्त्रविभूषितम् अथदुर्गविधिः राजासहायसंयुक्तंप्रभूतप्रस
 रम्यमापोन्नसंपन्नंमध्यदेशंसमाश्रयेत् तत्रदुर्गंनृपःकुर्यात्षण्णामेकतमंबुधः नवदुर्गमहीदुर्गनरदुर्गतथैवच वार्क्षचैवाश्वदुर्गे
 रिदुर्गंचभार्गव सर्वेषामेवदुर्गाणांगिरिदुर्गंप्रशस्यते दुर्गंचपरिस्वोपेतंपुराट्टालकसंयुतम् शतघ्नीयंत्रमुख्यैश्चशतशोथसम
 म् गोपुरंसर्ववाटंचतत्रस्यात्समनोहसम् सपताकोगजारूढोयेनराजाविशेत्पुरम् सुशोभाश्चतथातत्रकार्याश्चापणवीथयः

[OrderDescription]
,CREATED=10.06.20 15:21
,TRANSFERRED=2020/06/10 at 16:05:15
,PAGES=290
,TYPE=STD
,NAME=S0003117
,Book Name=M-2909-SHANTISAR
,ORDER_TEXT=
,[PAGELIST]
,FILE1=00000001.TIF
,FILE2=00000002.TIF
,FILE3=00000003.TIF
,FILE4=00000004.TIF
,FILE5=00000005.TIF
,FILE6=00000006.TIF
,FILE7=00000007.TIF
,FILE8=00000008.TIF

FILE9=00000009.TIF
,FILE10=00000010.TIF
,FILE11=00000011.TIF
,FILE12=00000012.TIF
,FILE13=00000013.TIF
,FILE14=00000014.TIF
,FILE15=00000015.TIF
,FILE16=00000016.TIF
,FILE17=00000017.TIF
,FILE18=00000018.TIF
,FILE19=00000019.TIF
,FILE20=00000020.TIF
,FILE21=00000021.TIF
,FILE22=00000022.TIF
,FILE23=00000023.TIF
,FILE24=00000024.TIF
,FILE25=00000025.TIF

FILE26=00000026.TIF
,FILE27=00000027.TIF
,FILE28=00000028.TIF
,FILE29=00000029.TIF
,FILE30=00000030.TIF
,FILE31=00000031.TIF
,FILE32=00000032.TIF
,FILE33=00000033.TIF
,FILE34=00000034.TIF
,FILE35=00000035.TIF
,FILE36=00000036.TIF
,FILE37=00000037.TIF
,FILE38=00000038.TIF
,FILE39=00000039.TIF
,FILE40=00000040.TIF
,FILE41=00000041.TIF
,FILE42=00000042.TIF

FILE43=00000043.TIF
,FILE44=00000044.TIF
,FILE45=00000045.TIF
,FILE46=00000046.TIF
,FILE47=00000047.TIF
,FILE48=00000048.TIF
,FILE49=00000049.TIF
,FILE50=00000050.TIF
,FILE51=00000051.TIF
,FILE52=00000052.TIF
,FILE53=00000053.TIF
,FILE54=00000054.TIF
,FILE55=00000055.TIF
,FILE56=00000056.TIF
,FILE57=00000057.TIF
,FILE58=00000058.TIF
,FILE59=00000059.TIF

FILE60=00000060.TIF
,FILE61=00000061.TIF
,FILE62=00000062.TIF
,FILE63=00000063.TIF
,FILE64=00000064.TIF
,FILE65=00000065.TIF
,FILE66=00000066.TIF
,FILE67=00000067.TIF
,FILE68=00000068.TIF
,FILE69=00000069.TIF
,FILE70=00000070.TIF
,FILE71=00000071.TIF
,FILE72=00000072.TIF
,FILE73=00000073.TIF
,FILE74=00000074.TIF
,FILE75=00000075.TIF
,FILE76=00000076.TIF

FILE77=00000077.TIF
,FILE78=00000078.TIF
,FILE79=00000079.TIF
,FILE80=00000080.TIF
,FILE81=00000081.TIF
,FILE82=00000082.TIF
,FILE83=00000083.TIF
,FILE84=00000084.TIF
,FILE85=00000085.TIF
,FILE86=00000086.TIF
,FILE87=00000087.TIF
,FILE88=00000088.TIF
,FILE89=00000089.TIF
,FILE90=00000090.TIF
,FILE91=00000091.TIF
,FILE92=00000092.TIF
,FILE93=00000093.TIF

FILE94=00000094.TIF
,FILE95=00000095.TIF
,FILE96=00000096.TIF
,FILE97=00000097.TIF
,FILE98=00000098.TIF
,FILE99=00000099.TIF
,FILE100=00000100.TIF
,FILE101=00000101.TIF
,FILE102=00000102.TIF
,FILE103=00000103.TIF
,FILE104=00000104.TIF
,FILE105=00000105.TIF
,FILE106=00000106.TIF
,FILE107=00000107.TIF
,FILE108=00000108.TIF
,FILE109=00000109.TIF
,FILE110=00000110.TIF

FILE111=00000111.TIF
,FILE112=00000112.TIF
,FILE113=00000113.TIF
,FILE114=00000114.TIF
,FILE115=00000115.TIF
,FILE116=00000116.TIF
,FILE117=00000117.TIF
,FILE118=00000118.TIF
,FILE119=00000119.TIF
,FILE120=00000120.TIF
,FILE121=00000121.TIF
,FILE122=00000122.TIF
,FILE123=00000123.TIF
,FILE124=00000124.TIF
,FILE125=00000125.TIF
,FILE126=00000126.TIF
,FILE127=00000127.TIF

FILE128=00000128.TIF
,FILE129=00000129.TIF
,FILE130=00000130.TIF
,FILE131=00000131.TIF
,FILE132=00000132.TIF
,FILE133=00000133.TIF
,FILE134=00000134.TIF
,FILE135=00000135.TIF
,FILE136=00000136.TIF
,FILE137=00000137.TIF
,FILE138=00000138.TIF
,FILE139=00000139.TIF
,FILE140=00000140.TIF
,FILE141=00000141.TIF
,FILE142=00000142.TIF
,FILE143=00000143.TIF
,FILE144=00000144.TIF

FILE145=00000145.TIF
,FILE146=00000146.TIF
,FILE147=00000147.TIF
,FILE148=00000148.TIF
,FILE149=00000149.TIF
,FILE150=00000150.TIF
,FILE151=00000151.TIF
,FILE152=00000152.TIF
,FILE153=00000153.TIF
,FILE154=00000154.TIF
,FILE155=00000155.TIF
,FILE156=00000156.TIF
,FILE157=00000157.TIF
,FILE158=00000158.TIF
,FILE159=00000159.TIF
,FILE160=00000160.TIF
,FILE161=00000161.TIF

FILE162=00000162.TIF
,FILE163=00000163.TIF
,FILE164=00000164.TIF
,FILE165=00000165.TIF
,FILE166=00000166.TIF
,FILE167=00000167.TIF
,FILE168=00000168.TIF
,FILE169=00000169.TIF
,FILE170=00000170.TIF
,FILE171=00000171.TIF
,FILE172=00000172.TIF
,FILE173=00000173.TIF
,FILE174=00000174.TIF
,FILE175=00000175.TIF
,FILE176=00000176.TIF
,FILE177=00000177.TIF
,FILE178=00000178.TIF

FILE179=00000179.TIF
,FILE180=00000180.TIF
,FILE181=00000181.TIF
,FILE182=00000182.TIF
,FILE183=00000183.TIF
,FILE184=00000184.TIF
,FILE185=00000185.TIF
,FILE186=00000186.TIF
,FILE187=00000187.TIF
,FILE188=00000188.TIF
,FILE189=00000189.TIF
,FILE190=00000190.TIF
,FILE191=00000191.TIF
,FILE192=00000192.TIF
,FILE193=00000193.TIF
,FILE194=00000194.TIF
,FILE195=00000195.TIF

FILE196=00000196.TIF
,FILE197=00000197.TIF
,FILE198=00000198.TIF
,FILE199=00000199.TIF
,FILE200=00000200.TIF
,FILE201=00000201.TIF
,FILE202=00000202.TIF
,FILE203=00000203.TIF
,FILE204=00000204.TIF
,FILE205=00000205.TIF
,FILE206=00000206.TIF
,FILE207=00000207.TIF
,FILE208=00000208.TIF
,FILE209=00000209.TIF
,FILE210=00000210.TIF
,FILE211=00000211.TIF
,FILE212=00000212.TIF

FILE213=00000213.TIF
,FILE214=00000214.TIF
,FILE215=00000215.TIF
,FILE216=00000216.TIF
,FILE217=00000217.TIF
,FILE218=00000218.TIF
,FILE219=00000219.TIF
,FILE220=00000220.TIF
,FILE221=00000221.TIF
,FILE222=00000222.TIF
,FILE223=00000223.TIF
,FILE224=00000224.TIF
,FILE225=00000225.TIF
,FILE226=00000226.TIF
,FILE227=00000227.TIF
,FILE228=00000228.TIF
,FILE229=00000229.TIF

FILE230=00000230.TIF
,FILE231=00000231.TIF
,FILE232=00000232.TIF
,FILE233=00000233.TIF
,FILE234=00000234.TIF
,FILE235=00000235.TIF
,FILE236=00000236.TIF
,FILE237=00000237.TIF
,FILE238=00000238.TIF
,FILE239=00000239.TIF
,FILE240=00000240.TIF
,FILE241=00000241.TIF
,FILE242=00000242.TIF
,FILE243=00000243.TIF
,FILE244=00000244.TIF
,FILE245=00000245.TIF
,FILE246=00000246.TIF

FILE247=00000247.TIF
,FILE248=00000248.TIF
,FILE249=00000249.TIF
,FILE250=00000250.TIF
,FILE251=00000251.TIF
,FILE252=00000252.TIF
,FILE253=00000253.TIF
,FILE254=00000254.TIF
,FILE255=00000255.TIF
,FILE256=00000256.TIF
,FILE257=00000257.TIF
,FILE258=00000258.TIF
,FILE259=00000259.TIF
,FILE260=00000260.TIF
,FILE261=00000261.TIF
,FILE262=00000262.TIF
,FILE263=00000263.TIF

FILE264=00000264.TIF
,FILE265=00000265.TIF
,FILE266=00000266.TIF
,FILE267=00000267.TIF
,FILE268=00000268.TIF
,FILE269=00000269.TIF
,FILE270=00000270.TIF
,FILE271=00000271.TIF
,FILE272=00000272.TIF
,FILE273=00000273.TIF
,FILE274=00000274.TIF
,FILE275=00000275.TIF
,FILE276=00000276.TIF
,FILE277=00000277.TIF
,FILE278=00000278.TIF
,FILE279=00000279.TIF
,FILE280=00000280.TIF

FILE281=00000281.TIF
,FILE282=00000282.TIF
,FILE283=00000283.TIF
,FILE284=00000284.TIF
,FILE285=00000285.TIF
,FILE286=00000286.TIF
,FILE287=00000287.TIF
,FILE288=00000288.TIF
,FILE289=00000289.TIF
,FILE290=00000290.TIF

,